

VARIAE LECTIONES
VETERIS TESTAMENTI

EX IMMENSA

MSS. EDITORUMQ. CODICUM CONGERIE HAUSTAE

ET AD SAMAR. TEXTUM, AD VETUSTISS. VERSIONES,

AD ACCURATIORES SACRAE CRITICAE FONTES AC LEGES

EXAMINATAE

OPERA AC STUDIO

JOHANNIS BERN. DE-ROSSI S. T. D.

ET IN R. PARMENSI ACAD. LING. OR. PROFESS.

VOLUMEN II

NUMERI, DEUTERONOMIUM, JOSUE, JUDICES,
LIBRI SAMUELIS AC REGUM.

Veterum librorum fides de Hebraeis voluminibus examinanda est.

Hieron. Epist. ad Lucin.

PARMAE

EX REGIO TYPOGRAPHEO

cIↃ. IↃcc. LXXXV.

FACULTATE OBTENTA.

PRAEFATIO

Primum variarum V. T. Lectionum volumen alterum excipit, quo reliqui duo Pentateuchi libri ac Prophetae, quos priores vocant, continentur. Paullo plenior in hisce libris, quam in primis tribus, sistitur collatio, insigniores etiam ac praestantiores hic occurrunt variationes, inter quas quae celeberrimos Josue versus cap. xxI respicit, primum obtinet locum, digna, quae fusius, ut fecimus, et uberius expenderetur. Non adeo tamen insignes ac graves, quales forte expectant nonnulli, qui loca omnia implexa, obscura, inemendata mss. codicum collatione tolli ac sanari posse autumant, et ex superstitibus antigraphis, non valde vetustis, quorum antiquiora vix xI seculum excedunt, eam sive lucem, sive medelam afferri, quam antiquissimae ipsae versiones non afferunt. In tanto autem qui promitur, variarum lectionum numero multae sunt, quae communem aperte emendant, longe plures futurae, si statutos operis, temporis, instituti limites praetergressus, plenas, deficientes, vocales litteras persequerer, in quas editi textus emendatio potissimum cadit. Multae sunt receptis meliores, quod saepe animadverto, quamquam non semper meliorem appello lectionem, quod veriorem putem, sed saepissime quia syntaxi et contextui magis analogam. Anomaliae enim et soloecismi, qui tantum abest ut textus veritati et integritati officiant, ut potius ejus fidem faciant luculentissimam, a sacris ipsis scriptoribus esse possunt, qui imperiti aliquando sermone sunt, ut Apostoli verbis utar, non scientia, qui non curant, ut inquit Hieronymus, magnopere de verbis, qui sensum habent in tuto, quibus non verborum, sed rerum auctoritas tribuenda est juxta Augustinum. Quî enim minus id quod dicitur, verum est, rectissime iis qui haec objiciebant, reponebat olim Arnobius, si in numero peccetur, aut casu, praepositione, participio, conjunctione?

Jam vero quum plena ac deficiens dictionis ortographia nec ullius plerumque momenti sit, nec nostri, ut diximus, instituti, superfluum est monere in afferendis variis lectionibus codices, qui alterutro modo legunt, indiscriminatim produci, illud unum curari, in quo potior sita est lectionis varietas, ex duabus scriptionibus eam deligi, quae est discrepantium codicum communior. Illud potius moneo in Kennicottianorum ordine eos identidem codices afferri, qui historice tantum notant ad marginem alia exemplaria aliter legere. Quod ut non valde probo, ac diligenter codices meos notis illis instructos distinguo, idem de Kennicottianis faciendum duxi, quos certo sciebam ad marginales emendationes non esse referendos. In Taurinensibus autem codicibus 246, 249, 250, 251 perpetuo a Kennicotto confusum est Kerì cum Chediv, seu marg. lectio cum textuali. Ii ergo ex ceterorum ordine saepissime extruduntur. Valde etiam neglexit variantium distinctionem primae vel secundae manus, quam collatores, plerique saltem, accurate indicaverant. In multis id locis sive ex mss., quas ad manus habemus, sive ex editis aliorum criticorum collationibus supplemus. Quamquam, si lectio antiquarum versionum praesidio fulcitur, ex quacumque manu derivet, ea sit aestimanda, nec magnopere intersit, si prima sit, recentius emendari, ut solet, ad masorethicos codices, si secunda, a correctore ex auctoritate et collatione aliorum codicum restitui. Codicem Erfurtensem v in Kennicottianis notis negligi non semel miratus sum. Eum enim Henricus Michaelis contulerat et in Bibliis Halensibus perpetuo produxerat. Ego conjicio codicem hunc eundem esse cum Kennic. 375 Moguntino. Nam codex Erfurtensis v anno 1727 Electori Moguntino Lothario Francisco dono datus est, ut tradit Froriepius *Comm.* ad Psal. 11 7, et ex eo Diederichs *Spec. var. lect. codicum Erfurt. in Psalmis* p. 2 in notis. Congruunt libri, nisi quod Henr. Michaelis, uberius forte contenta delineans, addat Isaiam, Prophetas minores, ac Psalmos. Conf. ejus *Praef. ad Bibl. Hal.*, et *Diss. de mss. codd. Erfurt.* 4. Halae 1706 p. 7, ubi praeterea Paralipomena enumerat. Congruunt variae lectiones, etiam magis singulares. Jos. vII 18 testatur Michaelis codicem illum nunc habere additum חרב, ut plane habet Kenn. 375. Tandem eadem est utriusque codicis ratio, structura, aetas, ut

non dubitem saepe Erfurtensem v addere, ubi omissus est, sub Kennicottiano numero 375.

Quum mss. editique codices nonnulli sive mei, sive exteri collationi accesserint, perbrevem eorum descriptionem volumini praemitto, ne, quod olim cel. Kennicotto vitio versum est, prius producantur codices, quam describantur. Ad calcem vero IV voluminis breviorem Appendicem adjiciam, in qua non modo selectiores horum codicum lectiones quoad libros jam excusos suppeditabuntur, sed et graviores aliae quaedam, quas deprehendam properantis oculi ac calami diligentiam effugisse. Quamquam porro ex his non sit defectivum שלה, quod Gen. XLIX 10 multi codices exhibent, leguntque Samaritanus, LXX, Syrus, Chaldaeus, et Arabs, sed illud praetermiserim, quia ad plena ac defectiva pertinet, sique *jod* in שילה insertum pro matre lectionis habes, vel pro signo *daghesc* fortis, quia idem perinde est, vel in idem utrumque recidens, effecit tamen nominis ac loci celebritas, ut codicem meum decerpens 850 hispanum et accuratissimum, qui defective illud legit, variam hanc lectionem, ut et alteram paucissimorum codicum שילו, in commemorata Appendice adnotarem in reliquis mss. codicibus diligenter examinandam. Quod nunc eo libentius ac studiosius sum praestiturus, postquam ex celeberrimi Michaelis litteris nuperrime ad me datis intellexi ab eo illam desiderari, ac praestiturus quidem non tam de variatione hac, quam de qualibet alia, quae ipsi vel alii cuipiam critico digna videatur quae illustretur. Nec enim quicquam mihi magis cordi est, quam ut doctissimis viris studia mea probem, novas lectiones ab iis propositas examinem, saepe conjecturas ipsas, irrito plerumque conatu, nec sine magno temporis dispendio, meamque hanc qualemcumque collationem, quantum quidem unius hominis vires nimisque angusti temporis limites ferunt, pleniorem reddam ac perfectiorem. Etenim docti ipsi, aequissimi et idonei harum rerum judices, qui optime norunt quantum taedii ac laboris tot locorum ac codicum examen postulet, quantum saepe unius numeri testimonium, saepe enim ut unus codex afferatur, quingenti frustra excutiuntur, qui silent, candide, opinor, fatebuntur, plura fere ab uno homine, infirmae identidem valetudinis, intra tam exiguum temporis spatium suscipi ac praestari, quam possint, si plu-

ra examinentur, plures quoque annos, homines, plura volumina requiri, si omnia, vitam ipsam prius defecturam.

Quod porro de variis lectionibus, idem de Kennicottianorum, vel exterorum codicum supplementis et emendationibus dicimus, atque opportune hic quae de Viennensibus codicibus in epistolis suis ad me datis olim supplevit ac monuit doctissimus Adler, inserimus. Nota ergo Kenn. codicem 254 nitidissime scriptum esse in 4. majori 2 columnis foliis 424 cum utraque masora, a Chronicis incipere Agiographa juxta ordinem hispanum, metrice disponi Psalmos, ac Proverbia, 588 charactere germanicum esse, ac foliis constare 548 in 4. maj.. Postremae Aphtarae sine punctis conscriptae sunt, et sub finem deficiunt. Inscriptio habet ביום ז׳, non ו, ut habet Brunsius, unde legendum *feria vII*. In epigr. cod. 589, qui foliis constat 112, a cl. Brunsio relata pro פד׳ legendum צד׳. Ita זכ׳ צד׳ לב׳ erit *memoria justi in benedictione*. Folia cod. 590 sunt 451, non 471, ut typographico errore impressum est. 592 habet fol. 501 et ad calcem librarii nomen *Chaiim fil. David*, 593 folia 253, et indiligentissime scriptus est. 595 utramque masoram exhibet, binas columnas, folia 474, et epigraphem, in qua legitur amanuensis nomen *Nathan fil. R. Eliezer*, et annus הא׳כ׳נ׳ה׳ 5076, Ch. 1316. 596 continet Prophetas priores ac posteriores, folia 402, binas columnas, et talmudicum canonem secutus Isaiam post Jeremiam et Ezechielem enumerat. Germanicae sunt litterae exteri cod. 107, latetque in Psalmorum masora ejus inscriptio, in qua scriba se illos masora ac punctis instruxisse testatur anno בי״ום, seu 58, anno sibi fatali, quo expulsae sunt synagogae sanctae, occisi 140 viri populi illustriores, abducti infantes, interfecta uxor, bini filii, frater, soror. Ad calcem vero bis annus 59, Ch. 1299 occurrit.

Parmae ex Regia Acad. d. 1 Julii MDCCLXXXV.

MSS. CODICES SACRI TEXTUS BIBLIOTHECAE

AUCTORIS ADDENDI.

850 *Pentateuchus*, *Aphtaroth*, *V Meghill.* cum Vol. Antiochi et minori Masora, cod. ms. membranaceus charactere hisp. in 4. an. 1469.

Luculentissimus codex Ulyssipone exaratus, ut patet ex inscriptione, quae extat ad calcem Eccle.: *Ego Samuel de Medina scripsi hos quinque libros Legis, et Aphtaras, et V Meghilloth, auxilio Dei, qui sedet in excelsis, in gratiam clarissimi, potentis, ac desiderabilis R. Jacobi Coèn filii gloriosi, electissimi senis, optimi cum Deo et hominibus, R. Jonae Coèn ... Absolutusque* (liber) *mense Sivan anno 5229 ab O. C. Ulyssipone.*

851 *Pentateuchus* cum *Apht.* et *V Megh.*, membr. hisp. in 4. sub fin. sec. XIV, vel in. XV.

Codex et ipse elegantissimus in Hispania summa diligentia descriptus. In breviori Appendice selectiores variationes Gen. Exod. Lev. codicis hujus ac praecedentis suppeditabimus; quod et de reliquis omnibus codicibus fiet decurrente praelo comparatis, vel comparandis, quoad eos libros, qui jam fuerint excusi.

852 *Psalmi* occurr. in Ord. benedictionis, memb. germ. in 4. sub fin. sec. XIII vel in. XIV.

Init. litterae maj. orn. ac rubrae.

853 *Pentat.* cum *V Megh.*, memb. semirabb. in 8. sec. XIII.

Incipit Gen. XXIV 61, et desinit Esther. IX 27. Sectionum exordia litt. maj. varioque colore distincta.

854 *Psalmi* occurr. in Ord. precum, memb. rabb. 16. sec. XV.

855 Sectiones *Pentat.* ac *Proph.* et *Psal.* occurr. in Machazor, membran. germ. fol. min. sec. XIV.

Extat ad calcem nomen scribae Simson.

856 Sect. var. *Pent.* ac *Proph.* et *Jonas* in Compendio precum, german. in 4. mutil. sec. XIII.

857 *Genesis Exod. Eccle. Esther* cum Targ. et Com. Rascì, membran. german. in 4. mutil. sec. XII vel in. XIII.

Est pars cod. 656 sero reperta et acquisita. Incip. Genes. XV 10, et progreditur ad Exod. XVI 36, unde incipit 656. Sequuntur 8 folia ab Exod. XXXI 8 ad XXXIV 30, quae illic deerant. Ad calcem occurrit Eccle. a cap. VII 21 ad fin. et Esther usque ad cap. II 11.

862 *Estheris* Volumen memb. hisp. sub fin. sec. XIII vel in. XIV.

863 *Psal.* occurr. in Agadà, memb. cum fig. aur. in 8. sec. XV.

864 *Psalter.* cum Comm. Kimchì, memb. germ. in 12. sec. XIV.

Habet ad calc. epigr., in qua nomina calligraphi, et ejus, in cujus gratiam codex descriptus, deleta sunt. Ille videtur fuisse Salomon, hic ingenui Rabbini titulo insignitur.

865 *Psalterium*, membran. rabbin. 12. sec. XV.

Tituli Psalmorum litteris maj. rubris. Leguntur nomina ant. possessorum Salomonis et Menach. Finzi.

866 *Pentat. Sectiones* festiv., memb. germ. in 16. sec. XV.

867 *Psalterium*, membr. rabb. sine punctis in 16. sec. XIV.

Leg. sub in. *Hoc Psalt. acquisivi ego pro meipso Abraham Finzi. Deus dignum me faciat vacare in eo* etc.

868 *Aphtarae* et *V Megh.* cum *Psal.* 89, et 136, membr. rabb. in 4. min. sub in. sec. XV.

Inc. ab Apht. לך לך. Primae Sectiones rec. manu sine punct. suppletae. Legitur ad calc.: *Absolutus opera Jehosaph fil. Scabtai, descripsique illum hic in urbe Camerino in gratiam praeceptoris mei R. Eliae fil. R. Menachem.* Sequuntur bini Psalmi CXXXVI, et LXXXIX, sub quorum fin. iterum occurrit nomen scribae Jehosaph.

871 Onkelosi Targ. in Pent. cum textu sacro a *Num.* XXIX 6 ad *Deut.* XIII 3, membr. semirabb. in 4. sec. XIV.

872 *Pentateuchus* cum *V Meghill.*, memb. semirabb. in 4. init. sec. XV.

Sectionum tituli maj. litt. quadratis germ.. Ad calc. Pent.: *Confirmetur scriptor et roboretur lector.* Ineleganter et indiligenter exaratus.

873 *Psal. Job Prov.*, memb. rabb. 12. sub fin. sec. XIII vel in. XV.

Praecedit Psalmorum elenchus. Initiales litt. majusc. germ. explicitque eadem epigr. qua praecedens codex.

874 *Psalt. Prov. Job*, memb. rabb. in 8. sec. XV.

Ad calc.: *Roboretur et confirmetur scriba, damno non afficiatur, non hodie, nec in aeternum, donec ascendat asinus scalam, quam Jacob pater noster somniavit.* Tituli litt. maj. et extrema pagina extant notae an. 209, 210, 212 etc., Ch. 1449, 1450, 1452.

876 Fragm. *Apht.*, quod complectitur *Oseae* Cap. II et *Judic.* XIII, memb. german. 2 col. 4. maj. sub fin. sec. XIII, vel in. XIV.

877 Fragm. *Lib. I Chron.* a cap. VI 57 ad VIII 8, membran. germ. in fol.

878 *Pentateuchus* cum Targum et Com. Rascì et Aben Esrae, memb. germ. in 8. maj. anni 1494.

Nitidus codex qui habet init. litteras, titulos, ornatus, figuras auro minioque affabre depictas. Epigr.: *Ego Simson Gallus filius domini patris mei Eliae Chelpan, quem Deus tueatur, scripsi hunc Pentateuchum in grat. D. Menachem de Terracina cum Targ. et Comm. R. Salomonis et Aben Esrae circum illum anno 5254 a creat. mundi hodie feria secunda Parascà* ובני ישראל יוצאים ביד רמה et filii Israel egredientes in manu excelsa. *Dominus in misericordiis suis dignum faciat illum meditandi in eo* etc.. Hinc in titulo libri extat aureis litteris possessoris nomen *Mei est Menachem fil. D. Mescullam quem Deus servet, de Terracina*, et infra ipsius stemma gentilitium. Textus medium tenet locum, in interiori columna extat Targum, in exteriori Commentarius Rascì, in ima pagina Comment. Aben Esrae. Quamquam porro codex recentioris aetatis sit, habet nihilominus egregias varias lectiones tum in textu, tum in Targum, quas in Append. exhibebimus. Deut. XXXI 15 post באהל *in tabernaculo* legebat ex prima manu מועד *conventus*, vel *temporis*, ut legunt quinque Kennicottiani ac Syrus, et Levit. IX 21 duobus codicibus Targumicis Onkelosi, qui cum Samaritano textu, LXX, Targum Jonathanis, et Arabe habent *praecepit Dominus Mosi*, tertius hic noster addendus est.

879 *Psalterium* cum min. Masora, memb. germ. in 4.

Codex antiquus et bonae notae. Frequentes in eo liturae, multa ob ὁμοιοτέλευτον omissa, suppleta in marg., sed bonae etiam et optimae lectiones repèriuntur. Ita de hoc codice in litteris suis ad me datis doctissimus et amicissimus Adler Hafniensis Professor, qui illum benevole votis meis, meisque studiis concessit. Ps. XLVIII 15 legit עלמות, CVI 7 על ים סוף,

omisso בים *in mari*, quod non legunt LXX et Arabs, et Psal. CXLV ad calc. addit ואחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללו יה, ut octo Kennicottiani, et Biblia Soncinensia.

880 *Lib. I ac II Reg.* Fragm. cum Masora, membr. charactere german. in fol. 2 col. sub fin. sec. XIII, vel in. XIV.

A lib. I Reg. XII 29 ad XIII 18, a XVIII 7 ad 30, lib. II Reg. II 9 ad III 7, et a VII 17 ad VIII 18.

881 *Jeremiae* Fragm., memb. ital. 2 col. in 4. maj. sec. XIII.

Complectitur Jer. cap. XXVII 16 ad XXIX 10, et XXXVI 6 ad XXXVII 5.

882 *Threni*, *Pent.* ac *Proph.* Sectiones, et *Psal.* occurr. in Machazor, membr. ital. fol. sec. XV.

883 *Aphtaroth*, seu *Proph.* Sectiones, memb. rabb. 12. maj. sec. XV.

Mss. meis codicibus, qui II Reg. 18 non legunt נא, adde 883 omissum.

884 *Liber Nehemiae* mutilus, memb. rabbin. 12. sec. XV.

Incipit Neh. IX 9.

885 *Libri II Sam.* Fragm., memb. germ. 8. sec. XIII exeuntis.

Inc. cap. VI 2, desinit XX 3. Fragmenta columnarum superioris codicis 880 in fol. simul compacta.

886 *Deuter.* Fragm. cum Masora, membr. hisp. in 4. min. 2 col. sec. XIV.

A Deuter. XXIV 18 ad XXVI 5, a XXVIII 15 ad 49.

887 *Psal.* ac Mosis *Cant.* occurr. in Ord. precum, memb. rabb. 16. sec. XV.

Psalmi plures occurrunt, ac bis canticum Mosis Exod. XV, breviores etiam aliae Pent. sectiones, ut consueta Deuter. VI, ubi v. 8. legit ידיך. Litterae, praesertim initiales, alicubi rubro ac caeruleo colore sunt exaratae.

888, 889, 890, 891 *Estheris* Volumina memb. ital. variae formae et aetatis.

In horum primo reliquis ampliore conglutinatae superiori marg. imagines Esth. historiam referentes. Insigniorem praeterea partem, quae deerat, obtinuimus codicis 341 hispani, in quo Masora adinstar florum, animalium, ornatuum ingeniose disposita est, et libri poetici in hemistichia divisi. De praecedentibus autem codicibus observa sing. notam codicis 196 ex codice Paris. Regio ab Houbigantio afferri in *Prolegom.* p. 206, 207 edit. Paris. in 4., et ex masoretico codice a Brunsio in *Annal. Helmst.* 1784 p. 101, sed cum aliqua lectionis varietate. Nam ubi meus legit חסא *Chasa*, illi דוסא *Dusa*, meus מנקרי *Menakri*, illi מנקי, vel ut Paris. מנקיי *Menaki*, ac ubi verti *a Resaphos*, dubiam hic mei lectionem recte illi definiunt, legentes רופס *Rufos*, vel *Rufus*, quod male *Doses* reddit Formondus, *Rophes* Houbigantius. Conf. Michaëlis *Diss. de Voc. Hebr.* inserta ejus *Vermischten Schriften* P. I p. 44, et *Biblioth. or.* T. IX p. 69 in notis. Ad cod. 210 pro *hisp.* lege *rabb.* Rabbinico namque charactere exaratus est, ut accurate in Apparatu excusum fuerat n. 151 p. 25.

MSS. CODICES EXTERI.

111 *Prophetae priores* ac *posteriores* cum Masorà, cod. ms. memb. in fol. *Hamburgi Bibliotheca Seligmann.*

De hoc cod. vide Wolf. *Bibl. Heb.* T. II p. 312, et *Catal.* ejusdem Bibliothecae hebraice Hamburgi editum in 4. an. 1782 *Class. mss.* fol. 23. Dicitur antiquus et in גויל, quod de crassiori membrana intelligo.

112 *Samuelis Libri*, *Reges*, *Prophetae posteriores*, et *V Meghilloth*, memb. in 4. ibid.

113 *Agiographa* cum Mas., membran. in 4. ibid.

114 *Agiographa*, memb. in 4. ibid.

Utrumque Catalogus ישן, seu *vetustum* appellat.

115 *Psalterium*, membr. germ. in fol. ibid.

Codex *pulcher et elegans litteris quadratis vernaculis*, seu *germanicis*, *affabre compactus in corio albo*. *Catal.* citato loco.

116 *Psalterium*, membr. germ. in 4. ibid.

Codex et ipse luculentus et eleg. picturis, seu miniat. ornatus.

117 *V Meghilloth* cum Masora in Machazor, memb. in fol. max. ibid.

Litteris majoribus, *elegantique*, *et perantiqua scriptura*. *Catal.* fol. 12.

118 *V Meghilloth* in Mach., membran. ant. et eleg. in 4. ibid.

119 *Job* et *Jeremias* in Libro precum totius anni, memb. in 4. ibid.

V. *Catal.* fol. 24 על גויל ישן *in corio antiquo*.

120 *Psalter.* in Libro prec., memb. in fol. ibid.

Summa elegantia conscriptus et compactus, ut notat *Catal.* fol. 24 pag. versa.

121 *Job* cum Machazor, membr. ital. in 4. sub fin. sec. XIV vel in. XV, *Venetiis Bibliotheca Nani.*

Sub initium mutilus codex, ac Job metrice distributus.

122 *Pent.* cum *Apht. Megh.* et Com. Jarchì, memb. 4. sec. XV, *Buxeti* ap. *Petr. Vitali.*

Incip. Gen. II 20, et deficit cap. XII, XIII, XIV, et in. XV.

123 *Pent.* cum Targ. alternis vers., Com. Jarchì, *Megh. Apht.*, et Masora, memb. germ. 3 col. fol. max. sec. XIII exeuntis, *Pragae Bibl. Publ. Univ.* Y I 1022.

De aetate certo non constat. Extitisse autem codicem jam an. 1350 ex historia compertum habeo. Nam Caspar Bruschius in Descriptione montis piniferi, *germ. scripta et Witteb. 1612 in 4. edita refert an. 1350 a concionatore qui de passione Domini verba faciebat, concitatam plebem in civitate Egra in Bohemia, ab hac trucidatos et spoliatos fuisse Judaeos, iis ereptos codices membranaceos, quos a Senatu thesauri instar diligenti cura asservari ait. Hi codices, quorum unus hic est, alter preces continens, a Senatu donati sunt Collegio Jesuitarum. Soluta Soc. J. redierunt ad Senatum civitatis Egrae, tandem translati in Biblioth. publ. Pragam.* Haec in litteris a me datis die IV maii hujus anni doctissimus Dobrowsky, qui characteris specimen exhibet in *Dissert. de an-*

tiq. heb. litt. n. 3, non 2, ut calcogr. errore excusum est. Cod. indiligenter exaratus a quodam, ut videtur, Salomone, qui nomen hoc, quotiescumque in. aut in fine lineae occurrit, exornavit.

124 *Pent.* cum Targum, *Meghill. Apht.*, memb. fol. 2 col. sec. XIV, *Pragae Biblioth. Comitis de Nostiz* X 156.

Character accedit ad hisp.. Multae paginae detritae, in multisque locis novum atramentum superductum ab antiquo ejus possessore Joh. Hesso Wtratislaviensi Canonico in Silesia, qui codicem hunc in Italia, ubi studuit, videtur emisse, et an. 1526 religari curavit. Quae hic sistuntur selectae duorum codicum Pragensium variationes, humanitati debentur ipsius Dobrowskii et Fortunati Durichii. Codex alter Pragensis, seu Fragmentum quod inter exteros codices attulimus sub n. 99 ex Orientali Michaëlis Bibliotheca, non in Bibliotheca Clementina, sed in Publica Caesarea, ut nos per litteras idem Dobrowskius monuit, quaerendum est.

125 Fragm. *Genes. Exod.* et *Apht.*, memb. germ. in 4. maj. sec. XIV, *Vindobonae Bibliotheca Caesarea*.

V. Adleri *Iter biblico-crit.* pag. 7. Constat codex foliis 170, et binis fragmentis, quorum alterum complectitur Gen. et Exod. una columna lin. 21 cum masora parva, et Comm. Rasci, alterum Aphtaras 2 col. lin. 19. Sub init. antiquus possessor nomen suum inscripsit et aeram *mense Tamuz die 11 mensis an. 168 min. supp.* Est ergo codex antiquior an. 1408.

126 Fragm. *Proverb.* et *Ruth* cum Masora, memb. ital. 2 col. 4. min. sec. XV, *Parmae Bibliotheca Regia*.

Incipit Proverb. XXVI 26, desinit Ruth. IV 4.

KENNICOTTIANIS

ADDENDUS.

668 Ms. codex servatus *apud Judaeos Sinenses* in urbe *Caifong-fu* in Prov. *Honan*.

De eo Kennic. *Diss. gen.* §. 154, Brotier *Taciti Op.* T. III Paris. 1771, Michaëlis *Bibl. or.* T. V p. 77, et XVIII p. 114. Conf. Köegleri *Notitia de sacris Bibliis Judaeorum in Caifung*, quam T. VII *Diarii* germanici Litter. edidit cl. De Murr p. 240-252. Codex hic Deut. XXXII 25 pro תשכל *orbabit* legit תאכל *devorabit*.

EDITIONES SACRI TEXTUS

BIBLIOTHECAE AUCTORIS ADDENDAE.

243 *Biblia Veneta* Bombergii 4. 1533.

Titulus: *Pent. impressus quarta vice opera Dan. Bombergii Antwerpiensis an. 293 min. supp. hic Venetiis*. Ad calc. legitur an. 288, Ch. 1528, quia reliquae partes editionis hujus anni retentae sunt. V. Masch. in addendis.

244 *Biblia Ven.* de Gara 8. 1572.

Hoc anno absoluta, sed coepta an. 1568. Afferimus Prophetas priores, quos possidemus, non posteriores, ut impressum in Catal. ex titulo, quem exhibet, seq. voluminis.

245 *Biblia Hamburg.* Hutteri fol. 1587.

Sub novo titulo *Coloniae 1603*. Uberrimam eorum delineationem habes in Maschio p. 35, 36.

246 *Biblia Wittebergensia* 4. 1587.

Ex mandato Joh. et Conradi Ruheli fratrum opera Zachariae Cratonis an. 347. Ad Plantinianam an. 1566 editionem hanc perfecte esse effigiatam male judicat Knochius, ut ex collatione nostra, selectisque utriusque variationibus constat. Ita ad hanc potius exactam crediderim triplicem Hartmannianam, quam ad Plantinianam, ut scribit Maschius p. 32. Perrara editio, quam nonnisi post excusum lib. I Sam. assequuti sumus.

247 *Biblia Veneta* 4. 1690.

Nella sta. Vendramina 1690. Idest exeunte hoc anno, et ineunte judaico 451, ut habet heb. titulus. Editio in Bibliotheca sacra Le-Longio-Maschiana omissa, de qua V. *Append.* nostram ad eand. Bibl. p. 55.

248 *Pent.* cum *V Megh. Apht.* et Comm. fol. *Ripae Tridenti* an. 1561.

Ad hunc Pentateuchum pertinent Megh. et Apht. in fol. sine an. sub n. 213 allatae. Is ergo habet etiam Aphtaroth a Maschio omissas T. I pag. 121.

249 *Pent. Amstelodamensis* cum *V Megh. Apht.* et Comm. Jarchì 12. 1700.

Anno 460 cura Dav. Nunnes Torres et in domo Emanuelis fil. Josephi Athias. De ea *Append.* nostra ad Biblioth. Le-Longio-Masch. p. 56.

250 *Pentat.* cum *V Megh.* et *Apht.* 8. 1714.

Anno 474 ex Typ. Bragadina. De eo silent Le-Longius, Wolf., Masch.

251 *Pent.* cum *V Megh.* et *Apht.* 12. an. 1756.

In domo et typogr. fratrum Josephi, Jacobi, et Abrhami Proops anno 516 min. supput. Aphtarae exhibent an. 515, Ch. 1755. Maschius, qui utramque editionem, hanc et praecedentem omittit, Amstelodamensem aliam memorat hujus anni cum Com. Jarchì p. 125, ubi pro *Tamnuach* corrige *Manoach*, et adde *Salom. Proops*.

252 *Pent. Venetus* cum Targum *V Megh. Apht.* 4. anni 536, Ch. 1776.

253 *Genes. Vittebergae* 8. maj. 1586.

Typis Zach. Cratonis. Biblioth. Le-Longio-Masch. T. I p. 73.

254 *Isaias Jeremias Ezech.* ac XII *Proph. min.* heb. lat. 8. 1610.

Ex Officina Plantiniana Raphelengii, et cum vers. interlin. Pagnini.

255 *Isaiae* Cap. LII et LIII Hebr. Lat. 4. in. sec. XVI.

In Guidacerii *Gram. Hebr. Linguae* Leoni x dicata ejusq. aetate edita.

256 *Apht. Basileae* fol. 1619.

Cum Comm. Kimchii a Buxtorfio editae. V. Masch. p. 141.

257 *Psalmi Prov. Eccle. Cant.* cum interl. vers. Pagnini 8. *Genevae* sine anno.

Cepha Elon circa an. 1616.

258 *Psalmi Prov. Cant. Eccle.* 8. *Paris.* 1632.

Cum interl. vers. Pagnini sumpt. Seb. Cramoisi. V. Wolf. *Bibl. Heb.* T. II p. 401.

259 *Psalt.* Heb. Graec. Lat. 8. *Basileae* 1548.

Petro Artopaeo auctore ap. Henr. Petri.

260 *Psalt. Amstel.* 32. anni 1644.

In domo Immanuel Benbeniste an. 404 min. supp., non Eliae Aboab, ut tradunt Le-Longius, Wolfius, ac Maschius, nisi alia extet editio hujus anni Aboabo tribuenda.

261 *Psalt. Veronense* 16. 1644.

An. 404 per Abr. fil. Zevi de Cracovia, et Eliae fil. Josephi פרנוורט Pranvorth.

262 *Psalt.* cum notis 12. *Hanoviae* 1712.

In Typogr. Orientali. Notas ex select. Comment. Judaicis descripsit ediditque Bashuysen.

263 *Psalt. Venetum* 16. an. 1717.

Ex Typ. Bragadina an. 477. Supplendum in Bibl. Le Long. Masch.

264 *Psalt. Liburn.* 12. an. 1780.

Ex Typ. Abr. Isaaci Castelli et Eliez. Sahadon an. 5540.

265 *Psal.* et Sect. nonnullae bibl. occurrentes in Ord. precum 32. sine anno et loco.

Sed Sabionetae circa an. 1550, unde supplenda editio haec in *Annalibus heb. typogr. Sabion.*, quos olim edidimus. Exemplar in membrana excusum.

266 *Psalmus* xx Heb.-Lat. 4. *Augustae Vindel.* 1521.

Extat in *Precatione ad Divam Virginem Hebraica per Jo. Boschenstain* illic edita in officina Sigism. Grym medici, ac Marci Wirsung. Libellus Wolfio ac Maschio ignotus, ac rarissimus, quem una cum ms. Chronicorum Fragmento nonnullisque aliis litterariis munusculis nuper ad me dono transmisit doctissimus de Murr Norimbergensis.

267 *Ruth Cant. Threni Eccle.* Sect. *Pent.*, ac *Proph.*, et *Psal.* occurrentes in Machazor in fol. sine anno et loco, sed Soncini sec. xv.

Editio hucusque ignota, eodem charactere curata, quo Soncinensis 1486, sed ab ea diversa. Curata est proculdubio Soncini paullo post eundem ann. 1486, eamque fusius describemus in novis *Annalibus hebraeo-typographicis*.

268 *Prov. Job Meghill.* cum vers. interlin. Pagn. 8. ex offic. Raphelengii 1614.

Volumen recensens Maschius pag. 155 Jobum omittit.

269 *Proverbia* et *Job* in 4. *Mantuae* 1720.

Anno 480 in domo socior. Isaaci Jara, et Jacobi Chaver tov. Ad calc. *opera Josue fil. Michaëlis Metzissi.* A Le-Longio ac Maschio praetermissa.

270 *Proverbia* et *Job* in 8. *Mantuae* 1779.

Ex Norziana recensione, ut editio 1725, et in typ. medici Eliez. Salomonis de Italia an. 539 per manus Abtalionis fil. Isaaci Aboab.

271. *Daniel Esdr. Neh.* cum interl. vers. Pagn. 8. ex offic. Raphel. 1611.

272 *Daniel* cum Comm. Alsek 4. *Venet.* 1592.

Per manus Jo. de Gara an. ושנ"ב. seu 352. Ad calc. *absol. mense Casleu anno 352.* Maschius, omisso ו prioris epigr., quod in supputationem assumi debet, aliam editionem pag. 148 effecit an. 346, Ch. 1586, quae non existit.

EDITIONES EXTERAE.

47 *Biblia Amstelod.* 8. 1732.
Ex Typ. Abrahami f. Raph. Ezech. Athiae an. 492. V. *Append. ad Biblioth. Masch.* p. 60.

48 *Bibl. Lips.* Reinecii 4. 1739.

49 *Biblia* Heb.-Lat. Houbigantii fol. *Parisiis* 1753 IV voll.
Apud Ant. Claud. Briasson et L. Durand. Habent textum sine punctis, Prolegomena, ac notas. Textum citamus ad Josue XXI 36, 37, ubi ab Hoogtiano recedit, notas saepissime sive ex Bibliis ipsis, sive ex repetita Francofurtensi Varentrappii editione 2 voll. in 4.

50 *Isaias Thessalon.* cum Comm. R. Salom. Levitae fol. min. an. 1600.
Sub tit. חשק שלמה, et cum textu sine punctis. V. Wolf. *Biblioth. Heb.* T. III p. 1046, Masch. p. 138, Doederlein *Praef. in Isaiam*, ex cujus collatione affertur. ב"ה pro compendio divini nominis sumendum, non anni, unde retineo an. 360, non 367, ut idem Doederleinius ac Maschius conjiciunt.

MSS. CODICES VERSIONUM ET INTERPRETUM.

Cod. 859 meae Biblioth. Onkelosi *Targum in Pentat.*, membr. german. cum punct. in 4. maj. an. 1264.
Ad calcem: *Ecce ego David filius R. Joseph scripsi hoc Targum in gratiam R. Salom. fil. Mosis an. 24 min. supput.*

870 Kimchii *Comm. in Prophetas priores*, membr. rabbin. in fol. min. an. 1328.
In fine: *Ego Avigador fil. Menachem sacerdotis descripsi, et perfeci Comm. hunc R. Dav. Kimchii in Prophetas priores in Josuam, Judices, Samuel, Reges, absolvique illum die* XX *mensis Sivan an. 5088 pro R. Menachem fil. praeceptoris mei R. Elchanan fil. Mescullam.*

Biblia Latina Vulg., codex membranaceus antiquissimus *Florentiae Biblioth. Laurentiana.*
Servabantur in Monasterio S. Salvat. Montis Amiatini conscriptaque sunt litteris majusc. V vel VI seculo. V. Le-Long. *Biblioth. sacr.* p. 235, Ang. Rocca *Append. Biblioth. Vatic.* p. 487, Bandinii *Descript.* in *Novis litter. Flor.* huj. anni, cujus humanitati debeo selectorum quorumdam locorum collationem. Josue VII 17 legit codex hic *per viros* contra Vulg. hodiernum, ac cap. XXI desunt bini celeb. versus Rubenitarum.

EMENDANDA.

In I vol. Proleg. p. XV lege *disjunctos ac remotos*, pag. XLVII post *Christianorum* adde *criticorum*, pag. LXXVII Clav. cod. 257 lege 357, p. LXXXVII ad cod. Kennic. 534 adde *ibid.*, p. CXLIV ad Bibl. Kenn. 1766 corr. 1776, p. CLIX in epigr. cod. Syri hexapl. *currenti* corr. *quinta*. Gen. X 5 בגויהם lege בגוידם, XVI 15 ילדה l. ילוו, Exod. VIII 21 *intactoque* adde *sensu*, X 9 in textu Lonzani מלה l. מלא, XXXIV 9 דנבנא pro דנבנא. Reliqua minoris momenti quae repererit, benigne lector emendet. Quamquam enim nos ipsi ter plagulas quaslibet imprimendas attente perlegamus ac corrigamus, fieri tamen nequit, ut auctoris diligentiam sua legentis nihil effugiat.

NUMERI, DEUTER., JOSUE, JUDICES, LIBRI SAMUELIS AC REGUM.

NUMERI

Cap. I 20 במספר *in numero* — פקדיו במספר *recensiti ejus in numero*, cod. Kenn. 80, 129, 150, et ex prima manu cod. mei 2, 10, 16, et quidem bini postremi etiam in Chaldaica paraphrasi. Kenn. 600 notat legi verbum פקדיו in cod. R. Menachem de Joanne, sed in libro R. Meirac reliquis libris desiderari. *Uti hic loci pauci codices addunt vocem* פקדיו, *ita v.* 22 *multi omittunt ex confusione locorum parallelorum*. Brunsius *De var. lect. Biblior. Kennic. in Repert. Orient.* T. XIII p. 39.

I 22 פקדיו *visitati ejus*, vel *recensiti*. Deest in Kenn. cod. 107, 152, 160, 232, 234, 249, 253, 383, 412, 595, 620, primo 543, in meis 518, primo 174, 419, 475, 669, in Bibliis Sonc. 1488, in Bibliis antiquis sine anno et loco, in Pent. Neap. 1491, in Lxx, Syro, et Targ. cod. mei 265, primo 419.

I 42 בני *Filii* Nephtali — לבני *Ex filiis*, Kenn. cod. 17, 109, 181, 189, 200, 387, nunc 225, ex meis 16, 444, primo 545, nunc 543, ex exteris meae collationis 45. Concinunt Sam. T., Lxx, Vulgat., Arabs, Targ. mss. meorum 5, et 16, et Analogia. Lectionem hanc praefert Houbigantius.

I 44 אבתיו *patrum ejus* — אבתם *patrum eorum*, cod. Kenn. 95, meus 404, uterque prima manu, Samar. T., Targ. cod. meorum 404, 766, et ms. Alex. Lxx. Coptus ⲛ̀ⲧⲉⲛ̀ⲟⲩⲙⲁⲛϣⲱⲡⲓ *familiarum eorum*.

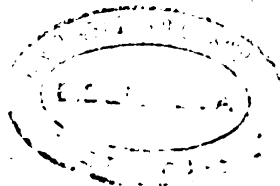
I 47 בתוכם *in medio eorum*. Cod. meus 669 primo בתך בני ישראל *in medio filiorum Israel*. Lxx ἐν τοῖς ὑιοῖς Ἰσραήλ.

I 54 ככל אשר *secundum omnia quae* — כאשר *sicut*, cod. Kennic. 196, et Syrus.

II 7 מטה *Tribus* — ומטה *Et tribus*, cod. Kenn. 14, 84, primo 177, ex meis 532, primo 230, Sam., Lxx, Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 230. *Melius*, inquit Houbigantius *Not. crit.* in h. l. p. 151, *nam ea indoles est enumerationum hebraicarum, nec omittitur* ו *in simili serie v.* 14, 22, *et* 29.

II 13 ופקדיהם *et praefecti eorum* — ופקדיו *et praefecti ejus*, cod. Kenn. 132, meus 419 nunc in textu et Targ., Sam. T., Vulg., Syrus, Arabs, Analogia. Lxx suffixum non exprimunt.

II 14 רעואל *Rehuel* — דעואל *Dehuel*, cod. Kenn. 1, 81, 155, 193, 225, 298, 324, 356, 367, 379 et A, 380, 382, 387, 405, 418, 433, 436, 438, 450, 478, 507, 513, 536, 538, 541, 559, 567, 569, 593, 602, primo 84, 95, 107, 150, 168, 178, 181, 196, 206, 225, 226, 248, 320, 335, 368, 369, 383, 384, 390, 428, 471, 481, 489, 528, 529, 532, 592, 595, 606, 607, 608, 610, 620,

624, forte 139, 185, 227, 239, 439, 488, 571, 575, 643, 646. *Resc* sup. ras. habent 150, 169, 342, 343, 427, angulum ejusd. abrasum 518, 527. Ita videtur 474. Accedunt ex meis 13, 18, 223, 230, 274, 293, 296, 384, 467, 475, 503, 532, 611, 627, 668, 678, 766, 789, primo 10, 11, 12, 16, 185, 196, 197, 233, 265, 419, 479, 554, 555, 604, 649, 656, 674, 695, nec aliter videntur prima manu legisse 264, 440. Dubius est 413. Lectionem hanc sequuntur ex exteris codicibus meae collationis 45, prima manu 1, Biblia Sonc. 1488, Pent. antiquus in 4. sec. xv, Pent. antiquus Germanicus in fol., Sam. T., Vulgat., Jonathan, Onkelosus in cod. meis mss. 230, 345, 543, 766, prima manu in 10, 265, 419, Arabs in communi textu Parisiensi, nam CPolitanus legit *Rehuel*. Cap. I 14 Eliasaph dicitur filius Dehuel, hocque idem repetitur cap. X 20. Auctor libri *Masoreth* cod. mei ms. 810 notat Eliasaph fuisse proselytum, et antequam proselytus fieret, appellatum fuisse filium Rehuel, postea fil. Dehuel.

II 19 ופקדיהם *et numerati eorum* — ופקדיו *et numerati ejus*, cod. Kenn. 152, meus 12 primo, Sam. T., et Analogia, quam Versiones omnes sequuntur, uno Chaldaeo excepto, etsi sing. suffixum latina ejus versio habeat. Idem cit. cod. Kenn. 152, Sam. T., ac Versiones vers. 21, 28, 30.

II 34 על בית *super familia* — לבית *juxta familiam*, cod. Ken. 1, 69, mei 17, primo 18, cod. Sam. 63, faventque Lxx, ac Vulgatus. Kenn. cod. 75, 199 ולבית.

III 2 אליעזר *Eliezer*. Copulam praeponunt cod. Kennic. 18, 129, 152, 181, ex meis 543, primo 12, 419, 683, Vulg., ms. Alex. Lxx, Syrus, Arabs, Targ. mss. meorum 16, 419, 543, 549, primo 12.

III 3 אלה *Haec* — ואלה *Atque haec*, cod. Kenn. 84, 150, 157, 199, 225, primo 95, 107, forte 14, cod. mei 440, 766, primo 16, 230, 245, 250, 262, 340, 404, 419, 507, 562, 592, 669, nunc 789. Concinit cod. Sam. 127, Syrus, Coptus, Targ. cod. meorum 16, 404, 555, 562, 592, 656, primo 230, 264, 419, et Targ. Pent. Sorae an. 1490.

III 4 לפני יהוה *coram Domino*. Verba haec priori loco omittit codex Kenn. 107, Sam. T., Vulg. *Sam. cum Vulg. non habent* coram Domino, *et videtur superfluum*. Morin. *Opusc. Hebr. Sam.* pag. 61.

III 9 לו *ei* — לי *mihi*, cod. mei 296, 503, 532, primo 10, 16, 18, 230, 250, 443, 479, 543, ex exteris meae collat. primo 103, Sam., Lxx, Targ. cod. meorum 10, 543, primo 649, nunc 230, locus parallel. VIII 16. Cod. meus 853 לי. Silent hic codices Kenn.

III 12 מבני *ex filiis* — בבני *in filiis*, vel inter filios, Kennic. cod. 1, 158, 160, 185, 191, 198, 389 E, primo 5, 107, 152, nunc 150, quibus addendus 576, ex meis 17, 19, 240, 444, 562, 661, 678, primo 6, 9, 14, 18, 185, 230, 479, 554, 649, 721, 754, ex exteris 38, et 50, sed hic, ut videtur, secunda manu. Alia exemplaria legere בבני notat margo cod. mei 12, et exter. 1, hancque lectionem sequitur Sa-

mar. T., Vulg., Targ. mss. meorum 6, 9, 230, 264, 345, ac vers. 45. Pentateuchus tamen Jerichuntinus, ut monet margo cod. mei 265, praefert lect. מבני, nec in accuratis mss. haberi בבני testatur corrector 721. Ibid. כל רחם *omnem vulvam*, cod. Ken. 75, 136, primo 196, Syrus, Targ. cod. mei 16, 264.

III 16 צוה *jussus fuerat* — צוה יהוה *jusserat Dominus*, cod. Ken. 111, 252, Lxx, Vulg., et anon. Graecus interpres antiquus in Montfauc. *Hexaplis*. Active cod. meus 18. V. 17 קהת Ken. 152, Sam., Lxx.

III 19 חברון *Chebron* — וחברון *et Chebron*, cod. Kennic. 1, 4, 5, 14, 17, 18, 69, 75, 89, 108, 109, 110, 132, 150, 189, 196, 200, 237, 239, 244, primo 6, 103, 107, 111, 227, cod. mei 6, 14, 15, 16, 19, 187, 197, 250, 274, 455, 500, 503, 507, 532, 549, 555, 627, 678, 699, primo 18, 265, 296, 384, 443, 479, 518, 562, 592, 649, 668, nunc 10, 419. Margo Kenn. cod. 600 testatur in cod. Babylonico legi *et Chebron*, sed in antiquo alio exemplari *Chebron*. Nexum exprimit Syrus, Arabs Paris., ac CPol., Versio Persica Tawosi, Targ. Jonathanis. Quamquam porro Onkelosi textus, ut impressus est in Londin. Polyglottis, copula destituatur nec accurate eam legat latina versio, illam tamen plures sive mss., sive editi Onkelosi codices referunt. Ex mss. sic legentes produco cod. meos 6, 8, 9, 10, 16, 230, 404, 455, 500, 549, 592, 649, 859, primo 265, 345, ex editis Targ. Pent. Ulyssip. 1491, Pent. antiqui in fol. sine an. et loco, triplicis Pent. CPol. 1505, 1522, 1546, Thessal. 1516, Antwerpiense demum Bibliorum Polyglottorum.

III 20 למשפחתם *juxta familias suas*. Deest in Kennic. cod. 17, 80, 109, 129, 132, 150, 152, 155, 193, 247, in meis 539, primo 2, 12, 16, 264, 529, 555, 592, 649. Semiabrasum in 185. 223 notat ad marg. אין כאן למשפחתם באספמי' *Non reperitur hic vocabulum* juxta familias suas *in hispanicis codicibus*. Hoc idem bini alii ex meis codicibus confirmant, 604, 721, et margo Kenn. cod. 600 fert in cod. R. G., seu Gersonis verbum istud fuisse deletum. Contra tamen fidem Samar. T. et antiquorum omnium interpretum, uno Vulgato excepto, et Targ. nonnullorum meorum codicum, ut 592, primo 12, 555, 649, in quibus omittitur.

III 23 משפחת *Familiae* — משפחת *Familia*, cod. meus 17, et Syrus. Ita Sam. Versio צבך, ex qua patet Samaritanos in sing. hic sacrum contextum efferre. Hanc eandem variationem iidem fontes retinent vers. 29, 30, 35.

III 25 מכסהו *operimentum ejus* — ומכסהו *et operimentum ejus*, cod. meus 555, 592, primo 264, Sam., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. mss. meorum 264, primo 419.

III 28 במספר *Juxta numerum* — ופקדיהם במספר *Et recensiti eorum juxta numerum*, cod. Kenn. 111, et Syrus. Ita legit Houbig. in h. l.

III 38 ואהרן *et Aaron* — אהרן *Aaron*, cod. Kenn. 4, 102, 107, 129, 153, 181, 199, ex meis prima manu 257, 443, 649, 669, nunc 230, Biblia Sonc. 1488, Sam. T., et Targ. mss. meorum 5, 592, 649. Sic ad marg. cod. Kenn. 600.

Ibid. שמרים *custodientes* — שמרי *custodes*, cod. Kenn. 4, 84, 150, primo mei 17, 265, Sam. T.

III 39 ואהרן *et Aaron*. Deest in Ken. cod. 1, 193, 226, 439, 489, 610, 612, 624, et ex prima manu in meis 2, et 185. Ex exteris meae collat. non legit 47, illudque secunda manus exulare jubet in 50. Tandem non legit Sam. T., Syrus, Coptus. *Non habet id vocabulum Samar. codex, nec Syrus; quod cum omittunt, consentiunt cum vers. 5, in quo jubetur Moyses, non Aaron, censum habere Levitarum, item cum versibus* 11, 40, *et* 44, *in quibus Mosen Deus alloquitur solum, postremo cum versu* 51, *quem vide. Credo equidem ex superiori versu fuisse* ואהרן *perperam huc allatum, postea id punctis supernis fuisse ut nunc est, animadversum, eo ut notaretur inesse mendosam, ac superfluam scripturam*. Houbig. *Not. crit.* in h. l. Conf. Kennic. *Dissert.* I *super rat. Text. H.* p. 394.

III 48 פדויי *redemptiones* — פדוי *redemptionem*, cod. Kenn. 69, 81, 109, 225, mei primo 2, 440, 479, Sam., binis exceptis mss. 65, 127, Vulg., Syrus, Arabs. Idem III 49, Kenn. cod. 170, 225, meus 265, primo 2, Samar. T., except. cod. 127, Lxx, Syrus.

IV 1 ואל אהרן *et ad Aaron*. Desiderantur in Kennic. cod. 18, 109, 150, 177, 181, 244, 294, in meis ex prima manu 10, 419, 443, in Targ. cod. mei 656. Favet analogia, quia continuatur oratio in sing. ad solum Mosem, et de Aarone, ut de tertia vel absente persona disseritur: ובא אהרן *et veniet Aaron*. Desunt etiam haec verba in Targ. Hierosolymitano. Samar. tamen textus ac Versiones reliquae illa legunt, et margo Kenn. cod. 600 monet legi in antiquo ms. exemplari, item in hispanico, et babylonico, quorum consensionem venerari se testatur Brunsius *De var. Lect. Kenn.* p. 41.

IV 6 ופרשו *et expandent* — ופרשו עליו *et expandent super illam*, Ken. cod. 18, 104, Samar., Lxx, Jonathan. Sed additamentum hoc in contextu redundat.

IV 8 עליהם *super iis* — עליו *super ea*, Kennic. cod. 84, primo 80, nunc 3, cod. mei 264, 592, primo 230, 766, Lxx, Syrus, Arabs, Onkelosus in cod. meis 264, 419, 549, 766. Ita etiam subintelligit Vulgatus.

IV 14 את המזלגת *tridentes* — ואת *et tridentes*, Kenn. codices 1, 9, 17, 18, 19, 89, 94, 95, 99, 104, 107, 109, 110, 111, 129, 150, 152, 160, 185, 191, 196, 199, 200, 225, 226, 247, 248, 252, 389 B, 602, 603, 605, primo 82, 168, nunc 384 ex collatione Schellingii, cod. mei 5, 10, 16, 174, 197, 248, 251, 257, 274, 293, 296, 384, 500, 503, 507, 529, 537, 539, 543, 549, 554, 555, 592, 611, 649, 669, 678, 716, 745, 766, primo 2, 12, 14, 18, 219, 230, 233, 419, 443, 479, 656, 665, 699, nunc 264, 440, 789, ad marg. 223, Samar., ac Versiones omnes antiquae, etiam Chaldaica utraque Onkelosi ac Jonathanis.

IV 15 כל כלי *omnia vasa*. Vocab. כל *omnia* omittit cod. Ken. 181, meus 18 primo, ac Samar. T.. Sed octo mss. Sam., Sam. Versio, ac reliquae Versiones antiquae illud legunt.

IV 19 וזאת *Et hoc* — זאת *Hoc*, Ken. cod. 18, 84, 173, 181, meus 503, et ex 1 manu, ut videtur, 18, Sam., Lxx.

Ibid. בגשתם את קדש *quum appropinquabunt Sanctum sanctorum* — אל קדש *quum appropinquabunt ad Sanctum sanctorum*, Kenn. cod. 80, 89, 108, 129, 144, 177, 181, 189, 193, 200, 225, 601, 602, 603, primo 107, cod. mei 14, 16, 18, 197, 248, 304, 476, 495, 503, 562, 649, 656, 678, primo 10, 12, 230, 265, 419, 443, 683, Sam., Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs. *Lege* אל *cum Sam. cod.*, inquit Houbigantius in h. l., *non* את. *Nam verbum* נגש *nusquam legitur cum praepos.* את *sociatum*. Ac margo cod. Kenn. 600 notat in hispano ms. codice, et in antiquo exemplari legi אל *ad*. Contra bini mei codices 264, 440 testantur in cod. correcto haberi את, 850 vero in hoc vocabulo a scribis errari. Quod fieri notat Norzius, propterea quod conjiciatur את stare pro אל.

Ibid. איש איש *quilibet vir* — איש *vir*, cod. mei 12, 562, uterque primo, ac Samar. T.

Ibid. ואל משאו *et ad onus suum* — ועל משאו *et super onere suo*, Ken. cod. 4, 75, 80, 89, 199, 200, 251, 253, 600, primo 95, 128, cod. mei 384, 503, primo 1, 14, 262, 264, 296, 440, 507, 535, 543, 656, 668, 683, 699, nunc 16, qui auctoritate fulciuntur Sam. T.. Multi codices Targumici lectionem hanc contextui conformiorem sectantur, legentes ועל מטולה, ut cod. meus 5, 6, 10, 11, 16, 265, 404, 419, 455, 476, 543, 562, 656, 766, et Targ. impressum Pent. Bonon. 1482, et Pent. antiqui memb. in fol. sine an. et loco.

IV 23 עד בן *usque ad filium* — ועד *et usque ad filium*, Kenn. codices 1, 5, 69, 75, 129, 150, 157, 181, 190, 193, 196, 200, 227, cod. mei 6, 15, 174, 230, 251, 529, 532, 678, 766, 789, primo 262, 265, 296, 419, 479, 495, 649, 668, exter. 103 prima manu, Samar. T., Jonath., Onkel. in mss. meis 419, 549, 649, 766, nunc 230.

IV 28 משפחת *familiarum*. Deest in Kenn. cod. 84, 132, in meo 18 primo, et Lxx. In sing. cod. meus 17, Vulg., Syrus, et Sam. Interpres.

IV 32 כלי *vasa* — כל כלי *cuncta vasa*, cod. Kenn. 157 ad marg., meus 419 prima manu, Sam., Lxx, Arabs, Targ. mss. meorum 16, primo 419.

IV 33 משפחת *familiae* in sing. cod. meus 17, Lxx, Vulg., Syrus, ac Samar. interpres, quod idem faciunt v. 41, 42. V. 34 לבית Kenn. cod. 1, 80, 150, 185, ex meis 265 primo, Samar., Lxx, Syrus, Arabs.

IV 36 שבע מאות *septingenti* — ושבע *et septingenti*, Kenn. cod. 9, 69, 80, 84, 181, 199, primo 168, cod. mei 250, 649, nunc 16, 174, 555, Samar., Syrus, Arabs communis, Arabs Mauritanus, Persa, Jonathan, Onkelosus in mss. meis 6, 10, 11, 16, 476, 543, 555, 549, 649, 656, 766, 859, primo 419, et in antiquis nonnullis editionibus Pentateuchi, Sorae 1490, Antiqui membr. in fol., Thessalon. 1516, CPol. 1547. Non aliter legendum juxta Houbigantium, qui statuit nefas esse abesse nexum in transitu numerorum millenorum ad centenos.

IV 38 ולבית *et per domum* — לבית *per domum*, Kennic. cod. 9, 75, 80, 84, 109, 111, ex meis primo 19, 262, 669, nunc 555, Samar., Lxx, Syrus, Persa, Targ. cod. mei 265

prima manu. Mendosa latina versio Syri.

IV 40 לבית אבתם *per domum patrum suorum*. Omissa in Kenn. cod. 18, 132, 144, 193, 248, deleta in meo 669, nec legunt Vulgat., Arabs, Targ. cod. mei 656. ולבית Kenn. 69, 200, 223, ex meis 174, 467, 503, 678, primo 668, nunc 16. Iterum mendosa hic latina versio Syri et Chaldaei.

IV 41 על פי יהוה *juxta verbum Domini*. Addunt ביד משה *per manum Mosis* Kennic. codex 80, primo meus 649 tum in textu, tum in Targum, Lxx, et Jonathan.

IV 46 ולבית *et per familiam*. Nexum omittunt Kenn. cod. 4, 9, 95, 168, Samar., Syrus, ms. Alex. Lxx.

IV 47 הבא *veniens* — הבא לצבא *veniens ad exercitum*, cod. Ken. 69, meus 250 primo, Syrus.

IV 49 אשר *quos* — כאשר *sicut*, cod. Kenn. 251, Sam., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs. Ita legendum conjiciunt scribae.

V 3 עד נקבה *usque ad faeminam* — ועד *et usque ad faeminam*, Kenn. cod. 9, 15, 69, 75, 84, 109, 129, 150, 157, 193, 199, 223, 253, 615, primo 168, cod. mei 174, 455, 503, 532, 555, 611, primo 3, 14, 419, 649, Samar. T., quatuor exceptis mss. cod., Targ. Jonath., Targ. Onkel. in cod. meis 6, 11, 248, 455, 476, 549, 555, 649, primo 419.

V 9 יקריבו *offerent*. Bibl. Rabb. Amstelod. 1724, et Norzii 1742 legunt יקריב *offeret*, non ex codicum auctoritate, sed ex typogr. oscitantia.

Ibid. לכהן *sacerdoti* — ליהוה לכהן *Domino, sacerdoti*, cod. Kenn. 184, meus 518 nunc, et Lxx.

V 10 יהיו *erunt* — יהיה *erit*, Ken. cod. 150, 181, 252, primo 84, 106, 132, forte 95, 125. Accedunt ex meis 766, prima manu 9, 16, 250, 419, 479, 656, 754, Sam. T., Targ. meorum cod. 10, 16, 264, 404, 419, 549, 656, 859, nunc 555. Sed analogia favet communi lectioni, et antiquae Vers. in plur. vertunt.

Ibid. איש *vir* — ואיש *et vir*, Kenn. cod. 4, 75, 80, 84, 109, 129, 152, 153, 196, 601, 602, 603, ex meis primo 1, 248, ex secunda manu 543, sed rursus deletum, Biblia Sonc. 1488, Sam., Lxx, Syrus, Targ. cod. mei 8, 16, 543, 549, 555, 656, primo 248, et Targ. Ulyssip. 1491, Thess. 1516, ac CPolit. quadruplex, 1505, 1522, 1546, 1547.

V 15 עליו 1° *super eum* — עליה *super eam*, Kenn. cod. 173, 199, primo 9, 128, 189, cod. mei 611, primo 5, 262, 543, 649, Sam. T., Targ. cod. mei 419, ac Vers. omnes analogiam secutae.

Ibid. עליו 2° *super eum* — עליה *super eam*, Kennic. cod. 199, cod. mei 611, primo 18, 419, 543, 649, 656, Samar. T., Analogia.

V 23 אל מי *ad aquas* — את מי *cum aquis*, Kenn. cod. 14, 100, meus 17, 649, Vulgat., Syrus.

VI 5 נדר *voti*. Deest in cod. meis 18, 699, 872, omnibus prima manu, in Sam. cod. 61, Vulgato, et Lxx juxta cod. Vatic.. Nam cod. Alexandr. habet. Habet et Syrus, unde oscitanter in latina ejus versione omissum.

VI 21 נדרו *votum suum* — נזרו *separationem suam*, Kenn. cod. 4, 84, 109, 129, 150, 200, primo 177, forte 102, cod. mei 4, 10, 16, 17,

419, 444, 479, 532, 549, primo 19, 185, 262, 592, et ut videtur, 223, quibus suffragatur Pentat. Sorae 1490, Pent. antiq. memb. in 4. sec. xv, Targ. cod. mei 656.

VII 5 אל הלוים *ad levitas* — ללוים *levitis*, cod. Kenn. 17, meus 16, 197, et bini Pent. Sabion. 1557, et 1558 ad marg.

VII 7 את שתי *duo* — ואת *et duo*, cod. Kenn. 80, cod. mei 503, primo 296, 419, 562, 668, Lxx, et Targ. cod. meorum 419, 562 ex prima manu.

VII 16 שעיר *Hircum* — ושעיר *Hircumque*, Kenn. cod. 17, Sam., Lxx., Vulgatus, Syrus, Arabs.

VII 22 et 28 שעיר *Hircum*. Copulam praeponit Kenn. cod. 109, Samar., Lxx, Vulg., Syrus. Idem cum commem. fontibus Ken. 80 v. 46, 58, et meus 597 v. 76.

VIII 4 עד פרחה *usque ad florem ejus* — ועד *et usque ad florem ejus*, Ken. cod. 18, 69, 75, 84, 158, 198, 248, cod. mei 503, 507, primo 12, 16, 262, 405, 419, 656, 668, nunc 555, Samar. T., Jonath., Onkelosus in cod. meis 16, 549, 649, 656, primo 11, 419, 555. Melius, judice Houbigantio.

VIII 13 ליהוה *Domino* — לפני יהוה *coram Domino*, Kenn. cod. 69, 80, 109, 129, 132, 150, 181, 223, 243, 253, primo 75, forte 199, abras. 6, inversum 17, cod. mei 4, 17, 319, 384, 467, primo 2, 10, 187, 262, 414, 475, 479, 507, 543, 668, 669, exter. 1, Lxx, Onkelos., Jonathan, Arabs Mauritanus. Ita in nonnullis hispan. codicibus legi notat margo Kenn. 600, hancque lectionem masorethicae anteponit Neidhart *Observat. crit. in varias Lectiones cod. Helmst.* pag. 14.

VIII 15 אהל *tabernaculo* — עבדת אהל *cultui tabernaculi*, Kennic. cod. 6, 199, prima manu mei 404, 476, Samar. T., Lxx, Targ. cod. mei 476.

VIII 16 בכור כל *primogenito omni* — בכור *primogenito*, Kennic. cod. 69, 80, 84, ex meis primo 223, nunc 649, Samar. T., Vulgatus.

Ibid. מבני *ex filiis* — בבני *in filiis*, Kenn. cod. 69, 84, 158, utrumque 196, cod. mei 16, 250, 419, 555, 656, primo, 5, 6, 230, 296, 543, 668, ad marg. 223, Vulgat., Syrus, Targ. cod. meorum 230, 419, 543, 656, primo 555. Scriba Kennic. cod. 600 notat codicem babylonicum legere בבני, sed se reperisse in hispanico מבני. Cod. meus 185 monet ad marg. cum ב legi in Maphteach, et 754 alios codices habere בבני, sed mendose. 549, et ex prima manu 404 בני *filiorum*.

IX 3 בחדש *in mense* — לחדש *mensis*, Kennic. cod. 17, 80, 84, 129, 158, 181, 389 A, cod. mei 248, 257, 262, 378, 405, 543, 549, 648, 656, 802, 814, primo 15, 250, 264, 319, 766, et ut videtur, 18, nunc 683, 853, Machaz. Sonc. 1486, Machaz. aliud Soncin. sec. xv, Lxx, Vulg., Persa analogiam secuti. Syrus, Onkelosus, Jonathan legunt *in mense*, non *mensis*, ut mendose habet latina eorum interpretatio. Sed in genit. legit Onkelosus in mss. meis 5, 9, 11, 230, 248, 264, 549, 562, 656, 766, 859, primo 12, et in editione Sorae 1490.

Ibid. 10 תעשו *facietis* — יעשו *facient*, Kenn. cod. 181, primo 5, ex meis 10, nunc 419, 656, Samar. T.,

Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 419 nunc. Vulgatus praecedens *faciant* subintelligit. Idem cod. meus 10 etiam alterum תעשו in 3 persona primo habebat.

Ibid. וככל *et juxta omnia* — ובכל *et in omnibus*, Kenn. codices 75, 89, 125, 136, primo 95, 109, 244, utrumque 80, cod. mei 16, 174, 467, 503, 611, 678, 872, primo 18, 196, 296, 479, 592, 597, 649, exter. 50, Biblia Pisaur. 1517, Targ. cod. mei 592. Sed melior et analogiae conformior lectio recepta. Cod. meus 419 primo וכל.

IX 6 ויהי *Et fuit* — ויהיו *Et fuerunt*, Kennic. cod. 233 marg., 242, 471 marg., primo 102, 390, 639, sup. ras. 1, ex meis 503, primo 18, Samar. T., Lxx, Chald., Arabs, Analogia. Vulgat., et Syrus omittunt. *Samar. cod.* ויהיו et fuerunt, *sine caussa, inquit Clericus. Idem convertit*, et contigit homines immundos, *contra quam licebat. Nam tum demum verbum* היה *impersonaliter accipere licet, si sequatur nexus* ו *hoc modo* ויהי ואנשים et fuit ut homines, *sed tale* ו *non comparet in ullo veterum contextu. Ergo amplectendum* ויהיו, *ne sit solecismus.* Houbigant. *Not. crit.* in h. l. Cod. Kennic. 158 monet ad marg. ab aliis praeferri ויהיו. V. Bruns. *De var. Lect. Ken.* p. 44.

Ibid. ולא יכלו *nec poterant* — לא יכלו *non potuerunt*, cod. meus 185 primo, et Syrus. Videlicet *viri qui erant polluti in anima hominis, non potuerunt celebrare pascha.*

IX 11 יום *die* — יום לחדש *die mensis*, Kenn. cod. 69, 157, 173, ex meis 802, Vulg., Targ. cod. mei 656.. Coptus addit et ipse ⲙ̀ⲡⲓⲁ̀ⲃⲟⲧ, Arabs *ipsius*. Ken. cod. 18 בחדש *in mense*.

X 3 בהן *illas* — בהם *illos*, cod. Kenn. 69, 80, 181, primo 2, 4, 6, 158, et 109, qui ן habet sup. ras., cod. mei 2, 507, 543, 699, 766, primo 3, 16, 238, 419, 656, 789.

X 4 הנשיאים *principes* — כל הנשיאים *omnes principes*, Kenn. cod. 244, meus 669 primo, et Lxx.

X 9 מאיביכם *ab inimicis vestris* — מאיבכם *ab inimico vestro*, Kenn. cod. 4, 69, 129, meus 419 primo, cod. Samar. 183. Ita citat Kimchius in *Libro radicum* ex edit. Neap. 1491, sed mendose. Nam in ms. meo codice 738, in edit. Neap. 1490, CPol. 1513, Veneta 1547, in primaria sine anno et loco plene et plur. legitur.

X 10 חדשכם *mensis vestri* — חדשיכם *mensium vestrorum*, Kenn. cod. 1, 2, 4, 5, 6, 9, 14, 15, 18, 19, 69, 81, 84, 89, 94, 95, 99, 102, 103, 107, 108, 110, 111, 132, 135, 144, 150, 151, 152, 155, 158, 160, 166, 176, 178, 184, 185, 189, 190, 191, 193, 223, 226, 227, 244, 247, 248, 249, 253, 600, 602, 603, primo 139, 140, 168, 177, forte 8, 82, 128, cod. mei 1, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 174, 196, 197, 219, 223, 230, 240, 248, 250, 251, 257, 262, 296, 304, 319, 404, 408, 412, 419, 440, 443, 444, 450, 464, 476, 479, 503, 507, 509, 524, 529, 532, 539, 543, 549, 554, 555, 562, 579, 592, 606, 611, 627, 649, 656, 662, 668, 669, 678, 683, 688, 695, 721, 745, 825, 851, 853, primo 2, 185, 187, 233, 238, 414, 699, 789, 850, nunc 264, cod. exteri meae collat. 35, 50, 103.

Kennicottianis adde 502, seu Pentat. Hebraeo-Persicum Vaticanum. Accedunt editiones innumerae, Bibl. Sonc. 1488, Veneta Rabb. fol. 1518, Ven. 4. 1518, Ven. 4. 1521, Ven. 4. 1525-28, Veneta 4. 1533, Basileensia Hebr.-Latina Munsteri 1534, Basil. 4. 1536, Veneta 4. 1544, Munst. Heb.-Lat. 1546, Veneta 4. 1551, Antwerp. Plant. 4. 1566, Plant. 8. 1566, Ven. 4. 1566, Antwerp. 16. 1573, Francof. Hartm. 4. 1595, Lugd. Bat. 12. 1610, Ven. 4. 1613, Ven. 12. 1615, Genev. 16. 1618, Ven. 4. 1627, Ven. 16. 1635, Amstel. 8. 1639, Ven. 4. 1639, Ven. 4. 1647, Ven. 4. 1690, Veneta 4. 1730, Ven. 8. 1766, Pisana 8. 1781, Pentateuchus Bonon. 1482, Antiquus Germ. in fol., Venetus 8. 1527, Ven. 4. 1547, Ven. Heb.-Lat. 1551, Ferrariensis 1555, Sabion. 16. sine anno, Ven. 8. 1567, Mantuanus 1589, Venet. 8. 1597, Ven. 8. cum Targ. 1606, Ven. sine Targ. ejusdem anni, Amstel. 16. 1696, Venet. 8. 1714, Ven. 12. 1755, Amstel. 12. 1756, Ven. cum Comm. Rascì 4. 1766, et sine Comm. ejusdem anni, Ven. 8. 1777, Pisan. 8. 1781, Mantuanus 1783. Sic legit Samar. T., vertuntque antiqui omnes interpretes, nec aliter postulat contextus analogia ac punctorum masor. ratio. Margo cod. Kenn. 600 notat in exemplari ms. R. Meir legi plene, in altero R. Gerson defective. Plene haberi in cod. Illeliano monet cod. exter. meae collat. 34, plene in accurato codice meus 264. Contra corrector cod. 850 in correcto ms. defective se reperisse asserit, verum in masora ut defectivum non annotari. *Dicit Menachem: in nonnullis libris dictio* חדשיכם *plena est quoad* jod, *nullaque super ea extat masora, et sic reperi in codicibus hierosolymitanis, aegyptiis, et in Illeliano. At in plerisque codicibus hispanis et germanicis accuratioribus, et fere in iis omnibus deficit* jod, *sicque testantur masorae quod traditum de eo sit:* non amplius occurrit defectivum. *Inveni quoque aliam masoram clariorem, quae dicit sic:* חדשכם duo in lege, unum plenum, alterum defectivum. Quod in Sect. פנחס extat, plenum, quod in בהעלתך (nostrum hoc) defectivum. *Hucusque, et sic est fundamentum. Cecidit autem confusio hic, propterea quod non omnes masorae integrae in hoc loco ad nos pervenerint.* Haec Lonzanus in *Or Torà* fol. 17, qui subdit, reperto perfecto exemplari operis Todrosiani, nam suum hic deficiebat, huic sententiae inniti Todrosium, ac praeter Rascium auctorem libri *Scemen sason,* quos omnes sequitur Norzius in h. l. Sed plena ac plur. lectio praeferenda.

Ibid. לפני אלהיכם *coram Deo vestro* — לפני יהוה אלהיכם *coram Domino Deo vestro*, Kenn. cod. 4, 9, 69, 136, 150, 151, cod. mei primo 14, 251, 649, 668, 683, ad marg. 543, Samar. T., Targ. cod. mei 16, 656, et Arabs communis. Nam CPol. textus Saadiae vulgatam lectionem sequitur,

X 14 ויסע *Profectumque est* — ונסע ut in seq. versibus, cod. mei 18, 503, 543, omnes 1 manu, et Sam. cod. 183.

X 18 ראובן *Ruben* — בני ראובן *filiorum Ruben,* cod. Kenn. 170, 200, 226, mei primo 16 marg., 18, 669, Samar. T., Vulg., Targ. cod. meorum 10, 16.

X 22 בני אפרים *filiorum Ephraim*. Voc. בני *filiorum* non exprimunt Kenn.

cod. 6, 75, primo mei 18, 455, 562, Lxx, Syrus, Arabs Paris., ac CPol.

XI 1 באזני *in auribus* — בעיני *in oculis*, Kenn. cod. 69, 80, 108, primo 4, utrumque 89, 157, 199. Accedunt ex meis 17, 503, primo 3, 6, 18, 19, 174, 296, 419, 440, 476, 668, 766, et ut videtur, 16, Lxx, Syrus, Onkel., Jonath., Arabs, Persa.

XI 6 עינינו *oculi nostri* — עיננו *oculus noster*, cod. Kenn. 69, mei 503, nunc 543, ac Samar. T., duobus exceptis codicibus 65, 66, reluctantibus antiquis interpretibus. Idem cod. meus 543 legebat prima manu בעיננו *in oculo nostro*. Syrus ܩܕܡ ܥܝܢܝܢ.

XI 11 כל *omnis* deest in Kennic. cod. 80, 181, et in Lxx.

XI 15 את *tu* — אתה, ut postulat contextus analogia, Kenn. cod. 193, 482, uterque prima manu, et Samar. T. V. Kennic. *Diss. I.* pag. 394.

Ibid. אם מצאתי *si inveni* — ואם praefixa copula Kenn. cod. 17, 146, primo 168, mei 467, primo 592, Samar. T., Vulgat., Targ. meorum cod. 455, 592, primo 419. Ita in inedito suo Comm. R. Imman. in cod. meo 404.

XI 21 להם *ipsis* — לכם *vobis*, Kenn. cod. 17, 80, 84, 107, 129, 132, 181, 196, 200, primo 4, 136, cod. mei 12, 17, 174, 223, 532, 872, primo 2, 10, 16, 233, 250, 264, 404, 419, 440, 443, 476, 543, 649, 656, 669, 789, et ut videtur 296. Sic Targumici mei codices 6, 16, 419, 543, 562, 656, 859, consentitque scribarum conjectura, sed reluctat Samar. T. ac reliquarum omnium Versionum auctoritas. Cod. mei 12, et 604 notant Babylonios legere לכם *vobis*. 674, 754, 850 monent errari a scribis propter scribarum conjecturam, testesque sunt 264, 440 in correctis codicibus legi להם *ipsis*, quod et anteponendum.

XI 24 דברי *verba* — כל דברי *omnia verba*, Kennic. cod. 9, 69, 181, primo 146, mei 503, 669, primo 12, 18, 384, 419, 467, 562, 699. In 543 primo suppletum ad marg., deinde deletum. Ita legunt cod. 1 exter. prima manu, Arabs Saadiae Paris. ac CPolit., Targ. cod. meorum 230, 562, 656, primo 12. Coptus Arabem, ut videtur, secutus habet et ipse ⲧⲏⲣϥ ⲛ̀ⲛⲓⲥⲁϫⲓ.

Ibid. מזקני העם *de senioribus populi* — מזקני ישראל *de senioribus Israel*, Ken. cod. 4, 9, 15, 129, 132, 136, 248, 345, codices mei 296, primo 6, 12, 18, 233, 507, 524, 754, Vulgatus, Targ. Jonath., Targ. Onkelosi in cod. meo 6 primo, Persa. Nota tamen quoad Vulg., Versionem Hieronymi habere *populi*.

XI 31 הארץ *terrae* — כל הארץ *universae terrae*, Kenn. cod. 4, 5, 9, 69, 84, 107, 129, 146, primo 236, 248, et ut videtur, 144, cod. mei 8, 404, 503, 555, 627, 669, 678, primo 6, 10, 18, 19, 197, 230, 262, 443, 476, 562, 611, 649, 656, 699, nunc 15, Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv, Targ. cod. meorum 16, 549, 562, 656, 859, primo 6, et 10.

XII 8 ומראה *et visione* — במראה *in visione*, cod. Kenn. 5, 75, primo 1, cod. mei 611, 678, primo 2, 6, 419, 754, 766, Sam. T., Lxx, Syrus, Chaldaeus. Utrumque cod. meus 668, sed במראה sine punctis. *Lege cum Sam.* במראה in visione. *Sic legunt*

praeter Arabem veteres omnino omnes. Nam במראה *dicitur in oppositione sententiae cum* בחדרת, *nec licet omitti praepositionem in parte priori oppositionis, ut omittitur aliquando in posteriori*. Houbig. in h. l.

XII 14 ואחר *et postea* — אחר *postea*, cod. Ken. 249, Biblia Jablonskii 4. 1699, Biblia eiusdem 12. 1711-12, ad marg. Biblia Clodii 1677, Bibl. Maii 1712, Maii et Burcklini 1716, Bibl. Reineccii 1756, quae notant esse *Hittur sopherim*, seu unam ex ablationibus scribarum. Sine nexu vocabulum hoc legisse ms. emendatum codicem in suo Comm. testatur Kimchius, et sine eo illud exponit sub initium libri עט סופר. Sic legit etiam Nachmanides. At vero Lonzanus non modo in decem a se collatis melioris notae codicibus, sed et in omnibus synagogarum voluminibus, in universis cod. hispanicis, germanis, catalonicis scriptum esse asserit hoc verbum cum ו, idemque Norzius confirmat. Revera codices omnes sive mss., sive editi melioris notae, Sam. T., omnes interpretes copulam exprimunt. Confer. bini illi Judaeorum critici, ac Michaelis *Not.* ad Bibl. Halensia 1720.

XIII 22 ויבא *et venit* — ויבאו *et venerunt*, Kenn. cod. 1, 196, in quibus *vav* postremum erasum, Sam. T., et syntaxis analogia, quam sequuntur Versiones omnes, uno excepto Chaldaeo. Arabs ipse Mauritanus Erpenii, ut in h. l. notat Houbigantius, solecismorum heb. imitator habet *et venerunt*, nec alia ratione exponendum sing. numerum conjiciunt hic Judaeorum scribae. V. Norzium, et Kennic. *Diss. I sup. rat. T. H.* p. 395, qui impressam lectionem putidum amanuensium mendum putat. Contra receptam lectionem defendit Lilienthalius in *Comm. crit. codicum Regiom.* p. 110. „ Probabile enim est, inquit ipse, exploratores non omnes conjunctim singulas provincias terrae Cananeae peragrasse, hoc enim nimis periculosum fuisset; sed ita ut quilibet eorum certas regiones perlustraverit, donec in reditu convenirent. Venit ergo unus eorum Chebronem, nimirum Caleb, Jos. XIV 9, 13. Frequens praeterea verbi ויבא est enallage ita explicanda: *et venit quisque eorum* „.

XIV 15 העם *populum* — כל העם *universum populum*, cod. Kennic. 109, meus 683 primo, et Arabs.

Ibid. הגוים *gentes* — כל הגוים *omnes gentes*, Kenn. cod. 190, meus 683 primo, LXX, Arabs. Lectionem hanc prima manu servabat proculdubio Samar. cod. 127, qui binas litteras abrasas exhibet ante הגוים. Cod. meus 699 primo, Vulg. et Syrus omittunt לאמר *dicendo*.

XIV 17 אדני *Adonai* — יהוה *Jeodh*, Kenn. cod. 6, 14, 17, 69, 84, 89, 99, 107, 108, 111, 125, 132, 136, 146, 150, 151, 152, 155, 168, 173, 181, 186, 226, 227, 236, 239, 252. Ex meis 6, 10, 19, 174, 196, 197, 238, 251, 262, 274, 296, 384, 419, 443, 476, 503, 507, 543, 549, 555, 592, 611, 649, 678, 699, 872, primo 12, 14, 16, 18, 340, 404, 450, 464, 529, 554, 562, 656, 668, 683. In 543, 592 supplet. ad marg. אדני. Mss. cod. accedunt Bibl. Sonc. 1488.

XIV 18 חסד *clementia* — חסד ואמת *clementia et veritate*, Kennic. cod. 75,

111, 193, cod. mei ex prima manu 274, 649, Sam. T., Lxx, Chaldaeus. Kenn. cod. 109 ואכותו.

Ibid. ופשע *et praevaricationem* — ופשע וחטאה *et praevaricationem et peccatum*, Kenn. cod. 18, meus 476 primo, Samar. T., Lxx, Chaldaeus.

Ibid. על שלשים *super tertios*, vel tertiam generationem — ועל *et super tertios*, Kenn. cod. 80, 101, mei 197, 440, Sam. T., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 264 primo. Sed quod spectat ad Sam. T., bini hic, ut notat Morinus ac Kenn., excipiendi sunt mss. codices, videlicet 66, 221.

XIV 20 כדברך *secundum verbum tuum* — כדבריך *secundum verba tua*, Kennic. cod. 1, 4, 9, 17, 75, 84, 125, 132, 136, 196, primo 80, cod. mei 16, 250, 611, 627, primo 11, 251, 419, 543, 656, Biblia Brix. 1494, Pent. Neap. 1491, Samar. T., Talmud Babylon., Rabboth, Pirkè R. Eliezer, contra fidem veterum interpretum. Quum loquor de Bibliis Brixiensibus, loquor de vero Pent. horum Bibliorum, qui plenis abundat et insigniter discrepat.

XIV 22 ובמדבר *et in deserto* — ובמדבר הזה *et in deserto hoc*, Pentat. antiquus membran. in 4. sec. xv, et ms. Alex. Lxx. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. Ita v. 29.

XIV 25 המדבר *desertum* — המדברה *in desertum*, Kennic. cod. 69, 109, 196, 247, primo 14, 107, cod. mei 503, 678, primo 18, 592, 649, 872, Sam. T., ac Vers. omnes analogiam secutae. Pent. antiquus in 4. sec. xv mendose ממדבר *ex deserto*, et in utroque meo exemplari antiqua manu emendatus est. Versu seq. codices nonnulli, ut Kennic. 80, 181 omittunt verba ואל אהרן *et ad Aaron*, quod ex sing. verbo אמר *dic*, quod sequitur, non male fieri ostendere conatur Neidhart *Observ. crit.* in eundem cod. 181, seu Helmstad. pag. 16. Sed est contra fidem Sam. T., ac Vers. omnium.

XIV 27 המה 1° *ipsi*. Sam. T. lectionem הם bini ex meis cod. confirmant, 503, et ex prima manu 2, qui praeterea posterius המה iterum cum Samar. T. legit הם. Silent utrobique codices Kennicottiani.

XIV 29 לכל מספרכם *juxta omnem numerum vestrum* — וכל *et omnis numerus vester*, Kennic. cod. 69, 225, primo 128, cod. mei 503, primo 18, 543, Lxx, Syrus, Arabs.

XIV 31 וידעו *et cognoscent*. Abest a Kenn. cod. 89, 109, prima manu a meis 14, 503, sed mendose et contra fidem Sam. T., et antiquarum Versionum. Lxx legisse videntur וירשו. Idem codex meus 503 pro ארץ legit אל ארץ *et introducam eos in terram*.

XIV 34 יום לשנה 2° *dies pro anno*. Repetita haec verba desunt in Kennic. cod. 2, 223, 244, et ex prima manu in meis 404, 440, 476, 611, 699, in Lxx, Vulg., Syro, et Targ. cod. mei 476.

XIV 39 הדברים *verba* — כל הדברים *omnia verba*, cod. Kenn. 1, 4, 151, 186, forte 144, ex meis 6, 408, primo 507, et ut videtur, 656, Lxx, Vulgatus, Targ. cod. mei 6.

XV 4 מנחה סלת *oblationem, similam*, vel ex simila — מנחת סלת *oblationem similae*, Kenn. cod. 69, meus 17, analogia, ac Versiones omnes. Hanc eandem variationem suppeditat Kenn. cod. 80 ex prima manu v. 6.

XV 12 כמספר *juxta numerum* — במספר *in numero*, cod. Kenn. 166, mei 16, 262, primo 230, 479, et ut videtur, 440, Sam. cod. 66, sed cum suffixo, et Targ. cod. mei 656.

Ibid. כמספרם *juxta numerum eorum* — במספרם *in numero eorum*, Kennic. cod. 80, 125, 251, primo 109, cod. mei 4, 10, 13, 262, 414, 532, 539, 592, 669, 683, primo 230, 440, 443, 479, 507, 554, nunc 16, forte 627, Pent. antiquus memb. in 4., Pentat. Thessal. 1516, Samar. T., Syrus, Targ. cod. meorum 8, 10, 264, 562, 592, 859, primo 12, nunc 16.

XV 18 בבאכם *in ingrediendo vos* — כבאכם *quum vos ingrediemini*, cod. mei 15, 503, 555.

XV 24 לשגגה *per errorem* — בשגגה *in errorem*, Kenn. cod. 17, 69, 80, 84, 132, sup. ras. 6, 9, cod. mei primo 10, 262, 419, nunc 174, 592, Targ. cod. mei 656.

XV 35 מחוץ *extra* — אל מחוץ *ad extra*, Kenn. cod. 15, 17, 18, 69, 129, 132, 146, 151, 168, 181', 189, 193, 200, 247, 249, 253, nunc 157, cod. mei 1, 15, 17, 19, 248, 265, 319, 455, 475, 507, 539, 549, 592, 627, 668, 678, primo 12, 479, 543, 562, 661, nunc 197, Biblia Soncin. 1488, tria Biblia Munsteri 1534, 1536, 1546, Targum cod. meorum 8, 248, 265, 404, 549, 592, 656, 766, primo 12, 562, Targ. impress. Pent. Ulyssip. 1491, Pent. antiqui membr. fol. sine anno et loco, Pent. Thessal 1516, ac triplex CPolitanum 1505, 1522, 1546. Nam omnes hi codices targumici legunt למברא. Cod. meus 185 notat alios libros legere אל מחוץ, quod per errorem fieri monent alii cod., et Bibl. Rabb. 1525.

XV 36 באבנים *lapidibus* — באבנים כל העדה *lapidibus omnis coetus*, cod. meus 10 primo et Lxx.

XV 40 מצותי *praecepta mea* — מצות יהוה *praecepta Domini*, Kenn. cod. 132, meus 850 hisp. prima manu. Vulg. *sed magis memores praeceptorum Domini faciant ea.*

XVI 1 פלת בני ראובן *Peleth ex filiis Ruben* — פלת בן ראובן *Peleth filii Ruben*, cod. Kenn. 89, 9 sup. ras., Samar. T., et Lxx.

XVI 8 נא *quaeso*. Deest in cod. meo 503 prima manu, nec legunt Lxx, Vulg., et Arabs. Lxx videntur legisse שמעוני *audite me*.

XVI 18 עליהם 1° *super eis* — בהן *in eis*, Kenn. cod. 18, 75, 80, 84, 107, 109, 152, 325 et A, ac verosimilius primo 193. Accedunt ex meis 611, nunc 543, Sam. T., Syrus, et Arabs. Cod. meus 592 בהם.

Idem עליהם 1° — עליהן foem. Ken. cod. 199, cod. mei 384, 699, primo 2, 440, 683, nunc 174.

Ibid. עליהם 2° — עליהן Ken. cod. 107, 139, ex meis 440, 699, primo 2, 683, et Samar. T.

Ibid. ומשה *et Moses* — משה *Moses*, cod. Ken. 196, meus 543, Lxx, Syrus, Vulg., Targ. cod. ejusd. 543.

XVII 19 לכם *vobis* — לך *tibi*, Kennic. cod. 151, nunc 95, ex meis 262, primo 592, Samar. T., Lxx, Vulg., Arabs. 262 notat alia exemplaria legere לכם, ac Kenn. 600 fert in cod. R. Meir scriptum esse in textu לך, ad marg. לכם, et לכם legi in antiquo apographo a se descripto. Conf. Bruns. *De var. lect. Kenn.* p. 47.

XVIII 1. Primum אתך *tecum* omittit cod. meus 699 primo, cod. Sam. 64, et Lxx juxta Vatic. exemplar, nam Alex. addit *μετὰ σοῦ*. Alterum אתך omittunt Ken. cod. 69, 196, meus 555 primo, Lxx, Targ. cod. mei 656.

XVIII 9 כל *omnis* — לכל *omni*, Kenn. cod. 4, 5, 18, 80, 84, 129, 153, 181, cod. mei 419, 543, primo 656, Lxx, Arabs, Targum cod. meorum 5, 419, 656, 766.

XVIII 17 את דמם *sanguinem eorum* — ואת *et sanguinem eorum*, Ken. cod. 1, 5, 15, 17, 18, 69, 75, 80, 89, 109, 150, 181, 193, 200, 207, 244, 247, 615, primo 144, 158, 168, 389 E, nunc 157, cod. mei 274, 296, 440, 503, 507, 543, 555, 611, primo 2, 12, 18, 230, 592, 656, 699, nunc 444, cod. Sam. 65, Lxx, Syrus, Jonath., Onkel. in cod. meis 11, 455, 543, 549, 555, 656, 766, primo 12, 230, Talmud Hierosolymitanum.

Ibid. לריח *in odorem* — ריח *odoris*, vel *odor*, Kenn. cod. 5, 9, 84, 129, 144, 168, 181, codices mei 611, 796, primo 18, 296, 668, 699, nunc 555, et Samar. T.

XVIII 19 תרומת *oblationes* — תרומת *oblationem*, cod. meus 17, Lxx, Syrus, Chald., Samar. interpres. Perperam Buxtorfius ut Chaldaei lectio cum Heb. congruat, puncta chaldaicae lectionis ad formam plur. immutat in *Lex. Talm.* pag. 1856.

XVIII 29 כל *omnem*. Deest in Kenn. cod. 1, 107, 129, 151, nunc 157, in meis 796, primo 12, 19, 230, 296, 562, 592, et ut videtur 503, nec legunt Lxx, Vulg., Arabs, Targ. cod. mei 562.

XVIII 31 וביתכם *et familia vestra* — ובתיכם *et familiae vestrae*, Kennic. cod. 1, 18, 84, 226, ex meis 649, Samar. T., Lxx, Vulg., Chaldaeus. Utrumque Kenn. 193, ac prima manu meus 419.

XIX 1 ואל אהרן *et ad Aaron*. Desiderantur haec in Kenn. 4, 69, 111, 181, in meis 649, primo 592, 604, in Machazor Soncin. 1486, in Mach. altero Sonc. sec. xv, et in Arabe juxta editionem Paris., nam CPolit. legit.

XIX 8 במים 1° *aquis*. Deest in Kenn. cod. 69, ex prima manu in meis 18, 250, 597, in Lxx, Vulg., Syro, ac loco parallelo Lev. xvI 28.

XIX 11 הנגע *Tangens* — ונגע *Et tangens*, cod. mei primo 198, 597, et cum ה demonstrativo והנגע 440, Syrus, Arabs, quos sequitur Coptus.

XIX 12 בו *in eo*. Desideratur in cod. Kenn. 9, in meo 198 prima manu, et Lxx.

XIX 13 האדם *hominis illius*. Sam. lectionem אדם confirmant ex prima manu bini ex meis codicibus 296, 378. Utrumque in textu Kenn. 4.

XIX 18 כל *omnia*. Non legunt ex Kenn. cod. 9, ex meis 61, 373, primo 500, Samar. T., Lxx, Syrus.

Ibid. הנפשות *animas* — כל הנפשות *omnes animas*, Kenn. cod. 4, 18, 129, 189, ex prima manu meus 555, Lxx, Syrus, Targ. cod. mei 6, 500.

XIX 20 מי *aqua* — כי מי *quoniam aqua*, cod. Kenn. 84, 152, meus 296 primo, Lxx.

XIX 21 להם *ipsis* — לכם *vobis*, Kennic. cod. 173, 225, 227, 239, 665, primo 107, forte 128, ה sup. ras. 191, cod. mei 5, 10, 274, 378, 507, 532, primo 197, 264, 419,

555, 562, 699, 789, Samar. T., Lxx, Syrus, Jonathan, Onkelosus in mss. meis cod. 5, 16, 404, 562, primo 264, 555, quibus suffragatur Arabs juxta textum Paris. Nam CPolitanus, et Mauritanus Erpenii legunt *ipsis*. *Fere omnes* לכם vobis, *ut Samaritani*. *Melius id quidem, quia sermo Mosis ad plebem habetur, Mose ex Dei verbis loquente*. Houbig. *Not. crit.* in h. l. pag. 172.

XX 3 עם משה *cum Mose* — על משה ועל אהרן *contra Mosem et contra Aaron*, cod. Kenn. 129, et Syrus. על pro עם Ken. 109.

XX 10 ויאמר *et dixit* — ויאמרו *et dixerunt*, cod. meus 18 primo. Praecedunt et sequuntur plur., sed est contra fid. Samar. T. ac Vers. omnium.

XXI 13 אשר במדבר *quod est in deserto* — במדבר *in deserto*, cod. meus 699 primo, Lxx, Syrus.

XXI 22 בדרך *in via* — דרך *viam*, Kennic. cod. 4, 69, 84, 95, 186, 226, 384, cod. mei 10, 440, 503, primo 18, 238, 262, 414, 419, 479, 543, 604, 649, 668, nunc 16. Ita cap. xx 17.

XXI 28 ער *Ar* — עד *Ad*, Kenn. cod. 19, primo 17, cod. mei 262, primo 419, 543, 562, 592, Samar. T., Lxx, qui vertunt ἕως, et Syrus.

XXI 30 עד מידבא *usque ad Medeba* — על *super Medeba*, Kennic. cod. 345, primo 193, Sam. T., Targ. cod. meorum 5, 6, 11, 12, 419, et Arabs, quem sequitur Coptus. Ita etiam proculdubio legebat in suo codice hebraeus scholiasta ad marg. lat. Versionis Hieronymianae, qui notat Hebraeum legere *quae est contra*. Lxx, et Syrus vertunt *in*, sed hic pro Medaba legit מדבר.

XXII 5 עמו *populi sui* — עמון *Amon*, Kenn. cod. 84, 325 A, 612, primo 80, 136, 211, 325, 355, 507, 569, forte 196, 546, 618, abrasum *Nun* 428, 488, primo עמן 516. Ex meis codicibus, quamquam diligenter et quidem bis collatis, vix unus vel alter lectionem hanc servat, videlicet 539, primo 293. Ita etiam legere videtur, sed defective 549. Concinit Sam. T., Vulg., Syrus. Cod. exter. 1 notat ad marg. alia exemplaria habere *Amon*, meus autem 745 locum hunc non amplius occurrere, et reliqua esse בני עמון. Confer. Kenn. *Diss. gen.* p. 77, et Houbig. in h. l., qui lectionem hanc communi anteponit.

Ibid. הנה כסה *ecce operuit* — והנה *et ecce operuit*, Kenn. cod. 1, 4, 9, 17, 69, 84, 109, 111, 129, 132, 150, 158, 206, 244, 294, 325 A, 335, 345, 367, primo 94, 325 355, 389 E, 615, forte 168, cod. mei 1, 16, 174, 197, 230, 455, 503, 649, 699, 766, 825, 872, primo 2, 10, 18, 248, 262, 404, 419, 476, 479, 495, 543, 554, 555, 656, 716, nunc 15, 627. Nexum exhibent quoque Samar. T., Lxx, Syrus, ac Targumici mei codices Onkelosi 12, 16, 230, 248, 455, 476, 500, 543, 555, 649, 656, 766, 859, primo 11. Plures codices notant ad h. l. scribarum conjecturam quatuor הנה in Pentat. esse pro והנה, ut cod. mei 12, 185, 223, 721, 745, 754, 789. Cod. 440 addit quinque. 850 testatur in correcto codice legi הנה, et Biblia Veneta Rabb. 1525, nonnullique codices mss. monent hunc esse ex quinque locis Pentat., in quibus scribae hallucinantur et errant. Conf.

Houbig., cui pro more Sam. lectio arridet.

XXII 11 עתה *nunc* — ועתה *nunc ergo*, Kenn. cod. 1, 4, 9, 17, 69, 84, 226, 244, 294, 355, primo 107, 389 B, cod. mei 507, primo 2, 230, 419, Sam. T., Lxx, Jonathan, Onkel. in mss. meis 16, 230, 549, 656, primo 419. Ita leg. v. 6.

XXII 12 לא תאר *non execraberis* — ולא *neque execraberis*, Kennic. cod. 1, 4, 17, 18, 69, 75, 84, 193, 225, 226, 232, 294, primo 168, 389 E, et 355 abras., ex meis 1, 16, 503, primo 18, 197, 230, 262, 419, 443, 479, 611, 683, 699, nunc 649, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Jonathan, Onkel. in mss. meis 16, 230, 543, 549, 656, primo 419. Mendosa latina translatio Tawosi.

XXIII 2 בלק ובלעם *Balak et Bileam*. Desunt primo in cod. meis 668, 699, et in Lxx, quos sequitur Coptus. Pauci codices in hoc versu pro דבר *locutus fuerat* legunt אמר *dixerat*, ut Kenn. 5, 181, mei 10, 699, uterque primo.

XXIII 3 התיצב *sta*. Addunt כה *hic*, ut legitur infra v. 15, Kenn. cod. 1, 15, 103, 226, 325 et A, forte 9, cod. mei 174, 274, primo 250, et Syrus. Kennicottianis adde ex observatione Schellingii pag. 116 cod. 384 binis litteris abrasum. Biblia Soncin. pluresque mss. codices pro לבלק legunt אל בלק *ad Balach*. Sam. T., multi mss. codices, Biblia Ven. 1518 in fol. et 4., bina Munsteriana 1534, 1546 plene legunt et in plur. עלתיך *oblationes tuas*, ut Syrus.

XXIII 10 ומספר את רבע *et numerum, quartam partem* — ומספר רבע *et numerum quartae partis*, melius extruso את quod sensum turbat, Ken. cod. 9, 109, 199, primo meus 17, Talmud. Babyl., huicque lectioni favent codices nonnulli, inter quos etiam hispani accuratissimi, qui legunt ומספר cum patach, et in statu constructo. Ita mei 3, 5, 16, 17, 18, 304, 340, 419, 476, 479, 543, 668, 766, nunc 518, 592, Biblia Sonc., Bibl. Brix., Pentateuchi Brixienses 1492, 1494. Samar. codices 64, 127, 183 habent ומי ספר *et quis numeravit*, vel *numerabit*, ut vertunt Lxx. Plerique alii Sam. מעפר *prae pulvere*, vel numero.

XXIII 15 התיצב כה *sta hic*. Deest, ut vers. 3, כה in Kenn. cod. 75, 107, 109, 293, in meis 503, primo 18, 476, 592, in Sam. T., et Lxx.

Ibid. עלתך *holocaustum tuum* — עלתיך *holocausta tua*. Plene et cum *jod* plur. lectionis nota Kenn. cod. 1, 5, 9, 15, 18, 69, 75, 80, 81, 84, 89, 95, 102, 106, 107, 109, 128, 132, 136, 150, 152, 155, 158, 166, 193, 196, 228, 244, 248, 294, primo 170, forte 191, cod mei 5, 10, 13, 14, 17, 19, 174, 196, 230, 248, 250, 251, 262, 264, 384, 404, 419, 444, 475, 476, 479, 503, 524, 543, 549, 554, 611, 627, 656, 669, 678, 699, 754, 766, 789, 853, 872, primo 12, 443, 507, 562, 592, 668, nunc 467, 683, Biblia Sonc. 1488, Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv, et Samar. T. In plur. vertunt Syrus, ac Samar. interpres.

XXIII 16 יהוה *Dominus* — אלהים *Deus*, Kenn. cod. 1, 17, 18, 107, 128, cod. mei 543 ad marg., primo 10, 19, 197, 262, Lxx et Arabs.

Utrumque Kenn. 15, 252, meus 500 primo.

XXIII 17 והוא *et ecce ipse* — והנה *et ecce*, Kenn. cod. 69, 301, primo 132, ex prima manu mei 262, 495, 656, et Sam. T. Desumpta ex v. 6.

XXIII 25 גם ברך *etiam benedicendo* — וגם *quin etiam benedicendo*, Ken. cod. 18, 84, 132, 191, primo 69, cod. mei 17, 543, primo 250, 656, 669, 683, Sam. T., Targ. cod. mei 656. Ibidem pro אל בלעם *ad Bileamum* codicem Hierychuntinum legere לבלעם *Bileamo* testatur ad marg. cod. meus 721.

XXIII 30 אמר *dixit* — דבר *locutus est*, Kenn. cod. 226, et Sam. T.

XXIV 3 בנו *filius ejus* — בן *filius*, Kenn. cod. 109, meus 543 primo. Ita analogia et vetustae omnes Versiones, sed pleonasmus est ex genio poeseos, qui infra repetitur, nec a Samar. T., qui anomala solet corrigere, emendatur.

XXIV 5 משכנתיך *habitacula tua* — ומשכנתיך *et habitacula tua*, Kenn. cod. 69, 80, 84, 109, 129, 226, cod. mei 16, 262, 444, 668, primo 2, 443, 479, 656, 699, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. meorum 5, 16, 656, 766. Ita custos lineae cod. mei 503.

XXIV 6 נטיו *extenduntur*, Ken. cod. 107 נטוי *extensus*, idest Israel, quam lectionem habent octo mss. cod. Samaritani. Sam. impressus נטעי *valles plantatae*, quod Houbigantio placet.

XXIV 8 מוציאו *educens illum* — מוציאם *educens illos*. Silent hic cod. Kennicottiani, ex meis vero lectionem hanc ex prima manu exhibent 419, 649, 669, quibus suffragatur Chaldaeus, Syrus, et Arabs. Pentat. Venetus cum Targ. et Comm. an. 1548 notat ad marg. alia exemplaria variam hanc nostram lectionem sequi, quam tamen mendosam existimat Norzius, et enatam ex cap. XXIII 22, opponens Masorae, ac praesertim Todrosii auctoritatem, qui statuit in priori loco legi suffixum plurale, in hoc nostro singulare. Editor *Tikon sopherim* Pentateuchi hebraeo-germanici nuperrime Berolini excusi animadvertit in exemplari Aben Esrae etiam plur. hoc verbum scriptum fuisse, quum plur. lectionem ipse exposuerit. At vero Todrosio potius, quam Aben Esrae innitendum putat, quod hic textum tantum exponere constituerit, ille ex officio emendare, hic interpretis, ille vero accuratissimi critici, qui sacros libros ex mss. optimae notae recensebat, munere fungeretur.

XXIV 9 מברכיך *benedicentes tibi* — מברכך *benedicens tibi*, Kenn. cod. 170, mei 174, 262, 592, Vulg., Arabs, Analogia.

Ibid. וארריך *et maledicentes tibi* — וארוך *et maledicens tibi*, Kennic. cod. 136, mei 476, 592, Vulg., Arabs, Analogia. In hoc versu mutato verbo pro שכב legunt רבץ cod. Ken. 95, primo ut videtur, 136, ex meis 2 ad marg., et cod. Sam. 221.

XXIV 10 שלש פעמים *tribus vicibus* — שלש רגלים mutato synonimo Samar. T., cujus lectionem confirmant Kennic. cod. 170, primo ut videtur, 169, 293, meus 16 primo, non deleta, sed ad marg. suppleta alia lectione, cui proculdubio addendus 262, qui exhibet פעמים sup. ras. rescriptum. Videtur desumpta ex XXII 33.

XXIV 13 פי יהוה *os Domini* — פי יהוה אלהי *os Domini Dei mei*, Kenn. cod. 69, 190, 199, 225, mei pri-

mo 19, 296, Vulg., Targ. codicis mei 16.

XXIV 20 עדי אבד *usque ad perditionem* — עד יאבד *donec pereat*, cod. meus 6 primo, ac Sam. T.

XXIV 22 עד מה *donec*. Prima manu omissum מה in cod. meo 16, qui praeterea pro תשבך legebat primo cum Sam. T. תרשבך. Integrum autem עד מה תשבך praetermittunt varii codices Targumici, ex meis 5, 12, 16, ac quatuor editi, CPolitani 1505, 1522, 1546, Thessal. 1516.

XXIV 23 אוי *Heu* — או *Vel*, Ken. cod. 136, 186, mei 455, primo 2, 17, 230.

Ibid. יחיה *vivet* — יהיה *subsistet*. Ita Sam. T., et cod. meus 669 primo.

Ibidem משמו אל. Multi codices tum Kenn., tum mei, etiam hispani, et variae antiquae editiones, ut Bibl. Soncin. et Brixiens., legunt uno verbo משמואל, et cod. meus 265 non solum conjunctim legit, sed notat ad marg.: *Scribitur uno verbo in Pent. Jerichuntino, et in omni codice correcto*. Alii codices quamplures monent uno verbo legendum ac scribendum, mei ex. grat. 233, 440, 579, 683, 716 aliique. Sed Norzius ex auctoritate codicum et ratione hanc lectionem reprobat, et versiones omnes duobus verbis exponunt.

XXIV 24 וצים *et naves*. Sam. T. legit יציאם *educet illos*, vel, si lubet, *exeuntes*. LXX ויצאים *et exeuntes*, vel *exibunt*. Sam.cod. 64 יצאים, 61 מציאם. Ex Heb. codicibus utriusque collationis quatuor vestigia servant lectionis Sam. ac graecorum codicum, Kenn. 69, qui habet ויצם, 4, qui abrasas exhibet sub initium binas litteras, et verosimilius, ut recte conjicit Michaelis, legebat ויוצים, cod. meus 2, qui legit יצים, ac 10, qui inter ו et צ habet abrasam litteram, et prima manu legisse videtur ויצים. Conf. Houbig. in h. l., qui, ut solet, Sam. lectionem hebraicae anteponit. In hoc versu observo multos codices Targumicos pro מכתאי *a Cithaeis* legere מן רומאי, vel מרומאי *a Romanis*. Ita habent cod. mei Onkelosi 5, 9, 230, 248, 257, 264, 455, 543, 555, 562, 649, a prima manu 6, 7, 10, 12, 265, 766, 859, ex antiquis editionibus Targ. Bonon. 1482, Sorae 1490, Antiq. in fol., CPolitanum 1505, 1522, 1546, 1547, Thessal. 1516, Venet. 1524, 1527, Antwerpiense in Polyglottis.

XXV 1 אל בנות *ad filias Moab* — את בנות *cum filiabus Moab*, Kenn. cod. 17, 69, 84, 102, 223, sed hic primo, ut monet Lilienth. p. 111, cod. mei 274, 507, primo 10, 233, 674, 850, 851, ex quibus postremi quatuor hispanici sunt. Concinit Vulg., et Sam. interpres ࠁࠋࠕ . ࠏࠌ . Syrus *in filiabus*, Chald. *post filias*. Pauci codices, ut Kenn. 19, 107, nunc 158, mei 6, 197, primo 414, 674, uterque hispanus, legunt ותקראנה.

XXV 2 וישתחו *et adoraverunt* — וישתחו *et adoravit*, Kenn. cod. 9, 75, 109, 173, ex meis 293, primo 419, 479, 543, 745. Praecedit verbum sing. ויאכל *et manducavit*, unde quamquam cum utroque numero עם connectatur, favet hic contextus analogia. Mendose codices nonnulli, ut Kenn. 1, 181, ex meis 668, primo 2, 592, 850, nunc 19 אלהיהם.

XXV 12 שלום *pacem*. Kennicottus, neglectis hic plerisque codicibus, duodecim tantum affert, in quibus ו non

dividatur, et Plant. Biblia 1566. Ex meis illud non dividunt mss. codices septuaginta quatuor, editi septuaginta sex, ex quo constat, quam parum auctoritatis saepe habeant ejusmodi de litteris divisis, suspensis, inversis, majusculis, minusculis judaeorum superstitiones. Sed in nonnullis *vav* minusculum, ac minusculum, non divisum et scissum, constituit Masora magna, Todrosius aliique critici.

XXVI 5 בני *Filii*. Praefixa copula ובני Kenn. cod. 14, Samar. T., Lxx. Redundat in latina versione Syri.

XXVI 9 ודתן *et Dathan* — דתן *Dathan*, Kennic. cod. 1, 5, 80, 84, 132, 150, 155, 181, 226, 244, primo 158, cod. mei 592, primo 12, 262, 419, 649, 661, Samar. T., Targ. cod. meorum 592, 649, 656, primo 12, 419.

XXVI 17 לארוד *Arod* — לארודי *Arodi*, Ken. cod. 129, et defective 69, Sam. T., Syrus, quem sequitur Coptus.

XXVI 18 בני *filiorum*. Non exprimunt cod. Kenn. 4, Sam. T., Vulg., Arabs.

XXVI 23 תולע *Tolah* — לתולע *Tolae*, Kenn. cod. 191, primo 75, ex meis 16 nunc, primo 789, Sam. T., et Lxx. Ken. affert hic sub n. 286 Bibl. Amstel. 8. 1639, ut legentia לתולה.

XXVI 30 לחלק *Chelecho* — וחלק *et Chelech*, cod. Kennic. 84, 253, forte 443, Bibl. Sonc. 1488, Sam. cod. 61, 63, 64, 65, 66, 127, 183, 197, 221, Vulg., ms. Alex. Lxx, et Syrus, sed bini postremi interpretes sine copula praefixa.

XXVI 33 מלכה *Milchà* — ומלכה *et Milchà*, Kennic. cod. 4, 9, 17, 18, 69, 84, 107, 111, 140, 196, primo 15, 155, cod. mei 10, 414, 476, 532, 872, primo 2, 14, 16, 18, 174, 230, 419, 592, 649, 789, 853, Lxx, Vulg., Syr., Arabs, Targ. cod. mei 10, 476, primo 419. Eaedem Versiones, cod. Kennic. 69, meus 789 primo, cum nexu legunt etiam praecedens nomen חגלה. Mendosa utrobique lat. versio Sam. T.

XXVI 34 ופקדיהם *et visitati eorum* — לפקדיהם *secundum visitatos eorum*, cod. Ken. 75 primo, mei 649, nunc 2, 766, Sam. T., Lxx., Targ. cod. mei 649.

XXVI 36 ואלה *Hi autem* — אלה *Hi*, Kennic. cod. 14, 75, 81, 107, 160, 181, 199, 244, 602, primo 615, cod. mei 248, 293, 503, 532, 611, primo 230, 262, 264, 414, 627, 656, Sam. T., Lxx, Targ. cod. meorum 248, 419. Mendosa lat. versio Chaldaei.

XXVI 39 לשפופם *Sephupham* — לשופם *Supham*, Kennic. cod. 9, 199, שפם sup. ras. 229, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Targ. cod. mei 248. Arabs nomen hoc omittit in utroque textu Paris. ac CPolitano. *Legendum* לשפם, *id quod liquet ex seq. voce* familia שפמי Suphami, *quae dicta est a* שפם, *non vero a* שפופם, inquit Capellus *Crit. S.* p. 1030 ed. Hal. 1775. Extant tamen codices, qui consensionem servantes cum voc. *Sephupham* legunt השפופמי *Sephuphami*. Ejusmodi est Kenn. 593, meus 495 primo, et sic legit Jonathan.

XXVI 41 ושש מאות *et sexcenti* — וחמש מאות *et quingenti*, Ken. cod. 81, meus 17, Lxx.

XXVI 44 הימנה *Imnà* — הימני *Imnì*, ut pleraque nomina patronimica, cod. Kenn. 225, et Sam. T.

XXVI 51 שבע מאות *septingenti* — ושבע מאות *et septingenti*, Kennic. cod. 4, 9, 69, 84, 152, 181, 191, 247, primo 3, 75, 168, ex meis 10, 15, 230, 766, primo 467, 656, 661, 669, Samar. T., Lxx, Syrus, Persa, Arabs Mauritanus Erpenii, Arabs Saadiae, quamvis in ejus versione lat. copula desideretur. Contra male exprimitur in lat. vers. Chaldaei, qui illa destituitur. Sed eam legunt Chaldaici mei codices mss. 5, 9, 10, 248, 476, 549, 592, 649, 766, 859, primo 419, ex editis Targ. Antwerpiense, Sorae 1490, Thessal. 1516, CPol. 1505, 1522. Lectionem hanc confirmat scribarum conjectura, ut notat cod. meus 721, eamque receptae praefert Houbigantius. Contra Masora ac Norzius hoc unum ex 3. ושבע esse monent, in quibus errant amanuenses.

XXVI 55 יחלק *dividetur* — תחלק foem., cod. Kenn. 69, 84, meus 592 primo, analogia.

Ibid. את הארץ *terram* — הארץ *terra*, Kennic. cod. 18, 69, 80, 107, 150, 160, 193, 601, mei primo 14, 668, 669, nunc 18. Favet analogia.

XXVI 60 את אלעזר *Eleazar* — ואת *et Eleazar*, Kenn. cod. 1, 5, 17, 18, 69, 80, 84, 89, 102, 129, 132, 150, 152, 158, 200, 223, primo 6, 15, 168, cod. mei 1, 16, 197, 248, 296, 503, 649, primo 18, 419, 479, 592, 656. Ita Versiones omnes, Chaldaeo excepto, qui tamen nexum habet in mss. meis codicibus 16, 248, 455, 549, 592, 649, primo 264, 419, et in Pentat. Sorae 1490.

XXVII 1 נעה *Noha* — ונעה *et Noha*, Kenn. cod. 1, 109, meus 668 primo, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs. Mendosa lat. versio Chaldaei.

Ibid. וחגלה *et Chogla* — חגלה *Chogla*, Ken. cod. 1, 69, 80, 89, 107, 189, 198, 244, 252, cod. mei 518, 766, primo 262, 649, 668, Sam. T., Targ. cod. mei 562, 649, 766, primo 12.

Ibid. ומלכה *et Milchà* — מלכה *Milchà*, Kenn. cod. 75, 111, 129, ex meis 479, 766, primo 1, 656, Samar. T., Targ. cod. meorum 264, 562, 649, 656, 766.

XXVII 6 ויאמר *Et dixit* — וידבר *Et locutus est*, cod. Kenn. 84, meus 440 primo, Samar., Lxx. Supra ras. Kenn. 102.

XXVII 7 להם *ipsis* — להן Kenn. cod. 9, 150, 237, 532, primo 75, 109, 206, 606, nunc 181, ex meis 274, 627, 825, Sam. T., Analogia. Contra quod sequitur להן, retenta anomalia masc. genere legunt Kennic. cod. 80, 132, 181, primo 6, 81, 107, mei 196, 479, primo 14, 262, 440, 661.

Ibid. אביהם *patris eorum* — אביהן *patris earum*, Kennic. cod. 1, 4, 9, 17, 80, 84, 129, 150, 218, 226, 232, 355, 369, 379, 388, 400, 411, 418, 438, 474, 482, 485, 487, 519, 529, 536, 544, 569, 588, 593, 602, 603, 618, 620, 622, primo 5, 80, 94, 109, 196, 206, 225, 248, 344, 367, 387, 427, 528, forte 4, 106, 384, 585, nunc 14, 212, 302, cod. mei 1, 5, 10, 251, 274, 450, 503, 507, 668, 699, 766, 825, primo 12, 18, 248, 419, 543, 669, exter. meae coll. 47, Samar. T., Analogia. Conf. Kennic. *Diss. I sup. rat. T. H.*

p. 397, qui utrumque vocabulum anomalum, hoc et praecedens ex Sam. T. ac mss. codd. emendandum contendit. Nonnulli codices generis enallagen sequuntur in altero אביהן quod in hoc versu occurrit, legentes אביהם, ut ex Kennic. 132, 181, primo 5, 107, nunc 75, ex meis 479, primo 543, 555, 579, 611. Sic cod. meus 479 omnia in hoc versu masculina habet, 825 omnia foeminina.

XXVII 12 משה *Moses*. Addunt לאמר *dicendo* cod. Kenn. 107, et Samar. T. contra fidem antiquorum omnium interpretum.

XXVII 23 ידיו *manus suas* — ידו *manum suam*, Kenn. cod. 109, 181, Sam. et Syrus.

Ibid. כאשר דבר *sicut locutus fuerat* — כאשר צוה *sicut praeceperat*, cod. Kenn. 69, Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv, Lxx, Vulg.. Huc trahendi Kennic. 152 qui habet צות, et 107, 229 qui habent דבר sup. ras.. Variatio proculdubio desumpta ex versu praecedenti.

XXVIII 17 יאכל *comedetur* — תאכלו *comedetis*, cod. Kenn. 9, Sam., Lxx, Analogia.

XXVIII 21 עשרון 1° *Decimam* — ועשרון *Et decimam*, Kenn. cod. 1, mei 1, primo 419 tum in textu, tum in Targ., Sam., Vulg., Syrus, Arabs.

Ibid. תעשה *facies*. Deest in Kenn. cod. 146, in meo 503, Sam., Vulg., et Arabe.

XXVIII 22 ושעיר *Et hircum* — ושעיר עזים אחד *Et hircum caprarum unum*, cod. Ken. 107, meus 262 primo, Sam. T., Lxx, Targ. cod. mei 419 primo. Ita V. 15, et saepius capite sequenti, unde desumenda cod. varietas. Alii codices addunt tantum עזים *caprarum*, ut ex Kenn. 80, 129, 193, ex meis 503.

XXVIII 27 איל *arietem* — ואיל *et arietem*, Ken. cod. 5, 9, 15, 17, 69, 75, 84, 95, 108, 109, 111, 129, 132, 136, 150, 151, 152, 155, 158, 181, 186, 191, 196, 199, 200, 228, 247, 248, 251, 253, 389 B, 601, 602, 603, 674, 681, primo 107, 168, nunc 176, cod. mei 1, 13, 16, 174, 250, 262, 274, 405, 407 bis, 442, 532, 543, 549, 555, 611, 627, 699, 766, 802, primo 2, 238, 419, 479, 592, 597, 668, 669, nunc 10, 444, 767, Biblia Sonc. 1488, Ord. jud. prec. Tridin. 1525, Fragm. Ord. precum 16. sec. xv, Syrus, Chaldaeus, et Arabs. Nonnulli codices ושבעה *et septem*.

XXVIII 28 שני *duas* — ושני *et duas*, Kennic. cod. 1, 5, 9, 18, 69, 75, 81, 84, 152, 158, 168, 181, 253, 389 A, cod. mei 248, 406, 407, 532, 802, primo 16, 419, 562, 597, 656, 853, Biblia Sonc. 1488, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs. Deficit copula in textu Chaldaei, unde redundat in lat. ejus versione. Sed consentiunt in ea addenda mss. mei codices Targum 248, 500, 549, 562, primo 419, et Targ. impressum in Polygl. Antwerp., in Pent. Ulyssip. 1491, in Antiquo in fol. sine anno et loco, in Thessal. 1516, et in tribus CPolitanis 1505, 1522, 1546.

XXVIII 29 עשרון 1° *Decimam* — ועשרון *Et decimam*, cod. Kenn. 17, mei 1, 549, Sam. T., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 16. Mendosa lat. versio Chaldaei. Kennic. cod. 17, 18, et meus 597 primo post alterum עשרון addunt תעשה *facies*.

XXVIII 30 שעיר *Hircum* — ושעיר *Et hircum*, Kenn. cod. 17, 75, 107, 129, 181, mei 549, 611, Samar., Lxx, Vulg., Syrus, et Arabs.

Ibid. אחד *unum* — אחד לחטאת *unum pro peccato*, Kenn. cod. 17, 95, 615, primo 9, forte 110, cod. mei 262, 406, 419, omnes prima manu, Sam. T., Lxx, et primo Targ. cod. mei 419.

XXVIII 31 ומנחתו *et munus ejus* — ומנחתה foem. cod. Kenn. 681, et Samar. T.. Lxx et Talmud Hierosol. ומנחתם *et munus eorum*.

XXIX 2 איל *arietem* — ואיל *et arietem*, Kennic. cod. 4, 18, 69, 199, mei prima manu 262, 419, 656, 855 in secunda sectione huj. loci, nunc 16, Sam. cod. 61, Syrus, Arabs, Targ. cod. meorum 592, 656, primo 419.

XXIX 3 שני *duas* — ושני *et duas*, Kenn. cod. 5, 9, 18, 69, 84, 89, 132, 150, 181, 186, 193, 223, 674, cod. mei 532, 611, primo 185, 419, 592, 654 ter in triplici sect. h. l., 656, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs, Jonathan, Onkelosus in codice meo 766, et ex prima manu in 12, et 419.

Ibid. לאיל *arieti* — לאיל האחד *arieti uni*, cod. meus 262 primo, Lxx, Syrus. Cod. Kenn. 69 legit האחד תעשו *uni facietis*.

XXIX 5 חטאת *peccati* — לחטאת *pro peccato*, Kenn. cod. 9, 69, 84, 129, 136, 170, 186, 193, 288, 602, cod. mei 543, 649, primo 654, 853, et ut videtur, 656, nunc 766, Sam. T., et analogia, quam Versiones omnes sequuntur.

XXIX 7 מלאכה *opus* — מלאכת עבדה *opus servile*, cod. mei 654, 669, 853, omnes prima manu, Vulgatus, Syrus. Mendosa latina versio Chaldaei. Codex meus 856 habebat primo solum עבדה.

XXIX 8 איל *arietem*. Praefixa copula Kenn. cod. 181, 193, 248, mei primo 262, 597, nunc 543, Samar. T., Syrus, Arabs. At vero sex Samar. codices illam omittunt. Nonnulli codices utriusque collationis in hoc versu pro ריח *odor* legunt לריח *in odorem*.

Ibidem יהיו לכם *erunt vobis*. Desunt in Machazor Sonc. 1486, in Machaz. altero Soncin. sec. xv, nec exprimit Vulg., Syrus, et Arabs in neutro textu, Paris. ac CPol.

XXIX 9 שני *duas* — ושני *et duas*, Kenn. cod. 5, 9, 18, 69, 80, 84, 181, 193, 226, 674, primo 168, cod. mei 483, 611, 627, 659, 814, 855, 856, primo 384, 419, 656, 721, Machaz. Sonc. 1486, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 543, primo 419. In hoc versu deest האחד in Kenn. cod. 109, expunctum tum in textu, tum in Targ. in meo 230, nec legit Vulg., Syr., et Arabs.

XXIX 10 עשרון 1° *Decimam*. Praefigunt copulam Kenn. cod. 158, 181, meus 611, Sam. T., Syrus, et Arabs. Male addit lat. interpres Chaldaei.

XXIX 11 שעיר *Hircum*. Cum copula ושעיר Kenn. cod. 17, 69, 109, 181, meus 597, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs.

Ibid. חטאת 1° *peccati* — לחטאת *pro peccato*, Kenn. cod. 17, 69, 80, 84, 126, primo 129, cod. mei 1, 543, primo 16, 419, 467, nunc 766, et Sam. T.

Ibid. ומנחתה *et oblationem ejus* — ומנחתם *et oblationem eorum*, cod. Ken. 172, forte 4, meus 871, primo 444, Versiones omnes, Analogia.

Ibid. ונסכיהם *et libamina eorum* — ונסכה *et libamen ejus*, cod. meus 274, et Lxx. Singul. suffixum Samar. T. [Samaritan] *et libamina ejus*, singulare nomen Syrus et Arabs. Placet Houbig. Sam. lectio.

XXIX 12 לחדש השביעי *mensis septimi* — לחדש השביעי הזה *mensis septimi hujus*, cod. Kenn. 9, 190, et ex prima manu mei 419, 442, Sam., Lxx, Syrus.

Ibid. וחגתם *et celebrabitis*. Addunt אתו *illum* Kenn. cod. 18, 80, 99, mei 442, primo 2, 585, 597, Lxx.

XXIX 14 שני *duas* — ושני *et duas*, Kennic. cod. 9, 181, meus 419 primo in textu et Targ., Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus.

XXIX 16 חטאת *peccati* — לחטאת *pro peccato*, cod. Kennic. 4, 69, 75, 80, 84, 152, mei 503, 507, Sam. T.

Ibid. מנחתה *munus ejus* — ומנחתה *munusque ejus*, Kenn. cod. 4, 18, 69, 84, 109, 129, 132, 226, 674, primo 107, cod. mei 503, 649, 766, 853, primo 12, 16, 419, 585, 597, 656, 668, Sam., Vulg., Syr., Arabs, Targ. in cod. meis 5, 549, 592, 649, 766, primo 419. Nam in Targ. impresso nexus desideratur, et ex interpretis licentia in lat. vers. additur.

XXIX 18 במספרם *in numero eorum* — כמספרם *juxta numerum eorum*, cod. Kenn. 109, et Lxx. Reliquae Versiones vertunt per ב, etsi latini interpretes habeant *juxta*. Cod. meus 853 primo כמספר *juxta numerum*.

XXIX 19 עזים *caprarum*. Deest in cod. meo 18 primo, Vulg., et Arabe.

Ibid. חטאת *peccati* — לחטאת *pro peccato*, cod. Kenn. 69, 84, mei 16, 507, 802, Sam. T. Pentat. antiquus membr. in 4. sec. xv pro אחד חטאת *unum pro peccato*, ordine inverso legit חטאת אחד *pro peccato unum*, ut vers. 22.

Ibid. ומנחתה *et munus ejus* — ומנחתם *et munus eorum*, Kenn. cod. 2, 129, 193, primo 109, cod. mei 1, 503, 507, 611, 871, primo 404, 562, 754, Lxx, Targ. cod. meorum 5, 6, 549, 562, 766.

Ibid. ונסכיהם *et libamina eorum* — ונסכה *et libamen ejus*, cod. Kenn. 69, 674, primo 95, 107, nunc 151, ex meis prima manu 6, 19, Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv, Vulg., Syrus, Arabs.

XXIX 22 ושעיר *Et hircum* — ושעיר עזים *Et hircum caprarum*, Kenn. cod. 107, 111, 193, mei 592, primo 683, Samar. T., Lxx, Syrus.

XXIX 24 מנחתם *munus eorum*. Conjunctionem praeponunt Kenn. cod. 4, 6, 9, 69, 75, 80, 84, 89, 95, 99, 109, 111, 129, 132, 150, 157, 181, 196, 199, 674, primo 107, 152, 155, cod. mei 1, 17, 174, 233, 250, 296, 476, 507, 532, 611, 668, 669, 678, 766, 802, 853, primo 16, 223, 419, 440, 562, 656, 754, Samar. T., Vulg., Syrus, ac Persa. Receptam lectionem sequitur Targ. impressum, unde mendosa lat. versio, sed cum nexu mss. mei cod. Targumici 5, 16, 766, primo 12, 419, et Targ. Pent. Bonon. 1482.

Ibid. כמשפט *juxta ritum* — כמשפטם *juxta ritum eorum*, codex meus 340 primo, Lxx, Syrus.

XXIX 25 חטאת *peccati* — לחטאת *pro peccato*, Kenn. cod. 1, 4, primo 155, mei 16, 507, 853, primo 419, et Sam. T.

Ibid. מנחתה *munus ejus* — ומנחתה *munusque ejus*, Kenn. codic. 69, 80, 84, 109, 111 bis, 132, 193, 199, 674, nunc 157, cod. mei 17, 2 0, 296, 467, 766, 802, 872, primo 5, 16, 18, 419, 440, 656, nunc 414, Sam. T., Vulg., Syrus, Arabs, Persa, Targ. mss. meorum codicum 5, 1c, 549, 766, primo 419, et Targ. Bonon. 1482.

XXIX 27 כמשפט *juxta ritum* — כמשפטם *juxta ritum eorum*, cod. meus 274 primo, Lxx, Syrus.

XXIX 28 ושעיר *Et hircum*. Addunt עזים *caprarum* cod. Ken. 9, 69, 109, 15c, mei 766, primo 479, Samar. T., Lxx, Syrus.

XXIX 31 ושעיר *Et hircum*. Iterum hic addunt עזים *caprarum* Kenn. cod. 4, 69, meus 16 primo, Samar. T., Lxx, Syrus.

Ibid. מנחתה *munus ejus* — ומנחתה *et munus ejus*, Kenn. cod. 1, 9, 18, 69, 80, 84, 109, 129, 191, 226, cod. mei 16, 18, 467, 495, 532, 766, primo 419, 479, 597, 656, 668, Sam. T., Vulg., Syrus, Persa, Targ. cod. meorum 10, 419, 766, Bonon. 1482.

Ibid. ונסכיה *et libamina ejus* — ונסכה *et libamen ejus*, Kenn. cod. 69, 80, 84, 107, 223, primo 109, mei 174, 503, primo 467, Vulg., Syr., Arabs, Chaldaeus.

XXIX 33 כמשפטם *juxta ritum eorum* — כמשפט *juxta ritum*, Ken. cod. 5, 9, 69, 84, 129, 158, 199, 674, cod. mei 197, primo 19, 187, 262, 500, 668, 850, Samar. T., Vulg., Persa. Ita Jarchius contra Masoram, ut notat Ben Chaiim *Praef.* ad Bibl. Rabb., et Kenn. *Diss. gen.* p. 22.

XXIX 34 ושעיר *Hircumque* — ושעיר עזים *Hircumque caprarum*, Kenn. cod. 17, 69, 80, Sam. T., Lxx, Syrus. Ib. ומנחתה *et munus ejus* Kenn. cod. 1, 69, 80, 84, 129, 136, 158, cod. mei 467, 592, 802, primo 2, 16, 419, 597, 656, Samar. T., Vulg., Syrus, Arabs, Persa, Targ. mss. meorum 10, 549, 766, primo 419, Targ. Bonon. 1482.

XXIX 35 ביום *Die* — וביום *Die autem*, Kenn. cod. 9, 17, 69, 151, 674, ex meis 388, 871, primo 10, 419, 442, 656, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Targ. meorum codicum 5, 16, 766, primo 419.

XXIX 36 ריח *odoris* — לריח *in odorem*, Kenn. cod. 17, 84, forte 190, mei 11 primo, nunc 543, Lxx, Vulgatus, Syrus.

Ibid. פר *vitulum* — פר בן בקר *vitulum filium bovis*, cod. Kennic. 181, et Syrus.

XXIX 37 מנחתם *Munus eorum* — ומנחתם *Munusque eorum*, cod. Kennic. 9, 69, 80, 84, 89, 674, primo 75, 152, mei 592, 611, primo 419, 656, et ut videtur, 262, Samar. T., Vulg., Syrus, Arabs Paris., ac CPol., Targ. cod. mei 5, primo 419. Mendosa lat. versio Targ. impressi, hic et xxx 17, xxxI 2, bis 22, 30.

Ibid. לפר *vituli* — לפרים *vitulorum*, cod. meus 419 primo, et ut videtur, 262, cod. Sam. 61, Vulgatus, Syrus, Targ. cod. mei 419 prima manu. Iidem fontes ac codices לאילם *arietum*. כמשפטם *juxta ritum eorum*, cod. Kenn. 181, Lxx, Syrus.

XXIX 38 ושעיר *Et hircum*. Addunt עזים *ex capris*, cod. Kenn. 80, Samar. T., Lxx, Syrus. לחטאת *pro*

peccato, cod. meus 16 primo, ac Samar. T.

XXX 8 נדריה *vota ejus* — כל נדריה *omnia vota ejus*, Kenn. cod. 4, 9, 80, 75, 94, 166, forte 193, ex prima manu mei 6, 11, 250, 419, Sam. T., Lxx, Syrus, Vulg., Targ. cod. mei 419 ante corr.. Ita legitur v. 5, 6, 11, 15.

XXX 17 בין אב *inter patrem* — ובין *et inter patrem*, cod. Kenn. 69, Sam., Lxx, Syrus, Arabs.

XXXI 2 אחר *postea* — ואחר *et postea*, Kenn. cod. 181, mei 507, primo 2, 14, 16, 656, 669, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Jonathan, Onkelos. in mss. meis 10, 16, 656, primo 12.

XXXI 9 מקנהם *armentum eorum* — מקניהם *armenta eorum*, Kenn. cod. 4, 6, 9, 14, 17, 18, 69, 75, 80, 84, 89, 107, 108, 109, 111, 125, 129, 132, 136, 150, 158, 160, 181, 184, 190, 193, 196, 223, 226, 228, 244, 251, 253, 601, primo 128, 170, cod. mei 1, 5, 6, 13, 15, 18, 19, 174, 233, 250, 251, 304, 408, 440, 475, 476, 479, 503, 507, 532, 611, 669, 678, 695, 699, 754, 766, 853, 872, primo 185, 656, 668, Bibl. Sonc., Veneta Rabb. fol. 1518, Ven. 4. 1518, Ven. 4. 1521, Basileensia Munst. tria 1534, 1536, 1546, Bibl. Hartmann. 4. 1595, Ven. Rabb. 1618, Amstel. Proopsii 1725, Veneta 8. 1766, Pisana 8. 1781, Pentat. CPolit. 1522, CPol. 1546, Ven. 8. 1777, Pisan. 8. 1781, Mantuanus 1783, Samar. T., Lxx, Arabs, Chaldaeus, Persa. In hoc versu codex meus 766 primo, Lxx, et Arabs in utroque textu legunt חילם *substantiam eorum*, omisso כל *omnem*.

XXXI 12 ואל עדת *et ad coetum* — ואל כל עדת *et ad omnem coetum*, Ken. cod. 4, 9, 69, 75, 80, 104, 107, 109, 129, 132, 150, 176, 181, 184, 196, 199, 226, 228, 615, primo 128, nunc 170, cod. mei 16, 174, 464, 467, 495, 503, 543, 549, 678, 789, 853, primo 2, 12, 18, 187, 196, 230, 251, 262, 296, 419, 440, 444, 529, 649, 656, 668, 669, 683, 851, nunc seu ad marg. suppl. כל 197, 238, cod. exteri meae coll. 45, primo 1, 2, 23. Accedit Sam. T., Lxx, Syrus, Vulg., Arabs Mauritanus, Jonath., Onkel. in mss. meis 6, 16, 543, 549, 592, primo 12, 230, 264, 419, 649. Kenn. codicibus adde ex collat. Schellingii 384, ex mea 551, et confer quae notat Houbig., qui lectionem hanc probat, et quae nos diximus in *Spec. Pont. cod.* p. 37.

XXXI 13 ויצאו *Egressique sunt* — ויצא *Egressusque est*, cod. Kennic. 84, Sam. T., Lxx, Syrus, Persa.

XXXI 22 את הנחשת *aes* — ואת *et aes*, Kenn. cod. 4, 9, 17, 18, 69, 89, 108, 109, 111, 129, 132, 150, 158, 181, 196, primo 6, 15, 107, cod. mei 17, 274, 543, 549, 555, 606, 766, primo 2, 12, 14, 233, 262, 507, 656, 668, 699, 754, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus, Persa, Jonathan, Onkel. in mss. meis 16, 257, 543, 549, 766, 859, primo 12, Targ. impressum CPol. 1505, et CPol. alt. 1546.

Ibid. את הברזל *ferrum* — ואת *et ferrum*, Kenn. cod. 1, 4, 9, 14, 17, 18, 69, 80, 84, 89, 101, 108, 109, 111, 125, 129, 132, 150,

151, 181, 196, 199, 226, 228, 247, 249, 602, 603, primo 15, 81, 107, 168, cod. mei 5, 10, 16, 174, 274, 450, 476, 543, 555, 627, 668, 678, 745, 766, primo 2, 12, 14, 233, 262, 479, 507, 649, 656, 699, 850, nunc 444, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs communis Saadiae, Arabs Mauritanus, Persa, Jonathan, Onkel. in mss. meis cod. 5, 10, 11, 16, 455, 476, 543, 549, 555, 592, 656, 766, primo 12, 345, 649, et ex editis Bonon. 1482.

Ibid. את הבדיל *stannum* — ואת *et stannum*, Kenn. cod. 4, 9, 17, 18, 69, 84, 109, 111, 129, 132, 150, 181, 196, 228, primo 1, 15, 81, 107, cod. mei 274, 543, 555, 766, primo 2, 12, 14, 262, 507, 656, 668, 699, ex exter. meae coll. 103 primo, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs uterque Saadiae ac Mauritanus, Persa, Jonath., Onkelos. in mss. meis cod. 11, 16, 549, 555, 592, 656, 766, primo 12, 264, 649.

XXXI 28 מן האדם *ex homine* — מן האדם ומן הבהמה *ex homine et ex jumento*, Kenn. cod. 84, et Lxx. Cod. Kennic. 107 הבהמה הבקר, 69 הבהמה pro הבקר. Tandem jumenti vocabulum addit Sam. T. ࠌࠊࠋ. ࠄࠁࠄࠌࠄ *ex omni bestia*, sed postpositum, cujus lectionem מכל הבהמה sub fin. versus prima manu confirmat cod. meus 18. V. 29 וממחציתם *Et de medio eorum*, cod. Ken. 17, 18, 69, 109, mei primo 543, 669, Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 543, 549, 766, primo 5. Mendosa in Polygl. versio interlinearis Heb. text.

XXXI 30 מן הבקר *de bove* — ומן הבקר *et de bove*, Kenn. cod. 17, 18, 69, 84, 129, 132, 150, 186, primo 5, ex meis 503, 649, primo 10, 12, 262, 562, Sam. T., excepto ms. cod. 64, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs communis Saadiae, Arabs Mauritanus, Targ. cod. meorum 9, 543, 562, 649, primo 12.

Ibid. מן החמרים *de asinis* — ומן *et de asinis*, Kenn. cod. 9, 18, 129, mei 1, 503, 766, primo 12, 668, Sam. T., excepto cod. 363, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus, Jonathan, Onkel. in mss. meis cod. 9, 549, 649, primo 12.

Ibid. מכל *de omni* — ומכל *et de omni*, Kenn. cod. 9, 81, 108, 109, 132, 151, 199, 226, 247, cod. mei 230, 251, 503, 543, 649, primo 10, 262, 419, 479, 627, 656, Sam. cod. 127, Lxx, Syrus, Targ. Jonath., Targ. Onkel. in cod. meis 9, 543, 549, 649, 656, primo 419.

XXXI 43 שבעת אלפים *septem millia* — ושבעת *et septem millia*, Kenn. cod. 5, 9, 15, 17, 84, 108, 129, 136, 150, 152, 158, 160, 168, 181, 190, 191, 193, 199, 244, 249, 384, 600, nunc 223, cod. mei 2, 6, 10, 16, 274, 414, 419, 479, 503, 507, 549, 555, 649, 668, 766, primo 475, 562, 656, 699, nunc 543, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus, Persa, Targ. Jonath., et Onkelosi.

XXXI 49 בידנו *in manu nostra* — בידינו *in manibus nostris*, Kenn. cod. 4, 6, 9, 17, 69, 80, 84, 103, 107, 108, 109, 125, 129, 132, 178, 181, 193, 253, 615, primo 111, cod. mei 10, 13, 174, 251, 262, 408, 443, 450, 476, 479, 495, 503, 507, 543, 549, 669, 754.

primo 2, 12, 404, 656, Bibl. Sonc. 1588, Bibl. Ven. Rabb. fol. 1518, Venet. 4. 1518, ac Munsteri editiones tres 1534, 1536, 1546. Pleraeque versiones vertunt *nobiscum*.

XXXI 50 כלי זהב *vas aureum* — כלי זהב *vasa aurea*, cod. meus 1, 10, 16, 17, 174, 532, 656, 766, primo 683, Syrus, et Arabs. Mendosa lat. versio Sam. T., ac Sam. versionis. *Cum kirech esse debet, et unum est ex septem locis, seu* כלי, *in quibus errant scribae, propterea quod conjiciatur stare pro tzere*, Norzius ad h. l. Iidem cod. mei 10, 16, Syrus, et Arabs iterum v. 51 legunt in plur. כלי.

XXXI 52 כל זהב *omne aurum*. Deest כל *omne* in Kenn. cod. 18, 111, 125, et in Sam. T.. ושבע *et septingenti* Kenn. cod. 4, 9, 17, 18, 69, 80, 129, cod. mei 503, primo 264, 656, 661, 789, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus, Persa, Jonath., Onkel. in cod. meis 11, 16, 766, primo 419. Una ex conjecturis scribarum.

XXXII 16 למקננו *armento nostro* — למקנינו *armentis nostris*, Kennic. cod. 1, 69, 80, 84, 109, 111, 129, 132, 136, 158, 170, 181, 191, 244, primo 103, 168, cod. mei 10, 16, 17, 248, 262, 503, 507, 668, 853, primo 12, 479, 656, nunc 476, Biblia Sonc. 1488, Samar. T., Lxx, Vulg., Arabs, Persa.

XXXII 19 הירדן *Jordanem* — לירדן id. praefixo ל Kenn. cod. 4, 19, 84, 125, 129, 132, 150, 152, 172, 181, 384, 615, primo 109, 196, nunc 190, cod. mei 1, 6, 196, 475, 464, 529, 532, 549, 678, 688, primo 296, 340, 419, 479, 562, 649, 668, 669, et ut videtur, 219, Pent. antiquus membr. in 4. sec. xv, et Samar. T.. Codex meus 233 notat ad marg. in cod. correcto legi לירדן, et sunt sane inter productos cod. hujus lectionis testes hispanici nonnulli valde accurati, quamquam major pars sit pro recepta. Contra quod primo loco occurrit in hoc versu לירדן legunt הירדן cod. Kenn. 15, 248, primo 152, forte 69, ex meis 304 hispanus, 507, primo 11, 19, 265, 543, 699, et ut videtur, 656.

XXXII 20 אם תחלצו *si accingetis vos* — ואם *sique accingetis vos*, cod. Kennic. 1, 5, 69, 80, 129, 168, 186, 193, 200, cod. mei 19, primo 10, 12, 264, 479, 721, nunc 555, 627, cod. Samar. 127, Syrus, Arabs Saadiae et Mauritanus, Targ. cod. meorum 16, 562, 592, 656.

XXXII 24 לצנאכם *gregi vestro* litteris transpositis. לצאנכם Kenn. cod. 4, 17, 19, 84, 95, 109, 136, 150, 152, 155, 196, primo 178, cod. mei 17, 262, 419, 443, 467, 475, 479, 503, 507, 532, 539, 562, 606, 668, 669, 853, primo 11, 197, 233, 264, 404, 543, 627, 661, 683, 754, 825, 850, et Samar. T.. Utrobique insertum א codices mei 18, 251, 274, 699.

XXXII 25 ויאמר *Et dixit* — ויאמרו *Et dixerunt*, Kenn. cod. 84, 132, 146, primo 9, 75, 249, cod. mei 549, 627, 678, primo 6, 16, 230, 262, 611, 656, 668, 669, Sam. T.. Sic fert contextus analogia ob plurale quod sequitur, *Filii Gad*, sicque vertunt antiqui omnes interpretes, Onkeloso excepto, qui ut anomaliam tolleret, supplet voc. שבטא *tribus*, etsi in lat. ejus

versione saepissime mendosa cum hoc nomine plur. verbum connectatur. Jonathan plur. lectionem exhibet. Singulare hic pro plurali adhiberi conjectura est scribarum.

Ibid. כאשר אדני מצוה *sicut dominus meus praecipit* — אשר *quod dominus meus praecipit*, cod. meus 674 primo, Vulg., Arabs.

XXXII 26 מקננו *armentum nostrum* — מקנינו *armenta nostra*, Kennic. cod. 4, 5, 9, 69, 80, 84, 107, 109, 111, 129, 132, 158, 181, 193, 196, 244, 601, 603, primo 94, 168, 170, cod. mei 1, 5, 10, 17, 197, 250, 262, 274, 419, 450, 476, 507, 592, 611, 668, 678, 853, 872, primo 479, Biblia Sonc. 1488, et Sam. T.. ומקננו cum copula Bibl. Munst. 1534, 1546, ומקנינו Ken. cod. 69, Sam. T.

XXXII 31 אשר *quod* — כל אשר *quodcumque*, Kennic. cod. 107, 170, Lxx, Targ. cod. mei 16. Vulg. et Syrus legisse videntur כאשר *sicut*.

XXXII 39 בני מכיר *filii Machir* — בן מכיר *filius Machir*, codex meus 18 primo, et Lxx.

XXXIII 1 אלה *Hae mansiones* — ואלה *Hae vero mansiones*, cod. mei 340, 476, uterque primo, Lxx, Syrus, Arabs, Targ. et Jarch. in cod. meo 476 prima manu.

XXXIII 8 מפני החירת *a facie Achiroth* — מפי החירת *ab ore*, vel *Pi-Achiroth*, Kenn. cod. 69, 104, 129, 199, 232, primo 9, 95, cod. mei 174, prima manu 12, 16, 230, 296, 419, 543, 656, 661, 766, Samar. T., Vulg., Syrus, Chaldaeus, a quibus non dissentit Arabs, qui subintelligit praecedens פי. Utrumque Kennic. 107, meus 866, prima manu 6 מפני פי *a facie Pì Achiroth*. Codex meus 223 aliique plures notant ad marg. scribarum conjecturam מפני stare pro מפי, sicque legendum contendit Houbig. in h. l.. Bini Pentat. Brix. 1492, 1494 במֹרָה *in Morà*. Syrus ܒܡܪܐ.

XXXIII 32 בחר *in Chor* — בהר *in Hor*, cod. Kenn. 109 primo, cod. mei 250, 262, 296, 503, 535, 543, 549, 853, primo 2, 197, 476, 649, et ut videtur, 872, Samar. T., Targ. cod. meorum 562, primo 649.

XXXIII 33 מחר *ex Chor* — מהר *ex Hor*, cod. Kenn. 109 primo, cod. mei 250, 262, 503, 535, 543, 851, 853, primo 2, 476, 649, et ut videtur, 872, Biblia Sonc. 1488, Sam. T., Lxx, Targ. cod. mei 562.

Idem מחר *ex Chor* — מֵהַר *de monte*, cod. meus 197, Lxx, Vulg., ac Sam. interpres, qui vertens ࠌࠈࠅࠓ dubiam lectionem Sam. T. definit, ostenditque Samaritas legere cum patach *Mehar*, *de monte*. Quod et de v. 32 dicendum.

XXXIII 54 תרבו *multiplicabitis* — תרבה *multiplicabis*, Kennic. cod. 129, 196, 615, forte 69, ex meis 649 primo, Sam. T.. Praecedunt pluralia, sed sequitur sing. תמעיט.

XXXIV 20 ולמטה *Et ex tribu* — למטה *Ex tribu*, Kenn. cod. 9, 69, 84, 146, 158, 181, ex meis 262 primo, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Targ. Jonath., Targ. Onkel. cod. mei 16.

Ibid. בני *filiorum*. Deest in codice Kenn. 199, in meis 529, 669, utroque primo, nec legunt Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Jonathan.

XXXIV 22 ולמטה *De tribu autem*. Desideratur ו in Kenn. cod. 5, 69, 75,

129, 146, 181, in meis 543, 562, 611, 766, primo 10, in Samar. T., excepto cod. 363, in Lxx, Vulg., Syro, Jonath., Onkel. in cod. meo 16, 543. Kenn. cod. 103, Lxx, Syrus, Arabs iterum omittunt בני.

XXXV 5 להם *ipsis* — לכם *vobis*, Kennic. cod. 1, 84, 129, 181, 225, 247, 248, 249, 252, primo 19, 102, 104, 107, 109, 111, 236, forte 152, 184, 191, nunc 157, 193, cod. mei 15, 262, 475, 503, 507, 518, 524, 532, 627, 766, 789, 853, 871, primo 6, 12, 16, 196, 197, 240, 319, 412, 419, 450, 475, 479, 555, 562, 656, 668, 669, nunc 174, 549. Accedit ex editis Pent. antiq. memb. in 4. sec. xv, Sam. T., Lxx, Syrus, Onkel., Jonathan. Ita prima manu legebat cod. exter. meae coll. 1, utrumque 33, sed לכם transfixum. Cod. meus 721 notat ad marg. in mss. hispanicis legi לכם.

XXXV 8 ינחלו *haereditabunt* — ינחל *haereditabit*, cod. Kenn. 4, Samar. T., Syrus, Analogia. *Verius Samaritani n. singulari. Nam etsi antecedit* איש, *per quod vocabulum licet numeros commutari, tamen obstat* נחלתו *cum affixo sing. Obstant etiam* יתן, *et* מעירו *ejusd. num.*. Houbig. in h. l.

XXXV 11 מכה *Percutiens* — כל מכה *Omnis percutiens*, cod. Kenn. 17, 190, mei prima manu 16, 592, 766, Lxx, et Arabs. Sed hic כל praeponit, nec legit in CPol. textu. Ita v. 15.

XXXV 18 או *Aut* — ואם *Et si*, cod. Kenn. 389 B primo, forte 5, Samar. T., Lxx, Vulg.

XXXV 32 הכהן *sacerdotis* — הכהן הגדול *sacerdotis magni*, cod. Ken. 69, Sam. T., Lxx, Syrus.

XXXV 33 אתם *vos* — אתם ישבים *vos habitatis*, cod. Kenn. 84, mei 10, primo 419, 656, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Chaldaeus. Ita v. 34.

XXXV 34 תטמא *pollues* — תטמאו *polluetis*, Kenn. cod. 9, 84, mei primo 230, 721, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Chaldaeus.

XXXVI 1 ממשפחת *de familiis* — ממשפחת *de familia*, vel cognatione, codex meus 17, Lxx, Vulg., Syrus. Emendanda lat. versio Chaldaei.

Ibid. בני יוסף *filiorum Joseph* — מנשה בן יוסף *Manassis filii Joseph*, Ken. cod. 107, 168, 247, cod. mei 262, sed ad marg. alia lectio suppleta, primo 16, 592, 766, Syrus, Targ. cod. mei 16 ante corr.

XXXVI 6 אביהם *patris eorum* — אביהן *patris earum*, Kenn. cod. 4, 9, 17, 18, 69, 84, 111, 125, 129, 301, forte 389 B, cod. mei 197, 262, 419, 503, 507, 535, 543, 766, primo 6, 14, nunc 174, Sam. T., sicque postulat analogia ac praecedens voc. בנות *filiarum*.

XXXVI 11 תרצה *Tirsa*. Cum praefixa copula Kenn. cod. 18, 75, 196, 198, mei primo 262, 669, Sam. T., ms. Alex. Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 16. Contra ante Chogla ו omittunt Kenn. cod. 18, 80, 150, 209, 244, meus 789 primo, Sam. T., Targ. codicis mei 16, et ante Milcha Kenn. 80, et Sam.. Praeterea Sam. et Targ. cod. mei 16 in recensendis filiabus ordinem sequuntur Cap. xxvII 1.

XXXVI 12 ממשפחת *de familiis*. cod. meus 17 habet et hic *de familia*, ut Lxx, Vulg., Arabs, et cod. Regiom. 1, seu Kenn. 223, teste Lilienthal. p. 112, et eo quidem judice melius.

DEUTERONOMIUM

Cap. I 1 אלה *Haec* — ואלה *Haec autem*, codex meus 251, primo 476 tum in textu, tum in Targ., et Com. Jarchi, ms. Alex. Lxx, et Syrus.

I 3 אל בני ישראל *ad filios Israel* — אל כל בני ישראל *ad omnes filios Israel*, Kenn. cod. 15, primo 232, meus 649 primo, nunc 529, Lxx, Aquila, Symachus, Theodotio. Alii codices אל כל ישראל *ad universum Israel*, ut Kennic. 17, 18, nunc 232, ex meis 230, 529, 661, omnes prima manu, et Targum cod. ejusdem 230 ante corr.. Lectio desumpta ex v. 1.

I 7 הר *montem* — אל הר *ad montem*, Kenn. cod. 150, meus 669 *Tikon sopherim* primo, et analogia, quam versiones omnes sequuntur.

I 8 ראה *Vide* — ראו *Videte*, cod. Kenn. 153, Samar. T., Lxx, Syrus, Chald., Arabs. Vulg. *En. Omnes veteres, ac Sam. cod.* ראו *videte, quem numerum poscunt sequentia verba*. Houbig. in h. l. Deut. IV 5 eadem recurrit lectio.

I 15 ושרי חמשים *et principes quinquaginta* — שרי *principes quinquaginta*, Kenn. cod. 9, 18, 107, 109, 125, 129, 146, 181, 184, 186, 199, cod. mei 15, 19, 185, 274, 296, 455, 503, 611, 627, 678, 766, 853, primo 10, 12, 14, 262, 419, 475, 699, 872, nunc 11. Deest etiam *vav* copulativum in Samar. T., et in Targ. mss. meorum 6, 8, 16, 257, 455, 476, 549, 562, 649, 766, primo 12, 419, item in Targ. impresso Pentat. Sorae 1490, Pentat. Ulyssip. 1491, Pentat. antiqui in fol., CPolitani 1505, Thessal. 1516, CPolit. 1522.

I 19 את כל *omne desertum* — אל כל *ad omne desertum*, cod. Kenn. 173, meus 17, primo 562, Arabs. Cod. Kenn. 69 habet אל, sed omittit כל.

I 22 אליהן *ad eas* — עליהן *contra eas*. Ita Sam. T., cui adstipulantur bini ex meis cod. prima manu 262, 419.

I 28 לבבנו *cor nostrum* — לבבינו *corda nostra*, Kenn. cod. 1, 9, 13, 17, 69, 80, 84, 107, 108, 109, 111, 129, 132, 136, 150, 152, 167, 181, 185, 186, 193, 196, 223, 232, 244, 248, primo 5, 75, cod. mei 5, 6, 10, 13, 15, 16, 17, 174, 250, 251, 262, 274, 419, 443, 450, 475, 476, 495, 503, 507, 543, 562, 592, 611, 678, 699, 766, 853, primo 12, 14, 265, 408, 440, 479, 754. Kennicottianis addendus ex mea collatione 551. Accedunt Biblia Brixiens. 1494, sed bini Pentateuchi Brixienses 1492, 1494 legunt sine *jod*.

Ibid. ורם *et excelsus* — ורב *et magnus*, sive major, Kenn. cod. 225, primo 109, 150, ac prima manu mei 476, 479, et ut videtur 419, nunc 19, quorum lectionem auctoritate sua

confirmat Samaritanus Textus. Codex meus 185 notat ad marg.: בספר ר׳ מנחם כתב ורב והסיפרי מוכיח כן ורב.. במפתח ובתיקן שלי ורם *In cod. R. Menachem scribitur* ורב et magnus *et Siphri sic definit* et magnus. *At in Maphteach et in Tikon, seu exemplari scribarum, quod est apud me, extat* ורם et excelsus.

I 35 לתת *dare*. Deest in cod. Kenn. 152, prima manu in meis 529, 592, in Samar. T., Lxx, Vulgato, Targum cod. mei 766.

Ibid. לאבתיכם *patribus vestris* — לאבתיהם *patribus eorum*, cod. Kennic. 225, meus 669 primo, Lxx et Syrus. Mendosa latina translatio Arabis.

I 37 שם *ibi* — שמה *He*, Kenn. cod. 69, 80, 84, 109, primo 107, 196, et 9, 150, qui habent ם sup. ras., forte 4, cod. mei 15, 495, 592, primo 2, 6, 16, 262, 296, 440, 543, 656, 669, 853, Biblia Soncin. 1488, et Sam. T. *Ita in libro R. Menach. de Joanne et in cunctis cod.* שמה, *sed in libro R. Meir* שם, *sicque reperi in cod. hispanis.* Ita margo Kennic. cod. 600.

I 40 פנו לכם וסעו *respicite vobis et abite* — פנו וסעו לכם *respicite et abite vobis*, seu per iter vestrum. Seriem hanc verborum tenet Sam. T., codex meus 262, et v. 7 hujus capitis.

I 41 ליהוה *Domino* — ליהוה אלהינו *Domino Deo nostro*, cod. mei 656, 669, uterque prima manu, Samar. T., Lxx, Syrus. Deest אלי in Kenn. cod. 80, 190, in meo 669 primo, in Vatic. exempl. Lxx.

I 43 יהוה *Domini* — יהוה אלהיכם *Domini Dei vestri*, codex meus 754 primo, et Sam. T.

II 7 בכל מעשה *in omni opere* — בכל מעשי *in omnibus operibus*, cod. Kenn. 16, Chaldaeus, et Arabs.

Ibid. ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, cod. Kennic. 4, 5, 9, 13, 14, 17, 69, 81, 84, 107, 109, 111, 125, 132, 150, 152, 160, 167, 186, 190, 193, 200, 223, 252, 253, 603, primo 75, 80, 244, cod. mei 1, 6, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 174, 185, 250, 262, 274, 296, 364, 443, 444, 464, 475, 476, 479, 495, 503, 507, 532, 611, 627, 678, 699, 766, 789, 871, primo 14, 265, 419, 440, 562, 683, exter. meae coll. 39, 103, Biblia Sonc. 1488, Biblia Ven. Rabb. fol. 1518, Veneta 4. 1518, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Pent. Neapol. 1491, Brix. 1492, Brix. alter 1494, Ven. 8. 1597, Ven. 12. 1755, Ven. cum Targum, et sine Targum 4. 1776. Plur. lectionem sequuntur quoque Sam. T., Lxx, Vulg., Jonathan, Syrus. Onkelosus de utroque numero sumi potest. Biblia Brixiensia vocabulum hoc legunt in singulari, ac Kennicottus, qui inter fontes hujus lectionis ea producit sub n. 264, usus est certe exemplari, quod compactum habebat Pent. an. 1494, quod in meo aliisque contigisse alibi animadvertimus.

Ibid. רפאים יחשבו אף הם כענקים *Gigantes reputantur et ipsi sicut Anakitae*, desunt in Kenn. cod. 184, et Sam. T.

II 13 עתה *Nunc* — ועתה *Nunc ergo*, cod. Kenn. 75, 150, 181, primo 146, ex meis prima etiam manu 419, 475, Sam. T., Lxx, ac Targ. mss. meorum 16, primo 419.

II 18 Multi codices ואת ער *et Ar*, et inter meos etiam 185 *Tikon sopherim*.

II 25 העמים *populorum* — כל העמים *omnium populorum*, codex meus 18 primo, Lxx, Targ. Jonathanis.

II 34 והנשים *et mulieres* — הנשים *mulieres*, Kennic. cod. 9, 181, 199, prima manu mei 419, 649, Samar. Text., Targ. cod. meorum 16, primo 419, 649.

III 3 בידנו *in manu nostra* — בידינו *in manibus nostris*, cod. Kenn. 1, 5, 9, 13, 69, 80, 84, 106, 107, 108, 129, 132, 167, 193, primo 168, cod. mei 13, 16, 17, 18, 19, 250, 251, 262, 274, 450, 455, 464, 467, 476, 479, 495, 503, 507, 532, 543, 562, 649, 656, 669, 699, 754, 766, 853, primo 364, 440, Biblia Soncin. 1488, Brixiensia 1494, Pisaur. 1517, Basileensia Munsteri 1534, 1546, Bibl. Ven. 4. 1647, Amstel. Proopsii 1725, Pent. Brix. 1492, Brix. alter 1494, Lxx, Vulg., Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus Erpenii. Vers. 6 nonnulli codices, inter quos etiam hispani, ut meus 851 primo, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, legunt והנשים *et mulieres*.

III 8 מיד *de manu* — מידי *de manibus*, cod. Kenn. 153, et Lxx.

Ibid. עד הר *usque ad montem* — ועד *et usque ad montem*, Ken. cod. 84, 129, 181, 225, ex meis 10, 230, 649, Sam. T., Lxx, Syrus, Targum cod. mei 230.

III 12 על נחל *super torrente* — על שפת נחל *super ripa*, vel *ora torrentis*, Kennic. cod. 5, 80, 84, 107, 167, 191, 244, 384, cod. mei primo 262, 419, 440, 649, 683, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Jonath., Onkel. in mss. meis 5, 9, 16, 248, 265, 766, primo 419.

III 13 לכל *omni Basan* — וכל *et omnem*, vel *omni Basan*, Ken. cod. 5, 9, 17, 69, 111, 129, 175, 181, 244, 247, primo 18, 150, cod. mei 293, 611, 649, primo 262, 419, 554, 766, nunc 549, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Chaldaeus. Cod. meus 721 notat in correcto cod. legi לכל.

III 14 יאיר *Jahir* — ויאיר *Et Jahir*, codex meus 262 primo, Samar., Lxx, Syrus, Arabs, Jonathan.

Ibid. ארגב *Argob* — הארגב cum articulo Kenn. cod. 69, 109, forte 107, cod. mei 262, primo 9, 223, 319, 592, 656, 668, nunc 10, 16, Biblia Soncin. 1488, Sam. T.. Non aliter videtur olim legisse meus 199 publ. synagogae volumen.

III 16 ועד *et usque ad Jabok*. Conjunctionem omittunt bini mei codices prima manu, 419, 543, Samar. T., Vulg., Targ. cod. mei 419 primo, nec male, si Houbigantio credimus *Not. crit.* p. 195, et *Proleg.* p. XLI ed. Francf., 109 ed. Paris. Mendosa lat. versio Syri et Chaldaei.

III 19 ומקנכם *et armentum vestrum* — ומקניכם *et armenta vestra*, Kennic. cod. 1, 13, 16, 17, 18, 69, 80, 84, 89, 95, 108, 109, 111, 129, 132, 136, 150, 152, 158, 167, 173, 181, 184, 185, 193, 196, 232, 247, 249, 252, 253, 301, primo 75, 170, quibus ex mea coll. addendus 551, cod. mei 1, 5, 6, 13, 14, 15, 19, 196, 250, 251, 262, 274, 304, 419, 455, 464, 495, 507, 532, 554, 611, 649, 668, 678, 699, 745, 766, 871, 872, primo 2, 11, 223, 233, 265, 364, 404, 440, 543, 592, 683, 789, 850, et ut videtur 656, nunc

825, Biblia Sonc. 1488, Brix. 1494, Pisana 1781, Pent. Neap. 1491, Ferrar. 1555, Ven. 8. 1597, Dyrenfurth. 8. 1729, Pisan. 8. 1781, Samar. T., Lxx, Vulg. et Arabs. Mendosa latina versio Syri et Chaldaei. Nonnullae antiquae editiones ad indigitandum codicum dissidium ac plur. lectionem circello vocabulum istud insigniunt, ut Pent. Ulyssiponensis, Antiquus membr. in fol. sine anno et loco, CPolitanus 1505, Thessal. 1516, CPolit. 1546. Iterum nota quod ad Brix. Biblia spectat, lectionem plenam propriam esse Pent. cum iis impressi. Nam bini Pent. Brixiens. 1492, 1494 defective legunt.

III 20 להם *ipsis* — לכם *vobis*, Kenn. cod. 13, 14, 17, 18, 75, 84, 106, 132, 136, 151, 157, 181, 196, 199, 225, 226, 247, 249, primo 9, 107, 109, 139, 150, forte 89, 102, 111, 152, 191, nunc 103. Concinunt ex meis 1, 12, 174, 250, 274, 296, 304, 412, 419, 495, 532, 592, 611, 678, 766, 871, 872, primo 2, 5, 6, 10, 14, 16, 18, 264, 265, 340, 404, 444, 479, 503, 543, 649, 668, 683, nunc 3, 549, 745, ex exter. 50 primo, quos ex antiquis interpretibus confirmat Arabs in utroque textu, Paris. ac CPol., Pentat. Graecus ineditus Bibliothecae Venetae D. Marci, Targ. Jonathanis, Targ. Onkelosi in mss. meis cod. 8, 10, 12, 16, 265, 345, 404, 543, 549, 592, 656, 766, primo 5, 6, 264, 419, 649, 859, 871, et impressum in Pent. Sorae 1490, in Pent. antiquo in fol. sine anno et loco, et in CPolit. anni 1505. Margo Kenn. cod. 244 notat in cod. correcto legi לכם, meus 185 monet in *Maphteach* legi in textu להם, ad marg. לכם, 721 errare eos qui scribunt לכם. Norzius observat in antiquo *Tikon*, seu typo vol. legis extare להם, sed alios codices habere לכם *vobis*, idque evenisse, propterea quod hic sit unus ex iis locis, in quibus conjicitur a scribis להם stare pro לכם, et in iis errant descriptores. Sane melior codicum pars, Sam. T., antiquiores interpretes receptam lectionem sequuntur.

III 21 עיניך *oculi tui* — עיניכם *oculi vestri*, codex meus 19 primo, et Lxx.

Ibid. כל אשר עשה *omne quod fecit* — אשר עשה *quod fecit*, Kennic. cod. 132, 189, 244, mei primo 174, 364, 450, Sam. T., Vulg.

Ibid. אלהיכם *Deus vester*. Deest in Kenn. cod. 190, et Sam. T.

III 26 בדבר הזה *de hoc verbo* — כדבר הזה *secundum verbum hoc*, cod. Kenn. 80 primo, cod. mei 17, 196, 467, 479, primo 19, Targ. cod. mei 10, 16. Lxx et Syrus *verbum hoc*.

III 27 ותימנה *et austrum*. Desideratur nexus in Kenn. cod. 5, 17, 69, 80, 109, 129, 151, 168, 181, 191, 199, nunc 200, in meis 419, 495, 668, primo 2, 16, 262, et in Bibl. Soncin. 1488.

IV 3 אשר עשה *quod fecit* — כל אשר עשה *omne quod fecit*, Kenn. cod. 75, mei prima manu 18, 825, Lxx, Syrus, Vulgatus.

Ibid. בבעל פעור *in Baal Pehor* — לבעל פעור *τῷ Bahal Pehor*, cod. Kenn. 9, 193, meus 419 primo tum in textu, tum in Targ., Lxx, Syrus. *Reperi scriptum in Pent. antiquo ms.: in cod. R. M. et in cod. R. N.* (hoc est, ut conjicio, R. Menachem, et R. Na-

than) *correcto legitur* לבעל. *Hucusque. Sed in libris nostris legitur* בבעל, *et sic vertunt interpretes Chaldaei, sicque scripsit Aben Esra*. Norzius in h. l.

IV 8 ככל *juxta omnem* — בכל *in omni*, cod. Kenn. 4, mei 5, 17, 467, 543, primo 16, 419, Biblia Soncin. 1488 hic a Kenn. omissa, et Targum mss. meorum codicum 16, 230, 543, primo 419.

IV 9 הדברים *verborum* — כל הדברים *omnium verborum*, cod. meus 16, Lxx, Syrus, Targ. cod. mei 543 primo.

IV 18 רֹמֵשׂ *reptantis* — רֶמֶשׂ *reptilis*. Ita varii ex meis codic., praesertim 11, ac 12, Lxx, Vulg., Syrus, Chaldaeus. Idem cod. 11 notat praeterea ad marg. sic legi in correcto codice.

IV 19 תחת כל השמים *sub omni caelo* — אשר תחת *qui sunt sub omni caelo*, cod. Kenn. 6, primo 9, et prima manu mei 10, 404, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs, Targ. Jonathanis, Targ. Onkelosi, etsi latina ejus versio relativum non exprimat.

IV 21 וישבע *et juravit*. Deest in Kenn. cod. 152, et in Sam. T.

IV 23 אשר צוך *quam praecepit tibi*. Ne claudicet oratio, vult Houbigantius legendum כאשר *sicut praecepit tibi*, et ita legit prima manu Kenn. cod. 136. Mendose *sicut* lat. versio Sam. T.

IV 25 ועשיתם *et feceritis*. Addunt לכם *vobis*, cod. Ken. 199, primo meus 262, et Vulgatus. Desumptum ex versu 23.

IV 28 אלהים *Deos* — אלהים אחרים *Deos alienos*, cod. Kennic. 75, 146, 152, 199, primo meus 562, et Lxx. Codex meus 12 notat abesse אחרים *alienos*.

IV 33 אלהים *Dei* — אלהים חיים *Dei vivi*, Kenn. cod. 184, 196, Samar. T., Lxx.

IV 34 לכם *vobis*. Non legunt Ken. cod. 80, 167, Lxx, Syrus.

Ib. לעיניך *in conspectu tuo* — לעיניכם *in conspectu vestro*, cod. Kennic. 225, Sam. T., Syrus, Arabs, Analogia.

IV 41 מזרחה *ad ortum* — ממזרח *ab ortu*, Kenn. cod. 152, et Lxx. Samar. T. et cod. Kenn. 153 מזרח השמש *ad ortum solis*, quod probat Houbigantius in h. l.

IV 42 מן הערים *ex urbibus* — הערים *urbium*, Kenn. cod. 17, 18, 81, 84, 103, 109, 111, 167, 178, 193, cod. mei 2, 17, 174, 627, primo 10, 18, 265, 274, 364, Lxx, Vulg.

IV 43 למנשי *Manassitae* — למנשה *Manassi*, codex meus 789 primo, et aperte 668, sed cum Kerì ad marg. ק׳ י׳ *lege cum jod*. Lectionem hanc tuentur Samar. cod. 64, 65, 66, 127, 183, et Lxx.

IV 45 והחקים *et statuta* — החקים *statuta*, Kenn. cod. 69, 109, 129, 181, 199, 232, 244, cod. mei 248, 532, primo 19, 265, 562, Samar. T., Targ. cod. mei 248, nunc 265.

V 5 דבר *verbum* — דברי *verba*, Ken. cod. 3 primo, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs.

V 8 כל *omnem* — וכל *et omnem*, Kenn. cod. 1, 5, 18, 69, 84, 89, 125, 129, 132, 136, 158, 167, 181, 189, 193, 196, 206, 367, primo 75, 81, 95, 103, 107, 369, forte 109, nunc 384, cod. mei 10, 13, 17, 19, 197, 340, 364, 443, 476, 532, 549, 611, 627, 678, 745, 872, primo 3, 4, 5, 6, 12, 14, 18, 248, 251, 296, 404, 440,

464, 495, 507, 562, 649, 656, 699, 789, 850, nunc 16, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, et Arabs. Deest copula in textu communi Chaldaei in Polyglottis impresso, unde emendanda latina ejus versio, sed adest in Targ. cod. meorum 5, 9, 10, 230, 248, 264, 265, 404, 455, 476, 549, 562, 592, 766, 871, primo 11, 649, et in Targ. Pent. Sorae 1490. Legit etiam Targ. cod. Bodlejani 5233, et 1262 apud Kenn. *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 178, 179, Targ. Jonathanis, et locus parallelus Exodi xx 4.

V 9 ועל שלשים *et super tertios* — על שלשים *super tertios*, cod. Kenn. 2, 4, 5, 18, 75, 83, 111, 132, 151, 158, 176, 181, 189, 190, 198, 200, 248, 249, 252, 253, 355, 615, primo 172, cod. mei 1, 2, 5, 14, 15, 17, 18, 19, 174, 248, 251, 262, 293, 455, 476, 495, 503, 507, 529, 611, 627, 668, 678, 766, 789, 872, primo 6, 10, 16, 419, 440, 475, 479, 656, nunc 304, 340, 464, 524, 554, 745, Biblia Sonc. 1488, Lxx, Vulg., Syrus, Chaldaeus. Eadem Biblia Sonc. ac bini Kenn. codices 17, 102, iterum omissa copula legunt על רבעים *super quartam generationem*. Sequ. versu plurimi codices sive Kenn., sive mei, inter quos antiquiores omnes, ac multi hispani, legunt cum Samar. in textu מצותי *praecepta mea*, ut contextus postulat, cum quibus consentiunt Biblia Complutensia, et bina Hebraeo-Latina Munsteri 1534, 1546. Mendose מצותו cod. nonnulli et Brix. Bibl., a quibus uterque Pent. Brix. 1492, 1494 dissentit.

V 14 ויום *Et dies* — וביום *Et in die*, Kennic. cod. 69, 232, cod. mei 766, primo 419, 440, 503, 592, 661, 872, nunc 649, forte 656, Lxx, et Targ. cod. meorum 16, 592, primo 419.

Ibid. ועבדך *et servus tuus* — עבדך *servus tuus*, cod. Kenn. 226, Sam. T., Vulgatus. Item שורך *bos tuus*, cod. Kenn. 95, Sam. T., Lxx.

V 15 בארץ מצרים *in terra Aegypti* — במצרים *in Aegypto*, cod. Kenn. 80, 109, 232, et prima manu mei 14, 240, Vulgatus, Syrus.

V 17 ולא תנאף *neque adulterabis* — לא *non adulterabis*, Kennic. cod. 18, 107, 132, 136, 150, mei 174, 872, primo 11, 443, 475, 503, Sam. T., Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 16, 455, primo 11, Targ. cod. Bodlej. 5233, qui, ut notat Kennic. *Diss. II* p. 178, tum hic, tum in sequenti loco copulam omittit. Omittitur loco parallelo Exod. xx 4.

Ibid. ולא תגנב *neque furaberis* — לא *non furaberis*, cod. Ken. 18, 107, 132, 150, mei 174, 872, Sam. T., Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 16, 455. לא תענה *non respondebis*, cod. Ken. 18, 107, 150, cod. mei ex prima manu 248, 440, 503, Sam. T., Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 16, 455.

Ibid. עד שוא *testimonium falsitatis* — עד שקר *testimonium mendacii*, Ken. cod. 84, 199, 379 et A, 387, 595, 607, 618, primo 17, 489, forte 390, 564, 575, ex meis 250, 872, primo 262, 296, 440, 455, 476, 592. Kenn. cod. 94, 103, 507, 569, mei 13, 699 postremas litteras sup. ras. habent, ut videantur primitus legisse שקר.

V 18 ולא תחמד *Et non desiderabis uxorem proximi tui* — לא *Non desi-*

derabis etc., Kenn. cod. 13, 18, 107, 150, cod. mei 274, primo 440, 649, 699, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Targ. cod. mei 649.

Ibid. שורו *bovem ejus* — ושורו *et bovem ejus*, Kenn. cod. 1, 5, 9, 84, 89, 108, 109, 129, 132, 167, 181, 193, 199, 225, 237, 248, 249, primo 4, 75, 107, 136, cod. mei 1, 13, 174, 250, 274, 296, 455, 495, 532, 611, 649, 766, primo 15, 419, 475, 592, 699, nunc 543, Lxx, Syrus, Arabs, Targ. mss. meorum 8, 11, 264, 265, 404, 476, 592, 649, 766, 859, primo 230, 419, nunc 562, Targ. Pentat. Ulyssip. 1491, Pentat. antiqui in fol. sine anno et loco, Pent. CPol. 1505, ac Thessal. 1516.

V 24 ואת *et tu* — ואתה cod. Ken. 4, 150, et ex prima manu mei 11, 789, ut legit Sam. T. ac postulat syntaxis analogia. V. 25 Perperam in variis codicibus omissum כל.

V 26 כל מצותי *omnia praecepta mea*. Deest כל in cod. Kenn. 15, 69, Sam. T., Lxx, Arabe.

V 28 והחקים *et statuta* — החקים *statuta*, cod. Ken. 5, 69, 129, 152, 181, meus 503, et Samar. T.. Ex amanuensium oscitantia nonnulli codices לכם, ac v. 29 pauci cod., inter quos meus 196 hisp. primo, legunt ולא תסורו.

V 30 בכל *In omni* — ככל *Juxta omnem*, Kenn. cod. 99, 157, cod. mei 10, 455, 592, primo 440, Lxx, Targ. cod. ejusd. 592.

VI 2 מצוך *praecipio* — מצוך היום *praecipio hodie*, cod. Kenn. 193, Samar. T., Lxx.

Ibid. ובנך *et filius tuus* — ובניך *et filii tui*, cod. Kenn. 193, mei primo 185, 262, Lxx, Vulgatus. Idem codex meus 262 ex prima manu, et Lxx iterum pro בנך legunt in pl. בניך.

VI 7 ובשכבך *et in cubando te*. בשכבך omissa copula cod. Kennic. 75, 232, meus 262 primo, Sam. T., Vulg.

VI 8 על ידך *super manu tua* — על ידיך *super manibus tuis*, Kenn. cod. 5, 9, 13, 17, 18, 75, 80, 89, 107, 108, 109, 129, 132, 136, 150, 152, 167, 168, 170, 181, 223, 226, 676, 678, 679, primo 15, ex meis 9, 248, 406, 420, 507, 611, 669, 678, 766, 872, primo 230, 789, Sam. T., Machazor utrumque Soncin. 1486, et sine anno sec. xv ter in triplici sectione hujus loci, ac bis Machazor a Soncinatibus Pisauri tertio editum. Kenn. cod. 223 prima manu lect. hanc exhibet, Lilienthalio teste p. 113.

VI 9 ביתך *domus tuae*. Samar. T. בתיך *domuum tuarum*, et sic vertunt Lxx, et Syrus. Kenn. cod. 1, 13, 75, 80, 109, 152, 153, 223, et mei 440, 592, 611, 669, 766, Biblia Munsteriana 1534, et 1546 legunt ביתך cum *jod* utrobique inserto.

VI 12 יהוה *Domini* — יהוה אלהיך *Domini Dei tui*, Kennic. cod. 1, 9, 69, 75, 107, 109, 129, 136, 140, 150, 167, 185, 190, 206, 213, 218, 232, 237, 247, 249, 330, 335, 343, 358, 369, 382, 388, 435, 443, 471, 472, 486, 488, 507, 562, 563, 567, 569, 586, 588, 592, 601, 602, 605, 606, 608, 610, 620, 624, 633, nunc seu ad marg. add. אלהיך 436, 489, 532, 603. Accedunt ex meis 2, 10, 13, 16, 476, 592, 678, primo 19, 250, 262, 419, 549, 656, nunc

464, 543, 649, ex exteris meae collat. 1 prima manu, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs Saadiae Paris. ac CPol., Arabs Mauritanus, Jonathan, Onkelosus in mss. meis cod. 5, 10, 16, 476, 562, 592, 649, 656, 766, primo 7, 419, Targ. cod. Pontificii seu exter. 1, Targ. cod. Musei Britannici 5709. Addit. hoc in suo codice legebat interpres Graecus ineditus D. Marci, qui vertit τὸν ὄντω τὸν Θεὸν σοῦ. Confer. Houbig. *Not. crit.* p. 198, et Kennic. *Diss. I de Textu Heb.* p. 397, et *Diss. II* p. 181. Iterato collati Kenn. cod. 247, 249 Taurinenses a diligentissimo Ab. de Calusio, et 185, 190 Mediolanenses a cl. Bugatti, ita reapse legere reperti sunt, sed omnes ex prima manu, quod tum hic, tum alibi saepissime Kennicottus neglexit animadvertere.

VI 13 ואתו תעבד *et illi servies* — ואתו תעבד ובו תדבק *et illi servies, et ei adhaerebis*, cod. Kenn. 15, 109, 226, 249, 325 et A, 608, forte 167, ex meis 419, 661, uterque prima manu, Lxx, Targ. codicum meorum 10, 16, 549, primo 419, qui addunt ובדחלתיה תתקרב, item Targum cod. 5709 Musei Britannici. V. Kennic. *Diss. II* p. 181, et 321. Locus parallel. cap. x 20.

VI 20 כי ישאלך *Quum interrogaverit te* — והיה כי ישאלך *Et erit quum interrogaverit te*, cod. meus 419 primo, Sam. T., Lxx. V. Houbig. in h. l.

Ibid. והחקים *et statuta* — החקים *statuta*, Ken. cod. 18, 75, 109, 181, mei prima manu 16, 479, et Samar. T.. Codex meus 265 notat in Pentat. Hierichuntino legi cum copula.

VI 24 Samar. T. et multi codices utriusque collationis, Kennic. ac meae, pro כהיום legunt כיום, etiam hispani, ut meus 340 primo.

VII 4 ועבדו *et servient* — ועבד *et serviet*, cod. Kenn. 99, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Arabs. Favet analogia.

VII 5 תעשו *facietis* — תעשה *facies*, Kenn. cod. 129, et Sam. T.

Ibidem ואשירהם *et lucos eorum* — ואשריהם melius Kenn. cod. 1, 9, 13, 17, 18, 69, 84, 108, 109, 111, 125, 132, 136, 152, 155, 166, 181, 184, 186, 193, 225, 226, 247, 251, 335, 356, 384, 615, primo 204, 244, cod. mei 2, 5, 10, 13, 15, 16, 17, 197, 248, 274, 304, 384, 419, 440, 443, 450, 455, 464, 475, 476, 532, 535, 539, 543, 592, 661, 668, 699, 716, primo 265, 364, 479, exter. cod. meae collationis 1, 33, Bibl. Soncin. 1488, Bibl. Brix. 1494, Pentat. Bonon. 1482, Thessalon. 1516, Dyrenfurthanus 1729, Deuter. Venet. an. 1756, Sam. T., et ita repetitur XII 3. Excipe Sam. cod. 504, seu trilinguem, ut ante Kennic. Morinus animadverterat. Alii codices legunt אשיריהם cum *jod* utrobique inserto, ut Kenn. 150, mei 12, 18, 185, 251, 479, 507, 649, 678, 872, primo 264, ac Samar. 127. *Huic verbo male parcunt editores*, inquit Houbigantius, *cum scribendum fuisset* ואשריהם. Conf. Morin. *Opusc. H. Sam.* ad h. l.. Margo cod. mei 185 servat hanc notam: *Reperitur in antiquo codice* ואשרהם*, et Masora non definit sic esse. In Maphteach legitur* ואשירהם. Nullus Kenn. cod. confirmat lectionem antiqui illius codicis ואשרהם, quam habent ex meis 467, hispani 627, 745. Kenn. 109, 193, mei primo 2, 669 ומצבתיהם, ut Sam. T.

VII 6 בך *te* — ובך *et te*, cod. Ken. 5, 196, primo 251, ex meis primo 18, nunc 17, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, locus parall. xiv 2.

VII 10 לא יאחר *non diferet* — ולא *neque diferet*, Kenn. cod. 9, 75, 80, 84, 89, 109, 125, 132, 136, 158, 160, 167, 181, 193, 199, 229, 601, 602, 603, primo 168, 184, cod. mei 7, 248, 250, 440, 503, primo 2, 5, 196, 233, 265, 419, 543, 656, 683, 716, nunc 11, 12, 14, 264, 627, Lxx, Vulg., Arabs, Targ. Jonathanis, Targ. Hierosol., Targ. Onkelosi in mss. meis codicibus 248, 264, 265, 455, 476, 549, 656, 859, primo 12, 419, nunc 11, et Targ. impressum Pentat. Sorae 1490, Pent. Ulyssip. 1491, Pent. antiqui in fol., Pent. Thessalon. 1516, ac trium CPolitanorum 1505, 1522, 1546. Codex meus 7 notat ita legi in codice correcto, et in *Maphteach*.

Ibid. לשנאו *osori suo* — לשנאיו *osoribus suis*, cod. Kenn. 157, meus 479 primo, Sam. T., Lxx, Syrus, Chald.

VII 11 ואת החקים *et statuta* — את החקים *statuta*, cod. Kenn. 4, 5, 17, 18, 129, 150, 181, 199, mei 17, 766, primo 2, 12, 262, Sam. T., Targum cod. meorum 248, 592, 766, primo 11.

VII 13 ותירשך *et musto tuo* — תירשך *musto tuo*, Kenn. cod. 17, 75, 107, 129, 155, primo 172, mei 274, primo 2, 10, 340, 464, 529, 825, Sam. T., Targ. cod. meorum 10, 16, 248, 265, 592, 766, primo 419, et Targ. Sorae 1490.

Ibid. ויצהרך *et oleis tuis* — ויצהרך *et oleo tuo*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 5, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 69, 75, 80, 81, 83, 84, 89, 94, 95, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 128, 129, 132, 136, 139, 140, 144, 150, 151, 155, 158, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 176, 177, 178, 181, 184, 186, 190, 193, 196, 198, 200, 209, 210, 225, 226, 227, 228, 242, 605, nunc 199, quibus addendi ex mea collatione 548, 550, 551, nec dubito quin lectionem hanc reliqui fere omnes Kennicottiani codices sequantur. Accedunt cod. mei 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 174, 185, 187, 196, 197, 219, 223, 230, 233, 238, 240, 248, 251, 257, 262, 264, 265, 274, 293, 296, 304, 319, 340, 341, 346, 364, 384, 404, 410, 412, 413, 414, 419, 440, 443, 444, 450, 455, 464, 467, 475, 476, 479, 495, 503, 507, 509, 518, 524, 529, 532, 535, 539, 543, 549, 562, 576, 579, 604, 606, 627, 649, 656, 661, 668, 669, 674, 678, 683, 688, 695, 699, 716, 721, 745, 754, 766, 782, 783, 789, 825, 850, 851, 853, 866, 871, 872, nunc 592, ex exteris meae collationis in h. l. inspectis 23, 33, 45, 103, 122, ex editis Biblia Sonc. 1488, Bibl. antiqua fol. Pisaurensia 1517, Complutensia 1517, Veneta utraque in fol. et 4. an. 1518, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Biblia Hartmannorum 4. 1595, Amstelod. sine punctis 1630, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 4. 1647, Amstelodamensia Athiae 1667, Clodiana 1677, Veneta 1690, Jablonskii Berolinensia 1699,

Amstel. sine punctis 1701, Amstelod. Torresii 1705, Biblia Opitii 1709, Jablonskii 1711, Maii 1712, Maii et Burklini 1716, Halensia Mich. 1720, Amstel. Proopsii 1725, Ven. 4. 1730, Mantuana Norzii 1742, Oxoniens. Forsteri 1750, Simonis 1752, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus Bononiensis 1482, Sorae 1490, Ulyssiponensis 1491, Neapolit. 1491, Brixienses duo 1492, 1494, Antiquus memb. in fol., Antiquus memb. in 4. sec. xv, CPolitani tres an. 1505, 1522, 1546, Venetus 8. 1527, Venetus 8. 1548, Ferrariensis 1555, Sabionetani tres 1557, 1558, et tertius sine punctis et sine anno, Venetus 8. 1567, Veneti duo sine punctis 1574, 1588, Mantuanus 1589, Ven. 1597, Veneti bini cum Targum et sine Targ. anni 1606, Amstelod. 1696, Amstel. cum Comm. 1700, Amstel. 1712, Venetus 8. 1714, Dyrenfurth. 1729, Mantuanus 1742, Ven. 1755, Amstelod. 1756, Veneti duo cum Comm. Jarchi, et sine eo an. 1776, Venet. 8. 1777, Pisanus 1781, Mantuanus 1783, Deuter. Venet. 1756. Ita manu correctum in meo exemplari Pent. Ven. 4. 1547, et ita in aliis exemplaribus legi notant ad marg. Biblia Reineccii, et ad calcem Hoogtiana. Male hic a Kenn. producuntur Biblia Brixiensia, quae servant aliam lectionem. Lectionem sing. probant Lonzanus ac Norzius, eamque sequuntur Samar. T., Lxx, Vulgatus, Chaldaeus, Syrus, et Arabs. Stant ergo pro ea praestantiores fontes ac codices, hispani ipsi ac masorethici melioris notae.

Ibid. נשבע *juravit* — נשבע יהוה *juravit Dominus*, cod. mei 265, 669, uterque prima manu, Sam. T. et Lxx. Kenn. cod. 293 a Kenn. suppletus in *Diss. gen.* p. 94, edit. in 8. p. 457, legit אשר יהוה אלהיך נשבע *quam Dominus Deus tuus juravit*. Kennic. 190 אשר יהוה אלהיך נתן *quam Dominus Deus tuus daturus est tibi*, ut habet Arabs.

VII 15 מדוי *languores* — מדוה *languorem*, Kenn. codices 6, 9, 17, 69, 84, 89, 132, 167, 252, primo 75, 80, 244, forte 94, 107, 155, nunc 196, *jod* sup. ras., seu primo 128, 150, cod. mei 2, 13, 17, 18, 19, 174, 251, 296, 304, 384, 495, 503, 507, 532, 535, 549, 562, 611, 649, 766, 853, primo 6, 11, 16, 250, 419, 444, 464, 476, 479, 554, 592, 656, 721, 851, 872. Ita videtur olim lectum in 341 hispano. Consentiunt Biblia Brix. 1494, et Pent. memb. in 4. sine anno et loco, Lxx, Vulgatus. Sed in altero ex duobus meis exemplaribus hujus Pent. antiqua manu correcta est varietas, bini vero Pentateuchi Brixienses 1492, 1494, communem lectionem exhibent.

VII 19 והאתת *et signorum* — האתת *signorum*, Kennic. cod. 9, 18, 75, 150, 152, 167, 199, 232, codex meus 872, primo 262, Samar. T., Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 5, 10, 649.

VII 23 לפניך *in conspectu tuo* — בידך *in manum tuam*, cod. meus 649 nunc, seu ita antiqua manu correctus, Lxx, sed hi in plurali, Arabs, Targ. cod. mei 766.

VII 24 בידך *in manum tuam* — בידיך *in manus tuas*, Kenn. cod. 6, 13, 109, 190, meus 669, primo, ut videtur, 656, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs. בפניך *in conspectu tuo*. Sam. לפניך, sic-

que Kenn. cod. 181, nunc 89, meus 1 primo, utrumque 503.

VII 25 זהב עליהם *et aurum super eis* — זהב אשר עליהם *et aurum quod est super eis*. Ita meliori sensu cod. Kennic. 80, meus 669 primo, Syrus, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus. Vulgatus *ex quibus facta sunt*. Male latinus Sam. et Chald. textus interpres relativum addit. Conf. Houbig. qui illud necessario restituendum censet.

VIII 7 טובה *bonam* — טובה ורחבה *bonam et latam*, cod. meus 503 primo et Sam. T.. Lxx καὶ πολλήν *et multam*.

VIII 8 וגפן *et vitis* — גפן *vitis*, Kenn. cod. 18, 181, meus 649, Samar. Text., Lxx, Targum cod. ejusdem 649.

VIII 18 למען הקים *ad statuendum* — ולמען *et ad statuendum*, cod. meus 649 nunc, Sam. T., excepto cod. 61, nunc 66, et Lxx. Ita cap. IX 5.

IX 7 אל תשכח *ne obliviscaris* — ואל *neque obliviscaris*, cod. Kennic. 69, Sam. T., Vulg., Syrus, Arabs. *Peregrinum* אל *sine nexu*, *quem deposcit series*, notat hic Houbigantius.

Ibid. יצאת *egressus es* — יצאתם *egressi estis*, cod. Kennic. 128 primo, ut videtur, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs, et in antiquo ms. *Tikon*, seu exemplari vol. legis legebatur, ut notat Norz., in *Maphteach* haberi יצאתם.

Ibid. מארץ מצרים *de terra Aegypti* — ממצרים *de Aegypto*, cod. Kennic. 69, primo 136, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs.

IX 10 ככל *juxta omnia verba* — כל *omnia verba*, Kenn. cod. 69, meus 16 primo, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, et Chaldaeus cod. ejusdem 16.

IX 12 ממצרים *de Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, codex Kenn. 4, 9 ad marg., 193, mei primo 18, 419, Lxx, et Arabs. Pro צויתם *praecepi eis*, צויתם *praecepisti illis* legunt Lxx, Vulgatus, Syrus, Samar. interpres. Ac lat. interpres Chaldaei, qui contra sui textus fidem habet in secunda persona, habuit forte prae manibus ms. Targum, in quo sic legebatur, ut est Targum codicis mei 265.

Ibid. מסכה *conflatile* — עגל מסכה *vitulum conflatilem*, cod. Kenn. 5, 9 ad marg., 109, ac Sam. T.

IX 13 קשה *durus* — Sam. T. קשי *duri*, et sic Kenn. cod. 181, 223, ex meis 251, primo 265, et Targ. cod. meorum 7, 264, 419. Sed communis lectio melior, sexque mss. cod. Samaritani in sing. legunt; Kennic. vero codex 223, seu Helmstadiensis correctus est, ut monet Lilienthalius *Comm. crit.* p. 113.

IX 14 לגוי *in gentem* — לגוי גדול *in gentem magnam*, Kennic. cod. 132, 136, 152, 167, 191, 196, 199, cod. mei 17, primo 10, 16, 262, 440, 592, et ut videtur, 656 abrasus, Lxx. Sunt et codices, qui habent גדול pro sequenti עצום, seu *magnam* pro *fortem*, ut Kenn. 107, 181, ex meis 529 prima manu.

IX 18 בעיני יהוה *in oculis Domini* — בעיני יהוה אלהך *in oculis Domini Dei tui*, Kenn. cod. 9, 69, 181, ex meis 174, primo 10, 419, 479, 562, 592, ex exteris a me collatis 10 primo, Targ. codicum meorum 16, 562, 592, primo 419. Lxx juxta exempl. Vatic. *ante Dominum Deum*. Alex. *ante Deum vestrum*.

X 4 אליכם *ad vos* — עמכם *vobiscum*, cod. Kenn. 191, 193, 225, ex meis 649, primo 240, Samar. T., Chaldaeus. Codex meus 185 notat ס"א עמכם ובמ' אליכם ובספ' תורה ר' נתן אליכם. *Alii codices legunt* vobiscum, *sed in Maphteach et in Volumine legis R. Nathan legitur* ad vos.

X 6 ובני ישראל נסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מרת אהרן. *Et filii Israel profecti sunt de Beeroth Bene-Jaakan versus Moseram, ubi Aaron mortuus est.* Atqui constat ex Num. XXXIII 31 profectos Israelitas ordine inverso a Mosera ad Bene-Jaakan, ex Num. autem XX 22, et XXX 30 non Moserae, sed in monte Hor Aaronem obiisse. Samar. T. legit: ࠅࠁࠍࠉ . ࠉࠔࠓࠀࠋ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠌࠌࠎࠓࠅࠕ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠁࠁࠍࠉ . ࠉࠏࠒࠍ . ࠌࠔࠌ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠄࠂࠃࠂࠃࠄ . ࠌࠔࠌ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠁࠉࠈࠁࠕࠄ . ࠀࠓࠑ . ࠍࠇࠋࠉࠄ · (7 codices emendatius ࠍࠇࠋࠉ) . ࠌࠉࠌ . ࠌࠔࠌ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠁࠏࠁࠓࠍࠄ . ࠌࠔࠌ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠁࠏࠑࠉࠅࠍ . ࠂࠁࠓ . ࠌࠔࠌ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠁࠌࠃࠁࠓ . ࠑࠍ . ࠄࠉࠀ . ࠒࠃࠔ . ࠌࠔࠌ . ࠍࠎࠏࠅ . ࠅࠉࠇࠍࠅ . ࠁࠄࠓ . ࠄࠄࠓ . ࠅࠉࠌࠕ . ࠔࠌ . ࠀࠄࠓࠍ . *Et filii Israel profecti sunt de Moseroth et castrametati in Bene–Jaakan. Exinde profecti castrametati sunt in Haghidgad, unde profecti castrametati sunt in Jothbatha, regione rivorum aquarum. Ex hoc autem loco abeuntes castra posuerunt in Hebrona, inde—in Hetzion Gaber, inde—in deserto Tzin, quae est Kades, unde profecti castrametati sunt in monte Hor, ubi mortuus est Aaron.* Conferantur Kennicottus *Diss. II* p. 305, et auctor *Biblioth. crit.* 8. Amstel. 1777 Vol. I. p. 109, qui heb. lectionem ex samaritana emendant. Capellus et Houbigantius animadvertentes locum hunc ad orationem Mosis ad populum nullo modo pertinere, ejusque seriem importune turbare, illum adscititium putant, hucque alieno loco inconsiderate traductum. Ac Capellus quidem duos tantum versus, 6 et 7 insertos contendit, quibus 8 et 9 addit Houbigantius; nam vers. 10 Mosis oratio continuatur. Haec non dissimulat Jarchius, sed quod reponit, non satisfacit, nec quae critici et interpretes producunt, apte nodum dissolvunt. V. Klemmii *Locorum Pentat. Vindiciae* 4. Tubing. 1731 p. 23.

X 10 לא אבה *non voluit* — ולא אבה *nec voluit*, Kenn. cod. 1, 4, 9, 17, 18, 69, 81, 84, 89, 109, 111, 158, 181, 193, 196, 199, primo 82, 128, 155, cod. mei 16, 174, 274, 479, 495, 503, 678, 872, primo 19, 248, 265, 296, 419, 464, 475, 579, 656, 669, 783, et ut videtur, 825. In 230 posteriori manu suppletum ו, ac rursus deletum. Cum nexu Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. codicum meorum 10, 11, 16, 455, 549, 562, 592, 656, 859, primo 12, 248, 419.

X 11 העם *populi* — העם הזה *populi hujus*, cod. Kenn. 104, Sam. T., Lxx.

X 12 בכל דרכיו *in omnibus viis ejus* — בדרכיו *in viis ejus*, Kennic. cod. 9, 69, 193, mei 549, primo 262, 419, 562, cod. Sam. 127, Vulgatus, Syrus, Arabs, Targ. cod. meorum 248, 265, 549, 562, primo 11. Ita et Sam. versio ࠁࠔࠁࠉࠋࠅ, mss. codices sui textus secuta sic legentes.

X 13 יהוה *Domini*. Sam. T., Lxx, Syrus, Targum cod. mei 562, primo

419 addunt אלהיך *Dei tui*. Kenn. cod. 69 יהוה אלהים.

X 17 הגבר *fortis* — והגבור *et fortis*, cod. meus 17, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, quamquam latina Syri versio nexum omittat.

X 20 אתו תעבד *illi servies* — ואתו תעבד *illique servies*, Kenn. cod. 1, 9, 18, 69, 75, 81, 89, 94, 99, 106, 111, 129, 152, 167, 170, 181, 189, 191, 193, 225, primo 107, 150, cod. mei 1, 5, 13, 15, 197, 250, 251, 274, 296, 384, 408, 419, 464, 475, 507, 532, 611, 649, 668, 678, 699, primo 2, 10, 12, 16, 230, 248, 265, 440, 592, 669, nunc 174, 444, 627, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus, Onkelosus, Jonath., et Persa. Cod. meus 450 notat alios libros legere ואתו.

XI 1 וחקתיו *et statuta ejus* — חקתיו *statuta ejus*, cod. Kenn. 389 E, meus 440 nunc, et Sam. T.

XI 2 לא את בניכם *non cum filiis vestris* — לא בניכם *non filii vestri*, Kenn. cod. 5, 129, meus 440 primo, ac Lxx. Alii interpretes aliter vertunt, Chaldaeo excepto, qui communem sequitur lectionem, nisi quod codices nonnulli pro ית legunt עם, et Targ. cod. mei 562 legit על *super*, vel *de filiis vestris* loquor. Ego equidem non intelligo, quomodo locum diu multumque perspectum se, qualis in hodierno textu extat, assequi non posse scribat Houbigantius, indigeatque aliena illa emendatione, quam ipse proponit. Nam sive subintelligas *loquor*, sive particulam כן, vel הוא *sic*, vel *hoc*, optimum fundit sensum lectio impressa, ac posterius hoc sequitur Syrus male hic a latino interprete redditus, nec ad alium sensum trahi potest, aut debet Arabs, male et ipse translatus.

Ibid. את ידו *manum ejus* — ואת ידו *et manum ejus*, Kenn. cod. 1, 9, 18, 69, 75, 84, 89, 106, 107, 108, 152, 157, 158, 167, 181, 186, 189, 191, 193, 196, 199, 247, 602, primo 94, 136, 389 B, cod. mei 1, 10, 13, 16, 19, 197, 250, 251, 262, 274, 475, 479, 495, 503, 529, 532, 539, 549, 627, 649, 678, 716, 766, 871, primo 2, 18, 230, 248, 265, 296, 384, 419, 450, 455, 507, 524, 576, 592, 656, 668, 683, 699, 754, nunc 11, 15, 174. In 543 primo suppletum, deinde abrasum ו. Kennicottianis adde 82, qui primo legebat ואת, ut observat Brunsius *De var. lect. Kenn. Bibl.* p. 55. Nexum etiam praeseferunt Biblia Sonc. 1488, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs, Persa, Targ. Jonathanis, Targ. Onkel. in mss. meis codicibus 9, 10, 16, 230, 248, 455, 543, 549, 562, 592, 649, 656, 766, 859, 871, primo 7, 264, 265, 419, nunc 11, et Targ. Pent. Sorae 1490. In latina vers. textus Onkel. in Polyglottis impressi exprimitur nexus, qui in textu ipso deest, et reticetur in Syro et Arabe, qui habent. Cod. meus 7, et Kenn. 82 monent in correcto codice legi sine ו.

XI 3 ואת אתתיו *et signa ejus*. Sine praefixo *vav* Kennic. cod. 129, 181, meus 16 primo, Sam. T., Vulg.

XI 4 אחריכם *post vos* — אחריהם *post eos*, Kenn. cod. 9, 17, 18, 69, 80, 84, 95, 132, 150, 151, 160, 200, 225, 244, 389 B, 601, 602, 603, primo 75, 83, 107, 196, 379,

389 E, forte 110, 155, 191, cod. mei 12, 185, 248, 293, 535, 539, 766, primo 2, 6, 14, 16, 250, 262, 264, 265, 304, 340, 419, 479, 543, 656, 669, 851, nunc 10, 549, 678, 825. Ad emendatos codices referendi Kennicottiani 160, 602, 603 Erfurtenses, teste H. Michaelis in *Notis crit.* ad Biblia Halensia. Sed varia haec lectio, quae tanto codicum apparatu et auctoritate fulcitur, nullum habet praesidium in Sam. T. et vetustissimis interpretibus, unico excepto Targum Onkel., quod in mss. nonnullis codicibus singularem sui textus lectionem sectatur. Ita legunt *post eos* Targumici mei cod. 5, 10, 265, 455, 543, 549, 592, 766, primo 11, 16, 264, 419, nunc 12. Item Targ. codicum Erfurtensium. Criticae notae mss. codicum modo probant, modo reprobant אחריהם. Margo Ken. cod. 379 anteponit teste Brunsio communem lectionem, eamque reperiri testatur in probatis et antiquis mss. Codex meus 592 notat ad marg. alios codices legere *post eos*. Cod. 7 servat hanc marg. notam: *Sed in Maphteach scriptum est* ברדפם אחריהם persequentibus illis post eos, *et expositio versus est, quod cum dixerunt Aegyptii, fugiamus a conspectu Israelis, aquae persequutae sunt post illos*. Hanc eandem expositionem habet ex una parte 656, ex altera vero indicat in codice Babylonico legi *post vos*. 185 *Tikon sopherim*, qui in textu praefert variam lectionem, notat: בבל אחריכם ואספמ׳ אחריהם *in codice Babylonico* post vos, *et in hispanico*, vel *hispanicis* post eos. Deseruit ergo babylonicos codices, ut mendosos hispanos sequeretur. Corrector cod. 12 observat accurate scribi *post eos*, ut legit codex ipse, et aliter legens subjunctum Targum emendavit. Contra corrector cod. 479 ex auctoritate codicis Babylonici et Assyriaci, quam profert, illud reprobat. Cod. 248, 604 testantur in correctis exemplaribus legi *post vos*. 721 probat et ipse hanc lectionem, eamque confirmat auctoritate Pent. ר״ן. Testis est etiam 754 in emendatis et accuratis codicibus extare *post vos*, multosque codices hic errare. Masora Erfurtensis praefert lectionem אחריכם, sed codex 1 Erfurtensis, seu Kenn. 160, *emendatae lectionis suae caussam adjecit, quod secundam personam suffixi habeant omnes codices hispanici, et sensus literalis eam exposcat*, inquit Michaelis ad h. l.. Corrector ergo hujus codicis contradicit scriptori cod. mei 185. Perperam tamen contendit omnes codices hispanos habere suffixum 2 personae. Nam ex iis qui habent 3 personae, certissime hispani sunt Kennic. 83, 95, mei 304, 340, 535, 539, 678, 851. Biblia Rabb. Venet. 1525 et nonnullae aliae editiones notant ad marg. *opus esse consideratione* אחריכם *Rabbinorum fel. mem.*, seu quod Rabbini ipsi legunt et exponunt. Conf. Norzius, qui desumptum hoc putat ex libro *Mechiltà*, illudque explicat, ac valde miratur auctorem *Chazekuni* legisse אחריהם.

XI 8 כל *omne*. Deest in Kennic. cod. 18, et Samar. T., sed octo mss. Sam. illud legunt.

Ibid. מצוך *praecipio tibi* — מצוה אתכם *praecipio vobis*, cod. Kenn. 15, Sam. T., Syrus, Vulgatus, Chaldaeus, Arabs, Analogia.

XI 10 אתה בא *tu ingrederis* — אתם באים *vos ingredientes*, cod. Kenn. 193, Sam. T., ac Syrus.

XI 12. Pro מרשית et שנה multi codices sive Kenn., sive mei, legunt, ut Sam. T., מראשית et השנה, etiam hispani et antiqui. V. 13 ולעבדו *et ad serviendum ei*. Sam. T. et cod. Kenn. 9 nexum omittunt.

XI 14 ארצכם *terrae vestrae* — ארצך *terrae tuae*, cod. Kennic. 150, Samar. T., Lxx. תירשך sine ו *mustum tuum*, Kenn. cod. 17, 69, 150, 173, 199, 389 B, 673, et prima manu mei 406, 495, Samar. T., Targ. cod. meorum 10, 16, 766, primo 11, nunc 230, Targ. Sorae 1490.

XI 19 ובשכבך *et in cubando te*. Desideratur copula in Samar. T., et in Kenn. cod. 69, 75, 95, meo 495.

XI 22 אתכם *vobis* — אתכם היום *vobis hodie*, Kennic. cod. 14, primo 155, meus 503, primo 495, Samar. T., Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 10, 592. Kenn. 104, 107 pro לעשתה legunt היום.

XI 23 מכם *prae vobis* — ממך *prae te*, cod. Kenn. 84 primo et Sam. T.

XI 24 רגלכם *pedis vestri* — רגליכם *pedum vestrorum*, Kenn. cod. 13, 104, 108, 167, 184, cod. mei 1, 19, 251, 404, 413, 450, 476, 606, 825, primo 196, 851. *Jod* quidem omittunt, sed puncta plur. lect. habent 18, 532. 592 primo רגלים *pedum*. Ita Targum Jonathanis, et Targ. Onkelosi in Polyglottis Londin. excusum, quamvis latinus interpres sing. numerum exprimat. Contra Lxx legunt in sing. τοῦ ποδὸς ὑμῶν, et emendanda lat. eorum versio. Extant tamen multi codices sive mss., sive editi, qui in Onkelosi textu sing. lectionem sequuntur, ut ex mss. codices mei 5, 7, 12, 248, 265, 455, 766, ex editis Targ. Bononiense 1482, Sorae 1490, Ulyssiponense 1491, CPol. 1505, 1522, Antwerp.

Ibid. מן הנהר *a flumine* — ומן *et a flumine*, cod. Kenn. 200, primo 109, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Targum cod. mei 543. Kennic. cod. 18, et meus 507 עד הנהר *usque ad flumen, flumen Euphratis*.

Idem הנהר *flumine* — הנהר הגדול *flumine magno*, cod. Kenn. 109, meus 16, Lxx, Vulgatus, Targ. cod. meorum 10, 16. Nonnulli codices pro ועד *et usque* legunt עד omissa copula, ut Kenn. 5, 104, 146, 181, 244, ex meis potissimum 532, 649, primo 419, 754, nunc 440, ac Targ. cod. meorum 248, 419, 549, 649. Multi etiam codices Targumim pro ועד ימא בתראה *et usque ad mare postremum* legunt ועד ימא מערבאה *et usque ad mare occidentale*. Ita Targ. Bononiense, Soranum, Ulyssiponense, Thessal., CPolit. duplex 1505, 1522, et Antwerpiense. Cod. meus 859 habet ועד ימא דמילחא *et usque ad mare salis*.

XI 25 דבר *locutus est* — דבר יהוה *locutus est Dominus*, Kennic. cod. 9, 210, et Syrus.

XI 32 המשפטים *judicia* — כל המשפטים *omnia judicia*, cod. Ken. 9, Samar. T., Lxx juxta exempl. Vatic., Targ. cod. mei 562.

XII 11 מעשרתיכם *decimas vestras* — ומעשרתיכם *et decimas vestras*, cod. Kenn. 99, 125, et Sam. T.

Ibid. ידכם *manus vestrae* — ידיכם *manuum vestrarum*, cod. meus 479 primo, Lxx, Vulg., Syr.. In plur. legit et cod. meus 872, sed defective ידכם.

XII 14 יהוה *Dominus* — יהוה אלהיך *Dominus Deus tuus*, codex meus 479 primo, et Lxx.

XII 16 תאכלו *comedetis* — תאכל *comedes*, Kennic. cod. 13, 18, 146, mei 13, primo 248, 495, Bibl. Soncin. 1488, Sam. T., Arabs, Targum cod. mei 248, Analogia. Alii codices legunt quidem in sing., sed cum suffixo תאכלנו *comedes eum*. Sic ex Kenn. 101, et ex mea collatione 502, seu Pent. Vatic. Hebraeo-Persicus, ex meis primo 262, 440, 543, atque hic quidem tum in textu, tum in Targum. Kenn. 150, 181, meus 2 primo pro praecedenti הדם habent את דמו *sanguinem ejus*, sed contra fidem Samar. T. ac veterum interpretum.

XII 17 ותירשך *et musti tui* — תירשך *musti tui*, Kennic. cod. 17, 69, 81, 95, 107, 152, 184, 601, 602, sed 601 primo, ut notant Biblia Halensia, cod. mei 17, primo 10, 16, 174, 592, Samar. T., Targum cod. meorum 10, 16, 248, Targum Sorae 1490.

Ibid. ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kenn. cod. 5, 17, 18, 69, 75, 81, 89, 108, 132, 150, 152, 153, 167, 178, 190, 244, 248, 602, primo 80, 109, 128, forte 125, cod. mei 1, 6, 10, 16, 174, 196, 230, 248, 262, 408, 419, 464, 475, 503, 507, 532, 592, 611, 627, 649, 669, 766, primo 476, Pent. Ven. 12. 1755, ac bini Pent. Ven. cum Comm. Rasci, et sine Comm. 4. 1776, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Persa, Targum Jonathanis. Kenn. Biblia citant hic n. 288, seu *Notas* Michaelis ad Biblia Halens., quae de hac variatione profunde silent.

XII 18 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kennic. cod. 1, 4, 5, 6, 9, 18, 69, 89, 107, 108, 109, 111, 132, 151, 178, 181, 196, 223, 244, forte 125, cod. mei 1, 10, 15, 16, 18, 230, 248, 262, 293, 408, 475, 479, 507, 592, 611, 766, primo 14, 476, quibus plurimae editiones accedunt, videlicet Biblia Ven. Rabbinica 1525, Ven. 4. 1525-28, Ven. 1533, Parisiensia Roberti Stephani in 4., et in 16., Veneta Bomb. 1544, Veneta Justinianea 4. 1551, Ven. 1563, Plantiniana in 4. et 8. an. 1566, Ven. 4. 1566, Veneta Rabbinica 1568, Ven. 4. 1570, Antwerp. Plantini 1571, Polygl. Antwerp. Ariae Montani, Antwerpiensia sine punctis 1573, Polyglotta Sanctandreana 1586, Hamburgensia Hutteri 1587, Quadrilinguia Wolderi, Lugd. Batav. Raphelengii 16. 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Genevensia 16. 1618, Veneta Rabb. 1618, Rabbinica Buxtorfii 1618, Veneta 1627, Veneta 1635, Amstelodamensia 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londin. 1657, Lipsiensia Hebr.-Lat. 1657, Nisseliana 1662, Pentateuchus Ven. 1547, CPolitanus Polyglottus 1547, Venetus 4. 1548, Venetus Heb.-Lat. 1551, Ven. 1597, ac bini Veneti cum Targum et Com. Rasci, et sine Com. 4. 1776. Plur. lectionem sequitur etiam Sam. T., et Targum Jonathanis. Sed eam constanter rejiciunt doctiores Judaeorum critici, Todrosius, Lonzanus, Norzius, qui testatur in accuratioribus omnibus codicibus, et antiquis editionibus *jod* deficere. Sane editiones omnes sec. xv, vel sub init. xvI curatae, meliorisque notae codices mss. legunt in sing.

XII 21 אשר נתן יהוה *quae dederit Dominus*. Cod. Kenn. 109, meus 656 primo, Syrus, et Arabs addunt אלהיך *Deus tuus*.

XII 28 מצוך *praecipio tibi* — מצוך היום *praecipio tibi hodie*, cod. Kennic. 181, meus 16 primo ad marg., Sam. T., Syrus, et Targ. cod. ejusdem 16 ex prima manu, a quo non discordat Targum Helmstadiense cit. cod. Kenn. 181, teste Neidhart *Observ. crit.* p. 17. Kenn. 15, meus 17, Lxx, Vulgatus, omittunt האלה *haec*.

XII 31 אלהיך *Deo tuo* — אלהיכם *Deo vestro*. Kennicottiana Biblia afferunt pro hac lectione solum Talmud Babylonicum, quod prima manu confirmat codex meus 240, reluctantibus Sam. T. et versionibus omnibus antiquis.

XIII 1 לא תסף *non addes* — לא תוסיפו *non addetis*, cod. Kenn. 153, et Samar. T.. Item ולא תגרע *nec diminues* — ולא תגרעו *nec diminuetis*, cod. Ken. 18, et Sam.. Utrumque verbum servata praeced. pronominis analogia in plur. vertunt Chaldaeus et Arabs.

XIII 9 ולא תחמל *neque ignosces* — לא *non ignosces*, cod. Kenn. 1, Samar. T., Lxx, Targ. cod. mei 592.

XIII 12 וכל ישראל *et omnis Israel* — וכל העם *et omnis populus*, codex meus 248 primo, tum in textu, tum in Targ., Sam. cod. 62, Arabs.

Ibid. לעשות *ad faciendum* — לעשות עוד *ad faciendum amplius*, cod. Kennic. 5, 15, 69, 80, 109, 189, 206, 325 et A, quibus ex mea collatione addendus 551 secunda manu, et codices mei 10, 543, primo 16, 185, 197, 248, 262, 264, 419, 443, 656, 839, ex exteris a me collatis 1 prima manu, Lxx, Targ. codicum meorum 264, 543, 656, 766, primo 248. Adverbium hoc addit et Samar. T., sed ante לעשות. Codex meus 754 notat ad marg. deesse עוד.

XIV 2 יהוה *Dominus* — יהוה אלהיך *Dominus Deus tuus*, Kennic. cod. 9, 107, 146, 185, 206, 252, primo 389 E, mei 549, primo 443, 656, Sam. T., Lxx, Syrus, Persa, Targum Jonathanis, Targ. Onkelosi in mss. meis 549, 562, 656, primo 859.

XIV 4 זאת *Haec bestia* — ואת *Haec autem bestia*, Kennic. cod. 84, meus 14 primo, Sam. T., Targ. cod. mei 16. Kenn. cod. 9, 69, 253 תאכל *comedes* contra fidem Sam. T. ac veterum interpretum. Item ושה *et agnum*, Kenn. cod. 2 primo, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs.

Ibid. כשבים *ovium* — כבשים alio synonimo Kenn. cod. 109, 129, 152, 155, 193, primo 89, 94, cod. mei 304, 419, 668, 872, primo 669, 850, Biblia Brix. 1494, Pentat. Brix. 1494, Pentat. antiquus Germanicus in fol.. Sed Pent. Brix. 1492 sequitur lectionem communem, quam praeferunt Todrosius, Lonzanus, ac Norzius.

XIV 5 ואקו *et hircum sylvestrem* — אקו *hircum sylvestrem*, cod. Kenn. 81, meus 2 primo, Sam. T., duobus exceptis codicibus 61, 221, Lxx, Vulg., Targ. cod. mei 419 ante corr.

XIV 7 ממעלי *ex producentibus* — ממעלה *ex eo quod producit*, Kenn. cod. 81, 84, 109, ex meis prima manu 14, 16, 251, Biblia Proopsii 1725, Pent. Neapol. 1491, et Sam. T., quatuor exceptis mss. codicibus 62, 65, 127, 183. Mendosa hic latina versio Samar. T. Kenn. codicibus adde 150, qui omissa praepositione habet מעלה.

XIV 9 את זה *Hoc*. Praefixa copula Kenn. cod. 69, Sam. T., Lxx, Syrus, et Arabs. Redundat in lat. vers. Chald.

XIV 13 והדיה *et milvum*. Deest in Kenn. cod. 186, 489, 567, 633, et in Sam. T.

XIV 16 את הכוס *Falconem* — ואת *Et falconem*, Kennic. cod. 1, 5, 9, 13, 17, 75, 84, 89, 95, 111, 129, 132, 150, 152, 167, 181, 226, 229, 244, 248, 249, 615, primo 94, 107, 135, 168, 389 B, forte 136, cod. mei 10, 16, 17, 18, 19, 250, 262, 274, 440, 443, 475, 495, 507, 543, 549, 576, 592, 611, 649, 678, 716, 766, 825, primo 12, 14, 248, 419, 479, 562, 627, 656, 699, nunc 174, Sam. T., Lxx, Syrus, Jonathan, Onkelos., Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus Erpenii. At vero quod spectat ad Chaldaicum Onkelosi textum, in multis mss. codicibus, et nonnullis antiquis editionibus, ut Ulyssiponensis Pentat. 1491, CPolit. 1505, Antiqui membr. in fol. sine anno, nexus desideratur. Mendose deficit is in lat. vers. Targ. in Polyglottis impressi, redundatque in interlineari textus Hebraei.

Ibid. הכוס *Falconem* — הכוס ואת השלך *Falconem et mergum*, cod. Kenn. 5, et Sam. T.. Huc transfert Samar. verbum istud, quod Hebraeus legit sub fin. sequentis versus.

XIV 22 השדה *ager*, vel *agrum* — בשדה *in agro*, cod. meus 17, Vulg., Targ. cod. mei 6, et 419 דיפוק בחקלא. Alii cod. מן השדה *ex agro*, ut meus 16, et 378, uterque prima manu, Targ. Jonathanis, Targ. Onkelosi in mss. meis cod. 10, 16, 543, 562, 656, 859 מן חקלא.

Ibid. שנה *anno* — בשנה *in anno*, Kenn. cod. 109, 129, forte 136, et ex prima manu mei 16, 405, 549, 669, Samar. T., Targ. codicum meorum 248, 549, 562, 859, primo 419, Targ. Pentat. antiqui membr. in fol., et CPol. 1505.

XIV 26 ובין *et in vino*. Nexum omittunt Kennic. cod. 4, 181, 674, 680, ex meis 405, 419, 507, 669, primo 543, Sam. T., Targ. cod. mei 766. Perperam omittit latinus Syri interpres.

XIV 29 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, cod. Kenn. 1, 9, 18, 89, 181, 248, 680, cod. mei 495, 611, primo 6, 262, 592, 597, 872, Sam. T., Vulg., Syrus, et Targ. Jonathanis, sed hoc cum suffixo plur. ידכון. Onkelosus de utroque num. sumi potest. Lxx et Arabs *quae feceris*.

XV 2 ואת אחיו *et fratrem suum*. Deest copula in Kenn. cod. 5, 18, 150, 228, et ex prima manu in meis 2, 262, et in Sam. T.

XV 4 יברכך יהוה *benedicet te Dominus*. Addunt אלהיך *Deus tuus*, Ken. cod. 109, 181, 184, primo 389 B, cod. mei 10, 405, 406, primo 2, 476, 592, nunc seu ad marg. 1, Samar. T., Lxx, Syrus, Vulg., Arabs Mauritanus, Targ. codicum meorum 10, 592, 656, primo 419. Vers. 5 ולעשות *et ad faciendum* Kenn. cod. 9, 181, 674, primo 136, meus 406, Sam. cod. 64, 65, 127, 183, Lxx, Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 766.

XV 10 בכל מעשיך *in omnibus operibus tuis* — בכל מעשך *in omni opere tuo*, Kenn. cod. 3, 15, 17, 19, 67, 69, 82, 83, 95, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 109, 124, 125,

128, 139, 140, 150, 155, 168, 169, 172, 176, 178, 185, 190, 191, 209, 615, nunc 2, 81, 94, 151. Ex Kennicottianis supplendi hic ex mea collatione 548, 550, 576, ex coll. H. Michaelis 602, nunc 160, 603 Erfurtenses, nec dubitandum, quin plerique ex iis, qui in locis tantum selectis collati sunt, sing. lectionem sequantur. Lectionem hanc exhibent octoginta et unus ex meis codicibus, videlicet 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 18, 19, 174, 185, 187, 196, 198, 219, 223, 233, 240, 248, 257, 264, 265, 274, 293, 319, 340, 341, 346, 364, 384, 404, 410, 413, 414, 442, 444, 455, 476, 479, 509, 518, 524, 526, 529, 535, 539, 549, 562, 576, 579, 604, 606, 661, 669, 674, 683, 688, 699, 716, 721, 766, 782, 783, 825, 850, 851, nunc seu cum deleto *jod* 2, 12, 238, 419, 440, 464, 627, 656, 695, 745, 754, 789, septem ex exteris selectioribus in locis examinatis, idest 23, 32, 37, 38, 39, 45, 103, 122, editiones demum innumerae, Biblia antiqua in fol., Complutens. 1517, Veneta Bombergiana utraque in fol. et 4. anni 1518, Veneta Rabbin. 1525, Veneta in 4. 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Parisiensia Rob. Stephani in 16., Veneta 4. 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Plantiniana 8. 1566, Rabb. Veneta 1568, Veneta 1570, Polyglotta Antwerpiensia Ariae Montani, Antwerpiensia sine punctis 1573, Polyglotta Sanctandreana 1586, Hamburgensia Hutteri 1587, Hartmanniana 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Raphelengii sine punct. 1610, Genevensia 16. 1618, Rabbinica Buxtorfii 1618, Veneta 1627, Veneta 12. 1635, Polyglotta Londin. 1657, Veneta 1690, Amstelodamensia Torresii 1705, Halensia Michaelis 1720, Veneta 1730, Mantuana Norzii 1742, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus Bonon. 1482, Soranus 1490, Ulyssiponensis 1491, Neapolit. 1491, Antiquus memb. in fol., Antiq. memb. in 4., Antiquus German. in fol., CPolitanus 1505, CPolitanus 1522, Venetus cum Comm. 1524, Ven. 1527, CPolitani Polyglotti duo 1546, 1547, Venetus 1547, Veneti duo in 4., et 8. an. 1548, Venetus Heb.-Lat. 1551, Ferrariensis 1555, Sabionetae tres, an. 1557, 1558, et tertius sine anno, Venetus 8. 1567, Ven. bini sine punctis anni 1574, et 1588, Mantuanus 1589, Venetus 1597, Veneti duo cum Targum et sine Targum anni 1606, Amstelodamensis cum Comment. Jarchi 1700, Amstelodamensis 1712, Venetus 1714, Mantuanus 1742, Venetus 1755, Ven. alter 1777, Pisan. 1781, Mantuanus 1783, Machazor Hamburgense 1536 in duplici sectione hujus loci, Deuteronomium Ven. 1756. Codices mei 196, 264, 716, 721 notant ad marginem defective ac singul. vocabulum hoc esse legendum. Todrosius, Lonzanus, Norzius nihil de hac varia lectione, ac si nulla hic esset codicum et editionum discrepantia, vel nulla esse deberet in hac voce, quam et ipsi sine *jod* ac sing. legebant. Melior ergo pars codicum et editionum stat pro sing. lectione, sed. Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs pluralem confirmant. Chaldaeus ad utrumque numerum

potest referri, Vulg. vero vertit *in omni tempore*.

Ibid. ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kenn. cod. 4, 5, 13, 17, 69, 80, 81, 84, 107, 108, 109, 132, 150, 151, 152, 186, 196, 244, 680, ex meis 16, 18, 262, 378, 405, 406, 407, 495, 507, 611, 678, 766, 853, primo 12, 265, 419, 440, 592, ex exteris meae collat. 39, primo 23, Pentateuchus Ven. 8. 1548, Sam. T., cujus latina versio mendosa.

XV 18 לא יקשה *Non durum sit* — ולא *Nec durum sit*, Kenn. cod. 4, mei primo 265, 419, Samar. T., Syrus, Arabs. Suppletum ו in Targ. cod. mei 265, sed rursus abrasum.

Ibid. בעינך *in oculo tuo* — בעיניך *in oculis tuis*, melius Kennic. cod. 1, 2, 4, 6, 13, 14, 17, 69, 80, 81, 84, 95, 108, 109, 111, 125, 129, 132, 136, 150, 158, 173, 176, 178, 181, 184, 186, 190, 193, 196, 223, 226, 244, 253, 674, 680, primo 3, 94, 103, 107, 139, 172, 175, cod. mei 1, 4, 5, 6, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 174, 197, 198, 248, 251, 257, 274, 296, 304, 319, 332 bis, 364, 373 bis, 378, 405, 406, 407, 419, 420, 441, 442, 443, 444, 455, 464, 467, 476, 495, 507, 526, 532, 535, 539, 562, 585, 592, 597, 606, 611, 627, 643, 648, 649, 668, 669, 678, 699, 767, 789, 814 bis, 825, 853, 872, primo 2, 3, 9, 11, 12, 16, 187, 199, 233, 238, 265, 340, 404, 414, 440, 479, 518, 579, 674, 745, 754, ex exteris meae collationis 32, 33, 50, primo 23, 103, Biblia Soncin. 1488, Biblia Pisaurensia 1517, Veneta 1613, Amstelodamensia sine punct. 1630, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 1690, Amstelodamensia Proopsii 1725, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus Sorae 1490, Neapolitanus 1491, Antiquus memb. in 4. sec. xv, Thessalonicensis 1516, Venetus in 8. 1548, Ven. 8. 1597, Amstelod. 1712, Venetus 1714, Dyrenfurth. 1729, Venet. 1755, Amstelodamensis 1756, Veneti duo cum Com. et sine Com. 4. 1776, Ven. 1777, Pisanus 1781, Deuter. in Seder attikon Ven. 1756, Machazor Soncin. 1486, Machazor alterum Sonc. sec. xv, Machazor Pisaur. a Soncinatibus tertio editum, Machazor Hamburgense 1536 bis, Machazor Bononiense 1541. Ita etiam Pentateuchus antiquus membran. in fol., sed typogr. mendo omisso primo *jod* בענך, nisi oscitanter habeas transpositum. In plurali Samar. T., Vulg., Syrus, et inedita versio Hellenistica Veneta D. Marci, quae habet ἐν ὄμμασι σοι. Chaldaeus de utroque numero sumi potest, LXX *coram te*, Arabs *tibi*. Cod. Kenn. 223, seu Regiom. 1, ad eos, qui prima manu lectionem hanc exhibent, amandandus est, teste Lilienth. in *Comm. crit.* p. 114.

Ibid. משנה שכר *duplo mercedis* — מִשְׁנֶה שכר *duplice mercede*. Singularis hic codicum et editionum dissensus. Cum *segol* in statu nominis absoluto legunt cod. mei 1, 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 174, 187, 196, 197, 219, 223, 233, 238, 240, 251, 257, 262, 264, 265, 296, 341, 346, 364, 404, 413, 414, 440, 443, 444, 450, 455, 464, 475, 476, 479, 495, 507, 529, 554, 562, 592, 604,

611, 627, 649, 656, 661, 674, 683, 695, 699, 716, 721, 745, 782, 825, 850, 851, et ut videtur 274, quibus addendi bini Erfurtenses, 3, et 5, seu Kennicottiani 602, 375, ut monet Michaelis in notis ad Biblia Halensia, ex exteris meae coll. 122, ex editis vero Biblia Sonc. 1488, Antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta bina in fol. et 4. an. 1518, Ven. 1521, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Amstelodamensia Athiae 1667, Veneta 1678, Berolinensia Jablonskii 1699, Amstelod. Torresii 1705, Opitii 1709, Jablonskii 1711, Maii et Burkl. 1716, Halens. 1720, Proopsii 1725, Norzii 1742, Simonis 1752, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus Ulyssipon. 1491, Neapol. ejusdem anni, Brix. duo 1492, 1494, Antiquus memb. in fol., Antiquus German. in fol., CPolitanus 1505, Thessalon. 1516, CPolitanus 1522, CPol. Polyglottus 1546, Amstelodamens. cum Comm. 1700, Venetus 1714, Mantuanus 1742, Venetus 1755, Veneti 1776 cum Comm. et sine Comment., Ven. 1777, Pisanus 1781. Accedunt plures alii codices sive mss., sive editi Machazorim in sectionibus hujus loci, et ex editis agmen ducit Soncinense 1486. Codex meus 410 notat ad marg. in codice Zanbuki legi cum *segol*, 850 notat non esse סמוך, seu constructum, ac cum *segol* legendum definiunt Lonzanus ac Norzius.

XV 23 תאכל *comedes* — תאכלו *comedetis*, cod. Kenn. 1, 4, 69, 84, 152, 226, ex meis 643, primo 10, 262, 405, 597, 853, 872, Lxx, Syrus, Targ. Jonath., ac Targ. Onkel. in cod. meis 10, 562, primo 419.

XVI 2 יבחר יהוה *elegerit Dominus* — יבחר יהוה הלהיך *elegerit Dominus Deus tuus*, cod. mei 405, 814, uterque primo, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus. Arabs utrumque nomen omittit.

XVI 3 מארץ מצרים 1° *de terra Aegypti* — ממצרים *de Aegypto*, Kenn. cod. 18, 69, 109, mei 585, primo 265, 825, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs Paris. ac CPol.

XVI 5 לא תוכל *Non poteris* — ולא *Nec poteris*, Kenn. cod. 69, meus 378, Sam. T., et Arabs.

XVI 6 אל המקום *ad locum* — במקום *in loco*, Sam. T., et R. Aaron fil. Eliae Nicomediensis Karaeus in ms. et inedito ס' המצוות, seu *Libro praeceptorum* apud me extante, qui praeterea v. 4. hujus capitis pro ביום legit ליום.

XVI 7 לאהליך *ad tabernacula tua* — לאהלך *ad tabernaculum tuum*, Kennic. cod. 9, 81, 152, 181, 190, cod. mei 405, 476, 585, bis 814, seu in duplici sect. h. l., Syrus, Arabs, et Talm. Babylonicum.

XVI 8 מלאכה *opus* — כל מלאכה *ullum opus*, cod. Kenn. 15, 69, 155, et ex prima manu mei 2, 12, 364, 495, 648, Samar. T., Lxx, Syrus. Kennicottianis codicibus adde 448 primo, seu Casanatensem in h. l. a me collatum. Samarit. Textus legit . ࠊࠋ . ࠌࠋࠀࠊࠕ . ࠏࠁࠃࠄ . *Non facies ullum opus servile*, eumque, ut solet, sequitur versio Samarit., et Arabico-Samaritana inedita codicis Barberini, quae legit . ࠋࠀ . ࠕࠔࠕࠂࠋ . ࠐࠉࠄ . ࠔࠂࠋ . ࠇࠃࠌࠄ . ࠊࠋ *Non facies in eo opus ullum ministerii*, vel famulatus.

XVI 10 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, cod. Kenn. 69, Samar. T., Syrus, Targ. Jonathanis.

XVI 12 במצרים *in Aegypto* — בארץ מצרים *in terra Aegypti*, Kennic. cod. 1, 69, 168, 193, 615, ex meis 585, primo 406, 419, 562, Samar. T., Lxx, Targ. codicum meorum 562, primo 419. Ac Kenn. quidem codex 1 prima manu, ut Kennic. ipse olim docuit in *Diss. I sup. rat. T. H.* p. 398.

XVI 15 אשר יבחר יהוה *quem elegerit Dominus*. Addit prima manu אלהיך *Deus tuus*, cod. meus 814, Sam. T. ac Lxx.

Ibid. ידיך *manuum tuarum* — ידך *manus tuae*, Kenn. cod. 1, 69, 82, 109, 111, 152, 158, 176, 184, 674, cod. mei 13, 296, 319, 405, 407, 476, 479, 532, 649, 814, 872, primo 19, Machazor Hamburg. 1536 bis in duabus sectionibus h. l., Arabs Saadiae, Arabs Maurit. Erpenii. Sed Saadiae textus CPolitanus in plur. legit.

XVI 16 יבחר *elegerit* — יבחר יהוה *elegerit Dominus*, cod. Kenn. 665 ex meis 2, 406, 850, omnes prima manu, et Lxx. Kennic. 111 addit יהוה אלהיך *Dominus Deus tuus*.

XVI 19 לא תכיר *non agnosces* — ולא *nec agnosces*, Kenn. cod. 9, 17, 18, 69, 89, 132, 151, 152, 181, 223, 229, 237, primo 389 B, et 4, 6, 15 abrasi, cod. mei 1, 10, 18, 248, 274, 495, 825, primo 5, 12, 16, 19, 233, 262, 419, 543, 649, 656, 699, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs, Targ. Jonath., Targ. Onkel. in mss. meis codic. 11, 16, 230, 248, 455, 562, 592, 649, 656, 766, 859, primo 5, 419, 543, Targum Pent. Sorae 1490. Unum ex *Sebirin*, seu scribarum conjecturis. Codex meus 850 notat in correcto codice legi לא *non*. Vers. 22 שנא *odit*. Samar. lect. שנאה *odit eam* servasse videtur codex Kenn. 6, in quo post א abrasa littera.

XVII 3 או לירח *aut lunam* — ולירח *et lunam*, cod. meus 592 primo, Lxx, Vulg., Targ. cod. mei 16. Nonnulli codices, videlicet Kenn. 9, 14, 150, 152, 181, et prima manu mei 16, 262, 419, 479, Lxx, Vulg., Targ. cod. meorum 16, 549, 592, 859, primo 11, 419, 479, praecedens vocabulum legunt sine copula לשמש *solem*.

XVII 6 או שלשה *aut trium testium* — או על פי שלשה *aut super ore trium testium*, cod. Kenn. 18, 189, 223, ex meis primo 18, 853, Samar. T., Talmud. Babyl.. Sed Kenn. 223 prima manu, et eraso על פי, ut notat Lilienthalius.

XVII 8 בין דין *inter judicium* — ובין דין *et inter judicium*, cod. Kennic. 129, 132, 247, primo 109, 389 B, cod. mei 19, 174, 479, 649, primo 16, 233, 384, 656, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Targ. mss. meorum codicum 10, 257, 562, 649, primo 264, 265.

XVII 10 ככל *juxta omnia* — כל *omnia*, codex meus 479 primo, Lxx, Vulg., Arabs.

XVII 12 לא תסור *non recedes*. ולא cum copula Kennic. cod. 168 primo, Sam. T., Vulg., Arabs. Addita in meo 419 tum in textu, tum in Targ., sed in textu rursus abrasa, eamque damnat Masora.

Ibid. מישראל *de Israel* — מקרבך *de medio tui*, cod. Kenn. 84, 196, cod. Sam. 66, et Syrus, sed hic *de medio vestri* cum suffixo plur. Ken. 69 מקרבך ישראל, 155 Israelis nomen habet sup. ras.

XVII 19 אלהיו *Deum suum* — אלהיך *Deum tuum*, Kenn. cod. 69, 95, 107,

150, primo 136, forte 135, et ex prima manu mei 264, 543, et ut videtur 265, Targ. cod. mei 549, et Lxx juxta exemplar Vaticanum. Nam Alex. legit θεὸν αὐτοῦ.

XVIII 1 אשי *sacrificia ignita* — אשה *ignitum*, Kennic. cod. 13, primo 81, cod. mei 6, 17, primo 419, et Samar. T.. Attamen octo codices Samaritani legunt in plur.. Codex meus 17 primo ליהוה *Domino*.

XVIII 8 יאכלו *comedent* — יאכל *comedet*. Ita Sam. T., tribus exceptis codicibus, et Lxx. Cod. Kenn. 4 יאכלנו *comedet illam*.

XVIII 10 ומנחש *et augur*. Desideratur nexus in Kennic. cod. 9, 109, 193, meo 853, in Sam. T., ac Lxx.

XVIII 12 תועבת יהוה *abominatio Domini*. Addunt אלהיך *Dei tui* Kennicott. cod. 4, 84, 140, cod. mei 17, 274, primo 6, 262, 364, nunc 10, 549, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs Saadiae Paris. ac CPol., Arabs Mauritanus, Jonathan, Onkel., in mss. meis 11, 549, 562, 592, primo 6.

XVIII 16 אלהי *Dei mei* — אלהיך *Dei tui*, Kenn. cod. 84, 185, Lxx juxta Vat. Alex. habet ἡμῶν *nostri*.

XVIII 17 היטיבו *bona sunt* — היטיבו כל *bona sunt omnia*, cod. Kennic. 94, mei 766, primo 262, Lxx, Vulgatus, Syrus, Targ. codicum meorum 766, primo 16.

XVIII 22 ולא יהיה *neque erit* — לא *non erit*, Kenn. cod. 4, 152, 199, primo mei 419, 479, ac Sam. T.

Ibid. תגור *timebis* — תגורו *timebitis*, cod. Kenn. 13, Samar. T., Lxx, Syrus, Targ. cod. mei 766. Targum impressum legit in sing., nec accuratus hic latinus ejus interpres.

XIX 5 הערים *urbium* — מן הערים *de urbibus*, cod. Kenn. 104, Sam. T., Syrus, Chaldaeus, Arabs.

XIX 7 מצוך *praecipio tibi*. Addunt היום *hodie* Kenn. cod. 75, 95, 193, primo 8, ex meis 10 ad marg. antiqua manu, Arabs, ac Targ. cod. ejusdem mei 10, in quo praeterea deletum est sequens verbum לאמר *dicendo*, quod nec Targ. hujus codicis exprimit, nec Kenn. 95, nec Vulg., et Arabs.

XIX 8 ונתן לך *et dederit tibi*. Cod. meus 240 addit prima manu יהוה אלהיך *Dominus Deus tuus*, et Lxx κύριος. Bini alii, 2, et 699, omiserant primo לתת *dare*, quod non exprimit Vulgatus et Syrus.

XIX 9 וללכת *et ad ambulandum* — ללכת omissa conjunctione Ken. cod. 9, 15, 69, 80, 107, 150, 152, 199, 389 B, cod. mei 678, primo 2, 265, 656, nunc 535, 592, Samar. T., Lxx, Targum cod. meorum 419, 592, 656.

XIX 14 לך *tibi* — לך נחלה *tibi haereditatem*, cod. Kennic. 107, meus 649 tum in textu, tum primo in Targ., et Lxx.

XIX 15 בכל *in omni peccato* — ולכל *et juxta omne peccatum*, codex meus 495 primo, et Lxx. Favet Arabs. Cod. meus 825 primo על חטאת, deinde ועל, postremo בכל.

Ibid. או על פי שלשה *aut in ore trium*. Codices nonnulli omittunt על פי *in ore*, ut Kennic. 16, 69, 109, mei 872, primo 529, 656, Vulgatus, Arabs in utroque Saadiae textu, et Targ. cod. ejusdem 655. Nam Targ. impressum repetit על מימר, ac perperam reticet latina versio. Lectio desumpta ex cap. XVII 6.

XIX 17 לפני הכהנים *coram sacerdotibus* — ולפני *et coram sacerdotibus*, Kenn. cod. 17, 69, 84, 158, 184, primo 80, cod. mei 174, 649, primo 250, 440, cod. Sam. 65, 127, Lxx, Syrus, Targ. cod. mei 649. Sed *errant qui scribunt* ולפני, notat hic cod. meus 479.

Ibid. יהיו *erunt* — יהיה *erit*, Kenn. cod. 84, 150, 153, 167, 196, mei primo 265, 475, nunc 10, et Sam. T.. Sed analogia postulat lectionem pluralem, eaque anteponenda.

XIX 21 ולא תחוס *Nec parcet* — לא *Non parcet*, cod. Kenn. 18, 69, 110, 181, 223, mei 766, primo 419, 543, 656, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Targ. cod. meorum 419, 656, nunc 230. Ita vers. 13.

XX 1 על איבך *contra inimicum tuum* — על איביך *contra inimicos tuos*, cod. Kenn. 1, 6, 9, 13, 14, 15, 16, 18, 75, 81, 84, 95, 102, 107, 108, 109, 111, 129, 136, 150, 152, 158, 167, 173, 176, 178, 181, 191, 193, 196, 233, 249, 252, 253, 601, primo 82, 236, quibus ex mea collatione addendi 502, primo 548, cod. mei 1, 5, 6, 8, 13, 15, 18, 187, 230, 238, 251, 262, 304, 364, 384, 419, 443, 450, 455, 507, 529, 532, 543, 549, 562, 592, 611, 649, 678, 688, 699, 716, 766, 789, 872, primo 2, 14, 16, 196, 233, 265, 414, 440, 464, 479, 535, 554, 669, 683, ex exteris a me collatis 1, Biblia Brix. 1494, Veneta in fol. et in 4. an. 1518, Ven. 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Ven. Justinianea 4. 1551, Plantiniana 8. 1566, Veneta 1566, Hamburgensia Hutteri 1587, Harmann. 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Lugd. Batav. sine punctis 1610, Veneta 1613, Veneta 12. 1615, Genevensia 16. 1618, Veneta 1627, Ven. 12. 1635, Amstelodamensia Jansonii anni 1639, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus Venetus 1547, Venetus Hebraeo-Latinus 1551, Sabionet. sine punctis et sine anno, Veneti duo sine punctis 1574, 1588, Venetus 8. 1597, Amstelodamensis 1712, Dyrenfurth. 1729, Venetus 12. 1755, Amstelod. 1556, Ven. duo cum Com. et sine Comm. 1776, Ven. 8. 1777, Pisan. 1781, Deuter. Ven. 1756, consentiente Sam. T., Lxx, Vulgato, Syro, Persa, Arabe Saadia, Arabe Mauritano, Onkel. ac Jonathane. Pro sing. tamen lectione stat Masora, Todrosius ac Norzius. In hoc versu cod. meus 2 legebat olim עמך הוא *tecum est* cum plerisque interpretibus antiquis.

XX 13 בידך *in manum tuam* — בידיך *in manus tuas*, Kennic. cod. 13, 80, 81, 108, 109, 125, 167, 193, primo 190, mei 262, 507, 678, Lxx, Syrus, Jonathan.

XX 14 כל שללה *omne spolium ejus* — וכל *et omne spolium ejus*, Kennic. cod. 18, 84, 109, 129, 132, 136, 150, 160, 181, 186, 191, 199, 244, 247, 251, 602, 603, cod. mei 16, 197, 627, 649, primo 11, 262, 265, 419, 440, 543, 592, 656, Biblia Brix. 1494, Pentateuchi Brixienses 1492, 1494, Lxx, Syrus, Targ. cod. meorum 16, 230, 649, 859. Unum ex *Sebirin*, seu conjecturis scribarum. Kenn. 75, 193 legunt

ואת כל. At vero cod. mei 7, 264, notant ad marg. in libro correcto legi sine ו.

XX 17 החוי *Chivaeum* — והחוי *et Chivaeum*, Kennic. cod. 5, 69, 84, 106, 129, 150, 225, primo 94, 107, 170, cod. mei 19, 495, 532, 592, primo 14, 16, 265, 364, 440, 656, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Persa, Jonath., Onkel. in mss. cod. meis 9, 16, 265, 562, 592, 766, primo 656. In impresso namque deest, et utrobique tum hic, tum praecedenti loco in lat. versione redundat copula. Multi codices sive mei, sive Kennicottiani legunt etiam cum nexu praecedens nomen Chananaei.

XXI 3 אשר לא משכה *quae non traxit* — ואשר *quaeque non traxit*, cod. Kenn. 132, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs. Alii codices, ut Kennic. 129, primo 168, mei 1, 2, 495, 627, omnes prima manu, legunt ולא משכה *nec traxit*, expressa conjunctione, et omisso relativo.

XXI 10 בידך *in manum tuam* — בידיך *in manus tuas*, Kenn. cod. 5, 6, 13, 80, 109, 132, 136, ex meis 251, 532, 592, 853, ex ext. meae collationis 1 primo, Lxx, Syrus, Jonathan, sed cum suffixo plurali.

XXI 11 ולקחת *et accipies* — ולקחתה *et accipies illam*, cod. Kenn. 1, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Chaldaeus.

XXI 17 לו משפט *ei jus* — ולו *et ei jus*, Kenn. cod. 18, 69, 75, 152, 181, 186, 196, forte 94, primo 95, et prima manu mei 16, 265, 419, 440, et ut videtur 2, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. codicum meorum 5, 455, 543, 549, 592, 649, primo 419.

XXI 19 ואל שער *et ad portam* — אל שער *ad portam*, cod. Kennic. 181, et ex prima manu mei 14, 264, 479, Sam. T., qui iterum vers. 22 omisso ו legit כי cum Kenn. cod. 1, ac Vulg.

XXII 3 וכן *sicque facies asino ejus* — כן *sic facies asino ejus*, Kenn. cod. 18, 80, 150, mei 17, 479, 532, primo 419 in textu et Targ., Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus.

XXII 15 et seq. הנער *puella*. Multi mss. codices cum Bibl. Compl. הנערה. Codex meus 262 remotae antiquitatis ubique prima manu legebat ה, quod constantissime factum in paucissimis codicibus. Sam. Textus nunquam omittit ה, illudque legendum praecipit Masora, quod satis esse putat Houbigantius, ut ostendatur nomen hoc foemininum non esse, nisi cum illius litterae additamento. Conf. Ken. *Diss. I* p. 398, et quae contra eum notat Tellerus *De judicio super var. lect. cod. Heb.* p. 53.

XXII 17 שם *ponit* — שם לה *ponit ei*, ut vers. 14, Kennic. cod. 69, 80, 103, 109, et prima manu meus 187, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs.

XXII 21 אנשי *viri* — כל אנשי *omnes viri*, cod. Kenn. 5, 69, 107, 109, 129, 136, 167, 181, 186, 196, 199, 226, codices mei 2, 766, primo 174, 262, 404, 464, 495, 562, 611, 656, exter. meae coll. 1 primo, Arabs Paris. ac CPol., Targum codicum meorum 10, 16, 248, 549, 562, 656, 766, 859, et impressum Sorae 1490.

XXII 23 יהיה *erit* — תהיה *erit illa*, Kenn. cod. 175, 593, 601, primo 425, meus 532, et primo, ut videtur, 656, quibus favet analogia con-

textus. R. Immanuel in inedito suo Comm. כי יהיה עניין זה *Quum eveniet hoc, ut puella* etc.

XXII 26 אין *non est puellae* — כי אין *quia non est puellae*. Ita supplet Syrus, Kenn. cod. 9, et prima manu meus 1. Ibid. כי *nam* cod. meus 185 ad marg.: *In ms. hispanico legitur* כי אם כאשר sed sicut; *verum in codicibus hispanicis, qui sunt apud nos, deest* אם, *ac legitur* Nam sicut.

XXIII 2 דכה. Notet lector lectionem hanc esse hispanorum codicum, alteram דכא germanorum, hocque potissimum vocabulo Lonzanum aliosque Judaeorum criticos utrosque codices distinguere.

XXIII 8 לא תתעב מצרי *non abominaberis Aegyptium*. Multi codices ולא *neque abominaberis*, ut ex Kennic. 17, 84, 109, 157, 158, 191, 193, 196, 244, primo 111, forte 107, ex meis 14, 16, 19, 265, 440, 443, 444, 532, 592, 611, 708, primo 230, nunc 476, 543, Samar. T., Vulg., Syrus, Arabs Saadiae Paris. ac CPol., Arabs Mauritanus, Targ. codicum meorum 11, 16, 230, 265, 543, 562, 592, 656, primo 12, Targ. Pent. Sorae 1490.

XXIII 12 אל תוך המחנה *ad medium castrorum* — אל המחנה *ad castra*, cod. Kennic. 181, et Sam. T.

XXIII 13 מחוץ *ab extra* — אל מחוץ *ad extra*, cod. meus 404 primo, Biblia Brix. 1494, bini Pentat. Brixiens. 1492, 1494, Targum cod. mei 419 prima manu.

XXIII 14 אזנך *zonam tuam* — אזניך *zonas tuas*, vel arma tua, Kenn. cod. 4, 5, 13, 15, 16, 18, 69, 80, 84, 107, 108, 109, 111, 129, 132, 136, 150, 151, 152, 173, 177, 199, 601, 603, 615, primo 155, cod. mei 5, 6, 7, 12, 14, 174, 185, 197, 250, 251, 364, 419, 443, 450, 476, 479, 495, 507, 543, 549, 611, 649, 668, 678, 716, 825, 872, primo 2, 16, 264, 265, 440, 683, 708, nunc 627, ex exteris meae collat. 33, 50, Bibl. Soncin. 1488, Brixiens. 1494, Veneta 1525-28, Pent. Brix. 1492, et 1494, Targ. Jonathanis. Sed in plerisq. exemplaribus sua aetate defecisse *jod* testatur Todrosius, hodiernamque lectionem praefert Masora ac Norzius. Cod. meus 7 notat alia exemplaria legere in hoc versu כשבתך *quum sederis tu*, ut legit Kenn. 150.

XXIII 15 בקרב מחנך *in medio castri tui* — בקרב מחניך *in medio castrorum tuorum*, Kennic. cod. 1, 4, 5, 6, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 69, 80, 81, 84, 107, 108, 109, 111, 129, 132, 150, 151, 152, 155, 167, 176, 181, 184, 190, 196, 226, 237, primo 99, 105, cod. mei 1, 5, 6, 13, 17, 19, 251, 274, 296, 304, 404, 443, 464, 467, 476, 479, 507, 539, 549, 592, 611, 627, 678, 688, 695, 699, 853, 872, primo 3, 187, 230, 265, 419, 656, 783, Bibl. Amstel. sine punctis 1630, Pisana 1781, Pentat. Venetus 1777, Pisanus 1781, Samar. cod. ms. 61, 62, 64, 65, 66, 127, 183, 221, ac versiones omnes antiquae.

Ibid. והיה מחניך *et erit castra tua*, vel unumquodque castrorum tuorum — והיה מחנך *et erit castrum tuum*, melius Kennic. cod. 5, 9, 15, 80, 151, 160, 251, 602, 615, primo 172,

cod. mei 12, 197, 248, 262, 274, 296, 532, 549, 695, 699, primo 16, 440, 554, 850, nunc 2, Bibl. Veneta 1766, Pent. memb. in 4. sec. xv, Pent. Ven. 1777, Sam. T., Syrus, Arabs, Targ. utrumque Onkelosi ac Jonathanis. Favet analogia ob praecedens sing. היה, et sequens קדוש. At vero quod ad Samar. T. attinet, octo codices mss. supra recensiti ac 363 plene legunt et in plurali, sicque legendum juxta Masoram, quae notat unum tantum defectivum occurrere in tota lege, videlicet primum hujus versus. Masoram desero ut sequar analogam lectionem, quam cum germanicis codicibus servat hispanus, masorethicus, accuratissimus 850.

XXIII 21 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kennic. cod. 1, 15, 75, 80, 84, 89, 107, 108, 132, 150, 181, 184, 193, 227, 253, primo 109, 168, forte 4, cod. mei 6, 10, 16, 230, 262, 476, 507, 611, 766, 789, primo 41, 185, 264, 479, 656, 708, exter. 1, Biblia Soncin. 1488, Ven. in fol. et 4. 1518, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Hartmanniana 4. 1595, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus CPol. 1522, Venetus 1777, Pisanus 1781, Deuter. Ven. 1756, et Samar. T.. Lxx, et Vulg. non exprimunt. Cod. meus 265 pro praecedenti משלח *extensione* legebat primo מעשה *opere*, et sic vertunt Lxx interpretes ac Vulgatus.

XXIII 23 וכי *Et quum*. Nexum omittit Samar. T., Vulg., Kenn. cod. 181, Targ. cod. mei 419 primo. Excipiendi Sam. cod. 62, 64, 183, 221, qui illum addunt.

XXIII 24 ליהוה אלהיך *Domino Deo tuo*. Deest אלהיך in Samar. T. et cod. meo 479 primo.

XXIV 8 ולעשות *et ad faciendum*. Desideratur ו in Kenn. cod. 4, 9, et in Sam. T.

XXIV 16 איש בחטאו יומתו *unusquisque in peccato suo interficientur*. Melius יומת *interficietur* Sam. T., cod. Kennic. 1, meus 16 nunc, sicque versiones omnes, excepta Chaldaica, quae sequitur anomaliam. Cod. Kennic. 84 ימות *morietur*.

XXIV 17 גר יתום *advenae pupilli* — גר ויתום *advenae et pupilli*, Kenn. cod. 9, 193. » Omnino legendum ויתום, inquit Houbigantius, non omissa copula, quam quidem omnes exhibent in Polyglottis praeter unum Chaldaeum. Neque enim effertur יתום de גר, quasi unum esset alterius adjectivum. Sed separate veniunt *extraneus* et *pupillus* ». Onkelosus, quem Houbig. excipit, copulam legit in mss. meis cod. 10, 16, 543, 592, 649, 656, 766, et in Pent. Sorae 1490.

Ibid. יתום *pupilli* — יתום ואלמנה *pupilli et viduae*, Kenn. cod. 129, 152, Lxx, Targ. cod. mei 11 primo, sed praeposito *viduae* nomine. Quod quidem verbum subdit Houbigantius melius legi, quam non legi. Sed melius reticetur.

XXIV 18 במצרים *in Aegypto* — בארץ מצרים *in terra Aegypti*, Kennic. cod. 17, 181, ex meis 17, primo 10, 265, 440, 479, 592, Lxx, Targ. cod. mei 16, ac Targum Pent. Sorae 1490. Deest משם *exinde* in Kenn. cod. 94, et Sam. T.

XXIV 19 ידיך *manuum tuarum* — ידך *manus tuae*, Kennic. cod. 9, 14,

81, 111, 129, 175, 226, 244, primo 110, cod. mei 13, 251, 257, 293, 296, 443, 450, 649, 825, 853, 872, primo 265, 419, Biblia Veneta fol. et in 4. 1518, Basileensia Munsteri 1534, 1546, Hartmannorum 4. 1595, Ven. Lombrosi 1639. Concinit Arabs, ut extat in Polyglottis. Nam CPol. textus Saadiae legit in plur., ut Mauritanus Erpenii.

XXV 7 לא אבה *non vult* — ולא אבה *nec vult*, Kennic. cod. 17, 80, 150, cod. mei 661, primo 2, 12, 265, 419, 440, 479, 495, 543, 592, 649, 656, 716, cod. Sam. 65, Vulgatus, Syrus, Arabs, Targ. mss. meorum 543, 549, 592, 649, 656, 859, primo 265. Sed auctor *Tosaphoth* testis est in antiquis codicibus legi sine nexu, et Masora inter ea loca enumerat, quae sine *vav* occurrunt.

XXV 16 אלהך *Dei tui*. Deest in Kenn. cod. 9, 80, 111, 150, 177, 199, in meis 296, primo 440, 495, 543, 554, 562, 649, in Arabe ex utraque editione, Paris. ac CPolit., et in Targum mss. meorum 543, 562, 656, primo 649.

XXVI 2 כל פרי *omnis fructus* — פרי *fructus*, Kenn. cod. 80, 109, primo meus 10, Sam. T., Lxx, Arabs Paris. ac CPol.

XXVI 4 מידך *de manu tua* — מידיך *de manibus tuis*, cod. Kenn. 158, 167, mei 16, 262, 592, 866, Biblia Veneta fol. et in 4. 1518, tria Basileensia Munsteri 1534, 1536, 1546, et Lxx.

Ibid. לפני מזבח יהוה *ante altare Domini* — לפני יהוה *ante Dominum*, cod. Kennic. 132, 167, 196, mei primo 10, 649, et Syrus.

XXVI 5 עצום *fortem* — ועצום *et fortem*, Kennic. cod. 18, 193, 227, primo 109, Sam. T., Lxx, Jonathan, Onkelosus.

XXVI 7 עמלנו *laborem nostrum* — עמלינו *labores nostros*, Kennic. cod. 4, 9, 13, 69, 80, 84, 95, 107, 109, 111, 125, 132, 136, 150, 152, 166, 167, 181, 186, 193, 196, 226, 244, forte 82, codices mei 6, 13, 17, 174, 250, 251, 262, 304, 419, 440, 444, 450, 455, 476, 495, 507, 669, 766, 853, 872, primo 16, 265, 443, 479, 656, exter. meae collationis 1, Pentateuchus antiquus memb. in fol., reluctante Samar. T. ac veteribus omnibus interpretibus.

Ibid. לחצנו *angustiam nostram* — לחצינו *angustias nostras*, Kenn. cod. 4, 9, 13, 17, 69, 75, 80, 95, 107, 109, 111, 129, 132, 136, 150, 152, 186, 193, 196, 226, 248, 615, cod. mei 10, 13, 17, 250, 251, 262, 304, 440, 450, 476, 495, 507, 592, 853, primo 2, 16, 404, 443, 479, 656, 661, exterorum meae coll. 1, sed iterum contra fidem Sam. T. et antiquarum versionum.

XXVI 13 ולגר *et peregrino* — לגר *peregrino*, Kenn. cod. 3, 5, 9, 14, 15, 18, 84, 104, 107, 129, 136, 150, 151, 153, 167, 181, 189, 196, 225, 253, 389 B, 615, primo 170, codices mei 1, 2, 14, 15, 16, 19, 174, 196, 197, 248, 250, 251, 274, 296, 384, 495, 529, 535, 549, 649, 668, 708, 716, 720, 853, 872, primo 6, 10, 12, 18, 185, 199, 262, 264, 265, 419, 440, 443, 464, 543, 579,

592, 656, 699, 825, nunc 3, 669, 695, Sam. T., Arabs Maurit., Targ. mss. meorum 8, 10, 16, 404, 455, 543, 549, 649, 656, 766, 859, primo 12, 265, 419, Targum Pent. Sorae 1490, Pent. antiqui membr. in fol., CPolit. 1505, Thessalon. 1516, CPol. 1522. Nonnulli cod. sive Kenn., sive mei וליתום. Ita praesertim ex meis 3, 11, 196 hispanus, 872, omnes prima manu.

XXVI 19 ולשם *et in nomen* — לשם *in nomen*, Ken. cod. 9, 18, 152, 155, 170, 173, cod. mei 611, 669, primo 265, 683, Biblia Soncin. 1488, Sam. T., Syrus, Chaldaeus, et Arabs. Lxx anteponunt. Nota tamen multos codices targumicos legere ולשום cum copula, etiam editos, ut Targum Sorae 1499, Targ. Pent. antiqui membr. in fol., CPolitani 1505, et 1522, Thessal. 1516, Veneti 1524.

Ibid. אלהיך *Deo tuo*. Non legebat primo cod. meus 16, et Syrus. Cod. meus 265 primitus habebat כאשר דבר לך *sicut locutus est tibi*, ut Syrus et Arabs.

XXVII 4 עיבל *Hebal*. Samar. codicum lectionem ࠄࠓࠂࠓࠆࠉࠌ *Garizim* tuentur Wisthonus ac Kennicott. *Diss. II sup. rat. T. Heb.* cap. I pag. 18, placetque Basnagio *Hist. des Juifs* T. III p. 58. Plerique tamen ac fere omnes critici stant pro hebraica. Conf. ex recentioribus Carpzov. *Crit. sacr.* pag. 935, Fabricy *Titres prim.* T. II p. 486, Rav *Exercit. philol. IV* p. 32, *Zeffel Vindiciae* עיבל 4. Hal. M. 1766, Verschuir *Diss. philol. exeg.* 1773 n. 3, Eichorn *Introd. V. T.* T. I pag. 215. Stant patroni ipsi Sam. T., Houbigantius et anonymus auctor *des Eclaircissemens du Pent. Sam.* p. 155. Praefero et ego hebraicam lectionem, sed non probo omnia, quae adversus Samaritanos, sublestamque eorum fidem urgentur. Optime interpolatio haec, salva publica fide nationis, a privato antiquo critico sive Samaritano, sive Israelita, fieri potuit, qui ex conjectura locum emendarit. Aptius enim electioni congruit Garizim mons benedictionis, quam Hebal. Dixi sive Israelita. Nam pleraeque mutationes Sam. codicum, non a Samaritanis, sed ab Israelitis eorumque codicibus sunt repetendae, multaque accusantur a Samaritanis addita et interpolata, quae judaicorum codicum adhuc superstitum confirmat auctoritas.

XXVII 5 עליהם *super eos* — עליהן *super eas*, cod. Kenn. 6, 18, 80, 89, 95, 136, 181, 186, 199, 389 B, primo 109, cod. mei 6, 17, 197, 248, 274, 293, 319, 464, 476, 495, 509, 535, 539, 549, 592, 606, 627, 695, 825, 872, primo 10, 12, 250, 440, 443, 562, cod. Sam. 127, et 64 litteris transpositis. Lectio, quam damnat Masora, et margo cod. mei 754.

XXVII 9 אל כל ישראל *ad omnem Israel* — אל כל בני ישראל *ad omnes filios Israel*. Lectionem hanc, quae est Syri interpretis, servant Kennic. cod. 191, 223, sed hic prima manu, ut notat Lilienthalius p. 114.

XXVII 12 ויוסף *et Joseph*. Deest copula in Kenn. cod. 136, 181, primo in meis 16, 479, in Samar. T., Lxx, Vulgato.

XXVII 13 בהר *in monte*. Tres ex meis codicibus, videlicet 265, 404, 592, legebant primo על הר *super monte*, ut Arabs. Kenn. 1, 181, Samar. T., Lxx זבולן *Zebulon*, omisso nexu.

XXVII 26 דברי *verba* — כל דברי *omnia verba*, cod. Kennic. 84, 538, nunc seu ad marg. add. כל 464, cod. mei primo 6, 274, 699, Samar. T., Lxx, Targum cod. mei 549, primo 419. Ita Apostolus ad Galatas III 10, et Rabboth, seu vetustissimus Comm. allegoricus in Pent. Τὸ ἐν πᾶσι κείμενον παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα κυροῦται ἀπὸ τοῦ Σαμαρειτικοῦ ἀντιγράφου ἐν ᾧ τὸ χολ, ὅπερ ἐν πᾶσιν ἢ πάντα, φερόμενον εὕρομεν. *Illud* in omnibus *positum apud* Lxx, *confirmatur ex Samaritico antigrapho, in quo* Chol, *quod est* omnibus, *vel* omnia, *haberi invenimus*. Origenes ad Deut. XXVII 26 in cod. ms. Veneto 534 pag. 231 ex litteris cl. Gallicciolli. Quod scholion ex Procopio afferri animadverto a Scharfenbergio *Animadv. in fragm. Graec. Vers.* p. 136. Variam hanc lectionem notat quoque Hieronymus Epist. ad Galat. III 1, et ita Samaritanos et Lxx legere animadvertit, ex Sam. ipso textu qui Lxx et Apostolum confirmant, Hebraeos accusans sublati controversi vocabuli. » Frustra, inquit is, illud (כל) tulerunt Judaei, ne viderentur esse sub maledicto, si non possent complere omnia ... quum antiquiores alterius quoque gentis litterae id positum fuisse testentur ». V. Kenn. *Diss. gen.* pag. 38, *Diss. II de Textu Heb.* pag. 47 seq., Dupin *Diss. prelim.* p. 167, Simon *Hist. crit.* p. 72, Houbig. *Notae crit.* pag. 215, et quae contra notat Scharfenb. cit. l.

XXVIII 1 לעשות *ad faciendum* — ולעשות *et ad faciendum*, Kenn. cod. 69, 191, primo 170, mei 766, primo 262, 419, Sam. T. et antiquae omnes versiones.

Ibid. על כל גויי *super omnes nationes* — על כל גוי *super omnem nationem*, Kenn. cod. 18, 135, 150, 181, primo mei 262, 611, et ut videtur 699, nunc 16, et Sam. T.

XXVIII 8 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kenn. cod. 1, 2, 4, 5, 6, 9, 16, 17, 18, 69, 75, 80, 81, 84, 107, 108, 109, 135, 136, 167, 181, 190, 196, 223, 251, 253, 389 E, primo 155, cod. mei 5, 6, 10, 14, 19, 197, 262, 304, 443, 467, 475, 476, 495, 611, 789, 853, 872, primo 265, 440, 479, 562, 656, 674, 720, ex ceteris a me collatis 1, 33, Bibl. Sonc. 1488, Bibl. Brixiensia 1494, Biblia antiqua fol. sine anno et loco, Pentateuchus Neapol. 1491, Pent. Pragensis 1518, Sam. T., Vulg., Arabs, Jonathan. Deest in hoc versu voc. אתך *tecum* in Kenn. cod. 181, Syro, et Vulgato, sed non notat Kenn. alterum codicem Helmstadiensem illud habere tantum ad marginem, quod prioris codicis lectionem confirmat. Cod. meus 16 servat hic ad marg. var. lectionem, cujus nulla in hucusque collatis codicibus extant vestigia. את הברכה Benedictionem. *In exemplari R. Joseph scriptum est* על הברכה super benedictione, *et in codice R. Meir, et R. Gersom* את הברכה benedictionem.

XXVIII 12 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*. Kenn. cod. 1, 4, 5, 9, 15, 18, 69, 75, 80, 81, 84, 104, 106, 108, 111, 129, 132, 136, 167, 181, 186, 190, 196, 223, 252, 253, primo 94, 125, cod. mei 10, 13, 16, 197, 199, 230, 248, 262, 364, 443, 467, 476, 495, 507, 532, 562, 592,

611, 649, 720, 766, 789, 853, 872, primo 233, 265, 410, 440, 479, 656, nunc 450, Biblia Soncin. 1488, Bibl. Brix. 1494, ac tria Basileensia Munsteri 1534, 1536, 1546, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Targum Jonathanis, Talmud Babylonicum. Nota tum hic, tum in praecedenti lectione binos Pentateuchos Brixienses 1492, 1494 ab integris Bibliis Brix. dissidere, et legere ידך. Praeterea in hoc versu cod. Kenn. 9, Sam. T., ac Lxx legunt לברך *ad benedicendum* sine copula.

XXVIII 13 אל מצות *mandata* — בקול *vocem*, Kennic. cod. 109, 206, prima manu mei 262, 419 tum in textu, tum in Targum, et Lxx juxta Vatic. exemplar.. Nam Alex. legit *mandata*. Ita infra v. 15, unde huc videtur translata lectio.

XXVIII 14 מצוך אתכם *praecipio vobis* — מצוך *praecipio tibi*, cod. meus 656 primo, Samar. T., Lxx, Syrus, Arabs. Mendosa lat. versio Chaldaei.

XXVIII 15 והקתיו *et statuta ejus*. Deest in Kennic. cod. 69, 84, 136, 157, 196, et ex prima manu in meis 10, 419, 554, 789, in Lxx, Syro, Arabe, Targ. cod. mei 419 primo.

XXVIII 18 ופרי אדמתך *et fructus terrae tuae*. Samar. T., et Kenn. cod. 109 addunt ופרי בהמתך *et fructus jumenti tui*.

XXVIII 20 את המהומה *conturbationem* — ואת *et conturbationem*, Kennic. cod. 1, 4, 5, 9, 15, 17, 69, 75, 81, 84, 89, 94, 109, 111, 129, 150, 160, 167, 181, 189, 191, 193, 196, 199, 223, 225, 226, 228, 236, 244, 247, 248, 602, 603, primo 107, 136, 155, 168, 190, 389 B, E, codices mei 1, 6, 13, 16, 174, 197, 230, 248, 250, 251, 274, 293, 304, 341, 440, 475, 476, 495, 507, 532, 543, 549, 554, 592, 606, 611, 649, 699, 708, 716, 766, 789, 853, 872, primo 2, 10, 12, 14, 262, 296, 419, 443, 479, 579, 661, 668, 825, nunc 464, 627, Pentat. Sorae 1490, Sam. T., Lxx, Aquila, Vulg., Syrus, Arabs, Onkelosus ac Jonathan. Antiqua manu additus nexus in Pent. memb. in 4. sec. xv.

Ibid. ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kennic. cod. 69, 109, 132, 167, et ex prima manu mei 2, 440, 443, 649, et Sam. T.

XXVIII 26 לכל עוף *omni volucri* — לעוף *volucri*, Kenn. cod. 69, 80, 109, 152, primo 111, cod. mei prima manu 419, 443, 479, 708, 754, nunc 627, Sam. T., Lxx, Syrus, Arabs, Targ. codicum meorum primo 11, 419.

XXVIII 27 ובעפלים *et haemorrhoidibus*. Pauci codices habent in textu Kerì ובטחורים. Nonnullos profert Kenn. a quibus delendi 247, 248, 249, quorum collationes Kennicottus non recte intellexit. Nam collatores indicare tantum voluerunt lectionem hanc ad marginem servari, ut constat ex autographo collationis, quod apud me extat, et ex iterato codicum examine, quod humanissime pro me instituit doctiss. Calusius. Hoc idem suspicor accidisse de aliis nonnullis. Ex meis in textu legunt 872, prima manu 419, 443 mendosi, utrumque ex scriptorum indiligentia 18, 250, 467, sed Kerì deletum. In solo 262, qui et ipse utrumque legit, Kerì punctis instructum, Chetiv sine iis relictum ut abolendum. Extant codices, a quibus hoc Kerì, seu

marg. lectio omnino abest, ut mei 4, 495, 507, 529, 669, aliique, illudque ridicule et inscite, ut honestius, a Masorethis substitutum censet Houbig.. Conf. *Meghillà* cap. III sub fin.

XXVIII 29 דרכך *vias tuas* — דרכך *viam tuam*, Kenn. cod. 9, 18, 75, 84, 102, 226, primo 100, cod. mei 248, 304, 404, 579, 611, nunc 319, Pentat. antiquus membr. in fol., Sam. T., Syrus. Chaldaeus de utroque numero sumi potest. Ex mss. codicibus nonnulli, ut 304, plur. puncta cum defectiva lectione conjungunt.

XXVIII 30 ישגלנה *violabit eam*. In perpaucis codicibus mss. receptum est in textum Keri ישכבנה *cubabit cum ea*. Sed eadem militat suspicio, quam supra exposuimus, ac tres quidem Taurinenses 247, 248, 249 perperam in hujus lectionis praesidium a Kenn. trahuntur, quam non in textu, sed ad marg. habent, uno excepto 249, qui habet in textu ישכבנה, ad marg. ישגלנה כת׳, ex amanuensis sane oscitantia, qui quum inadvertenter scripsisset in textu Keri, errorem in marg. emendavit. Honestius vocabulum obscoeniori substitutum, ut praecedens, quod a remota antiquitate factum fuisse Sam. T. ostendit, qui hoc verbum in textu ipso legit, sed cum suffixo separato. [Samaritan] . [Samaritan]. A multis codicibus abest Keri. Conf. Houbigantius cit. l.

XXVIII 32 ידך *manus tua* — ידך *manus tuae*, K. cod. 1, 4, 5, 9, 13, 18, 75, 84, 104, 107, 108, 109, 111, 132, 136, 139, 167, 181, 193, 252, primo 128, cod. mei 6, 10, 13, 174, 248, 251, 404, 419, 443, 467, 476, 507, 532, 549, 592, 611, 627, 708, 766, 789, 825, primo 233, 479, 656, exter. meae collat. 1, Biblia Sonc. 1488, Brixiensia 1494, bini Pentateuchi Brixienses 1492, et 1494, et Syrus.

XXVIII 33 פרי *Fructum* — ופרי *Fructum vero*, cod. meus 479 primo, Sam. T. et Arabs.

XXVIII 49 הארץ *terrae* — השמים *caelorum*. Ita Kenn. cod. 1, et Arabs, ut notat Kennicottus *Diss. gen.* p. 124. Sed Pentateuchus polyglottus CPolitan. 1546, qui verum Arabicum Saadiae textum complectitur, legit מן טרף אל ארץ *ab extremitate terrae*.

XXVIII 51 תירוש *mustum* — ותירוש *et mustum*, Kenn. cod. 150, 168, 181, 193, primo 80, cod. mei 17, 455, 507, 708, primo 14, 262, 265, et ut videtur, 16, Sam. T., Syrus, et Arabs.

XXVIII 53 איבך *inimicus tuus*. Multi mss. codices sive germanici, sive hispanici, et variae editiones, inter quas Biblia Sonc. 1488, Plantin. 8. 1566, Amstelod. 1639, plene legunt איביך ac forma plurali. Verum *jod* pro pura matre lectionis hic habendum esse ostendit praecedens verbum sing. יציק *arctabit*, et Samaritani, qui illud habent pro plur. numeri indicio, verbum ipsum in plur. mutarunt, legentes. [Samaritan] . [Samaritan] *arctabunt te inimici tui*. In sing. tamen verbum vertit Sam. interpres [Samaritan], quod argumento est fuisse antiquos codices samaritanos sacri textus, qui legerent יציק. Vetustae omnes versiones analogiam sectatae inimici nomen in sing. habent. Haec eadem dicenda de vers. 55, 57, ubi iterum haec verba occurrunt cum eodem codicum dissensu.

XXVIII 56 ובבנה *et in filium suum* — בבנה *in filium suum*, codices mei

17, primo 14, 419, ac Samaritanus Textus.

XXVIII 57 ובבניה *et in filios suos* — ובניה *et filios suos*, Kenn. cod. 1, forte 516, Lxx. V. Houbig. in h. l., Kenn. *Diss. I sup. rat. T. H.* p. 403, Rav. *Exercit. philol. I in Houbig. Proleg.* pag. 33, Fabricy *Titres primitifs* T. II pag. 488. Lxx et Syrus legunt hoc nomen in sing., huicque lectioni favent codices nonnulli, qui defective legunt ובבנה, ut Kenn. 155, 191, 488.

XXVIII 59 יהוה *Dominus* — יהוה אלהיך *Dominus Deus tuus*, Kenn. cod. 9, et Sam. T.

XXVIII 60 מדוה *aegritudinem* — מדוי *aegritudines*, Kenn. cod. 14, 84, 101, 107, 167, 605, primo 2, cod., mei 6, 443, 507, primo 10, 364, 440, 720, 789, Bibl. Ven. 4. 1739, Sam. T., Vulgatus, Syrus, Chaldaeus, et Arabs.

XXVIII 61 בספר התורה הזאת *in libro legis hujus* — בספר התורה הזה *in libro legis hoc*, Kenn. cod. 17, 101, 129, 136, 225, 249, primo 190, et ut videtur 5, nunc 69, cod. mei 549, 611, primo 14, 404, 479, 543, 649, Sam. T., ac Syrus. Male ergo Sam. textum exprimit latina versio. Ita quoque Targ. Jonath., quamquam latinus ejus interpres aliter habeat, et Targ. Onkelosi in mss. meis 16, 549, 592, et Targ. Pent. Ulyssip. 1491, Pentateuchi antiqui memb. in fol., CPol. 1505, Thessal. 1516. Ita legitur infra cap. XXIX 20.

XXIX 4 רגלך *pede tuo* — רגליך *pedibus tuis*, Kenn. cod. 4, 6, 69, 80, 84, 136, cod. mei 5, 250, 262, 455, 532, 611, primo 11, 230, Biblia Brix. 1494, Sam. T. ac versiones omnes antiquae, quamquam Chaldaeus de utroque numero potest interpretari. Sam. T. pro שלמתיכם *vestimenta vestra* utitur alio synonimo שמלתיכם, ac Sam. lectionem sequuntur Ken. cod. 69, 80, 84, 150, 193, primo 3, et ut videtur 185, ex meis prima manu 419, 479, 699, 850.

XXIX 10 מחניך *castrorum tuorum* — מחנך *castri tui*, Kennicott. codices 1, 5, 9, 69, codices mei 1, 250, 296, 699, primo 766, Biblia Sonc. 1488, ac Sam. T., quinque exceptis codicibus, qui plur. lectioni adhaerent. Ibidem pro עד cod. Kenn. 225, Sam. T., Lxx, Syrus ועד *et usque*.

XXIX 20 *juxta omnes maledictiones foederis* הכתובה *scripti in libro legis hoc*. In plur. legit Samar. T. הכתובים *scriptas*, Lxx, Vulg., Syrus, Chald., Arabs, et in plur. legebat primo cod. meus 404, qui habet ה sup. ras. rescriptum, sed non satis liquet, num masc. forma legeret הכתובים, an foem. הכתובות. R. Immanuel, qui in inedito *Comm.* ejusdem codicis in plur. et ipse exponit, foem. formam sequitur.

Ibid. הזה *hoc* libro — הזאת *hujus* legis, Kenn. cod. 18 primo, mei 16, primo 250, 443. Ita Lxx, Vulgatus, Targ. cod. meorum 419, 543, 592.

XXIX 23 מה חרי *quae ira* — ומה *et quae ira*, Kenn. cod. 17, 69, 80, 181, 247, 602, primo 9, ex meis 549, primo 262, 419, 443, 476, nunc 543, Samar. T., Syrus, Arabs, Targ. mss. meorum codicum 10, 476, 549, 592, 649, 766, 859, primo 419. Ad eos qui prima manu lectionem hanc tuentur, refer Kennic. 602, ut monet Michaelis in *Notis* ad Biblia Halensia. Variationem hanc notant ad

marg. Biblia Ven. Rabbin. 1525, sed eam rejicit Norzius.

XXX 8 יהוה *Domini* — יהוה אלהיך *Domini Dei tui*, Kenn. cod. 109, 129, ex meis 10, 262, uterque sine punctis, Sam. T., Lxx, Syrus, Vulgatus, Onkel. in cod. meis 419, primo 230.

XXX 9 ידך *manus tuae* — ידיך *manuum tuarum*, Kennic. cod. 1, 4, 5, 9, 13, 18, 69, 75, 84, 106, 107, 109, 111, 129, 136, 150, 152, 167, 181, 190, 193, 248, 253, cod. mei 10, 16, 19, 248, 262, 443, 467, 476, 479, 507, 549, 592, 611, 649, 669, 766, 789, 872, primo 440, 656, ex exteris a me collatis 33, primo 1, Bibl. Sonc. 1488, Brix. 1494, Biblia antiqua in fol., Pentateuchus Neapol. 1491, ac Brixienses duo 1492, 1494, Sam. T., Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Onkelos., Jonathan.

XXX 10 בספר התורה הזה *in libro legis isto* — הזאת *in libro legis hujus*, cod. meus 248, Lxx, Targ. cod. mei 248, 543. Ita videtur primo legisse cod. Kenn. 185, qui habet ה sup. ras. 2 litterarum. Vulg. *in hac lege*, Syrus *in hoc libro*. Targum impressum legit *hoc*, unde mendosa lat. ejus translatio.

XXX 16 ללכת *ad ambulandum* — וללכת *et ad ambulandum*, Kennic. cod. 5, 108, 190, cod. mei 230, primo 419, nunc 649, Samar. T., exceptis tamen sex mss. codicibus, Vulg., Syrus, Arabs, Targum codicum meorum 10, 230, 592, primo 419. Nam iterum mendose Targum impressum refert latinus interpres.

XXXI 1 הדברים *verba* — כל הדברים *omnia verba*, Kennic. cod. 1, 5, 15, 69, 84, 89, 129, 151, 152, 155, 191, 206, 369, 389 E, nunc 227, codices mei 2, 13, 532, 766, primo 5, 6, 12, 364, 419, 443, 479, 656, 669, 789, nunc 699, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targum codicum meorum 5, 455, 543, 549, 592, 656, 766, primo 12, 230, 419, 649. At vero cod. 7 notat ad marg.: *qui scribit* כל, *errat*.

XXXI 7 תבוא *venies* vel *intrabis* — תביא *introduces*, Kennic. cod. 4, 150, Sam. T., Vulg., Syrus. Chaldaeus servat communem lectionem תעול עם עמא *ingredieris cum populo*, unde male Polyglotta Londinensia *introduces populum*. Sed Targ. cod. mei 859, primo 419 legunt תעיל ית עמא *introduces populum*. Alii utramque lectionem connectunt, ut Targ. cod. 11, 549, 592, 656. Multi codices sacri textus defective legunt תבא. » Nos *tu introduces populum*, notat hic Houbigantius, ex scriptione תביא, quae habetur infra vers. 23 huic parallelo, quaeque est Samaritanorum. Nam si relinquitur תבוא *intrabis*, non jam Moyses significabit Josue ducem futurum, cum tamen Moyses ideo Josue advocarit, ut id ei significaret. Et alterum *Hiphil* תנחילנה *dabis eam possidendam*, quasi digito monstrat scriptum antea תביא similiter in voce *Hiphil* ».

XXXI 9 ישראל *Israel* — בני ישראל *filiorum Israel*, cod. Kenn. 17, 107, 132, meus 479 primo, Lxx, et Syrus. Arabs *Israelitarum*.

XXXI 12 אלהיכם *Deum vestrum* — אלהיהם *Deum suum*, Kennic. cod. 15, 80, 89, 107, 111, 152, 186, 193, primo 5, codices mei 2, 10, 549, 649, 825, primo 1, 12, 265, 419, 443, 495, 562, 669, 699, et ut videtur, 15, Biblia Sonc. 1488, Bri-

xiensia 1494, Pentat. Neapolit. 1491, Pentateuchi Brixienses 1492, 1494, Samar. codices mss. 61, 333, 504, Syrus, Targ. codicum meorum 549, 649, 859, primo 248, 265, 419, 562. Ita etiam versio Samar. ⵎⵉⵜⵙⴰ secuta codices, qui legunt in 3 persona. Codex meus 7 notat ad marg. in cod. hispanis legi utrobique *Deum vestrum,* ac Norzius errari hic putat a scribis, propterea quod conjiciant legi, vel exponi אלהיהם.

XXXI 13 ובניהם *Et filii eorum* — ובניכם *Et filii vestri,* Ken. cod. 106, 109, 253, primo 5, 111, 128, forte 81, et prima manu mei 262, 265, 404, nunc 627, ac cod. quidem 404 tum in textu, tum in Targum. Sam. tamen textus, et antiqui omnes interpretes pro recepta lectione stant.

Ibid. ולמדו *et discent* — וילמדו Ken. cod. 80, forte 193, mei 17, primo 656, primo etiam exter. meae collationis 1.

Ibidem אלהיכם *Deum vestrum* — אלהיהם *Deum suum,* cod. Kenn. 17, 152, mei 495, primo 2, 265, Pent. Neap. 1491, Sam. T., Vulg., Syrus, Targ. mss. meorum 656, primo 265, atque alterum pro altero stare scribarum conjectura est. Sed codex meus 754 monet utrobique errari ab iis, qui scribunt אלהיהם.

XXXI 17 אלהי *Deus meus* — אלהים *Deus,* cod. meus 17, Syrus, Vulg.

XXXI 18 פני *faciem meam* — פני מהם *faciem meam ab eis,* cod. Ken. 69, 190, primo 8, Sam. T., Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs, probante Houbig. in h. l.

XXXI 20 לאבתיו *patribus ejus* — לאבתם *patribus eorum,* Kennic. cod. 1, 17, 69, 75, 151, ex meis primo 419, 479, nunc 10, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Sed ms. Alex. Lxx legit αὐτοῦ.

XXXI 21 הארץ *terram* — האדמה mutato synonimo Samar. T., et codex meus 16 prima manu.

Ibid. נשבעתי *juravi* — נשבעתי לאבתם *juravi patribus eorum,* cod. Kenn. 75, Lxx, Syrus. Sam. T. ⵎⵜⴱⴰⵎⴰ *patribus ejus.*

XXXI 24 דברי *verba* — כל דברי *omnia verba,* cod. Kenn. 152, mei 495, primo 419 tum in textu, tum in Targ., Lxx, et Arabs.

XXXI 26 הזה *hunc* librum — הזאת *hujus* legis, Kenn. cod. 81, 151, primo 84, meus 656 primo, Lxx, Targ. cod. mei 419. In hoc versu pro לקח *tollendo*, vel *tolle*, Sam. T. melius ⵎⵇⵃ *tollite*, ac plur. lectionem sequuntur omnes veteres, eamque hebraicae anteponunt Martianaeus T. I op. S. Hieron. col. 237, et Houbigantius. Sed communis defendi potest, defenditque Fabricy *Titres prim.* T. II p. 424.

XXXI 28 זקני *seniores* — ראשי *principes*, Kennic. cod. 5, 80 ad margin., 107, 109, ex meis primo 197, et 262, qui habet זקני sup. ras., Targ. cod. mei 16. Lxx utrumque legunt, et utrumque ראשי זקני Kenn. 84.

Ibid. באזניהם *in auribus eorum* — באזניכם *in auribus vestris,* Kenn. cod. 13, 18, 129, 181, 244, ac primo mei 443, 649, nunc 549, Targ. mss. meorum 9, 230, 419, 455, 592, 656, primo 5, 649, nunc 549. Syrus, et Arabs *vobis*. Sed Arabicus textus CPol. legit אכלמהם *loquar ad eos*.

Ibid. הדברים *verba* — כל הדברים *omnia verba*, Kenn. cod. 5, 129, 136,

181, primo 9, cod. mei 440, 766, primo 248, 419, 443, 562, nunc seu ad marg. suppl. כל 15, Bibl. Soncin. 1488, Lxx, Targum Jonathanis, Targum Onkelosi in mss. meis codicibus 265, 562, 656, 766, primo 248, 419.

XXXI 29 ידיכם *manuum vestrarum* — ידכם *manus vestrae*, Ken. cod. 13, 108, 129, 155, cod. mei 6, 18, 264, 604, 825, primo 223, nunc 12, 14, Bibl. Veneta in fol. et in 4. 1518, ac Basileensia Munsteri Hebraeo-Latina 1534, 1546. Nota cod. hos sive mss., sive editos aut omnes, aut fere omnes deficienter tantum legere, retentis punctis plur. lectionis, quam sequitur Samar. T. et vetustae omnes versiones.

XXXII 6 הַל יהוה *Domino ne?* — הליהוה conjunctim unoque verbo, et cum ה minori ac caeteris aequali legunt Kenn. cod. 9, 13, 16, 17, 81, 84, 132, 176, 177, 191, 210, 232, 233, 234, 242, 244, 293, 681, cod. mei 13, 15, 17, 19, 262, 274, 296, 419, 444, 479, 495, 507, 521, 539, 554, 611, 661, 669, 683, primo 535, bina Biblia Munsteri 1534, 1546, Bibl. Polyglotta Antwerpiensia, Bibl. Antwerp. sine punctis 1573, Polyglotta Sanctandreana 1586, Hamburgensia Hutteri 1587, Hartmannorum 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Raphelengii Lugd. Bat. 1610, Amstelodamensia Menassè ben Isr. 1639, Nissеliana 1662, Berolinensia Jablonskii 1711, Pentat. Bononiensis 1482, Sorae 1490, Ulyssipon. 1491, Pentateuchus antiquus memb. in fol., Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv, Pentat. CPol. 1546, Venetus Hebr.-Lat. 1551, Pent. Sabionetae 16. sine anno, bini Pentateuchi Veneti sine punctis 1574, 1588, Ordo Mahamadoth Sabion. 1556.

Alii codices conjunctim habent unoque vocabulo, sed cum ה majori הליהוה. Sic Kenn. 1, 5, 8, 67, 69, 99, 104, 109, 135, 136, 173, 178, 210, quibus ex mea collatione addendi 548, 550, cod. mei 1, 4, 5, 6, 7, 174, 187, 238, 248, 257, 265, 293, 304, 319, 340, 346, 464, 576, 579, 627, 656, 745, 766, 782, 783, 850, 851, 853, ex exteris a me collatis 10, Biblia antiqua in fol., Bibl. Rabbin. Veneta 1525-26, Biblia Ven. 1533, Basileensia 1536, Veneta 1544, Parisiensia Rob. Steph. 16., Veneta 1551, Veneta 1563, Plantiniana 8. 1566, Veneta 1566, Ven. Rabbinica 1568, Veneta 1570, Ven. 1627, Amstelodamensia sine punct. 1630, Veneta 12. 1635, Ven. Lombrosi 1639, Polyglotta Londinensia, Amstelodamensia sine punctis 1701, Amstelodamensia Torresii 1705, Oxoniensia Forsteri 1750, Simonis 1752, Pentateuchus Neapolitanus 1491, CPolitanus 1522, Venetus 1527, Venetus 1547, CPolitanus Polyglottus ejusdem anni, Veneti duo in 4. et in 8. 1548, Ferrariensis 1555, Pent. Sabion. cum Targ. 1557, Sabion. alter sine Targ. 1558, Venetus 1567, Mantuanus 1589, Venetus 1597, Veneti duo 1606, Amstelodamensis 1632, Amstelod. 1696, Amstelod. cum Comm. 1700, Venetus 12. 1755. Codex 13 exterorum meae collationis haec testatur ad marg.: בשלשה ספרי תורה שראיתי בכנסת ארבע הרשים הליהוה מלה חדה. *In tribus voluminibus legis quae vidi in synagoga quatuor capitum* (Romae) *legitur* הליהוה *uno verbo.*

Reliqui codices vocabulum hoc divisim legunt, ac duabus dictionibus, sed hi iterum non modo in forma ה, sed in iis dividendis inter se dissentiunt. Alii enim legunt הל ידוה, ut textus noster Hoogtianus, alii ה לידוה. De varia hac divisione haec notat margo Bibliorum Rabb. Venet. 1525-26. *Soriensibus* ה *seorsim*, לידוה *seorsim*, *Nehardeensibus* הל *seorsim*, *et* ידוה *seorsim*, *in reliquis est una dictio*. Notam hanc paullo diversam exhibent mss. codices. Kenn. 682 apud Bruns. *De var. lect. Bibl. Kenn.* p. 56: He *majusculum et conjunctim scribitur* הלידוה, *in Pent. R. Júdae fil. Ezechielis* הל ידוה, *Soriani* ה לידוה, *separato* he, *et Jeoàh*, *in reliquis vero libris* הלידוה *simul*. Similis huic est nota, quam ex duobus codicibus ac masoris exhibet Lonzanus in *Or Torà* fol. 25 pag. versa. Ex meis codicibus 3 habet haec: *In libris Sorianorum seorsim* ה *et* לידוה, *in libris familiae Jaltae, seorsim* הל *et* ידוה, *et in reliquis* הלידוה *uno verbo*. Haec eadem, sed mendose repetit margo cod. 16, qui praeterea notat esse codices, qui loco *familiae Jaltae* habent *Nahardaeorum*. Codex 674: בספר׳ דבילתאי (leg. דבי ילתאי) הא לחוד ליי לחוד לסוראי ולמערבאי הל לחוד יי לחוד למדנחאי הליי מלה חדה· *In libris domus*, vel *familiae Jaltanae seorsim* ה, *et* ליי, *Sorianis et occidentalibus seorsim* הל *et* יי, *orientalibus* הליי *vocabulum unum*. Sed male confundit hic cod. lectionem Nehardaeam cum Soriana. Uberius cod. 754: ההא במלה בלבד והאללי של לשון אדנות ואינה נקראת כלל במלה ומצא ר׳ יקותיאל הנקדן לקרוא ה׳ לחוד ליי לחוד יש ספרי׳ לנהרדעי ובספר׳ דבי ילתא הל לחוד יי לחוד ובשארא סיפרי הליי מלה חדה. He *uno vocabulo*, *et est* Vae, Hei *linguae dominii*, *et non legitur illud universe in dictione. Excogitavit autem R. Jekutiel punctorum instructor legere seorsim* ה, *et* ליי. *In codicibus Nehardaeorum*, *et in cod. familiae Jaltae seorsim* הל *et* יי, *in reliquis vero libris* הליי *uno verbo*. Codices domus Jaltae memorat etiam ad hunc locum margo cod. mei 11. *Jalta* autem nomen proprium mulieris est uxoris R. Nachman, de qua in Tractatibus talmudicis *Ghittin* cap. 7, et *Cholin* fol. 109, ut animadvertit Buxtorfius in *Lex. Talm.* col. 956.

Lectio ergo Bibliorum Hoogtii est lectio codicum Nehardeensium, et Jaltanorum. Doctiores Judaeorum critici Todrosius, Lonzanus, Norzius praeferunt lectionem ה לידוה codicum Sorianorum, quae habet *he* separatum. Sic cum *he* separato, ac minori, seu caeteris litteris aequali legunt Kenn. cod. 75, 171, 181, 199, 223, 236, 237, mei 10, 12, 250, 251, 404, 532, 543, 688, 872, Biblia Sonc. 1488, Brix. 1494, Maii 1712, Pentateuchi Brixienses 1492, 1494. *He* separatum, sed majusculum sistunt cod. Kennic. 18, 82, 106, 136, 158, 615, cod. mei 2, 8, 9, 11, 14, 16, 185, 196, 197, 199, 219, 223, 230, 240, 264, 341, 364, 410, 412, 440, 450, 455, 475, 476, 529, 549, 562, 592, 606, 649, 668, 695, 699, 716, 721, 754, 866, Biblia Veneta utraque in fol. et in 4. an. 1518, Ven. 1613, Veneta 12. 1615, Genev. 16. 1618, Amstelodamensia Athiae 1667, Clodiana 1677, Veneta 1690, Berolinensia Jablonskii 1699, Opitii 1709, Maii et Burkl. 1716, Halensia 1720, Am-

stel. Proopsii 1725, Ven. 1730, Norzii 1742, Veneta 1766, Pisana 1781, Pentateuchus CPolitanus an. 1505, antiquus Germ. in fol., Thessalonicensis an. 1516, Venetus 1524, Amstelodamensis 1712, Venetus 1714, Dyrenfurthensis 1729, Mantuanus 1742, Amstelodam. 1756, bini Ven. 1776, Venetus 1777, Pisan. 1781. Sam. T., ac Versiones omnes sectantur primam lectionem הלידוה eaque melior et anteponenda. Conferantur cum his quae sat prolixe et abunde notavimus, fusae Lonzani ac Norzii annotationes in hunc locum.

XXXII 10 יצרנהו *et custodiet eum* cum ו cod. Kennic. 244, ac Samar. T., binis exceptis mss. cod. 183, 504.

XXXII 11 על *super pullos suos* — ועל *et super pullos suos*, Kennic. cod. 69, meus 16 primo, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 16, 592.

XXXII 14 ודם ענב *et sanguinem uvae* — ודם ענבים *et sanguinem uvarum*, Kenn. cod. 538, meus 16 primo, cod. Samar. 183. Chaldaeus: *et sanguinem fortium eorum*. Syrus et Arabs vertunt in sing., unde mendosa latina eorum interpretatio. V. 17 nonnulli codices ולא שערום *nec exhorruerunt*, versu vero 18 multi plene habent מחללך.

XXXII 20 אראה *videbo*. Copulam praefigunt cod. Kenn. 181, meus 419 primo, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus. Idem textus Sam. et cod. meus 17 primo pro המה legunt הם.

XXXII 22 ותיקד *et ardebit* — ותוקד *et accendetur*, cod. Kenn. 186, ac Samar. T.. Pauci alii codices cum Bibliis Sonc. ותקד.

XXXII 24 וקטב *et excidio*, vel *lue* — וקטף legit Sam. T., cujus lectionem confirmant Ken. cod. 17, 369, primo 206, 335, 355, 379, forte 324, 529, 606, ב sup. ras. 343, ex meis 240, 443, uterque primo. Meus 410 notat ad marg. in corr. codicibus legi וקטב, et ita legunt omnes melioris notae codices.

XXXII 27 ולא *Et non Dominus*. Nexum omittunt varii ex meis codicibus, 766, primo 14, 495, nunc 543. Pro לולי *nisi* לולא alia forma cod. Kenn. 107 primo, meus 16, et Samar. T., sed hic disjunctim. Multi codices mss. et editi mendose ידינו.

XXXII 29 לו *Utinam* — לא *Non*, Kennic. cod. 325, primo 633, forte 585, meus 3 primo, et Lxx. Ita Samar. T., sed cum copula ⲀⲀⲔ, et sine ea mss. cod. Sam. 62, 127, 183.

XXXII 30 כי *quia*. Deest in Sam. T. ac Kenn. cod. 109.

XXXII 32 אשכלת *botri* — ואשכלות *et botri*, cod. Kennic. 84, meus 443 primo, Sam. T., Syrus, Vulg., Arabs. Sed Sam. ואשכלי masc.

XXXII 43 עמו *populum ejus* — את עמו *cum populo ejus*, Kenn. cod. 146, forte 507. Ita Lxx, et Paullus ad Rom. XV 10 μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ut notat Starckius *Davidis Carm.* T. I pag. 12, inserto את, non עם, ut ipsi videtur, ante עמו, veramque esse lectionem hanc censet auctor *Biblioth. crit.* Amstel. 1777 vol. I p. 110. Cod. meus 543 legebat primo לעמו, verosimilius sumpta pro ל littera abrasa, non pro *vav*, quod hic supplent Chaldaeus et Arabs. Samar. T. tollit difficultatem legens אדמת עמו *terram populi sui*, quod Houbigantio placet.

XXXII 44 והושע *et Oseas* — ויהושע *et Josue*, Kenn. cod. 1, 136, 196, 390, 411, 489, 538, 544, 585, 589, 615, primo 633, forte 384, praeter 213 qui legit ויהשע, et 478, qui יהושע. Concinunt ex meis 668, primo 6, 11, 850, Sam. T., Lxx, Syrus, Vulgatus, Persa, Arabs Saadiae, Arabs Mauritanus, Targum Onkelosi in mss. meis codicibus 11, 543. Nam impressum communem lectionem sequitur, etsi in lat. ejus interpretatione habeatur nomen *Josue*, ac nomen quidem *Josue* cum Samarit. restitui vult Houbigantius. Primum Josue nomen erat Oseas, quod Moses in Josuam mutavit. V. Num. XIII 9, et 16. R. Immanuel hanc retenti primi nominis rationem dat in inedito suo Com. in Pent.: וקראו הכתו' הושע והוא השם שהיו כל ישר' יודעי' אותו כי מי ידע שכנה משה שמו יהושע כי אם קריאי מועד לבדם אשר שם הכתו' ויקרא משה להושע בן נון יהושע. *Vocat autem eum Scriptura. Oseam, quod est nomen sub quo omnes Israelitae noverant illum. Nam quis noverat quod cognominasset Moses nomen ejus Josue, nisi soli vocati, seu principes coetus, uti scriptum est:* vocabitque Moses Oseam filium Nun Josuam? Num. XIII 16.

XXXII 45 כל הדברים *omnia verba* — הדברים *verba*, Kenn. cod. 4, 108, meus 265 tum in textu ex prima manu, tum in Targ., Sam. T. et Arabs Paris.. CPol. addit גמיע, ac plenius suoque textui conformius vertit פלמא פרג מוסי ליכלם גמיע הדה אל כלמאת·

XXXII 46 לעשות *ad faciendum* — ולעשות *et ad faciendum*, Kennic. cod. 109, 129, 150, et ex prima manu mei 16, 262, 656, Bibl. Sonc. 1488, Sam. T., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Jonathan. Redundat copula in lat. versione Onkelosi. Versu seq. pro ארץ כנען *terram Chanaan*, cod. meus 14 primo, et Arabs הארץ *terram*. Kenn. 181 ארץ.

XXXIII 2 ואתה *et venit*. Sam. T. ואתו quod latinus interpres vertit *et venerunt*, Samaritanus ࠅࠏࠌࠄ *et cum eo*, sicque in suis codicibus legerunt Lxx, Syrus, Vulg., et Onkel., ut observat Michaelis *Narr. de Bibl. Kenn. Biblioth. orient.* T. XII p. 34. Sam. lectionem nullus sive Kenn., sive meus cod. servat; sed multi codices legunt ואתא per *aleph*, ex Kenn. 1, 4, 9, 18, 75, 81, 84, 109, 129, 150, 151, 181, 191, 226, 674, ex meis 12, 13, 16, 174, 251, 507, 611, primo 18, 262, 419, 440, 443, nunc 10, utrumque 404. Multi etiam אשדת conjunctim.

XXXIII 3 בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, cod. Kennic. 13, 80, 125, 132, 167, 178, 232, 442, 482, 489, 678, cod. mei 260, 262, 373, 507, 532, 585, 802, 866, primo 789, Bibl. Brixiensia 1494, Veneta Rabb. fol. 1518, Ven. in 4. ejusdem anni, Veneta 1521, tria Basileensia Munsteri 1534, 1536, 1546, Veneta 1766, Pisana 1781, Pent. Venetus 1777, Pisanus 1781, et Lxx. Syrus legit ברך *benedixit*.

Ibid. לרגלך *ad pedem tuum* — לרגליך *ad pedes tuos*, Kenn. cod. 1, 4, 5, 6, 9, 13, 18, 69, 75, 80, 84, 89, 107, 108, 109, 111, 129, 132, 150, 152, 155, 158, 160, 186, 196, 199, 211, 212, 223, 228, 232, 237, 244, 247, 253, 293, 324, 325, 332, 335, 348, 367, 387, 388, 389 A, 390, 405, 423, 435, 437, 440, 442, 443,

446, 459, 464, 471, 480, 481, 488, 489, 519, 601, 602, 603, 605, 611, 642, 678, primo 2, 111, 135, 177, 218, 242, 338, cod. mei 1, 5, 10, 13, 14, 18, 174, 230, 248, 251, 260, 262, 293, 319, 340, 364, 373, 419, 464, 467, 476, 507, 526, 532, 535, 543, 549, 585, 592, 604, 611, 648, 668, 669, 699, 766, 789, 802, 814, 853, primo 264, 265, 656, nunc 554, ex exteris meae collat. 1, 23, 32, 33, Bibl. Sonc. 1488, Brixiensia 1494, Pent. Dyrenfurthi 1729, Sam. T., Lxx, Arabs, Vulgatus, sed hic cum affixo tertiae personae. Bini Pentateuchi Brixienses tum hic, tum praeced. loco ab integris Bibliis discedunt, ac legunt in sing.. Kenn. codicibus addendus 384 seu Stutgardianus nunc, teste Schellingio in ejus *Descript.* pag. 121.

XXXIII 9 אמרתך *eloquium tuum* — אמרתיך *eloquia tua*. In plur. legerunt Lxx, et cum *jod* plur. numeri nota legunt etiamnum codices nonnulli, Bibl. Sonc., et tria Bibl. Munsteriana 1534, 1536, 1546. Quamplurimi codices, etiam hispani accuratissimi et masorethici habent in textu בניו, sicque editio primaria Sonc. 1488.

XXXIII 11 ידיו *manuum ejus* — ידו *manus ejus*, cod. Kennic. 206, ex meis 265 etiam cum punctis sing. numeri, defective et cum puncis plur. 419. Ita Sam. T., cujus lectionem per sing. puncta Samaritanos efferre ostendit eorum versio ꟷꟷꟷ *manus ejus*.

XXXIII 12 לבנימן *Biniamino* — ולבנימן *Biniamino vero*, Ken. cod. 152, 196, 206, ex prima manu mei 262, 264, Samar. T., Lxx, Vulg., Syrus, et Arabs. Varii codices omittunt secundum עליו *super eo*.

XXXIII 13 מטל *de rore* — מעל *desuper*, cod. Kenn. 390, primo 84, et ut videtur, 443, forte 419, 472. Utrumque legunt Syrus et Chaldaeus. Kenn. cod. 5, 171, meus 597 primo, Lxx, Vulg., et Arabs ומטל *et de rore*.

XXXIII 17 והם *et hae sunt myriades* — הם omissa copula Ken. cod. 18, 674, Sam. T., Lxx, Vulgatus, Syrus.

XXXIII 18 באהליך *in tentoriis tuis* — באהלך *in tentorio tuo*, Kennic. cod. 5, 80, 81, 89, 108, 111, 128, 151, 170, 293, 678, cod. mei 5, 10, 197, 296, 319, 373, 414, 444, 495, 627, 668, 674, primo 440, sed contra fidem Sam. T. et veterum omnium interpretum. Versu sequenti multi mss. codices utriusque collationis, et antiquae nonnullae editiones, inter quas Bibl. Sonc. 1488, et Brix. 1494, melius וספני.

XXXIII 25 מנעלך *calceamentum tuum* — מנעליך *calceamenta tua*, Ken. cod. 1, 4, 5, 6, 9, 13, 15, 18, 69, 75, 84, 102, 104, 107, 108, 109, 110, 111, 125, 129, 132, 136, 150, 153, 155, 158, 160, 167, 176, 177, 178, 181, 189, 193, 196, 210, 225, 226, 227, 228, 244, 247, 248, 249, 253, 384, 601, 602, 603, 678, 680, primo 83, 128, forte 94, codices mei 1, 2, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 174, 185, 197, 199, 240, 248, 250, 251, 260, 262, 264, 265, 296, 340, 364, 373, 384, 404, 440, 441, 443, 444, 450, 464, 476, 479, 495, 507, 518, 526, 532, 535, 543, 549, 579,

585, 592, 597, 611, 627, 648, 656, 668, 669, 745, 754, 766, 789, 802, 814, 825, 853, 872, primo 414, 419, 592, 661, 683, 721, ex exteris meae collat. 23, 32, 33, Biblia Soncin. 1488, Antiqua in fol. sine anno et loco, Complut. 1517, Veneta 1521, Amstelodamensia 1630, Pentateuchus Neapol. 1491, Antiquus memb. in 4. sec. XV, Amstelodamensis 1712, Dyrenfurthensis 1729, Venetus 1755, Amstelod. 1756, ac Ven. duo cum Targum et Comm. Rasci, et sine Comm. 1776. Ita manu suppletum in Pent. antiquo memb. in fol., nec aliter legit Samar. Textus, unico excepto ms. codice 64. Mendosa hic in Polyglottis lat. versio interlinearis textus Hebraei. V. 25 דבאך *sermo tuus*, vel *robur tuum*. In plur. vel plene דבאיך codices varii et Pent. Ven. 1527. V. 27 ומתחת *et de subter*. Kenn. cod. 227, et Biblia Soncin. conjunctionem omittunt.

XXXIV 1 את הגלעד *Galaad* — מן הגלעד *de Galaad*, Kenn. cod. 191, mei 296, 419, 529, nunc 16, Bibl. Soncin., Brixiensia, Targ. cod. mei 419, et 549, Targ. Pent. Sorae 1490, et Arabs. Sed hic corrupte nomen hoc legit. Alii codices legunt ואת *et Galaad*, ut Ken. 5, 75, 109, 193, mei 262, primo 10, 656, 674, Targ. cod. mei 656, primo 11, notatque ad marg. 185 in exemplari correcto sic legi. Kenn. 150, omisso את, nomen Galaad cum praecedenti כל הארץ connectit, *omnem terram Galaad*, ut vertunt LXX, Vulgatus, Syrus, et Targum ms. mei cod. 476.

XXXIV 2 כל נפתלי *omnem Naphtali* — כל ארץ נפתלי *omnem terram Naphtali*, cod. Kennic. 5, 69 ad marg., primo, ut videtur, meus 656, LXX, et Arabs.

Ibid. ואת ארץ אפרים *et terram Ephraim* — ואת כל ארץ *et omnem terram Ephraim*, cod. meus 262 primo, Bibl. Sonc. 1488, LXX, Syrus, Targ. cod. mei 656, et 859. Arabs *et omnem regionem Nephtali et Ephraim*.

XXXIV 6 בארץ מואב *in terra Moab*. Desunt haec verba in Kenn. cod. 110, 152, 196, et in LXX juxta Vatican. exemplar. Nam Alex. ea addit. Sam. T., varii codices, inter quos etiam hispani, ut Kenn. 3, et meus 674 primo, et Biblia Sonc. habent בגיא cum א, quod et alibi faciunt.

XXXIV 8 בכי *planctus*. Deest in Kenn. cod. 75, 150, in meo 19 primo, in Arabe, redundatque in textu ימי בכי אבל *dies planctus luctus*.

XXXIV 9 ידיו *manus suas* — ידו *manum suam*, cod. Kenn. 5, meus 262, Samar. T., excepto ms. cod. 64. Ac meus quidem 262 etiam cum punct. sing. יָדוֹ.

JOSUE

Cap. I 2 להם *ipsis*. Pronomen hoc, quod ob sequens *filiis Israel* in textu redundat, omittunt Ken. cod. 50, 109, 111, 187, 244, meus 443 primo, Vulgatus. Syrus legit, quamquam in lat. ejus versione reticeatur. Contra Lxx omittunt *filiis Israel*, nec in quibusdam veterum codicibus extitisse putat Houbigantius.

I 3 רגלכם *pedis vestri* — רגליכם *pedum vestrorum*, Ken. cod. 108, 125, primo 2, 128, 172, ex meis 1, 174, 606, primo 200, Bibl. Nisselii 1662, Prophetae Sulsbac. 4. 1769, Pent. Ferrar. 1555 in Apht., bini Pentat. Veneti cum Comm., et sine Comm. 4. 1776, Lxx.

Ibidem לכם נתתיו *vobis dedi illum* — לכם יהיה *vobis*, vel *vester erit*, Ken. cod. 93, 196, meus 665 primo, Syrus. Kenn. 223, meus 20, ac Targ. pro אל משה *ad Mosem* legunt עם משה *cum Mose*.

I 6 את הארץ *terram* — אל הארץ *ad terram*, Kenn. cod. 18, 19, 70, 99, 125, 149, 150, 154, 172, 180, 253, primo 67, forte 100, quibus ex Schellingii *Descript.* p. 234 addendus 384 prima manu, ex meis 4, 6, 20, 240, 262, 291, 606, 667, primo 443, 539, 674, nunc 688, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Pentat. Brix. 1492, CPol. 1505 in Apht., ac vers. omnes analogiam secutae.

I 7 לעשות *ad faciendum* — ולעשות *et ad faciendum*, cod. Kenn. 18, 253, 384, mei 594, primo 11, 211, 262, 305, 419, 597, 825, Bibl. Soncin., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs. Sed in Lxx *conjunctio ante verbum ποιεῖν debet jugulari asterisco*, inquit Masius in h. l.. ממנו *ab eo*. Scribarum conjectura ממנה *ab ea*.

Ibid. ככל *juxta omnem legem* — בכל *omnem legem*, cod. Kennic. 249, meus 262, primo 305, Vulg., Syrus, et Arabs. Alii כל, ut Kenn. 384 primo, teste Schellingio, meus 174 item ex prima manu.

I 8 הזה *hic* — הזאת *hujus*, seu *legis*, Kenn. cod. 196, Lxx, Vulg., Arabs. Mendosa lat. versio Chaldaei.

Ibid. ככל *juxta omne scriptum* — בכל *omne scriptum*, cod. meus 262 primo, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs.

Ibid. דרכך *viam tuam*, vel si ratio punctorum habeatur, *vias tuas*. Plene ac cum *jod* plur. num. דרכיך Ken. cod. 1, 2, 4, 19, 50, 60, 70, 77, 80, 100, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 125, 136, 150, 151, 174, 175, 176, 177, 187, 191, 196, 226, 244, 252, 384, 680, primo 3, 93, 99, 155, 168, 182, 209, forte 128, cod. mei 1 in Apht., 6, 13, 20, 174, 196, 197, 200, 230, 295, 443, 502, 507, 547, 575, 594, 606, 627, 665, 667, 688,

700, 825, 851, 868, primo 4, 11, 262, 597, 674, 716, 782, 789, exter. 33, Bibl. Sonc., Amstel. 1630, Amstel. Torresii 1705, Amstel. Proopsii 1725, Ven. 1730, Ven. 1766, Pisana 1781, Proph. Sulsbac. 1769., Pent. CPol. 1505 in Apht., Pent. Ferrar. 1555, Amstel. 1700, Amstelod. 1712, Venetus 1714, Dyrenf. 1729, Amstelod. 1756, Venetus 1776, Ven. 1777, Pisanus 1781, Lxx, Arabs. Vulg. et Chaldaeus legunt in sing.

I 14 טפכם *familia vestra* — וטפכם *et familia vestra*, Kenn. cod. 84, 150, 196, 198, 223; 680, primo 130, 168, mei 419, 665, primo 2, 20, 262, 264, 597, 716, nunc 594, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs. Ken. 149, 162, ex meis 230, primo 419, ad marg. 594 addunt sub in. versus רק *tantum*, quod nullus veterum legit.

Ibid. ומקניכם *et armenta vestra* — ומקנכם *et armentum vestrum*, Kennic. cod. 50, 151, 253, mei 249, 267, 539, 667, 744, nunc 11, Bibl. Soncin., Proph. Soncin. 1486, Pentat. Brix. 1492 in Apht.. Kenn. 128, meus 262, uterque prima manu, post משה addunt עבד יהוה *servus Domini*, desumptum, ut videtur, ex praeced. versu.

I 15 יהוה *Dominus* — יהוה אלהיכם *Dominus Deus vester*, cod. meus 291 primo in Apht., et Lxx. Sed hi cum suff. 1 personae, debetque in iis, si Masio credimus, additamentum hoc confodi obelo.

Ibid. להם *ipsis* — לכם *vobis*, Ken. cod. 2, 70, 77, 85, 93, 109, 136, 139, 150, 151, 173, 180, 187, 191, 196, 244, 246, 249, 253, 601, 602, 680, forte 128, nunc 113, cod. mei 6, 20, 211, 230, 291, 305, 319, 443, 486, 518, 579, 868, primo 2, 4, 11, 197, 262, 419, 597, 716, 782, nunc 440, 539, exter. meae coll. 39, primo 1, 23, Bibl. Soncin., Bibl. Brix., Veneta utraque 1518 ad marg., Basil. 1536 in Append., Proph. Sonc. 1486, Pent. Brix. 1492 in Apht., Pent. Ven. 4. 1548, Ven. 16. 1574, Ven. 16. 1588, Mantuanus 1589, Apht. Basil. 1619, Chaldaeus, nec aliter fert ad h. l. scribarum conjectura. Henr. Michaelis, qui in notis ad Bibl. Halensia in hujus lectionis praesidium profert Biblia Plantin. 4. 1566, confudit procduldubio, ut ego quidem opinor, hoc cum altero לכם, quod in hoc versu legitur. Nam editio eorumdem Bibliorum in 8., a qua altera in 4. non discordat, legit להם. Cod. meus 7 notat alia exemplaria habere לכם, sed 305, qui habet in textu לכם, ad marg. habet Keri להם. » *Dat eis*. Jonathan vertit *dat vobis*. Videtur legisse לכם, sed sic non extat in libris, qui sunt apud nos, hocque unum est ex quinque להם, quae conjiciuntur stare pro לכם, et in quibus scribae hallucinantur.... At vero satius est dicere Jonathanem non litteram textus, sed id quod conjiciebatur, respexisse ». Norzius in h. l.

I 16 כל *omne quod praecepisti nobis* — ככל *juxta omne* etc., Ken. cod. 84, 109, 151, 191, 196, 244, 601, 602, 680, quibus ex collatione Schellingii adde 384, ex mea 576, ex collat. anonymi Paris. 366. V. *Lettres de M. l'Abbé exprof. en hébreu* p. 16. Accedunt ex meis 2, 6, 264, 627, primo 20, 211, 226, 262, 419, 554, 688, ex exteris meae coll. 39,

primo 33, Prophetae prior. Pisaur. cum Com. Kimchi 1511, iidem cum Com. Abarb. circa 1511, Proph. prior. Thessalon. 1535. Lectionem hanc exhibent quoque ad marg. utraque Biblia Veneta an. 1518, ac cod. meus 7, relicto hic in textu vacuo spatiolo, testatur ad marg. alios codices legere ככל. Sed eam rejicit Norzius, ac veterum omnium interpretum auctoritas. Exter. 1 legebat primo בכל, ac meus 262 pro ואל כל habet ex prima manu ולכל.

I 17 כן *sic*. Deest in codice meo 226 primo, Lxx, et Syro.

I 18 את דבריך *verba tua* — אל דבריך *ad verba tua*, Kennic. cod. 1, 109, 149, 160, 223, 601 marg., 602, primo 136, mei 1 in Apht., 20, 210, 264, 419, 554, 662, 665, 700, primo 4, 11, 575, 744, nunc 6, 230, 443, exter. 103 nunc, Biblia Sonc., Bibl. Brix., Proph. Sonc. 1486, Pent. Brix. 1492 in Apht., Pent. Prag. 1518, Talm. Babylonicum.

Idem דבריך *verba tua* — דברך *verbum tuum*, Ken. cod. 136, 149, 155, 181, 223, 250, mei 789, primo 419, 440, Syrus, Arabs. Chaldaeus de utroque numero sumi potest, et de singulari sumit lat. ejus interpres. Notat Norzius nonnullos codices pro יומת mendose legere ימות *morietur*.

II 1 ראו *videte* — וראו *et videte*, Ken. cod. 18, 109, 125, 136, 153, 187, 196, 198, 246, 294, 384, nunc 182, cod. mei 1 in Apht., 20, 226, 440, 443, 502, 507, 543, 592, 594, primo 11, 13, 197, 419, 656, 700, 716, 721, 722, et ut videtur, 174, nunc 264, Proph. Soncin. 1486, Lxx, Vulgatus. Mendosa lat. versio Chaldaei.

II 3 כל הארץ *omnem terram* — הארץ *terram*, Kennic. cod. 84, 294, mei 592, primo 16, 248, 662, Lxx, Syrus. Omittitur כל versu praecedenti.

II 5 לא ידעתי *non novi* — ולא *nec novi*, Kenn. cod. 18, 77, 95, 99, 150, 160, 174, 177, 181, 187, 196, 249, 294, 601, 602, primo 2, 82, 168, 191, ex Schellingio 384, forte 139, cod. mei 20, 187, 341, 365, 476, 507, 555, 594, primo, 197, 248, 419, 543, 554, 575, 576, 579, 592, 656, 789, nunc 4, 196, 226, 230, 547, 716, Proph. Soncin. 1486, Pentat. antiquus in 4. sec. xv in Aphtar., Syrus, et Arabs. Perperam iterum conjunctio occurrit in lat. vers. Chaldaei.

II 7 על *super*, vel *ad transitus* — עד *usque ad transitus*, Kenn. cod. 18, 50, 93, 102, 107, 136, 151, 153, 154, 198, forte 67, 95, cod. mei 200, 210, 226, 233, 267, 291, 341, 384, 443, 547, 555, 562, 594, 606, primo 11, 20, 295, 419, 575, 592, 716, et ut videtur 4, 21, 440, qui habent ל sup. ras., Biblia Soncin., Proph. Sonc. 1486, Pent. antiquus in 4. in Aphtar., et Chaldaeus. Codex meus 716 notat סב' עד *conjiciunt usque*, et 665, seu ejus scriptor לא ידעתי אם הוא על או עד *nescio num scribi debeat* super, *vel* usque ad.

Ibid. אחרי כאשר *post ut egressi sunt* — אחרי אשר *postquam egressi sunt*, Ken. cod. 1, 109, 177. Unum ex *Sebirin*, unde errant scribae, ut notat Norzius. Notat R. Isaias in *Comm. in Proph.* cod. mei 470 *caph* redundare, quam R. Isaiae observationem Masius animadvertit. Houbigantius opinatur supervacaneum esse potius praecedens אחרי. Nam

omnes codices, inquit, habent כאשר, cum contra cod. bonae notae Orat. 42 scriptus ante annos 500 omittat אחרי. Codex hic est Kenn. 355 in Kenn. Bibliis idcirco supplendus, cui bini alii Kenn. 180, 244 adstipulantur.

II 10 ממצרים *de Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, cod. meus 345 in Apht. prima manu, et cod. Vatic. Lxx.

II 14 לא תגידו *non nuntiabitis* — לא תגידי *non nuntiabis*, Kenn. cod. 60, 85, 109, 111, 158, 170, 172, 196, 210, primo 150, nunc 93, 225, forte 100, cod. mei 1, 20, 174, 211, 226, 230, 248, 295, 304, 384, 443, 476, 518, 543, 554, 576, 594, 606, 627, 665, 716, 744, 851, primo 187, 197, 264, 419, 535, 592, 596, 656, 674, 721, nunc 21, 267, 547, exter. 33 nunc, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486, Fragm. Apht. antiquissimae editionis in fol., Pentat. antiquus memb. in 4. in Apht., Vulgatus. Favet analogia, et in sing. infra repetitur. In sing. etiam vertit anonymus Graecus interpres antiquus in cod. Basileensi et Montfauconii *Hexaplis*. Cod. meus 200 habet ותגידו cum chirech sing. lectionis, et Kerì תגידי ad marg., utramque autem lectionem connectunt Proph. priores Thessal. 1535. Kimchius plur. lectionem refert ad familiam mulieris, *quia fieri non poterat*, inquit is, *ut cum ea non esset aliquis ex domo patris sui*, *quum non sederet sola*, *aut locuti sunt de domesticis ipsis patris sui*, *quamvis non essent illic*. Codex meus 440 pro praeced. לה *ei* legebat primo להם *ipsis*.

Ibid. בתרת *in dando* — כתת *quum dederit*, cod. mei 518, 701, uterque hispanus, ac posterior hic valde vetustus.

II 17 הזה *hoc*. Deest in Ken. cod. 76, 177, 181, 252, in meis 20, 226, 701, primo 6, 579, sed exprimunt omnes versiones. Ken. cod. 182, 294 legunt הזאת juxta analog. praecedentis nominis foeminini.

II 20 משבעתך *a juramento*. Addunt הזה *hoc* Kenn. cod. 254, meus 701, Lxx Vulg., Syrus, et ita sup. legitur.

II 21 השני *coccinei* — חוט השני *fili coccinei*, Kenn. cod. 109, primo 227, meus 226 primo, Bibl. Brixiens.. Idem codex meus 226 pro בחלון *in fenestra* legebat prima manu בחוץ *foras*.

II 24 בידנו *in manum nostram* — בידינו *in manus nostras*, cod. Kennic. 4, 70, 77, 80, 84, 93, 108, 109, 111, 112, 125, 136, 158, 162, 168, 174, 177, 187, 196, 244, 246, 253, 384, 601, 602, primo 128, 155, codices mei 6, 13, 20, 197, 226, 230, 240, 248, 249, 267, 345, 419, 476, 486, 507, 539, 543, 606, 656, 688, 701, 716, 825, 868, primo 11, 440, 562, 722, exter. meae collat. 33, Biblia Soncin., Bibl. Brix., Bibl. Veneta utraque 1518 ad marg., Proph. Sonc. 1486, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchi 1511, Proph. priores Thessal. 1535, Proph. Sulsbac. 1769, Pent. Brix. 1492 in Apht., Pent. Ven. 1574, Pent. Amstel. 1696, Vulgatus, et Syrus. Prophetae prior. Pisaur. cum Comm. Abarban. circa 1511 legunt in sing., unde constat inter utrosque Prophetas Pisaur. ejus anni adesse varias lectiones, ac textum editionis prioris fuisse emendatum. Cod. meus 592 pro בידנו habet לנו *nobis*, ut Arabs. Non-

nulli codices omittunt primum כל, alii secundum, sed contra fidem omnium veterum.

III 3 הלוים *levitae* — והלוים *et levitae*, Kennic. cod. 1, 174, 187, 198, 225, ex mea collat. 475 primo, codices mei 1, 4, 187, primo 226, 305, Biblia Sonc., Bibl. Brix., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Arabs. Pauci codices בראתכם, ex Ken. 176, 182, quibus ex *Lettres de M. l'Exprofesseur en hébreu* pag. 17 addendus 366.

III 7 בעיני *in oculis* — לעיני cum ל Kennic. cod. 1, 187, 196, 223, 226, 227, 228, 244, 602, mei 248, 554, 594, 721, primo 198, Bibl. Ven. utraque 1518 ad marg.

III 8 כבאכם *quum veneritis* — בבואכם *in veniendo vos*, Ken. cod. 70, 112, primo 99, cod. mei 2, 211, 579, 596, primo 305, 688, Biblia Sonc. 1488, Brix. 1494, Antiqua sine an. et loco in fol., Proph. Sonc. 1486.

III 1'1 הנה *Ecce* — והנה *Ecce autem*, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486. Versu 12 שני. Legunt שנים Ken. cod. 84, 150, 153, 176, 253, primo 174, mei 20, 21, 539, 627, primo 305, 341, 440, Bibl. Sonc., Bibl. Brix., Proph. Sonc. 1486. Pauci codices pro לשבט habent משבט, eorumque lectionem notant Biblia Ven. 1518.

III 13 כנוח *quum quieverint* — בנוח *in quiescendo*, cod. Kennic. 70, meus 226 primo, Bibl. Soncin., Proph. Soncin. 1486.

Ibid. המים *aquae* — והמים *et aquae*, cod. Kennic. 253, meus 716, Biblia Sonc., Proph. Sonc., Lxx.

III 14 הארון *arcam* — ארון melius in statu regim. codex meus 226, primo 596. Notat R. Isaias in codice meo 470 ה redundare. Cod. meus 20 omittit seq. הברית *foederis*.

III 15 וכבוא *Et quum venerint* — ובבוא *Et in veniendo*, Kenn. cod. 112, 176, 254, primo 99, mei 2, 518, 554, 744, primo 596, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486.

III 16 באדם *in Adam* — מאדם *ab Adam*, ut fert analogia et margin. Kerì, in textu legunt Kennic. cod. 1, 84, 85, 89, 93, 99, 149, 153, 174, 246, 249, 250, 251, 253, primo 150, 158, forte 128, mei 174, 211, 226, 249, 295, 554, 667, 701, primo 21, Biblia Soncin., Bibl. Brix., bina Munst. 1534, 1546, Proph. Sonc. 1486, Talmud Hieros., ac Versiones omnes. Cod. tamen meus 295 notat in exempl. correcto scribi באדם.

IV 2 איש אחד *virum unum*. Deest repetitio horum verborum in Kennic. cod. 90, 209, 240, in meis prima manu 21, 295, nunc 226. Versu 5 pauci codices cum Lxx omittunt בני *filiorum*.

IV 6 מחר *cras* — מחר את אבתם *cras patres eorum*, Kenn. cod. 93, 145, 253, nunc 149, ex meis 701, ex exteris meae collat. 2, Biblia Soncin., Brixiensia 1494, Veneta bina 1518, Veneta 1521, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Parisiensia Rob. Stephani utraque in 4. et 16., Polyglotta Sanctandreana 1586, Hamburg. Hutteri 1587, Hartmanniana 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Veneta Lombrosi 1639, Nisseliana 1662, Prophetae Soncinenses 1486. Lectio haec, quae infirmam habet in mss. codicibus auctoritatem, nullam in antiquis versioni-

bus, ex vers. 21 hujus capitis proculdubio dimanavit, et ex parallelo hoc loco illam repetit Norzius.

IV 10 את יהושע 1° *Josue* — אל יהושע *ad Josue*, Kenn. cod. 4, 70, 100, primo 139, mei 226, 716, 744, primo 20, Bibl. Soncin., Biblia Brix., Proph. Sonc. 1486. Pauci alii secundum את iterum legunt אל, ut Kennic. 249, 250, ex meis 226.

IV 18 בעלות *in ascendendo* — כעלות *quum ascendissent*, Kenn. cod. 77, 112, 149, 195, 246, 249, 250, 251, primo 128, mei 210, 226, 295, 305, 319, 663, 667, 744, primo 596, et ita postulat Keri. In multis codicibus, et Prophetis Thessal. 1535 deest Kerì כעלות.

IV 21 ויאמר *Dixitque* — ויאמר יהושע *Dixitque Josue*, cod. Ken. 113, Syrus.

IV 24 אלהיכם *Deum vestrum* — אלהינו *Deum nostrum*, cod. Kenn. 77, Lxx.

V 1 עברנו *transire nos* — עברם *transire eos*, seu Keri in textu, Kenn. cod. 1, 77, 89, 93, 94, 112, 149, 174, 176, 203, 220, 246, 250, 253, 301, prima manu 85, 113, 128, 307, 356, נו sup. ras., seu iterum primo 2, 139, codices mei 13, 20, 21, 249, 304, 509, 554, 663, 688, 744, primo 4, 187, 575, 579, 782, 789, nunc 226, 440, exter. 1 primo, Biblia Soncin., Biblia Brix., Polyglotta Complut., bina Basil. Munsteri Heb.-Lat. 1534, 1546, Talmud Babyl., Talm. Hieros., ac Versiones omnes. Proph. Sonc. 1486 עבר׳, proculdubio pro עברם. Expungo ex Kenn. 249, 251, qui ex autographo collationis habent עברם ק׳.

V 6 הגוי *gens* — הדור *generatio*, Kenn. cod. 70, 80, 107, 150, 249 marg., 253, 337, abras., seu primo 82, utrumque 665, cod. mei 264, 295, 345, 443, 594, primo 260, 266, 373, 405, 543, nunc 722, ad marg. 547, exter. 1 primo, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Targ. cod. mei 405, 483, 802, Targum Pent. antiqui in 4. sec. xv in sect. h. l., Targ. Machazor Pisaur. a Soncinatibus editi. Codex meus 7 notat ad marg. alios codices legere הדור. Ad abrasos, seu primo legentes codices refertur in Kenn. Bibliis cod. 741, qui non existit, ac suspicor, transpositis numeris, esse 471.

Ibid. לנו *nobis* — להם *ipsis*, Kenn. cod. 18, 181, 223, mei 198, 262, 594, primo 2, 265, 419, 721, nunc 716, utrumque primo 264, Targum cod. mei 265 primo, Syrus, Arabs, quorum textum male hic reddit latinus interpres, postposito *patribus eorum*, nec expresso pronomine ܠܗܘܢ et لهم.

V 10 בארבעה עשר *decima quarta die* — בראשון בארבעה עשר *mense primo decima quarta die*, Kennic. cod. 4, 18, 80, 93, 95, 107, 109, 110, 111, 136, 149, 155, 172, 181, 182, 223, 384, 665, primo 250, nunc 174, 249, 387, quibus ex *Lettres de M. l'Exprofesseur* p. 18, et Fabricy *Titres* T. II p. 508, addendus est 366, seu Sangerman. 2. Accedunt ex meis 16, 198, 211, 226, 233, 443, 543, 592, 594, 648, primo 4, 11, 262, 265, 266, 305, 345, 419, 596, 674, 850, nunc seu suppl. ad marg. בראשון 13, 20, 248, 405, 408, 554, 562, 663, 827, ex exter. 33, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Syrus. Lectionem hanc sequuntur etiam

quotquot ex Targumicis codicibus addunt hic בניסן *in Nisan*, nam Nisan est primus Judaeorum annus ecclesiasticus. Ita autem legit Targ. cod. meorum 265, 562, 648, 722, primo 11, 266, ad marg. 405, ac Targum impressum Pent. antiqui membr. in 4. sec. xv in Apht.. Codex meus 198 addit quoque ex prima manu ליהוה *et fecerunt pascha Domino*, sed contra veterum interpretum fidem.

V 12 ממחרת *a crastino die* — ממחרת הפסח *a crastino die paschatis*, cod. meus 265 primo, ac bini Machazorim Sonc. sec. xv in sect. h. l.. Sed desumptum ex versu praecedenti, nec ab ullo veterum interpretum confirmatur. V. 13 iidem Machaz. Soncin. ac codex meus 378 primo defective לצרנו, sed vitiose.

V 14 ויאמר לא *Et dixit, non* — ויאמר לו *Et dixit ei*, Kennic. cod. 18, 60, 84, 85, 89, 125, 151, 176, 220, 223, 226, 244, 325, 350, 384, 665, primo 110, 155, forte 82, nunc 4, 326, utrumque 109, cod. mei 4, 16, 174, 198, 211, 233, 253, 267, 443, 483, 562, 594, 662, 674, 700, 802, 850, primo 21, 30, 249, 265, 305, 408, 419, 627, 663, 789, Pent. Pragens. 1518 in Apht., Lxx, Syrus, Targum cod. mei 266, 562, 802, Targ. Pentat. antiqui sec. xv in 4. in sect. h. l.. Ac lectionem hanc probant cod. meus 674 hisp. ad marg., Lilienthal. *Comm. duorum cod. Regiom.* p. 149, Bahrdt *Observ. crit. circa cod. heb.* pag. 66, Hufnagel *Not. ad sel. cap. V. T.* pag. 155. Norzius testatur in antiquo ms. scriptum fuisse in textu לא, ad marg. לו ק', quod tamen amanuensis mendum putat ob Masorae auctoritatem, quae inter 15 loca scripta לא, et lecta לו nostrum hunc non enumerat.

Ib. אל פניו *ad faciem suam* — על פניו *super facie sua*, Kenn. cod. 18, 19, 50, 85, 93, 136, 154 marg., 180, 198, 253, 301, 325, 337, 350, 665, primo 128, 174, forte 90, cod. mei 1, 16, 20, 197, 198, 230, 233, 253, 267, 341, 413, 483, 486, 502, 562, 594, 597, 662, 688 in Apht., 700, 744, 802, 825, 850, primo 11, 21, 240, 262, 266, 305, 413, 443, 575, 674, 827, exter. 33, primo 1, Bibl. Sonc., Bibl. Brix., Bibl. Complut., Proph. Soncin. 1486, Pent. antiquus sec. xv in 4. in Apht., Pent. CPol. 1505, CPol. 1522, Machaz. Soncin. 1486, Machaz. aliud Sonc. sec. xv, Machaz. Pisaur. a Soncinatibus edit., Machaz. Hamburg. 1536. Sed crebra ac fere perpetua est harum particularum אל et על in scripturis ac mss. cod. permutatio, nec gravis momenti, unde et multas varias lectiones ex ea ortas negligimus.

V 15 נעלך *calceum tuum* — נעליך *calceos tuos*, Kennic. cod. 223, forte 174, mei 594, 597, primo 262, 405, 419, 722, 789, Syr., Arabs. Chaldaeus de utroque num. sumi potest.

Ibid. רגלך *pede tuo* — רגליך *pedibus tuis*, Kenn. cod. 77, 108, 158, 174, 196, 226, cod. mei 13, 198, 248, 262, 266, 408, 419, 502, 594, 662, 700, 802, primo 211, 596, 721, exter. 33, Bibl. Ven. 1525-28, Ven. 1533, Hamburg. Hutteri 1587, Quadril. Wolderi, Veneta 1627, Josue cum Comm. Ven. 1609, Machaz. Pisaur. a Sonc. editum, Mach. Hamburg. 1536, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs.

Chaldaeus iterum ad utrumque num. trahi potest, quod saepe monere operae pretium non ducimus.

Ibid. קדש *sanctitas est* — קדוש *sanctus est*, Kenn. cod. 107, 150, 198, codices mei 248, 419, 443, 663, 716, 721, primo 198, 594, 596, nunc 226, ad marg. 262. Ita correctum in 20, sed seriori manu hodierna lectio restituta. Concinunt Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486, Versiones omnes.

Idem קדש *sanctitas* — אדמת קדש *terra sanctitatis*, vel *sancta*, Ken. cod. 70, 76, 95, 244, 308, 665, nunc 170, quibus adstipulatur 253, sed mend. קדוש. Ex meis ita legunt 197, 262, 802, primo 405, 440, 579, 667, 700. Sed *terrae* vocab. reticent antiquae versiones. Targum tamen cod. mei 802 repetit nomen אתר, *locus sanctus est*, quod idem faciunt Targum Machaz. Pisaur., ac Machazor Bonon. 1541. Quam VI 3 notant Bibl. Ven. 1518, et Basil. 1536, variam lectionem שבעת *septem* pro שש *sex*, nullus collatorum codicum servat, nullaque antiqua versio.

VI 5 בשמעכם *in audiendo vos* — כשמעכם *quum audieritis vos*, Ken. cod. 1, 89, 93, 112, 195, 253, primo 209, ex meis 13, 554, 575, 667, primo 782, nunc 744. Ita Kerì habent hi codices in textu. Alii nullum hic Kerì agnoscunt, ut meus 196, 211, 701, ac Proph. Thess. 1535. Kenn. 246, 249, 250, 251, habent כשמעכם ק׳ ad marg., unde in Kennic. Bibliis expungendi.

VI 7 ויאמרו *Et dixerunt*. Rectior lectio marg. ויאמר *Et dixit* in textu in multis mss. et editionibus antiquis, in Kenn. 1, 70, 77, 82, 85, 89, 93, 99, 149, 162, 171, 172, 174, 175, 176, 253, primo 2, 150, 168, 172, 176, 209, in meis 13, 211, 596, 663, 667, 688, 701, 744, 827, primo 4, 440, 575, 579, 782, 789, nunc 554, in Bibl. Soncin., in Brix. 1494, Complutensibus, Venetis binis 1518, Venet. 1521, in tribus Basil. Munsteri 1534, 1536, 1546, in Paris. Rob. Steph. 4., in Prophetis Sonc. 1486, Vulg., Syro, Chaldaeo, Arabe. Iterum ex Kenn. Bibliis expungendi cod. 246, 249, 250, 251.

VI 8 כאמר *quum diceret* — באמר *in dicendo*, Kenn. cod. 70, 84, 85, 93, 101, 149, 154, 160, 172, 180, 210, 249, 250, 601, 602, primo 2, 3, 100, 130, forte 128, כ sup. ras. 198, cod. mei 4, 20, 196, 210, 226, 295, 341, 413, 554, 627, 663, 688, 744, 827, primo 187, 440, 575, sed ex his 4, 210, 413, 627 habent ad marg. כאמר ק׳.

Ibid. לפני יהוה *ante Dominum* — לפני ארון יהוה *ante arcam Domini*, Ken. cod. 198, 253, primo 251, Biblia Soncin. 1488, Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Veneta bina 1518, Veneta 1521, Basileensia Munst. utraque Heb.-Lat. 1534, 1546, Basileens. alia ejusdem 1536, Hutteriana 1587, Nisseliana 1662, Proph. priores Sonc. 1486, Vulg., Syrus, Chaldaeus. Norzius in h. l.: » Jonathan vertit *ante arcam Domini*, sicque legitur in duabus antiquis editionibus לפני ארון ה׳, et in Masora magna recensetur hujusmodi variatio. At ego deduco scriptum esse לפני ה׳ ex ipsa Masora, quae sub littera *aleph* recensens 23 loca, ubi reperitur ארון ה׳, nostrum hunc non numerat, et ita reperi in accuratis mss. »

VI 15 בעלות *ascendente* — כעלות *cum ascenderet*, seu Kerì in textu legunt Kenn. cod. 70, 77, 84, 89, 93, 94, 112, 113, 130, 150, 168, 173, 182, 209, 246, 249, 250, 251, 253, 601, nunc 1, cod. mei 187, 226, 305, 319, 346, 440, 509, 518, 554, 575, 576, 579, 596, 627, 667, 688, 716, 744, 827, nunc 782, Bibl. Sonc., Antiqua in fol. sine anno et loco, Ven. utraque an. 1518, Veneta 1521, Veneta Rabbinica 1525, Veneta 4. 1525-28, Veneta 1533, Basileensia 1534, Parisiensia Roberti Steph. 16., Ven. 1544, Basileensia 1546, Veneta 4. 1551, Ven. 1563, Plantin. 4. 1566, Veneta 4. 1566, Plantin. 8. ejusdem anni, Ven. 4. 1570, Polyglotta Antwerp., Veneta 8. 1572, Antwerp. sine punctis 1573, Polyglotta Sanctandreana 1586, Hamburg. Hutteri 1587, Quadrilinguia Wold., Rapheleng. sine punctis 1610, Veneta 4. 1613, Veneta 1627, Ven. 12. 1635, Ven. Lombrosi 1639, Ven. 1647, Polyglotta Londin., Lipsiensia Heb.-Lat. 1657, Veneta 1678, Ven. 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Norzii 1742, Viennensia 1743, Ven. 1766, Liburn. 1780, Pisana 1781, Prophetae prior. Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarb. ejusdem anni, Proph. prior. Thess. 1535, iidem cum Comm. Abarb. Lips. 1686, Josue cum Comm. Ven. 1609. Atque ita proculdubio legunt etiam Bibl. Pisaur. 1517, quae hic in meo exemplari deficiunt, et corrector cod. mei 782 notat כף כת׳ *caph scriptum*. » In nonnullis codicibus, inquit Norzius, legitur בעלות cum ב, et Kerì כעלות cum כ, sicque judicat Kimchius. In aliis scriptum est per כ, et traditum de eo, quod *caph* est scriptum et lectum, seu *Kerì, Chediv*, mihique videtur ita esse oportere, quia non numeratur hic locus in Masora inter undecim loca, quae scribuntur per *beth*, et leguntur per *caph*. In multis cod. ut meis 2, 341, 701, aliisque, deest Kerì, nec illud exprimunt Biblia Veneta 12. 1615.

VI 19 אוצר יהוה *in thesaurum Domini* — אוצר בית יהוה *in thesaurum domus Domini*, cod. Regiom. posterior, seu Kenn. 224 in Kenn. Bibliis omissus, teste Lilienth. in *Comm. crit.* pag. 177, et Starck. *Dav. Carm.* T. I pag. 241, et Targ. impressum. Kenn. 145 pro הוא habet הם.

VI 20 וירע *Et clamavit* — וירעו *Et clamaverunt*, cod. meus 20 primo. Sequuntur verba pluralia. בשמוע codex meus 226, et ut videtur, 575.

Ibid. ויריעו העם *et clamaverunt populus* — ויריעו כל העם *et clamaverunt omnis populus*, Kenn. cod. 154, mei 716, primo 1, nunc 683, Lxx. Sed πᾶς juxta Masium obelisco notandum, et expungendum. Cod. meus 554 קול pro כל העם.

VI 24 אוצר בית יהוה *in thesaurum domus Domini* — אוצר יהוה *in thesaurum Domini*, cod. Kennic. 145, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs.

VI 26 לפני יהוה *coram Domino*. Deest in cod. meo 701 primo et Lxx.

VII 1 בבני ישראל *in filios Israel* — בישראל *in Israel*, Kenn. cod. 154 marg., 174, 180, 224, 252, 601, 602, primo 246, nunc 182, mei 226, 554, primo 701, et utraque Biblia Ven. 1518 ad marg. » In uno codice antiquo, notat Norzius, scriptum est *in*

Israel, hujusque lectionis testimonium extat etiam in editione antiqua, sed ceteri codices legunt *in filios Israel* ». Vetustae versiones tuentur et ipsae communem lectionem.

VII 7 אתנו *nos* — אתם *eos*, Kenn. cod. 145, seu Argentor. 1 a Kennic. omissus, quem suppleo ex autographo collationis, quod apud me extat. LXX αὐτὸν, relato, ut codex, pronomine ad populum.

VII 13 איביך *inimicis tuis* — איבך *inimico tuo*, cod. Kenn. 77, meus 20, et utraque editio Pisaur. Proph. prior. cum Comm. Kimchii, et Abarb. 1511, cum quibus proculdubio consentiunt Biblia Pisaur. 1517 hic in meo exempl. mutila. Cod. meus 701 primo איביכם *inimicis vestris*, cum suffixo plur., ut in sequentibus, sed praecedit verbum sing.

VII 17 לגברים *per viros* — לבתים *per domos*, Kenn. cod. 253, nunc 366, utrumque 531, cod. mei primo 305, nunc 20, 174, 663, item 716 ad marg., non deleta lectione textuali, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Vulgatus, Syrus. Ita etiam legit Aldina editio LXX, teste Fischero *Prolus. de versionibus graecis* 8. Lips. 1772 pag. 156, qui lectionem hanc praefert. Sed Masius praefert hod. lect. κατ' ἄνδρα.

VII 25 וישרפו אתם *et combusserunt eos* — וישרפו אתו *et combusserunt eum*, cod. mei 226, primo 305, Praecedit aliud sing., sed sequitur plur., et in plur. vertunt veteres. Contra versu seq. pro עליו *super eum*, cod. Kennic. 224 habet עליהם *super eos*, idest super Achan ejusque liberos, quam lectionem meliorem putat Lilienthalius in *Comm. crit.* p. 177, sed nemo veterum interpretum confirmat.

VIII 11 העם *populus* — עם in statu regim. melius ob seq. המלחמה cod. meus 211, et ה redundare notat R. Isaias in cod. meo 470. Sed alia ejusmodi in Josue occurrunt exempla.

VIII 12 בין בית אל *inter Beth-el*, seu *domum Dei* — בין בית און *inter Beth-aven*, seu *domum iniquitatis*. Haec lectio judaeorum orientalium, seu Babyloniorum, ut notant Bibl. Rabb. 1525 ad marg., et Catal. V. Lect. orient. et occid. ad calcem impressus. Sed eam solus servat Kenn. cod. 84, damnatque antiquarum versionum auctoritas.

Ibidem לעיר *urbis* — לעי *Ai* nom. propr., Kenn. cod. 77, 112, forte 4, 209, cod. mei 13, 305, 539, primo 249, 663, 782, nunc 744, Prophetae priores Leir. 1494, Chaldaeus, et anonymus interpres Graecus antiquus in cod. Basileensi et Montfauconii *Hexaplis*. Videlicet hi codices sequuntur in textu Keri. Cod. meus 701 utrumque legit, sed לעי sine punctis, in 744 correctum לעי, et ad marg. לעיר ק' ordine inverso. Et ut hodiernum Chediv, seu lectio scripta est לָעִיר cum *kametz* et ר redundante, quod habita puncti ratione est *Ai*, multi codices sive mss., sive editi in textu legunt לעיר cum *chirech*, proprie *urbis*. Ita mss. mei codices 2, 3, 4, 20, 174, 196, 211, 226, 295, 304, 319, 341, 346, 413, 440, 512, 518, 576, 604, 627, 688, 716, 789, 827, nunc 249, 663, 782, ex Kennicottianis 224, seu Regiom. 2, teste Lilienthalio *Comm. crit.* pag. 178, et quidem sine ullo Keri. Accedunt ex editis Biblia Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta bina an. 1518, Ven. 1521, Ba-

sileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Hamburgensia Hutteri, Quadrilinguia Wolderi, Veneta 1627, Veneta 1647, Ven. 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Ven. 1739, Mantuana 1742, Ven. 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae prior. Pisaur. cum Com. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarbanelis circa eundem annum. Plerique autem ex hisce codicibus, et editionibus nullum Kerì, vel marg. emendationis vestigium exhibent, quod idem faciunt multi Kennicottiani, et ex mea quidem collatione 246, 249, 250, 251. Quin immo sunt editiones nonnullae, quae marg. lectionem לעי, vel textualem לעִיר aperte reprobant, ac legendum praecipiunt לעִיר, כ"צל *sic legendum est urbis*, ut Bibl. Ven. 1678, 1730, 1739, 1766. Ita legerunt Vulgatus, Syrus, et Arabs. In LXX deest. » Dissident, inquit Norzius, codices et Masorae. In nonnullis codicibus scriptum est לעיר, et Keri לעי, sicque scripsit auctor *Chelì jakar*, in aliis vero Kerì et Chediv, seu lectum et scriptum est לעיר. Dissident quoque versu 16 בעיר. In antiquo codice ita scribitur in textu cum Kerì בעי. Jonathan vertit primum לעי *Ai*, postremum *in urbe in Ai*. Videtur primum scriptum et lectum fuisse לעי, postremum scriptum בעיר, et lectum בעי, vertitque utrumque, Kerì et Chediv. Kimchius vero scripsit *qui in urbe*, sic Chediv, seu lectio textualis, et Kerì בעי *in Ai*; de primo autem loco nihil scripsit ». Haec Norzius, qui notat Occidentales, seu Palaestinos legere לעיר sine ullo Kerì, Orient., seu Babylonios לעיר cum Keri לעי. Praeferenda lectio Occidentalium.

VIII 13 וילך *et ivit* — וילן *et pernoctavit*, Kenn. cod. 4, 99, 153, 198 marg., 601, nunc 158, cod. mei 20, 226, 295, 663, primo 2, 305, 604, 688, 716, 744, 789, nunc 174, 627, et ut videtur, 701, Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486, Talmud Babylonicum. Lectionem hanc sistunt ad marg. utraque Bibl. Ven. 1518, eamque sequitur Kimchius in Josue V 14. Cod. meus 341 hispanus habet ad marg. Kerì וילן *lege et pernoctavit*. At vero veteres omnes hodiernum textum confirmant.

VIII 16 בעיר *in urbe* — בעי *in Ai*, seu Kerì in textu, Kenn. cod. 77, 195, primo 357, cod. mei 13, 701, 744, 789, primo 305, 440, et ut videtur, 211, nunc 2, 20, 716, Biblia Complut., et Syrus. Utramque lectionem vertit Targum בקרתא בעי *in urbe, in Ai*, sed Targ. Leirens. Proph. 1494 legit solum דבעי *qui erat in Ai*, huicque nostrae lectioni adstipulatur. Cod. meus 701 hispanus et antiquus habet in textu בעי, ad marg. בעיר ק׳ *lege in urbe*. Sic Kerì est Chediv, Chediv Kerì ordine inverso. Ex Kenn. codicibus expunxi 246, 249, 250, 251 Taurinenses, in quorum collationis autographo apud me extante ubique legitur בעי ק׳. Collatores autem sibi proposuerunt notare, ubi adest, et deest Kerì; hinc saepe marginales lectiones ab iis notatae a Kennicotto confusae, et pro textualibus acceptae. Si in textu esset בעי, illud notassent, ut solent, sine ק׳. Extant codices, qui nullum habent in textu Kerì et Chediv, et aperte legunt בעִיר cum *chirech in urbe*. Ita mei 174, 226, 295, primo 663, nunc 440, Biblia Brixiensia, ac bina Munsteriana

Hebraeo-Latina 1534, 1546, et ita vertit Arabs. Lxx et Vulg. non exprimunt. Cod. meus 627 habet quidem ad marg. Kerì, sed in textu legit בעיר. Conferantur cum his, quae sup. ad VIII 12 notat Norzius.

VIII 17 בעי *in Ai* — מעי *de Ai*, Kenn. cod. 253, Bibl. Sonc.. Sed cod. 253 ex Bibliis ipsis videtur descriptus, et lectio merum Sonc. Bibliorum mendum. Veteres omnes *in Ai*.

VIII 18 אל העיר *contra urbem* — אל העי *contra Ai*, Kennic. cod. 70, 250 marg., 601, ex meis 518, 554, 789, primo 304. Favet contextus, nam praecedit אל העי, sed versiones omnes habent *urbem*.

VIII 19 כנטות *ut extendit* — בנטות *in extendendo*, Kennic. cod. 155, cod. mei 174, 226, 440, 518, 554, 579, 627, 663, 701, 716, primo 305, Bibl. Brix. 1494, Proph. Sonc. 1486, et ad marg. utraque Bibl. Veneta 1518.

VIII 20 העי *Ai* — העיר *urbis*, cod. Kennic. 128, 158, meus 512 primo, Vulgatus.

Ibid. המדבר *desertum* — אל המדבר *ad desertum*, Kennic. cod. 113, 153, 155, 180, 246, forte 102, 130, cod. mei 2, 187, 226, 688, primo 3, nunc 20.

VIII 21 העי *Ai* — העיר *urbis*, Ken. cod. 168, nunc 154, forte 174, 209. Ita se reperisse in antiquo codice testatur R. Jacob Chaiim ad marg. Bibl. Venet. Rabb. 1525, sed Norzius notat in omnibus codicibus a se inspectis sine ulla discrepantia reperisse העי, et sic vertunt antiqui omnes interpretes.

VIII 22 להם *ipsis* — לו *ipsi*, Kenn. cod. 84, 90, 130, 144, 158, 176, 178, 182, 224, 225, 226, 252, 602 marg., primo 99, nunc 2, 128, 139, 154, 174, 357, quibus ex mea collatione adde 475, cod. mei 1, 13, 174, 226, 304, 518, 576, 604, primo 4, 196, 701, nunc 667, 782, exter. 47, nunc 103, Bibl. Brix. 1494, Antiqua sine an. et loco, Pisaur. 1517, Complut. ejusdem anni, Mantuana Norzii 1742, Liburnensia 1780, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Com. Abarban. circa eundem annum, iidem cum Comm. Kimchii Thessalon. 1535. Ad marg. lectionem hanc exhibent utraque Bibl. Ven. 1518, in Append. Basileensia Munsteri 1536. Margo Kenn. cod. 82 habet: *Inveni in cod. Babylonico* לו, *et sic in Hilleliano, et quidem sine punctis*. Norzius hanc restitutae a se lectionis rationem dat in h. l.: » In nonnullis cod. mss. et editionibus recentioribus scriptum est להם, sicque interpretatur Jonathan, in aliis mss. scriptum est לו, et Kerì להם. At vero in mss. hispanicis accuratissimis, et antiquis editionibus scriptum est לו, nec ullum omnino extat hic Kerì et Chediv. Ita etiam extat in R. Meir, et auctor *Chelì jakar* exponit et ipse in singulari ». Ex meis codicibus hispanici sunt 4, 196, 304, 346, 518, 576, 701, 782, ex Kenn. 99, 128, 139, 252, ex exteris meae collationis 103. Codex ipse Hillelianus ita legebat, teste Kenn. 82. Ex hispanis codicibus hausta sunt Biblia antiqua in fol., Biblia Pisaur. 1517, Biblia Complutensia, ac Proph. prior. Pisaur. cum dupl. Comm. 1511. Non male ergo notat Norzius ita legere hispanos codices accuratos et antiquos, contra ac sentiat

Brunsius *De var. lect. Kenn.* pag. 58. Sed ex antiquis versionibus quae pronomen hoc exprimunt, legunt in plurali, in cod. meo 518 extat ad marg. לָהֶם ק׳, corrector autem 667, incertus forte super hac re, textualem lectionem non delevit.

VIII 27 ישראל *Israel* — בני ישראל *filii Israel*, Kennic. cod. 1, 77, 84, 145, 149, 150, 154, 155, 158, 160, 168, 173, 174, 176, 178, 180, 182, 198, 204, 205, 206, 220, 225, 226, 227, 228, 246, 249, 250, 251, 252, 253, 301, 308, 310, 336, 337, 358, 359, 366, 399, 400, 403, 418, 420, 431, 451, 452, 459, 461, 475, 477, 490, 491, 494, 519, 530, 531, 540, 542, 547, 559, 560, 562, 569, 571, 587, 590, 596, 597, 598, 601, 602, 606, 612, 614, 616, primo 320, 543, 546, 642, nunc 240, item nunc, seu ad marg. add. בני 224, 240, 375, 425, 476, 514, 607. Concinunt ex meis cod. 2, 13, 174, 211, 226, 249, 305, 518, 539, 554, 627, 663, 715, 716, 744, 789, primo 1, 20, 21, 341, 596, 827, nunc 4, 667, exter. meae collat. 1, Bibl. Sonc., Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. exter. 1, seu Pontificii. Codex meus 319 notat in aliis codicibus legi בני, variamque hanc lectionem exhibent ad marg. utraque Bibl. Ven. an. 1518. Conf. Houbig., qui eam communi anteponit, et quae annotavimus in *Specim. Pont. cod.* p. 39.

VIII 28 העי *Ai* — העיר *urbem*, cod. meus 789 primo, Lxx, Vulg.

VIII 31 את בני *filios Israel* — אל בני *ad filios Israel*, cod. Kennic. 246, 253, mei 440, primo 663, Biblia Brix. 1494, Proph. Sonc. 1486.

Ibid. בספר תורת *in libro legis* — בתורת *in lege*, cod. meus 226 primo, Lxx, Arabs.

VIII 33 ושטרים *et praefecti* — ושטריו *et praefecti ejus*, Kenn. cod. 93, 601, primo 150, nunc 155, 182, forte 89, cod. mei 226, 575, primo 3, 688, 701, Syrus, Chald., Arabs, Miscnà, Talm. Babylon., Rabbòth.

VIII 34 בספר התורה *in libro legis* — בספר משה *in libro Mosis*. Variam hanc lectionem servant ad marg. Bibl. Ven. utraque an. 1518: ס״א בספר משה *alii codices in libro Mosis*, eisque favent Lxx vertentes ἐν τῷ νόμῳ Μωυσῆ, ac bini alii anonymi et antiqui Graeci interpretes ad marg. codic. Basileensis apud Montfauconium, ex quibus alter legit *in lege Mosis*, alter *in libro legis Mosis*.

IX 1 הכנעני *Chananaeus* — והכנעני *et Chananaeus*, Kenn. cod. 1, 93, 150, 180, 253, cod. mei 291, 486, 575, primo 211, 412, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Arabs.

Ibid. הפרזי *Pherizaeus* — והפרזי *et Pherizaeus*, Kennic. cod. 1, 77, 89, 93, 108, 113, 125, 130, 145, 174, 176, 180, 224, 253, forte 128, 139, cod. mei 6, 196, 226, 267, 291, 295, 575, 606, 627, 663, 667, primo 197, 210, 211, 512, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Arabs. Varii cod. utriusque collationis והחוי *et Chivaeum*, etiam hispani ut meus 575.

IX 3 את אשר *quae fecerat* — את כל אשר *omnia quae fecerat*, cod. Kenn. 172, primo 246, ex meis 1 in Apht., 196, 716, 868, primo 174, 486, nunc

440, Lxx, Vulgatus. Sed ex recensione Masii vocab. πάντα in Lxx confodiendum obelo.

IX 4 ויצטירו *et legatos se finxerunt* — ויצטידו *et viaticum sibi sumserunt*, Kenn. cod. 60, 112, 160, 602, videtur 172, 178, ד sup. ras., seu primo, ut videtur, 99, cod. mei 174, primo 305, 596, 663, 667, 827, forte primo 2, 211, 249, Biblia Simonis 1752, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. » *Finxerunt se legatos*, inquit Capellus *Crit. sacr.* lib. V cap. II p. 785 novae editionis Hal. 1778, sic enim locum illum vertere solent interpretes. At Targum reddit אזדודו *viatico se instruxerunt*, nam זוד hoc significat ab hebraeo ציד, legit ויצטידו (non הצטידו, ut notat Lilienthalius). Atque sic etiam legerunt Lxx interpretes, qui reddiderunt ἐπισιτίσαντο, et Vulg. versio *tulerunt sibi cibaria*. Quae lectio proculdubio est melior: non enim Gabaonitae fingebant se esse legatos, siquidem vere erant legati, sed fingebant se venire de terra longinqua. Et praeterea lectio illa confirmatur ex versu 11 et 12 cap. illius, ubi quum idem factum Gabaonitarum repetitur, voces צידה, et הצטידנו usurpantur. » Confer. idem Capellus lib. V cap. IX p. 885, et lib. IV c. XVIII pag. 749, et quae in notis ad postremum hunc locum contra eum animadvertit Scharfenbergius.

IX 6 איש ישראל *virum Israel* — בני *filios Israel*, cod. meus 20, et Arabs. Codex tamen notat ad marg. alios codices legere איש.

Ibid. רחוקה *longinqua* — רחוקה מאד *longinqua valde*, cod. Ken. 145, et ex Lilienthalio pag. 179, 224, seu Regiom. 2 ad marg., ex meis 716, primo 440, nunc seu ad marg. 663. Ita legitur infra v. 9, unde hausta varietas. Nam versiones omnes receptam lectionem tuentur.

IX 7 ויאמרו *Et dixerunt* — ויאמר *Et dixit*, ut fert Keri, in textu legunt Kennic. cod. 50, 60, 85, 99, 106, 108, 125, 128, 150, 168, 227, 253, primo 1, 162, 209, cod. mei 1 in Apht., 13, 20, 267, 291, 486, 507, 543, 547, 606, 662, 667, 688, 700, 825, 868, primo 6, 197, 211, 249, 304, 518, 579, 782, 827, Biblia Sonc., Brix. 1494, Veneta utraque 1518 ad marg., Munsteri utraque Hebr.-Lat. 1534, 1546. Iterum ex Kenn. cod. quatuor Taurinenses expungo 246, 249, 250, 251, qui habent, ut ex autographa eorum collatione patet, ויאמר ק'. Alii codices, ut mei 226, 554, nullum habent Keri, nullumque in textu punctum, vel vestigium sing. lectionis.

IX 23 וחטבי *et caedentes* — חטבי *caedentes*, Kenn. cod. 50, 114, 125, 150, 154, 158, 168, 178, 182, 198, 246, cod. mei 1 in Apht., 2, 196, 211, 291, 543, 744, primo 3, 20, 21, 249, 554, 700, nunc 701, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Syrus.

IX 24 אשר צוה *quod praecepit* — כל אשר צוה *omne quod praecepit*, cod. Kenn. 195, meus 249 primo, ac Lxx. Primo etiam, ut videtur, meus 187, qui habet ת praecedentis part. את rescriptum sup. ras., ac dilatatum. Idem cod. meus 249, exter. 1, uterque prima manu, ac Syrus omittunt v. 26 vocab. בני *filiorum*.

X 6 ידיך *manus tuas* — ידך *manum tuam*, Kenn. cod, 84, 89*, 93,

150, 168, 174, 182, 251, primo 128, cod. mei 20, 226, 341, primo 211, 413, 518, 663, 789, Biblia Sonc., Bibl. Brix., Proph. Soncin. 1486, Arabs.

X 8 בידך *in manibus tuis* — בידך *in manu tua*, juxta Keri, Kennic. cod. 1, 2, 3, 4, 20, 30, 67, 70, 77, 84, 85, 89, 90, 93, 94, 99, 101, 112, 113, 114, 128, 130, 144, 145, 149, 150, 154, 155, 158, 160, 162, 168, 171, 172, 174, 175, 176, 178, 180, 195, 198, 209, 210, 224, 226, 240, 242, 246, 252, 253, 475 a me collatus, 601, 602, cod. mei 1, 3, 4, 13, 20, 21, 174, 187, 196, 210, 249, 295, 304, 305, 319, 341, 346, 413, 440, 509, 512, 518, 539, 554, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 667, 688, 701, 716, 744, 782, 789, 827, primo 211, exter. 1, 103, Biblia Soncin., Brix. 1494, Antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, bina Veneta 1518, Veneta alia 1521, Basileensia Munst. tria 1534, 1536, 1546, Hamburg. Hutteri 1587, Quadrilinguia Wolderi, Mantuana Norzii 1742, Liburnensia 1780, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchi, et Abarban. 1511, Thessalonicenses 1535. In codicum numero multi hispani optimae notae, et antiquiores editiones ex hispanis proculdubio cod. desumptae, sed Lxx, Vulg., Syr. plur. lect. sequuntur.

Ibid. לא יעמד *non stabit* — ולא *nec stabit*, Kenn. cod. 145, 149, 154, 168, 174, 198, 253, ex meis 13, primo 20, 701, 827, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Syrus.

X 10 בגבען *in Gibeon* — בחברון *in Hebron*, cod. meus 1, et Arabs. Sed ad marg. codicis, non deleta textuali, suppleta altera lectio.

X 11 ישראל *Israel* — בני ישראל *filiorum Israel*, codex meus 596 primo, 20 nunc, Lxx, Vulg., Arabs. Vers. seq. לעיני ישראל *coram Israel*. Iterum addunt בני *filiis* cod. meus 4 primo, et Syrus. Arabs *coram turba Israel*, Vulgatus *coram eis*, Lxx omittunt.

X 13 על ספר *super libro* — בספר *in libro*, cod. exter. 18 hisp. primo, Vulg., Syrus. Ken. 224 loco *caeli* legit *diei*, sed contra fidem omnium veterum.

Ibidem כיום *ut die* — ביום *die*, Kennic. cod. primo 3, 84, forte 93, meus 305 primo, et ut videtur, 701, Prophetae Sonc. 1486.

X 24 כהוציאם *quum educerent illi* — בהוציאם *educentibus illis*, cod. meus 226, 596, et ita per ב videntur legere Bibl. Brix. 1494.

Ibid. המלכים *reges* — חמשת המלכים *quinque reges*, Kenn. cod. 149, 180, 253, nunc seu ad marg. 251, codex meus 663 primo, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486. Codex meus 579, qui saepe in singularibus lectionibus congruit cum Proph. Sonc., hicque exhibet verbum abrasum trium litterarum, forte legebat prima manu חמש'. Sed additamentum hoc nullum habet praesidium in antiquis libris. In iisdem Bibliis ac Prophetis Soncinensibus, et in multis codicibus etiam hispanis, antiquis, melioris notae, legitur ההלכו sine א arabicae formae. Pauci alii cum Lxx pro כל איש ישראל *omnes viros Israel*, legunt כל ישראל *omnem Israel*. Ms. tamen cod. Lxx apud Masium addit ἄνδρα.

X 28 אתם *eos* — אותה *eam*, Ken. cod. 84, 112, 130, 158, 160, 175, 198, 246, 601, 602, primo 250, nunc 155, 180, cod. mei 4, 295, 341, 554, 604, 663, primo 305, 701, 782, 827, nunc 21, 579, Biblia Veneta utraque 1518 ad marg., Arabs, Chaldaeus in Bibl. Rabb. 1518. Alii codices defective legunt אתה *eam*, ut Kennic. 1, 77, 93, 100, 113, 114, 168, 227, 249, 253, primo 150, nunc 139, ex meis 3, 13, 20, 512, 539, 716, primo 187, nunc 667, Biblia Sonc., Proph. Soncinenses. Ac melior quidem sensus ex sing. lectione, ac praesertim defectiva, quae legi ac verti potest *cum ea*. Margo cod. mei 319 notat in aliis exemplaribus legi אותה, sicque in vetusto codice reperit Norzius. » In editione Bombergiana, inquit is, anni 278 ad margin. legitur אותה, et ita in Targ. hic גמיר יתה. In vetusto quoque codice scriptum est אותה *eam*. In ceteris libris accuratis scribitur אותם *eos*, et Targ., quod ipsi habent, legit יתהון, nec aliter scribitur in R. Meir, et interpretatur auctor *Chelì jakar* ». Codex meus 226, Lxx, Vulgatus, Syrus, pronomen hoc, hic redundans et incommodum, omittunt.

X 29 עם לבנה *cum Libna* — על לבנה *contra Libna*, Kennic. cod. 145, 155, 253, 601, primo 3, ex meis 21, nunc 4, Bibl. Brixiensia, Proph. Sonc., Vulgatus. Kennic. 182 praecedens לבנה melius legit ללבנה *ad Libna*, expressa praepositione.

X 30 גם *quoque*. Deest in Kenn. 70, in meis 226, primo 604, in Lxx, Vulg., Arabe. Multi etiam cod. omittunt secundum בה *in ea*, ut Ken. 30, 93, 94, 145, 160, 601, 602, mei 226, primo 4, 20, 305, 440. Transfixum in 554, sine punctis, ut abolendum, in 663.

X 32 ככל אשר *juxta omnia quae fecerat* — כאשר *sicut fecerat*, codex meus 2 primo, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs.

X 33 שריד *superstitem* — שריד ופליט *superstitem et qui evaserit*, codex meus 20 primo, ac Lxx. Kenn. 101, 172 כל עמו *omnem populum ejus*, ut Vulg.

X 39 וילכדה *Et cepit eam* — וילכדוה *et ceperunt eam*, cod. Kenn. 602, mei 226, primo 20, Lxx. Pluralem lectionem, sed defective per *kibbutz*, habent mei 295 hispanus, ac 305. Cit. cod. meus 226 pro עריה *urbes ejus* legit עריהם *urbes eorum*, et pro בה *in ea*, בהם *in ipsis*, idest urbibus.

Ibid. וכאשר עשה ללבנה ולמלכה *et sicut fecerat Libnae et regi ejus*. Desunt in cod. meo 226 prima manu, et in exempl. Vatic. Lxx.

XI 7 על מי *super aquas* — אל מי *ad aquas*, cod. Kenn. 253, Bibl. Soncin., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Vulg., Syrus. Sed saepe pro אל usurpatur על.

XI 10 כל *omnium* — לכל id. praep. ל Kenn. cod. 1, 30, 89, 93, 130, 145, 160, 168, 180, 224, 226, 227, 246, 250, 253, 602, nunc 251, cod. mei 13, 211, 226, 554, 716, 744, 827, primo 1, 20, 663, nunc 4, 319, Biblia Sonc., Bibl. Pisaur. 1517, Prophetae priores Soncin. 1486, et utrique Pisaur. cum Comm. Kimchi, et Abarb. 1511. In cod. meo 226 pro ממלכות האלה *horum regnorum* correctum est ממלכות הארץ *regnorum terrae*, et vers. 13 pro ישראל *Israel*, *Josue*. Vers. 17 pauci codices שעירה *ad Sehir*.

XI 19 אל בני *ad filios* — את בני *cum filiis*, Ken. cod. 2, 20, 30, 67, 70, 82, 100, 114, 130, 149, 150, 154, 160, 168, 174, 182, 198, 226, 227, 228, 246, 249, 601, 602, primo 77, 99, forte 1, cod. mei 3, 13, 20, 174, 211, 440, 512, 539, 579, 596, 604, 701, 716, 744, 827, primo 554, 782, nunc 663, Biblia Complutensia, Proph. priores Leir. 1494, Chaldaeus.

XI 21 מן ענב *de Hanab* — ומן *et de Hanab*, cod. Kennic. 4, 89, 93, 130, 150, 158, 174, 182, 224, primo 154, cod. mei 13, 20, 305, 575, 596, 663, 701, 716, 744, primo 789, 827, nunc 4, 249, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs.

Ibid. ומכל הר יהודה *et de omni monte Juda*. Desunt in Ken. codicibus 1, 246, 428, in meis prima manu 20, 249, 319, in Lxx. Defuisse etiam olim videntur in meo 782, a Kennic. allato sub n. 409, qui, ut omissis quibusdam verbis locus fieret, fere integram hic lineam exhibet sup. ras. et in angusto spatio rescriptam. Cod. meus 226 pro הר legit ערי *urbibus Juda*.

Ibid. הר ישראל *monte Israel* — הרי *montibus Israel*, cod. Kenn. 246, 253, Proph. Soncin. 1486. Vers. 22 iidem Proph. Soncin. legunt ולא נותר *Nec remansit*.

XI 23 כמחלקתם *secundum partitiones eorum* — במחלקתם *in partitionibus eorum*, Kenn. cod. 84, 85, 89, 93, 160, 174, 176, 198, 246, 249, 250, 253, 601, 602, cod. mei 4, 20, 174, 187, 226, 295, 413, 440, 518, 539, 545, 554, 575, 579, 596, 627, 663, 701, 737, 744, 789, 827, primo 2, 305, 782, nunc 196, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Complutensia, Veneta in fol., et 4. an. 1518, Veneta 1521, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Plantin. fol. 1571, Polyglotta Sanctandreana, Veneta 1647, Proph. priores Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchi 1511, Pisaur. cum Comment. Abarb. ejusdem anni, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Abarbanel in h. l.. Bibl. Pisaur. 1517 dissident hic a Prophetis Pisaur., et legunt per כ.

XII 3 עד *usque* — ועד *et usque*, cod. Kenn. 198, meus 545 primo, ac Bibl. Complutensia.

XII 4 ובאדרעי *et in Edrehi*. Deest conjunctio in Kennic. cod. 155, 160, 253, 601, in meis 249, 305, primo 20, in Bibliis Sonc., et Prophetis Soncin. 1486.

XII 6 ויתנה *et dedit eam* — ויתנם *et dedit eos*, cod. Kennic. 84, primo 99, favetque analogia, sed vetusti interpretes suffixum referunt ad terram.

XII 7 ועד *et usque* — עד *usque*, Kennic. cod. 253, meus 716, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Vulgatus.

Ibid. כמחלקתם *secundum partitiones suas* — במחלקתם *in partitionibus suis*, cod. Kenn. 84, 89, 93, 94, 112, 149, 155, 160, 174, 182, 224, 227, 246, 249, 252, 253, 602, nunc 251, cod. mei 3, 20, 187, 226, 249, 304, 305, 440, 518, 539, 545, 554, 575, 579, 596, 627, 716, 744, primo 2, 21, 782, Bibl. Sonc., Brixiensia 1494, Antiqua in fol. sine anno et loco, Ven. Rabb. 1518, Ven. 4. 1518, Ven. 1521, Basileensia bina 1534, 1546, Parisiensia Rob.

Steph. in 4., Hamburg. Hutteri 1587, Ven. 1647, Proph. prior. Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Thessalonicenses 1535. Bibl. Pisaur. et Proph. Pisaur. cum Comm. Abarb. legunt cum כ. Cod. meus 701, et Ken. 77 habent למחלקתם ex prima manu.

XII 8 ובאשדות *et in decursibus* — ובאשרות *et in lucis*, cod. Ken. 84, 176, mei 196, 701, nunc 305, ac Biblia Vulgata Sixti V.

XII 20 שמרון *Scimron*. Deest in cod. meo 579 primo, in Bibl. Brix. 1494, et in Antiquis in fol. sine anno et loco. Deest et in cod. Basileensi Lxx, ut in h. l. notat Houbigantius.

Ibid. מראון *Meron*. Deest in Kenn. cod. 70, 84, 253, in meis 667, primo 226, 305, 737, in Bibl. Soncin., in Proph. Sonc. 1486, Vulg., et Arabe. » Nos omittimus, inquit Houbigantius, cum Vulgato מראון, tum quia non liquet quomodo id sit convertendum, tum quia eorum sententiae accedimus, qui credidere in verbo מראון inesse verbi שמרון iterationem mendosam ». Male notant Biblia Kennic. deesse hoc verbum in Bibliis Brixiensibus. Deest alterum שמרון.

XII 23 לנפת *ad tractum* — לנפות *ad tractus*, Kenn. cod. 84, 182, 602, mei 226, primo 663, Chaldaeus. In plurali, sed defective לנפת cod. mei 554, 716, nunc 663.

XIII 2 הפלשתים *Philistinorum* — הפלשתי *Philistaei*, cod. Kenn. 30, 77, 100, 224, 251, meus 627.

XIII 3 הגתי *Ghittaeus* — והגתי *et Ghittaeus*, Kennic. cod. 1, 30, 89, 113, 145, 154, 158, 160, 224, 226, 228, 253, 601, 602, primo 168, cod. mei 2, 226, 440, 554, primo 20, 211, 305, 744, nunc 4, 596, 663, Bibl. Sonc., Veneta utraque 1518 ad marg., Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Arabs, Targum Proph. Leir. 1494.

XIII 6 לישראל *Israeli* — לגורל לישראל *in sortem Israeli*, codex meus 226, et Lxx.

XIII 9 עד *usque* — ועד *et usque*, Kennic. cod. 224, primo 155, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486.

XIII 13 ולא *Et non expulerunt* — כי לא *Quia non expulerunt*, cod. Kenn. 253, Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486.

XIII 14 נתן *dedit* — נתן משה *dedit Moses*, Kenn. cod. 30, 70, 154, 198, mei primo 211, 305, nunc 4, in quo antiqua manu suppletum Mosis nomen, quod tamen veteres non legunt.

XIII 16 על מידבא *super Medeba* — עד *usque ad Medeba*, Ken. cod. 4, 30, 60, 70, 77, 93, 100, 108, 125, 172, 174, 180, 198, 224, 253, primo 158, ex mea coll. 475, forte 128, cod. mei 1 in Apht., 13, 20, 267, 291, 319, 507, 545, 554, 579, 606, 662, 663, 688, 700, 701, 744, 825, primo 1 in textu, 4, 187, 211, 305, 737, 782, 789, 827, nunc 226, 765, ad marg. 547, exter. 2, 18, Biblia Soncin., Brixiensia, Proph. Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Masora ac Norzius notant hoc esse unum ex novem על, quae conjiciuntur stare pro עד. Codex meus 663 praemittit ex prima manu אשר, quod legit et Kenn. 85, sed hic retento על.

XIII 17 אשר במישור *quae in planitie* — וכל המשור *et omnis planities*, cod. Ken. 253, Bibl. Sonc., Proph. Sonc., contra fidem omnium codicum et versionum.

XIII 22 אל חלליהם *ad interfectos eorum* — על *super interfectos eorum*, cod. Kenn. 30, 77, 89, 150, primo 155, mei 1 in Aphtar., 267, 507, 596, 744, 825, primo 13, 20, 554, 667, et ut videtur, 21, nunc 319, 547, Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486, Chaldaeus. Sed lectionem hanc reprobat margo cod. mei 2 ל' וחול על חלליהם *Non amplius extat, et prophanum est* super interfectos eorum.

XIII 23 וחצריהן *et villae earum* — וחצריהם *et villae eorum*, cod. Ken. 1, 30. 84, 125, 174, primo 128, mei 346, 606, 662, 700, 744, primo 211, Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Arabs.

XIII 28 וחצריהם *et villae eorum* — וחצריהן *et villae earum*, cod. Kenn. 30, 150, 176, forte 82, cod. mei 1 in Apht., 20, 226, 267, 291, 547, 575, 606, 662, 700, 737, 825, primo 4, 174, 440, 667, 789, Bibl. Ven. utraque an. 1518 ad marg.

XIII 30 כל הבשן *omnis Basan* — וכל *et omnis Basan*, Kennic. cod. 30, 50, 85, 113, 145, 150, 172, 180, 224, 601, primo 77, 168, ex meis 20, 554, 701, 716, 737, nunc 291, 440, Bibl. Sonc., Lxx. Non accurata hic lat. versio Chaldaei.

XIV 2 לתשעת *novem tribubus* — לתת לתשעת *dare novem tribubus*, Kenn. cod. 145, 150, 154, 182, 224, 226, 355, primo 2, 175, forte 174, cod. mei 295, primo 187, 211, nunc, seu ad marg. 440, 765, exter. 1 primo, Biblia Pisaur. 1517, bina Veneta 1518, Ven. 1521, Munst. tria 1534, 1536, 1546, Parisiensia Rob. Steph. in 4., Hamburgensia Hutteri, Quadrilinguia Wolderi, Hartmanniana 1595 in 4., Veneta Lombrosi 1639, Nissellana 1662, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchi 1511, iidem Pisaur. cum Comm. Abarb. ejusdem anni, Thessalon. 1535, Syrus, Targum Proph. Leir. 1494, quod addit למיתן. Prophetae Leir. 1494 habent hic unius verbi spatium pro lectorum judicio supplendum, ut reapse in meo exemplari antiqua manu suppletum לתת. Ac lectionem hanc aliquanto meliorem et commodiorem judicat Capellus *Crit. S.* p. 472 edit. in 8., contra Buxtorfius in *Anticrit.* p. 520 novitiam, qui tamen subdit, si quis eam retinere velit ob quorumdam librorum auctoritatem, se non habiturum repugnantem.

XIV 7 כאשר *sicut in corde meo* — כאשר היה *sicut fuit in corde meo*, Ken. cod. 250, 375, meus 554 primo, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Suspicor Kenn. 375 variam hanc lectionem tantum ad marg. referre. Nam Brunsius *De var. Lect. Kenn.* p. 59, notat marginem illius codicis habere ס"א היה *alii codices* fuit. Codex hic est ex mea conjectura Erfurtensis 5, nec a Michaelis in Bibliis Halensibus ad h. l. productus. Graeci interpretes legunt עם לבבו *cum corde suo*, quod Clericus, et Houbigantius anteponunt, confirmatque ex prima manu cod. Kenn. 150.

XIV 13 יפנה *Jephune* — יפנה הקניזי *Jephune Kenisaei*, cod. Kenn. 70, 94, meus 226 primo, Lxx. Ita versu seq.

XV 1 מדבר *desertum* — ממדבר *a deserto*, cod. meus 1, et Lxx. Versu 6 אבן *lapidem*. In cod. meo 226 correctum לאבן *ad lapidem*, ut vertunt omnes veteres.

XV 8 גי הנם *vallis Hinnom* — גי בן הנום *vallis filii Hinnom*, Kennic.

cod. 1, 70, 145, 253, nunc 30, ex meis primo 1, 20, 226, 554, 575, 596, nunc 545, Bibl. Sonc., Brixiensia 1494, Pisaur. 1517, Prophetae prior. Sonc. 1486, Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, Pisaur. cum Comm. Abarb. ejusdem anni, et Syrus. *Filii* nomen perperam hic addit latinus Chaldaei interpres, nisi ob oculos habuerit Targum ab edito discrepans. Cum בן legitur etiam nomen hoc sub initium versus, etsi in cod. meo 211 priori hoc loco illud expunctum sit, et sine eo legant Lxx et Arabs.

XV 14 ואת תלמי ואת אחימן *et Talmai et Achiman*. Ita postposito priori nomine cod. meus 226, et Lxx.

XV 19 ויתן לה *deditque ei* — ויתן לה כלב *deditque ei Caleb*, Kennic. cod. 85, 89, 93, 102, 145, 168, 182, 198, 224, 225, 226, 228, 253, 601, 602. Sed hic sine punctis, vel primo, ut et Erfurtensis 5, sive Kenn. 375 ex Bibliis Halensibus supplendus, cod. mei 1, 13, 211, 554, 716, primo 20, 210, 440, 579, 663, 744, nunc, seu suppl. ad marg. כלב 2, 21, 226, 701, exter. 1, Biblia Sonc. 1488, Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Proph. Sonc. 1486, cod. Alex. Lxx, Vulg., Syrus. Sed in Lxx Calebi nomen obelo jugulandum censet Masius. Versu 21 pauci codices et Biblia Soncin. pro בנגבה legunt נגבה *ad meridiem*. Codex meus 20 primo ונגבה *et ad meridiem*.

XV 28 ובאר שבע *et Beer sebah*, seu puteus juramenti — ובית שבע *et Beth sebah*, seu domus juramenti, cod. meus 226 primo, Biblia Complutensia, et anonymus Graecus interpres in Montfauc. *Hexaplis*.

XV 36 וחצריהן *et villae earum*. Cum suff. masc. וחצריהם cod. Ken. 70, 84, et prima manu mei 187, 211, 663, Bibl. Sonc. 1488, Proph. Sonc. 1486. Idem cod. meus 211 ita etiam primo legebat v. 44, 46, 51, 54, 57, 59, 60, 62, in quibus omnibus locis Ken. codices silent.

XV 40 ולחמס *et Lachmas* — ולחמם *et Lachmam*, Kenn. cod. 89, 93, 150, primo 130, forte 90, cod. mei 2, 4, 20, 187, 211, 226, 249, 305, 341, 346, 413, 440, 512, 518, 539, 545, 554, 575, 716, 744, primo 335, 596, 688, 782, 789, videtur 627, Bibl. Brix. 1494, Antiqua sine an. et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta utraque 1518, Basileensia Munst. bina 1534, 1546, Paris. Rob. Steph. 16., Polyglotta Sanctandreana, Hamburgensia Hutteri, Quadrilinguia Wolderi, Hartmann. 4. 1595, Genevensia 16. 1618, Veneta Lombrosi 1639, Polyglotta Londinensia, Nisseliana 1662, Clodiana 1677, Maii 1712, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Com. Abarb. ejusdem anni. Varii codices dubii sunt ob utriusque litterae affinitatem, ac fere eamdem, et in nonnullis plane eandem formam. Veteres omnes interpretes legunt per ס, uno Vulgato excepto, qui habet *Leheman*. Sed in cod. meo 650 legit is *Leemas*, adeoque receptam lect. confirmat. Quod non dubito, quin in aliis codicibus faciat, etsi de hac variatione profunde sileant Brugensis ac Bukentopius.

XV 46 מעקרון *Ab Hechron* — ומעקרון *Et ab Hechron*, cod. Ken. 145, 253, Bibl. Sonc., Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Proph. Sonc. 1486.

XV 47 עזה *Aza* — ועזה *et Aza*, cod. Kennic. 85, Biblia Pisaur. 1517, Proph. priores Pisaur. 1511 utriusque edit., cum Comm. Kimch. et Abarbanelis, et Syrus, etsi lat. ejus interpres conjunctionem omittat.

Ibid. הגבול *terminum*, vel *terminans* — הגדול *magnum*. Lectionem hanc, quam postulat analogia, et Kerì, et versiones omnes exprimunt, in textu exhibent ex Ken. cod. 1, 2, 4, 30, 77, 84, 93, 112, 153, 154, 155, 158, 160, 168, 174, 176, 180, 182, 187, 198, 224, 225, 227, 228, 246, 250, 601, 602, primo 89, 99, 100, 114, 150, 357, forte 82, nunc 94, 113, ex meis 2, 3, 4, 13, 20, 174, 187, 191, 226, 249, 295, 304, 305, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 512, 539, 554, 663, 667, 688, 716, 744, primo 596, 789, 827, nunc 211, 701, exter. 1 primo, Biblia Sonc., Brixiensia 1494, Antiqua sine anno et loco, Pisaur. 1517, bina Basileensia 1534, 1546, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Pisaurenses cum Comm. Abarb. ejusdem anni. Expungo ex Kenn. 249, 251, qui habent Kerì ad marg.. Biblia Brixiensia, Antiqua sine an. et loco, et Complutensia pro sequenti וגבול, legunt הגבול, cui lectioni favent Lxx, Vulg., Syrus, et alterutro modo, vel גבולו, vel הגבול, illud legendum contendit Houbigantius.

XV 52 ודומה *et Dumà* — ורומה *et Rumà*, Kenn. cod. 1, 67, 84, 86, 90, 128, 144, 154, 158, 160, 173, 175, 176, 178, 180, 182, 210, 602, cod. mei 1, 4, 13, 21, 174, 187, 191, 210, 295, 304, 305, 335, 346, 413, 509, 554, 576, 579, 604, 627, 663, 667, 688, 701, 716, 782, 789, primo 827, nunc 575, et ut videtur, 196, Bibl. Pisaur. 1517, Complutensia, Mantuana Norzii 1742, Lxx, Vulg., Syrus, et Chaldaeus in Polyglottis Antwerpiensibus. Cod. meus Vulg. 650 legit *et Roma*. Norzius in gratiam lectionis hujus a se restitutae illud unum observat in aliquibus mss. legi cum ר. Addere poterat hispanis ac melioris commatis, ut multi sunt in eorum numero, quos produximus. Dubios nonnullos praetermittimus. Utrique Prophetae Pisaur. 1511 a Bibliorum 1517 textu dissidentes legunt ודומה. Ex Bibliis Hallensibus Kenn. 602 lectionem hanc habet ex prima manu, eique addendus Erfurtensis 5, seu Kenn. 375.

XVI 8 הימה *ad mare* — ים המלח *mare salsum*, cod. Kenn. 180, 224, primo mei 226, 305, ac Vulgatus, qui habet *in mare salsissimum*. Bukentopio, qui lectionem hanc per insigne mendum in nostram Vulgatam irrepsisse, hocque epitheton solius maris mortui esse contendit, opponimus quae observat Lilienthalius in *Comm. crit.* pag. 183. » Quamvis vero, inquit is, terminus tribus Ephraim ad lacum Asphaltitem non pertigerit, qui nomine maris salsi in sacris litteris venire solet, tamen et mare magnum, sive mediterraneum ita appellari, probatum dedit Hadr. Relandus in *Palaestina* lib. I cap. 37 p. 236 ».

XVII 1 ויהי *Et fuit sors* — ויצא *Et cecidit sors*, cod. meus 596 primo, ac Vulgatus.

XVII 3 מלכה *Milchà* — ומלכה *et Milchà*, cod. Kenn. 89, 155, 174,

187, 253, mei 2, 191, 226, 249, 346, 539, 701, primo 20, 596, nunc 4, 21, Biblia Sonc., Bibl. Brix., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, quamvis in latina versione Syri et Arabis particula haec desit.

XVII 4 את משה *Mosi* — ביד משה *per manum Mosis*, Kenn. cod. 1, 30, 77, 149, 150, 154, 158, 160, 168, 182, 187, 224, 225, 226, 228, 250 marg., 253, 601, 602, primo 227, nunc 198, cod. mei 1, 2, 174, 249, 341, 440, 539, 554, 716, primo 596, nunc 211, 545, 663, cod. exter. 1, Bibl. Sonc., Brixiensia, Proph. Soncin. 1486, Lxx, Vulg., Targ. cod. exter. 1. Sed codex hic, seu Pontificius, notat ad marg. in aliis codicibus legi את, ut meus 319 notat alios habere ביד. Ibidem pro להם *ipsis*, legunt להן foem. cod. Ken. 253, Biblia Soncin., Bibl. Brix., ac Proph. Sonc. 1486.

XVII 9 ויהי *et fuit* — והיו *et fuerunt*, Kenn. cod. 1, 30, 150, 160, 246, cod. mei 3, 20, 226, 716, primo 21, favetque contextus analogia. Kenn. adde 375 primo, seu Erfurt. 5 ex Bibliis Halensibus.

XVII 14 את יהושע *Josue* — אל יהושע *ad Josuam*, Kenn. cod. 30, 70, 85, 89, 100, 144, 150, 154, 155, 160, 172, 182, 187, 198, 224, 228, 246, 249, 250, 601, primo 4, 130, et ut videtur, 90, cod. mei 2, 13, 21, 196, 211, 226, 305, 346, 413, 440, 688, 716, primo 187, 575, 596, 789, nunc 4, 20, 545, 663, 765, Biblia Sonc., Biblia Brix., Proph. Sonc. 1486, Rabboth. Kenn. cod. iterum adde ex Bibl. Hal. 375, seu Erfurt. 5 prima manu.

Ibid. עד אשר *donec* — אשר *quem*, Ken. cod. 113, 153, 250, nunc 252, mei primo 2, 789, Proph. priores Pisaur. cum Com. Abarb. 1511. Favet Arabs, nec עד exprimunt Lxx et Vulg.

Ibid. עד כה *hucusque* — כה *sic*. Ita omisso עד Kenn. cod. 2, 3, 30, 70, 99, 128, 150, 155, 158, 176, 187, 224, erasum in 246, cod. mei 21, 226, 744, primo 20, 187, 210, 249, 305, 596, 663, 765, nunc 2, 440, 443, 667, Bibl. Brix. 1494, Biblia antiqua sine an. et loco. Cod. meus 744 ex prima manu omiserat etiam כה, deestque utrumque in Lxx, Vulg., Arabe.

XVII 16 לאשר *ei qui* — ולאשר *tum ei qui*, Kenn. cod. 30, 70, 93, 99, 114, 150, 180, 182, 250, primo 3, mei 191, 226, 305, 346, 716, primo 20, 211, 512, 663, nunc 545, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Veneta utraque 1518, Basileensia Munst. tria 1534, 1536, 1546, Nisseliana 1662.

XVII 18 והיה *et erit* — והיו *et erunt*, cod. Kenn. 70, 89, 93, 180, 601, nunc 155, mei 304, 512, primo 20, 596. Kenn. adde 375, seu Erfurt. 5 prima manu a Michaelis allatum in Bibl. Halensibus. Alii codices legunt והיה cum *kibbutz* plur. lectionis, ut ex meis 21, 196, 295, 341, 627, 667, 744, plerique hispani et accurati, qui praeterea fere omnes habent ad marg. והיו ק׳ *lege et fuerunt*. Hoc Keri exhibet etiam codex 4, hispanus et ipse, et optimae notae. Plur. lectionem postulat sequens תצאתיו *egressiones ejus*, eamque sequitur Syrus. Arabs sing. nomen connectit, Lxx vero et Vulgatus aliter locum transferunt.

XVIII 6 שבעה *septem* — לשבעה *in septem*, cod. Kenn. 2, 30, 89, 114, 150, 154, 160, 174, 180, 182, 228, 246, 249, 250, 251, 602, primo 168, 172, ex meis 2, 3, 13, 305, 413, 440, 512, 539, 554, 663, 688, primo 187, 596, nunc 4, 211, 226, 319 Biblia Ven. utraque 1518 ad marg.. Kennic. adde ex Bibliis Hal. 375 primo, seu Erfurt. 5.

XVIII 7 נחלתו *haereditas ejus* — נחלתם *haereditas eorum*, cod. Kennic. 30, 182, Chaldaeus, Syrus, favetque analogia contextus ob praecedens ללוים.

XVIII 10 לבני *filiis Israel* — לפני *coram Israel*, cod. Kenn. 224, sicque in aliis exemplaribus legi notant ad marg. Biblia Ven. Rabb. 1525, Plantiniana in 8. et 16. 1566, Hartmann. 4. 1595, Veneta duo 1730, 1739. At Norzius testatur se in nullo codice lectionem hanc reperisse, nulla ex antiquis versionibus habet, recteque apertissimum mendum vocat Brunsius.

Ibid. כמחלקתם *juxta divisiones eorum* — במחלקתם *in divisionibus eorum*, Kenn. cod. 70, 84, 93, 112, 160, 174, 182, 224, 226, 601, mei 2, 3, 4, 20, 187, 191, 226, 305, 440, 518, 539, 545, 554, 579, 627, 663, 701, 716, 765, primo 1, 575, 789, Biblia Sonc., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta bina 1518, Veneta 1521, bina Basil. 1534, 1546, Hartmanniana 4. 1595, Proph. priores Pisaur. cum Com. Kimch. 1511, iidem cum Comm. Abarb. 1511, iidem Thessalon. 1535.

XVIII 11 מטה *tribus* — למטה cum praef. ל, cod. Kenn. 253, mei 545, primo 663, ac Proph. Sonc. 1486.

XVIII 16 בן הנום *filii Innom*. Deletum בן in cod. meo 545, nec legit Arabs, et in hoc eodem versu nomen istud sine eo repetitur, etsi codices nonnulli, et quaedam antiquae versiones illud addant. Multi mss. codices, etiam hispani, ac variae editiones, legunt ביא cum א.

XVIII 17 מעלה *ascensum* — למעלה cum praef. ל, Ken. cod. 30, 89, 154, 160, 168, 180, 198, 227, 228, 253, 602, primo 1, 4, forte 130, quibus addendus 375, seu Erfurt. 5 primo, codices mei 249, 554, 716, primo 211, nunc 4, 187, 319, 545, 663, 701, Biblia Soncin., ac Proph. Sonc. 1486.

XVIII 19 תוצאתיו *exitus ejus* — תוצאות *exitus*. Ita in textu plene vel defective Kenn. cod. 2, 4, 70, 85, 89, 90, 93, 94, 99, 102, 113, 144, 154, 160, 172, 174, 176, 182, 187, 195, 209, 210, 227, 246, 249, 250, 251, 253, primo 128, 224, nunc 82, quibus addendus ex Bibliis Hal. 375, seu Erfurtensis 5. Accedunt ex meis 13, 191, 196, 210, 304, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 518, 539, 575, 579, 596, 627, 667, 688, 716, 744, 789, primo 1, 21, 211, 765, 782, nunc 20, 187, 226, ex editis Biblia Sonc., Complutensia, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Ven. 1525-28, Veneta 1533, Munsteri omnia 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Veneta 4. 1551, Veneta 1563, Plantiniana tria, seu triplicis formae 4. 8. 16. 1566, Polyglotta Antwerpiensia, Plantiniana fol. 1571, Veneta 8. 1572, Antwerpiensia sine punctis 1573, Polyglotta San-

ctandreana 1586, Hamburgensia Hutteri Hartmanniana 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 4. 1613, Veneta 12. 1615, Veneta 4. 1627, Amstelodamensia sine punctis 1630, Veneta 12. 1635, Amstelodamensia 8. 1639, Veneta Lombrosi 1639, Ven. 1647, Polyglotta Londinensia, Lipsiensia Hebr.-Lat. 1657, Nisseliana 1662, Veneta 1690, Prophetae Sonc. 1486, Josue cum Comm. Ven. 1609, Chaldaeus. » Mendum ortum ex eo, quod saepe in superioribus recurrit idem תוצאותיו. Recte Masora תוצאות *exitus*, ut sequatur הגבול *termini*. Sic etiam lego in codicibus tribus Orator. » notat Houbig. in h. l.. Biblia Nisseliana habent ad marg. ק׳ תיו *lege exitus ejus* contra Masoram. Vers. 28 pro ערים *urbes*, Kenn. cod. 1, 174, 226 legunt יערים *Jaharim*. Lxx Ιαρίμ.

XIX 9 חלק *pars* — נחלת *haereditas*, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486. Vers. 12 pro על גבול *super termino*, cod. mei 226, nunc 701 legunt עד גבול *usque ad terminum*.

XIX 15 וידאלה *et Idala* — ויראלה *et Irala*, Kennic. cod. 1, 174, 180, 602, videtur 89, 93, 176, cod. mei 20, 210, 295, 539, 554, 576, 627, 701, nunc 226, Biblia Sonc., Biblia Brix., Prophetae Soncin. 1486. Utraque Bibl. Ven. 1518 variam hanc lectionem sistunt ad marg., Rabbinica vero 1525 notant alios codices legere per ר, quod idem facit Masora ac Norzius. Varii codices ob utriusque litterae affinitatem dubii sunt. Ex antiquis interpretibus per ר legit Syrus, ܘܥܪܐܠܐ *et Arala*, et Vulgatus in Bibliis Vaticanis an. 1592, 1593, 1598, 1624, quae habent *et Jerala*. Sed Sixtina legebant *Jedala*, hancque lectionem restituit Lucas Brugensis. V. Bukentop *Lux de luce* p. 330, et 517.

XIX 16 בני זבולן *filiorum Zabulon* — מטה בני *tribus filiorum Zabulon*, cod. Kennic. 93, 145, 154, 180, primo 2, 171, 224, mei 20, 249, 346, 440, 518, 554, primo 1, 211, nunc 663, 744, Lxx, Vulg.. Ad emendatos codices retuli Kenn. 224, Lilienthalium secutus. In Proph. Leir. spatium unius verbi hic relinquitur, verosimilius ad vocab. hoc si opus est, supplendum.

XIX 28 ועברן *Et Hebron* — ועבדון *Et Hebdon*, Kennic. cod. 154, 168, 172, 174, 182, 224, 225, forte 158, mei 2, 13, 20, 211, 226, 249, 319, 341, 440, 539, 716, primo 604. Cod. Kenn. 475 in h. l. a me collatus habet ad marg. ק׳ ועבדון *lege et Hebdon*, et ita vocatur Josue xxI 30, et I Chron. vI 59.

XIX 29 והיו *et erunt*. Multi codices habent in textu margin. lectionem והיה, ex Kennic. 1, 2, 20, 30, 70, 77, 82, 85, 89, 90, 93, 94, 99, 100, 101, 112, 113, 150, 155, 173, 176, 187, 195, 209, 210, 227, 240, 246, 249, 250, 251, primo 158, et Lilienthalio teste 224, ex meis 3, 13, 20, 21, 174, 196, 226, 304, 305, 319, 341, 346, 413, 440, 509, 512, 518, 539, 545, 554, 575, 579, 596, 627, 663, 667, 688, 701, 705, 716, 765, 789, primo 211, 782, nunc 187, 249, Bibl. Complutensia, ac bina Munsteri 1536, 1546. Cod. meus 744 legit והיה cum *kibbutz*, et sic legunt Bibl. Sonc., Bibl. Brix., Proph. Soncin.

1486, item cod. Kennic. 174, 180, 253, quibus in Kenn. Bibliis tribuitur lectio והיה. Unde falso notat Kenn. Biblia Sonc. legere ויהי. Bibl. Pisaur. 1517, et Prophetae Pisaur. 1511 utriusque editionis habent ויהיו cum punctis futuri.

XIX 41 ועיר *et civitas* — ועין *et fons*, cod. Kennic. 145, 195, 246, 253, primo 130, mei 440, 554, nunc 319, 663, 701, Biblia Sonc., Brix. 1494, Antiqua sine an. et loco, Pisaurensia 1517, Proph. prior. Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Pisaur. cum Comm. Abarb. ejusdem anni, Thessalonic. an. 1535, et Arabs. Alii codices legunt ובית *et domus*, ut Kenn. 154, 168, mei 13, primo 211, nunc 187.

XIX 42 ושעלבין *Et Sahalabbin* — ושעלבים *Et Sahalabbim*, cod. Ken. 70, 253, mei primo 211, 596, nunc 545, Biblia Sonc., Pisaur. 1517, Prophetae prior. Sonc. 1486, Pisaur. utrique 1511, Thessalonicenses 1535.

XIX 46 עם הגבול *cum termino* — עד *usque ad terminum*, cod. Ken. 224, et Syrus. Melius judice Lilienthalio in not. ad eundem codicem.

XX 4 מהערים *ex urbibus* — הערים *urbium*, cod. Kenn. 182, meus 226, Lxx, Vulgatus.

XX 8 גד *Gad* — דן *Dan*, Biblia Sonc., Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Pisaur. cum Comm. Abarb. circa eundem annum. Prava lectio, quam nullus cod., nullaque antiqua versio habet.

XXI 16 את בית שמש *Beth-semes* — ואת *et Beth-semes*, Kenn. cod. 4, 20, 30, 77, 86, 89, 93, 100, 102, 112, 113, 150, 182, 187, 195, 224, 225, 226, 227, 228, 240, 253, 601, primo 102, 128, 130, 158, 168, et ex Bibliis Hal. 375, cod. mei 1, 2, 3, 20, 174, 196, 210, 226, 305, 346, 539, 545, 554, 596, 663, 667, 688, 701, 716, 737, 744, 789, primo 21, 211, 335, 440, 782, nunc 413, 765, Biblia Soncin. 1488, Brixiensia 1494, Pisaurensia 1517, bina Veneta 1518, Veneta 1521, Ven. 1525-28, Ven. 1533, tria Basil. Munst. 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Ven. 4. 1551, Ven. 1563, Ven. 1566, Plantiniana triplicis formae in 4., 8. et 16. 1566, Veneta 8. 1572, Hamburgensia Hutteri, Hartmanniana 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Raphelengii sine punctis 1610, Ven. 4. 1613, Veneta 12. 1615, Genevensia 16. 1618, Veneta 1627, Veneta 1635, Veneta Lombrosi 1639, Amstelodam. 1639, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Veneta 1678, Ven. 1690, Ven. 1730, Ven. 1766, Prophetae priores Soncin. 1486, iidem Pisaur. cum Com. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarb. 1511, iidem Lips. cum Comm. Abarb. 1686, Josue cum Comm. Ven. 1609, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 737. Cod. Kenn. 30, meus 716, Vulg. legunt vers. 17 בני *filiorum Biniamin*.

XXI 18 את ענתות *Anathoth* — ואת *Et Anathoth*, cod. Kenn. 2, 89, 93, 94, 174, 182, 246, primo 3, 130, 168, mei 1, 2, 13, 346, 413, 509, 554, 667, 716, 744, primo 20, 226, 335, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 737. Mendose inter fontes variae hujus lectionis citat Kenn. Biblia Brixiensia, quae conjunctione destituuntur.

Ibid. ואת עלמון *et Halmon* — את *Halmon*, Kenn. cod. 253, 602, sed hic primo in Bibliis Halens., mei 174, nunc 545, Biblia Sonc., Biblia Brix., Pisaurensia 1517, Ven. utraque 1518, Veneta 1521, Basileensia tria 1534, 1536, 1546, Hartmanniana 4. 1595, Prophetae priores Sonc. 1486, ac Pisaurenses utrique an. 1511. In latina vers. Chald. perperam copula omittitur.

XXI 23 את גבתון *Ghibbeton* — ואת *et Ghibbeton*, Kenn. cod. 2, 3, 30, 70, 89, 100, 101, 114, 174, 182, 224, 246, primo 128, 130, 168, mei 346, 518, 627, 716, 737, primo 2, 211, 249, 440, 554, 688, 789, nunc 413, Biblia Sonc., Pisaurensia 1517, Veneta bina 1518, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Prophetae priores Sonc. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Pisaur. cum Comm. Abarb. ejusdem anni, Thessalon. 1535, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 737, ac Targ. Leir. 1494.

XXI 24 את אילון *Ajalon* — ואת *Et Ajalon*, cod. Kennic. 89, 150, 240, mei 346, 701, primo 20, 688, nunc 440, Biblia Sonc., Bibl. Pisaur. 1517, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, Pisaurens. cum Comm. Abarb. 1511, Thessalon. 1535, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs. In lat. Syri et Arabis versione male omissa conjunctio.

XXI 29 את עין *Hen Ganim* — ואת *et Hen Ganim*, Kennic. cod. 2, 30, 100, 145, 150, 154, 182, 224, 226, primo 128, 130, 168, 252, mei 196, 305, 346, 554, 627, 827, primo 440, 663, 688, 716, nunc 20, 701, 765, Biblia Pisaur. 1517, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarb., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs.

XXI 31 את חלקת *Chelkath* — ואת *et Chelkath*, Kennic. cod. 150, 249, 253, primo 128, prima manu mei 21, 663, 688, Biblia Sonc., Pisaur. 1517, Prophetae priores Sonc., ac Pisaurenses utrique 1511, Lxx, Vulg., Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 737.

XXI 34 את קרתה *Kartha* — ואת *et Kartha*, Kenn. cod. 1, 2, 77, 93, 145, 150, 154, 198, 224, 226, 228, 240, 253, primo 3, 130, 168, cod. mei 2, 3, 304, 346, 512, 545, 596, 688, primo 21, 211, 575, 789, 827, nunc 196, 663, Biblia Sonc., Brixiensia, Pisaurensia, Veneta bina 1518, Munst. tria 1534, 1536, 1546, Nissel. 1663, Proph. prior. Sonc. 1486, Leir. 1494, Pisaur. cum Com. Kimchii 1511, Pisaur. cum Comm. Abarb., Thessalon. 1535, Vulg., Chaldaeus, Syrus, Arabs. Mendose hic Biblia Kenn. in notis ואת pro את.

XXI 35 : נהלל ואת מגרשה ערים ארבע *Nahalal et suburbana ejus, civitates quatuor*. Plurimi codices sive mss., sive editi, addunt hic post v. 35, recensitasque quatuor urbes de tribu Zabulon, binos sequentes versus, qui quatuor Rubenitarum urbes enumerant.

36 וממטה ראובן את בצר ואת מגרשה
ואת יהצה ואת מגרשה:
37 את קדמות ואת מגרשה את מיפעת
ואת מגרשה ערים ארבע:

36 *Et de tribu Ruben Betzer et suburb. ejus, et Jatza et suburbana ejus.*
37 *Kedemoth, et suburbana ejus, Mephahath et suburbana ejus, civitates quatuor.*

Ita Kenn. cod. 3, 67, 77, 85 bis, 90, 101, 128, 130, 150, 160, 172, 175, 187, 204, 205, 209, 210, 228, 246, 249, 250, 253, 254, 307, 309, 310, 318, 320, 321, 330, 337, 350, 355, 356, 359, 360, 366, 403, 421, 471, 473, 474, 505, 530, 543, 559, 560, 562, 575, 587, 590, 596, 597, 598, 601, 606, 607, 614, 640, 642, ad marg. 93, 251, 252, 296, 322, 506, 540, cod. mei 2, 20, 196, 211, 305, 335, 413, 440, 576, 663, 716, primo 4, 744, nunc seu ad marg. 575, 596, exter. meae coll. 1, 2, 17, 29, 58, 67, primo 23, ad marg. 38, 103. Kennicottiani aliquot, ut 421, 471, 473, 474, aliique iteratis curis a me etiam in hoc loco collati sunt. Accedunt ex editis Biblia Sonc. 1488, Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Polyglotta Complut., Ven. bina an. 1518, Veneta 1521, Veneta 1525–28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Parisiensia bina Rob. Stephani, Veneta 1551, Ven. 1563, Plantin. tria, seu tripl. formae 1566, Ven. 1566, Polyglotta Antwerp., Plantin. fol. 1571, Veneta 8. 1572, Antwerp. sine punctis 1573, Polyglotta Sanctandr. 1586, Hamburgens. Hutteri 1587, Witterbergensia 4. ejusdem anni, Hartmanniana 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Genevensia 1609, Rapheleng. sine punctis 1610, Veneta 4. 1613, Plantiniana cum vers. interlin. 8. 1613, Veneta 12. 1615, Genevensia tripl. diversae formae 1618, Ven. Rabbinica 1618, Rabb. Buxtorfii 1619, Veneta 1627, Amstelodam. Menassè b. Israel 1635, Veneta 12. 1635, Ven. Lombrosi 1639, Amstelod. Jansonii 1639, Polyglotta Parisiensia, Ven. 1647, Polyglotta Londinensia, Lipsiensia Hebr.-Lat. 1657, Nisseliana 1662, Amstelodamensia Torresii utraque cum Com. et sine Comm. 1705, Halensia Mich. 1720, Amstel. 1732, Reinecii bina in 4. et 12. 1739, Zullichov. 1741 uncinis inclus., Viennensia 1743, Simonis 1752, Reinecii 1756, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Pisaurens. cum Comm. Abarb. 1511, Lipsienses cum Abarb. 1686, Proph. et Agiogr. sub tit. *Maghid* 12. 1699, Prophetae et Agiogr. sub eodem titulo 4. Sulsbac. 1769, Josue cum Comm. Ven. 1609. Produxi inter editiones etiam Bibl. Veneta in 8. an. 1572, quae sunt Joh. de Gara, ex volumine priorum Prophetarum, quod apud me extat, unde inadvertenter ac falso notat Maschius *Biblioth. sacr.* T. I p. 30 hos versus in illis desiderari, nisi extent, quod verosimile non est, exempla, in quibus desiderentur. Hucusque producti codices et editiones bina haec commata referunt, ut ea nos expressimus, cum iisque consentiunt Syrus, Chaldaeus, et Arabs, paucique codices aetate Kimchii, ab eo producti ad Josue xxI 7.

In aliis codicibus paullo aliter quoad primum versum ejusque initium leguntur. Nonnulli habent: וממטה ראובן את עיר מקלט הרצח את בצר *Et de tribu Ruben civitatem refugii homicidae Betzer et suburbana ejus* etc., ut Kennic. 2, 30, 82, 113, 145, 149, 168, 242, 375, 541, 612, ad margin. 476, 531, ex meis 346, 737, pri-

mo 545, Bibl. Ven. 1678, Ven. 1690, Ven. 1702, Ven. 1730, Veneta 1739 Veneta 1766, Pisana 1781, et Targum cod. mei 737. Editio 1690 notat praeterea ad marg. sectionem hanc hoc modo legi debere, ut scripta extat in mss. codicibus hispanicis. Quibus pleniora sunt ac luculentiora, quae adnotant edit. 1678, 1730, 1739: *Sectio haec* Et de tribu Ruben *ita reperitur in Bibliis mss. hispan. an.* 268 *correctissimis, ex quibus multas nos emendationes instituimus, sicque videtur, quia sine iis quatuor urbes deficerent; quod vero scripsit Kimchius, non probat*. Ac Kennicottus controversa verba genuina esse atque olim hic lecta ex Graeca versione, ac vers. 7, 8 antecedentis capitis valde probabile opinatur *Diss. I sup. rat. T. H.* pag. 426 edit. lat., ubi mendose illa ms. 62 a se relato, seu Kenn. 77 adscribuntur. Codex tamen 145, seu Argent., prima manu ea exhibet, seu sine punctis relicta, ut abolenda, ut notat Oberlinus *Miscell. litter.* p. 64.

Alii addunt במדבר, leguntque וממטה ראובן את בצר במדבר ואת מגרשה *Et de tribu Ruben Betzer in deserto et suburbana ejus*, ut Kenn. 89 marg., 173, 174, 301, 521, 542, 569, 572, 636, 637, nunc seu ad marg. suppl. במדבר 99, 176, 405, primo 428. 569 המדבר *Betzer deserti*. Concinunt ex meis 518, primo 579, nunc 21, 211. 518 verba haec sistit rescripta, verosimilius ut locus fieret vocabulo במדבר primitus omisso. Accedunt ex exteris meae coll. 16, 18, nunc, seu ad marg. additum hoc voc. 20. Addit et lib. I Paralip. VI 63, 64, ubi nostra haec commata leguntur. Sed de eo dubitat anonymus judaeorum criticus, qui haec notat ad marg. exteri cod. 58: *Hi versus correcti non sunt, num scriptum sit in eis* במדבר, *nec ne, quia non reperiuntur in antiquis et accuratis mss.. Sunt quoque in illis aliae varietates, vel dubia, quae non sunt explanata*.

Quidam utrumque addunt, ac legunt וממטה ראובן את עיר מקלט הרצח את בצר במדבר ואת מגרשה: *Et de tribu Ruben civitatem refugii homicidae Betzer in deserto, ejusque suburbana*. Sic Kennic. cod. 100, 144, 171, 178, 195, 203, 319, 357, 400, 417, 425, 431, 435 marg., 451, 461 marg., 462, 514, 547, 549, 639, 646, nunc seu ad marg. suppleta controversa verba 180, 332, 477, cod. mei 295, 304, 701, 705, 765, primo 21, 187, 688, 789, nunc, seu suppletis verbis illis 782, exter. 28, Biblia Mant. cum Norzii Comm. 1742, Biblia Paris. Houbigantii, Liburnensia 1780, Proph. priores Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Lxx, Vulgatus, Targ. Proph. Leirensium. Sic etiam reperiri hos versus in antiquis mss. hispanis testatur ad h. l. Norzius. De meis tamen codicibus nota 21, et 701 eos suppletos tantum habere ad marg., in 21 et 187 priora tantum verba את עיר מקלט הרצח esse deleta, non במדבר, tandem in 765 posteriori manu primum deleta, deinde restituta, uno excepto במדבר, seu *deserti* vocabulo. Praeterea tria producta Biblia Norzii, Houbigantii, Liburni, versus istos exhibent uncinis inclusos, ac postrema notant ad marg. in aliis libris eos desiderari. Vulgatus autem, omisso *homicidae*, addit *Misor*, quod hic

appellativum est et in significatione *campestris*, non nomen proprium urbis, ut in mendosa hodierna interpunctione accipiendum est. *Non enim ante*, *sed post Misor*, inquit Lucas Burgensis *Notat.* p. 50, *distinctio collocanda est*, *ut recte quidam libri collocant*, legentes *in solitudine Misor*, ex quibus est meus 650, qui praeterea pro *civitates*, hebraeo conformius legit in sing. *civitatem*. Codices alii omittunt *Misor*, alii *ultra Jòrdanem contra Jericho*, quae in hebraeo desunt, et videntur petita ex Chronicis, alii integra haec duo commata, alii demum sive mss., sive editi ea postponunt. Confer. idem Brugensis, ac Bukentopius in *Luce de luce*.

Praeter discrepantias has gravioris momenti minores aliae in hisce duobus versibus occurrunt. Codices nonnulli pro ואת יהצה *et Jatzd*, legunt sine nexu את יהצה *Jatzd*, ut Kenn. 67, 82, 85, 90, 93, 100, 113, 128, 144, 172, 173, 174, 176, 178, 203, 204, 205, 249, 254, 321, 322, 356, 417, 434, 451, 462, 521, 549, 571, 572, 614, 639, 642, mei 21, 304, 305, 335, 413, 576, 701, 705, 789, primo 187, nunc 663, 765, 782, Biblia Pisaur. 1517, Mantuana Norzii 1742, Liburnensia 1780, Proph. prior. Pisaur. cum Comm. Abarb. 1511, et Targum Jonathanis. Ita citat Kimchius hunc versum ad Josue xxI 7 in edit. Soncin. 1486, Pisaurensi 1511, Thess. 1535, in Bibliis Rabb. Ven. 1525, et 1568, sed in Leirensi 1494, item in codic. meis 77, 471, 646, 870 utitur ו, et cum eo legunt Proph. Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, qui hic a duabus aliis Pisaur. editionibus dissentiunt.

In posteriori autem versu pro את קדמות *Kedemoth*, legunt ואת קדמות *Et Kedemoth* Kenn. cod. 30, 77, 82, 85, 89, 93, 100, 113, 130, 145, 149, 150, 160, 171, 175, 180, 187, 195, 209, 228, 242, 250, 251, 252, 296, 309, 310, 319, 330, 332, 359, 366, 400, 403, 405, 421, 425, 428, 431, 451, 461, 471, 473, 476, 477, 505, 506, 514, 531, 540, 543, 547, 549, 559, 560, 562, 569, 587, 596, 597, 606, 607, 612, 636, 637, 646, primo 357, cod. mei 2, 4, 20, 21, 196, 295, 346, 518, 579, 596, 688, 701, 716, primo 187, 211, 765, nunc 440, 663, 789, exter. 23, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Veneta utraque 1518 ad marg., LXX, Syrus, et Arabs. Quibus adstipulatur Kimchius ad Josue xxI 7 in cod. meis 471, 646, 870, sed in 77, et in editione Soncin., Leirensi, Pisaurensi, Thessal. ac Venetis copula deest. Notandus hic insignis error, qui inadvertenter Maschioe xcidit in *Specimine collationis plurium editionum in Josue* T. I praefixo Le-Longianae *Bibliothecae sacrae* ab eo recusae pag. XXXIV. Etenim nec Biblia Complutensia hic legunt את, nec editiones, quae longo ordine recensentur, Complutensem lectionem sequuntur, sed Hoogtianam.

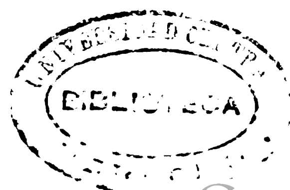
Plurimi denique codices mss. et editi pro את מיפעת *Mephaath* habent ואת מיפעת *et Mephaath*, Kennic. 2, 30, 77, 85, 89, 93, 99, 101, 128, 130, 145, 149, 150, 160, 168, 171, 172, 174, 175, 187, 195, 205, 209, 228, 242, 246, 249, 250, 251, 252, 254, 296, 301,

309, 310, 319, 322, 330, 332, 337, 350, 356, 357, 359, 366, 375, 400, 403, 405, 421, 425, 428, 461, 462, 471, 473, 474, 476, 477, 505, 506, 521, 530, 531, 540, 541, 542, 543, 547, 549, 559, 560, 562, 569, 575, 587, 590, 596, 597, 598, 606, 607, 612, 614, 636, 637, 640, 642, 646, cod. mei 2, 4, 20, 21, 187, 196, 211, 295, 346, 413, 440, 518, 545, 575, 579, 596, 663, 688, 701, 716, 737, primo 765, Biblia antiqua in fol. sine anno et loco, Complutensia, Veneta bina an. 1518, Veneta 1521, Ven. 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Ven. 1544, Parisiensia Roberti Steph. utraque in 4., et 16., Ven. 1551, Ven. 1563, Plantiniana 8. 1566, Veneta 1566, Polyglotta Antwerpiensia, Plantiniana fol. 1571, Veneta 8. 1752, Antwerp. sine punctis 1573, Polyglotta Sanctandreana 1586, Hamburgensia Hutteri 1587, Witterb. in 4. ejusdem anni, Hartmanniana 4. 1595, Quadrilinguia Wolderi, Genevensia fol. 1609, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 4. 1613, Veneta 12. 1615, Genevensia 4. et 12. 1618, Veneta 1627, Amstelodamensia sine punct. 1630, Amstelodam. Menassè ben Isr. 1635, Veneta 12. 1635, Ven. Lombrosi 1639, Amstelod. Jansonii 1639, Ven. 1647, Polyglotta Parisiensia, Polyglotta Londinensia, Nisselii 1662, Veneta 1690, Amstel. Torresii 1705, Halensia 1720, Ven. 1730, Amstel. 1732, Lips. Reinecii 4. et 12. 1739, Ven. 1739, Mantuana Norzii 1742, Viennensia 1743, Simonis 1752, Reineccii 1756, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Leir. 1494, iidem cum Comm. Abarb. 1686, Prophetae et Agiogr. Sulsb. 1769, Josue cum Comm. 1609, Lxx, Vulgatus, Arabs, Targum Proph. Leirensium, et Kimchius ad Josue xxI 7 in edit. Soncin. 1486, Pisaur. 1511, et in quibusdam codicibus. Iterum emendandum hic Maschianum *Specimen*, nam Biblia Complutensia non sequuntur Biblia Gersonis, seu Brixiensia, et editiones omnes, quae dicuntur legere cum Complutensibus, copula insigniuntur. Male etiam excipiuntur Biblia Veneta 1544, et dicuntur sequi Gersoniana nexu destituta. Multi codices plene ubique legunt מגרשיה, alii מפעת defective, et Kennicottus in afferenda prima horum versuum lectione, post Kedemoth plenum מגרשיה, et defectivum מפעת praetulit. Sed defectiva מגרשה, et plena מיפעת communior est lectio plerorumque codicum et editionum, unde et eam expressimus.

Exposita super duobus hisce versibus mss. editorumque codicum fide, eorum nunc auctoritas brevi est explananda. Si sacrorum criticorum judicia exquiris, plerique genuinos, authenticos, ad sacri contextus integritatem absolute necessarios defendunt. V. Bonfrer. *Comm.* in h. l., Masium *Comm. in Jos.* p. 311, Clericum *Ars crit.* T. II p. 55, et *Comm.* in h. l., Capellum *Crit. sacr.* p. 474 edit. in 8., Glassium *Philol. sacr.* p. 60, Hottingerum *Thesaur. philol.* p. 180, Schick. *De jure reg. Heb.* p. 101, Simonium *Hist. crit. du V. T.* lib. I cap. xxII p. 124, Bukentop. *Lux de luce* p. 160, Jablonskium *Praef. Bibl. Heb.* §. 28. not.,

Abichtium in peculiari *Diss. de restituendis duobus versibus Josue XXI* 4. Lips. 1714, et in Ikenii *Thes. novo philol.* T. I, Henr. Michaelis in *Notis ad Bibl. Hal.* 1720, Hody *De text. orig.*, Gusset. *Comm. ling. heb.* p. 973 edit. 1743, Benedictin. editores operum D. Hieronymi T. I p. 275 in notis, Carpzov. *Crit. sacr.* p. 387, Houbig. *Not. crit.* in h. l. p. 255 edit. in 4., Less *De cura text. Heb.* p. 60, Kenn. *Diss. I sup. rat. T. H.* p. 424, Lilienthal. *Comm. crit. de 2 codd. Regiom.* p. 186, Fabricy *Titres primitifs* T. II p. 371 in notis, Tychsen *Tentamen de variis cod. Heb. gener.* p. 227 not., Oberlin *Miscella litter.* pag. 64, auctorem *Biblioth. crit.* Amstelodam. 1777 vol. I p. 111, Eichorn. *Introd. V. T.* T. II p. 206.

Si momenta expendis, tot et tanta pro horum versuum authentia sunt, ut vix putem posse produci graviora. 1° eos habent plerique mss. codices. » Cum mihi nunc sint ad manum, inquit Houbigantius, sex codices Oratorienses, in quibus extat liber Josue, tres etiam Regii, eos reperio in quinque Oratoriensibus, in uno tantum non reperio, qui ceteris longe est inferior, et praeterea in duobus Regiis. » Notat Kennicottus ex collatis mss. cod. 182, eos habere 126, non habere 56. Ex meis habent 30, non habent 18, et nisi Masorae et Kimchii auctoritas obstitisset, adessent in omnibus fere codicibus, qui supersunt. Ex collatis mss. cod. habent nunc centum sexaginta duo, videlicet Kennicottiani centum novemdecim, mei triginta, exteri meae collationis tredecim. 2° habent codices optimae notae, multi hispani. Ex Kennicottianis octo et viginti certo hispani illos ferunt. Plures praetereo, quorum character in descriptione non definitur. Ex meis 22 hispanis in h. l. collatis, habent sexdecim, ex exteris octo. 3° habent codices antiquitatis eximiae, ut Kenn. 210 et 366 sec. XII, 531 an. 1193, meus 701 sec. XII, plures sec. XIII. 4° habent pleraeque editiones. Notat Kennicottus ex 26 editionibus a se collatis, versus hos habere 23, non habere tres. In mea hac collatione eos agnoscunt editiones septuaginta novem. 5° Inter has editiones omnes sec. XV in Italia vel Lusitania curatae, immo omnes ante Biblia Rabb. 1525. Primus in hisce Bibliis exulare jussit Jacobus Chaiimus. 6° editiones ex accuratioribus, melioribus, hispanis, ac masorethicis ipsis codicibus petitae, ut Biblia antiqua sine anno et loco, Biblia Pisaurensia, Polygl. Complutensia, Prophetae Leirenses, Pisaurenses, Thessalonicenses. 7° editiones multae praestantissimae post Chaiimum ejusque Biblia masorethica 1525, ut Parisienses Roberti Stephani, Plantinianae omnes, Polyglottae, Venetae multae, Lombrosana, Amstelodamenses Menassè ben Israel, et Torresii, Norziana. 8° versus hos legunt versiones omnes antiquae, LXX, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs, Aethiops. Eos LXX in suis codicibus reapse legisse, non petiisse ex Paralipomenis, utriusque libri in iis legendis varietas ostendit. 9° legunt occidentales omnes, Latinae, Italicae, Hispanicae, Gallicae, Germanicae, Anglicae, Belgicae, Danicae, aliarumque linguarum, non exceptis quae a Judaeis prodierunt, inter quas celebris Ferrariensis ab antiquis et doctio-

ribus judaeis hispanis ex mss. codicibus hausta primum obtinet locum. 10° eos legit locus parallelus lib. I Paralipom. cap. VI 63, 64. 11° Multo verosimilius est eos fuisse in paucis codicibus omissos, quam in multis additos, quia primum illud multo facilius ac frequentius. Omissionis praeterea ratio apertissima. Nam vers. 35 similiter desinit ערים ארבע *civitates quatuor*, et 36 similiter incipit וממטה *Et de tribu*. Conjiciunt hoc et concedunt editores ipsi qui illos non inserunt, ut Jablonskius *Praef.* ad Bibl. 1699.

Tandem versus istos sacer contextus necessario postulat, ut sine iis mancus plane hic sit ac mutilus. Nam versu 7 dicuntur Meraritis assignatae *ex tribu Ruben et ex tribu Gad, et ex tribu Zabulon civitates duodecim*, quod repetitur v. 38. Versu vero 40 numerantur *urbes omnes levitarum in medio possessionis filiorum Israel, urbes quadraginta octo cum suburbanis suis*. Falsus uterque numerus, nisi controversa commata ac Rubeniticae urbes addantur, nec constat, quare octo urbes Gaditarum et Zabulonitarum numerentur, quatuor Rubenitarum reticeantur, quae recensionis pars sunt omnino necessaria. Inepta ergo rabbinica nota in Bibliis Athianis 1667, et Opitianis 1709 mendosos versus hos esse, nec necessarios, ineptior altera Burcklini in Bibl. Francof. 1716: *Neque ipse contextus admittere videtur*. Adeo gravis est haec ratio, ut etsi abesset mss. codicum praesidium, ii tamen genuini essent habendi ac restituendi. Quanto magis, quum tot codicum, editionum, versionum accedit auctoritas? Itaque contextus, ratio, parallela loca, versiones confirmant codices, qui habent, damnant qui non habent. Nec alia hic via aut alii fontes adeundi in summa, qualis in hoc loco extat, codicum et editionum dissensione.

Burcklino aequior Brunsius, qui versus hos contextum omnino efflagitare concedit, sed in eo iniquus, quod post tot codicum collationem a se et Kennicotto institutam, totque illustria authentiae monumenta, adhuc contendat *De variis lect. Bibl. Kenn.* in *Repert. orient.* T. XIII pag. 60, si ex externis codicum et versionum testimoniis res aestimatur, spurios esse et interpolatos. Sed quae producit doctissimus criticus, partim incerta sunt, partim falsa, partim nullius aut exigui ponderis. Paucis singula expendamus. I° In Origenianis codicibus nostros hos versus defuisse incertum. Incertum Masianum exemplar Syrum hexaplare obelum hic exhibuisse. Quae notat Masius debere obelo notari, saepe ex sola conjectura et ex Hebraici textus, quem habebat prae manibus, auctoritate notat, non semper ex auctoritate hexaplaris ms., saepe etiam ex Complutensi textu LXX, quem ad Hebraicum reformatum, nec purum esse textum LXX, norunt omnes docti. Coërcendum ergo judicium, donec Masianus codex reperiatur. Quod conjicio, Graeci codices hexaplares confirmant obelo hic destituti, qui dubiam redderent auctoritatem Syri, si illum habuisset. Hinc non male, sed recte obelum hic omiserunt Grabius et Breitingerus. Falsa autem nec Masio digna ratio, quam subdit, LXX de suo addidisse. Unde ergo hauserunt infiniti codices et scribae hebraei? Ex LXX ne, an vero de suo addiderunt et ipsi? Su-

perstites codices Masium condemnant, ostenduntque Lxx versus hos in suis antigraphis legisse. Quamobrem si deerant tempore Origenis, aderant aetate Lxx; si deerant in nonnullis codicibus judaicis, aderant in israeliticis ac judaicis plerisque, ipsaque Origenianorum codicum lacuna, si vera sit, illud unum ostendit horum versuum omissionem fuisse antiquam, jamque tum nonnullos codices occupasse. Horum vero codicum lacunam agnoscit et damnat Masius ipse *Comm.* in h. l.. *Ut ut ista se res habet*, inquit is, *certum est desiderari: neque enim alioqui summa confici potest. Et dictum supra est, Meraritis datum iri arbes ex Rubenis haereditate.*

II° Non magis certum defuisse in codicibus Hieronymianis. Nam ex codicibus Hieronymianae versionis alii habent, alii non. Habet antiquissimus codex Toletanus, qui puram D. Hieronymi versionem complectitur, ut constat ex *Divina Bibliotheca* a Palomares edita, et ex Blanchinii *Vindic. can. scripturarum* p. LXXXI. Codex autem hic tamquam antiquus ac pretiosissimus dono datus est Ecclesiae Hispalensi anno 1027, eumque *magnae fidei et antiquitatis*, *fortasse ante octingentos annos descriptum* appellat Mariana *Praefat. in N. T.*. Conferantur quae notat et reponit Abichtius §. XIX et XX, qui lacunam latinorum codicum D. Hieronymi repetit ex antiquis eorum emendationibus ad codices hebraeos hic deficientes. Demus in hebraicis codicibus Hieronymianis defuisse. Doctissimi ipsi Benedictini, operum D. Hieron. editores, qui id conjiciunt T. I pag. 275, recte exemplaria illa mutila appellant errore librariorum, locumque hunc in lat. Hieronymi versione, vel in iis codicibus, in quibus bini hi versus desunt, censent supplendum.

III° R. Hai locum iis assignavit in Paralipomenis. Nos cum bona venia R. Hai, critici x seculi, Josuae vindicamus. Ceterum conditionata sunt verba R. Hai, nec quaestionem definiunt. והשיב אף על פי דהכא לא חשיב להו בדברי הימים חשיב להו *Responditque, etsi hoc loco non numerentur, in Paralipomenis numerantur*, vel si non numerantur in Josua, numerantur in Chronicis, ut ea exprimit Gussetius. Posita etiam horum versuum ac codicum lacuna, non propterea deficit Josue et Scriptura, aut falsa est, quia alibi habentur, unde possint pro libito et necessitate suppleri. Kimchius ipse verba haec referens satis dubitanter loquitur: נראה *videtur ex ejus responsione, quod in illorum codicibus non essent scripti*, quod nos amplissime concedimus, quia antiquior est lacuna, nec, si extitissent, rabbinum interrogassent, aut dubium super iis movissent.

IV° Kimchius sec. XII vergente eos margini quorumdam librorum mss. adspersos vidit, sed neutiquam in contextu ullius libri antiqui probati. Illius verba habes ad Jos. XXI 7, et apud Abichtium §. V. Primo dubia Kimchii verba, nec satis liquet, num ii codices eos haberent prima manu conscriptos et obliteratos, an vero posteriori additos ad marginem. In primo sensu Kimchium intelligit Kennicottus, et quatuor mss. mei cod. Kimchii 77, 471, 646, 870, item Leirensis editio 1494, pro אלא מוגה *sed correctum*, legunt אלא מוגהים *sed correcti*, videlicet versus illi. Nec judicium de codicibus correctioribus, an essent ii qui hos versus

repraesentabant, an qui omittebant, penes Kimch. est, recte respondet Gussetius. Sane si post gravissimam apud Judaeos Masorae et Kimchii auctoritatem versus hos explodentium, extant ii in multis hispanis bonae notae codicibus, multo plures eos Kimchii aetate fuisse existimandum est, quos ipse non viderit. Quos autem vidit, ad Hillelianum exemplar et Masoram erant descripti ac reformati, nec ea est sive horum codicum, sive Kimchii fides et auctoritas, ut explodi debeant versus, quos tot alii optimi et antiqui codices servant, et necessario contextus requirit. Judaei ipsi illam rejiciunt, reponuntque: ואשר כתב רד"ק אין ראיה *Quod vero scripsit Kimchius, nihil probat*, vel *ratio sufficiens non est*. Ita ad h. l. editores Veneti Bibliorum 1678, 1730, 1739.

V° Nec magis probat nosque urget Masorae auctoritas, quam Judaei aliquando reprobant, consentiuntque critici utriusque nationis esse mutilam, imperfectam, recentiorem, in mss. codicibus diversam. Tanta tamen ea fuit apud Judaicos scribas, ut multi ea sola decepti versus istos praetermiserint, quos ex editoribus omnium primus, ut diximus, secutus est Jacobus Chaiimus. Nihil infirmius argumento quod ducitur ex Masora finali, et ex summa versuum totius libri, quam antiquiores codices non habent, alii aliter habent, hispani autem ipsi saepe mendose. Codex meus 211 numerat versus 610, 295 hispanus, luculentus, accuratus 566, 341 hispanus 650, 765 hispanus et ipse 756. Ita dimidium libri ומחשבן, cui Norzius innititur, multi mss. codices sive ad locum ipsum, sive ad calcem libri omittunt. Sed Masorae nos masorethicos codices eorumque contextum opponimus, qui illam infirmant et damnant. Qui enim fit, ut quos versus Masora rejicit, tot optimi masorethici codices in textu recipiant? Et ut multi extant codices, qui utrumque habent, in textu controversos versus, ad calcem versuum summam 656, utrumque conciliari optime potest, si binos alios libri versus, sublata interpunctione, in unum contrahas, ac forte contrahunt codices ipsi, si accuratius examinentur.

VI° Si non agnoscunt antiquissimi codices Kenn. 154, 326, alii legunt sec. XII, ut supra animadvertimus.

VII° Atqui Norzius in Bibliis Mantuanis versus hos proscripsit. Nam in textu illos uncinis inclusit. Non inclusit certe proscripsitque Norzius, qui centum et amplius ante annos obierat, nec illorum Bibliorum textum edidit. In nota ad h. l. versus hos potius probat. Etenim producta auctoritate antiquorum et hispanorum codicum, auctoritate etiam veterum editionum, in quibus se eos legere testatur, subdit: וכן נראה נכון לפרש ד' ערים אלו לפי הסכום הכתוב בפ' ערים שתים עשרה ***Et sic videtur rectum exponere quatuor urbes istas ob summam quae in hac sectione scribitur, XII urbium***. Ad caput vero XIII exposita masorethica summa 656 versuum Josue, grave argumentum hoc esse statuit ad binos versus cap. XXI eliminandos. In prima nota Norzium agnosco, in hac desidero. Ponamus masorethicam notam esse certam, constantem, nec cum hisce versibus conciliandam. Quis, nisi pusillus, ob unam masorethicam notam binos versus abjiciat, quos ad constituendam XII urbium re-

censionem necessarios putet? Quis condemnet reddatque hiulcam summam sacri textus, ut tueatur masorethicam?

VIII° Quod hic monet Brunsius in Syriaca versione, ipso fatente Abichtio, primitus omissos fuisse, falsum. ***In versionibus syrorum omnibus nostri comparent versus***, inquit Abichtius §. XVII pag. 33, productisque verbis Herberti Thorndicii, qui mss. Pocockii et Usserii codices contulerat, monetque (Polygl. Lond. T. VI *Var. lect. syr.* p. 16) ***ex quatuor urbibus Rubenitarum in duabus dissentire codices syriacos ab hebraicis***, repetit Abichtius, ***ut adeo appareat syriacos codices omnes conspirare***. Si nonnulla subdit Abichtius, quae cum praecedentibus non cohaerent, hoc ideo factum, quod oscitanter ad integros versus transtulerit, quod de duabus tantum civitatibus vel earum nominibus scribere intelligebat. Brunsius utitur Abichtii oscitantia contra se scribentis, praemissa vero verba dissimulat. Non video autem, quare versionem Arabicam, et Aethiopicam nimis recentes appellet. Ut ut enim recentes fingantur, antiquiores semper sunt R. Hai et Kimchio, eorumque codicibus, ex quibus ille argumentatur. Quod porro subdit Brunsius latinam versionem Antehieronymianam versus hos respuere ex Abichtio §. XIX, iterum falsum est. Agit toto hoc §. Abichtius de lat. codicibus Hieronymianis, caussasque inquirit, quare in eorum nonnullis haec commata desint. Itala versio, quae ex LXX erat petita, ea proculdubio habebat.

IX° Multae hic codicum notae a Brunsio congeruntur, quae hos versus ut supposititios damnant. Eas ad marg. exhibent Kennic. codices 130, 149, 168, 228, 242, 246, 295, 296, 330, 417, 560, 601, 642, 648. Historicas omitto, quae codicum varietatem innuunt. Ex meis solus 4 habet ad marg. notam posteriori manu illos reprobantem, ex exteris 18, et 58. Atque hic quidem binas ad h. l. sistit notas, quarum unam supra attulimus, altera testatur in cod. Hilleliano, in cod. Babylonico, et in codice, quem descripsit princeps quidam felicis memoriae, hos versus deesse. Notae istae nullius auctoritatis sunt, quia sunt omnes criticorum, vel correctorum recentiorum, nimis Hilleliano codici, Masorae, ac Kimchio tribuentium, quod et notae ipsae produnt. Aliae aperte falsae, ut eae, que testantur in hispanis et accuratis libris desiderari. Aliae, etiamsi in correctis codicibus non reperiantur, definire tamen non audent, remque jubent ulterius examinari. Ejusmodi est nota cod. Kenn. 228: פרשה צריכה עיון אם כתובה בספרי׳ מובחנים ובספר מדוייק לא מצאתי ***Sectio haec necesse est ut expendatur, num scripta reperiatur in libris probatae fidei. Ego quidem in libro correcto non reperi.*** Ita vertenda haec nota, non ***Hanc sectionem sensus requirit, modo in libris praestabilibus reperiretur***, ut minus accurate vertit Brunsius. Criticis istis notis illam opponimus multo saniorem, quam re melius expensa ad marg. exhibent editores Bibliorum Venet. an. 1678, 1730, 1739: זאת הפרשה וממטה ראובן כך היא במקרא כ״י בספרד שנת רס״ח מוגהת עד מאד אשר ממנה עשינו רב ההגהות וכן נראה כי בלעדן תחסרנה ארבע ערים ואשר כתב רד״ק אין ראיה ***Haec sectio*** Et de tribu Ruben ***sic legitur in mss. Bibliis hispanicis anni*** 268 ***correctissi-***

mis, ex quibus multas nos emendationes instituimus, sicque videtur, quia sine iis quatuor urbes deficerent. Quod vero scripsit Kimchius, nihil probat. Codex ille hispanus est Kenn. 572. Nos hic disputationem abrumpimus, sinimusque, ut quilibet pro libito ac pro fontium, qui hinc inde militant, auctoritate de horum versuum integritate statuat.

XXI 37 כל *omnes*. Deest in Kenn. cod. 70, 89, 173, in meo 716, in Syro, et Arabe, illudque superfluit ex Houbigantii sententia.

XXI 43 בית *domum* — בני *filios*, Kennic. cod. 149, 150, 173, 174, mei 304, 579, primo 211, 705, et Lxx.

XXII 1 מטה *tribus* — שבט alio synonimo Kennic. cod. 77, 89, 145, 150, 158, 160, 168, 182, 198, 224, 225, 226, 227, 228, 249, 250, 337, 601, 602, nunc 240, sup. ras. 128, 154, cod. mei 1, 2, 13, 20, 174, 226, 249, 346, 440, 539, 663, 716, 737, 744, primo 210, 211, 596, nunc 4, forte primo 187, Biblia Soncin., Proph. Sonc. 1486. Lectionem hanc exhibet etiam ad marg. cod. meus 667; Kennicottianis autem codicibus ex Bibliis Halensibus addendus est 375, seu Erfurtensis 5, et ex autographo collat. ad emendatos codices, seu prima manu legentes amandandus 250. Multi codices legunt etiam המנשה cum ה praefixo.

XXII 4 להם *illis* — לכם *vobis*, Kenn. cod. 30, 86, 93, 145, 150, 158, 180, 187, 195, 224, 228, 246, 250, 253, 337, 602, primo 85, 90, 128, 130, 249, quibus addendus 375, et 576 prima manu, cod. mei 20, 226, 346, 440, 737, 765, primo 187, 210, 211, exter. 23, 37, Biblia Sonc., Pisaurensia 1517, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarb. 1511, et Arabs. Ita conjectantur scribae.

Ibid. ולכו *et ite* — וסעו *et proficiscimini*, cod. Kenn. 86, 93, 253, primo 1, sup. ras. 128, 173, ex meis primo 211, nunc 545, Bibl. Brix. 1494, Pisaurensia 1517, Ven. utraque 1518, Veneta 1521, Basileensia Munst. tria 1534, 1536, 1546, Proph. priores Sonc. 1486, et Pisaur. utrique 1511. Sed Bibl. Veneta 1518 habent alteram lect. ad marg.

XXII 5 המצוה *mandatum* — כל המצוה *omne mandatum*, cod. Ken. 176, 210, 251, sed hic prima manu ex mss. ejus collatione, quibus addendus meus 596 primo.

XXII 7 מעבר *a transitu* — בעבר *in transitu*. Ita in textu Kennic. cod. 30, 77, 195, 251, primo 130, 209, 210, cod. mei 13, 20, 295, 305, 346, 440, primo 604, 737, 782, nunc 765, Biblia Brix. 1494, Complutensia, et ad marg. Ven. 1518, ut fert hodiernum *Kerì*. Ex Kenn. codicibus expungo 246, 250 perperam ex male intellecta eorum collat. huc traductos.

XXII 12 וישמעו בני ישראל *Et audierunt filii Israel*. Desunt in Kennic. cod. 84, 195, primo in meis 440, 789, in Lxx, Vulgatus, Syro. Codex meus 305 omittit ex prima manu sequens כל עדת.

XXII 16 עדת יהוה *congregatio Domini* — עדת ישראל *congregatio Israel*, cod. Kenn. 253, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486. Ita cod. meus 440, ad-

dito בני *congregatio filiorum Israel*, sicque correctum ad marg. in 211, addito etiam בני, quod posteriori manu deletum, quibus ex antiquis interpretibus favet Arabs.

XXII 20 מעל מעל *praevaricatus est praevaricatione*. *Praevaricationis* vocab. omittunt Kennic. cod. 174, 182, ac Bibl. Basil. 1534, sed in binis posterioribus editionibus illud restituit Munsterus.

XXII 21 את ראשי *cum capitibus* — אל ראשי *ad capita*, cod. Kenn. 1, 4, 145, 160, 168, 172, 180, 187, 224, 225, primo 20, 250, cod. mei 20, 174, 305, 413, 716, 737, primo 211, 440, nunc 187, 663, Bibl. Complutensia, Ven. utraque 1518 ad marg., Prophetae prior. Leir. 1494, Thessal. 1535. Lect. hanc notat etiam Appendix Bibl. Basil. 1536. Ex Bibliis Halens. addendus Erfurtensis 5, Kenn. 375. V. 25 *jod* utrobique in בנינו ובניכם male omissum supplent codices innumeri et multae editiones, in quibus antiquiores omnes, et ex recentioribus Norziana 1742, posteriori autem loco Halensia 1720.

XXII 27 ובזבחינו *et in sacrificiis nostris* — ובזבחנו defective cod. mei 545, 744, 789, primo 211, Bibl. Soncin., Brix., Ven. bina 1518, Proph. Sonc. 1486. Silent mss. cod. Kenn.

XXII 34 ויקראו בני ראובן ובני גד למזבח *Et vocaverunt filii Ruben et filii Gad altare*. Post למזבח seu *Altaris* nomen supplent vocab. עד *testimonium*, vel *testem*, Kenn. cod. 253, 587, ad marg. 195, 471, 590, meus 744 sine punctis, Biblia Sonc. 1488, Pisaur. 1517, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarb. 1511, Thessalonicenses 1535, Syrus, Arabs, Targum cod. mei 737, Targ. cod. Erfurt. 1, Targ. ms. Masiani, teste Raphelengio, Targ. cod. Bodlej. 467 apud Kenn., Targ. Antwerpiense. Ita legebatur in hebraico et chaldaico textu cod. Kimchii, prout eum in suis Commentariis Kimchius ipse producit. In meo exemplari Prophet. Leir. 1494 antiqua manu suppletum ad marg. עד, illudque necessario supplendum censent Houbigantius, Kennicottus *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 173, Starckius *Dav. Carm.* T. I p. 111, quia nisi illud suppleas, vel subintelligas, hiulca est contextus sententia. Cod. Ken. 607 inserit hic עד, et omittit in sequenti membro. R. Isaias in Comm. in h. l. tum in cod. meo 470, tum in Abichtii editione haec habet: *Versus hic abbreviatus est; nam sic esse debet* למזבח עד *altare testem, quia testis ipse*. Conf. Abicht *R. Isaiae Comm. in Jos.* Lips. 1712 p. 39. Norzius in h. l.: *In nonnullis editionibus post verbum* למזבח *legitur* עד, *Kerì et non Chediv, seu legitur* testem, *nec scribitur, sicque elicitur ex Comm.* Cheli Jakar. *Sed ita non extat in codicibus mss., et Rascì fel. mem. scripsit*: en haec est una ex scripturis abbreviatis, in qua necesse est addere unam vocem: *et vocaverunt filii Ruben et filii Gad altare testem, nec aliter eruitur ex Comm. Kimchii*.

Alii codices praeponunt עד, leguntque עד למזבח *testimonium altare*. Ita suppletum ad marg. in cod. meo 688, hucque referendae plures editiones, quae ante למזבח exiguum spatium et circellum in textu exhibent, vocem vero עד ad marg. supplent. Ejusmodi sunt Biblia Veneta utraque 1518, Ven. 1521,

Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri bina 1534, 1546, Ven. 1544, Ven. 1551, Ven. 1563, Plantiniana 8. et 16. 1566, Ven. 1566, Veneta 1572, Hartmanniana 4. 1595, Veneta 4. 1613, Ven. 12. 1615, Veneta 1627, Veneta 1635, Ven. Lombrosi 1639, Veneta 1647, Nisseliana 1662. Bibl. Raphelengii 1610, et Josue cum Comm. 1609, spatium habent et circellum, non suppleto עד, quia in utraque editione lectiones margin. deficiunt. Veneta 1635 notant ad marg. עד קרי ולא כתיב *voc. testem legitur, sed non scribitur*. Contra Bibl. Ven. 1570 vocabulum hoc pro mera expositione sumunt פירוש קראו למזבח עד *expositio: vocaverunt altare testimonium*. Nota haec repetitur in Bibliis Ven. 1690, et in aliis 1730, quae praeterea addunt ואין בו ק׳ כתיב *nullumque est in eo Kerì et Chediv*. Ac codices, qui praeponunt עד, confirmat Targ. Leirense 1494, Targ. Antwerpiense, Targ. Kimchianum, in quibus סהיד praecedit למדבחא. Emendanda hic Biblia Halensia, quae producunt Bibl. Ven. 1521, et 1613, et Plantiniana 4. 1566, ac si in textu praemitterent עד.

Ibid. האלהים *Deus* — הוא האלהים *ipse est Deus*, Kenn. cod. 1, 4, 30, 89, 93, 94, 155, 168, 180, 182, 198, 310, 350, 358, 359, 366, primo 249, forte 112, 130. Adde ex Lilienthalio pag. 187, 224 nunc, seu ad marginem, ex meis 744, primo 2, 211, 440, 701, 737, 789, Lxx, Vulg., Syrum, Chaldaeum et Arabem, etsi voc. ἀυτός in Lxx obelisco jugulandum moneat Masius, ex auctoritate, ut puto, hebraici sui exemplaris, in quo deficiebat. Lect. hanc praefert Starckius *Dav. Carm.* T. I p. 111.

XXIII 3 מפניכם *a facie vestra*. Kenn. cod. 30, 93, 145, 150, 198, 246, 253, mei 249, 716, primo 596, Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486 מלפניכם cum ל inserto, quod et ad marg. notant Biblia Veneta 1518.

XXIII 4 והים *et mare magnum* — מן הים *a mari magno*, cod. Ken. 253, Biblia Sonc., Proph. Sonc 1486, Lxx.

XXIII 13 הגוים *gentes* — כל הגוים *omnes gentes*, Kenn. cod. 70, 77, 114, 145, 149, 160, 180, 182, 187, 206, 224, 240, 249, 253, 601, primo, ut videtur, 138, quibus addendus ex Bibliis Hal. 375, seu Erfurt. 5. Accedunt ex meis 3, 226, 413, 667, 716, 737, primo 2, 20, 211, 663, nunc 545, Biblia Sonc. 1488, Brixiensia 1494, Ven. utraque 1518, Veneta 1521, Munsteriana tria 1534, 1536, 1546, Roberti Steph. utraque in 4. et 16., Hutteriana 1587, Veneta 1570, Hartmann. 4. 1595, Wolderiana Polyglotta, Veneta Lombrosi 1639, Nisseliana 1662, Proph. prior. Sonc. 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535. In Bibliis Pisaur. 1517 omissum כל, nec legunt veteres interpretes.

XXIV 4 מצרים *Aegyptum* — מצרימה *in Aegyptum*, cod. Kenn. 3, 30, 145, 154, 224, 249, 336, primo 50, 77, ex meis 1 in Apht., 6., 507, 543, 547, 701, primo 211, 267, 440, 596, 663. Margo, quem hic citat Kennicottus, Biblior. Rabb. 1525 hanc lectionem non confirmat, sed reprobat.

XXIV 15 בעבר *in transitu*, vel *ultra flumen*. Masorethae emendant in מעבר eorumque emendatio in paucissi-

mis codd. in textu recepta, ex quibus delendi hic in Kennic. Bibliis consueti 246, 249, 250, 251 male intellecti. Lxx, Syrus, Arabs, Vulg., Chaldaeus ipse, sequuntur omnes Chediv, quod et praeferendum est.

XXIV 19 העם *populum* — כל העם *omnem populum*, Kenn. cod. 30, 93, 145, 149, 150, 180, 182, 228, 249, 250, 601, ex Bibliis Hal. 375, cod. mei 440, 716, primo 2, nunc, seu suppl. כל, 20, 186, exter. meae coll. 2, primo 1, reluctantibus antiquis versionibus. Perperam pro תוכלו in hoc versu Halletus ac Ken. *Diss. II* p. 363 legunt תָכלו. V. 22 bini cod. Kenn. כל העם *omnem populum*, iisque ex mea collatione addendus 475 ad marg., et meus 789. Pauci alii pro בכם *in vos* legunt היום *hodie*, utrumque Kenn. 150, meus 688 primo.

XXIV 24 ויאמרו *Et dixerunt* — ויאמר *Et dixit*, Kenn. cod. 70, 158, 209, 601, 602, mei primo 191, 737, nunc 211, ex exter. meae collat. 1 primo, versiones omnes analogiam secutae, excepto Targum, quod tamen in cod. meo 737 sing. lectionem servat. Kenn. codicibus adde 224, nunc ex Lilienthalio p. 188.

Ibid. אלהינו *Deo nostro*. Deest in Kenn. cod. 174, in meo 716 ex prima manu, in Lxx, et Syro.

XXIV 30 סרח *Serach* — חרס *Cheres*, cod. Kenn. 20, Arabs, Judic. II 9.

Ibid. אשר בהר *quae est in monte* — בהר *in monte*, cod. Kenn. 89, 128, 155, 160, 253, 601, mei 211, 744, primo 2, 20, 21, 249, 440, Bibl. Sonc., Pisaurensia 1517, Proph. priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarban. 1511, Lxx, Arabs. אשר primo lineola notatum et sine punctis relictum, ut abolendum, in cod. meo 305.

XXIV 33 אהרן *Aaron* — אהרן הכהן *Aaron sacerdotis*, Kenn. cod. 4, 30, Syrus, et Arabs.

JUDICES

Cap. I 2 הנה *ecce* — והנה *et ecce*, Kenn. cod. 93, 253, meus 663 nunc, Biblia Sonc., Brixiensia, Proph. Sonc. 1486. Cod. meus 20 primo הנני *ecce ego*.

I 7 אלהים *Deus* — יהוה אלהים *Dominus Deus*, Proph. Sonc. 1486.

I 17 ויכו *et percusserunt* — ויכה *et percussit*, cod. meus 211 primo, et cod. Vatic. Lxx. Mendose Bibl. Sonc. 1488 cum Kenn. cod. 253 ex iis, ut videtur, descripto אל שמעון *ad Simeonem*.

I 19 לא להוריש *non ad depellendos e possessione* — לא יכלו להוריש *non potuerunt ex possessione depellere*, Kenn. cod. 182, 506 ad marg., Lxx, Vulgatus, Chaldaeus, Graecus alius anonymus interpres in Montfauconii *Hexaplis*. Hos interpretes ita olim in suis codicibus reapse legisse autumat Houbigantius, omissique verbi יכלו signum superesse in gerundio להוריש, ut illud construi solet.

Id. להוריש *ad possessione depellendos* — הוריש *possessione depulit*, cod. Kenn. 70, meus 440 primo, Syrus, Arabs.

I 21 ישב *habitantem* — ישבי *habitantes*, Kenn. cod. 150, 154, 160, 187, 224, 227, 250 marg., 658, cod. mei 13, 211, 575, 596, 663, 667, primo 187, 195, 226, 335, 715, exter. meae collat. 1, Bibl. Soncin. 1488. Cod. meus 210 habet ad marg. ישבי ק׳ *lege habitantes*, quae lectio Orientalium judaeorum est, seu Babyloniorum, sed serior manus notat in correcto codice legi ישב. Enallage numeri infra occurrit. Nonnullae antiquae versiones, quae plur. vertunt, in plur. habent praecedens nomen *Jebusaeos*.

I 22 בית יוסף *domus Joseph* — בני יוסף *filii Joseph*, cod. Kenn. 3, 4, 82, 93, 174, 180, 337, primo 77, forte 30, 130, mei 196, primo 211, 226, 440, 554, 827, Lxx, Arabs, ac bini alii Graeci interpretes anonymi in Montfauc. *Hexaplis*.

I 25 כל משפחתו *omnem cognationem ejus*. Abrasum כל in cod. meo 765, nec lectum a Lxx.

I 26 ארץ *terram* — אל ארץ *ad terram*, cod. Kenn. 30, 250, meus 789, ac versiones omnes analogiam syntaxis secutae. Kenn. 150 לארץ.

I 27 ישב *habitatorem Dor* — ישבי *habitatores Dor*, Kenn. cod. 4, 21, 30, 85, 89, 93, 99, 102, 112, 113, 145, 150, 155, 171, 173, 174, 175, 176, 180, 182, 195, 210, 224, 246, 249, 250, 251, 253, primo 2, 82, cod. mei 13, 20, 196, 226, 304, 305, 335, 341, 440, 518, 539, 545, 554, 627, 663, 667, 688, 701, 715, 737, 744, 765, 789, primo 21, 211, 295, 575, 596, nunc 4, Bibl. Sonc., Brixiensia, Complutensia, bina Munsteri 1534, 1546, Prophetae Sonc. 1486,

Thessalonicenses 1535. Ita postulat Kerì, et analogia, quam sequuntur omnes versiones. Kenn. 224, ac meus 20 ad marg. addunt ואת ישבי עין דאר ובנתיה. Multi codices, etiam hispani, ut meus 304, aliique, Bibl. Sonc. ac Proph. Sonc., legunt דאר cum א inserto.

I 30 נהלל *Nahalol* — נחלל *Nachalol*, cod. Kenn. 130 primo, meus 627. Ita legitur in Josue, et in Judicibus legi נחלל, in Josue נהלל contra Masoram monet cod. meus 2. Forte ad indigitandam var. hanc lectionem circellum hic exhibent Biblia Nisseliana.

I 32 ישבי *habitatorum* — ישב *habitatoris*, cod. Kenn. 77, 112, 174, 228, 249, 250, ex meis primo 335, 440, 596, Lxx, Vulgat., Analogia. Ceterae versiones legunt in plur., quia in plur. vertunt praecedens nomen *Chananaeorum*.

I 33 הכנעני ישבי *Chananaei habitantium* — הכנעני ישב *Chananaei habitantis*, cod. Kenn. 93, 182, 249, mei primo 2, 304, 596, Lxx, Vulgatus, Analogia. Chaldaeus, Syrus, et Arabs plur. habent nomen Chananaei.

I 34 לעמק *ad vallem* — בעמק *in vallem*, Kennic. cod. 70, 145, 253 primo 90, mei 789, primo 211, 663.

I 35 חרס *Cheres* — חרם *Cherem*, cod. Kennic. 1, 70, 113, forte 93, mei 249, 440, primo 827, videtur 789, ex exter. 84 primo.

II 1 ממצרים *de Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, cod. Kennic. 224, Syrus, Arabs. In plerisque mss. et antiquis editionibus deest *piskà*, seu lacuna, quae ibi conspicitur.

II 3 מפניכם *a facie vestra* — מלפניכם cum ל inserto, cod. Kennic. 85, 93, 145, 149, 180, 182, 187, 249, primo 114, cod. mei 20, 226, 663, 716, primo 2, 211, 305, nunc 4, 545, Bibl. Sonc., Proph. Sonc. 1486.

II 4 הדברים *verba* — כל הדברים *omnia verba*, cod. Kenn. 1, 30, primo 171, forte 130, mei 20, 226, exter. meae collat. 18 primo, sed contra veterum interpretum fidem. Pro praecedenti יהוה cod. meus hisp. 575 legebat primo אלהים.

Ibidem אל כל בני ישראל *ad omnes filios Israel*. Deest כל *omnes* in Kennic. cod. 150, in meo 782 primo, in Syro, et Arabe.

II 7 אשר ראו *qui viderunt* — ואשר ראו *et qui viderunt*, cod. Ken. 77, 112, 198, 601, 602, nunc 1, mei 13, 440, 539, primo 249, 335, 663, Biblia Sonc., Prophetae Sonc., Syrus, Vulg., Arabs. Male copulam exprimit lat. interpres Chaldaei.

II 9 חרס *Cheres* — חרם *Cherem*, cod. Kenn. 403, forte 355, mei 2, 249, Biblia Sonc. 1488.

Idem חרס *Cheres* — סרח *Serach*, Kennic. cod. 477, 514, 597, forte 540, 590, 612, mei 518, primo 226, 304, Syrus, Vulg., Arabs, et loc. parallel. Josue XXIV 30. R. Isaias hunc Josuae locum exponens haec notat: » *In Timnath Serach*. Alibi locus hic vocatur *Timnath Cheres* Jud. II 9, sed unum idemque voces istae significant. Sic כבש et כשב *agnum*, שמלה et שלמה *vestem* denotant ». V. Abicht *R. Esaiae Comm. in Jos.* p. 41.

Ibid. בהר *in monte* — אשר בהר *quae est in monte*, cod. Kenn. 2, 93, 180, 252, nunc 176, meus 211 primo, Syrus, Arabs.

II 22 ללכת בם *ad ambulandum in iis* — ללכת בה *ad ambulandum in ea*,

Kennic. cod. 174, 602, forte 150, meus 2 primo, Lxx, Vulgatus, Syrus. Praecedit sing. דרך, unde favet contextus, ac plerique codices notant ad marg. סב׳ בה *conjiciunt in ea*, quod et necessario legendum vult Houbigant. in h. l. Chaldaeus et Arabs, qui legunt in plur., in plur. vertunt *vias*.

III 3 הר *montem* — בהר *in monte*, cod. Kennic. 187, meus 20, Vulgatus.

III 7 האשרות *lucis* — העשתרות *Astaroth*, cod. Kennic. 253, meus 20, Syrus, Vulgatus. » Optime sensum exprimit haec Vulgatae lectio, estque conformis aliquibus Chaldaeis libris et textui Syro, eratque *Astaroth* generale nomen idolorum femineorum, sicuti *Baalim* masculorum: » Bukentopius *Lux de luce* p. 163. » Male consociantur luci cum Baalim, quod antecedit, neque luci colebantur, sed dii, quorum erant luci. Omissum fuit ת post ש, cum olim legeretur אשתרות *Astaroth* »: Houbigantius in h. l.

III 10 ארם *Aram* — ארם נהרים *Aram naharaim*, cod. meus 20 primo, cod. Vat. Lxx, Syrus. Ita v. 8. Cod. meus 335 versu 12 pro על כי legit cum Vulg. כי.

III 16 שני פיות *duo ora* — שתי פיות foem. cod. Kenn. 30, 70, 85, 93, 99, 101, 130, 145, 149, 150, 160, 168, 174, 175, 224, 226, 250, 601, 602, nunc 176, 198, mei 2, 20, 191, 440, 663, 688, 716, 737, 744; primo 13, 21, 715, nunc 226, exter. meae collat. 1 primo, Prophetae Soncin. 1486. Codex meus 305 ad marg. *lege* שתי, illudque sistunt ad margin. utraque Bibl. Ven. 1518, et in App. Munst. 1536.

III 30 ביום *die illa* — בעת *tempore illo*, Kennic. cod. 89, 102, 160, 224, 240, 249, primo 30, mei 211, 701, 716, primo 174, 210, nunc 249, Syrus, et Arabs. Versu praeced. pauci codices legunt כל איש שכן *omnem virum pinguem*, inserto איש.

IV 3 לחץ את בני ישראל *oppressit filios Israel* — את ישראל *oppressit Israel*, cod. Kenn. 187, 253, meus 13 primo, Biblia Soncin., Prophetae Sonc., Lxx.

IV 4 היא *ipsa judicabat* — והיא *et ipsa judicabat*, Kenn. cod. 1, 18 30, 76, 80, 93, 95, 106, 107, 111, 129, 136, 145, 150, 151, 158, 160, 177, 182, 196, 224, 226, 227, 244, 246, 253, 384, 601, 602, primo 168, 223, 225, forte 155, ex Bibliis Hal. 375, seu Erfurtensis 5. Accedunt ex meis 1 in Apht., 2, 16, 20, 21, 191, 197, 226, 230, 248, 262, 264, 291, 419, 440, 443, 486, 507, 562, 592, 594, 596, 606, 663, 715, 716, 789, primo 1 in textu, 4, 6, 13, 210, 211, 265, 266, 267, 305, 335, 543, 554, 579, 656, 700, 721, 722, 825, 868, nunc 701, ex exter. meae collat. 84, Bibl. Sonc., Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique 1511, in Apht. Pentateuchus Ven. 4. 1548, Pentat. Ripae Tridenti 1561, Venetus 1574, Ven. 1588, Apht. Basil. 1619. Cum Pisaur. Prophetis non dubito quin congruant Biblia Pisaur. 1517, quae hic in meo exemplari deficiunt. Sed nullus veterum interpretum copulam exprimit, et ex mss. meis codicibus, 737 notat a scribis in hoc vocabulo errari, 7 in codice correcto legi היא.

IV 7 ואת רכבו *et currum ejus* — את רכבו *currum ejus*, cod. Kennic. 18, 30, 150, 155, 173, 175, 176, 177, 187, 223, 224, 294, 601, sed hic prima manu, ut notat Henr. Michaëlis in Bibliis Hal., qui etiam ita primo legisse perhibet 375, seu Erfurtens. 5. Suffragantur ex meis 4, 191, 230, 248, 291, 419, 443, 604, 701, primo 11, 21, 262, 440, 850, 851, nunc 267, 297, Bibl. Ven. 4. 1518, Ven. Rabb. ejusdem anni, Ven. 1521, bina Munsteri 1534, 1546, Veneta 1613, Prophetae priores Leirenses 1494, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarban. 1511, in Aphtar. Pentateuchus Ven. 1524, Venetus 1527, Veneti bini 1548, Ferrariensis 1555, Pent. Ripae Trid. 1561, Venet. 1567, Ven. 1574, Ven. 1588, Mantuanus 1589, Ven. 1597, Veneti bini 1606, Amstelodamensis 1632, Venet. 1714, Aphr. Basil. 1619, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, et Arabs. Nota in nonnullis editionibus, praesertim Venetis, caput IV incipere a versu 12 cap. III, unde hic versus est in illis 27 cap. IV.

Ibid בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, cod. Kenn. 21, 77, 112, primo 125, mei 20, 226, 305, 562, 701, primo 722, nunc 665, Biblia Soncin. 1488, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Basileensia Munsteri bina 1534, 1546, Hutter. 1587, Hartmanniana 1595, Quadrilinguia Wolderi, Ven. Lombrosi 1639, Ven. 1647, Prophetae priores Pisaurenses utrique an. 1511, in Aphtar. Pentateuchi plures, Venetus 1524, Venet. 1527, bini Veneti 1548, Ferrar. 1555, Pent. Ripae Trident. 1561, Venetus 1567, Ven. 1574, Ven. 1588, Mantuanus 1589, Venetus 1597, Ven. duo 1606, Lxx, et Syrus.

IV 12 הר *montem* — בהר *in montem*, Kenn. cod. 30, 187, ex Schellingio pag. 168, 384, mei 562, primo 594.

IV 13 אל נחל *ad torrentem* — עד נחל *usque ad torrentem*, cod. Kenn. 18, 95, 227, meus 789 nunc, Syrus.

IV 14 בידך *in manum tuam* — בידך *in manus tuas*, cod. Kenn. 125, mei 701, 715, Syrus, Vulg., Arabs.

Ibid. אחריו *post eum* — עמו *cum eo*, cod. Kennic. 384 prima manu ex Schellingii collatione p. 168, Syrus, Vulgatus, Arabs.

IV 22 ותצא *et egressa est* — ותבא *et venit*, cod. Kennic. 224, sed sine punctis et suppleta ad marg. alia lectione, ut notat Lilienthalius in *Comm. crit.* p. 189, ubi animadvertit sic etiam legi in cod. Helmstadiensi a Kenn. omisso. Non aliter proculdubio legebat ex prima manu meus 782 hispanus, qui habet binas postremas hujus verbi litteras sup. litura rescriptas. Versu seq. pro אלהים cod. meus 737 primo יהוה, ut Syrus, Chaldaeus, et Arabs.

V 2 בישראל *in Israel* — ישראל *Israel* cod. Sorbon. 3, seu Kenn. 335 primo, teste Schnurrer *Diss. in Cant. Deborae* p. 5. Lectionem hanc confirmat Syrus, et Arabs, probatque Köhlerus in *Vers.* ac *Not. Cant. Deborae* V. *Repert. or.* T. VI p. 164.

V 3 אנכי ליהוה *ego Domino*. Desunt in Kennic. cod. 95, 109, 387, sed 109 ex prima manu, ac mendose inserto primum רזנים, quibus ex commemorata Schnurreri Diss. adde 608 primo, ex meis primo etiam 305. Ac

verba haec cum seq. verbo *canam* omittit Arabs, solum verbum אשר Kennic. 366, 611, sed uterque suppletus, ut notat Schnurrer pag. 7. In aliis deest repetitum אנכי *ego*, ut Kennic. 226, 232, primo 367, meo 16 prima manu, et Syro.

V 6 והלכי *et euntes* — הלכי *euntes*, Kenn. cod. 150, 160, 177, 196, 224, 228, quibus ex Schnurreri collatione addendi 212, 366, 367, ex Bibliis Halensibus 375, seu Erfurt. 5, ex meis 211, 665, 721, primo 2, 419, nunc 715, Chaldaeus.

V 7 פרזון *pagus* — פרזות *pagi*, melius Kenn. cod. 107, primo 532, cum quibus non forte, ut notat Kennicottus, sed certo ex prima manu, ut monet Schnurr. p. 9, congruit 218, seu Sorbonicus 36. Pluralem lectionem sequuntur cod. meus 789 primo, ac vetustae omnes versiones.

Ibid. שקמתי 20 *surrexi* — עד שקמתי *donec surrexi*. Ita repetito עד cod. Ken. 76, 196. Omissum ex prima manu in cod. meo 264. Codex meus notat in cod. Babylonico legi שְׁ, ut fert analogia. In aliis legitur שָׁ, ut ex meis 248, 543, Biblia Soncinensia, et Antiqua sine anno et loco.

V 8 מגן *clypeus* — מגן הוא *clypeus ipse*, Kennic. cod. 109, sed primo, ut notat Schnurr. pag. 11, meus 715 primo, quem male sub n. 584 refert Kennicottus ad aliam lectionem, ac si pronomen praeponeret, et legeret הוא מגן. Codex meus 545 primo, et Arabs legunt יבחר *Et eliget*. Alii multi pro insolita et irregulari lectione לָחֶם, legunt לחם cum *tzere*. Ita ex meis 2, 4, 13, 16, 191, 200, 226, 230, 248, 249, 262, 264, 304, 305, 346, 413, 419, 443, 476, 535, 543, 545, 562, 576, 592, 627, 656, 663, 665, 667, 716, 721, 722, 744, 789, inter quos plures hispani et accuratissimi. Nonnulli ex iis qui retinent *segol*, rectius accentum habent in penultima, ut meus 502, et Biblia antiqua in fol. sine anno et loco.

V 10 ודלכי *et ambulantes*. Deest ו in Kennic. cod. 80, 93, 109, 224, 244, et ex prima manu in meis 16, 211. Teste Schnurrero suppletum ו in Kennic. 109.

V 13 לאדירים עם *illustribus in populo. Dominus descendet* etc. Nonnulli codices connectunt in statu constructo עם cum seq. יהוה, leguntque עם־יהוה *populus Domini*, ut LXX. Ita Erfurtensis 1, seu Kennic. 160. V. Michaëlis *Not. ad Bibl. Hal.*, Bohn *De restituendo cod. Heb. Diss. I* p. 7, et *De fatis studii ling. or.* p. 23. Ex meis ita aperte legit 737, et cum *patach*, ut fert status regiminis, sed interjecto spatio legit 408. Ac lectionem hanc confirmant codices, qui in dimensione lineae connectunt עם cum יהוה, non cum לאדירים, relicto inter hoc verbum et עם spatio. Ex his sunt mei 7, 249, 304, 305, 535, 575, 614, 827, plerique hispani, item Prophetae priores Leirenses 1494, ac Thessalonicenses 1535. Alii לאדירים עם יהוה *illustribus in populo Domini*, relicto spatio post יהוה, ut mei 210, 230, 240, 413, 665, 674, 701, 782, inter quos varii hispani optimae notae, Biblia antiqua in fol. sine anno, et loco, Pent. CPol. 1505 in Apht.. Alii nullum nec ante, nec post spatium sistunt. In meo 2 primo omissum est

עם, 16 vero post עם inserit ברכו *benedicite Dominum.*

V 15 חקקי *decretarii cordis* — חקרי *scrutatores cordis*, cod. Kenn. 70, 384, mei 191, primo 211, LXX, Syrus. Kenn. adde ex Schnurrero 337, seu Sorbonicum 5 prima manu. Sed lectio haec, quae Houbigantio arridet, desumpta videtur ex seq. versu, et in cod. meo 191 videtur ex una scribae oscitantia repetenda. Nam quum omissus in eo esset sequens versus et ab uno גדלים ad alterum transiliisset amanuensis, corrector versum restituens primum חקרי non emendavit. Conf. Köhler. cit. l.

V 16 לפלגות *ad divisiones* — בפלגות *in divisionibus*, cod. Kenn. 199, 206, 212, 340, 390, 593, primo 160, 168, 232, 611, 622, forte 162, 384, nunc 513, quibus ex Lilienthalio pag. 189 addendus 224, ex meis 266, primo 737, et ut videtur, 656, Biblia Complutensia. Ita versu praecedenti.

Ibid. חקרי *scrutatores* — חקקי *decretarii*, cod. Kenn. 384, et ex coll. Schnurreri 337 primo, Bibl. Munsteri 1534, et alia ejusdem 1546. Repetita haec sententia explicationis gratia ad marg. primum adscripta, deinde in contextum recepta videtur Tellero *Not. crit. et exeg.* p. 59.

V 17 למה *quare*. Deest in cod. Sorbon. 1, seu Kenn. 211 prima manu, ut notat Schnurr. *Diss. in Cant. Deb.* pag. 34, et in meo 545 primo, nec exprimit Chaldaeus, Vulg., et Arabs. Schnurrer addit Syrum, sed Syri lectio hoc loco mihi suspecta est, et pro ܠܡܥܒܪܐ *ad portum*, puto legendum ܠܡܢܐ *quare*, atque alterum pro altero excidisse. Bini codices apud eundem Schnurrerum pro ישב *sedit* legebant primo ישוב *revertetur*.

V 23 לעזרת יהוה 2° *ad auxilium Domini*. Desiderantur repetita haec verba in Kenn. cod. 70, 80, 84, 95, 136, 151, 181, 187, 195, 325, 384, 462, 486, sed in 384 ex prima manu, teste Schellingio, primo in meis 3, 440, 554, 614, nunc 297, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Kennicottianis addendus ex Schnurrero 611. Ken. 614, meus 614, primo 663, LXX, Vulgatus omittunt solum יהוה.

V 26 והלמה *et contudit*. Deerat primo nexus in meis cod. 596, 721, nec legit Chaldaeus. Male exprimit latinus Syri interpres. Contra ומחקה cum nexu *absciditque* Kennic. 150, cui ex Schnurrero addendus 109, seu Harlej. 5709.

Ibid. ומחצה *et transfixit* — מחצה *transfixit*, Kennic. cod. 1, 18, 107, 109, 111, 114, 151, 154, 160, 177, 294, 602, mei 13, 196, 248, 443, 476, 502, 592, 594, 596, 715, 721, primo 16, 21, 211, 262, 419, Chaldaeus. Kenn. cod. 1, 602, sic legunt ex prima manu, iisque ex Schnurreri *Diss.* pag. 46 adjungendi 150, 337, 367, 608, 611, primo 212, 218, 335, 366, 609. Schnurrerus laudat hic 150, et silet de 109, supra vero ad verb. ומחקה laudat 109, et silet de 150. Videntur ergo hi numeri in Kennic. Bibliis confusi, et ex uno in alterum locum inconsiderate traducti. Atque hanc Kennic. Bibliorum lacunam notat redarguitque Eichornius in *Ephem. Jenens.* 1776 n. 100, et in *Bibl. or. Mich. Append.* ad T. XII p. 172.

V 27 בין רגליה כרע נפל שכב *inter pedes ejus incurvavit se, cecidit, decubuit*. Desunt in Kenn. cod. 70, 80, 95, 170, 206, 342, 367, 492, 569, 607, 612, in meis primo 13, 264, 305, 345, 594, 722. Concinit Kenn. 181 male seorsim relatus a Kennicotto, ac si aliam lectionem haberet. Syrus et Arabs solum verbum שכב exprimunt, reliqua omittunt. Contra in aliis codicibus reliqua leguntur, et omittitur שכב, ut Kenn. 84, 196, 218, 252, 462, 617, primo 225, ex meis primo 851. In meo 249 legitur בין רגליה כרע נפל שדוד, cetera desiderantur, in 701 omissum prima manu secundum נפל, deinde restitutum, et obliteratum alterum כרע, quod primo non legebat exter. meae coll. 92. In ext. 91 deest ex prima manu primum נפל, teste Lichtenstein in *Progr. 2 codicum heb.* p. 14. Kennic. 227, ac meus 174 primo omittunt שם.

Ibid. באשר *ubi* — כאשר *sicut*, cod. mei 543, primo 262, Lxx.

V 28 מדוע אחרו *quare tardaverunt* — ומדוע *et quare tardaverunt*, Ken. cod. 70, 109, sed hic primo, teste Schnurr. p. 49, meus 211 primo, Syrus, Arabs.

V 30 רקמה *acu pictum* — לרקמה *juxta opus acu pictum*, Kenn. cod. 224, 337, 384, 607, 608, mei 562, primo 16, 419, 663. Prima tantum manu legunt tres Kennicottiani, 224, 384, 608, ut de singulis testantur Lilienthalius, Schellingius, Schnurrerus. לסיסרא שלל צבעים *Sisarae praedam vestium tinctarum* omittunt Kennic. cod. 109 et 145, sed 109 prima manu ex observat. ejusdem Schnurreri.

V 31 ואהביו *et diligentes eum* — ואהביך *et diligentes te*, Ken. cod. 145, 630, Syrus, Vulg., Arabs, sed 145 ad emendatos codices referunt Oberlinus et Schnurrerus. Sic eadem servata persona praecedenti legi vult Houbigantius in h. l.

VI 4 יבול הארץ *productionem terrae* — כל הארץ *omnem terram*, cod. Ken. 85, meus 226 primo, Syrus, Arabs. Vulg. *cuncta vastabant*. Kennic. 30, 187, meus 20 ושור ושה *et bovem et agnum* transpositis verbis, ut Syrus, Kennic. 85, 154, meus 2 primo, nunc 211 legunt בישראל *in Israel*.

VI 5 יבאו *et veniebant*. Codices nonnulli utriusque collationis, inter quos etiam hispani antiqui et bonae notae, ut meus 765 aliique, habent in textu Keri ובאו, et sic antiquae editiones, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco. Tres editiones Munsterianae 1534, 1536, 1546 habent puncta lectionis textualis.

VI 8 ממצרים *de Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, Kennic. cod. 149, 249, 602, mei 440, nunc 211, Lxx, Syrus, Arabs. Kennicottianis adde ex Bibliis Hal. 375, seu Erfurt. 5.

VI 14 יהוה *Dominus* — מלאך יהוה *Angelus Domini*, cod. Kenn. 145, Lxx, Arabs. Versu praeced. pro עמנו Kenn. 30, 153, meus 701 primo legunt אתנו. Vers. 17 בעיניך *in oculis tuis*. Cod. meus 305 primo לפניך *coram te*, ut Vulg.

VI 26 המעה *arcis* — המעון *habitaculi*, cod. Ken. 154 ad marg., 224, mei 2, 596, 715, 737, primo 211, 663, 701, Biblia Soncin., Biblia Brixiensia, Proph. Sonc. 1486. Henr. Michaëlis in notis ad Biblia Hal. pro hac lectione tres Erfurtenses codices profert a Kennicotto omissos, Erfurt. 3, Ken.

602, sed posita altera lect. ad marg., prima autem manu 2, et 5, seu Ken. 601, 375.

Ib. במערכה *in ordine* — אשר במערכה *quod est in ordine*, codex meus 174, ac Biblia Munsteri 1546. Variam hanc lectionem servant etiam ad marg. utraque Biblia Veneta 1518, Munsteriana 1534, in Append. Munst. 1536.

VI 31 לו 2° *ei* — בו *in eum*. Ita Prophetae priores Pisaur. utrique cum Comm. Kimchii et Abarb. 1511, et ad marg. binae editiones Venetae Bibliorum 1518. Norzius, qui notat Pisaur. lectionem, testatur in reliquis codicibus legi לו.

VI 39 אל הגזה *ad vellus* — על הגזה *super vellus*, Kenn. cod. 30, 89, 150, 154, 160, 180, 187, 198, 226, 227, 249, 253, 601, 602, mei 1, 13, 20, 335, 596, 701, 744, primo 440, 579, Biblia Sonc., Prophetae priores Pisaur. utrique an. 1511, ad marg. utraque Biblia Veneta 1518, Munsteriana 1536, Ven. 1613, quae habent על ק׳ *lege super*, aliosque codices legere על testatur margo cod. mei 319. Ita legitur vers. 37, unde videtur repetenda codicum varietas.

VI 40 אל הגזה *ad vellus* — על הגזה *super vellus*, Ken. cod. 30, 154, 155, 160, 226, 246, 249, 253, 602, mei 3, 13, 21, 305, 335, 539, 545, 627, 701, 744, primo 440, 579, 765, Bibl. Soncin., Prophetae Soncin. 1486, Pisaurenses utrique an. 1511, ad marg. Biblia Veneta 1518 in fol. et 4. Ita, teste Michaëlis, legebat primo Erfurt. 5, Kenn. 375. Eadem Biblia Ven. 1518 servant ad marg. lect. הרד *Arod* pro חרד *Charod*, cui favent Lxx, ac Vulgatus.

VII 4 הוא לא ילך *ipse non ibit*. Cod. Kenn. 174 et Lxx addunt עמך *tecum*. Versu 5 מן המים *de aquis*. Cod. Ken. 160 אל המים *ad aquas*, sicque legere alios codices testantur ad marg. Biblia Ven. 1518. Lectio ex altero אל המים, quod ibi occurrit, proculdubio enata. Vers. 6 מים *aquas*. Biblia Soncin., ac Prophetae Sonc. המים cum art., quorum lectionem nullus Kenn. codex servat praeter 253 ex ipsis Bibliis Sonc. petitum. Sic legunt ex meis 2, 579, 663, primo 440, ex exteris 1 primo.

VII 7 בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, cod. Kenn. 112, utrique Prophetae Pisaur. 1511, Syrus, et Arabs. Cod. meus 335 primo בידם *in manu eorum*.

VII 8 בעמק *in valle* — העמק *valle*, cod. Kenn. 145, meus 20 primo. Alii לעמק, ut Kennic. 89 primo, 93 nunc, nunc meus 663. Vers. 9 בידך in plur. cod. Kenn. 21, 112, Syrus, Arabs.

VII 11 החמשים *classis quinorum* — החמשים *quinquaginta*, cod. mei 20, 21, Lxx, Syrus, Arabs. Versu praec. pro נערך cod. meus 3 primo et Arabs עבדך, et versu seq. עבדו.

VII 12 וכל בני *et omnes filii* — ובני *et filii*, cod. Kenn. 182, meus 20 primo, Arabs. Varii cod., Bibl. Sonc., ac Prophetae Soncin. pro שעל legunt אשר על.

VII 14 נתן *dedit* — אשר נתן *in cujus manu dedit*, cod. meus 440 primo, Syrus, et Arabs.

VII 18 כל המחנה *omnium castrorum* — המחנה *castrorum*, Kenn. cod. 70, 96, 154, 226, mei 174, 211, 335, 518, 596, 614, 789, omnes prima manu, et Vulgatus.

Ibid. ליהוה *Domino* — חרב ליהוה *gladius Domino*, Kenn. cod. 30, 145, 154, 174, 187, nunc 375, mei primo 545, nunc 20, 196, 744, Chaldaeus, Syrus, Arabs, et infra v. 20, ubi quod ibi agendum praecipitur, actum refertur, dicuntur exclamasse חרב ליהוה. Quamobrem et lectionem hanc praefert Houbigantius.

VII 22 וינס המחנה *fugeruntque castra* — וינס כל המחנה *fugeruntque omnia castra*, Kenn. cod. 89, 93, 94, 251, nunc mei 440, 604, Syrus, et Arabs. Nonnulli codices על שפת.

Ibid. על טבת *super Tabbath* — עד טבת *usque ad Tabbath*, cod. Ken. 128 primo, mei 20, 304, 701, primo 210, 211, 789, nec aliter fert conjectura scribarum, ut notat Norzius. Versu seq. Biblia Complut., ac Kenn. cod. 30, 93, 96, 101, 128, 145, 174, 182, mei 2, 20, 210, 211, 304, 341, 627, 701, 744, legunt praepos. sejuncta מן נפתלי. Quinque postremi hispani,

VIII 1 ויאמרו *Et dixerunt* — ויאמר *Et dixit*, cod. mei 174, 715, uterque primo, ms. Alex. Lxx, Targum cod. mei 737, favetque contextus analogia. Syrus, Vulg., Arabs enallagem numeri tollunt, in plur. vertentes nomen praecedens איש.

VIII 2 ככם *sicut vos* — בכם *in vos*, cod. Kennic. 1, 89, 93, 112, 158, 162, 174, primo 86, videtur 176, cod. mei 3, 20, 174, 304, 518, 545, 579, 627, 663, 688, 737, 744, 789, primo 191, 211, 305, 440, 596, 765, nunc 701, 827, Biblia Brixiensia 1494, Biblia Nisselii 1662, Prophetae priores Soncin. 1486, Thessalonicenses 1535. Versiones antiquae alteram lectionem sequuntur.

VIII 3 ככם *sicut vos* — בכם *in vos*, Kenn. cod. 1, 93, 112, 174, cod. mei 196, 211, 226, 440, 512, 579, 627, 663, 688, 737, 744, 765, 789, primo 305, 545, 596, Biblia Nisselii, Proph. Sonc., et Thessal. 1535. בדברו *loquente illo*. Orientales, seu Babylonii legunt בדברי *loquente me*, quod codices mss. non confirmant, nec veteres interpretes. Kenn. 158, ac meus 174 כדברו *quum loqueretur ille*.

VIII 6 ויאמר *Dixitque* — ויאמרו *Et dixerunt*, cod. Kenn. 30, 150, 187, primo 130, mei 20, 226, primo 440, 701. Sic conjiciunt scribae, fertque analogia, et vertunt omnes interpretes.

Ibid. בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, Kennic. cod. 85, 112, 128, 195, meus 715, Syrus, Arabs.

VIII 11 בטח *securitas* — בֹּטֵחַ *confidens* vel *secura*, codex Kennic. 224, meus 226, primo, ut videtur, 715, melius judice Lilienthalio *Comm. crit.* pag. 190.

VIII 22 ויאמרו *Et dixerunt* — ויאמר *Et dixit*, Kenn. cod. 187, 253, primo 250, meus 596 primo, 211 nunc, Biblia Soncin. 1488, cod. Alex. Lxx, et analogia. Syrus, Vulgat., et Arabs sequens nomen in plur. vertunt. Cod. meus 174 habet puncta sing. lectionis, et notam marg. יתיר ו' *redundat vav*. V. 25 mendose in nonnullis codicibus pro נתן excidit תתן.

VIII 33 לאלהים *in Deum* — לאלהיהם *in Deum eorum*, cod. Ken. 150, meus 20 nunc, Proph. Sonc. 1486, contra fidem veterum interpretum.

VIII 35 עם ישראל *cum Israel* — לישראל *Israeli*, cod. Kennic. 86, 168, 182 249, mei 174, 211, 440, 518, 737, nunc 554, 663, Vulg.

IX 9 ויאמר *Dixitque* — ותאמר foem. Kenn. cod. 30, 77, 89, 93, 251, mei 663, primo 701, Biblia Soncin., Proph. Sonc. 1486. Kenn. 128, 130, habent י sup. ras., ut videantur primo sic legisse.

IX 26 עבד *Ebed* — עבר *Eber*, Kenn. cod. 1, 174, mei 226, 440, 539, 701, 715, primo 596, Biblia Soncinensia, Brixiensia a Kenn. omissa, Antiqua in fol. sine anno et loco, Prophetae Thessalon. 1535, Syrus, et Arabs. Idem cod. meus 701 pro ואחיו primo לאחיו *ad fratres suos*.

IX 28 עבד *Ebed* — עבר *Eber*, cod. Kenn. 1, mei 226, 305, 539, 701, primo 440, Biblia Sonc., Biblia Brixiensia iterum a Kenn. omissa, Biblia antiqua sine anno et loco, Prophetae Thessal. 1535, Syrus, et Arabs.

IX 30 עבד *Ebed* — עבר *Eber*, cod. Kenn. 1, mei 440, 539, 627, Bibl. Sonc., Brixiensia, Antiqua sine anno, Syrus, Arabs.

IX 31 עבד *Ebed* — עבר *Eber*, cod. Kenn. 1, meus 627, primo 440, Bibl. Sonc., Brix., Antiqua, Syrus, Arabs.

IX 32 והעם *et populus* — וכל העם *et omnis populus*, cod. Kenn. 30, 77, 250, primo mei 21, 701.

IX 35 עבד *Ebed* — עבר *Eber*, Kenn. cod. 1, mei 440, 596, 701, Biblia Sonc., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, et Syrus.

Ibid. והעם *et populus* — וכל העם *et omnis populus*, cod. Ken. 30, 154, 187, 246, mei 20, 226, nunc 701, Vulgatus.

X 2 שנה *anno* — שנים *annis*, cod. Kenn. 150, ac Proph. Sonc. 1486.

X 6 ארם *Syriae* — אדום *Edom*, Medras Rabboth, Syrus et Arabs.

X 10 וכי *et quia dereliquimus* — כי *quia dereliquimus*, multo melius omisso nexu hic irregulari et incommodo Kenn. cod. 85, 89, 93, 150, 168, 601, 602, nunc 155, 198, mei 604, 701, 716, 737, primo 20, 305, nunc 596, Lxx, Syrus, Vulg. *Superfluit* ו, inquit ad h. l. Houbigantius, *et impedit sententiam*, *nec scriptum fuit manu priori in cod. orat.* 54, *in cod. autem* 52 *notatur ad marg. non esse id legendum*. Addendus ergo Ken. codicibus 357, et ex Bibliis Halensibus 375, uterque prima manu. Prima etiam manu legit 601, ut in iisdem Bibliis monetur. Correctores tamen omissum *vav* in binis hisce codicibus Erfurtensibus restituentes, omiserunt sceva, et apposuerunt marg. notam לא קרי ו *non legitur vav*, eisque teste Michaëlis, suffragatur Masora Erfurtensis. Perperam inter fontes hujus lectionis in Kenn. Bibliis producitur n. 257, seu Sonc. Prophetae 1486, qui legunt וכי. Alter ergo numerus pro alio irrepsit, ac forte pro 357, quem ex Houbigantio restituimus.

Ibid. אלהינו *Deum nostrum* — יהוה אלהינו *Dominum Deum nostrum*, cod. Kenn. 1, 113, 226, 251, 350, meus 716, nunc 701, ms. Alex. Lxx, Chald., Vulgatus. Solum יהוה Kenn. 89, 96.

X 11 מן בני עמון *de filiis Amon* — ומן *et de filiis Amon*, Kennic. cod 1, 2, 3, 4, 21, 67, 70, 82, 85 86, 89, 90, 93, 94, 96, 99, 101 102, 112, 113, 130, 139, 145, 150, 154, 155, 158, 160, 162,

172, 174, 178, 182, 187, 195, 224, 225, 226, 227, 228, 252, 601, 602, codices mei 1, 2, 3, 4, 13, 20, 21, 174, 186, 187, 191, 196, 210, 211, 226, 249, 295, 304, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 512, 518, 539, 545, 554, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 667, 688, 701, 715, 716, 737, 744, 765, 782, 789, 827, exter. 84. Kennicottianis adde 375, seu Erfurt. 5 primo. Accedunt ex editis Biblia Soncin. 1488, Brixiensia, Antiqua sine loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Ven. bina 1518, Veneta 1521, Ven. 1525-28, Ven. 1533, Basileensia tria 1534, 1536, 1546, Hutteri 1587, Hartmanniana 1595, Quadrilinguia Wolderi, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Veneta Lombrosi 1639, Amstelodamensia 1639, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Ven. 1739, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Josue et Jud. cum Comm. Ven. 1609, Lxx, Syrus, Vulgat., Chaldaeus, et Arabs. V. 17 pro ויצעקו *et convocati sunt*, Kenn. 375, meus 20 primo legunt ויסעו *et profecti sunt*. Lxx *et ascenderunt*.

XI 9 לפני *ante me* — בידי *in manum meam*, Kenn. cod. 30, 107, Biblia Complutensia, Arabs, Vulg., sed hic cum suff. plur.

XI 11 עם זקני *cum senioribus* — אל זקני *ad seniores*, Kennic. cod. 109, 253, primo 70, Bibl. Sonc., Antiqua sine anno et loco, Proph. Sonc. 1486, sed reluctantibus versionibus antiquis.

XI 13 ועד *et usque ad Jabok* — עד *usque ad Jabok*, cod. Kennic. 18, 125, 150, 174, 253, mei 1 in Apht., 191, 443, 662, primo 211, 606, Biblia Sonc., Biblia Brix., Prophetae Soncin., Lxx, Vulg., Arabs. Male nexum omittit latinus Syri interpres. בעלתם cum plur. suffixo, ut v. 16, legunt Kenn. 154, meus 20.

XI 15 ויאמר *Dixitque* — ויאמרו *Et dixerunt*, cod. Kenn. 90, 150, 170, 198, 294, meus 262. Sed versiones omnes verbum referunt ad Jephte, et Arabs supplet *per epistolam*.

XI 17 אעברה *transeam* — נעברה *transeamus*, Kennic. cod. 168, 173, 195, meus 187 primo, Syrus, Arabs. Varii codices cum Syro et Vulg. omittunt sequens נא.

XI 18 ויבא ממזרח שמש לארץ מואב *et venit ab ortu solis ad terram Moab*. Desunt in cod. Kenn. 304, teste Schellingio pag. 200, in Syro, et Arabe.

XI 19 ויאמר *et dixit* — ויאמרו *et dixerunt*, cod. Kenn. 77, et ex Schellingii collatione 384 prima manu.

Ib. נעברה *pertranseamus* — אעברה *pertranseam*, Kenn. cod. 80, 95, 150, 174, 196, 228, 253, nunc 151, 224, forte 96, mei 11, 16, 20, 440, 562, 594, 737, 789, primo 174, 476, 543, 721, ex ext. meae collat. 33, Biblia Sonc. 1488, Proph. Sonc., Vulgatus, Theodotio.

Ib. עד מקומי *usque ad locum meum* — על מקומי *ad locum meum*, cod. Ken. 89, mei 262, primo 476.

XI 20 עם ישראל *cum Israel* — בישראל *contra Israel*, cod. Kennic. 18, 80, 96, 101, 107, 109, 150, 151, 174, 182, 294, 384, mei 1 in Apht., 226, 507, 656. 721, primo 16,

191, 419, 543, exter. meae collat. 33, et cod. Vatic. Lxx. Pro ויחנו *et castrametati sunt*, cod. Kenn. 89, meus 262 habent ויבא *et venit*. Vulgat. *et egressus est*.

XI 21 הארץ *terrae illius* — בארץ *in terra illa*, cod. Kennic. 109, 150, 196, primo meus 737, codex Alex. Lxx. Sed meus בהארץ cum ה. Pauci cod. v. 23 pro עמו legunt בני *filiis Israel*.

XI 25 אם נלחם *an pugnando* — ואם *an vero pugnando*, cod. Ken. 106, 109, 180, 227, 250, 294, primo 174, quibus ex Schellingio p. 201 adde 384, ex meis 2, 21, 191, 248, 419, 440, 443, primo 262, 305, 579, 701, nunc 486, Biblia Sonc., Proph. Soncin., Targ. Antwerpiense.

XI 28 אל דברי *ad verba* — אל מלאכי *ad nuntios*. Sic legi in aliis codicibus notat margo Kenn. 375, sicque ex prima manu in textu meus 596. Hausta ex v. 13.

XI 29 עבר *transiit* — עֵבֶר *trans*, cod. meus 518 hispanus, ac Lxx sensu meliori.

Ibid. בני *filios Amon* — אל בני *ad filios Amon*, Kenn. cod. 1, 213, 336, 446, 470, 475, 490, primo 220, 342, 491, ex meis 13, 197, nunc 486, 594, Syrus, Vulg., Targ. cod. mei 737. Codex meus 825 legit ex prima manu אל ארץ בני עמון *ad terram filiorum Amon*. Alii את בני, ut Kenn. 21, 96, 168, 181, 206, 226, 227, 237, 249, 337, 375, 384, 471, 564, 607, 629, primo 4, nunc 187, 252, 608, mei 1, 16, 20, 248, 267, 291, 667, primo 211, 722, Pent. antiquus memb. in 4. in Apht.

XI 31 עלה *holocaustum* — לעלה *in holocaustum*, Kenn. cod. 70, 149, 224, 294, mei primo 211, 554, Syrus.

XI 33 ועד בואך *et usque ad venire te*. Conjunctionem omittunt Kenn. cod. 2, 30, 60, 77, 82, 89, 128, 182, 187, 196, 224, 227, 294, 384, mei 226, 233, 248, 262, 554, 594, 596, 715, 716, 744, primo 187, 211, 230, 304, 305, 440, 518, nunc 196, 663, 701, Pent. CPol. 1522 in Apht.. Iterum copulam 2 ועד praetermittunt nonnulli, et Ken. 384 a Schell. notatus p. 201 pro מפני *a facie* legit לפני *in conspectu*.

XI 38 ויאמר *Dixitque* — ויאמר לה *Dixitque ei*, codex meus 545 primo, Syrus, Arabs. Vulg. *cui ille respondit*.

XII 4 בתוך מנשה *in medio Manassis* — ובתוך *et in medio Manassis*, Kenn. cod. 1, 89, 93, 145, 150, 154, 158, 182, 187, 198, 250, 253, mei 20, 249, 539, 579, 596, primo 2, 211, 440, 716, 737, nunc 663, 667, 701, Bibl. Sonc., Proph. Sonc., Lxx, Vulg., Syrus, Arabs. Contra sui textus fidem nexum exprimit lat. versio Chaldaei.

XII 6 ולא יכין *nec dirigebat*, vel *disponebat* — ולא יבין *nec sciebat*, cod. Kenn. 112, 253, mei 3, 187, 249, 319, 545, 627, 716, 737, 765, primo 663, videtur 226, Bibl. Sonc., Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486.

XII 12 באילון *in Ajalon* — באילות *in Ajaloth*, cod. Kennic. 253, Biblia Sonc., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco.

XIII 4 ואל תשתי *et ne bibas* — אל *ne bibas*, Kenn. cod. 2, 30, 50, 80, 95, 96, 102, 107, 109, 110, 113, 128, 145, 149, 150, 182, 224, 249, 250, 294, 384, primo

82, cod. mei 1 in Apht., 2, 16, 21, 191, 196, 211, 226, 248, 262, 291, 295, 305, 345, 384, 440, 443, 592, 737, primo 1 in textu, 11, 187, 210, 419, 543, 594, 663, 674, 715, 851, nunc 319, Vulg., et Syrus. Cod. meus 413 ad marg. אל תשתי ק׳ *lege ne bibas*.

XIII 6 ותאמר *et dixit* — ותגד *et nuntiavit*, cod. Kenn. 30, 77, 136, 196, 294, mei 248, 596, primo 11, 419, nunc 262, utrumque primo 554, Kenn. 375, ac meus 721 notant alios codices legere ותגד. Antiquae versiones stant pro recepta lectione.

XIII 7 עד יום *usque ad diem* — ועד *et usque ad diem*, Kennic. cod 154, 158, 187, mei 248, primo 4, 249, 579, 592, 701, 722, 789, Biblia Sonc., Prophetae Sonc. 1486.

XIII 9 ויבא *et venit* — וירא *et apparuit*, cod. Kenn. 253, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco.

XIII 12 דבריך *verba tua* — דברך *verbum tuum*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 4, 18, 19, 20, 30, 60, 70, 76, 80, 84, 85, 93, 94, 100, 101, 102, 106, 107, 108, 110, 111, 125, 128, 130, 136, 144, 150, 151, 154, 155, 171, 172, 175, 177, 178, 180, 182, 187, 191, 195, 210, 244, 252, 253, 294, nunc 158, 198, cod. mei 1 bis in textu, et Apht., 2, 6, 11, 13, 16, 20, 21, 174, 191, 196, 197, 210, 211, 226, 230, 233, 248, 249, 262, 267, 291, 295, 297, 304, 341, 345, 365, 376, 384, 408, 443, 486, 502, 507, 518, 535, 539, 543, 547, 554, 562, 579, 592, 606, 614, 627, 656, 662, 665, 667, 688, 700, 715, 716, 721, 765, 789, 850, 868, 876, primo 187, 264, 305, nunc 335, 545, 674, 782, exter. meae coll. 1, 23, 33, 84, 103. Kennicottianis adde ex mea collat. 475. Ex editis lectionem hanc sequuntur Biblia Sonc., Complutensia, Veneta utraque 1518, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Veneta Rabbin. 1568, Veneta 1570, Hutteriana 1587, Hartmanniana 1595, Quadrilinguia Wolderi, Veneta Lombr. 1639, Veneta 1690, Berolin. 1699, Berolinensia 1711, Halensia 1720, Simonis 1742, Ven. 1766, Pisana 1781, Prophetae priores Leir. 1494, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarb. 1511, Thessalonicenses 1535, in Apht. Pent. antiquus memb. in 4., CPolit. 1522, Venetus in fol. 1524, Venetus 4. 1548, Ripae Trid. 1561, Venetus 1574, Venetus 1588, Ven. 1714, Pisan. 1781, Aphtarae Basil. 1619, Fragm. Apht. ignotae antiquiss. editionis in fol., Lxx, Syrus, Vulgatus, et ita postulat syntaxis verbi sing. יבא quod praecedit. Recte notat Houbigantius, cum Masora hoc idem verbum in sing. infra vers. 12 emendet, male in hoc versu illud non castigare, quod aeque castigandum est.

XIII 14 אל תאכל *ne comedat* — לא תאכל *non comedet*, cod. Kenn. 18, 76, 77, 95, 109, 158, 196, 294, primo 151, et 102, 128, 130 abrasi, mei 248, 592, 614, 665, primo 3, 6, 197, 656, nunc 262, 721, Biblia Sonc., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Sonc., Lxx, Chaldaeus, Syrus. Male in Kennic. Bibliis Biblia Brixiensia afferuntur sub primo לא, ac si legerent אל, quod non le-

gunt. Illic ergo expungenda, hucque transferenda, ubi omittuntur.

Ibid. כל *omne* — ככל *juxta omne*, Kenn. cod. 30, 182, 224, 294, sed 224 cum כ jugulato, ut notat Lilienthalius *Comm. crit.* p. 191, cod. mei primo 211, 440, 656. Alii cod. legunt מכל *ab omni*, ut Ken. 253, 384, mei 663, primo 543, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Prophetae Sonc. 1486. Alii וכל *et omne*, ut Kennic. 18, primo meus 594, nunc 419. Meus 16 בכל *in omni*.

XIII 16 תעשה *facies holocaustum* — תעלה *offeres holocaustum*, cod. Ken. 30, 150, 195, 384, nunc 225, primo 102, mei 226, 248, 594, 656, 744, primo 16, 262, 512, exter. meae coll. 33, Syrus, et Arabs.

XIII 17 דברך *verba tua* — דברך *verbum tuum*, Kenn. cod. 1, 18, 30, 50, 60, 70, 76, 77, 80, 82, 85, 89, 90, 93, 95, 96, 99, 100, 106, 109, 110, 111, 112, 125, 128, 136, 150, 151, 153, 155, 158, 173, 174, 176, 182, 187, 195, 196, 210, 224, 240, 244, 251, 253, 294, 384, primo 113, 170, forte 2, 154, cod. mei 1 in Apht., 6, 13, 16, 20, 174, 186, 191, 197, 200, 211, 226, 233, 248, 262, 267, 297, 304, 345, 384, 408, 443, 486, 502, 518, 543, 547, 554, 562, 594, 596, 606, 614, 662, 665, 667, 674, 688, 700, 715, 721, 744, 825, 850, 851, 868, 876, primo 11, 21, 230, 305, 440, 545, 604, 627, 656, 722, 737, 789, nunc 249, 592, 701, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., et in Apht. Pentat. antiquus membr. in 4., Ven. 1527, Ven. duo 1548, Ferrariensis 1555, Sabionetani bini 1557, 1558, Ven. 1567, Ven. 1574, Ven. 1588, Ven. 1597, Veneti duo 1606, Amstelodam. 1632, Amstelodam. alter 1696. Sing. lectionem postulat sing. verbum יבא, et *jod* hic redundare notant masorethae. Eam sequuntur judaei orientales, Lxx et Syrus, exhibentque ad marg. utraque Biblia Ven. 1518. In hoc versu pro מי legunt מה שמך *quod nam nomen tuum*, Kenn. cod. 93, 96, 294, 384, forte 3, 158, ex meis primo 16, 20, 211, 262, 419, 543, ex exter. 33. Vers. 18 פליא in textu recte habent codices nonnulli, et Bibl. Brixiensia.

XIII 20 בעלות *in ascendendo* — כעלות *quum ascenderet*, Kenn. cod. 76, 80, 107, 112, 136, primo 50, 95, mei 16, 20, 233, 262, 319, 384, 443, 547, 562, 592, 606, 627, primo 4, 264, 305, 440, 737, nunc 230, exter. meae collat. 33, Prophetae Sonc. 1486, Pent. antiquus memb. in 4. in Apht., Pent. Ven. 12. 1548, Fragm. antiquae edit. Apht. sec. xv in fol.. Cod. Kenn. 223 habet ad marg. כעלות ק' *lege quum ascenderet*.

XIII 23 מידנו *a manu nostra* — מידינו *a manibus nostris*, Kenn. cod. 1, 4, 30, 77, 80, 85, 93, 96, 100, 107, 109, 112, 125, 136, 150, 196, 224, 252, 253, primo 3, 95, cod. mei 13, 197, 226, 262, 267, 304, 440, 443, 486, 507, 543, 562, 579, 592, 594, 596, 663, 665, 701, 851, 868, primo 11, 345, nunc 419, exter. meae coll. 1, 33, 84, Biblia Brix. 1494, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses cum Comm. Abarb. 1511. Kennicot-

tianis codicibus adde ex Schelling. 384 primo, ex mea collatione 475. Pisaur. Prophetae cum Comm. Kimchii 1511 sing. lectionem sequuntur.

XIV 2 קחו *accipite* — קחו נא *accipite quaeso*, codex meus 596 primo, Vulgatus.

XIV 3 ויאמר *Et respondit* — ויאמרו *Et responderunt*, cod. Kenn. 77, 96, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus.

Ibid. מפלשתים *de Philistaeis* — מבנות פלשתים *de filiabus Philistinorum*, cod. Kenn. 30, primo 174, meus 20, Targ. cod. mei 737.

XIV 15 ויהי ביום השביעי *Et fuit die septima*. Desunt verba haec in Kennic. cod. 224 seu Regiom. 2 ex prima manu. » Melius forsan omittuntur, notat hic Lilienthalius *Comm. crit.* pag. 192. Paranimphi enim Simsonis, qui sensum aenigmatis conjectando assequi frustra tentarunt primis convivii nuptialis tribus diebus, non demum diem septimum expectasse, sed illico sollicitasse videntur noviter nuptam, quemadmodum et die quarta id factum esse dicunt LXX, Syrus, et Arabs. Consuetae tamen lectionis difficultatem resolvere allaboravimus Tom. III *der guten Sache d. Gottl. Offenb.* cap. 7 p. 173 ». Difficultatem communis lectionis sensit prae ceteris R. Salomon Parchon, qui putat hic diem septimam stare pro tertia. Digna sunt quae hic referantur ejus verba. ויהי ביום השביעי ויאמרו לאשת שמעון פתי את אישך פ׳ ביום השלישי כי עד ג׳ ימים עשו תנאי ולמעלה פירש ממנה ואמר ולא יכלו להגיד החידה שלשת ימים » Et fuit die septima et dixerunt uxori Simeonis, seduc virum tuum, *expone* die tertia, *quia usque ad tres dies conditiones, vel conjecturas fecerunt, et supra exponit de ea, et dicit*: et non potuerunt indicare aenigma tribus diebus. Haec Parchon in inedito suo *Mechabberoth*, seu *Lex. heb.-bibl.*, sive potius in grammatico Opusculo, quod ad illius calcem extat, in sect. de חלוף seu sacri textus mutationibus. Conferantur tamen quae in hod. lectionis defensionem notat contra liberiorem hunc criticum Aben Esra in libro *Tzachut* ap. Hotting. *Thesaur. phil.* p. 209. Sub anonymo enim critico, in quem acriter invehit Aben Esra, verosimile admodum est auctorem hunc subintelligi. Utrumque locum optime conciliat, et omnem difficultatem tollit prima lectio cod. mei 701 hispani et valde antiqui, quae versu praecedenti pro שלשת ימים *tribus diebus*, habebat שבעת ימים *septem diebus*. Sed communis lectio optime cohaeret et defenditur. Quin immo verosimilius est die tantum septima, seu postrema, qua urgebat solutio, et de ea disperaverant, acrius uxorem sollicitasse, illam ejusque domum se combusturos minati, nisi virum seduceret. Extremos haec conatus ostendunt, qui perperam die tertia, vel quarta facti finguntur, quum aliquot solutioni dies supererant, et uxor, quae v. 17 dicitur septem diebus super viro flevisse, ut indicaret aenigma, dicitur etiam ibidem die tantum septima eum arctasse, qua fortius illam arctaverant paranimphi. ויהי ביום השביעי ויגד לה כי הציקתהו *Et fuit die VII, et indicavit ei, quia arctavit illum*.

Ibid. הלא *annon?* — הלום *huc?* Cod. Kenn. 154, 228, mei 20, primo 211, 667, et Chaldaeus. Codex Kenn. 154 haec notat ad marg., teste Brunsio *De var. lect. Kenn.* in *Repert.*

or. T. XIII p. 70: פליג בקריות של סוראי הלם וקרי הלא לנהרדעי כת׳ הלא וק׳ הלם. *Dissidium est hic. Soriani scribunt* huc, *et legunt* annon, *Nehardaei scribunt* annon, *et legunt* huc. In cod. meo 20 posterior scriba, non delens הלום, superscripsit הלא.

XV 2 למרעך *socio tuo* — למרעיך *sociis tuis*, vel *uni ex sociis tuis*, cod. Kenn. 176, meus 701 primo et Lxx.

XV 3 עמם *cum eis* — עמכם *vobiscum*, cod. Kenn. 99 primo, et Vulg., et pro praeced. עשה *facio*, cod. meus 20 cum Vulg. habet אעשה *faciam*. V. 5 utrobique pro ויבער *et accendit*, cod. meus 715 primo ויעבר *et immisit*.

XV 6 ואת אביה *et patrem ejus* — ואת בית אביה *et domum patris ejus*, Kennic. cod. 4, 30, 93, 96, 113, 150, 154, 160, 174, 182, 198, 226, 227, 228, 249, 250, 251, 601, 602, nunc 240, sed 601 prima manu, ut notant Biblia Halensia, addendusque ex mea collat. 475 primo, ex meis vero 2, 13, 20, 249, 440, 579, 663, 701, 716, 744, primo 1, 211, 596, nunc 210, 305, 319, 667, ex exter. a me collatis 1, 23, 47, Biblia Amstelod. 1630, Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Syrus, et Arabs. Spatium unius vocabuli, seu lacunam ad indicandum codicum dissidium, ac supplendum בית, sistunt hic Prophetae Thessal. 1535, minorem lacunam Biblia Ven. Rabbin. 1525, ac Ven. 1570. Hancque lectionem praefert Lilienthalius in *Comm. crit.* p. 192.

XV 8 וירד *et descendit* — וילך *et ivit*, Kenn. cod. 2, 70, 96, 155, 160, 173, 187, 195, 224, 601, primo 249, et ut videtur 128, nunc 180, 250, mei 2, 4, 20, 21, 413, 440, primo 191, 211, 789, nunc 187, 765, Biblia Complut., Syrus, et Arabs.

XV 16 חמרתים *acervos duos* — חמורתים cum *cholem* codices mei 20, 319, 413, 545, 737, plene חמורותים 226, 701. Ita, sed defective, Biblia Sonc. 1488, plene, ut postremi bini codices, Kimchius in *Libro radicum* ad חמר in editione antiqua ac primaria litteris quadratis, in Neapol. 1490, in CPolitana 1513, in Veneta 1547.

XV 20 עשרים *viginti annos* — ארבעים *quadraginta annos*. Ita Talmud Hieros., et I Sam. II 24. V. Capell. *Mare rabb. infid.* p. 372, et Kennic. *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 250.

XVI 10 עתה *nunc* — ועתה *nunc ergo*, Kenn. cod. 2, 82, primo 114, ex meis primo 715, nunc 701, Bibl. Complutensia, Lxx juxta ex. Vat., et Arabs. Vulg. *saltem nunc*.

XVI 13 הגידה *indica* — הגידה נא *indica quaeso*, vel *nunc*, Kennic. cod. 1, 77, 145, 174, 187, 198, 251, 253, mei 579, 744, primo 663, nunc 789, Proph. Sonc. 1486, ac Lxx.

XVI 17 ככל *sicut omnis homo* — כאחד *sicut unus homo*, cod. Kenn. 85, 89, 149, 180, 250, sed hic ex prima manu, ut patet ex ms. ejus collatione apud me extante, mei 20, primo 579, 789, Chaldaeus, et Arabs. Mendosa lat. versio Chaldaei. Lectio desumpta ex vers. 7, et 11.

XVI 18 עלו הפעם כי הגיד לה *ascendite hac vice, quia indicavit ei*. Lectio aperte mendosa, quam emendant, et pro לה *ei* in textu לי *mihi* legunt plurimi codices, inter quos etiam hispani, ut Kenn. 20, 113, 400, primo 85, 99, 128, 321, 328, 476, 541,

mei 4, 191, 627, 701, 744, primo 187, nunc 765, et valde antiqui, ut Kennic. 1, 210, 366, 531, 590, quem bis inadvertenter citat Kennicottus, primo inter codices qui aperte legunt, deinde inter emendatos, unde in alterutro loco expungendus. Expungendi etiam 249, 250, 251, qui habent לי ק׳ ad marg., addendusque prima manu 375, seu Erfurt. 5. *Mihi* in textu legunt Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Proph. Sonc., ac versiones omnes, illudque postulat marg. Keri.

Ibid. ועלו *et ascenderunt* — ויעלו fut. conv. Kenn. cod. 1, 30, 85, 210, 337, 366, 375 marg., 471, 474, 562, 569, 587, 607, primo 176, 250, 541, nunc 160, 476, praeter nonnullos dubios, ex meis 174, 249, 539, 688, primo 191, 596. Forte in aliquibus Kenn. confusum ועלו cum ויעלו quod sequitur. In ms. collatione, quae apud me extat, cod. 250, et 251, qui inter dubios producitur, varia haec eorumdem lectio desideratur.

XVI 23 אלהינו *Deus noster* — אלהים *Deus*, cod. Kennic. 180, meus 596, uterque primo, et cod. Vatic. Lxx.

Ibid. בידנו *in manum nostram* — בידינו *in manus nostras*, Kenn. cod. 1, 30, 70, 77, 93, 96, 112, 150, 158, 174, 176, 187, 224, quibus ex mea collatione addendus 475, ex meis 2, 21, 211, 226, 335, 341, 509, 518, 539, 579, 596, 663, 667, 688, 701, 715, 737, 744, primo 3, 440, 604, ext. 84, Biblia Pisaur. 1517, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Parisiensia utraque Rob. Stephani, Polyglotta Sanctandreana, Hamburgensia Hutteri, Quadrilinguia Wolderi, Veneta 1613, Ven. 12. 1615, Ven. 1627, Amstelodamensia 8. 1639, Veneta 1647, Nisselii 1662, Pisana 1781, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique an. 1511, Josue et Jud. cum Comm. Venet. 1609, Vulgatus. Multi codices, etiam hispani, et variae editiones legunt quoque in plur. איבינו *inimicos nostros*, sed vitiose.

XVI 24 בידנו *in manum nostram* — בידינו *in manus nostras*, Kenn. cod. 1, 30, 70, 89, 93, 94, 96, 112, 150, 155, 168, 174, 176, 180, 187, 253, cod. mei 13, 211, 226, 335, 509, 518, 535, 596, 663, 701, 715, 737, primo 21, 440, exter. meae collat. 1, 2, Biblia Sonc., Brixiensia, Munsteri 1536, Prophetae Soncin. 1486, Prophetae et Agiogr. Sulsb. 1769, Vulgatus.

Ibid. איבנו *hostem nostrum* — איבינו *hostes nostros*, Kennic. cod. 30, 70, 77, 84, 89, 90, 93, 94, 102, 114, 150, 158, 174, 175, 180, 182, 187, 240, primo 128. His addatur 475 a me collatus, et ex meis 1, 3, 13, 20, 174, 186, 191, 210, 226, 249, 341, 440, 509, 512, 539, 554, 575, 579, 596, 627, 663, 667, 701, 715, 716, 737, 744, 789, primo 211, 335, nunc 187, 413, ex exteris meae coll. 1, 2, Biblia Complutensia, Veneta bina 1518, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Veneta 1544, Ven. 4. 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Amstelodam. 8. 1639, Veneta 1647, Prophetae Sonc. 1486, Josue et Jud. Ven. 1609. Sed veteres omnes legunt in singulari.

Ibid. חלליט *occisos nostros* — חללנו *occisum nostrum*. Ita defective Kennic. cod. 21, 77, 82, 155, 162, 224, 249, 250, 252, 253, 475 a me collatus, cod. mei 4, 186, 196, 305, 319, 335, 341, 346, 518, 545, 576, 604, 627, 688, 765, 789, nunc 21, 211, 440, 782, ex ext. meae collat. 2, 102, Biblia antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta bina 1518, Amstelodamensia Torresii 1705, Veneta 1730, Mantuana Norzii 1742, Veneta 1766, Pisana 1781, Proph. priores Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarb. 1511, iidem Thessal. 1535. Praecedit etiam in textu sing. איבנו, sed versiones omnes antiquae plur. sequuntur.

XVI 25 כיטוב *secundum bonum* — כי טוב *quando bonum fuit*, Kenn. cod. 20, 30, 77, 84, 89, 149, 158, 172, 176, 178, 195, 226, primo 99, quibus ex Lilienthalio adde 224, cod. mei 1, 2, 3, 4, 20, 186, 210, 226, 249, 304, 305, 319, 335, 341, 509, 512, 518, 539, 545, 554, 575, 576, 696, 604, 627, 663, 667, 688, 716, 737, 765, 827, nunc 174. Ex hisce meis aperte legunt כִּי טוב 4, 13, 210, 226, 249, 319, 335, 341, 554, 627, 663, 765, in quorum numero sunt hispani et accurati, reliqui כי טוב cum sceva, perpaucis exceptis, qui vocali destituuntur. Multae editiones legunt et ipsae duobus verbis כי טוב, sed eae iterum dividuntur inter se. Aliae habent כִּי cum chirech, ut Biblia Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Ven. utraque 1518, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Veneta 8. 1572, Hamburgensia 1587, Hartmanniana 1595, Quadrilinguia Wolderi, Ven. 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Ven. 1647, Amstelodamensia Torresii 1705, Jablonskii 1711, Maii et Burckl. 1716, Josue et Jud. cum Comm. Ven. 1609. Aliae כְּי cum sceva, ut Biblia Pisaur. 1517, Veneta Lombrosi 1639, Nisselii 1662, Amstelodam. Athiae 1667, Clodiana 1677, Veneta 1690, Berolin. Jablonskii 1699, Opitiana 1709, Maii 1712, Halensia 1720, Amstel. Proopsii 1725, Simonis 1752, Reinecii 1756, utrique Prophetae priores Pisaur. 1511. Aliae כי sine vocali, ut Biblia Amstel. 1630, Amstelod. 1701, Oxoniensia 1750. Ac lectionem hanc כי טוב sequuntur Lxx, Syrus, et Chaldaeus. Alii codices habent in textu כטוב, seu marg. Keri in textum receptum. Ita Kennic. 1, 70, 93, 128, 175, 187, primo 113, ex meis 211, 295, 715, 744, primo 440, 789, nunc 701, Biblia Complutensia 1517, ad margin. Veneta utraque Bombergii anni 1518, ac Talmud Babylonicum. Ex Kennicottianis expungo 246, 249, 250, 251 male intellectos hucque a Kennicotto translatos. Tandem cod. meus 196 hispanus aperte legit בטוב *in hilaritate cordis eorum*.

XVII 7 ממשפחת יהודה *ex cognatione Judae*. Desunt in cod. meo 440 primo, in Syro, et Arabe.

XVII 8 באשר *ubi* — כאשר *sicut*, Biblia Brixiensia ac Syrus.

XVIII 1 בנחלה *in haereditatem* — נחלה *haereditas*, Kenn. cod. 94, 224, sed hic prima manu, ut notat Lilienthalius p. 194, codex meus 2 primo, Lxx, Syrus.

XVIII 9 קומה *surge* — קומו *surgite*, Kenn. cod. 70, 101, 154, 158, 226 marg., nunc 93, 198, cod. mei 1, 627, 716, primo 2, 174, 663, 701, 789, et ut videtur 13, nunc 196, 596, Biblia Sonc., Complutensia, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus, et Arabs. Kennicottianis codicibus adde ex Bibliis Halensibus 602. Meus 210 habet ad marg. ק׳ קומו *lege surgite*. Ac lectionem hanc, quam praefert Houbigantius, ad margin. etiam sistunt utraque Biblia Veneta 1518, utraque Munsteriana Hebr.-Lat. 1534, 1546, in append. vero Biblia Munst. 1536. Ibid. מאד *valde*. Biblia Sonc., ac Brixiensia עד מאד *usque valde*.

XVIII 10 כבאכם *secundum venire vos* — בבאכם *in veniendo vos*, codex Kenn. 70, 253, forte 155, videtur 176, primum כ sup. ras. 130. Ita ex meis 20, 226, 554, 737, primo 249, 305, 440, 596, nunc 663.

XVIII 18 בית *domum* — עד בית *usque ad domum*, Kenn. 176, 180, 182.

XVIII 27 את אשר *quod* — את הפסל אשר *sculptile quod*, cod. Kennic. 93, 180, reluctantibus antiquis interpretibus.

Ibid. על ליש *super Lais* — עד ליש *ad Lais*, Kenn. cod. 82, 130, 145, 174, 198, primo 93, 250, mei 4, 186, 191, 249, 304, 319, 554, 627, 688, 744, primo 13, 187, 211, 701, 765, exter. meae coll. 18 primo, Biblia Complutensia, cod. Alex. Lxx, Chaldaeus, Syrus. Vulgatus *in Lais*, Arabs *Lais*. Nonnulli codices, ut Kennic. 154, mei 20, 305, primo 335, אל ליש. Pauci alii pro על עם legunt אל עם, etiam hispani, ut meus 518, primo 335.

XVIII 29 בשם *nomine Dan* — כשם *secundum nomen Dan*, Kenn. cod. 1, 85, 158, 160, 253, 602, nunc 67, sed 160 primo, ut notant Biblia Halensia, cod. mei 1, 21, 186, 191, 196, 319, 413, 518, 545, 579, 627, 737, 744, 765, 789, primo 211, 305, 335, nunc 2, 827, ext. meae collat. 18, Biblia antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta 4. 1518, Veneta fol. 1518, Veneta 1521, Munsteri bina 1534, 1546, Hamburgensia 1587, Quadril. Wolderi, Ven. Rabbinica 1618, Basil. Rabb. 1618, Veneta Lombrosi 1639, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique 1511, codex Alex. Lxx, Targum cod. mei 737, Targ. Antwerpiense. Emendanda hic lat. versio Syri, et interlinearis textus Hebraei. Cod. 1 exter. meae collat. notat ad margin. ברוב ספרים כ *in multis codicibus legitur cum caph*. Biblia Veneta 1518 lectionem hanc servant in textu, unde corrigenda hic Biblia Kennicottiana.

XVIII 30 בן מ׳שה *filii Manassis* — בן משה *filii Mosis*. Sic primo cod. meus 744, in quo adeo angustum spatium extat inter מ et ש, ut quamvis paullisper recentiori manu attenuatum sit ש, et supra extra lineam suspensum נ, nec nunc tamen aliter legi possit. Ita etiam prima manu videntur legisse ex meis bini alii, 21, et 765 hispanus, in quibus rescriptae sunt, et coarctatae hujus nominis litterae, ut locus suspenso *nun* relinqueretur. Ex antiquis interpretibus lectionem hanc sequitur Vulgatus, confirmantque Talmudistae in *Bava batrà* fol. 109, qui asserunt Gersonem hunc filium Mosis fuisse, sed ob prava ejus opera, inserto נ, dici

filium Manassis. Vide Jarchium ac Kimchium. R. Salomon ben Melech, quem ad h. l. producit etiam Norzius, et ex Norzio Kennicottus, aperte notat נ esse suspensum, מפני שהיא יתרה דבן משה הוא *quia redundans*, vel *superfluum est*, *propterea quod Mosis filius ille fuerit*. Hinc Huntlaeus aliique ex hoc loco judaeorum fidem, et hebr. codicum integritatem exagitant. Conferatur et Bukentopius, qui Mosis lectionem genuinam, Manassis corruptam putat in *Luce de luce* p. 164. Nescio tamen qua fide illam Syro, et Arabico textui, et Chaldaeis aliquibus conformem appellet. Nam hi interpretes legunt omnes *Manassis*, nec in editis variis eorum lectionibus ad calc. Polyglottorum Londinensium ullum hic codicum dissidium reperio. Quod et de Graecis codicibus dicendum. Solum Arabem Rutilianum excipio, qui legit *filii Mosis*, sed ipse recentior est, et ex Vulgato haustus, vel ad eum reformatus. Nobilius Theodoretum producit utrumque nomen inserentem *Jonathan filius Manasse filii Gersom filii Mosis*, quod ex marg. temerarii alicujus critici medelam huic loco adhibituri nota factum putat Hottingerus in *Thes. philol.* pag. 183, ubi hodiernam lectionem defendit. Confer. Lilienth. *Comm. crit.* p. 194.

Alii codices legunt מנשה cum *nun*, non suspenso, sed suo loco inserto, ut Kenn. 1, 4, 70, 77, 84, 93, 96, 99, 112, 149, 155, 158, 171, 174, 206, 253, 309, 320, 355, 356, 384, primo 2, 30, 90, 139, 250, 308, mei 191, 226, 249, 539, 554, 627, 701, primo 174, 545, 789, nunc 305, Biblia Soncin., Brixiensia, Complutensia, Ven. 1525-28, Veneta 1533, Munst. tria 1534, 1536, 1546, Veneta Rabbin. 1568, Veneta 1570, Veneta 8. 1572, Antwerp. sine punct. 1573, Polyglotta Antwerpiensia, Hamburgensia Hutteri, Quadrilinguia Wolderi, Hartmanniana 1595, Raphelengii 1610, Ven. 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Amstelodam. 1639, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Amstelodamensia 1701, Amstelod. Torresii 1705, Maii 1712, Maii et Burckl. 1716, Veneta 1730, Veneta 1739, Viennensia 1743, Proph. Sonc. 1486, Josue et Jud. Ven. 1609, sed nonnullae ex hisce editionibus servant ad marg. notam de נ suspenso. Alii codices *nun* suo loco habent, sed majusculum, ut ex Kenn. 150, 228, ex meis 3, 20, 187, 196, 211, 295, 346, 413, 440, 512, 596, 663, 688, 716, primo 13. Nonnulli pro גרשם legunt גרשון *Gerson*, ut Kenn. 70, 77, meus 737 primo, 701 nunc, cod. Vat. Lxx, Syrus, Arabs, Vulg. in cod. meo 650.

XIX 3 על לבה *ad*, vel *juxta cor ejus* — על לבו *juxta cor suum* masc., cod. Kenn. 158, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486. At vero versiones omnes referunt ad mulierem, et foem. genus adhibent. Keri להשיבה multi codices, et variae antiquae editiones habent in textu, ac lectioni textuali praeferendum.

XIX 7 וישב *et reversus est* — וַיֵּשֶׁב *et mansit*, cod. Kennic. 224, et Lxx juxta Vatic. exemplar. *Melius*, inquit Lilienth. *Comm. crit.* p. 197, *nondum enim abierat. Sed surgens, ut abiret, paullo jam, vel paucis gressibus incesserat, unde vi facta reverti potuit*.

XIX 9 לאהלך *ad tabernaculum tuum* — לאהליך *ad tabernacula tua*, Kennic.

cod. 70, 82, 84, 85, 89, 93, 112, 150, 154, 158, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 182, 187, 195, 224, 252, primo 30, 128, forte 130. Adde ex mea collatione 475, ex meis 2, 4, 13, 21, 174, 191, 226, 295, 341, 518, 539, 545, 554, 579, 663, 667, 737, 744, 765, 827, primo 335, 413, 440, 596, 716, 782, ex exteris a me collatis 1, 84, Biblia Sonc., Brixiensia, Veneta utraque 1518, Munster. 1534, 1536, 1546, Hamburgensia 1587, Quadril. Wolderi, Hartmanniana 1595, Nisselii 1662, Ven. 1766, Pisana 1781, Prophetas priores Sonc. 1486, Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535. Sed antiquae omnes versiones vertunt in sing.

XIX 12 הנה *huc* — המה *ipsi*, cod. Kenn. 70, 77, 93, 145, 253, primo 194, forte 128, 144, הנ sup. ras. 102, הם 172. Ita ex meis 191, 249, 663, primo 20, 211, 305, 335, 440, Proph. Leir. 1494, Chaldaeus. Vulg., Syrus, et Arabs illud subintelligunt.

XIX 13 באחד *in uno* — באחת foem., Kenn. cod. 2, 67, 82, 102, 130, 172, 174, 187, nunc 128, mei 4, 20, 21, 191, 305, 518, 575, 579, 701, 737, 744, 782, 789, 827. In horum numero multi hispani et accuratissimi, concinnuntque cum illis Biblia Complutensia ex hispan. codicibus edita. Multi codices לכה.

XIX 19 גם מספוא *etiam pabulum* — וגם *quin etiam pabulum*, Kennic. cod. 1, 85, 93, 96, 145, 150, 154, 172, 174, 182, 187, 226, 228, primo 77, 130, nunc 227, mei 2, 20, 174, 191, 226, 554, 663, 701, 715, primo 211, 335, 440, 596, Targ. cod. mei 737.

Ibid. לחמורינו *asinis nostris* — לחמרנו *asino nostro*, cod. Kenn. 4, 86, 99, 158, mei 20, 174, 627, 715, 716, 789, primo 21, Biblia Brixiensia, Pisaurensia 1517, Prophetae priores Pisaurenses utrique an. 1511, Thessalonicenses 1535. Mendosa lectio, quam contextus ac versiones omnes damnant.

Ibid. עם עבדיך *cum servis tuis* — עם עבדך *cum servo tuo*, Kennic. cod. 1, 30, 70, 77, 82, 85, 102, 128, 150, 154, 155, 158, 168, 172, 176, 182, 187, 224, 249, 253, 602, quibus addendus ex mea collatione 475 primo, ex meis 2, 4, 21, 210, 211, 226, 440, 579, 627, 663, 667, 688, 716, nunc 744, ex exter. a me collatis 84, primo 1. Plerique tamen ex hisce codicibus defectivam tantum lectionem servant, non omnes puncta singularis. Sing. lectionem sistunt mei 2, 4, 627, 663, 744, ex Kennicottianis 602, seu Erfurt. 3, teste Michaëlis in Bibliis Halensibus. Defective ex editis legunt Prophetae Soncin. 1486, in singulari Biblia Soncin. hic a Kennicotto omissa, Brixiensia, et Antiqua sine anno et loco, quibus ex antiquis interpretibus suffragatur Syrus, et Chaldaeus. Vulg. *qui mecum est*, unde et ipse sing. lectioni favet, quam meliorem judicat Lilienthalius.

XIX 22 אנשי בני בליעל *viri filii Belial* — אנשי בליעל *viri Belial*, Kennic. cod. 1, 85, 174, 187, 198, Syrus, Arabs. Lxx ac Vulg. nomen alterum virorum omittunt.

XIX 24 להם *ipsis* — להן foem. Ken. cod. 77, 160, 224, 250, 253, 356, 601, 602, forte 99. Biblia Halensia notant 160 ita legere nunc, addunt-

que 375, seu Erfurt. 5. Accedunt ex meis 191, 210, 319, 346, 579, 663, 688, 782, 827, primo 4, 335, nunc 305, 701, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae priores Sonc. 1486 hic a Kennic. omissi. Ac meus quidem 701 in foem. correcta etiam exhibet bina masculina praecedentia, primum אותם in אתהן, alterum in אותן, quod posteriori hoc loco legit quoque 688, et utrobique Kenn. 150.

Ibid. הטוב *bonum* — כטוב *sicut bonum*, cod. Kenn. 30, 70, 93, 112, 150, 160, 162, 172, 174, 175, 182, 198, 226, 228, 249, 356, 602, primo 250, sed 602 nunc, eique addendus 375 primo ex Bibl. Halensibus, ex meis 2, 210, 226, 319, 346, 440, 518, 545, 688, 737, 744, primo 174, 211, 305, 335, nunc 20, 187, 663, 701, 715, ex exteris meae collat. 1, 23, primo 91. Lectio quam Houbigantius meliorem judicat, sed nulla ex antiquis versionibus confirmat.

Ibid. לא תעשו *non facietis* — אל תעשו *ne faciatis*, Kenn. cod. 1, 89, 128, 150, 154, 160, 172, 176, 182, 187, 198, 225, 226, 227, 242, 250, 253, 602, ex Bibl. Halens. 375 primo, seu Erfurt. 5, mei 2, 4, 191, 249, 305, 440, 579, 596, 663, 716, 737, 744, primo 210, nunc 211, 667, 789, ex exter. meae collat. 84, sed ad marg. supplet. לא, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486, LXX, Vulgatus.

XIX 25 בעלות *in ascendendo* — כעלות *quum ascenderet*, seu Kerì in textu Kenn. cod. 30, 70, 93, 112, 150, 174, 176, 187, 253, primo 155, mei 2, 20, 226, 341, 539, 596, 667, 701, 765, primo 305, 335, nunc 715, Biblia Sonc., ac Brixiensia 1494. Expunxi Kennic. 246, 249, 250, 251, qui legunt כעלות ק׳ ad marg.

XX 5 הגבעה *Gibhà*. Biblia Sonc. ac Proph. Sonc. tum hic, tum v. 15 legunt הגבעתה *Gibhatha*, hisque editionibus patrocinantur priori loco Kennic. cod. 253, posteriori 96, 145, 158, 253, utrobique mei 579, 663 prima manu.

XX 12 וישלחו שבטי *Et miserunt tribus* — וישלחו כל שבטי *Et miserunt universae tribus*, codex meus 305 primo, Syrus, Arabs.

XX 13 בנימן *Biniamin* — בני בנימן *filii Biniamin*, in textu Kenn. 1, 4, 20, 21, 30, 93, 96, 112, 149, 150, 155, 171, 174, 224, 355, primo 3, 172, 175, ex meis 174, 191, 226, 305, 554, 663, 701, 715, primo 187, 196, 335, 440, 596, 789, nunc 20, 765, Bibl. Complutensia. Ita versiones omnes et contextus analogia ob praeced. ולא אבו *nec voluerunt*. Quamobrem voc. בני necessario in textum recipiendum est. In nonnullis codicibus, item in Bibl. Brix. et Antiquis sine anno et loco, lacuna et puncta desiderantur.

XX 15 עשרים וששה אלף *viginti sex millia*. Vulgatus, ms. Alex. LXX, Graecique codices Complutenses et Basileenses legunt *viginti quinque millia*, quod et Josephus Flavius confirmat lib. V *Antiq.* cap. II, et contextus ipse. Conf. v. 35, 44, 45, 46, et Bukentopius *Lux de luce* pag. 165, qui lectionem hanc praefert.

XX 20 עם בנימן *cum Biniamin* — עם בני בנימן *cum filiis Biniamin*,

Kenn. cod. 70, 77, 89, 99, 101, 150, 172, 182, 187, 198, 224, 253, forte 128, mei 20, 191, primo 4, 335, 579, 596, 663, nunc 174, 701, Prophetae Soncin. 1486. Targum עם דבית *cum iis qui erant de domo Biniamin*.

XX 27 האלהים *Dei* — יהוה האלהים *Domini Dei*, cod. mei 20, 596, uterque primo, ac cod. Vatic. Lxx. Cod. meus 701 pro האלהים legebat primo יהוה *Domini*, et in 211 deletum *Dei* nomen, et alterum *Domini* substitutum, quod legunt hic ms. Alex. Lxx, Syrus, Chaldaeus, et Arabs.

XX 28 אהרן *Aaron* — אהרן הכהן *Aaron sacerdotis*, cod. Kennic. 149, 162, 187, 250, 251, nunc 224, 226, mei 440, primo 20, 596, Syrus, Arabs, Talmud Babylonicum. Alii supplent quidem voc. הכהן, sed illud referunt ad Eleazarem, omisso Aaronis nomine, legentes בן אלעזר הכהן *filius Eleazaris sacerdotis*. Sic primo cod. mei 21, 226, et Targ. cod. mei 737.

Ibid. בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, cod. Kenn. 112, meus 440 primo, Lxx, Syrus, Vulgatus.

XX 31 מהעם *de populo*. Primae editiones sacri textus, videlicet Biblia Sonc., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Sonc. 1486, sejuncta praepositione, legunt מן העם, quam lectionem ex Kenn. cod. solus confirmat 253 recentior et ex editionibus ipsis, ut videtur, haustus. Ita ex meis 211, 579, 663, omnes prima manu.

XX 34 מנגד *e regione*, vel *ex adverso Galaad* — מנגב *ab australi parte Galaad*, Kenn. cod. 1, 77, 85, 93, 130, 150, 154, 182, 225, 226, 227, 228, 249, 601, mei 2, 249, 319, 440, 518, 545, 554, 688, 701, 716, 737, primo 20, 596, nunc 4, 663 ad marg. 667. Lectionem hanc sistunt etiam ad marg. utraque Biblia Ven. 1518, in App. Munsteriana 1536, eamque sequitur Chaldaeus. *In binis Bibliis mss. antiquis*, inquit Norzius ad h. l., *scriptum est* מנגב, ab austro, *et sic vertit Jonathan* מדרום. Quod et Houbigantio placet.

XX 35 בנימן *Biniamin* — בני בנימן *filios Biniamin*, cod. Kenn. 96, 174, 250, 253, mei 627, primo 579, 663, Prophetae Sonc. 1486, Targum cod. mei 737.

Ibid. לפני ישראל *in conspectu Israel* — לפני בני ישראל *in conspectu filiorum Israel*, cod. meus 1 primo, cod. Vat. Lxx, Vulgatus, Arabs.

Ibid. שלף *evaginans* — שלפי *evaginantes*, recte Kennic. cod. 145, 195, Lxx, Syrus, Chald., Vulg., et Arabs.

XX 36 איש ישראל *vir Israel* — בני ישראל *filii Israel*, cod. Kenn. 93, 168, 180, nunc 145, Syrus, Vulg., Arabs.

Ibid. על הגבעה *super Gabaa* — אל *juxta Gabaa*, Kenn. cod. 2, 4, 86, 96, 99, 100, 102, 144, 158, 162, 172, 173, 180, 182, 187, 195, 249, 250, 251, 253, primo 155, nunc 150, 246, mei 1, 2, 4, 21, 174, 187, 196, 210, 226, 295, 304, 305, 319, 341, 413, 440, 518, 545, 576, 604, 627, 667, 688, 701, 737, 765, 782, 789, 827, primo 191, 663, nunc 20, 211, 596, Biblia Brixiensia 1494, Antiqua sine anno et loco, bina Veneta 1518, Veneta 1521, Basileensia tria 1534, 1536, 1546, Hamburgensia 1587, Quadrilinguia Wolderi, Veneta 1615, Ven. 1678, Ven. 1690,

Halensia 1720, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Com. Abarban. 1511, iidem Thessal. 1535, Josue et Jud. cum Comm. Ven. 1609. Biblia Veneta 1678 notat ad marg.: *Sic legendum juxta occidentales, et Masoram, sicque legitur in codicibus hispanis*. Male H. Michaëlis notam hanc vertens addit *omnibus*, nam extant hispani, qui legunt עַל. Eandem notam repetunt Bibl. Ven. 1690, 1730, 1739. Singularia Biblia Nisselii אַ֗ל, utramque lectionem connectentia.

XX 38 הרב *multiplicare* — חרב *gladius*, cod. Kenn. 90 primo, nunc 224, seu Regiom. 2 a Kennicotto omissus, codices mei 440, 765, primo 196, 627, et ut videtur 249, 554, Biblia Brixiensia et ipsa omissa in Kenn. Bibliis, Veneta utraque 1518, Hartmanniana 1595, Veneta 4. 1613, Veneta 1615, Prophetae priores Thessalon. 1535, Prophetae et Agiogr. Sulsbac. 1769, Josue et Judices Ven. 1609, et Lxx.

XX 39 כמלחמה *sicut bellum* — במלחמה *in bello*, Kenn. cod. 89, 182, primo 99, mei 20, 174, 187, 226, 249, 341, 539, 545, 575, 627, 737, 765, primo 305, 554, 596, 715, nunc 440, 701, Biblia antiqua sine anno et loco, Prophetae priores Pisaurenses 1511 ex utraque edit. cum Comm. Kimchii et Abarbanelis.

XX 40 לעלות *ascendere* — להעלות *ascendere facere*, melius cod. mei primo 191, 701, uterque hispanus, et Chaldaeus.

XX 41 עליו *super se* — אליו *sibi*, Kenn. cod. 4, 30, 70, 77, 96, 101, 149, 172, 225, 228, 249, 250, primo 128, 130, 246, mei 2, 20, 211, 226, 335, 440, 627, 688, 701, 716, 737, primo 191, 305, nunc 604, 663, Biblia Sonc. 1488, ad marg. Veneta utraque 1518.

XX 42 המדבר *deserti* — המדברה *desertum versus*, cod. Kennic. 30, 77, 96, 145, 253, primo 113, mei 249, 579, primo 20, 737, Biblia Sonc., ac Proph. Soncin. 1486.

XX 48 מתם *hominis* — מתים *hominum*, Kennic. cod. 77, 93, 96, 145, 150, 153, 174, 182, 240, 253, mei 554, 663, primo 174, 226, 579, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., Syrus et Arabs. Alii codices legunt et ipsi in plur., sed defective מתם. Ita ex meis 3, 187, 295, 346, 604, 667, 715, 716, primo 627, 782, 827, Biblia Ven. 1518 in fol. et 4., Veneta 1521, Basileensia Munsteri bina 1534, 1546, Hamburg. Hutteri, Quadrilinguia Wolderi, Josue et Judic. Ven. 1609.

Ibid. עד בהמה *usque ad jumentum* — ועד *et usque ad jumentum*, Kennic. cod. 2, 30, 77, 85, 93, 145, 160, 180, 182, 187, 224, 253, 602, primo 114, 128, ex meis 539, 579, 701, primo 4, 305, Biblia Soncin., Brixiensia, Proph. Sonc. 1486, Lxx, Syrus. Posterius עד item cum nexu legunt Kennic. 93, 96, 154, 172, 174, 195, 224, 253, primo 114, mei 539, 701, primo 4, 187, 305, nunc 196.

XXI 2 ויבא *Et venit*, — ויבאו *Et venerunt*, cod. Kenn. 30, 85, 93, 96, 145, 224, mei 226, primo 20, 211, 440, nunc 341, 663, Syrus Vulgatus, Arabs. Sequuntur verba plu-

ralia. Codex meus 211 primo לביתאל *ad Bethel* melius. Conjunctim vero nomen hoc tum hic, tum alibi saepe plures mss. codices et antiquae editiones exhibent, quod nos, ut et de reliquis propriis nominibus ex duobus verbis compositis, in quibus perpetua est codicum varietas, animadvertere praetermittimus.

XXI 6 אל בנימן *super Biniamin* — אל בני בנימן *super filiis Biniamin*, cod. Kennic. 150, mei 554, primo 211, 440, Syrus, Chaldaeus, et Arabs. Idem cod. meus 440 primo, et Kenn. 70 pro אל habent את.

Ibid. נגדע *succisa est* — נגרע *diminuta est* synon., Kennic. cod. 93, 102, 145, 154, forte 89, mei 174, 440, 579, 596, 663, 701, 716, primo 2, Biblia Sonc., Prophetae Soncin. 1486. Nonnulli omittuntur dubii.

XXI 8 מי *quis?* Deest in Kennic. 253, primo in meo 579, in Bibliis Sonc., in Proph. Sonc., et in Arabe.

XXI 12 וימצאו *Et invenerunt*. Passive *et inventi sunt*, cod. Kenn. 224, teste Lilienth. *Com. crit.* p. 199, Vulgatus, et Arabs.

XXI 13 שלום *pacem* — לשלום *ad pacem*, Kenn. cod. 30, 70, 77, 85, 93, 96, 101, 114, 139, 145, 155, 158, 160, 172, 175, 180, 182, 187, 210, 224, 251, 253, 601, 602, primo 154, 174, nunc 176. Cum litt. ל probabilius abrasa 82, 128. Ita ex meis 2, 3, 20, 21, 196, 211, 295, 305, 319, 512, 576, 579, 663, 688, 701, 716, 737, primo 191, 226, 335, 827, nunc 4, Biblia Soncin., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Vulg., Targ. cod. mei 737. Lectionem hanc sistunt etiam ad margin. utraque Biblia Veneta 1518. Monent Biblia Halensia Kennic. 601 eam habere ex prima manu, 602 secunda. Vers. 16 נעשה *faciemus*. Biblia Soncin. et Kenn. cod. 253 addunt להם *ipsis*, proculdubio ex vers. 7.

XXI 19 יהוה *Domini* — ליהוה *Domino*, cod. Kennic. 30, 102, 150, 253, primo 130, meus 579 primo, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486.

XXI 21 ארץ *terram* — אל ארץ *ad terram*, cod. Kenn. 145, 198, 250, 253, mei 579, primo 663, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486. Kenn. 77, ac meus 3 בארץ *in terram*.

XXI 23 וישאו *tuleruntque* — וישאו להם *tuleruntque sibi*, cod. Kenn. 150, 180, 250, meus 627 primo, ac Syr.

XXI 25 הישר *quod rectum erat* — כל הישר *quidquid rectum erat*, Kennic. 30, 77, reluctantibus antiquis interpretibus.

I SAMUEL

Cap. I 1 אחד *unus*. Abest a cod. meo 2 ex prima manu, et a cod. Vat. LXX. Vers. 2 אחת *unius*. Multi codices, etiam hispani et antiqui האחת, sicque ex editis Biblia Brixiens. 1494, Pent. Brix. 1492 in Aphtar., Machaz. Soncin. 1486, Sonc. alter sec. XIV, Pisaurensis a Soncin. tertio editus, Bononiensis an. 1541. Rectius, nam mox sequitur השנית.

I 4 ובנותיה *et filiabus ejus* — ולבנותיה cum ל praefixo Kenn. cod. 18, 187, meus 262, primo 721. Ita teste Schellingio correctum in Kennic. 384, qui primo legebat ולכל *et cunctis filiabus ejus*.

I 7 בבית *in domum Domini* — בית *domum Domini*, Kennic. cod. 18, 19, 56, 85, 95, 96, 101, 110, 150, 158, 170, 172, 173, 187, 223, 294, ex Schellingio 384, cod. mei 4, 230, 233, 365, 384, 443, 594, 606, 627, 674, 701, primo 191, 211, 262, 419, 486, 850, nunc 341, 413, exter. meae collat. 1 primo, ac Biblia Complutensia. Ibid. יעשה *faciebat*. Melius תעשה, ut Syrus. Sed silent codices.

I 10 על יהוה *super Domino* — אל יהוה *ad Dominum* melius, Kenn. cod. 30, 70, 96, 136, 149, 150, 158, 180, 250, mei 16, 20, 197, 223, 419, 543, 594, primo 11, 262, 408, 440, 486, 654, 721, exter. 33. Kenn. 250 ita legit ex prima manu, addendusque ex Schell. collatione p. 223 cod. 384. Ita omnes veteres, sed crebra ac perpetua harum particularum mutatio.

I 11 נדר *votum* — נדר ליהוה *votum Domino*, cod. Kenn. 30, primo mei 545, 716, LXX.

Ibid. יהוה צבאות *Domine exercituum* — יהוה אלהי צבאות *Domine Deus exercituum*, cod. Kenn. 153, et LXX. 560 יהוה אלהים *Domine Deus*.

I 12 לפני יהוה *coram Domino* — אל יהוה *ad Dominum*, Kenn. cod. 95, 107, 111, 136, 145, 151 marg., 168, 170, 182, 187, 196, 224, 246, 249, 250, nunc 252, sup. ras., et ut videtur primo 3, 50, 90, cod. mei 11, 262, 291, 384, 443, 554, 594, 597, 614, 850, 868, primo 16, 163, 211, 419, 440, 543, 654, nunc 721, exter. 33, Prophetae priores Leirenses 1494, Pent. Prag. 1518 in Aphtar.. Kennicottianis adde 251 ex prima manu, et ex prima legit 250.

I 15 אשה *mulier* — כי אשה *nam mulier*, cod. Kenn. 56, 136, primo 384, mei 443, primo 543, nunc 554, Vulgatus. Vers. 17 multi codices rectius שאלתך.

I 18 ותאכל *et comedit*. Deest in Kenn. cod. 95, 112, 176, 191, 242, primo in meis 16, 20, in Syro et Arabe.

I 20 לתקפות *in revolutionibus* — לתקופת *in revolutione*, cod. mei 262, 373, 476, 547, primo 543, 596, Biblia Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, sicque versiones omnes antiquae. Plurimi codices defective legunt לתקופת, et ex editis Prophetae Pisaur. utrique 1511, ac Thessalonicenses 1535, et ex Kennicottianis, qui defective legentes producuntur, verosimile est nonnullos legere in sing.. Nonnulli codices pro הימים *dierum* legunt השנה *anni*. Sic Kenn. 70, 170, primo meus 575 hispanus, primo exter. 33.

I 28 היה *erit* — חיה *vivet*, cod. Kennic. 198, Lxx, Syrus, Houbigantius. Kenn. 95 חי *vivit*.

Ibid. וישתחו *et adoravit* — וישתחוו *et adoraverunt*, cod. Ken. 4, 95, 173, mei 16, 543, primo 486, cod. Alex. Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Sic etiam primo videtur legisse Kenn. 384, seu Stutgardianus, qui habet teste Schellingio post ו abrasam litteram.

II 1 קרני ביהוה *cornu meum in Domino* — קרני באלהי *cornu meum in Deo meo*, Kenn. cod. 4, 76, 89, 93, 96, 244, 253, 309, 375, 601, 602 marg., 680, cod. mei 20, 230, 443, 476, 594, 597, 701, primo 16, 191, 226, 262, 543, 579, 654, nunc 627, 721, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486, Lxx, Vulgatus. Syrus et Arabs omittunt. Kennicottianis codicibus adde 384 primo ex Schellingio pag. 224. Utrumque באלהי ביהוה primo meus 211.

II 3 ולא *et non diriguntur* — ולו *et ei diriguntur*, Kenn. cod. 1, 4, 18, 19, 50, 56, 60, 71, 85, 89, 93, 95, 96, 107, 108, 109, 111, 125, 136, 150, 153, 172, 174, 177, 196, 223, 225, 244, 246, 249, 250, 251, 253, 294, 309, 665, 678, primo 110, 171, nunc 224. Adde 148, et 384. Concinunt ex meis 1 in Apht., 191, 197, 226, 230, 233, 260, 262, 267, 384, 388, 419, 443, 483, 486, 502, 535, 543, 547, 554, 594, 654, 662, 663, 665, 688, 700, 701, 715, 789, 850, 851, primo 2, 16, 440, 627, 674, 716, nunc 163, 200, 597, Biblia Complutensia, Pent. antiquus in 4. sine anno et loco in Apht., Pentat. Prag. 1518, Machazor Soncin. 1486, Machazor alt. Soncin. sec. xv, Machazor Pisaur., Lxx, Vulgatus. Hi codices confirmant omnes Keri quod et praeferendum. Solus Syrus et Arabs sequuntur Chediv.

II 8 להושיב *ut sedere faciat*. Nonnulli codices להושיבי cum *jod* paragog., ut Kennic. 4, 93, 111, primo 89, meus 597, primo 654, ac bini Machazorim Sonc. sec. xv. Houbigantius putat primitus lectum להושיבו *ut sedere faciat eum*, ut legunt Syrus, Arabs, et Chaldaeus, sed hic cum suffixo plur. Ac *jod* quod adhuc comparet in paucis codicibus, forte vestigium est antiquae hujus lectionis. Multi codices ומאשפת *et de stercore*, ut omnes veteres, Chaldaeo excepto.

II 11 אל ביתו *ad domum suam* melius Kennic. codices 70, 150, 154 marg., 158, 198, 224, 227, 253, 337, primo ut videtur, 130, 220, mei 191, 604, 627, 663, 688, 701, primo 20, 249, 596.

II 13 את העם *cum populo* — מאת *a populo*, cod. Kenn. 30, 130, 150, 174, 224, 251, mei 604, nunc 20, 211, Lxx, Syrus, Chaldaeus.

II 14 יעשו *faciebant* — יעשה *faciebat* vel *fiebat*, Kennic. cod. 82, 154, forte 4, 67, 70, primo meus 2, nunc 4, 701. Praecedunt singularia, sed versiones omnes antiquae in plur.

II 16 ואמר לו *dicebatque ei* — ואמר לא *dicebatque*, *nequaquam*, Kenn. cod. 30, 85, 89, 101, 174, 182, 253, 254, 601, primo 113, 252, forte 1, mei 667, primo 1, 335, 701, 789, 827, nunc 765, Biblia Soncin., Complutensia, Veneta 1518 utraque ad marg., Proph. Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737. Ita סב׳, seu conjiciunt masorethae in h. l. legendum, ut post Chajimi Biblia 1525 notant Hoogtiana et alia. In pluribus codicibus adest לא ק׳ *lege nequaquam*. Sic mei 3, 13, 21, 187, 191, 211, 346, 413, 512, 518, 575, 576, 579, 604, 627, 663, 782, nunc 1, 335, 789, in quorum numero multi hispani. Sic etiam legunt Kenn. 246, 249, 250, 251, male hic a Kennic. intellecti in ejusque Bibliis relati, ac si לא legerent in textu, unde et eos expunximus. לא praefert in h. l. Houbigantius.

II 20 שאל *expetivit* — שאלת *petiisti*, cod. Kennic. 70, Lxx, Syrus, Vulg.. Arabs *dedisti* etiam in 2 pers.. Erfurt. 1, seu Kennic. 160 addit D. Michaëlis *Narr. de Bibl. Kenn.* p. 36 ad calcem T. XII *Bibl. or.*, quamquam de hac variatione sileant Biblia Halensia. Cod. Kennic. 96 שאלה *petiit illa*, seu uxor. Mendosum שאל Houbigantio.

Ib. למקומו *ad locum ejus* — למקומם *ad locum eorum*, cod. Kenn. 89, 150, 154 margin., 158, 182, 198, 250 marg., nunc 145, codices mei 579, 596, 716, primo 2, 191, nunc 663, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Vulgatus *in locum suum*. Sed cod. meus 596 notat ad marg. in correcto codice haberi למקומו, et quod ad Chaldaeum attinet, Targ. Proph. Leir. 1494, Targ. Antwerpiense, et Targ. ms. mei cod. 737 habent לאתריה cum sing. suffixo. Plur. praefert Houbigantius.

II 22 כל אשר *omnia quae* — אשר *quae*, cod. Kenn. 96, 224, cod. Vat. Lxx, Arabs, ac Talm. Babylonicum. Vers. 23 להם *eis*. Biblia Soncin. cum paucis codicibus אליהם *ad eos*. Sic primo meus hispanus 191, qui praeterea vers. 25 pro לקול legebat בקול.

II 24 מעברים *transgredi facientes*. Nullus ex Kenn. codicibus servat אתם *vos*, quod ex auctoritate Syri et Arabis addit Houbigantius. Nullus aperte legit מעבדים *servire facientes*, ut legerunt Lxx, quod valde miratur Michaëlis *Narr. de Bibl. Kenn.* pag. 37. Utrumque מעבדים אתם servat ad marg. codex meus 440. Dubios nonnullos praetermitto. Quidam codices plene מעבירים, alii מעברים, sicque Bibl. Brixiensia, Prophetae Soncin., ac Talmud.

II 29 לעמי *populi mei* — עמי cod. Kenn. 150, primo meus 226.

II 31 ימים באים *dies veniunt*. Addunt נאום יהוה *dicit Dominus*, Kenn. cod. 174, 225, ad marg. 182, primo meus 211, Syrus, Arabs.

II 35 כאשר *sicut* — אשר *qui*, Ken. cod. 70, 160, Lxx, Vulgatus, Chaldaeus. Meus 305 primo, ut videtur, באשר. Nonnulli codices, ut Kenn. 70, 150, 182, primo mei 305, 596, nunc 715, pro בלבבי legunt כלבבי *juxta cor meum*, pauci alii ובנפשי *et juxta voluntatem meam*, sed mendose ob כאשר quod praecedit, et Syrus, Chal-

daeus, Vulgatus, qui favent huic lectioni, legunt אשר.

Ib. ובניתי לו *et aedificabo ei* — ובניתי לי *et aedificabo mihi*, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin., reluctantibus omnibus versionibus.

III 1 לפני עלי *coram Heli* — לפני עלי הכהן *coram Heli sacerdote*, codex meus 596 primo, Lxx, Syrus, Arabs.

III 14 ובמנחה *et in oblatione* — ומנחה *et oblatione*, Kennic. cod. 176, 182, mei 226, primo 579, 715, Prophetae Soncin. 1486.

III 16 את שמואל *Samuelem* — אל שמואל, Kenn. cod. 30, 89, 93, 96, 139, 145, 150, 168, 172, 174, 180, 182, 224, 228, 250, 253, 375, 601, 602, primo 128, 158, cod. mei 2, 3, 20, 226, 305, 319, 335, 413, 440, 539, 545, 579, 627, 663, 688, 701, 716, 737, 789, primo 211, 596, 782, 827, nunc 765, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin. 1486. Notat Norzius in antiquo cod. ms. haberi אל, item in Concordantiis et vetusto Targum, sed in reliquis libris legi את. Variam hanc lect. exhibent etiam ad marg. utraque Biblia Bomberg. 1518. בעיניו in textu multi codices, etiam hispani, Bibl. Soncin., Brixiensia, Complutensia, Prophetae Soncinenses.

III 21 בדבר יהוה *in verbo Domini* — כדבר *juxta verbum Domini*, Kenn. cod. 89, 96, 250, cod. mei 4, 13, 226, 341, 346, 545, 579, 627, 663, 737, 765, primo 191, 827, et ut videtur, 305, 782, plerique hispani, Biblia Nisselii 1662, Prophetae Soncin., Prophetae Leirenses 1494, Vulgatus, Targum cod. mei 737, Targum Leirense et Antwerpiense.

IV 3 איבינו *inimicorum nostrorum* — איבנו *inimici nostri*, cod. Kennic. 82, 168, 253, mei 21, 191, 226, 319, Biblia Soncin., Brixiensia, Pisaurensia, Veneta bina 1518, bina Munst. 1534, 1546, Prophetae priores Soncinenses, ac Pisaurenses utrique an. 1511. Versiones omnes in plur.

IV 5 כבוא *cum ingrederetur* — בבא *dum ingrediebatur*, cod. Kennic. 249, meus 716, primo 226, Biblia Soncin. 1488, sed haec plene, כ sup. ras. Kenn. 82.

IV 10 לאהליו *ad tabernacula sua* — לאהלו *ad tabernaculum suum*, Ken. cod. 70, 145, 251, primo ut videtur, meus 701. In singul. versiones omnes antiquae.

Ibid. ויפל *et cecidit* — ויפלו *et ceciderunt*, codex meus 211 primo, cui suffragantur veteres interpretes omnes, Chaldaeo excepto, et analogia. Idem cod. pro רגלי *peditum* legebat primo איש *virorum*. Kenn. 250, prima tamen manu, ut eruo ex ms. ejus collatione, primo meus 20, nunc 663, utrumque איש רגלי.

IV 13 יך *percussit* — יד *ad latus*, vel *contra*. Kerì in textu mss. codices nonnulli, Biblia Soncin. ac Complutensia. Ex Kennicottianis tamen delendi 246, 249, 250, 251, qui Kerì habent ad marg. Chediv mendosum habent plerique critici, quod nihilominus apte exponi posse ac defendi putant Gussetius, Simonis, aliique.

IV 15 ועיניו *et oculi ejus* — ועינו *et oculus ejus*, Kenn. cod. 94, 145, 150, 154, 158, 182, 187, 246, 355, mei 663, nunc 211, sed uterque cum Kerì עיניו. Favet analogia ob sing. verbum קמה quod sequitur, quam-

quam Orientales judaei illud in plur. legunt קמו, quod Houbigantius anteponit. Pro יכול legunt יכל aliqui codices.

IV 17 לפני *in conspectu Philistinorum* — מפני *a facie Philistinorum*, Ken. cod. 4, 30, 85, 89, 96, 173, 224, 250, nunc 3, ל sup. ras. 71, 128, ex meis 2, 4, 226, 413, 688, nunc 701, exter. 1, Biblia Bomberg. utraque 1518 ad margin., Lxx, Syrus, Arabs.

IV 18 כהזכירו *quum memoraret ille* — בהזכירו *commemorante illo*, Kennic. cod. 89, 253, mei 226, 596, 627, 663, 701, 789, primo ut videtur, 305, 545, nunc 2, Biblia Sonc., Brixiensia, ac Proph. priores Sonc. 1486.

IV 20 וכעת *et circa tempus mortis ejus* — ובעת *et tempore mortis ejus*, Kenn. cod. 84, 89, 178, 249, mei 3, 4, 226, 341, 440, 539, 575, 579, 627, 663, 737, 765, 789, primo 305, 545, 596, 604, et ut videtur 211, 827, nunc 196, 715, Biblia Soncin., Brixiensia, Pisaurensia 1517, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utrique anni 1511, Lxx, Syrus, Vulgatus.

Ibid. לבה *cor suum* — על לבה *super cor suum*, cod. Kenn. 96, 145, 250, sed hic primo, mei 545, primo 20, nunc 211, Chaldaeus. Meus 627 אל לבה.

IV 21 ואל חמיה *et ad socerum suum* — ואל מת חמיה *et ad mortem soceri sui*, cod. Kenn. 30, 253, nunc 249, 250, ex meis 226, 579, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486. Plene ואל מות Kenn. 153. Alii codices legunt ומת חמיה *et mortuus esset socer suus*. Ita Kenn. 89, 145, 182, 224, 228, mei 440, primo 2, nunc 211, 545, primo, ut videtur, exter. 1, sicque legitur supra v. 19.

V 8 כל *omnes*. Deest in cod. meo 20 primo, in Lxx, et Arabe.

V 12 השמים *caelum* — השמימה *in caelum*, Kenn. cod. 71, 93, 99, 150, 154, 173, 174, nunc 176, 224, mei 1, 21, 196, primo 13, 187, 667, 701, 827.

VI 3 משלחים *dimittentes* — משלחים אתכם *dimittentes vos*, Kenn. cod. 30, 85, 180, mei 716, primo 596, 604, nunc 701, Chaldaeus, Syrus, Arabs. *Omissum fuit* אתכם *prope* ארן *ex similitudine litterarum ... Quod pronomen necessarium est, ut eo nominativo utatur participium* משלחים. *Post scriptam hanc notam reperi in cod. orator. 42* אתכם *ad marg. scriptum*: Houbigant. in h. l. Kennicottianis ergo codicibus adjungendus 355 nunc.

VI 4 עפלי *mariscae*. Kerì טחורי in textu in Kennic. cod. 149, 253, ac Bibliis Soncin. male receptum, ac temere vocabulum hoc tum hic, tum in nonnullis aliis Scripturarum locis a Judaeis textuali substitutum contendunt Karaei. V. Trigland. et Wolf. *Biblioth. Heb.* T. II pag. 524. Expungendi in Kenn. Bibliis 246, 249, 250, 251 perperam producti, qui Kerì habent non in textu, sed ad marg.

Ibid. לכלם *omnibus illis* — לכלכם *vobis omnibus*, Kenn. cod. 89, 182, primo 175, mei 20, 604, 715, 716, primo 554, nunc 440, 663, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Vulg., Arabs. Cod. meus 305 habet ad margin. ק׳ לכלכם *lege vobis omnibus*, variamque hanc lectionem servant ad marg. utraque Biblia Bombergiana 1518, et in Append. Munsteriana 1536. Nota tamen quod

ad Chaldaeum spectat, Targum Leiren. Proph. 1494 legere לכלהן *omnibus illis*. Codex meus 596 pro sequenti ולסרניכם primo legebat ולסרנים *et satrapis*, et 187, retenta analogia praeced. לכלם, ex prima manu habebat ולסרניהם *et satrapis eorum*.

VI 6 לבם *cor eorum*. Bibl. Sonc., ac Prophetae Soncin. לבבם, quod legunt ex Kennic. cod. 253, ex Bibliis ipsis, ut videtur, descriptus, ac meus 579 primo. Vers. 8 quidam codices כל כלי *omnia vasa*, sed contra veterum interpretum fidem.

VI 9 הרעה *malum* — כל הרעה *omne malum*, cod. Kenn. 93, 130, 187, 253, primo mei 20, 579, 663, nunc 211, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486.

VI 11 טחריהם *mariscarum suarum* — עפליהם synon., Kenn. cod. 2, 4, 89, 150, 158, 174, 180, 182, 195, 227, 250, 356, mei 663, 667, 715, primo 211, 554, sed plerique habent ad marg. טחריהם ק׳. Sic habent Oratoriani, teste Houbig., et ex meis 663, 667. *Id verbum*, inquit Houbig., *videtur ex marg. in contextum intrasse... Usurpatur supra et infra* עפליהם.

VI 15 אל האבן *ad* vel *super lapidem*. Melius על Kenn. cod. 23, 30, 70, 71, 89, 93, 113, 150, 168, 182, 246, 250, sed bini postremi prima manu, ex ms. collatione, quae apud me extat, iisque addendi ex meis 249, primo 13, 187, 545, 575, 667, nunc 789.

VI 18 ועד אבל *et usque ad Abel*, seu *luctum* — ועד אבן *et usque ad lapidem*, Kennic. cod. 96, 562, nunc 602, exter. meae coll. 1, Lxx, Chaldaeus. Ita legitur vers. praeced. 14, et 15, et Jarchius notat ad h. l. Abel magnum esse lapidem magnum, de quo dictum est supra, et *lamed* stare pro *nun*, ut *nischa* pro *lischa*, quod post Jarchium alii animadvertunt. Lexicon meum ms. biblicum hebraeo-gallicum anni 1279 vocabulum hoc exponit לפיירא לגרנט *la pierre la grande*, notatque factum ex permutatione *nun* מתחלפת הנון. Capellus qui in quatuor diversis *Crit. sacrae* locis de varia hac lectione agit, ubique eam communi meliorem et anteponendam statuit, tantique Lxx interpretum facit auctoritatem, ut vitiosum אבל definiat merumque judaeorum commentum, quod ajunt de lapide illo sic appellato propter luctum de Bethsamitis. V. pag. 994, et 733 novae editionis Halensis. Lectionem hanc sequuntur etiam Clericus, Houbigantius, Michaëlis, Hassencampius aliique.

VI 19 חמשים אלף איש *quinquaginta millia virorum*. Desunt in Ken. cod. 84, 210, 418, nec legit Josephus *Antiq. jud.* lib. v cap. v. Horum codicum auctoritatem secuti, verba haec spuria, adscititia, ex marg. in textum intrusa tuentur Kennicottus in *Remarques crit. sur I Sam. VI* 19 Oxonii editis an. 1768, Tychsenius in *Tentam. de var. codd. Heb. gener.* p. 211, Michaëlis in *Narr. de Bibl. Kenn.* pag. 38, Hufnagelius in *Diss. inaug. sup. I Sam. VI* 19 Erlangae excusa an. 1777. Ac criticorum attentione dignam variam hanc lectionem appellat Fabricy *Titres prim.* T. II p. 511, et *Lettres d'un Romain* p. 84. Ita tollitur gravissima difficultas orta ex immani illo ac reapse incredibili occisorum numero, quem, ut sacrorum librorum divi-

nitatem evertant, urgent increduli, Tyndalius in primis ac Voltairius. Alii retenta horum verborum integritate, communique lectione, quae antiquissima est et Lxx interpretum aetate superior, ingeniosas varias vexatissimi hujus loci interpretationes excogitarunt, quibus vel multum minuitur interemptorum numerus, vel clades ipsa quinquaginta millium virorum omnino devitatur. Nota sunt ac digna quae conferantur, quae in hanc rem ediderunt Clericus, Bochartus, Zeltnerus, Dresdius, Zeibichius, Happachius, Moldenhawer, Mullerus, Hassencampius, Versuchius, ex judaeis doctores Talmudici, et Abarbanel. Mihi visum est receptam lectionem posse defendi, si supponatur hic ante חמשים ellipsis part. כ in Scripturis haud infrequens, et simplex comparatio. V. *De Heb. typogr. orig.* p. 93, et seq., et *Specim. Pont. cod.* p. 84 ad 114 edit. Rom., 74 ad 102 edit. Tubing.. Sic septuaginta viri primores populi, ac forte Lxxviralem magistratum, ut apud hebraeos, constituentes, aequiparantur quinquaginta millibus eorumque clades cladi quinquaginta millium de plebe, ut in his eisdem libris Samuelis David dicitur esse sicut decem mille viri, et clades Goliae clades decem millium. Targ. cod. exter. 1, seu Pontif., assumpta ellipsi relativi אשר, vertit *LXX viros* דאינן בקהלא חמשין אלפין גברא *qui erant in turba L millia*, vel totidem aestimabantur de plebe. Ita etiam Targ. R. Josephi Karae in ined. ejus Comm. cod. mei 255.

Idem חמשים *quinquaginta millia* — וחמשים *et quinquaginta millia*, Kennic. codices 160, 187, 198, 206, 559, 611, primo 250, mei 439, 440, primo 2, 688, nunc 701, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus, Rabboth. Copulam supplent quoque Syrus et Arabs, sed millia praeponunt. Prava lectio, quae ut diximus, supra fidem occisorum Bethsemitarum numerum auget.

Idem חמשים *quinquaginta millia* — חמשת *quinque millia*, cod. Kenn. 145 ex prima manu, Syrus et Arabs. Ex correctione librarii, cui numerus justo major videbatur, ut recte notat Michaëlis. Nam deberet esse חמשת אלפים. Hoc idem de Syro et Arabe ego conjeci cit. l. *De Heb. typogr. orig.*

Idem חמשים אלף איש *quinquaginta millia virorum*. Codex meus 715 legebat primo חמשים איש איש *quinquaginta quilibet eorum*, vel quorum singuli valebant viros quinquaginta. Si vero legis חמשים cum *kibbutz*, tum sensus erit percussisse Deum Lxx viros, *singulos accinctos, armatos, militares*. Codicem hunc meum producit Kennicottus sub num. 584, sed tamquam dubium, in quo tamen ex vestigiis certe eruitur olim pro אלף lectum איש. In codice meo 319 deerat primo secundum איש, in 226 praecedentia verba שבעים איש.

VII 1 בגבעה *in Gabaa* — אשר בגבעה *quae erat in Gabaa*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 4, 23, 71, 85, 89, 93, 96, 102, 113, 145, 150, 154, 158, 160, 168, 180, 182, 187, 224, 226, 227, 228, 252, 253, 601, 602, primo 246, 250, 251, ex mea collatione 475, cod. mei 13, 20, 249, 341, 440, 518, 539, 554, 579, 663, 701, 716, primo 2, 210, 211, 688, nunc 196, 679, 789, exter. 1, 2, 84, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Arabs.

VII 2 הארון *arca* — ארון יהוה *arca Domini*, cod. Kenn. 96, Vulg., Arabs.

VII 12 עזרנו *adjuvit nos* — עזרני *adjuvit me*, cod. meus 765 hispanus cum Keri עזרנו ad marg.. Utrumque fert contextus, sed vetusti interpretes legunt suffix. plur.

VIII 1 כאשר *quum* — כי *quando*, Kenn. cod. 145, 246, 251, mei 604, 701. Ita etiam primo videtur habuisse 782, qui habet ויהי כאשר sup. ras. rescriptum.

VIII 3 בדרכיו in textu multi codices, etiam hispani, et multae editiones, ut Biblia Soncin., Brixiensia, Veneta 1525-28, et 1533, Munsteriana tria, Plantiniana 1566, Amstelodam. 1639, Prophetae Soncin., et aliae. Lxx tamen sequuntur Chediv, et vertunt in sing. *in via*.

VIII 8 ממצרים *ex Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, cod. Kennic. 174, primo meus 226, Syrus, Arabs.

VIII 19 ויאמרו לא *et dixerunt*, *non* — ויאמרו לו *et dixerunt ei*, cod. Kenn. 85, 176, 180, forte 128, cod. mei 4, 716, 765, primo 174, 667, 701, sed 4, et 765 hispani habent ad marg. לא ק׳ *lege non*, ut legunt omnes veteres. Pauci codices pro יהיה *erit* legunt ימלך *regnabit* contra fidem antiquorum interpretum.

IX 1 איש *vir* — איש אחד *vir unus*, Kenn. cod. 1, 30, primo mei 2, 13, 413, 596, 667, Syrus.

IX 3 מהנערים *ex pueris* — הנערים *puerorum*, codex meus 20 primo, ac Lxx.

IX 4 ויעברו *et transierunt* — ויעבר *et transiit*, Kenn. cod. 89, 96, 173, meus 518 hispanus, Chaldaeus, Syrus, Arabs, Analogia. Lxx ac Vulgatus etiam praecedentia verba sing. in plur. vertunt. Secundum ויעבר correctum in ויעברו in cod. meo 554, tertium in plur. legunt Kennic. 149, meus 413.

IX 7 מה אתנו *quid nobiscum* — ומה *et quid nobiscum*, Kenn. cod. 145, 253, Biblia Soncin., Prophetae Sonc., Houbigantius.

IX 9 עד הראה *usque ad videntem* — אל *ad videntem*, cod. Kenn. 1 forte, Lxx, Vulgatus, Arabs. Cod. meus 319 ad marg. ס״א אל *alii codices* ad.

IX 10 נלכה *eamus* — ונלכה *et eamus*, Kenn. cod. 23, 30, 71, 89, 93, 128, 145, 150, 187, 224, 226, 249, 252, primo 155, 225, mei 20, 226, 341, 545, 554, 663, 679, 701, 715, 737, primo 211, 604, nunc 305, 335, Biblia Veneta utraque 1518 ad marg., Lxx. Versu praeced. codex meus 20 primo, Lxx, Syrus, Arabs ולפנים *Olim autem*.

IX 13 כבאכם *cum ingrediemini vos* — בבואכם *in ingrediendo vos*, Kennic. cod. 89, 174, 178, mei 663, 737, 789, primo 440, 554, 596, nunc 679.

Ibid. אחרי *postea* — ואחרי *et postea*, Kenn. cod. 70, 71, 85, 93, 150, 155, 182, 187, 225, 226, 228, 240, 249, 250, primo 168, mei 1, 2, 3, 13, 20, 21, 191, 211, 335, 440, 512, 545, 604, 627, 679, 701, 716, 789, nunc 4, 663, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Pauci ואחר.

IX 18 בתוך השער *in medio portae* — בתוך העיר *in medio civitatis*, codex meus 596 primo, ac Lxx. » Supra v. 14 בתוך העיר *in medio civitatis*, ut et hic legendum, nec aliter Graeci in-

terpretes, qui *ἐις μέσον τῆς πόλεως* *in medium urbis*. Haec pugnantia essent, Samuelem Sauli occurrisse *in medium portae,* posteaquam dictum est eundem Samuelem ivisse illis obviam, cum jam incederent Saul et famuli ejus *per mediam civitatem* »: Houbig. in h. l.

IX 26 כעלות *cum ascenderet aurora* — בעלות *ascendente aurora,* cod. Kenn. 84, 130, 154, 172, 178, 195, mei 187, 604, 737, 765, 789, primo 2, 440, sed bini, seu 604, 737 habent ad marg כעלות ק׳.

IX 27 עמד *sta* — פה עמד *hic sta,* codex meus 305 primo, et Targum. Sed in Targ. ms. cod. mei 737 deest adv. הכא.

X 5 אל גבעת *ad collem* — גבעת *collem,* Kenn. cod. 1, 2, 3, 23, 30, 67, 82, 86, 89, 90, 94, 100, 102, 128, 130, 134, 139, 144, 145, 149, 150, 154, 155, 158, 160, 168, 172, 174, 176, 178, 180, 182, 187, 195, 224, 225, 226, 227, 228, 246, 252, 601, cod. mei 1, 2, 3, 4, 13, 20, 21, 174, 187, 196, 210, 211, 226, 249, 295, 304, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 512, 518, 539, 545, 554, 575, 576, 596, 604, 627, 663, 667, 679, 688, 701, 715, 716, 737, 765, 782, 789, 827, nunc 579, exter. meae collat. 1, Biblia antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Rabbinica Bombergii 1525, Polyglotta Antwerpiensia, Polygl. Londinensia, Veneta 1678, Veneta 1730, Veneta 1739, Mantuana cum Norzii Comm. 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Leirenses 1494, Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarb. ejusdem anni. Bibl. Veneta 1678 notant ad marg. *In omnibus cod. hispanis deest* אל, quod repetunt Biblia Veneta 1690, Ven. 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Pisana 1781. Norzius vero: *In recentioribus editionibus scriptum* תבוא אל גבעת, *sed in vetustis editionibus, et mss. codicibus correctioribus desideratur voc.* אל, *ut et in Meir Nediv.* Deest sane non in hispanicis modo, aut accuratioribus, sed in omnibus fere codicibus. Ex meis solus habet prima manu 579, unde illud hausisse videntur Prophetae Sonc. 1486. In 13 manu multo recentiori et ex editionibus ipsis ad margin. suppletum. Kennicottianis codicibus adde ex Bibliis Halensibus 375, seu Erfurt. 5.

X 7 האתות *signa* — כל האתות *omnia signa,* Kennic. cod. 155, 180, 187, primo meus 20, Vulgatus, et ita repetitur v. 9. Pauci codices pro אשר legunt כאשר. Idem cod. meus 20 vers. 8 pro הגלגל legit בגלגל in *Ghilgal,* ut Syrus, Vulgatus, et Arabs.

X 18 את ישראל *Israelem* — אתכם *vos,* Kenn. cod. 4, 228, 246, primo 249, mei 2, 211, ac Bibl. Complutensia. Alii, ut Kennic. 1, 150, Lxx, Arabs בני ישראל *filios Israel.* V. 19 pauci codices ante אלהיכם praeponunt יהוה *Dominum,* sed contra fidem antiq. omnium versionum.

X 19 ותאמרו לו *et dixistis ei* — ותאמרו לא *et dixistis, nequaquam,* Ken. cod. 70, 96, 160, 171, 172, 187, 205, 206, 252, 253, 301, 307, 319, 325, 375 marg., 428, 431, 476, 491, 562, 576, 597, 616, 632, 636, 648, primo 139, nunc 590, forte 173, 326, 642, cod. mei

187, 226, 341, 576, 663 marg., primo 789, Biblia Complutensia, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Codex meus 304 hispanus et accuratissimus habet ad marg. ׳לא ק *lege nequaquam*, et ita legi, vel exponi a nonnullis notat ad h. l. Kimchius. Ac lectionem hanc communi praeferunt Capellus *Crit. sac.* p. 1018 edit. Hal., Houbigantius *Not. crit.* ad h. l., Michaëlis in *Vers. germ.*, in *Bibl. or.* T. xI pag. 113, et *Append.* ad xII p. 39.

Alii codices utrumque legunt לו לא *et dixistis ei, nequaquam*. Ita Kenn. 1, 23, 160, 452, et Chaldaeus, quem legere לי לו parum accurate notat Michaëlis. Nonnulli לי *et dixistis mihi*, ut Kenn. 182, primo 405, nunc 242, nunc meus 554. Alii denique לי לא *et dixistis mihi, nequaquam*, ut Kennic. 154 marg., 174, 180, 227, 530, nunc 477, 514. Plerique ac melioris notae mei codices, diligenter in hunc locum collati, habent לו.

X 20 שבטי ישראל *tribus Israel* — זקני ישראל *seniores Israel*, cod. Kennic. 253, primo meus 579, qui habet שבטי recent. manu rescriptum, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., refragantibus antiquis omnibus versionibus.

XI 2 אכרות לכם *pangam vobiscum* — אכרות לכם ברית *pangam vobiscum foedus*, Kenn. cod. 96, 149, 154, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. ms. mei cod. 737.

Ibid. רוח אלהים *spiritus Dei* — רוח יהוה *spiritus Domini*, prima manu codices mei 249, 440, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus.

XI 6 בשמעו *audiente illo* — כשמעו *ut audivit ille*, Kenn. cod. 30, 145, 150, 168, 246, 253, primo 96, mei 667, 715, primo 174, 305, 545, 576, Prophetae Soncin. 1486. Ita Kerì, quod non apposito signo ׳ק sistunt ad marg. Biblia Veneta 1518. Ex Kennicott. codicibus expungo 249, 250, 251, qui habent ׳כשמעו ק.

XI 7 ואחר *et post*. Melius ואחרי, ut notat Houbigantius, quia praecedit אחרי, sicque legunt Kenn. cod. 4, 23, 30, 70, 85, 89, 93, 112, 160, 172, 173, 175, 182, 187, 198, 224, 249, 251, 601, 602, primo 134, ex meis 4, 20, 21, 346, 440, 596, 604, 688, 701, 715, 716, 737, primo 305, et ut videtur 667, nunc 554, in quorum numero hispani optimae notae, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco ex hispanis codicibus hausta, ad marg. Bombergiana utraque ann. 1518. In Prophet. Thessalon. 1535 adest hic circellus ad indigitandam hanc lectionem, aut Kerì ואחרי. Ms. codicem et antiquam editionem plurali forma legentem producit Norzius.

XI 9 לאיש *viro Jabes* — לאנשי *viris Jabes*, Kenn. cod. 1, 145, 174, 246, meus 20, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Continuatur oratio in plur.

Ibid. בחם *in incalescendo* — כחם *quum incaluerit*, in textu Kennic. cod. 1, 30, 84, 85, 86, 89, 93, 96, 112, 114, 128, 150, 195, 226, 227, 246, 253, mei 20, 191, 226, 440, 554, 667, 679, 688, 701, 765, primo 4, 210, 295, 305, 575, 596, 627, nunc 715; Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Prophetae priores Pisaurenses utrique ann. 1511. Ita fert marg. Kerì, quod ut variam lectionem sistunt ad margin.

Bibl. Veneta 1518. Delendi in Kenn. Bibliis cod. 249, 250, 251 ex male intellecta collatione allati. Nonnulli codices legunt בחם sine ullo Kerì, etiam hispani, ut meus 518 masora instructus.

XI 11 עמון *Amon* — בני עמון *filios Amon*, Kenn. cod. 4, 182, 228, forte 195, Lxx, Chaldaeus, Syrus, et Arabs.

XI 12 ימלך *regnabit* — לא ימלך *non regnabit*, Kenn. cod. 150, 309, nunc 471, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Arabs. Sed idem sensus, quem recte exprimit Vulgatus: *Saul num regnabit super nos*? Houbigantius putat olim scriptum השאול *Saul ne*? cum ה deinceps omisso a descriptoribus, quibus visum est demonstrativum, nec proprio nomini praefigendum.

Ibid. תנו *date* — תנה *da*, primo cod. mei 20, 579, Lxx, Syrus. Loquitur populus cum solo Samuele, unde favet analogia contextus.

XII 3 את מי רצותי *quem contriverim* — ואת *et quem contriverim*, Kenn. cod. 1, 2, 18, 19, 30, 50, 71, 76, 80, 86, 89, 93, 94, 95, 96, 109, 125, 139, 145, 150, 151, 172, 174, 180, 182, 223, 224, 226, 251, 253, 294, primo 155, 168, 384, cod. mei 1 in Apht., 2, 13, 16, 174, 191, 197, 200, 230, 233, 248, 249, 267, 291, 295, 305, 341, 346, 384, 419, 443, 476, 486, 507, 518, 539, 543, 545, 554, 562, 575, 592, 594, 606, 614, 627, 656, 663, 667, 674, 679, 701, 715, 737, 789, 825, 850, 851, 868, primo 1 in textu, 4, 11, 21, 187, 211, 304, 335, 365, 440, 579, 596, 688, 700, 827, nunc 20, 226, 262, 376, 547, 555, 721, Biblia Sonc., Complutensia, Prophetae Sonc. 1486, Pentat. antiquus memb. in 4. in Aphtar., Fragm. antiquae edit. Aphtar. sec. xv, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Arabs. Magnam habet etiam in hispanis et accuratioribus codicibus, et in antiquis versionibus auctoritatem haec lectio, estque ex contextu melior, unde et anteponenda. Contra nonnulli codices sive Kenn., sive mei praeced. verbi copulam praetermittunt, legentes את מי עשקתי *quem oppresserim*.

XII 5 ויאמר עד *et dixit*, *testis* — ויאמרו עד *et dixerunt*, *testis*, Kenn. cod. 23, 95, 154, 158, 168, 225, 228, 249, primo 174, ex prima manu mei 1, 2, 20, 211, 262, 291, 440, primo exter. meae collat. 1, 84, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Vulg., Arabs. Sic fert analogia contextus, sicque legendum conjiciunt masorethae. V. 6. Kenn. cod. 174, 384, nunc meus 486, et Lxx legunt ממצרים *de Aegypto*.

XII 13 אשר שאלתם *quem petiistis* — ואשר *et quem petiistis*, Kenn. cod. 23, 80, 89, 93, 95, 107, 109, 110, 125, 136, 145, 150, 151, 155, 160, 170, 174, 175, 180, 181, 187, 196, 223, 224, 227, 244, 249, 250, 253, 294, 601, 602, primo 3, 50, 168, cod. mei 1 in Aphtar., 2, 16, 20, 200, 211, 226, 230, 248, 262, 267, 345, 384, 419, 440, 443, 476, 507, 539, 543, 554, 555, 562, 579, 592, 594, 596, 606, 656, 662, 663, 700, 701, 715, 722, 737, primo 1 in textu, 11, 191, 291, 335, 825, nunc 6, 197, 721, Biblia Brix. 1494, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486, Pentat.

Neap. 1491 in Apht., Pentat. Ferrar. 1555, Syrus, Vulgatus, Arabs. Lectio et ipsa melior ac contextui magis analoga, et ex auctoritate codicum et antiq. editionum restituenda. Aliqui codices pro והנה legunt הנה omisso nexu, ut Kennic. 145, 223, primo 384, mei 592, primo 11, 419, nunc 543, 594.

XII 14 והיתם *et eritis* — וחיתם *et vivetis*. Ita Chaldaeus, cujus lectionem verosimilem admodum, ac communi meliorem judicant Houbigantius ac Michaëlis. At vero non modo ea nullam in mss. codicibus et in reliquis interpretibus habet auctoritatem, sed et exiguam in Chaldaeo ipso. Nam Targum Proph. priorum Leirens. 1494, et Antwerpiense legit ותהון *et eritis*.

XIII 1 בן שנה *Filius anni*. In hoc versu, quem non dubitans mendosum habet Michaëlis, hanc solam lectionis varietatem suppeditant codices utriusque collationis. Kenn. 225 habet sup. ras. בן שנה שאול. Meus 21 habet שנה rescriptum super abras. voculae, et בן suppletum ante שנה, ut fere certo conjiciam primo scriptum בן שאול. Sed mendosus est cod., ac frequentissimis omissionibus et abrasionibus scatet.

XIII 2 לאהליו *in tabernacula sua* — לאהלו *in tabernaculum suum*, Kenn. cod. 1, 70, 93, 225, 227, saltem defective, et Lxx. Syrus et Arabs *in domum suam*.

XIII 5 שלשים אלף רכב *triginta millia curruum* — אלף רכב *mille currus*, codex meus 715 prima manu, a Kennic. jam productus sub n. 584. Syrus et Arabs *tria millia*, huncque minorem numerum ut multo verosimiliorem probant Bochartus *Hieroz*. P. I pag. 156, Capellus *Crit. sacr.* p. 1027, et Houbigant. in h. l.

XIII 6 ובצרחים *et in turribus munitis* — ובצחחים *et in arduis locis*, codex meus 20, cui favent antiqui interpretes, qui vertunt *in foveis, in hiatibus, in antris*.

XIII 8 אשר שמואל *quod Samuel* — אשר אמר שמואל *quod dixerat Samuel*, cod. Kenn. 30, 96, mei 211, 554, nunc 20, 319, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Chaldaeus. Codex meus 789 exhibet post אשר abrasum verbum, legebatque prima manu שם, vel אמר, ut ego probabilius conjicio. אשר sup. ras. in 701. Alii codices supplent שם, leguntque אשר שם שמואל *quod praefixerat Samuel*. Sic Kenn. 70, 601, 602, primo mei 226, 596, ac forte ob repet. harum litterarum in seq. שמואל omissum שם. Vers. 10 Prophetae Soncin. בכלותו *absolvente eo*.

XIII 11 מכמש *Michmas* — במכמש *in Michmas*, Kennic. cod. 30, 149, 174, 182, 246, mei 440, primo 20, favetque analogia syntaxis, quam sequuntur antiqui omnes interpretes.

XIII 13 לא שמרת *non servasti* — ולא *et non servasti*, cod. Ken. 71, 89, 145, 149, 150, 168, 182, 195, 198, primo 70, mei 211, 701, primo 679, nunc 440, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Vulgatus.

Id. לא שמרת *non servasti* — כי לא שמרת *quia non servasti*, cod. Kenn. 1, nunc 227, primo meus 596, nunc 319, Lxx, Syrus, Arabs.

XIII 19 בכל ארץ *in omni terra* — בכל גבול *in omni termino*, Kennic. cod. 71, 150, 168, 174, 198, nunc

176, mei 20, 440, 604, 663, primo 249, 305, 716, nunc 667, exter. 1. In 20 tamen not. ad margin. *alii libri* ארץ. Utrumque Chaldaeus *in omni termino terrae*.

XIV 4 ושם האחד בוצץ *et nomen unius Botzez*. Nexum omittunt Kennic. cod. 1, 3, 71, 84, 89, 96, 102, 130, 150, 158, 182, 225, mei 2, 4, 13, 596, 627, 663, 679, 701, 716, 737, primo 20, 210, 440, 579, nunc 715, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737.

Ibid. ושם האחד סנה *et nomen unius Seneh* — ושם השני *et nomen alterius Seneh*, Kenn. cod. 93 marg., 96, 182, et primo, ut videntur, 60, 100, qui habent האחד sup. ras., cod. mei 604, primo 716, nunc 20, 174, et Biblia Soncinensia. Ita etiam Prophetae Soncin., sed foemin. השנית, sicque legunt cod. mei 579, primo 663, qui cum Soncin. Prophetis saepe congruunt.

XIV 10 עלינו *super nos*. Melius אלינו *ad nos*, Kenn. cod. 1, 23, 30, 89, 150, 176, 226, 227, 253, primo 130, mei 13, 304, 341, 440, 688, 716, primo 2, 226, 579, 701, nunc 191, 667, in quorum numero nonnulli hispani et accurati, Bibl. Soncin., Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486. Cod. ext. 1 meae collat. notat ad marg. sic legere alia exemplaria.

Ibid. בידנו *in manum nostram* — בידינו *in manus nostras*, Kenn. cod. 4, 23, 30, 70, 71, 85, 89, 93, 96, 112, 113, 149, 150, 168, 172, 174, 176, 180, 187, 195, 224, 250, 251, mei 10, 13, 20, 174, 226, 579, 663, 667, primo 679, Biblia Soncin., Pisaur. 1517, Prophetae priores Soncin. 1486, Leir. 1494, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarban. 1511, Lxx, Vulgatus, Arabs.

XIV 14 צמד *jugeri* — צמד בקר *jugeri boum*, cod. Kennic. 30, 249, Chaldaeus, Syrus, Vulg., Arabs.

XIV 18 ובני *et filii Israel* — עם בני *cum filiis Israel*, cod. Kenn. 150, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus et Arabs. Lxx לפני *coram filiis Israel*. Lectio magis contextui analoga, ac melior, quam communi praefert Köhlerus. V. ejus *Verbesserungen der leseart in einig. stellen des A. T.* in *Repert. or.* T. II p. 256.

XIV 19 ידך *manum tuam* — ידיך *manus tuas*, Kenn. cod. 2, 3, 4, 30, 71, 85, 89, 93, 96, 112, 113, 150, 155, 160, 168, 172, 174, 182, 195, 224, 246, 250, 253, 601, 602, primo 128, 144, 158, cod. mei 10, 20, 21, 226, 305, 518, 576, 579, 663, 679, 688, 701, 789, primo 575, 596, exter. 1 nunc, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses cum Comm. Abarb. 1511, Lxx. Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchii legunt יד.

XIV 21 והעברים *Et hebraei*. Lxx והעבדים *et servi*, quorum lectionem sequitur Houbigantius, sed superstites codices non confirmant. Idem dicendum de altera lectione, quam ex Lxx, Syro, ac Vulgato in hoc versu restituit. Illi enim pro סביב וגם המה *circum et etiam ipsi*, aptiori sensu legerunt סבבו גם המה *circumdederunt*, vel *reversi sunt etiam ipsi*.

XIV 23 את בית און *Beth-aven* — עד בית און *usque ad Beth-aven*, Kenn. cod. 30, 176, et ut videtur, primo

82, 175, qui habent את sup. ras., cod. mei 211, 295, 679, 701, primo 21, Chaldaeus, ac Vulgatus.

XIV 27 ותראנה *et viderunt* — ותארנה *et illuminati sunt*. Chald., Syrus, Vulgatus, et Arabs sequuntur Keri, illudque habent in textu codices nonnulli, Biblia Soncin., Brixiensia, ac Prophetae Soncin. 1486.

XIV 30 לוא *utinam* — לא *non*, Kenn. cod. 1, 70, 145, 174, 182, 227, 253, mei 554, 579, primo 1, 440, 663, 667, 701, et ut videtur 341, 596, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, Syrus, et Arabs. Plene לוא mei 20, 715.

XVI 32 Keri ויעט *et divertit* in textu in plurimis codicibus, et in Bibliis Soncinensibus, Complutensibus, in Prophetis Soncin. 1486, illudque sequuntur antiquae omnes versiones. Sed Capellus putat retineri posse Chediv, ac commode repeti a עוש, quod convenire ac turmatim coire significat. V. *Crit. sacr.* p. 258. Multi etiam codices, ac nonnullae vetustae editiones legunt השלל cum ה praefixo.

XIV 34 אל הדם *ad sanguinem* — על הדם *super sanguine*, ut sup. v. 33, Kenn. cod. 2, 30, 70, 89, 90, 93, 96, 145, 150, 180, 224, 602, primo 85, 130, 250, 251, 252, cod. mei 4, 20, 226, 295, 596, 688, 701, 715, 716, primo 191, 249, 319, 554, 667, 737, exter. meae collat. 1, Biblia Munsteri 1536 in Append., et Amstelodam. Menassè ben Israel ad margin. Norzius notat ad h. l. ita legi *in editione cum Comm. Abarbanelis, et in mss. nonnullis codicibus*. De editione falsum, nam Prophetae priores Pisaurenses cum Comm. Abarban. 1511, quos proculdubio intelligit et saepe producit, legunt אל הדם. Kenn. 71, et meus 579 את הדם *sanguinem*.

XIV 36 ולא נשאר בהם *nec relinquamus in eis*. מהם *ex eis* legunt Ken. cod. 96, 182, 227, meus 305 primo, Syrus, Vulgatus, et Arabs.

XIV 44 כה יעשה *sic faciat* — כה יעשה לי *sic faciat mihi*, Kennic. cod. 1, 23, 30, 85, 89, 93, 96, 145, 149, 150, 160, 168, 172, 174, 187, 198, 205, 206, 224, 225, 226, 227, 228, 250, 251, 253, 301, 307, 309, 310, 319, 322, 336, 337, 350, 355, 366, 375, 396, 403, 420, 421, 431, 461, 471, 473, 474, 475, 477, 490, 526, 530, 531, 541, 549, 562, 569, 575, 587, 590, 596, 597, 598, 601, 606, 607, 612, 614, 616, 632, 641, primo 114, 171, 204, 252, 318, 428, 462, 642, nunc 155, 176, 180, 210, 249, 410, 423, 476, 559, 602. Ad eorum classem qui ita prima manu legunt, amandandus ex collatione Henr. Michaëlis 375, ex mea 475. Accedunt ex meis 2, 13, 20, 191, 211, 226, 249, 346, 380, 440, 554, 579, 596, 663, 701, 789, primo 545, 679, 765, nunc 341, 413, 667, 716, ex exteris a me collatis 1, 2, 47, 84, primo 103, Biblia Soncin. 1488, Brixiensia 1494, Antiqua sine anno et loco, LXX, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus, et Arabs. In meo exempl. Prophetarum Leir. 1494 antiqua manu suppletum לי. Lectionem hanc sistunt ad margin. utraque Biblia Bomberg. 1518, et utraque Munsteriana Hebraeo-Latina 1534, 1546, in

Appendice Munst. 1536. Biblia Nisseliana, ac Prophetae priores Thessalon. 1535 exiguum hic spatium relinquunt adjecto circello, ut denotent alios codices inserere לי. Kenn. 560 addit לי post אלהים. Restituendum ergo לי perperam omissum.

Ibid. תמות *morieris* — ימות *morietur*, cod. Kenn. 571 ad marg., primo meus 380, et Lxx.

XIV 50 אבינר *Abiner* — אבנר *Abner*, Kenn. cod. 3, 4, 30, 70, 71, 89, 93, 96, 150, 153, 168, 176, 210, 246, mei 380, 737, primo 305, 596, ut legitur versu seq.. Kennicottus affert hic sola Biblia Brixiensia quae legant duobus verbis אבי נר. Ita codex meus 579, Biblia antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, atque utrique Prophetae priores Pisaurenses an. 1511.

XV 1 על עמו על ישראל *super populum suum, super Israel* — על עמו ישראל *super populum suum Israel*, cod. Kenn. 84, 150, mei 226, 716, Machazor Soncin. 1486, Machaz. aliud Soncin. sec. xv, Vulgatus, nec dissentiunt Syrus et Arabs, qui habent *super Israel populum suum*. Codex meus 440 legebat primitus tantum על ישראל *super Israel*, ut cod. Vatic. Lxx.

XV 3 עתה לך *Nunc vade* — ועתה *Nunc ergo vade*, Kenn. cod. 18, 71, 76, 150, 173, 196, 674, primo 50, 128, forte 3, cod. mei 233, 443, 476, 502, 594, primo 20, 61, 197, 262, 380, 440, 486, 597, 701, nunc 21, 543, 679, Lxx, Chald., Vulgatus.

Ibid. עד אשה *usque ad mulierem* — ועד *et usque ad mulierem*, Kenn. cod. 2, 3, 4, 18, 23, 30, 50, 56, 70, 71, 76, 80, 85, 89, 93, 96, 106, 112, 125, 136, 150, 170, 172, 174, 176, 182, 195, 196, 210, 224, 225, 226, 227, 251, 253, 294, primo 128, 130, 155, 168, 384, cod. mei 1 in Aphr., 16, 21, 191, 197, 198, 200, 226, 230, 233, 249, 262, 267, 295, 373, 378, 380, 419, 443, 476, 486, 502, 507, 535, 539, 543, 554, 555, 562, 592, 594, 596, 597, 606, 627, 674, 688, 701, 721, 814, 825, primo 11, 20, 30, 61, 187, 265, 305, 440, 518, 545, 575, 579, 663, 667, 679, 700, 765, 827, nunc 3, 376, 715, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Prophetae Leirenses 1494, Pentat. antiquus membr. in 4. in Aphr., Pent. CPol. 1522, Pent. Venet. 1548, Machazor Soncin. 1486, Machazor alter. Soncin. sec. xv, Machazor Pisaurense sub init. sec. xvI, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Arabs. Cetera etiam nomina habent in hoc versu ועד, unde melior haec lectio et anteponenda.

XV 5 וירב *et insidiatus est* — וירד *et descendit*. Ita forte olim scriptum conjicit Houbigantius, hancque scripturam se interpretando secuturum testatur, si aliquam haberet in mss. codicibus auctoritatem. Habet in Kenn. 111, et ut videtur, ex prima manu in meo 715.

XV 7 בואך *veniente te ad Sur* — עד בואך *usque ad venire te ad Sur*, cod. mei 319, primo 211, 249, Lxx, Vulgatus.

Ibidem שור *Sur*. Inspecturus num ulla in hoc nomine lectionis varietas, reperi in cod. meo 378 primo scriptum אשור *Assur*.

XV 9 והמשנים *et secundanos* — והשמנים *et pinguia*, codex meus 594 aperte etiam cum punctis in Apht. hujus loci, Lxx, Syrus, Chaldaeus, et Arabs. Conf. Michaëlis et Houbigantius. Codex meus 21 legebat primo, ut ego conjicio, ועל הבקר ועל המשנים. Pauci והכרים.

XV 18 עד כלותם *usque ad destruere illos* — עד כלתך *usque ad destruere te*, cod. Kenn. 182, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Arabs, hancque lectionem in versione sua sequitur Houbigantius.

XV 22 כזבחים *et sacrificiis* — ובזבחים *et in sacrificiis*, Kennic. cod. 50, 89, 95, mei 291, 596, 737, primo 1, 211, 267, 486, 555, 825, nunc 419, Prophetae Soncin. 1486.

Ibid. כשמע *sicut audire* — בשמע *in audiendo*, Kenn. cod. 228, 246, primo mei 305, 594, 721. Kenn. 674, ac bini mei 419, 597 habent לשמע. In Kenn. Bibliis producuntur hic etiam sex codices, et Prophetae Sonc. 1486 ut legentes שמוע, omisso כ. Sed ex mendosa continuatione lineae confusa est varia haec lectio cum seq. שמע, quod codices illi plene legunt שמוע. Hoc certe indicare voluit Kennicottus, et ita legunt posteriori loco producti Prophetae Sonc., non priori loco, ubi servant communem lectionem כשמע.

XV 23 וימאסך *et reprobavit te* — וימאסך יהוה *et reprobavit te Dominus*, Kenn. cod. 30, 70, 95, 109, 187, 225, 665, mei 265, 827, primo 174, 262, nunc 16, Lxx, Vulgat., et Arabs. Perperam Domini nomen additum in latina vers. Chaldaei.

XV 24 דבריך *verba tua* — דברך *verbum tuum*, Kennic. cod. 80, 111, 170, 251, 253, cod. mei 2, 197, 198, 226, 233, 291, 440, 443, 554, 592, 594, 667, 814, primo 21, 211, nunc 737, Biblia Soncin. 1488, Pent. antiquus membran. in 4., Machazor Soncin. 1486, Machaz. aliud Soncin. sec. xv, Machazor Pisaur. editum sub in. sec. xvI, Lxx, et Arabs.

XV 25 ליהוה *Domino* — ליהוה אלהיך *Domino Deo tuo*, Kennic. cod. 89, 294, Lxx.

XVI 1 אל שאול *ad Saul* — על שאול *super Saul*, melius Kenn. cod. 1, 30, 96, 101, 144, 150, 174, 182, 187, 198, 224, 250, 252, sed 250 primo, teste ms. collatione, addendusque 475 a me collatus, ex meis vero 13, 20, 226, 295, 518, 539, 679, 701, primo 1, 249, 440, 512, 667, 737, ex exter. 1. Meus 319 ad margin.: *alii libri* על.

XVI 2 בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, Kenn. cod. 70, 112, 174, mei 13, 305, 380, 663, 701, primo 440, Biblia Veneta utraque an. 1518, ac Munster. tria 1534, 1536, 1546. Versiones omnes in sing.

XVI 4 ויאמר *et dixit* — ויאמרו *et dixerunt*, Kenn. cod. 2, 30, 70, 89, 160, 172, 187, 198, 601, 602, primo 128, 158, 173, 182, 251, forte 94, nunc 252, cod. mei 2, 20, 211, 226, 341, 554, 663, 701, primo 191, 335, 440, 579, 596, 716, nunc 545, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., Lxx, Chaldaeus, Syrus, Vulg., Arabs. In plur. etiam legit codex meus 295 hispanus et accuratus, sed cum *kibbutz*, et Keri ad margin. ויאמרו, ac verosimile est ex lectione hac plur. defectiva ortam singularem ויאמר, quam hodie habemus. Analogia sane contextus pluralem postu-

lat, sicque conjiciunt legendum scribae, ut notant hic ad marg. cod. mei 304, 512, 518, 604, aliique. Recte ergo plur. lectionem restituendam contendit Houbigantius.

XVI 18 הנה *ecce* — הנה נא *ecce nunc*, cod. Kenn. 253, meus 579 primo, seu cum נא sine punctis, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin. 1486. Confusum cum altero הנה נא, quod occurrit versu 15.

XVI 23 רוח אלהים *spiritus Dei* — רוח אלהים רעה *spiritus Dei malus*, Kenn. codex 145, 150, 174, 182, 249, mei 604, 701, 305, Lxx, Chald., Syrus, Vulgatus, Arabs. Ita legitur vers. 16, nec aliter legendum juxta Houbigantium, ac veterum interpretum fidem.

XVII 15 מעל *desuper Saul* — מעם *a Saul*, Kenn. cod. 89, 150, 174, 182, meus 191 hispan. primo.

Ibid. בית לחם *Bethlehem* — בבית לחם *in Bethlehem*, melius cod. meus 765 hispan. primo, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XVII 24 בראותם *videntibus eis* — כראותם *ut viderunt ipsi*, Kenn. cod. 1, 253, meus 547 ad margin., Prophetae Soncin. 1486, item Biblia Soncin. hic a Kennicotto omissa.

XVII 34 לאביו *patri suo* — לאבי *patri meo*, Kennic. cod. 3, 85, 89, 112, 182, 226, 227, 250, 614, nunc 113, 154, 174. Ad hos postremos, qui exhibent ו abrasum, referendus 250, eique addendus ex mea collatione 475, ex meis autem 13, 21, 486, 507, 543, 547, 579, 604, 662, 716, 825, 868, primo 6, 596, nunc 174, 197, 210, 211, 249, 319, 376, 667, 701, 715, ex exter. 84, et Syrus. Codex meus 782 notat ad margin.: *alii libri* לאבי.

Ibid. זה *hoc* — שה *agnum*. Ita legunt omnes codices, ex Kennicottianis centum octoginta quatuor in h. l. longo ordine producti, ex meis sexaginta quatuor et amplius praeter nonnullos exteros, quoad vocabulum hoc collatos. Ita editiones omnes antiquae, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia, Complutensia, Bombergiana utraq. 1518, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511. Lectio זה est putidum et apertum mendum, quod omnium prima invexerunt Biblica masorethica R. Jacobi Chaiim anni 1525, quodque antiqua manus in meo exemplari emendavit. » In nonnullis editionibus, inquit Norzius, scriptum est זה, mendose, quia in omnibus codicibus mss. et editionibus antiquis scriptum est שה. Sic interpretatur Jonath., sicque illud scripserunt Abarb., et auctor *Cheli jakar*, et *Concordantiarum* ». Conf Houbig. in h. l., Kenn. *Diss. gen.* p. 17, Bruns. *De var. lect. Bibl Kenn.* in *Repert. or.* T. XIII pag. 71. Absit autem ut mendum hoc docto editori Jacobo Chaiim adscribam, aut ex ms. quodam, ut perperam conjicit Brunsius, putem eum desumpsisse. Falsissimum namque est, quod notat idem Brunsius, Biblia illa Rabbinica 1525 notare ad margin. שה ק׳, nec nobis idcirco anxie exquirendum quonam in terrarum angulo delitescat ms. codex, qui hanc lectionem servet, hocque Keri. Hic ergo error mere typographicus est, unusque ex illis, ut recte ad Prover. X 3 notat Norzius, שכיון שנפל בדפוס א׳ כולם טועים אחריו *qui quum in unam editio-*

nem cadit, reliquae omnes sequuntur. Ita factum ut in plurimas optimas editiones, Bombergianas praesertim, Athianas, Leusdenianas, Hoogtianas sit propagatus. At vero aliae plures ex iis quae Chaiimi Biblia sunt subsecutae, errorem emendarunt, et ex iis quae ad manus sunt, שה *agnum* in textu legunt Biblia Parisiensia Roberti Stephani 16. 1544, Veneta 4. 1551, Veneta 1563, Polyglotta Sanctandreana 1586, Hartmanniana 1595, Veneta 1635, Polyglotta Londinensia 1657, Ven. 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Mantuana Nòrzii 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Lips. cum Comm. Abarban. 1686. Nonnullae notant praeterea ad margin.: שה *sic legi debet, Chediv et Kerì,* seu ita omnino legendum sine ulla varietate lectionis, ut Biblia Veneta 1690, 1730, 1739, 1766, Pisana 1781.

XVII 35 והצלתי *et eripiebam* — והצלתיו *et eripiebam illum,* Kennic. cod. 3, 93, 96, 139, 182, 224, primo 155, 168, mei 507, primo 187, Chald., et Syrus. Arabs nomen *agni* repetit.

XVII 38 קובע *galeam* — כובע cum כ, Kenn. cod. 3, 89, 96, 112, 150, 174, 182, 253, 614, primo 130, defect. כבע 1, codices mei 20, 380, 440, 554, 579, 627, 663, 679, 701, primo 211, 545, 596, nunc 196. Ita cum כ, sed defect. כבע Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae priores Pisaurenses cum Comm. Abarban. 1511. Alia editio Prophet. Pisaurensium cum Comm. Kimchii legit קובע. Kenn. codicibus adde ex Bibliis Halens. 375, seu Erfurt. 5.

XVII 42 מראה *aspectu* — עינים *oculis,* Kenn. cod. 128, 224, primo 2, nunc 30, Lxx.

XVII 44 השדה *agri* — הארץ *terrae,* Kennic. cod. 30, 84, 85, 89, 96, 100, 101, 130, 153, 160, 176, 198, 250, 601, 614, mei 304, 305, 627, 688, 701, 716, ex ext. meae collat. 18 primo, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Quod spectat tamen ad Chaldaeum, Targum Leirense 1494 habet דחקלא *agri*. Item in Kenn. cod. 250 deletum הארץ, et ad margin. suppletum השדה, ut eruo ex ms. ejus collatione. In meo 346 incertus scriba quam lectionem praeferret, unius verbi spatium reliquit, ut alterutra suppleretur, quod praestitum non est. Biblia Veneta 1678 notant ad marginem: *Aliud exemplar correctum habet* הארץ, *sicque vertit Jonathan, et sapientes nostri. Vide Kimchium.* Hoc idem repetit margo Bibliorum Venetorum 1690, 1730, 1739. Prophetae Sonc. 1486, ac Vulg. omittunt הפלשתי *Philistaeus.*

XVII 46 לישראל *Israeli* — בישראל *in Israel,* Kenn. cod. 30, 96, 154 margin., 249, 252, 253, primo 4, 158, mei 579, 663, 737, 789, primo 187, 305, 596, nunc 21, Biblia Soncin., Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus.

XVII 47 בידנו *in manu nostra* — בידינו *in manibus nostris,* cod. Kennic. 16, 30, 70, 71, 93, 96, 112, 144, 150, 154, 158, 160, 168, 174, 176, 224, 246, 250, 251, 253, 601, quibus ex mea collat. addendus 475, cod. mei 13, 21, 226, 249, 341, 380, 440, 518, 539, 663, 667, 679, 701, 737, Biblia

Soncinensia, Brixiensia, Lxx, Syrus, Vulgatus.

XVII 52 ועד עקרן *et usque ad Hechron* — עד *usque ad Hechron*, codex Kenn. 60, 253, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486.

XVII 57 וכשוב *Et quum rediit* — ובשוב *Redeunte vero*, Kennic. cod. 1, 85, 70, 112, 172, 249, 253, forte 89, 176, cod. mei 2, 13, 20, 187, 191, 210, 211, 226, 295, 305, 346, 440, 554, 579, 627, 679, 688, 716, 737, primo 545, 596, 765, nunc 380, 701, videtur 304, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Veneta 8. 1572, Veneta 1613, Veneta 1647, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae priores Pisaurenses cum Comment. Kimchii 1511, iidem cum Com. Abarban., Thessalonicenses 1535. Dubios nonnullos codices omitto, sed in productis multi hispani bonae notae, et editiones ex hisp. codicibus desumptae.

XVIII 14 לכל *omnibus viis suis* — בכל *in omnibus viis suis*, melius Kenn. cod. 96, 150, 174, 225, 246, primo 93, cod. mei 576, 663, 688, 701, 789, primo 341, 545, 575, 596, 827, nunc 226, 440, ex ext. meae collat. primo 1, 18, Biblia Sonc., Biblia Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486, Rabboth, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Targum Leirense 1494. In codicum numero hispani et accurati.

XVIII 19 לעדריאל *Adrieli* — לעזריאל *Azrieli*, Kenn. cod. 93, 96, 182, primo 249, nunc 145, meus 380, Syrus, et Arabs, faveteque cod. Alex. Lxx.

XVIII 23 התחתן *affinitatem contrahere*. Nonnulli codices להתחתן cum ל, ut Kenn. 89, 145, 150, 187, 246, primo 128, mei 380, 545, primo 21, 211, 305, nunc 440, 701.

XVIII 25 כי *quia* — כי אם *sed*, Kenn. cod. 1, 71, 187, 250, 355, mei 226, 545, 715, primo 663, nunc 679, Lxx, Chaldaeus, Syrus, favetque Vulg. *nisi tantum*.

XIX 6 יומת *occidetur* — ימות *morietur*, cod. Kenn. 30, 182, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus.

XIX 7 אל שאול *ad Saul* — לשאול *Sauli*, Kennic. cod. 130, 139, 150, 252, primo 114, nunc 113, mei 21, 518, 627, primo 191, nunc 782, Biblia Veneta 1678, Ven. 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Pisana 1781. Criticus judaeus, qui in codice meo 782 hispano anni 1277 correxit לשאול, notat ad margin.: יפה בס' מוג' *Pulchrum sicque legitur in codice correcto*. Biblia Veneta 1678 notant ad margin.: *Ita legi debet juxta codices omnes hispanicos*, quod falsissimum est. Biblia Veneta 1690: *Et in cod. hisp. mss.* לשאול. Biblia Veneta 1730: *Ita reperitur in hispanis codd. mss.*, *sunt autem codices alii*, *in quibus scriptum est* אל שאול, quod notat et cod. meus 518. Pauci codices sequuntur hanc lectionem, pauciores hispani, ac Norzius, qui in uno codice eam reperit ex secunda manu, testatur in reliquis omnibus codicibus, quos ad manus habebat, communem lectionem servari.

XIX 8 גדלה *magna* — גדלה מאד *magna valde*, cod. Kenn. 70, ac Lxx.

XIX 9 ביד *manu* — בידו *manu sua*, Kenn. cod. 150, 224, primo 1, primo meus 554, Lxx, Vulg., Targum cod. mei 737, sed Lxx in plur. Kenn. 128, meus 545 primo, et Arabs omis-

so יהוה, legunt רוח רעה *spiritus malus*.

XIX 17 שלחני *dimitte me* masc. — שלחני foem. cod. mei 2, 3, 4, 21, 187, 196, 210, 211, 226, 249, 319, 335, 346, 380, 440, 512, 554, 575, 576, 596, 604, 667, 716, 765, 782, 789, 827, nunc 305, in quorum numero hispani multi melioris notae. Sic legunt Erfurtenses codices apud Henric. Michaëlis in *Diss. de mss. codd. Erfurt.* pag. 17, *haud dubie rectius*, subdit Michaëlis, *adloquitur enim David uxorem suam Michal*, *unde foem. genere opus erat*. Ex editis lectionem hanc, rectiorem sane ac praeferendam, sequuntur Biblia antiqua in fol. sine anno et loco, accuratissima, et ex hispanis accuratissimis codicibus hausta, Prophetae priores Leirenses 1494 ex hisp. et optimis mss. et ipsi expressi, Biblia Parisiensia Rob. Stephani in 16., Polyglotta Sanctandreana 1586, Halensia 1720, Simonis 1752. Biblia Reinecii 1756 notant *mss. quidam* ח. Ex Kenn. codicibus non dubito quin plures, iique praestantissimae notae in foem. legant, si conferantur quoad puncta. Interim vero huc trahendus 168, qui plene habet שלחיני. Ita etiam in foem. ac plene legit Targum Leirense 1494 contra fidem impressi in Polyglottis Waltonianis, quod hic mendosam lectionem masc. confirmat.

XX 6 בית לחם *Bethlehem* — עד בית לחם *usque ad Bethlehem*, Kennic. cod. 1, 249, ad margin. Biblia Bomberg. utraque 1518, et in Appendice Munst. 1536. Ven. 1525-28, et 1533 circellum hic exhibent ad indigitandum cod. dissidium. Voc. עד legunt LXX.

XX 7 אם *Si* — ואם *Et si*, Kenn. cod. 155, 187, 253, primo 70, primo mei 579, 663, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, Arabs. Biblia Bombergiana 1518 servant hic ad marg. variam lectionem חלילה לי *absit mihi* pro לך *tibi*, sed ea mss. codicum, et antiquarum vers. auctoritate destituitur.

XX 12 יהוה *Dominus* — חי יהוה *vivit Dominus*, cod. Kennic. 560, ad margin. 224. Syrus et Arabs supplent *Testis*. V. multa apud Houbigantium in h. l.

XX 28 את שאול *Saul* — אל שאול Kenn. cod. 89, 95, 108, 109, 150, 174, 187, 244, forte 102, 125, quibus ex Schelling. addendus est 384 primo, ex ms. collatione 246 nunc, ex meis 226, 373, 384, 440, 443, 507, 539, 547, 562, 579, 596, 606, 674, 700, 737, 814, primo 197, 211, 543, nunc 679, Biblia Soncinensia, Biblia Brixiensia, Prophetae Leirenses 1494, Pentat. antiquus memb. in 4. sec. XV in Aphtar., Machazor Soncin. 1486, Machazor aliud Soncin. sec. XV, Machazor Pisaur. sub init. sec. XVI editum.

Ibid. שאול *Saul* — שאול אביו *Sauli patri suo*, cod. Kenn. 23, 70, 109, 150, 151, 196, 294, mei 61, 267, 373, 419, 594, 701, 825, primo 248, nunc 1 in Apht., 2, 226, 248, 291, 543, 562, Prophetae prior. Leirenses 1494, Syrus, Targ. cod. mei 737, Targ. Leir. 1494. Vocab. لابيه *patri suo*, addit et Arabs, sed omisso nomine Saulis. In cod. meo 486 אביו primo suppletum, sed rursum deletum, nec illud scribi in hoc loco notat margo cod. 596. Ita infra legitur, unde orta codicum varietas.

Ibid. ויען יהונתן את שאול *Responditque Jonathan Sauli*. Addunt לאמר *dicens* cod. meus 604, Lxx, Syrus, Arabs.

XX 29 אמלטה נא *evadam quaeso* — שלחני *dimitte me*, cod. Kennic. 253, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486. Cod. meus 579 habet haec verba sup. ras. rescripta, ut primo certe legerit שלחני, et ex ipso sane codice ac fonte mendosam hanc lectionem hauserint Prophetae Soncinenses, unde in Bibl. Soncin. ac Kenn. cod. 253 est derivata.

XX 30 ביהונתן *in Jonathan* — ביהונתן בנו *in Jonathan filium suum*, Ken. cod. 95, 96, 136, 158, 196, 244, 249, 384, mei 248, 380, 440, 543, 665, 737, primo 20, 211, 555, 825, 851, nunc 61, 554, 663. Arabs legit *in filium suum*, omisso nomine Jonathanis. Codices nonnulli pro לבן legunt בבן, etiam hispani, ut meus 575 prima manu. Vers. 31 אלי *mihi*. Deest in Kennicott. 384 primo, teste Schellingio p. 221, in Lxx et Arabe.

XX 32 את שאול *Saul* — אל שאול, Kenn. cod. 93, 109, 111, 250, primo 70, mei 373, 380, 440, 443, 606, 665, 814, primo 543, 594, Machazor Soncin. 1486, Mach. aliud Soncin. sec. xv, aliud Pisaur. sub init. xvI. Vers. 35 השדה. Cod. Kenn. 384 בשדה *in agrum* ex collatione Schellingii p. 221.

XX 36 הנער *puer* — והנער *et puer*, Kenn. cod. 2, 76, 80, 89, 93, 95, 96, 110, 136, 150, 151, 191, 196, 198, 224, 244, 249, 294, 375, 384, 614, primo 70, 128, 168, 174, codices mei 4, 11, 21, 191, 248, 295, 380, 384, 443, 555, 575, 576, 594, 596, 604, 665, 701, 737, primo 187, 226, 230, 419, 543, 562, 579, 765 789, 850, nunc 20, 663, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Vulgatus, Arabs, Chaldaeus quoque, etsi latina ejus versio nexum non exprimat. Melior lectio, contextui aptior, et plurium hispan. codicum bonae notae praesidio suffulta.

XX 37 הלוא *Annon* — הנה *ecce*, Machazor Soncin. 1486, Machaz. aliud Soncin. sine anno et loco sec. xv, Syrus, Vulgatus. Vers. 38 infiniti codices, etiam hispani, habent החצים in textu, et antiquae nonnullae editiones, ut Biblia Soncin., Brixiensia, Pent. antiquus in 4. in Aplt., Pent. Pragensis 1518 etc.

XXII 3 יצא *egrediatur* — ישב *maneat*, cod. Kennic. 30, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XXII 5 ארץ *terram* — אל ארץ *ad terram*, melius, Kenn. cod. 30, 70, 96, 102, 187, 198, 250, 253, 601, nunc 224, 614, mei 1, 20, 211, 380, 440, 545, 579, 737, primo 187, 226, nunc 663, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, analogia, eamque secutae versiones omnes. Kenn. 250 ad emendatos codices refert ms. ejus collatio. In hoc versu cod. meus 575 hispanus legebat ex prima manu ויבא עד יער חרת *et venit usque ad sylvam Chareth*.

XXII 8 גלה *revelans* — גלה מכם *revelans ex vobis*, primo codices mei 579, 663, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin. 1486.

XXII 10 ביהוה *per Dominum* — באלהים *per Deum*, codex meus 679 primo, Lxx, Syrus, Arabs. Vers. 13 אלי *ad me*. Multi codices עלי *adversus me*, inter quos hispani, ut meus 295.

XXII 17 אזנו *aurem ejus*. Keri אזני *aurem meam*, in textu sistunt multi codices, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin., ac Versiones omnes. Ex Kennicott. tamen dele 246, 249, 250, 251, qui illud habent ad margin., ac perperam hic producuntur.

XXIII 4 בידך *in manum tuam* — בידיך *in manus tuas*, Kenn. cod. 112, mei 380, primo 440, 579, Prophetae Soncinenses 1486, Lxx, Syrus, Arabs.

XXIII 8 לצור *ad obsidendum* — לצוד *ad venandum*, vel *comprehendendum*, cod. Kenn. 99, primo 128, mei 20, 380, 765, primo 575. Bini postremi hispani. Ac variam hanc lectionem sistunt ad margin. utraque Biblia Bombergiana 1518, et in Appendice Basileensia 1536. Sed codex meus 295 notat ad margin. esse cum ר, Lxx *συνέχειν*, quod ad utrumque trahi potest, sed ad postremum trahit latinus eorum interpres.

XXIII 10 לעיר *urbi* — העיר *urbem*, Kenn. cod. 102, 154, 226, mei 20, 579, primo 440, Prophetae Soncin. 1486. Kenn. 198 עיר.

XXIII 13 באשר *quo ibant* — כאשר *sicut ibant*, cod. Kenn. 89, 93, 150, 174, 253, mei 20, 380, 715, 737, primo 440, 545, Biblia Brix. 1494. Idem meus 440, ac Kenn. 70, versu 16 pro חרשה legebant prima manu בחרשה *in sylvam*.

XXIII 18 ברית *foedus* — ברית בחרשה *foedus in sylva*, cod. Kenn. 253, prima manu mei 579, 663, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin. 1486.

Ibid. לביתו *ad domum suam* — לדרכו *in viam suam*, Kenn. cod. 93, 171, 187, 224, 246, 251, mei 4, 20, 716, 737, primo 211, contra fidem antiquarum versionum.

XXIII 19 החכילה *Chachila* — החבילה *Chabila*, cod. Kenn. 224, 253, cod. mei 2, 4, 226, 319, 440, 554, 679, 737, primo 305, 596, et ut videtur 545, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Veneta 1613, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Abarbanel 1511, Prophetae priores Thessalon. 1535. Bibl. Pisaur. 1517, et Prophetae Pisaurenses cum Comm. Kimchii sequuntur lectionem communem. Alii codices legunt החוילה *Chavila*, ut Kennic. 89, 174, primo meus 715. חוילה *sine dubio scriptio vitiosa*, *regio enim Chavila ab his*, *in quibus Davides versabatur*, *nimis remota*, inquit Michaëlis ***Narr. de Bibl. Kenn.*** pag. 44.

XXIII 22 הכינו *parate* — והכינו *et parate*, cod. Kenn. 89, 253, prima manu mei 545, 579, videtur 688, Biblia Soncin., Brixiensia, Lxx, Vulg.

Idem הכינו *parate* — הבינו *intelligite*, cod. Kenn. 99 primo, nunc 251, mei 20, 596, primo 715, nunc 187, Biblia Pisaurensia 1517, Proph. Sonc. 1486, Pisaurenses cum Comm. Abarban. 1511. Alia editio Proph. Pisaur. cum Comm. Kimchii in meo exemplari hic est dubia. Cod. meus 663 והבינו *et intelligite*, sed ו sine puncto. Kenn. 224, seu Regiom. 2, hic a Kennic. omissus, legit תבינו, teste Lilienthalio in *Comm. crit.* p. 209.

XXIII 23 וראו ודעו *Et videte et cognoscite* — ודעו וראו *Et cognoscite et videte*, ut versu praecedenti, cod. Ken. 2, 30, 67, 70, 85, 89, 96, 102, 150, 225, 253, ex mea collat. 475, cod. mei 3, 20, 211, 305, 512,

575, 579, 627, 667, primo 518, 596, 715, exter. 1, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Sonc. 1486, Syrus, Vulg.

XXIII 25 לבקש *ad quaerendum* — לבקש את דוד *ad quaerendum David*, cod. Kennic. 602, mei 226, primo 716, nunc 20, Syrus, et Arabs. Ita ad margin. utraque Biblia Bomberg. 1518, et in Append. Munst. 1536, ubi praeterea additur ואנשיו *et viros ejus*. Cod. meus 319 nunc, Lxx, Vulgatus לבקשו *ad quaerendum illum*.

Ibid. מדבר *desertum* — במדבר *in deserto*, cod. Kenn. 2, 30, 89, 96, 174, 249, primo 250, et ut videtur, 134, forte 154, mei 196, 737, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Arabs et Syrus *ad desertum*. Pro cod. Kenn. 251, qui hic vitiose irrepserat, correxi 250. Nam in mss. eorum collatione ita legit 250, non 251.

XXIII 26 וילך שאול *Et ivit Saul* — וילך שאול ואנשיו *Et ivit Saul et viri ejus*. Lectionem hanc, quae est Lxx interpretum, servant ad marg. utraque Biblia Veneta 1518 ex mss. proculdubio codicibus depromptam, quamquam collati in h. l. codices sileant. Cod. meus 20 וירד שאול *Et descendit Saul*, in quo praeterea versu seq. pro קראו correctum קרא. Lxx et Arabs in sing., sed passiva significatione, ut alicubi sumitur קרא.

XXIV 4 ויבא *Et venit ad caulas armenti* — ויבאו *Et venerunt ad caulas armenti*. Sic prima manu cod. mei 20, 579, 604, 663, nunc 701, Prophetae Soncin. 1486. Sed veteres omnes in sing.. Idem codex meus 20 primo, ac Kennic. 89, 154, nunc 246 אל הדרך *ad viam*.

XXIV 5 בידך *in manum tuam* — בידיך *in manus tuas*, cod. Kenn. 112, 174, mei 13, primo 341, 737, Lxx, Syrus. Multi codices, et nonnullae antiquae editiones habent in textu איבך.

XXIV 6 כנף *oram* — כנף המעיל *oram pallii*, cod. Kenn. 4, 150, primo ut videtur, 171, nunc 85, mei 545, primo 1, 20, 716, 789, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XXIV 7 ויאמר *Dixitque* — ויאמר דוד *Dixitque David*, cod. Kenn. 1, 150, 174, Lxx, ac Syrus.

XXIV 10 אדם *hominis* — בני אדם *filiorum hominis*, cod. Kenn. 96, exter. meae collat. 1 primo, ac Chaldaeus. Syrus, Vulgatus, Arabs *hominum*.

XXIV 16 מידך *a manu tua* — מידיך *a manibus tuis*, cod. Kenn. 112, 174, mei 380, 579, primo 440, 596, Prophetae Soncin. 1485, Syrus.

XXIV 21 תמלך *regnabis* — תמלך אחרי *regnabis post me*, codex meus 20 primo, et Arabs. Exter. 1 addebat prima manu על ישראל *super Israel*.

XXIV 23 על המצודה *super munitionem* — אל המצודה *ad munitionem*, Kenn. cod. 89, 96, 150, 155, 158, 160, 174, 176, 182, 224, 225, 228, 250 marg., 251, 601, 602, 614, primo 70, 128, mei 2, 20, 380, 440, 545, 596, 627, 679, 701, 716, 789, primo 13, 305, 667, nunc 663, ad margin. utraque Biblia Veneta 1518.

XXV 1 וירד *et descendit* — וילך *et abiit*, cod. Kenn. 2, 70, 89, 93, 96, 101, 224, 227, 601, 602, 614, primo, ut videtur, 3, sed 601, 602, prima manu, ut notant Biblia Halensia addendusque ex hisce Bibliis 375, seu Erfurtensis 5. Consentiunt ex meis 2,

576, 627, 679, primo 545, 716, et ut videtur 512, nunc 716, Biblia Bombergiana utraque 1518, Bombergiana 1521, Munst. bina anni 1534, 1546, Biblia Hutteri 1587, Prophetae priores Thessalonicenses 1535. Ac variam hanc lectionem denotat proculdubio circellus, qui hic conspicitur in Bibliis Nisselianis. Versiones tamen antiquae legunt omnes *et descendit*, et Biblia Veneta 1518 notant ad margin. ויוד, quod faciunt in textu Prophetae Thessalonicenses, sed sine punctis et cum duplici asterisco apposito.

XXV 3 כלבו *juxta cor*, vel *placitum suum* — כלבי *Calebita*. Ita corrigunt masorethae, ac Kerì in textu exhibent aliqui codices, et ex vetustis editionibus Biblia Soncin., Brixiensia, Basileensia 1536, Prophetae Pisaurenses anni 1511. Ex Kennicottianis codicibus expunge 246, 249, 250, 251, quorum collatio non recte intellecta.

XXV 7 שמעתי *audivi* — הנה שמעתי *ecce audivi*, nunc codex meus 380, ac Lxx.

XXV 8 לעבדיך *servis tuis* — לעבדך *servo tuo*, cod. Kenn. 182, 614, mei 579, primo 211, Biblia Soncin., Biblia Brixiensia, Prophetae Soncin., relato verbo hoc ad David, ut refert Arabs *filio tuo et dilecto tuo*. Ibidem לדוד *Davidi*. Cod. Kennic. 84, primo meus 305 דוד, non repetito praefixo, ut versiones omnes, excepto Targum. Multi codices באנו in textu, sicque ex antiquis editionibus Biblia Soncin., Brixiensia, ac Prophetae Soncinenses.

XXV 9 נערי *pueri* — עבדי *servi*, cod. Kennic. 174, 252, nunc meus 20, Syrus.

XXV 12 ככל הדברים *juxta omnia verba* — כל *omnia verba*, cod. meus 305 primo, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XXV 22 עד אור הבקר *usque ad lucem*, vel *auroram matutinam* — עד הבקר *usque ad mane*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 4, 22, 23, 30, 67, 82, 84, 85, 89, 90, 94, 99, 100, 101, 102, 130, 134, 139, 144, 149, 155, 158, 162, 171, 172, 174, 175, 176, 178, 182, 195, 198, 225, 226, 227, 250, 251, 252, 254, nunc 150, 601, 602, ex Bibliis Halens. 375, seu Erfurt. 5, codices mei 1, 2, 3, 4, 13, 174, 187, 196, 210, 226, 249, 295, 304, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 512, 518, 539, 575, 576, 627, 663, 667, 688, 715, 716, 737, 765, 782, 827, primu 701, Bibl. Pisaur. 1517, Complutensia, Ven. Rabb. 1525, Polygl. Antwerp., Polygl. Londinensia 1657, Biblia Hebr-.Latina Lipsiensia 1657, Prophetae priores Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Comm. Abarbanel, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, Vulgatus. Biblia Hutteri ac Nisselii codicum dissidium circello indicant, ac margo Kenn. cod. 154 notat adesse libros, qui non legunt אור, qui sunt sane plerique, hispani, ac melioris notae. Hoc idem notant Biblia Norzii 1742, ac Liburnensia 1781, sed in notis nihil de hac variatione Norzius, quod summopere mirandum. Communis lectio videtur hausta ex vers. 34, ubi ea occurrit.

XXV 23 ארץ *terram* — ארצה *in terram*, Kennic. cod. 85, 150, 174, 226, mei 226, 701, primo 191, nunc 20.

XXV 24 אני *ego*. Deest in Kenn. 93, in meis 701, primo 663, in Lxx, ac Vulg. Sine punctis relictum ut abolendum, in Kenn. 224, seu Regiom. 2, ut notat Lilienth. *Comm. crit.* p. 210.

XXV 25 את לבו *cor suum* — אל לבו *super cor suum*, Kenn. cod. 249, 250, primo 93, 134, mei 4, 295, 545, 579, 627, 688, 737, primo 413, 715, nunc 319, Prophetae Soncin. 1486. Codex meus 518 hisp. legebat primo in hoc versu אל דברי איש *ad verba viri Belial*.

XXV 26 ועתה *Et nunc* — ואתה *Et tu*. Vitiosa lectio nulla codicum et interpretum auctoritate confirmata, quam Biblia Rabbinica Veneta 1525 in plures alias editiones invexerunt. Etenim omnium prima eam exhibent eadem Biblia Rabbinica 1525, deinde Bibl. Veneta 1525–28, Veneta 1533, Veneta 1544, Parisiensia Roberti Stephani 16. 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Polyglotta Antwerpiensia, Biblia Veneta 1572, Ven. 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Veneta 1635, Amstelodamensia 1639, Veneta 1647, Veneta 1690. Deinceps vel penitus sublata, vel ad margin. amandata, ut in Bibliis Venetis 1730, quae notant alios libros legere ואתה.

XXV 27 הביא *attulit* — הביאה *attulit* foem. Kenn. cod. 1, 30, 93, 94, 150, 154, 155, 182, 198, 226, 228, 601, 602, primo 168, 171, 249, nunc 225, mei 20, 380, 596, 663, 701, primo 13, 440, 545, 554, nunc 305. Kennicottianis addunt Biblia Halensia 375, seu Erfurtensem 5, adjecta tamen nota: *He redundat*. Alii codices habent הביאה ק', ut Kenn. 250 ex ms. ejus collatione, ac meus 2. Ac foem. genus postulat contextus ob nomen *ancillae*, quod sequitur, et ita legendum conjiciunt judaeorum critici, ut notat codex meus 1 aliique. 341 hispanus sistit post hoc verbum asteriscum, ut denotet abesse ה, vel Kerì הביאה, quod alii codices servant.

XXV 31 ולשפך *et ad effundendum* — לשפך *ad effundendum*, cod. Kennic. 30, 187, 253, mei 20, primo 579, Biblia Brixiensia, Prophetae Sonc., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. *Impedit sententiam istud* ו. *Itaque id exhibet solus Chaldaeus. Caeteri legunt* לשפך, *quod et legendum*: Houbig. in h. l.

XXV 36 וגדול *et magnum* — או גדול *aut magnum*, Kenn. cod. 4, 96, primo mei 305, 737, Lxx, Vulg.

XXV 37 הדברים *verba* — כל הדברים *omnia verba*, Kenn. cod. 96, 154, primo meus 20, nunc 440, Arabs.

XXVI 1 מסתתר *tegitur* — מסתתר עמנו *tegitur nobiscum*, cod. Kenn. 93, 96, 150, primo meus 2, Lxx.

Ibid. החכילה *Chachila* — החבילה *Chabila*, cod. Kenn. 112, 224, 253, 602, primo 99, videtur 89, cod. mei 226, 319, 380, 554, 579, 663, 701, 737, primo 2, 210, 305, 596, et ut videtur, 440, nunc 545, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae priores Sonc. 1486, Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Syrus et Arabs. Biblia Halensia recte addunt hic cod. Erfurt. 5, seu Kenn. 375, sed male inter fontes variae hujus lectionis producunt Biblia Veneta 1613, quae ita quidem in altero loco, ut monuimus, legunt, sed hic habent כ. Biblia Soncin., quae ut dubia referunt notae Kennicott., aperte legunt כ. Codex meus 174 החוילה.

Ibid. על פני *super facie Jesimon* — אשר על פני *quae est super facie Jesimon*, cod. Kenn. 1, 23, 30, 89, 93, 96, 150, 154, 158, 160, 174, 182, 187, 198, 201, 246, 249, 250, 253, 601, nunc 162, codices mei 20, 380, 440, 554, 579, 663, 679, 701, 716, primo 2, 191, 545, 596, 604, nunc 226, 305, 319, 715, 789, exteri meae coll. 1, 2, 84, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin., cod. Alex. Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus. Arabs relativum anteponit. Variam hanc lectionem ad marg. exhibent etiam Biblia Veneta bina an. 1518, et in Append. Basileensia 1536. Kenn. codicibus addendus ex Bibl. Halens. 375, seu Erfurt. 5 ad marg., ac delendus 224, qui, teste Lilienthalio, legit ad margin. אשר מימין *quae est ad dexteram Jesimon*, ut legitur cap. XXIII 19. V. *Specim. Pont. cod.* p. 44. Parallela verba habes vers. 3.

XXVI 3 החכלה *Chachila* — החבילה *Chavila*, cod. Kenn. 112, 253, primo 99, videtur 89, cod. mei 2, 380, 554, 679, 701, 737, primo 305, 579, 596, 663, et ut videtur, 440, nunc 545, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486, Thessalonicenses 1535, Syrus, Arabs. Aperte Soncinensia, quae iterum ut dubia refert Kennicottus.

XXVI 8 איבך *inimicos tuos*. Keri איבך *inimicum tuum*, in textu habent plures cod. sive mss., sive editi. Ex editis Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia, Complutensia, Norziana 1742, Prophetae priores Pisaurenses utrique 1511, ac Thessalonicenses 1535.

Ibid. בידך *in manum tuam* — בידך *in manus tuas*, cod. Kenn. 112, mei 596, 701, Lxx, Syrus, Vulgatus.

XXVI 12 מראשתי *a cervicalibus Saul* — אשר מראשתי *qui erat a cervicalibus Saul*, cod. Kennic. 1, 30, Vulgatus, Arabs. Ita versu praecedenti.

XXVI 21 שאול *Saul* — שאול אל דוד *Saul Davidi*, cod. Kenn. 101, 187, Syrus et Arabs.

XXVI 23 ביד *in manum* — בידי *in manum meam*, Kennic. cod. 23, 70, 89, 93, 96, 112, 149, 150, 160, 168, 174, 187, 198, 224, 249, 250, 252, 253, 602, 614, primo 13, 113, cod. mei 2, 4, 20, 196, 211, 295, 319, 346, 380, 539, 554, 579, 596, 737, 765, primo 187, 226, 305, 518, 545, 575, 627, 716, 789, et ut videtur 191, nunc 174, 341, 413, 701, ex ext. meae collat. 1, 2, 84, Biblia Soncin. 1488 hic a Kenn. omissa, Brixiensia, Complutensia, Lxx, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus, Arabs, sed Lxx et Syrus in plur.. Ita etiam ad marg. utraque Biblia Ven. 1518, utraque Munsteriana Hebraeo-Latina 1534, 1546, in Append. Munster. 1536. Prophetae Leirenses 1494 circello hic variam hanc lectionem, vel Keri indicant. Bibl. Halensia producunt hic cod. Erfurtens. 5 nunc, unde Kennicottianis addendus 375. Lectio melior, et ob veterum versionum consensum, totque hispanorum codicum auctoritatem acceptanda.

XXVII 10 אל פשטתם *quo diffudistis*, vel *irruistis*, — אן פשטתם melius codex meus 575 hispanus prima manu. Sic videtur corr. in 663, et 380 notat ad marg. אן, ut expos. אל. » Volunt grammatici, inquit Houbigan-

tius in h.l., esse אל pro אן *quo*, quod tamen sine exemplo est. Aut legendum אן *quo* cum Chaldaeo, et cum Syro, *quo irruistis*, aut cum Graecis interpretibus אל מי *super quem*, quod multo commodius est, et quod etiam sequitur Vulgatus, praesertim cum antea vers. 8 simili forma legatur ויפשטו אל הגשורי *et irruperunt in Gessuraeos ».* Codices nonnulli utrumque על mutant in אל, ac priori loco faciunt id etiam Biblia Soncin., ac Proph. Sonc. 1486. Alii contra pro ואל legunt ועל, etiam hispani, ut Kenn. 541, meus 4.

XXVII 11 וכה משפטו *sicque statutum ejus* — וכה היה משפטו *sicque erat statutum ejus*, cod. meus 596 primo, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs.

Ibid. ישב *habitavit* — ישב דוד *habitavit David*, cod. Kenn. 89, 187, 201, 249, 250, mei 380, 440, nunc 663, Lxx. Kennic. 96 הוא ישב *ipse habitavit*.

XXVII 12 בעמו בישראל *in populo suo, in Israel* — בעמו ישראל *in populo suo Israel*, cod. Kennic. 3, 85, 93, 158, 174, 187, 195, 201, 249, 250, 253, sed 250 primo ex ms. ejus collatione. Ita ex meis 295, 579, 701, primo 596, nunc 20, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486, Vulgatus, Arabs. Male a Kennicotto inter codices, qui ב omittunt, producitur 262, seu Proph. priores Pisaur. cum Com. Abarb., qui aperte aliam lect. tuentur. ב sine punct. ut abolendum, habet Erfurt. 5, seu Kenn. 375.

XXVIII 3 ובעירו *et in civitate ejus* — בעירו *in civitate ejus*, cod. Kennic. 168, 198, nunc 182, nunc meus 701, Lxx, Syrus, Vulgatus. Confer. Houbig., qui nexum abjicit.

XXVIII 9 הידעני *ariolum* — הידענים *ariolos*, cod. Kenn. 1, 30, 89, 93, 112, 150, 154, 174, 198, primo 128, et Lilienthalio teste 224, cod. mei 13, 226, 380, 440, 554, 579, 627, 701, primo 20, 305, 545, 596, 765, nunc 3, exter. 2 primo, Lxx, Vulgatus, Syrus. Kennicottianis addo 475 primo a me collatum. 1 exter. meae collat. notat alios codices legere in plurali.

XXVIII 15 ואקראה *et clamavi* — ואקרא melius Kennic. 96, meus 380. Versu seq. mendose multi codices, Biblia Soncin., ac Prophetae Sonc. עריך, mendosa etiam versio interlinearis textus hebraei *aemuli tui*.

XXVIII 17 לו *ei* — לך *tibi*, cod. Kennic. 155, 246, primo mei 305, 679, 716, utraque Biblia Ven. 1518 ad margin., Lxx, Vulgatus.

Ibid. מידך *de manu tua* — מידיך *de manibus tuis*, Kenn. cod. 149, 178, 224, mei 380, 789, 663, 737, Syrus. Cod. ext. meae coll. 1 et 2 מעליך *a te*, ut Kenn. 187, 249, et Chald.

XXVIII 18 כאשר *Sicut* — באשר *In eo quod*, cod. Kenn. 253, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486. Harum editionum mendum, quod codex ille descripsit.

XXVIII 20 היום *die* — היום ההוא *die illo*, cod. Kenn. 93, primo 173, nunc 162, 176, 246, cod. mei 701, 716, 789, primo 13, 305, ms. Alex. Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XXVIII 23 אל המטה *ad lectum* — על המטה *super lecto*, cod. Ken. 70, 89, 150, 154, 174, 182, 198, 246, 253, primo 134, cod. mei 20, 196, 249, 380, 518, 545, 679, 688, 701, primo 2, 13, 174, 191, 211,

440, 596, 789, Biblia Sonc. 1488, Prophetae Leir. 1494, Lxx, Chald., Syrus, Vulgatus, Arabs.

XXIX 11 יזרעאל *Izrehel* — ביזרעאל *in Izrehel*, codex meus 187 primo. Versiones omnes *in*, vel *ad* supplent. Kenn. 187 יזרעאלה *ad Izrehel*.

XXX 1 בבא *in veniendo* — כבא *ut venit*, Kenn. cod. 84, 89, 112, 168, 253, mei 341, 380, 518, 545, 554, 596, 716, primo 187, 191, 579, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486. Melioris notae codices plene בבוא.

Ibid. ואל *et in*. Deest in Ken. 168, meo 174 primo, in Vulg. et Arabe.

XXX 2 לא המיתו *non interfecerunt* — ולא *nec interfecerunt*, cod. Kennic. 70, 96, 128, 182, 198, 201, 252, 253, mei 545, 596, primo 191, 579, 604, Prophetae Soncin. 1486, Chaldaeus, Vulgatus. Nexum exprimunt etiam Syrus et Arabs, sed negationem omittunt.

XXX 5 הכרמלי *Carmelitae* — הכרמלית foem., relato verbo ad Abigail, Kennic. cod. 89, 96, 187, 195, 614, primo 168, mei 305, primo 2, 211, 380, 701, exter. 91 primo. Confusus locus hic cum parall. XXVII 3, ubi foem. occurrit.

XXX 13 שלשה *tres* — שלשת ימים *tres dies*, vel *nudius tertius*, cod. mei 737, primo 701, exter. meae collat. 2 primo, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs.

XXX 21 וישיבם *et residere fecerant eos*, — וישיבם *et residere fecerat eos*, melius cod. mei 20, 380, 627, 663, 716, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, et Arabs. Male plur. lectionem vertit latinus interpres Jonathanis.

Ibid. את העם *populum* — אל העם *ad populum*, melius Kenn. cod. 224, 614, mei 4, 20, 440, 604, 716, nunc 554. Ita omnes versiones.

XXX 22 עמי *mecum* — עמנו *nobiscum*, Kennic. cod. 150, 614, mei 226, 380, 554, 663, nunc 20, 715, ad margin. Biblia Bomberg. utraque 1518, Munsteriana 1534, 1546, in Append. Munst. 1536, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Sic postulat contextus, quia plures loquuntur.

Ibid. לא נתן *non dabimus* — ולא *nec dabimus*, cod. Kenn. 2, 154, 174, Biblia Pisaur. 1517, Prophetae priores Pisaurenses utrique an. 1511, Thessalonicenses 1535.

XXX 23 בידנו *in manu nostra* — בידינו *in manus nostras*, cod. Kenn. 1, 4, 30, 70, 93, 112, 174, 176, 187, 224, 251, cod. mei 13, 226, 305, 380, 596, 679, 701, 715, 737, primo 440, 663, exter. meae collationis 1, Lxx, Vulgatus. Kennic. codicibus addo 475 sel. in locis a me collatum.

XXX 25 לישראל *Israeli* — בישראל *in Israel*, Kenn. cod. 1, 2, 23, 30, 89, 93, 96, 114, 150, 158, 174, 182, 187, 198, 201, 224, 225, 228, 249, 250, nunc 176, 251, primo ut videtur, 22, 128, 134, cod. mei 2, 3, 13, 20, 191, 196, 249, 305, 380, 440, 512, 545, 716, 737, primo 596, 663, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Bombergiana utraque an. 1518, Munsteriana bina 1534, 1546, Prophetae priores Leirenses 1494, Vulgatus. Codicum dissensionem notant Nisseliana. In cod. meo 782 secunda manus correxit ב, tertia restituit ל.

XXX 30 בכור *in Chor Asan* — בבור *in Bor Asan,* Kenn. cod. 82, 85, 89, 90, 99, 155, 160, 172, 182, 224, 601, 602, primo 195, videtur 84, 93, 94, cod. mei 1, 2, 3, 4, 13, 174, 187, 191, 196, 210, 211, 226, 304, 319, 335, 341, 346, 380, 413, 509, 512, 518, 554, 575, 576, 579, 604, 627, 663, 667, 679, 688, 701, 715, 716, 765, 782, 789, 827, nunc 305, 440, Biblia Soncinensia hic in Kenn. Bibliis omissa, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta utraque an. 1518, Veneta 1521, Basileensia bina Hebraeo-Latina 1534, 1546, Prophetae priores Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, Vulgatus, qui vertit *in lacu*. Arabs non vertit. Ita ex antiquis interpretibus solus Chaldaeus habet *in Chor*, unde emendanda latina ejus versio in Polyglottis. Sed qui illum transtulit, videtur prae manibus habuisse Targum, quod legebat *in Bor*, sicque legit Targum Leirense 1494. In codicum meorum numero multi hispani, immo hispani omnes melioris notae, ob quorum fidem, et auctoritatem veterum interpretum lectio haec communi anteponenda.

XXXI 3 אל שאול *ad Saul* — על שאול *super Saul*, cod. Kenn. 93, 154, 174, 198, 201, 225, 227, mei 518, primo 191, nunc 554, 701.

XXXI 6 גם *etiam omnes viri ejus* — וגם *quin etiam omnes viri ejus*, Kenn. cod. 23, 30, 70, 89, 93, 96, 150, 154, 187, 198, 201, 224, 253, primo 128, cod. mei 2, 20, 191, 380, 440, 579, 596, 604, 663, 701, 716, primo 545, nunc 341, 554, Biblia Soncin. 1488, Prophetae Soncinenses 1486, Targum codicis mei 737.

XXXI 11 ישבי *habitatores* — כל ישבי *omnes habitatores*, cod. Kenn. 187, 201, primo meus 20, sed contra fidem priscorum interpretum. V. 12 איש חיל *vir virtutis*. Kenn. 187 אנשי *viri virtutis*, vel fortes.

II SAMUEL

Cap. I 1 העמלק *Amalec* — העמלקי *Amalecitam*, cod. Kennic. 174, mei 295, 545, 575, primo 596, nunc 20, Biblia Soncin., Brixiensia, Amstelodamensia 1639. Ita etiam, sed non expresso *jod*, העמלק, mei 663, et 765. Syrus et Arabs *Amalecitas*. Ibid. וישב דוד *et mansit David*. Repetitum Davidis nomen omissum in cod. meo 440 prima manu, et Vulgato.

I 4 מתו *mortui sunt* — מת *mortuus est,* Biblia Amstelodam. 1639, ac Lxx. Corrigenda hic Biblia Kennicottiana, quae notant cod. 224, seu Regiom. post הדבר legere מאד. Illud addit codex post הרבה, teste Lilienthalio *Comm. crit.* p. 212.

I 7 ואמר *et dixi*. In codices nonnullos ac Biblia Soncin. irrepsit ויאמר *et dixit*, apertum mendum, quod damnat contextus, et desumptum est ex versu seq.. Eadem Biblia Sonc. ac Kennic. 253 addunt praeterea אליו *ad eum*, ut ibidem legitur.

I 8 ויאמר *et dixit*. *Turpe mendum*, recte Houbigantius, *quod masorethae non excusant*, quodque multi codices emendant in ואמר *et dixi*. In eorum numero hispani et antiquissimi, sicque legunt ex editis Biblia Soncin., Brixiensia, bina Munsteri Hebraeo-Lat. 1534, 1546, ac Prophetae Soncin. 1486.

I 16 אני *ego occidi* — כי אני *quia ego occidi*, codex meus 579 primo, ut conjicio, Lxx, Syrus, Arabs. Keri דמך in textu multi codices et omnes interpretes.

I 18 הנה *ecce* — הנה היא *ecce hoc*, codex meus 20 ad margin., ac Chaldaeus. Kenn. 89, ac Talmud Hieros. הלא היא *annon hoc?*

I 20 אל תבשרו *ne annuncietis* — ואל *neque annuncietis,* Kenn. cod. 30, 70, 93, 150, 174, 182, 187, 198, 201, 224, 253, primo 128, 130, 168, mei 1, 341, 545, 579, 679, 701, 716, primo 2, 20, 440, 604, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737.

I 21 משיח *unctus* — משוח id. partic. pass. Kenn. cod. 89, 150, 154, 174, 246, 253, 614, primo 93, 201, nunc 172, cod. mei 13, 226, 380, 701, primo 1, 4, 210, 545, 596, 663, 679, 789, nunc 20, Biblia Soncin. 1488, ac Proph. Sonc. 1486. Codex meus 2, 305 משוח ק׳. Pro praecedenti בלי *non*, cod. Kenn. 30, Biblia Soncin., Biblia Brixiensia legunt כלי *vas*, sensu quidem cohaerenti, sed quem nulla ex antiq. versionibus refert.

I 22 מחלב *ab adipe* — מחרב *a gladio*, cod. Kenn. 174, 250, prima manu mei 21, 440, ac Biblia Soncinensia. Ibid. נשוג *retrocessit* cum ש irregulari. Melius נסוג Kennic. cod. 1, 30, 84, 89, 93, 112, 150, 153, 155,

158, 160, 173, 174, 176, 182, 187, 198, 201, 224, 225, 226, 227, 228, 249, 250, 253, 297, 602, 614, primo 128, mei 2, 20, 191, 226, 295, 380, 554, 663, 679, 701, 737, primo 211, 249, 305, 440, 545, 579, 596, exter. 1, 2, Biblia Brixiensia, Proph. Sonc. 1486. Kenn. adde 475 primo.

I 24 אל שאול *super Saul*. Codices nonnulli על, ut Kenn. 89, 130, 154, 198, 201, 224, 250, ex meis 679, primo 1, 596, Talmud utrumque, Babylon. ac Hierosolymitanum.

Ibid. המלבשכם *vestientem vos* — המלבשכן cum suff. foem., ut contextus postulat, Kennic. cod. 22, 93, 153, 160, 182, 246, 601, forte 94, mei 305, 701, primo 627, nunc 20.

Ibid. על לבושכן *super vestimento vestro* — על לבושיכן *super vestimentis vestris*, cod. Kenn. 224, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Alii cod., retenta anomalia, legunt cum masc. suffixo לבושכם. Sic Kenn. 70, primo 30, ex meis 1, 380, 579, 596, 679, omnes prima manu, Biblia Soncinensia, Bibl. Brix., Prophetae Soncin. 1486.

II 2 הכרמלי *Carmelitae* — הכרמלית foem., Kenn. cod. 154, 614, primo 168, primo mei 211, 305. היזרעאלית cum א inserto multi codices, et nonnullae editiones antiquae. Sing. בעיר, quod plur. בערי praefert Houbigantius, nullus ex collatis codicibus exhibet.

II 10 שנים *annos* — שנה sing. Kenn. cod. 70, 89, 99, 150, 160, 175, 176, 187, 252, 614, forte 30, ex meis 20, 226, 380, 545, 596, 679, 789, primo 512, 663. Vide Houbig.

II 32 בית לחם *Bethlehem* — בבית לחם *in Bethlehem*, melius Kenn. cod. 96, 112, 150, 182, 224, mei 2, 380, 440, 701.

III 7 ויאמר *et dixit* — ויאמר איש בשת *et dixit Isboseth*, cod. Kenn. 253, nunc 249, mei 716, primo 579, nunc 715, Biblia Soncin., Brixiensia, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Nisseliana 1662, Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus et Arabs, sicque legendum esse Houbigantius contendit. Munsteri tamen Biblia 1534, 1546, nomen Isboseth exhibent parenthesi clausum. In cod. meo 174 primo suppletum, sed rursus expunctum. Versu seq. ואל אחיו *et super fratribus suis*, expressa copula, Kenn. cod. 89, 93, 99, 112, 154, 187, 201, 224, primo 168, mei 2, 20, 440, 545, 679, ac vers. omnes, excepto Targ.

III 12 לאמר 2° *dicendo*. Deest in Kennic. cod. 174, 176, Lxx, Syro, et Arabe, nec legi in Kenn. 145, seu Argentoratensi testatur ms. hujus codicis collatio a cl. Oberlino instituta, quae apud me extat. A Prophetis prioribus Pisaurensibus cum Comm. Abarbanelis, quos hic producunt Biblia Kennicottiana, abest non secundum, sed primum לאמר, consentiuntque in ejus omissione Prophetae Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, et Bibl. Pisaur. 1517. Expungendus ergo Kenn. numerus 262, et ad 1 לאמר transferendus.

III 13 ויאמר *Et dixit* — ויאמר דוד *Et dixit David*, cod. Kenn. 70, Lxx, Syrus, Arabs. Vers. 15 repetitum מעם illic redundans, omittit Kenn. 195, et ex ms. collat. apud me extante 145.

III 18 הושיע *salvum fecit* — אושיע *salvabo*, Kenn. cod. 23, 30, 89, 96, 149, 150, 158, 174, 182, 198, 201, 224, 225 margin., 228, 240,

253, 614, primo 246, et ut videtur, 82, 128, in quibus ה sup. ras., forte 93, cod. mei 2, 4, 20, 191, 210, 211, 226, 380, 440, 579, 663, 701, 737, primo 305, 545, 575, 716, 765, Biblia Brixiensia, Biblia Munsteri utraque Heb.-Lat. 1534, 1546, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, et Arabs. In codicum numero hispani, et accuratissimi. Lectionem etiam hanc postulat contextus, ut idcirco necessario debeat restitui ac communi anteponi. Ex tot mss. codicibus, qui eam confirmant, unicum tantummodo prae manibus habuit Norzius. *In codice uno*, inquit, *extat* אושיע *cum* aleph, *sed in reliquis omnibus libris scriptum est* הושיע *cum* ה; *sicque scribit Kimchius, quod illud infinitivum sit .... R. vero Isaias scribit, quod mutatum est* א *in* ה, *et exponi debeat* אושיע, *quia litterae* אהוי *inter se permutantur*. Alterutrius sententiae optionem relinquunt Biblia Veneta 1570 ad margin.: *Infinitivum est, et exponi debet,* dixi salvare, *aut est pro* אושיע salvabo. Hoc multo verosimilius ob לאמר, quod praecedit.

III 20 חברון *Chebron* — בחברון *in Chebron,* Kenn. cod. 89, 174, primo 3, mei 579, 679, primo 211, 440, 663, Biblia Soncin., Biblia Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, ac versiones omnes, Chaldaeo excepto, qui legit לחברון *ad Chebron*. Kenn. codicibus adde ex Oberlini collatione 145.

III 25 בן נר *filium Ner*. In Kenn. cod. 224, seu Regiom. hic a Kennicotto omisso, verba haec punctis destituuntur, ut abjicienda, teste Lilienthalio pag. 214. Omittit Syrus, et Arabs.

III 27 החמש *costam quintam*, seu *inguinem* — אל החמש *ad costam quintam*, cod. Ken. 112, 195, 240, 246, 602, primo 171, cod. mei 380, 440, 679, 701, primo 2, 305, 596, ad margin. utraque Biblia Bomberg. 1518. Kenn. 96, ac meus 554 על החומש. Praepositionem praemittunt versiones omnes.

III 29 ואל *et ad omnem domum* — ועל *et super omni domo,* Kennic. cod. 30, 70, 150, 154 margin., 187, 246, 249, 614, ex meis 3, 701, nunc 20. Vers. 32 item pro אל קבר legunt על קבר *super sepulchro* Kennic. 154, 198, primo meus 191, nunc 701.

III 34 ידיך *Manus tuae*. Bibl. Rabbinica Ven. 1525 defectivam ac sing. lectionem ידך in plures editiones invexerunt, inter quas illustriores nonnullae, ut Plantin. 1566, Athiana 1667, Halensia 1720, Amstelodamensia Proopsii 1725, Mantuana 1742. Eam habent mss. quidam codices, sed major ac melior eorum pars, antiquae omnes editiones, versiones omnes plene ac plur. legunt, quod et contextus analogia requirit.

III 35 להברות *ad cibandum*, vel *ut cibare facerent* — להברות *ad apparandum*, Kennic. cod. 154, 155, 158, 168, 224, mei 187, 545, 554, 679, primo 191, nunc 211, 440, 765, Biblia Ven. utraque 1518, Veneta 1521, Basileensia Munsteri duo 1534, 1546, Parisiensia Roberti Stephani in 4. et 16., Ven. 1570. Kennicottianis codicibus adde 576, et nota in quibusdam codic., ut meis 545, 765, haberi ad marginem Kerì alterius lectionis, להברות ק׳, juxta masoram codicis Erfurt. 1, et 2, et Kimchium. Re-

ceptam lectionem sistunt etiam ad marg. Biblia Munsteriana. Dignae sunt quae hic exscribantur Kimchii ac Norzii notae. » להכרות את דוד *Ad apparandum Davidi*. Sic scriptum est, inquit Kimchius in *Libro radicum* ad כרה, sed legitur להברות *ad cibandum*. Ita dixerunt Rabbini nostri fel. mem. Chediv להכרות et Kerì להברות... sicque scripsit Menachem ben Saruk, et R. Jehuda. At vero nos hoc non invenimus in libris omnibus correctis, quos inspeximus, et R. Jonas scribit et ipse, quod in nullo libro accurato scriptum repererit להכרות ». Norzius in h. l.: » In antiqua editione scriptum est להכרות cum כ et Kerì להברות cum ב, et sic in tract. *Sanhédrin* cap. XXIII... sicque scripsit Menachem ben Saruk, et R. Judas Chiug, et R. Joseph Kimchi, quod scribatur per *caph*. Profecto in aliis codicibus, qui ad manus sunt, scribitur per ב absque ullo Kerì et Chediv, seu lectionis varietate, testanturque Kimchius ac R. Jonas grammaticus, quod in nullo libro correcto nullaque masora scriptum hoc verbum repererint cum כ, auctor vero *Chelì jakar* scribit pro more suo, quod nec Sapientibus f. m., seu Talmud. fuerit hic ullum Kerì et Chediv ». Confer. *Michlal Jophi*, et Michaëlis *Not.* ad Bibl. Hal. R. Parchon antiquus ac celebris judaeorum grammaticus, in inedito suo *Mechabberoth*, seu Lexico Hebraeo-Biblico, ubi nostrum hoc vocabulum refert, de hoc Kerì ac Chediv, seu lectionis varietate profunde silet. Emendandum hic Maschianum *Specim. var. lect.*, nam editiones Munsterianae 1 et 2 non sequuntur lectionem Hoogtianam, nec expressam exhibent notam ק׳.

III 38 בישראל *in Israel* — מישראל *ex Israel*, cod. Kenn. 2, 101, 178, 249, primo 70, meus 196, Syrus, Arabs, Talmud Hieros.

IV 6 והנה *Et huc* — וְהִנֵּה *Et ecce*. Ita codices mei 13, 20, 226, 295, 304, 319, 346, 380, 440, 554, 579, 596, 627, 663, 679, 716, primo 765, cod. Kennic. 375, 602, seu Erfurt. 3, et 5 primo teste H. Michaëlis, Biblia Brixiensia 1494, Antiqua in fol. sine anno et loco, ad marg. Bombergiana utraque an. 1518. Ita ex antiquis interpretibus Syrus. Chaldaeus והמה *Et ipsi*, sed in cod. meo 737 is legit והא *Et ecce*. Ceteri omittunt. Non accurata hic in Polyglottis interlinearis versio latina. *In duobus codicibus antiquis, altero ms., altero edito, reperi* וְהִנֵּה, inquit Norzius, *sed errant omnes sic legentes, quia masora, seu traditio est* והנה *Et huc*.

Ibid. עד תוך *usque ad medium domus* — אל תוך *ad medium domus*, Ken. cod. 150, 174, 246, 253, mei 20, 21, 191, 596, primo 579, 663, nunc 765, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin. 1486. Pauci codices omittunt עד.

IV 8 חברון *Chebron* — בחברון *in Chebron*, cod. Kenn. 149, 246, meus 196 primo. Favet analogia ac versiones omnes.

V 1 ויאמרו *et dixerunt* — ויאמרו לו *et dixerunt ei*, Kenn. cod. 86, 224, 250, mei 191, 716, primo 440, 545, nunc 380, 663, exter. 1 primo, LXX, Syrus, Arabs. Cod. meus 341 habet hic circellum ad indigitandam lect. לו. Kenn. codicibus ex Oberlini collatione addendus 145, hucque trahendi 154, 198, qui pro לו addunt

אליו *ad eum*. Sequens לאמר omittunt Kennic. 86, primo meus 191, Lxx, Syrus, et Arabs. Vers. 3 pauci codices post וימשחו *et unxerunt* supplent שם *ibi*, sed contra priscarum omnium versionum fidem.

V 4 ארבעים *quadraginta* — וארבעים *et quadraginta*, Kenn. cod. 89, 210, 224, cod. mei 4, 191, 226, 346, 545, 579, 663, primo 20, 554, 596, 604, nunc 319, 380, 701, Biblia Veneta 1570, Hamburg. Hutteri 1587, Witterbergensia Cratonis ejusdem anni, Hartmanniana 1595, Veneta Lombrosi 1639, Ven. 1647, Nisseliana 1662, Prophetae priores Leirenses 1494, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737. Lectio contextui magis consentanea, quam praefert Houbigantius, et ob codicum, etiam hispanorum, et optimarum editionum, et priscorum interpretum auctoritatem, digna reapse quae praeferatur.

V 6 וילך המלך *Et abiit Rex* — וילך דוד *Et abiit David*, cod. Kennic. 84, 174, et Lxx. Ita loc. parall. 1 Chron. II 4. Utrumque *rex David* Syrus et Arabs.

V 19 בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, cod. Kenn. 112, meus 380, Biblia Veneta utraque an. 1518, Veneta 1521, Munsteriana tria 1534, 1536, 1546, Hamburg. 1587, Witterberg. ejusdem anni, Hartmann. 1595, Nisseliana 1662, Lxx, et Syrus.

V 21 ואנשיו *et viri ejus* — הוא ואנשיו *ipse et viri ejus*, cod. Kenn. 85, 93, Biblia Pisaurensia 1517, Proph. priores Pisaur. utrique an. 1511, Thessalonicenses anni 1535.

V 23 אל אחריהם *ad tergum eorum* — מאחריהם *a tergo eorum*, cod. Kenn. 149, 150, 253, primo mei 579, 596, Biblia Soncin. 1488, Prophetae Soncin. 1486, Syrus, Arabs. Kennic. 195, ac mei 679, primo 737 omittunt אל.

V 24 בשמעך *in audiendo te* — כשמעך *quum audieris*, cod. Kennic. 1, 89, 150, 201, 225, 226, 253, primo 128, cod. mei 196, 226, 249, 295, 341, 545, 784, primo 211, 663, nunc 191, Biblia Brix. 1494. Ita legendum praecipit Kerì. Kennicott. 246, 249, 250, 251 legunt כשמעך ק׳, unde expungendi in Bibliis Kennicottianis. Alii codices sive mss., sive editi nullum sistunt Kerì, etiam hispani, ut meus 765 aliique. In multis הצעדה cum ה praefixo.

V 25 כן *sic*. Deest in cod. meo 545 primo, Lxx, Vulgato, et Arabe. Male omissum in lat. versione Targum.

Ibid. עד *usque* — ועד *et usque*, Kenn. cod. 154, 158, 249, 253, mei 341, 545, 579, 679, 784, primo 1, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486.

VI 1 בישראל *in Israel* — ישראל *Israelis*, cod. Kenn. 93, 294, primo mei 319, 543, Chaldaeus, Syrus, et Arabs. Lxx et Vulgatus *ex Israel*.

VI 2 שם שם יהוה *nomen nomen Domini*. Desideratur secundum שם in Kennic. cod. 174, nec legunt Lxx, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Syrus legit cum *kametz*, vertitque ܠܬܡܢ *ibi*. » Vel expungendum est alterum שם, et prius punctandum שָׁם *isthic* ... vel si utrumque retineatur, alterum erit punctandum שֵׁם *nomen*, alterum vero שָׁם *ibi* »: Capellus *Crit. sacr.* p. 1026. VI 5 ובכנרות *et in cytharis*. Copulam omittunt pauci codices Kennic., qui-

bus ex meis adstipulantur 721, primo 262.

VI 6 אל ארון *ad arcam* — את ארון *arcam*, Kenn. cod. 19, 76, 80, 89, 93, 150, 174, 224, 253, 294, primo 201, cod. mei 233, 248, 674, primo 262, 297, 562, nunc 408, 486, 765, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486, Pent. antiquus in 4. sine anno et loco sec. xv in Aplt. Vitiosam tamen lectionem hanc arbitror eaque multo meliorem communem. Huntius conjicit deesse ante haec verba את ידו *manum suam*, quod supplent Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, et Arabs. V. Kenn. *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 440.

VI 8 למקום *loco illi* — שם המקום *nomen loci illius*, Kenn. cod. 96, 174, Vulgatus, Arabs.

VI 10 על עיר *super civitate*. Melius אל עיר *ad civitatem*, codices Kenn. 18, 56, 85, 89, 95, 96, 125, 129, 136, 150, 151, 170, 174, 177, 182, 198, 223, 250, 614, primo 128, nunc 109, codices mei 230, 233, 419, 476, 562, 594, 596, 606, 663, primo 11, 16, 262, 656, nunc 20, 555, 722, Pentateuchus antiquus memb. in 4. sec. xv in Aplt., Pent. CPol. 1505. Sic omnes veteres analogiam secuti.

VI 11 ויברך יהוה את עבד אדום *benedixitque Deus Obed Edom* — ויברך יהוה את בית עבד אדום *benedixitque Deus domum Obed Edom*, cod. Kennic. 155, 158, 601 margin., cod. mei 233, 716, primo 20, 262, 297, 507, 606, 656, 663, 765, nunc 16, Bibl. Sonc. 1488, Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv in Aplt., ac cod. Vatican. Lxx, qui praeterea addit *universam*. In cod. meo 555 primo suppletum ad marg. בית, deinde deletum. Lectio aperte vitiosa, quia illico repetitur ואת כל ביתו *et omnem domum ejus*.

Idem את עבד אדום *Obed Edom* — את עבד אדום הגתי *Obed Edom Ghittaeum*, cod. Kennic. 96, 109, 136, primo mei 265, 419, 486, et ut conjicio, 656, et Syrus.

VI 12 *Obed Edom*. Iterum addunt הגתי *Ghittaei* cod. Kenn. 19, primo meus 419, Arabs.

VI 15 וכל בית ישראל *et omnis domus Israel* — וכל ישראל *et omnis Israel*, cod. Kennic. 154, 168, primo meus 20, Syrus.

Ibid ארון יהוה *arcam Domini* — ארון ברית יהוה *arcam foederis Domini*, cod. Kenn. 95, meus 721 primo, Vulgatus. Vers. 20 codex meus 6 primo ותאמר אליו *dixitque ad eum*, ut Arabs.

VI 21 נגיד *principem* — לנגיד *in principem*, Kennic. cod. 70, 85, 89, 93, 129, 150, 195, 201, 224, 242, 246, 249, 250, 253, 294, primo 128, 251, mei 16, 20, 191, 262, 380, 440, 507, 543, 679, 737, primo 305, 545, 663, nunc 197, 765, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486. Kennicottianis codicibus adde 145. V. 23 in multis mss. editisque codicibus extat in textu Kerì ולד, quod arabicum et ab orientalibus scribis invectum putat Houbigantius. Praefero Chediv, quod melioris notae codices sequuntur.

VII 3 לך *vade*. Deest in Kennic. cod. 70, 114, 173, 187, primo in meis 295, 512, 663, in Syro, et Arabe. Codex meus 701 לך ועשה *vade et fac*, interposito nexu, ut Lxx.

VII 4 אל נתן *ad Nathan* — אל נתן הנביא *ad Nathan prophetam*, Kenn. cod. 96, 158, 428, meus 737, primo 226, Syrus, Arabs.

VII 5 אל עבדי אל דוד *ad servum meum, ad David* — אל עבדי דוד *ad servum meum David*, Kenn. cod. 23, 82, 112, 144, 150, 154, 174, 176, 182, 224, 250, 253, mei 226, 440, 688, 701, primo 2, 174, 305, nunc 20, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Pauci codices, ut Kenn. 4, 228, 250, meus 545, primo 211 pro לשבתי legunt לשמי *nomini meo*.

VII 6 ממצרים *ex Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, cod. Kennic. 174, meus 191 primo, Syrus, Vulgatus, Arabs.

VII 7 את עמי את ישראל *populum meum*, τὸν *Israel* — את עמי ישראל *populum meum Israel*, Kennic. cod. 30, 93, 128, 149, 154, 182, 225, 253, cod. mei 4, 20, 701, primo 2, 21, 305, 341, Biblia Soncinensia, ac Brixiensia 1494. Pro שבטי *tribuum*, I Chron. xvII 6 legitur שפטי *judicum* ex permutatione litterarum labialium, quod praefert Capellus *Crit. sacr.* pag. 78, sed damnat non modo mss. codicum, sed et veterum interpretum auctoritas.

VII 8 לעבדי לדוד *servo meo*, τῷ *David* — לעבדי דוד *servo meo David*, Kennic. cod. 224, 249, mei 440, 701, primo 13, nunc 20, ac Prophetae Soncin. 1486.

Ibid. מאחר *de post* — מאחרי forma plur. Kenn. cod. 30, 89, 93, 96, 99, 128, 130, 150, 154, 174, 178, 201, 224, 253, forte 100, 168, cod. mei 2, 20, 21, 211, 226, 380, 440, 579, 663, 747, primo 305, 512, 545, 604, 679, 789, nunc 319, 715, Biblia Soncinensia, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494.

Ibid. נגיד *ducem* — לנגיד *in ducem*, cod. mei 20, 226.

Ibid. על עמי על ישראל *super populo meo, super Israel* — על עמי ישראל *super populo meo Israel*, Kenn. cod. 86, 128, 150, 172, 224, ex meis 20, 545, 701, primo 226, 319, 440, 737, nunc 304, Biblia Complutensia, ac versiones omnes, excepto Targ., quod tamen in ms. meo 737 omittit controversum על.

VII 10 לעמי לישראל *populo meo*, τῷ *Israel* — לעמי ישראל *populo meo Israel*, Kenn. cod. 1, 4, 82, 86, 89, 90, 93, 94, 96, 101, 128, 145, 150, 154, 174, 182, 201, 226, 228, 250, 253, 602, codices mei 2, 3, 13, 20, 21, 226, 295, 341, 346, 380, 512, 518, 554, 579, 604, 663, 679, 716, primo 187, 191, 210, 305, 545, 596, 627, 765, 827, nunc 319, exter. meae coll. 1. In horum codicum numero multi hispani. Accedunt ex editis Biblia Brixiensia 1494, Veneta utraque anni 1518, Veneta 1521, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia 1534, Veneta 1544, Basileensia 1546, Ven. 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Veneta Rabbinica 1568, Veneta 1570, Veneta 8. 1572, Hamburgensia 1587, Veneta 1613, Veneta 12. 1615, Veneta 1627, Ven. 12. 1635, Ven. 1647, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, ac versiones omnes, non

excepto Targum in Polyglottis excuso, cum quo consentit Targum cod. mei 737, et Leirense. Vers. 12 multi codices, Biblia Soncin., et Brixiensia pro את אבתיך mutata praepositione legunt עם אבתיך.

VII 15 לא יסור *non recedet*. Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs *non amovebo*, hancque lectionem confirmant codices nonnulli, qui legunt in 1 persona אסור, ut Kenn. 1, 174, forte 113, primo meus 380, nunc 20, 440.

VII 16 לפניך *coram te* — לפני *coram me*, Kenn. cod. 244, forte 642, primo meus 596, forte 663, nunc 20, Lxx, et Syrus. Lectio melior, quam communi praefert Michaëlis *Biblioth. or.* T. XIII p. 225.

VII 20 דוד עוד *David amplius*. Haec verba transponunt עוד דוד Kenn. cod. 70, 253, meus 226, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, Leirenses 1494.

VII 22 כבל *juxta omnia* — בכל *in omnibus*, cod. Kenn. 1, 70, 96, 114, 134, 144, 176, 195, primo 90, cod. mei 1, 2, 13, 187, 191, 211, 249, 304, 319, 346, 509, 512, 518, 539, 575, 701, 715, 827, primo ut videtur, 341, nunc 305, 335, 380, Biblia Complutensia, Mantuana cum Norzii Comm. 1742, Liburnensia 1781, Lxx, ac Vulgatus. Corrector codicis mei 335 notat ad margin. in cod. accurato legi בכל, quod et in aliis libris legi monet 210. Melior sane lectio multorumque hispanorum codicum fide confirmata.

VII 23 כישראל *sicut Israel* — ישראל *Israel*, cod. Kenn. 158, 168, 253, 375, primo 90, cod. mei 226, primo 20, 211, 249, Rabboth, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Male omissa comparatio in lat. versione Targum.

VIII 3 הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, Kennic. codices 1, 2, 3, 30, 84, 85, 90, 93, 112, 171, 172, 174, 176, 182, 246, 249, 250, 614, videtur 89, 178, codices mei 4, 13, 20, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 512, 539, 554, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 737, 765, 789, 827, primo 2, 191, 196, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Veneta 4. 1551, Hamburgensia 1587, Ven. 12. 1635, Veneta 1647, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Mantuana Norzii 1742, Ven. 1766, Pisana 1781, Prophetae Soncin. 1486, Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Sulsbac. 1769, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737, Targum Leirense 1494. Cum ר legitur etiam infra cap. x 16, et loco parall. I Chron. XVIII 3. Kennicottianis codicibus adde 145. Ut nomen hoc multoties infra occurrit, magna ubique codicum confusio. In multis probatissimis mss. legi cum *resc* testatur ad margin. cod. Kenn. 296 apud Brunsium *De var. lect. Kenn.* pag. 74, et quaedam editiones, quae lectionem hanc restituerunt, notant כ״צ׳ל עם ר *sic legi debet cum* ר, appositis etiam ad singula loca asteriscis ac signis, ut attentius id a lectore observetur ac caveatur. Sic Biblia Ven. 1678, 1730, 1766, et Pisana 1781. Sane in codicum meorum numero quindecim hispani, quorum auctoritas cum veterum codicum et interpretum fide conjuncta efficit ut lectionem hanc et ego praefe-

rendam putem. Praetulit et Norzius, qui tamen non dissimulat in multis codicibus legi cum duplici ד. Quae ad eum notat Raphaël Basila, corrigenda, in recentioribus omnibus editionibus Amstelodamensibus ac Venetis legi cum ר. Nonnulli tamen codices et editiones non semper et constantissime ubique eandem lectionem servant, et *Adarhezer* hoc solo versu legunt Biblia Veneta 1551, Hamburg. 1587, Ven. 1635. Pauci codices ubique, vel fere ubique duobus verbis nomen hoc legunt, ut ex meis 186, 211, 319, 545, 737.

Ibid. בנהר *in flumine* — בנהר פרת *in flumine Perath*, seu *Euphratis*. Sic in textu Kenn. codices 1, 2, 4, 70, 93, 96, 112, 128, 149, 150, 174, 187, 198, 224, 226, 240, 250, 253, 356, 614, primo 113, 210, 246, quibus addendus prima etiam manu 145, ex meis 13, 20, 21, 191, 210, 226, 249, 380, 545, 554, 596, 627, 663, 679, 701, 737, primo 305, 440, 518, 575, 579, 789, ex editis Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Complutensia, bina Veneta anni 1518, Veneta 1521, Veneta 1525-28, Ven. 1533, Basileensia tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Plantiniana triplicis formae 1566, Veneta 1570, Veneta 8. 1572, Antwerpiensia sine punctis 1573, Polyglotta Antwerpiensia, Hamburgensia Hutteri 1587, Witterbergensia ejusdem anni, Hartmann. 1595, Raphelengii 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Veneta 1635, Amstelodamensia 1639, Ven. Lombrosi 1639, Veneta 1647, Lipsiensia Hebr.-Latina 1657, Nisseliana 1662, Proph. Sonc. 1486, Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalonicenses 1535. In iis autem editionibus in quibus deest פרת, illud supplendum praecipit margin. Keri, leguntque priscae omnes versiones. Immerito ergo a plerisque editionibus exulat vocabulum hoc, quod optimi et hispani ipsi codices, optimae et antiquae editiones, ac veteres omnes interpretes agnoscunt, habetque locus parallelus I Chron. xvIII 3.

VIII 4 ושבע מאות *et septingentos*. Locus parall. I Chron. xvIII 4, et Lxx ושבעת אלפים *et septem millia*. Silent mss. codices.

VIII 5 להדדעזר *Adadhezer* — להדרעזר *Adarhezer*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 82, 84, 85, 86, 93, 112, 172, 174, 176, 246, 249, 250, 252, primo 99, 128, videtur 178, codices mei 4, 13, 20, 174, 186, 187, 196, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 539, 554, 575, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 765, 789, 827, primo 2, 191, 380, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Veneta 1647, Veneta 1678, Veneta 1690, Ven. 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Prophetae et Agiogr. Sulsbac. 1769, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737, Targ. Leirense. Ita locus parall. I Chron. xvIII 5.

Ibid. ארם *Aram*, vel *Syria* — אחם *Edom*, cod. Kenn. 206, forte 158, 355, 575, forte meus 440 primo, Syrus, et Arabs. Ibid. עשרים ושנים אלף איש *viginti duo millia virorum* deerat primo in cod. meo 174.

VIII 7 הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 30, 84, 85, 90, 93, 112, 172, 174, 176, 210, 246, 249, 250, primo 128, videtur 89, 178, cod. mei 4, 13, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 539, 554, 575, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 765, 789, 827, primo 2, 191, 196, 380, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Veneta 1647, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Thessalon. 1535, Sulsbacenses 1769, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Targum cod. mei 737, Targ. Leirense, locus parall. I Chron. xviiI 7.

VIII 8 הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 30, 84, 89, 90, 93, 112, 172, 174, 176, 210, 246, 249, 250, primo 128, cod. mei 4, 13, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 539, 554, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 765, 789, 827, primo 2, 191, 196, 380, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Prophetae priores Sonc. 1486, Leiren. 1494, Thessalonicenses 1535, Sulsbac. 1769, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737, Targum Leirense, locus parall. I Chron. xviiI 8.

VIII 9 הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, cod. Kenn. 1, 2, 3, 30, 84, 89, 90, 93, 112, 128, 172, 174, 176, 210, 246, 249, 250, cod. mei 4, 13, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 539, 554, 575, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 765, 789, 827, primo 2, 191, 196, Biblia Soncin. Brixiensia, Complutensia, Ven. 1647, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Prophetae Soncinenses, Leirenses, Thessalonicenses, Sulsbacenses, Lxx, Vulgatus, Syrus, Arabs, Targum cod. mei 737 et Leirense, I Chron. xviiI 9.

VIII 10 בהדדעזר *in Adadhezer* — בהדרעזר *in Adarhezer*, Kenn. cod. 1, 2, 2, 3, 4, 30, 84, 90, 93, 112, 128, 150, 172, 174, 176, 178, 210, 246, 249, 250, primo 99, quibus addendus 145, codices mei 4, 13, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 539, 554, 575, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 765, 789, 827, primo 191, 196, Biblia Soncin., Brixiensia, Complutensia, Veneta 1678, Ven. 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Prophetae Soncinenses, Leirenres 1494, Thessalon. 1535, Sulsbac. 1769, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737, Targum Leir., I Chron. xviiI 10.

Ibid. הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 4, 30, 84, 89, 90, 93, 112, 172, 174, 176, 210, 246, 249, 250, videtur 178, ex collat. Oberlini 145, cod. mei 4, 13, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 539, 554, 575, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 715, 765, 789, 827, primo 191, 196, 380, Biblia Sonc., Brix.,

Complutensia, Veneta 1647, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1766, Prophetae priores Sonc. 1486, Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Sulsb. 1769, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum codicis mei 737, Targum Leirense, ac loc. parall. Chronicorum.

VIII 12 מארם *De Aram*, vel *Syria* — מאדם *De Edom*, cod. Kennic. 308, 569, primo 201, 309, 490, 601, 614, forte 171, 521, mei 20, 701, Lxx, Syrus, Arabs, locus parall. I Chron. XVIII 11.

VIII 12 הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, Kennic. cod. 1, 2, 3, 4, 30, 84, 89, 90, 93, 112, 128, 172, 174, 176, 210, 246, 249, 250, videtur 178, ex ms. coll. Oberlini 145, cod. mei 4, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 249, 305, 319, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 539, 554, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 715, 765, 789, 827, primo 2, 13, 191, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Veneta 1647, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Prophetae Sonc., Leirenses, Thessalonicenses, Sulsbacences, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Targ. cod. mei 737, Targ. Leirense, ac loc. parall. Chronicorum.

VIII 13 מהכותו *a percutiendo ipso* — מהכות *a percutiendo*, Kennic. cod. 150, 154, 174, 253, nunc 93, cod. mei 2, 20, 226, 380, 554, 716, primo 545, 604, 627, nunc 305, Biblia Soncinensia.

Ibid. ארם *Aram*, vel *Syriam* — אדום *Edom*, nunc Kennic. cod. 201, cod. mei 2, 20, 604, 716, 737, Biblia Amstelodam. 1639, Lxx, Syrus, Arabs. Ita legitur vers. seq. et I Chron. XVIII 12, nec aliter legendum juxta Capellum *Crit. sacr.* p. 80. Placet etiam haec lectio celeb. Michaëlis. V. *Biblioth. or.* T. XIII p. 226, et *Histor. belli Nesibeni* p. 86. Nota tamen Biblia Amstelodamensia ac cod. meum 604 defective legere אדם, sicque correctum in 2.

VIII 14 ויהי *et fuit* — ויהיו *et fuerunt*, cod. meus 765 hisp. primo, ac locus parall. I Chron. XVIII 13. Codices nonnulli, Biblia Soncinensia, Brixiensia, ac Prophetae Soncin. in hoc versu pro את דוד legunt לדוד.

VIII 17 ואחימלך *et Achimelech* — ואבימלך *et Abimelech*, primo cod. meus 20, ac loc. parall. I Chron. XVIII 16.

VIII 18 והכרתי *et Cherethi* — על הכרתי *super Cerethi*, codex meus 679 primo, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs.

Ibid. והפלתי *et Pelethi* — ועל הפלתי *et super Pelethi*, codex meus 679 primo, Chaldaeus, et Syrus.

IX 4 בלו דבר *in Lo-debar* — מלו דבר *ex Lo-debar*, cod. Kenn. 101, primo mei 1, 305, nunc 20, 715, Lxx, Syrus, Arabs. V. Houbig. Biblia Soncinensia cum paucis codicibus בלא cum *aleph*.

IX 6 אל דוד *ad David* — אל המלך דוד *ad regem David*. Ita Kenn. 145, quem hic suppleo ex ms. Oberl. collatione, et Lxx.

IX 11 ככל *juxta omnia* — כל *omnia*, Kenn. cod. 22, 249, nunc meus 440, Syrus, Arabs. Kenn. 30, 246 pro אכל *comedens*, in fut. יאכל *comedet*, ut Vulgatus.

X 2 ארץ *terram* — אל ארץ *ad terram*, Kennic. cod. 149, 201, 250,

forte 82, meus 789. Sic analogia, quam versiones omnes sequuntur.

X 3 העיר *urbem* — הארץ *terram*, cod. Kenn. 30, 85, 251, primo meus 226, ad margin. Biblia Bomberg. utraque 1518, in Append. Munst. 1536. Utrumque Arabs. Ceteri interpretes legunt *urbem*.

X 5 עד *donec germinet* — עד אשר idem addito אשר, cod. Kennic. 253, primo mei 579, 663, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Proph. Sonc. 1486.

X 9 פני המלחמה *facies belli* — המלחמה *bellum* melius, Kenn. cod. 96, 168, 174, 176, 224, 242, meus 380.

Ibid. בחורי בישראל *electis in Israel* — בחורי ישראל *electis Israel*, Kenn. cod. 1, 2, 4, 30, 70, 85, 86, 93, 112, 113, 150, 158, 168, 171, 174, 176, 182, 198, 201, 210, 224, 226, 251, 614, primo 82, 99, 128, nunc 154, cod. mei 4, 191, 226, 380, 440, 518, 554, 663, 679, 688, 701, 715, 765, primo 187, 545, 575, 579, 596, 627, nunc 20, 249, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses 1511, Thessalonicenses 1535. Ad margin. habent Biblia utraque Bomberg. 1518. Lectio aperte melior ac praeferenda, quam masorethae ipsi ad margin. sequendam indicunt, et sequuntur multi hispani codices, ac veteres omnes versiones.

X 16 וישלח הדרעזר *Misitque Adarhezer* — וישלח הדדעזר *Misitque Adadhezer*, Kenn. cod. 84, 86, 99, 102, 114, 134, 144, 150, 155, 158, 182, 198, 224, forte 94, cod. mei 1, 2, 3, 210, 226, 295, 304, 512, 518, 701, 716, 737, 782, nunc 545, Biblia Pisaur. 1517, Mantuana Norzii 1742, Liburnensia 1781, Prophetae priores Pisaur. cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Comment. Abarban. ejusdem anni. Sic in 5 codd. legi testatur Houbigantius, sicque legit Hieronymus, et cap. VIII 3. Sed versiones omnes sequuntur lectionem communem, eaque praeferenda, ac Norzius qui ex parallelo loco hunc emendat, ex hoc emendare debebat mendum cap. VIII. Falsum namque est, quod notat in mss. codicibus singula haec Adarezeris nomina legi cum duplici *daleth*, maleque ad Chronicorum librum provocat, ubi constantissime, ut vidimus, legitur cum *resc*. Iidem codices Kennicottiani, ac mei, et eaedem editiones iterum cum ד legunt hoc nomen, tum in hoc versu, ubi repetitur, tum v. 19.

X 17 ויבא *et venit* — ויבאו *et venerunt*, cod. Kenn. 1, 30, 67, 70, 90, 94, 100, 134, 150, 154, 162, 168, 174, 175, 224, 225, 227, codices mei 2, 13, 21, 210, 211, 304, 341, 440, 539, 554, primo 604, 663, nunc 701, ex ext. meae collat. 2. Sed communis lectio melior.

Ibid. ויערכו *et disposuerunt* — ויערך *et disposuit*, codex meus 20 primo, ac LXX.

XI 6 אוריה אל דוד *Uriam ad David* — אוריה החתי *Uriam Chittaeum ad David*, cod. meus 679, ad marg. 20, Chald., ac Syrus. In ms. tamen Targ. cod. mei 737 desideratur nomen Chittaei.

XI 7 אליו *ad eum* — אל דוד *ad David*, Kenn. cod. 70, 113, 173, 187, 224, 614, forte 201, nunc 246, mei 440, 545, 716, 737, primo 765, nunc 20, 341, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XI 10 מדוע *quare* — ומדוע *et quare*, cod. Kenn. 30, 70, 150, 182, 187, 201, 250, ex meis 341, 679, primo 20, 191, 211, 305, 380.

XI 16 בשמור *in custodiendo* — כשמור *cum custodiret*, Kenn. cod. 112, 150, primo 155, defect. 153, codices mei 627, 679, nunc 2, Biblia Soncin.

Ibid. אל העיר *urbem* — את העיר Kenn. 23, 70, 174, 246, 614, mei 191, 716, primo 211, 596.

XI 23 ויאמר *Et dixit* — ויבא ויאמר *Et venit et dixit*, primo cod. mei 579, 663, Biblia Soncinensia, Proph. Soncin. 1486.

XI 25 בעינך *in oculis tuis* — בעינך *in oculo tuo*. Mendosa lectio, quam contra mss. codicum fidem exhibent Biblia Soncinensia, Brixiensia, Ven. utraque an. 1518, et utraque Munsteriana Hebraeo-Latina 1534, 1546.

Ibid. את הדבר *res*. Irregulare hic את, accusativi nota, eamque omittunt Kenn. codices 90, 154, mei 2, 13, 545, deleta in 20. Codex meus 305 אל הדבר *super re hac*.

XII 1 נתן *Nathan* — נתן הנביא *Nathan prophetam*, cod. Kennic. 1, 182, 224, ad marg. meus 20, Lxx, Syrus, Arabs.

XII 3 כבת *sicut filia* — לבת *in filiam*, Kenn. cod. 210, primo 2, 30, 99, nunc 201, primo mei 20, 596, Talmud Babylonicum.

XII 9 בעינו, vel secundum Kerì בעיניו *in oculis ejus* — בעיני *in oculis meis*. Kennic. cod. 182, 246, 601, primo 99, ex meis 545, 737, primo 20, 305, nunc 226, Vulgatus. Ac lectionem hanc confirmant codices, sive mss., sive editi, qui pro Kerì בעיניו legunt Kerì בעיני. Ita mss. mei codices 3, 249, 304, 305, 319, 512, 575, 596, 716, nunc 440, 509, 782, Biblia Veneta 1525-28, Veneta 1533, Veneta 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Plantiniana var. formae 1566, Veneta 1570, Veneta 1572, Witterberg. 1587, Hartmanniana 1595, Veneta 1627, Ven. 1635, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Veneta 1690, Mantuana 1742, Ven. 1766, Liburnensia 1781. Norzius testatur in accuratioribus codicibus hispanis se ita hoc Kerì reperisse, et Biblia Veneta 1730 notant ad marg.: בעיניו ק׳. *Sunt autem alii libri, in quibus impressum est* בעיני ק׳ *quod est verosimilius*. Alii codices habent in textu בעינו.

Idem בעינו *in oculis ejus* — בעיני יהוה *in oculis Domini*, cod. Kenn. 224, primo meus 440, Syrus, et Arabs.

XII 11 לרעך *amicis*, vel *proximis tuis* — לרעך *proximo tuo*. Sic multi codices, etiam hispani, Biblia Soncin., Brixiensia, ac versiones omnes analogiam syntaxis, quae ita postulat, secutae. Emendanda ergo lectio communis.

XII 13 לא תמות *non morieris* — ולא *et non morieris*, Kenn. cod. 1, 150, 154, 174, 182, 201, 224, 250, primo 168, cod. mei 1, 2, 20, 380, 440, 554, primo 191, 226, 579, 701, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486.

XII 18 הילד *puer*. Quater occurrit nomen istud in hoc versu, bis in 19, bis in 21, et in singulis locis in Bibliis Brix. 1494 legi הולד *genitus* testatur Kennicottus, in singulis falso. Nam collatis etiam pluribus, quae apud me extant, Brix. Bibliorum exemplaribus, ubique legitur הילד.

XII 22 יהוה *Dominus* — אלהים *Deus*, cod. Kenn. 3, 150, 173, meus 20, primo 596, exter. meae coll. 2, Syrus.

XII 24 ויקרא *et vocavit ille*, seu David — ותקרא *et vocavit illa*, seu Bethsabea. Foem. gen. legendum praecipit Kerì, sicque vertunt Syrus, Chaldaeus, et Arabs. In quibusdam etiam codicibus foem. lectio in textu. Sed in aliis deest hoc Kerì, etiam hispanis, ut meis 341, 765, nec illud agnoscunt, teste Lilienthalio, Biblia Amstelodamensia Menassè ben Israel 1635, et Houbigantius praefert lectionem textualem, vertens *et vocatum est*.

XII 27 גם *etiam cepi* — וגם *quin etiam cepi*, Kennic. cod. 4, 70, 85, 93, 94, 95, 150, 154, 155, 158, 160, 168, 174, 182, 187, 198, 201, 224, 225, 226, 227, 246, 249, 253, 601, 614, cod. mei 2, 20, 21, 174, 196, 211, 305, 380, 440, 554, 579, 663, 716, 789, primo 191, 596, nunc 701, 715, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486, Chaldaeus, et Syrus.

Ibid. עיר המים *urbem aquarum* — עיר המלוכה *urbem regiam*, cod. Kenn. 597, primo 154, Syrus, Chaldaeus, Arabs, sicque vers. praecedenti.

XII 30 מלכם *regis eorum* — מלכה *regis ejus*, cod. Kenn. 99 primo, ac Biblia Soncin. 1488.

XIII 10 מידך *de manu tua* — מידיך *de manibus tuis*, cod. Kenn. 112, mei 701, primo 380, 440, Syrus, Targ. codicis mei 737. Ibid. לאמנן *Amnoni*. Cod. Kennic. 253, meus 716, primo 579, 663, ac Prophetae Sonc. 1486 legunt אל אמנן *ad Amnon*.

XIII 14 אתה *eam* — עמה *cum ea*, Kennic. cod. 227, meus 679, primo 596, ac versiones omnes. Sed sensum hunc mutatis punctis dat lectio ipsa recepta.

XIII 16 אל אדות *propter* — על אדות melius Kennic. cod. 30, 198, 224, 225, 240, 253, primo 128, codices mei 13, 191, 509, 554, 579, 596, primo 20, 575, 663, nunc 701, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Nisseliana 1662, Prophetae Soncin. 1486, Pisaurenses utriusque editionis 1511. Alii codices legunt אל cum *segol*, ut mei 226, 715, 716, nunc 380.

XIII 31 קרעי *scissis vestibus* — קרעו *disciderunt vestes*, Kennic. cod. 145, quem suppleo ex ms. collatione codicum Argentoratensium, primo 70, Lxx, Vulgatus.

XIII 32 אדני *dominus meus* — אדני המלך *dominus meus Rex*. Servant lectionem hanc ad margin. Biblia Veneta utraque anni 1518, et in Appendice Basileensia 1536, eamque confirmant Lxx, Syrus, Vulgatus. Non accurata hic latina versio Chaldaei. In antiquissimo tamen Codice Amiatino Vulgati Bibliothecae Laurentianae deest vocabulum *Rex*. Pauci codices pro כי legunt כי אם *sed*, etiam hispani, ut meus 782 prima manu, ex confusione sequentis versus, ubi sic legitur.

XIII 33 כי אם *sed* — כי *quoniam*, cod. Kenn. 30, 70, 96, 149, 154, 158, 176, 224, 227, 614, ex meis 191, 226, 249, 554, 715, Biblia Complutensia, ad margin. Bombergiana 1518, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Kerì. Alii codices legunt אם cum vo-

cali, ut ad textum pertinens sine ullo Keri, sicque codices mei 380, 596, 663, 679, 765, Biblia antiqua in fol. sine anno et loco. Probanda cum Houbigantio masorae emendatio.

XIII 37 עמיחור *Hamichur*. Mendum hodierni textus, quod corrigit margin. Keri. Melioris notae codices legunt in textu עמיהוד *Hamiud*, etiam hispani, ut meus 191, 765, aliique. Ita etiam Biblia Soncin. 1488, Brixiensia 1494, Pisaurensia 1517, Prophetae Soncinenses, Pisaurenses utrique, Thessalonicenses, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs. Post ויתאבל *et flebat* supplet Houbigantius דוד, quod legunt omnes veteres, excepto Targum. Solus Kenn. 99 habet וישמע דוד ויתאבל *et audiit David et flevit*.

Ibid. כל הימים *cunctis diebus* — ימים רבים *diebus multis*, Kenn. cod. 4, 101, 149, 246, Syrus, Arabs, ac multi latini codices Vulgati, et Biblia ipsa Sixtina 1590. V. Bukentop. *Lux de luce* pag. 174. Ita ms. meus cod. Vulg. 650.

XIII 38 גשור *Gessur* — גשורה *in Gessur*, Kenn. cod. 154, 182, 198, mei 604, 627, 716, primo 211. Meus 191 hisp. primo אל גשור, utrumque אל גשורה Kenn. 187.

XIV 4 ותאמר *Et dixit mulier Thecuitis* — ותבא *Et venit*, vel *ingressa est mulier Thecuitis*, Kenn. cod. 130, 150, 154, 160, 168, 182, 187 marg., 206 marg., 250, 253, 309, 310, 322, 366, 375, 403, 452, 490, 519, 526, 531 marg., 562, 575, 596, 597, 598, 632, nunc 145, 355, 475, 587, forte 405, 614, ex meis 663, primo 187, 226, 305, 545, 579, 596, nunc 20, 440, 715, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, ad marg. Biblia Bomberg. 1518, in Appendice Munsteriana 1536, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs. Testatur margo Kennic. cod. 531 בכל ספרים *in omnibus libris* legi ותבא, et margo 598 notat: *Codex correctus* vel *accuratus habet hoc verbum ex alia scriptura* vel *lectione* ותבא. Sic hebraica verto ומוגה מכתי' אחרת, non *et a correctore in alio transcripto*, ut minus accurate Brunsius *De variis lect. Kenn.* p. 74. » Eadem lectio, subdit Brunsius, reperitur in omnibus versionibus antiquis, ne excepta quidem Chaldaica, teste R. Dav. Kimchi in Comm. in h. l. Nam impressa Polygl. Londin. corrupta est ex Hebraico, et lectioni ואמרת substituendum ואתת ex cod. 85, licet etiam ibi a secunda manu. Kimchius legebat in Heb. suo ותאמר, sed cod. 154 ותבא. Videtur igitur error in textum heb. irrepsisse inter annum 1106, et 1190, idest annum scriptionis codicis, et tempus, quo florebat Kimchius ». Conf. Houbig. et Michaël. in Bibl. Halensibus. Ac lectionem communem ותאמר non modo mss. editique codices et antiquae versiones damnant, sed et contextus ipse sacer, ac sequentia verba: *Et procidit super faciem suam in terram et adoravit, et dixit*. Rejicienda ergo, ac acceptandum ותבא. Kennic. 530 ad marg. habet ותלך *Et ivit*. Nihil de hac variatione, ut et de aliis bene multis Norzius, ac si nulla hic esset codicum dissensio.

XIV 15 אשר *quod*. Deest in Kenn. cod. 251 nunc, primo in meo 579, in Bibliis Soncinensibus, in Prophetis Soncin. 1486, Syro, Vulg., Arabe. Codex meus 2 pro יעשה primo ישמע *audiet*.

XIV 19 אש *est*. Multi codices, et antiquae nonnullae editiones plene איש in eadem significatione *est*, non *viri*, quam perperam huic verbo tribuit interlinearis Polyglottorum versio. Codex meus 545 primo היה אתך *fuit tecum*, suppleto verbo, quod in textu reticetur.

XIV 21 עשיתי *feci* — עשית *fecistē*, cod. Kenn. 1, 2, 30, 93, 149, 150, 168, 173, 176, 195, 225, 226, 242, 252, 601, cod. mei 196, 554, 575, 765, primo 596, sicque legendum praecipiunt puncta vocalia, et marg. Kerì. Sed mendosa lectio, quam priscae omnes versiones reprobant, non excepta Chaldaea. Contextui etiam accommodatior communis עשיתי. Ex Kennicott. expunxi 249, 250, 251, quorum lectio marginalis cum textuali a Kennicotto confusa est.

Idem עשיתָ cum kametz *fecisti* — עשיתי *feci*. Extant multi codices, qui ita legunt cum vocali 1 personae, ac nullum agnoscunt Kerì. Sic ex meis 1, 3, 13, 174, 187, 295, 380, 413, 512, 545, 579, 627, 663, 679, 701, 715, 782, primo 2, 604, nunc 596. In horum numero hispani accuratissimi, ac masorethici. Sic ex editis Biblia Munsteri utraque Hebraeo-Latina 1534, 1546, Bibl. Ven. 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Mantuana Norzii 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae Leir. 1494. Pleraeque ex hisce editionibus notant praeterea ad marg.: כצ״ל ואין בו ק׳ וכתיב *Sic legi debet, nullumque est in eo Kerì et Chediv*, ut Biblia Veneta 1690, 1730, 1766, et Pisana 1781. R. Jacob Chajim in Bibliis Rabbin. 1525 notat ad hoc verbum: *Plurimos codices accurate investigavi, sed non inveni hoc Kerì et Chediv, praeterquam in uno ex millibus*. Chaimi notam repetunt Biblia Rabbinica Veneta 1568, alia Ven. 1618, Basil. Buxtorfii 1619. Norzius hanc restitutae a se verae lectionis, atque eliminati Kerì rationem dat: » Sic scribitur in hispanicis mss. correctissimis, nec ullum hic extat discrimen Kerì et Chediv, sicque vertit Jonathan. Scripsit vero Kimchius, quod in correcto exemplari scriptum repererit עשיתי, et lectum עשית, quod et ego in nonnullis mss. reperi; sed meo quidem judicio illis innitendum non est, quia masora illud non memorat ».

Alii codices, ut mei 191, 210, 604, aliud prorsus Kerì agnoscunt, non secundae, sed 1 personae, legentes עשיתי ק׳. Ita multae editiones, Biblia Rabbinica 1525, Bibl. Ven. 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Plantiniana variae formae 1566, Ven. 1572, Sanctandreana 1586, Wittebergensia 1587, Hartmanniana 1595, Ven. Rabbinica 1618, Basileensia Rabbinica 1619, Veneta 1635, Lipsiensia Hebr.-Latina 1657. Codex meus 191 hisp. habet in textu עשיתָ, et idcirco Kerì est juxta hunc codicem restituendi absentis *jod*. Sed vera textus lectio est, ut diximus, עשיתי.

XIV 22 עבדו *servi sui* — עבדך *servi tui*, Kenn. cod. 162, 174, 182, 198, 226, 253, primo 128, 158, mei 13, 191, 341, 380, primo 305, 440, 663, nunc 765, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Proph. Soncin. 1486, Vulgatus, Targ. cod. mei 737, ac Kerì. Sed melior ac praeferenda iterum lectio textualis, quam melioris notae codices, LXX, Syrus, A-

rabs, et Chaldaeus impressus confirmant. Conf. Capellus *Crit. sacr.* p. 311. Extant etiam multi codices, qui legunt עבדו cum punctis suffixi tertiae personae, ut mei 174, 186, 226, 295, 413, 627, 679, 715, 789, primo 187, 249, 518, 545, nunc 380, 663, et eorum plerique nullum hic exhibent marg. Keri. Hoc idem faciunt Biblia Veneta utraque anni 1518, Veneta 1521, Basileensia 1534 et 1546, Plantiniana 1566, Veneta 1572, Polyglotta Antwerpiensia, Veneta Rabbinica 1618, Basileensia Rabbin. 1619, Lipsiensia 1657, Polyglotta Londinensia. Cod. meus 191, Kenn. 174, 253 pro אשר *qui*, melius כי *quia*, ut plerique interpretes, et interlinearis ipsa latina versio in Polygl. impressa vertunt.

XIV 30 ולו *et ei* — ולא *et non*, cod. Kenn. 70, 182, primo 4, forte 30, mei 191, 575, primo 579, 701, ac Prophetae Soncin. 1486. Praefero lectionem communem, quam habent plerique codices et omnes versiones.

XIV 31 ויאמר *dixitque* — ויאמר יואב *dixitque Joab*, Biblia Sonc. 1488, Prophetae Sonc. 1486, Syrus, Arabs.

XV 4 ויאמר *Et dixit* — ויאמר אליו *Et dixit ad eum*, Kenn. 30, 154, primo 250, Syrus, Targ. cod. mei 737, ac vers. praecedens, unde videtur desumenda varietas.

XV 5 והחזיק לו *et apprehendebat eum* — והחזיק בו Kenn. cod. 2, 96, 158, 160, 182, 228, 246, 249, 250, 251, 252, 601, 614, sed 250, 251 prima manu, addendusque 145. Consentiunt ex meis 2, 20, 187, 191, 196, 380, 579, 663, primo 211, 305, 341, nunc 701, 765, Biblia Soncinensia ac Brixiensia.

XV 7 ארבעים שנה *quadraginta annorum*. Syrus, Arabs, mss. quidam codices latini, Biblia Sixtina Vulg., Josephus lib. VII *Antiq.* cap. VIII, Theodoretus aliique legunt *quatuor annorum*. V. Capell. *Crit. sacr.* p. 1025, Scharfenberg. *Not.* ad hunc Capelli locum, Bukentop. *Lux de luce* p. 175, Kennic. *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 347. Ex latinis codicibus ita meus 650, sed eos jam suo tempore ut mendosos traduxit auctor *Quaestionum in libros Reg.* inter opera Hieronymi. In nullo ex collatis mss. codicibus hebraicis reperi hanc lectionem, sed omissum prima manu vocabulum *quadraginta* in codice meo 545, in 380 notatum ad marg. למלכות שאול *regni Saul*. Kenn. 70, 96 legunt ארבעים יום *quadraginta dierum*.

XV 10 כשמעכם *ut audieritis* — בשמעכם *in audiendo vos*, cod. Kennic. 253, mei 380, 579, 701, Bibl. Soncin., Prophetae Soncin. 1486, sed in 579 extat ad marg. Keri alterius lectionis.

XV 15 ככל *juxta omnia* — בכל *in omnibus*, cod. Kenn. 86, 154, 168, mei 174, primo 737, Biblia Soncinensia, Brixiensia, ac Prophetae Sonc. 1486. Antiquae versiones *juxta*.

XV 17 וכל העם *et omnis populus* — וכל עבדיו *et omnes servi ejus*, cod. Kenn. 253, meus 663 primo, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, ac LXX. Targum *et omnis vir domus ejus*, seu *domesticus ejus*. Alii cod. וכל ביתו *et omnis familia ejus*, ut Kennic. 70, 198, quibus favet Targum. Kenn. 250 supplet אשר *qui erat ad pedes ejus*.

XV 18 ברגלו *pede suo* — ברגליו *pedibus suis*, cod. Kenn. 30, 70, 93, 155, 160, 187, 198, 201 marg.,

et ex ms. collatione 145 ad margin., cod. mei 20, 226, 716, primo 305, 545, 789, exter. meae coll. 1, Lxx. Defective ברגלו cum punctis lect. plur. legunt codices mei 21, 341, 554, primo 715, ex Kenn. 160, seu Erfurt. 1, cum Keri ברגליו ad marg., ut notant Biblia Halensia. Puncta utriusque lectionis ac numeri exhibent mei 596, 701.

XV 19 למקומך *ad locum tuum* — ממקומך *a loco tuo*, cod. Kennic. 253, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Melius. In hoc versu multi codices, et commemoratae tres antiquae editiones pro אתנו alio synonimo legunt עמנו.

XV 20 על אשר *super quo* — לאשר *quo*, cod. Kenn. 253, meus 226, primo 663, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486. V. 21 כי אם *sed*. Keri כי *quia* in textu in Kennic. cod. 30, meis 13, primo 305, nunc 765, et in Prophetis Sonc. 1486.

XV 23 קול *voce* — בכי *fletu*, cod. Kenn. 149, 246, meus 226, Syrus, et Arabs. In cod. meo 211 primo suppletum בכי, sed rursus expunctum. Nonnulli בקול, ut Kenn. 150, 174, 251, mei 13, 716.

Ibid. את המדבר *desertum* — המדבר *deserti*, melius omisso את irregulari, quod sensum turbat, Kenn. codices 4, 70, 93, 144, 150, 174, 182, 201, 224, 246, 253, cod. mei 196, 226, 380, 440, 579, 627, 679, primo 2, nunc 20, 341, Biblia Soncinensia, Prophetae Sonc., Syrus, Chaldaeus, et Arabs. Cod. Kenn. 96 אל המדבר *ad desertum*, sed praefero דרך המדבר *viae deserti*.

XV 30 וראש לו *et caput ei* — וראשו *et caput ejus*, cod. Kenn. 253, Biblia Sonc., Prophetae Soncin. 1486.

Ibid. חפו *obtexerunt* — חפוי *obtectus*, cod. Kenn. 150, 174, mei 305, 380, 701, primo 737, et Prophetae Soncinenses.

XV 31 ודוד *et David* — לדוד *Davidi*, cod. Kenn. 155, 246, nunc meus 679, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Verum hae versiones copulam omnes praefigunt ולדוד *et Davidi*. Targum impressum sequitur lectionem communem, etsi aliam obtrudat latina versio, sed Targum ms. mei cod. 737 legit ולדוד איתחוה *Davidi autem nunciatum est*. Conf. Kimchi in h. l., et Michaëlis *Biblioth. or.* T. XIII p. 232.

Ibid. הגיד *nunciavit* — הוגד *nunciatum est*, cod. Kenn. 154, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Syrus et Arabs *nunciaverunt*. ודוד הגיד duplici mendo, inquit Houbigantius, pro ולדוד הגד *Davidi autem nunciatum est*, quod sane multo rectius, et contextui, lectionique veterum codicum et interpretum conformius.

XV 36 הנה *Ecce* — והנה *Ecce autem*, Kenn. cod. 30, 96, 154, 158, 182, 201, 224, 249, cod. mei 13, 380, 554, 663, 716, primo 20, 341, 440, 545, 596, nunc 765, Biblia Sonc., Prophetae Sonc., Syrus, Arabs, Targ. ms. mei 737.

XVI 2 ולהלחם. Lectio aperte mendosa, quam Keri emendat in והלחם *et panis*, sicque in textu legunt Kennic. cod. 2, 70, 112, 150, 168, 171, 174, 176, 226, 253, 614, ex meis 13, 20, 191, 196, 226, 341, 380, 554, 663, 701, 715, primo 545, 575, 737, 765, 789, Biblia Sonci-

nensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae Sonc. 1486. Conf. Houbig. in in h. l.. Ex Kennicottianis omissi 249, 250, 251 perperam producti.

XVI 10 כי יקלל *quia*, vel *quod maledicat* — כה יקלל *sic maledicat*. Kerì in textu paucissimi codices, videlicet Kenn. 30, primo 134, meus 688, primo 196 hispanus, Biblia Basil. utraque Hebraeo-Latina 1534, 1546, Lxx, Chaldaeus. In Kennicottianis qui hic producuntur, 246, 249, 250, 251, pro more confusum Kerì cum lectione textuali. Biblia antiqua in fol. sine anno et loco hic singularia legunt כָה. Alii codices, ut meus 380, habent כִי sine Kerì. Optimum tamen sensum fundit lectio textualis: *nam maledicet*, vel *maledicere debet, quia Dominus dixit illi, maledic*.

Ibid. וכי *et quia*. Copula, quam abesse jubent masorethae, deest in Kenn. cod. 70, 150, 173, 198, 251, nunc 154, primo in meis 196, 305, 737, nunc 341, in Bibliis Complutensibus, in Munsterianis 1534, 1546, in Lxx, Chaldaeo, Vulgato. Expungo Kennicottianos 246, 250. Cod. meus 440 primo, Syrus, et Arabs omittunt. Alii, ut meus 380, וכי cum punctis sine Kerì. Kenn. 154 וכה *et sic*, cui addendus ex ms. collatione 249, qui tamen habet ad marg. וכי ק׳.

XVI 12 בעוני *afflictionem meam*. Textualem scripturam retineo, quam legunt omnes veteres, et contextus postulat, et respuo masorethicam emendationem בעיני, quam nemo veterum habet, nec contextui est accommodata. Plene occurrit ab accentum et pausam, sed defective habent codices nonnulli et Biblia Munsteri 1534, 1546. Conf. Capell. *Crit. sacr.* p. 449, et Houbigantius, qui male de iniquitate interpretatur.

XVI 12 תחת קללתי *pro maledictione mea*, seu *mihi illata* — תחת קללתו *pro maledictione ejus*. Sic emendat marg. Kerì, sicque legunt in textu plurimi codices sive Kennicottiani, sive mei, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Veneta utraque 1518, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Munsteriana tria 1534, 1536, 1546, Plantiniana var. formae 1566, Witteberg. 1587, Amstelodamensia 1639, Prophetae Pisaurenses 1511, aliaeque editiones. Ita cod. Vatic. Lxx, et Targ.. Cod. Alex. et Vulgatus suffixum non exprimunt. Syrus et Arabs sequuntur Chediv.

XVI 13 לעמתו *ex adverso ejus* — מזה לעמתו *exhinc ex adverso ejus*, cod. Kenn. 253, primo mei 579, 663, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncinenses.

XVI 15 איש ישראל *vir Israel* — כל איש ישראל *omnis vir Israel*, cod. meus 191 primo, Lxx, Syrus, Arabs. Cod. Kenn. 93 haec verba omittit, ut Vulgatus, et cod. Alex. Lxx, et pro iis supplet אשר אתו *et omnis populus qui erat cum eo*. Sic correctum in meo 440, ac verba haec *qui erat cum eo* post העם addunt Syrus et Arabs. Vulgatus *omnis populus ejus*.

XVI 17 למה *quare* — ולמה *et quare*, cod. Kenn. 187, 249, 253, primo mei 579, 663, nunc 440, Bibl. Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486. Copulam nullus antiquorum interpretum legit.

XVI 18 Kerì לו in textu in quibusdam codicibus, et in Bibliis Soncinensibus, Complutensibus, in Prophet.

Sonc. 1486. Sed aperte mendosum est et eliminandum, ac vulgata lectio לא retinenda. Ibid. בחר *elegit*. Cod. Kenn. 224, primo meus 440 יבחר *elegerit*.

XVI 19 לפני אביך *coram patre tuo* — את אביך *patrem tuum*, cod. Kenn. 96, 201, 224, mei 211, 380, 440, 737, nunc 702, Vulg.. את ad marg. meus 663.

XVI 23 ישאל *interrogaret* — ישאל איש *interrogaret quispiam*, Kenn. cod. 4, 93, 112, 149, 150, 154, 174, 224, 226, 240, 253, 614, primo 175, forte 3, 171, cod. mei 13, 20, 191, 196, 226, 249, 341, 380, 554, 679, 701, 765, primo 305, 440, 575, 579, 596, 789, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae Sonc. 1486, Talmud Babylonic., Talm. Hieros., ac versiones omnes. Ita ad marg. Kerì. *Facile omitti potuit* איש, inquit Houbigantius, *prope* ישאל *ob similitudinem. Itaque restituendum* איש *ex veterum codicum fide et auctoritate, quamvis ad sententiam non necessarium. Nam* ישאל *posset converti* interrogaretur, *impersonaliter acceptum*. In nonnullis codicibus, ut primo in meis 545, 627, abest Kerì et lacuna.

XVII 6 אם אין *an non?* — ואם אין *an vero non?* cod. Kenn. 23, 30, 70, 112, 155, 182, 201, 225, 226, 227, 253, 614, primo 168, cod. mei 305, 380, 554, 596, 679, 688, 716, 737, primo 20, 21, 211, 440, 579, 663, 765, nunc 545, 701, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486, Leirenses 1494, Lxx, Syrus, Arabs. In cod. meo 187 primo suppletum ו, deinde abrasum.

XVII 9 באחד *in uno* — באחת foem. Kenn. cod. 2, 4, 22, 86, 99, 102, 154, 160, 187, 249, primo 128, cod. mei 3, 21, 174, 186, 196, 210, 226, 249, 295, 380, 512, 554, 579, 627, 663, 688, 701, 715, 716, 737, primo 20, 187, 211, 440, 545, 575, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, ad marg. Veneta utraque 1518, Prophetae Sonc. 1486. Kennicottianis addunt Biblia Halensia 375 primo, seu Erfurt. 5. Margo mei 210 אחד ק׳. Ken. 224, primo meus 440 pro בהם legunt להם.

XVII 11 על הים *super mari* — על שפת הים *super litore maris*, codex Kenn. 4, 93, 96, 150, 250, forte 94, ad marg. 246, cod. mei 1, 226, 341, 554, 716, 737, primo 545, 596, primo exter. 91 ex Lichtenstein. *Program.* p. 17. At nullus ex antiquis interpretibus additamentum hoc habet, nec Chaldaeus, quamvis in latina ejus versione exprimatur.

XVII 12 על האדמה *super terra* — על פני האדמה *super faciem terrae*, Ken. cod. 70, 187, 253, mei 295, 545, 663, primo 579, ad marg. 440, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486. Iterum nullus veterum פני. Ibid. גם אחד *etiam unus*. Cod. Kenn. 85, 154, meus 20, primo 545 עד אחד *usque ad unum*.

XVII 14 אל אבשלום *ad Absalom* — על אבשלום *super Absalom*, codex Kenn. 150, 246, 253, 614, mei 20, 604, 716, primo 579, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaur. 1517, Ven. bina anni 1518, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia tria Munsteri 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Plantiniana var. formae 1566, Veneta ejusdem anni, Veneta

1570, Veneta 1572, Wittebergensia 1587, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Genevensia 12. 1618, Veneta 1627, Ven. 12. 1635, Ven. 1639, Ven. 1690, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurens. utrique 1511, Thessalonicens. 1535. Conf. notae Michaëlis ac Norzii.

XVII 16 בעברות *in transitibus*. Marginalis lectio בערבות *in campestribus*, quam versiones omnes tuentur, in textu extat in plurimis codicibus, etiam hispanis ac masorethicis melioris notae, et in multis editionibus, in Bibliis Soncinensibus, Brixiensibus, Antiquis sine anno et loco, Venetis utrisque anni 1518, Venetis 1521, in Bibliis Rabbinicis 1525, in Basileensibus Munsteri 1534, 1536, 1546, in Hamburgensibus Hutteri 1587, Ven. 1678, in Mant. Norzii 1742, Liburnens. 1780, aliisque, item in Proph. Sonc., Leir., ac Pisaurens. utriusque editionis 1511.

XVII 19 על פני *super facie* — על פי *super os*, cod. Kenn. 150, 172, 182, 198, 614, primo 30, codices mei 575, primo 1, 20, 663, nunc 701, Talmud Babylonicum, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. » Masora hoc loco, notat Houbigantius, סבירין פי וקורין פני, conjiciunt פי, legunt פני. Emendatione hic locus indigebat potius, quam conjectura. Nam *superficies putei* nusquam legitur, contra saepe *os putei*. Conjecturam hanc ad marg. exhibent cod. mei 1, 3, 305, 346, 440, 512, 545, 604, 716, 784, 789 aliique, ac Biblia Ven. Rabb. 1525.

XVII 23 החמור *asinum* — חמורו *asinum suum*, cod. meus 545 primo, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. In Chaldaeo deest suffixum, quod latina ejus versio addit.

Ibid. אל עירו *ad civitatem suam* — ואל עירו *et ad civitatem suam*, Kenn. cod. 1, 23, 30, 86, 89, 96, 150, 154, 155, 158, 160, 168, 172, 174, 182, 187, 198, 201, 224, 246, 249, 250, 253, 601, primo 94, cod. mei 2, 21, 186, 196, 211, 226, 380, 440, 518, 554, 579, 596, 688, 701, 715, 716, 789, primo 20, 187, 305, nunc 341, 663, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno, et loco, Hamburgensia 1587, Nisseliana 1662, Prophetae Soncin. 1486, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs. Cod. meus 604 notat ad marg. in correcto exemplari legi ואל עירו, ac lectionem hanc ad marg. servant utraque Biblia Bombergiana 1518, et in Appendice Munsteriana 1536.

XVII 29 אמרו *dixerunt* — אמר *dixit*, cod. Kenn. 224 primo, ac Lxx.

XVIII 3 כי עתה *quia nunc* — כי אתה *quia tu*, cod. Kennic. 187, meus 305, Lxx, Vulgatus. » Legendum כי אתה, inquit Houbigantius, ut sit, *nam tu*, *sicut nos*, *decem millia*. Ita legunt Graeci, et Vulgatus, et apud Hexapla Symmachus. Nihil solidi affert Buxtorfius, cur עתה sit legendum. Nisi enim *tu* legitur, nulla persona in oratione relinqueretur, ad quam pertineat *decem millia*. Et planum est comparationem institui inter Davidem ceterosque ejus milites, ut אתה *tu* Davidem exhibeat, כמנו ceteros milites ». Cod. meus 380 כמוהו.

XVIII 12 שמרו מי *custodite*, *quis* — שמרו לי *custodite mihi*, cod. Kenn. 590

primo 112, מ sup. ras. 240, sup. ras. 598, ut videatur uterque, ac potissimum 240 primo legisse לי, ut legunt Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus. Lectio planior, quam impressae anteponere non dubitat Michaëlis in *Biblioth. or.* T. xiii p. 235. Kenn. 431, 614, et Arabs omittunt מי. R. Salomon Parchon in inedito Opusculo grammatico-critico, quod extat ad calcem Mechabberoth, reponit nostrum hunc versum inter loca scripturae abbreviata, subintelligens מי יגע *quis percusserit?*

Ibid. בנער באבשלום *in puerum, in Absalom* — בנער אבשלום *in puerum Absalom*, cod. Kennicott. 70, 250, prima manu mei 174, 249, 305, 737, ac versiones omnes, excepto Targum.

XVIII 13 בנפשו *in animam ejus* — בנפשי *in animam meam*, cod. Kenn. 1, 70, 89, 93, 112, 174, 176, 224, 253, 614, primo 3, 30, 173, cod. mei 13, 186, 196, 226, 663, 679, 701, 715, 765, primo 440, 596, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs, Kerì. Soli Lxx sequuntur Chediv.

XVIII 14 ויקח *et tulit* — ויקח יואב *et tulit Joab*, cod. Kenn. 250, Lxx, Syrus, Arabs.

XVIII 20 כן quod masora legendum praecipit, quamquam non scribatur, in textum inserunt codices nonnulli, etiam hispani, ut meus 765, ac Biblia Brixiensia. Alii legunt בן pro כן, et בן deletum est in eodem cod. hispano 765, ut sensus sit: *Hodie ne annunties, nam certe rex morietur*, ex dolore videlicet et afflictione. Idem fere sensus textus hodierni: *nam super filio rex morietur*, vel *moriturus est*.

XVIII 29 שלום *pax* — השלום *an pax?* Kenn. cod. 30, 96, 154, 158, 187, 201, 224, 249, 250, 251, 355, mei 2, primo 211, 440, nunc 663. Sed in Kenn. 249, 250, 251 deletum ה, teste ms. horum codicum collatione, idemque sensus. Kennicottianis adde 375 primo, seu Erfurt. 5. Versu praecedenti Biblia Soncinensia, ac Proph. Soncin. 1486 ordine inverso legunt יהוה אלהיך ברוך *Dominus Deus tuus benedictus*. Ex Kennicottianis codicibus hunc verborum ordinem servat solus 253 ex ipsis Bibliis, quibus recentior est, ut videtur, desumptus, ex meis 579, qui in singul. lectionibus saepe cum duabus illis Soncin. editionibus primariis conspirat.

XVIII 32 איבי *inimici* — כל איבי *omnes inimici*, cod. meus 663 primo, et Arabs.

XIX 3 על בנו *super filio suo* — על בנו אבשלום *super filio suo Absalom*, cod. Kennic. 253, primo mei 579, 663, Biblia Soncinensia, Proph. Sonc. 1486. Cod. Kennicott. 249, et Arabs על אבשלום *super Absalom*. Ceteri interpretes communi lectioni adhaerent.

XIX 4 במלחמה *in praelio* — מן המלחמה *de praelio*, cod. Kennic. 224, Syrus, Vulgatus.

XIX 5 קול *voce* — בקול cum ב praefixo cod. Kenn. 70, 182, 187, 195, 250, mei 380, primo 20, 545. Kennicottianis adde 145. Una tantum vice *Absalonis* nomen legunt cod. nonnulli, et Bibl. Munsteri 1536, sed veteres omnes bis.

XIX 6 הבית *domum* — הביתה *in domum*, cod. Kennic. 94, 154, 614, mei 380, primo 545, nunc 663, 701, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Cod.

meus 2 ad marg. 'הביתה ק, Kenn. 70 אל הבית.

XIX 8 עד עתה *usque nunc* — ועד עתה *et usque nunc*, Kenn. cod. 96, 150, 172, 176, 251, 253, ex mea collatione primo 475, cod. mei 13, 226, 346, 545, 579, 679, 688, 701, primo 20, 663, 737, Biblia Sonc., Prophetae Sonc. 1486, Leirenses 1494, Syrus, Arabs, Targum Leirense.

XIX 10 איבנו *inimici nostri* — איבינו *inimicorum nostrorum*, Kennic. cod. 1, 22, 23, 67, 70, 82, 84, 85, 86, 89, 90, 94, 100, 102, 112, 113, 114, 128, 130, 139, 144, 149, 150, 154, 155, 158, 162, 168, 172, 174, 175, 176, 178, 182, 187, 195, 210, 246, 253, 614, cod. mei 1, 2, 3, 4, 13, 20, 21, 186, 187, 191, 196, 210, 226, 249, 295, 304, 305, 319, 335, 341, 346, 380, 413, 440, 509, 512, 618, 539, 545, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 701, 715, 716, 737, 765, 782, 789, 827, nunc 211, exter. 1, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaur. 1517, Complutensia, Veneta utraque 1518, Veneta Rabbinica 1525, Ven. 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munst. tria 1534, 1536, 1546, Ven. 1544, Paris. Roberti Stephani in 16. Ven. 1551, Veneta 1563, Plantiniana 1566, Veneta 1566, Veneta Rabbinica 1568, Veneta 1570, Polyglotta Antwerpiensia, Veneta 1572, Antwerpiensia sine punctis 1573, Sanctandreana 1586, Hamburgensia 1587, Wittebergensia ejusdem anni, Hartmanniana 1595, Raphelengii 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Genevensia 1618, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Veneta 1635, Amstelodamensia 1639, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londinensia 1657, Nisseliana 1662, Veneta 1690, Ven. 1730, Mantuana 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737, quod vertit מיד בעלי דבבינו. Targ. impressum sing. lectionem sequitur, unde emendanda ejus versio latina. Kennic. codicibus adde 475 a me collatum. In codicum numero multi hispani accuratissimi, et sine haesitatione praeferenda lectio pluralis.

Id. איבנו *inimici nostri* — כל איבינו *omnium inimicorum nostrorum*, codex Kenn. 96, et Syrus. Alii codices pro מכף *de manu* legunt מכל *ab omnibus*, ut meus 20 primo, Lxx, et Arabs.

XIX 15 אל המלך *ad regem*. Addunt לאמר *dicentes*, cod. Kenn. 145 ex ms. codicis collatione a me suppletus, Lxx, Syrus, Vulgatus, et Arabs.

XIX 16 ללכת *ut iret* — לרדת *ut descenderet*, cod. Kenn. 172, 195, 224, primo 158, cod. mei 191, 305, 679, primo 2, 226, 440, Biblia Pisaurensia 1517, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Prophetae priores Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511. *In quibusdam editionibus antiquis scriptum est* לרדת, inquit Norzius, *sicque reperi in vetusto ms., sed collatis hispanicis exemplaribus vetustissimis, in iis inveni* ללכת, *et sic interpretatur Jonathan*. Nec aliter interpretantur reliqui interpretes.

XIX 22 לא יומת *non occidetur* — לא ימות *non morietur*, cod. Kennic. 93, 253, meus 579, Biblia Soncin., Prophetae Sonc. 1486, Syrus, Arabs.

XIX 23 בישראל *in Israel* — מישראל *ex Israel*, cod. Kenn. 614, Lxx, Arabs.

XIX 27 את המלך *cum rege* — אל המלך *ad regem*, Ken. cod. 82, 89, 100, 101, 112, 139, 149, 154, 155, 158, 168, 174, 176, 178, 201, 224, 227, 253, 254, 614, primo 1, nunc 173, forte 86, cod. mei 1, 2, 3, 20, 21, 187, 191, 196, 211, 226, 295, 304, 305, 335, 341, 346, 380, 413, 440, 512, 539, 545, 554, 576, 579, 596, 604, 627, 679, 688, 715, 716, 737, 789, 827, primo 701, 765, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta utraque 1518, utraque Munsteriana Hebraeo-Latina 1534, 1546, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utriusque editionis 1511, Thessalon. 1535. Lectio optimorum codicum et editionum auctoritate confirmata, sed praesidio destituta veterum interpretum. Kennicottianis adde 145.

XIX 29 כל *omnis* — בכל *in omni*, cod. Kenn. 23, 86, 187, 198, 249, 614, forte 154, nunc 176, mei 191, primo 579, nunc 335, Proph. Sonc. 1486. Kennicottianis iterum adde 145.

XIX 32 את בירדן *Jordanem*. Deest את irregulare in Kenn. cod. 195, 224, in meis 380, primo 440, 575 hispano. Multi codices, et antiquae nonnullae editiones, ut Biblia Soncin., Brixiensia, Complutensia, Prophetae Sonc., habent in textu הירדן, quod hic legendum praecipiunt masorethae.

XIX 33 בשִׁבְתּוֹ *in residentia ejus* — בשבתו cum *sceva* sub *beth* posteriori, et infinit., *quum sederet ipse*, vel *moraretur*, cod. mei 211, 226, 380, 440, 579, 701, 715, 737, primo 2, 604, Biblia Soncinensia, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Sic legendum juxta Houbigantium. Defective בשבתו legunt Kenn. cod. 2, 30, 70, 89, 93, 94, 96, 114, 150, 154, 158, 160, 168, 172, 174, 187, 195, 224, 249, 253, 614, cod. mei 3, 20, 191, 509, 512, 554, 575, 663, 688, primo 545, 789, nunc 627, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486, Pisaurenses 1511, Thessalon. 1535. Alii codices legunt בשֵׂיבָתוֹ cum *tzere*, *in canitie ejus*. Sic mei 186, et 295 hispanus, optimo ac cohaerenti sensu, qui arridet doctissimo Michaëlis in *Biblioth. or.* T. XIII p. 235, sed quem nullus veterum interpretum refert. Biblia Veneta 1570 notant esse sicut בישיבתו.

XIX 35 את המלך *cum rege* — אל המלך *ad regem*, cod. Kenn. 1, 30, 93, 150, 155, 187, 250, nunc 70, cod. mei 20, 305, 380, 518, 554, 595, 737, primo 2, 789. Veteres omnes *cum*. Kennicott. 201, ac meus 440 עם.

XIX 36 אם אשמע *si audiam* — ואם *et si audiam*, cod. Kenn. 2, 30, 150, 154, 224, 253, primo 168, cod. mei 3, 191, 305, 512, 554, 596, 701, 715, primo 211, 440, 579, 604, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486.

XIX 37 את המלך *cum rege* — את אדני המלך *cum domino meo rege*, codex meus 20 primo, ac Syrus. Exter. 2 לפני המלך *ante regem*.

XIX 41 וכמהן et Chimhan — וכמהם et Chimham, cod. Kenn. 4, 70, 85, 174, meus 226, primo 440, 663, 380, et Lxx. Ita nomen hoc bis sup. scribitur, vers. 38 et 39. Concinunt Syrus, et Arabs, sed corrupte *Bemham*. Mendosa lat. versio Chaldaei.

Ib. ויעבירו et traduxerunt — העבירו traduxerunt. Kerì in textu Kenn. cod. 70, 150, 174, 176, 253, nunc 614, forte 154, cod. mei 13, 226, 663, 679, 701, 715, 737, 765, primo 20, 305, 575, 579, 596, nunc 210, Biblia Sonc., Brixiensia, Pisaurensia 1517, Complutensia, Basileensia Hebraeo-Lat. 1534, 1546, Prophetae Soncin. 1486, Pisaur. 1511, Thessalonicenses 1535. Sed sine necessitate, inquit Capellus *Crit. sacr.* pag. 312, cum legi possit integro sensu ויעבירו. Expungendi in Kenn. Bibliis 246, 249, 250, 251 perperam producti. Multi cod. defective ויעברו, etiam hispani, ut mei 4, 187, 413, 539, 576. Ita correctum in 575, et 782 et ipsis hispanis. Ita Biblia Antiqua in fol. ex hisp. codicibus deprompta, ac Mant. Norzii 1742 ad eosdem hispanos codices correcta.

XX 1 נחלה לנו *haereditas nobis*. Deest לנו in Kenn. cod. 70, 182, 252, primo in meis 2, 579, 663, 789, in Prophetis Soncin. 1486, Syro, Vulg., et Arabe.

XX 3 ואליהם et ad eos — ואליהן et ad eas, cod. Kenn. 253, primo 96, mei 20, 579, 679, 701, primo 596, Biblia Soncin., Biblia Brix., Prophetae Soncin. 1486, favetque analogia, sed praecedit duplex generis enallage. Ibid. אלמנות *viduitas*. Cod. Kenn. 145, seu Argentoratensis, quem hic suppleo ex ms. Oberlini collatione, legit באלמנות *in viduitate*.

XX 6 אתה קח *tu sume* — עתה קח *nunc sume*, cod. Kenn. 149, 150, 246, 253, codices mei 554, 663, primo 211, 545, 579, 827, nunc 789, Biblia Sonc., Prophetae Sonc., et Lxx. Codex meus 211 primo, et Kenn. 145 hic a Kennicotto omissus legunt ועתה *nunc ergo*. Vulgatus *tolle igitur*. Meus 575 primo, ac Kenn. 251 ואתה *et tu*. Margo cod. mei 319: *alii codices* עתה, utrumque tandem אתה עתה 688. Kenn. 153 addit לך *tibi*, quod pariter supplent ms. Alex. Lxx, Syrus, et Arabs.

Ibid. עינו *oculum nostrum* — עינינו *oculos nostros*, Kenn. cod. 1, 4, 23, 30, 70, 84, 85, 86, 89, 94, 96, 101, 102, 139, 144, 150, 153, 154, 155, 158, 160, 174, 175, 176, 182, 195, 198, 210, 224, 225, 226, 227, 228, 242, 253, 614, primo 82, 128, forte 2, 93, 134, cod. mei 2, 4, 13, 20, 174, 187, 191, 210, 226, 249, 295, 319, 335, 380, 509, 554, 579, 663, 679, 688, 701, 715, 765, primo 21, 211, 305, 341, 440, 518, 545, 575, 596, 627, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta 1766, Prophetae priores Sonc. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique anni 1511, Lxx, Syrus, et Arabs. Ita cod. Kenn. 375, seu Erfurt. 5 primo ex Bibliis Halensibus, ad marginem Bibl. Bombergiana utraque 1518, non in textu, ut innuunt Biblia Halensia, in Appendice Munsteriana 1536. Prophetae Thessalonicenses 1535 asteriscum hic exhibent ad indigitandam vel variam hanc lectionem, vel ejus Kerì. Hoc

idem faciunt Polyglotta Londinensia. Extant editiones, quae notant ad marginem חסר י׳ *deficit jod*, ut Biblia Plantiniana 8. 1566, Wittebergensia 1587, Lombrosana 1639. A Plantinianis in 8. non puto differre editionem Plantin. in 4. ejusdem anni, quam parum accurate citat Henricus Michaëlis ad h. l., ac si nostram hanc lectionem haberet in textu. In plur. vocabulum hoc producit etiam in inedito suo Comm. cod. mei 255 R. Joseph Kara.

XX 14 ויקלהו. Recta textus emendatio, quam nobis offert marg. Keri, ויקהלו *et congregati sunt*, in textu ipso multorum codicum occurrit, et in quibusdam antiquis editionibus, ut Bibliis Sonc., Brixiensibus, Complutensibus, ac Munsterianis Hebraeo-Latinis.

XX 20 חלילה *absit*. Una tantum vice in nonnullis cod., in Syro, et Arabe.

XX 21 בדוד *in Davidem* — דוד *Davidem*, Kennic. cod. 4, 70, 168, primo mei 13, 575, Syrus, Vulg.

XX 22 כל *omnem*. Deest in cod. Kenn. 242, nunc 93, prima manu in meis 579, 679, nunc 380, 663, in Bibliis Soncin., in Brixiensibus, in Prophet. Sonc. 1486, sed exprimunt omnes interpretes.

XX 24 ואדרם *et Adoram* — ואדונירם *et Adoniram*, cod. Kennic. 150, Lxx, Syrus, Arabs. V. I Reg. IV 6, et Michaëlis *Biblioth. or.* T. XIII p. 237.

XXI 4 לי *mihi*. Apertum mendum, quod corrigit margin. Keri, et Keri in textu habent codices nonnulli, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Munsteriana 1534, 1546, Prophetae Soncin. 1486. Ex Kennicottianis dele 246, 249, 250, 251 pro more male ad textualem lectionem translatos.

XXI 7 על שבעת *super jusjurandum* — ועל *et super jusjurandum*, cod. Kenn. 174, 253, mei 679, primo 20, 440, 579, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486.

XXI 8 מיכל *Michal* — מרב *Merab*, cod. Kenn. 250, ac 198, sed hic plene מירב, et ille prima manu ex ms. codicis collatione, quam habeo ad manus. » Legendum omnino videtur *Merab*, inquit Capellus *Crit. sacr.* pag. 993, non vero *Michal*. Nam Michal Paltieli nupsit, non Hadrieli II Sam. III 15, Merab autem Hadrieli I Sam. XVIII 19. Deinde Michal dicitur nullos habuisse liberos ad diem usque mortis suae ». Conf. Scharfenbergius in h. l. Lxx et Vulgatus *Michol*, sed Syrus et Arabs *Nedab*, proculdubio ex vitiosa corruptaque scriptione *Merab*. Chaldaeus utramque lectionem connectit, et nodum dissolvit בני מרב דרביאת מיכל *filios Merab, quos educaverat Michal*.

Ibidem לעדריאל *Adrieli* — לעזריאל *Azrieli*, cod. Ken. 96, meus 701, primo 440, Syrus et Arabs. Lxx *Azdrieli*.

XXI 9 בראשנים *in primis* — בראשנה *in principio*, cod. Kenn. 93, 150, 154, 226 marg., nunc 4, primo 250, non forte, ut notat Kennicottus. Ita meus 440 primo, nunc 663, ad marg., seu cum Keri בראשנה 2, 380.

Ibidem תחלת *initium* — בתחלת *sub initium*, Kenn. cod. 150, 174, 176, 210, 224, 253, primo 113, codic. mei 13, 20, 174, 191, 226, 341, primo 440, 575, 579, 701, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Munsteri bina 1534, 1546, ac Prophetae Soncin. 1486. Ita Keri, quod sistunt ad margin. Kennic. 246,

249, 250, 251, unde ex ceterorum numero eliminandi.

XXI 12 בעלי יבש *civibus Jabes*. Praeponunt כל *omnibus* ex prima manu cod. mei 579, 663, Biblia Soncinensia, ac Prophetae Sonc. 1486, quorum editores codices illos tum hic, tum alibi saepe videntur exscripsisse. Keri שמה, et פלשתים in quibusdam codicibus, et editionibus in textu.

XXI 14 וידונתן *et Jonathanis* — ואת עצמות ידונתן *et ossa Jonathanis*, cod. Kenn. 150, 253, cod. mei 715, primo 545, 554, 579, 663, Bibl. Soncinensia, Prophetae Soncin., Lxx, Syrus, Arabs. Mendosa lat. versio Chaldaei.

Ibid. כל *omnia* — ככל *secundum omnia*, Kenn. cod. 30, 84, 85, 99, 150, 154, 160, 187, 195, 201, 225, 250, 251, primo 3, nunc 224, forte 128, codices mei 4, 21, 226, 305, 346, 679, 688, 701, primo 20, 545, nunc 440, 554, 604, exter. meae collat. 2, Biblia Pisaurensia 1517, Veneta utraque anni 1518, Veneta 1521, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basil. tria 1534, 1536, 1546, Parisiensia Roberti Stephani in 4. et 16., Sanctandreana 1586, Hamburgensia 1587, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Ven. 1647, Nisseliana 1662, Veneta 1678, Ven. 1690, Veneta 1730, Veneta 1739, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511. Versiones omnes כל.

XXI 17 למלחמה *ad bellum* — במלחמה *in bellum*, cod. Kenn. 23, 96, 112, 139, 172, 174, 175, 195, 198, 201, 246, 614, primo 85, et ut videtur, 93, codices mei 2, 211, 226, 295, 380, 440, 627, 663, 688, 716, primo 20, 305, Bibl. Pisaurensia 1517, Veneta utraque anni 1518, Basileensia bina 1534, 1546, Wittebergensia 1587, Hartmann. 1595, Veneta Lombrosi 1639, Nissel. 1662, Prophetae priores Pisaur. utrique 1511, ac Thessalonicenses 1535.

XXI 18 בגב *in Gob* — בנב, vel plene בנוב *in Nob*, cod. Kenn. 4, 30, 70, 85, 89, 96, 114, 150, 160, 210, 224, 227, 246, 249, 250, 253, 614, videtur 113, cod. mei 4, 20, 174, 196, 226, 305, 319, 380, 440, 512, 554, 579, 627, 679, 701, 789, primo 187, 211, 575, 596, 827, exter. 1 primo, Biblia Soncinensia, Veneta bina 1518, Veneta 1521, Wittebergensia 1587, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1647, Veneta 1678, Prophetae Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Targ. Leirense. Margo Bibliorum Ven. 1690, et 1730 notat utrobique legendum hoc nomen cum *ghimel*, et sic legunt antiqui omnes interpretes.

XXI 19 ותהי *Et fuit adhuc bellum* — ויהי אחרי כן ותהי *Et accidit post haec quod fuerit aliud bellum*, cod. Kennic. 253, primo mei 579, 663, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486. Additamentum, quod nulla antiqua versio exhibet.

Ibid. בגוב *in Gob* — בנוב *in Nob*, Kenn. cod. 4, 30, 70, 85, 96, 113, 150, 160, 210, 224, 240, 246, 250, 601, cod. mei 4, 20, 174, 191, 196, 226, 319, 380, 440, 554, 579, 627, 679, 701, 789, primo 187, 211, 305, 575, 827, Biblia Soncin. 1488, Veneta 1613, Veneta 1647, Veneta 1678, Prophetae Son-

cin. 1486, Thessalonicenses 1535. Sed veteres, excepto Syro et Arabe, qui non exprimunt, communem lectionem omnes sequuntur. Ib. יערי *Jaharì*. Cod. Kenn. 253, meus 579 primo, Biblia Soncin., ac Prophetae Soncin. יערה *Jaharà*. Versu 21 Keri שמעה *Simha* in textu habent aliqui codices, Bibl. Soncin., Brixiensia, Complutensia, Proph. Soncin., Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Soli LXX sequuntur Chediv.

Ibid. את גלית *Goliath*. In loco parallelo I Chron. XX 5 legitur אחי גלית *fratrem Goliath*, multo rectius, nec enim Elchanan, sed David Goliam occiderat. Ut locum concilient, nonnulli ellipsim agnoscunt vocabuli אחי, et R. Salomon Parchon in opusculo grammatico ad calcem inediti ejus *Mechabberoth* apud me extantis, refert nostrum hunc versum inter loca scripturae abbreviata, in quibus aliquid necessario subintelligitur a sacro scriptore. את גלית הגתי פ׳ את אחי גלית » *Goliath Gittaeum* expone *fratrem Goliae Gittaei*, quia Goliath David occidit eum ». Alii Elchanan David esse volunt, et ita vertit Jonathan. Alii aliter exponunt. Vide Poli *Synopsim* ad h. l.. Ego verosimilius puto cum Capello *Crit. sacr.* p. 81, et Kennicotto *Diss. I sup. rat. T. H.* pag. 65, et II p. 309 primam Samuelis lectionem fuisse אחי, ut in Chronicis, deinde librariorum negligentia leviori facta affinis litterae mutatione factum את, quo nihil facilius, aut in sacris cod. frequentius. Sed hujus lectionis, quam facit Chronicorum auctoritas et historiae veritas, ut veriorem ac praeferendam putem, nulla supersunt in mss. codicibus, quos aetas ad nos demandavit, vestigia, nulla, quod mireris, in antiquis interpretibus. Solus Kennicottianus 149 omittit את גלית, seu Goliae nomen, meus 196 prima manu בית, quod in Chronicis desideratur, ubi pro בית הלחמי *Bethlehemita* legitur לחמי *Lachmi*, nomen sive proprium, sive ex priori illo contractum. Ac לחמי sine praefixo ה, ut in Chronicis, legit Kenn. 597.

XXII 1 מכף כל *a manu omnium* — מכל *ab omnibus*, cod. Kenn. 95, 224, Arabs.

Ibid. ומכף *et de vola* — ומיד *et de manu*, cod. Kennic. 210, primo 297, cod. mei 197, 407, 483, 507, primo 198, Pentat. CPolitani 1505, et 1522 in Aphr., Biblia Veneta 1518, ad marg., et locus parall. Psalmi XVIII. Varietatem, quae intercedit inter Samuelis librum ac Psal. XVIII, repetit R. Raphaël Rabenius a diversitate rythmi, et contra Garofalum, qui putat Psalmum ex Samuele descriptum, arbitratur Davidis autographum in Psalmis servari, unde in Samuelis librum translatum. V. *Squarcio di lettera del dottor Bernabò Scacchi* pag. 50.

XXII 2 יהוה *Dominus* — ירוה ארחמך *Domine, diligam te*, codex meus 814 primo, seu sine punct., Syrus, Arabs, ac locus parall. Psalmi.

XXII 5 משברי *fluctus* — חבלי *dolores*, cod. Kenn. 30, 95, 294, primo mei 262, 419, 486, Syrus, Chaldaeus, Arabs, ac Psal. XVIII. Communem tamen lectionem vindicat Mentzel *Observ. crit. in T. Heb. Spec. I* p. 17. Quidam codices ונחלי, ut in Psalmo.

XXII 7 אקרא 2° *clamabo* — אשוע cod. Kennicott. 19, ac Psalmus XVIII. Praeferunt Houbigantius, ac Mentzel cit. l., ne verbum, quod in mem-

bro priori est, iterum in posteriori recurrat.

Ib. ושועתי *et clamor meus* — ושועתי לפניו תבא *et clamor meus in conspectu ejus veniet*, cod. Kenn. 93, Syrus, ac Psal. XVIII. Conf. Kennic. *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 348.

XXII 8 ותגעש *Et commota est*. Praefero lectionem textualem marginali Kerì ויתגעש, vel si mavis legere in hithpahel, legendum in foem., servata generis analogia ותתגעש, ut legunt Kenn. cod. 18, 76, 107, 136, 150, 154, 181, 187, 196, quibus addendus 145, ex meis 7, 16, 198, 240, 262, 502, 594, 597, 721, 722, primo 419, 443, nunc 585, ext. 33, 124, nunc 123, Pent. Brix. 1492 in Apht. Conf. Houbig. et Tentzel cit. l. p. 20. Alii codices vel nullum servant marg. Kerì, vel si servant, legunt ותגעש sine lacuna, et cum punctis suis, non cum punctis Kerì, et quidem etiam hispani, ut ex meis 196, 304, 335, 627, 765, et antiquae nonnullae editiones ex hisp. codicibus haustae. Alii Kerì ipsum in textu habent, quos sequuntur Bibl. Complutensia, ac Nisselii.

Ibid. מוסדות *fundamenta* — ומוסדות *et fundamenta*, cod. Kenn. 60, 108, 111, 181, 187, 240, cod. mei 4, 20, 233, 346, 373, 802, 850, nunc 555, LXX, Syrus, Arabs, Targ. codicis Britannici 1861 apud Kennic. *Diss. II sup. rat. T. H.* p. 180. Ita Psal. XVIII, sed masc. ומוסדי. Masc. מוסדי Kenn. 224.

Ibid. השמים *caelorum* — הרים *montium*, codex meus 405, primo 262, Syrus, Vulgatus, Arabs, Psal. XVIII. In 405 communis lectio supra apposita, non deleta textuali.

XXII 11 וירא *et visus est* — וידא *et volitat*, Kenn. cod. 56, 84, 109, 149, 151, 176, 199, 200, 206, 218, 237, 253, 337, 348, 367, 368, 375, 380, 383, 390, 435, 436 marg., 476, 486, 487, 488, 507, 519, 526, 536, 541, 571, 587, 615, 618, primo 107, 209, 211, 251, 335, 357, 384, 490, 590, 597, 607, forte 76, 80, 158, 560, 606, cod. mei 6, 13, 16, 20, 21, 61, 63, 174, 197, 262, 264, 305, 373, 407, 420, 440, 443, 486, 543, 555, 596, 606, 648, 679, 700, 701, 802, 825, primo 230, 267, 535, 579, 585, 597, 604, 721, videtur 211, primo 440, Biblia Sonc., Brixiensia, Machaz. Sonc. 1486, Machaz. aliud Sonc. sec. XV, Syr., ac locus parall. Psalmi. Ita masora ad marg. cod. ext. 23, et ex orationis etiam nexu variam hanc lectionem meliorem tuentur Capellus *Crit. sacr.* p. 80, et Mentzel *Observ. crit.* p. 22. Vulgatus, Chald., et Arabs aliter vertunt, LXX communem lectionem sequuntur.

XXII 12 חשך *tenebras* — חשך סתרו *tenebras latibulum suum*, cod. Kennic. 109, 125, Machazor Soncin. 1486, Machazor aliud Sonc. sec. XV, LXX, Syrus, Arabs, Psalm. XVIII. Ac סתרו omissum hic putat Houbigantius, et necessarium, ut respondeat סכתו membri posterioris, quod pro סכות legi vult.

Ibid. סכות *tabernacula* — סכו, vel סכו defective cum *kibbutz*, *tabernaculum suum*, cod. Kenn. 95, 150, 151, ex meis 594, 597, primo 191, 419, nunc 443, exter. 123 primo, LXX, Syrus, et Arabs. Ita locus parall. Psal., sed forma foem. סכתו, ex quo, transposito ו, videtur factum hodiernum סכות.

XXII 15 ויהמם *et contrivit*, vel *conturbavit eos*. Masorethae ponunt hic Keri ויהם, omisso suffixo. At vero hanc eorum emendationem damnant veteres omnes interpretes, qui illud exprimunt, ac locus parall. Psalmi, ubi habetur Chediv. Codices, et antiquae nonnullae editiones, quae eam exhibent in textu, solum Keri videntur secutae, non auctoritatem codicum. Conf. Houbig.

XXII 16 ים *maris* — מים *aquarum*, cod. Kenn. 173, Syrus, Arabs, Psal. parall. XVIII. Lectio, quam commodiorem et usitatiorem judicat Capellus *Crit. sacr.* p. 64. In cod. meo 197 deleta ante *jod* littera, vel מ, vel ה.

Ibid. בגערת *in increpatione* — מגערת *ab increpatione*, cod. Kenn. 95, 107, 109, 136, cod. mei 198, 407, 443, 594, primo 2, 262, 555, 585, 596, exter. 123, Syrus, Vulgatus, Arabs, ac Psalm. XVIII. Melius Houbigantii judicio, quia sequitur מנשמת *ex spiritu*.

XXII 17 ישלח *Mittet* — ישלח יהוה *Mittet Dominus*, cod. meus 440 primo. Arabs supplet العلي *altissimus*.

XXII 18 משנאי *ab osoribus meis* — ומשנאי *et ab osoribus meis*, Kenn. cod. 18, 50, 93, 108, 109, 110, 136, 150, 170, 174, 196, 223, primo 128, 294, cod. mei 11, 16, 198, 233, 264, 476, 562, 594, 597, 648, 850, primo 2, 187, 191, 262, 405, 443, 545, 674, nunc 61, 701, 765, exteri 123, 124. In meo 305 secunda manu additum ו, sed rursus deletum. Accedit Pent. Pragensis 1518 ex Lilienthalio, Machazor Hamburgense 1536, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 11, 405, ac locus parallelus Psalmi.

XXII 19 משען *fulcrum* — למשען *in fulcrum*, cod. Kennic. 1, 2, 4, 18, 19, 30, 56, 70, 93, 95, 96, 107, 108, 109, 136, 150, 182, 187, 201, 210, 223, 224, 240, 252, 309, 375, primo 82, cod. mei 16, 20, 198, 226, 233, 248, 264, 295, 297, 332, 380, 384, 440, 443, 476, 486, 545, 547, 555, 562, 579, 594, 597, 679, 701, 716, 721, 802, 850, 851, 868, primo 2, 11, 191, 211, 262, 305, 345, 419, 585, 596, 604, 674, nunc 230, 663, exter. 33, primo 123, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, Pent. Prag. 1518, Machazor Hamburg 1536, ac locus parall. Psalmi XVIII. Kennicottianis accedit ex ms. Oberlini collat. 145, variamque hanc lectionem sistunt etiam ad marg. utraque Biblia Bombergiana. Etsi autem ad sensum necessarium ל non sit, ad metrum tamen necessarium videtur Capello *Crit. sacr.* p. 63, proptereaque vel male omissum, vel male additum.

XXII 21 כצדקתי *secundum justitiam meam* — כצדקי forma foem., cod. Kenn. 60, mei 63, 814, primo 211, 226, 407, Machazor Sonc. 1486, Machazor aliud Sonc. sine anno et loco, ac Psal. XVIII.

XXII 23 אסור *recedam* — אסיר *amovebo*. Ita correctum in cod. meo hisp. 850, ut legunt Syrus, Vulgatus, ac Psalmus XVIII. *Cum lectio textus Psalmi majorem veri speciem praeseferat, quam altera, conjicimus librarium textus Samuelis pro* אסיר *scripsisse* אסור, inquit Vogelius in Notis ad Capelli *Crit. sacr.* p. 50. Keri משפטיו *judicia ejus* non pauci codices in textu, Biblia Brix., Complutensia, Munsteri omnia, Plantiniana.

Ibid. ממנה *ab ea* — ממני *a me*, Kenn. cod. 206, 244, 452, primo 612, forte 250, 564, cod. mei 63, 679, Machazor Sonc. 1486, Machazor aliud Sonc. sec. xv, Syrus, Vulgatus. Locus parall. Psalmi ita etiam legit, sed alia forma מני, sicque videtur primo legisse cod. meus 850 hispanus.

Idem ממנה *ab ea* — ממנו *ab eo*, videlicet Deo, cod. Kenn. 162 marg., 225, 367, codices mei 174, primo 543, 596, 827. Melius et contextui conformius.

XXII 25 עיניו *oculorum ejus* — עיני *oculorum meorum*, cod. Kenn. 19, 30, 96, 150, 181, 210, 251, 294, nunc 665, cod. mei 233, 240, 543, 562, 585, 597, 679, 851, primo 419, 476, 594. Sed alia lectio melior, eamque tuentur omnes versiones, et Psalmus xviiI.

XXII 26 עם גבור *cum forti* — ועם גבור *et cum forti*, cod. Kenn. 30, 108, 174, cod. mei 4, 20, 233, 405, 420, 502, 700, 850, primo 196, 543, 545, 579, 674, 868, nunc 6, 440, 721, ext. 123, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Vulgatus.

Id. עם גבור *cum forti* — עם גֶּבֶר *cum viro*. Ita nomen hoc cum duplici *segol* cod. meus 264 in Apht., ut vertunt Lxx, Syrus, et Arabs. Idem habet cod. meus 63, ac Psalmus parall. xviiI, sed alia forma גְּבַר cum *sceva*, ac *patach*. Lectio quam praefert Capellus *Crit. sacr.* p. 66 ac 729, et Vogelius Not. ad Capell. T. I p. 54. Ac Capelli conjecturam reliquis graviorem et anteponendam existimat Scharfenbergius in Notis ad posteriorem locum. Omitto codices nonnullos, qui legunt גבר defective.

XXII 27 תתבר *purus eris*. Codices Kennic. 93, 224, 253 תתברר, ut in loco parall. Psalmi. Item pro תתפל, cod. Kenn. 150, meus 20 תתפתל, ut in Psalmo. Utraque lectio Capelli judicio melior magisque analoga. V. *Crit. sacr.* pag. 67.

XXII 29 נירי *lucerna mea* — תאיר נרי *illuminabis lucernam meam*, codices Kennic. 93, 250, 425, 526, 536, 607, 632, nunc 70, mei 486, 614, primo 260, 345, 405, 502, Syrus, Arabs, ac Psalmus parall. xviiI. Sic etiam Kennic. 1, 18, 366, sed illi omittunt sequens יהוה, hic praeponit. Conf. Houbig.. Graecos etiam codices nonnullos legere hic φωτιεῖς λύχνον μου, ut in Psalmis, notat Nobilius ad h. l. in *V. T. sec. LXX* Romae edito an. 1588.

Ibid. ויהוה *et Dominus* — ויהוה אלהי *et Dominus Deus meus*, codex meus 405 primo, et Syrus.

XXII 30 באלהי *in Deo meo* — ובאלהי *et in Deo meo*, Kenn. codices 18, 19, 30, 85, 95, 150, 158, 174, 177, 181, 195, 201, 223, 226, 228, 294, 665, nunc 225, cod. mei 4, 21, 63, 191, 198, 226, 233, 248, 267, 346, 373, 380, 384, 413, 419, 502, 543, 554, 562, 579, 594, 597, 648, 662, 674, 700, 814, 850, primo 196, 197, 262, 264, 265, 345, 405, 585, 596, 614, 721, nunc 6, 61, 230, 440, 486, 701, 827, ext. 33, 123, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, Pent. antiquus membr. in 4. sec. xv, Machazor Sonc. 1486, Machaz. aliud Sonc. sec. xv, Machaz. Hamb. 1536,

Lxx, Syrus, Chaldaeus, ac locus Psalmi parallelus.

XXII 32 מבלעדי אלהינו *praeter Deum nostrum* — זולתי אלהינו id. mutato adverbio, cod. Kenn. 70, 93, 96, 149, 200, 253, cod. mei 233, 380, 405, 543, 545, 614, primo 197, 211, 226, 305, 502, 579, Biblia Soncinensia, Prophetae Sonc., ac locus parall. Psalmi.

XXII 33 Keri דרכי in textu habent plures codices, Biblia Soncin., Prophetae Pisaur. 1511, ac versiones omnes. Hoc idem de רגלי vers. 34. Utrumque praeferendum, et sic legit Psal. xviii. Alii codices in textu דרכו cum *cholem*.

XXII 36 וענתך *et mansuetudo tua* — ועֲנותך melius, ut in Psalmo xviii, et cum iisdem vocalibus legunt cod. mei 253, 260; 405, 614, 700, 850, primo 197, Biblia Soncinensia, Machazor Sonc. 1486, Machaz. aliud Soncin. sec. xv. Multi codices plene ועַנותך, et ex Kennicottianis, qui hic producuntur, verosimile est nonnullos habere etiam puncta lectionis Psalmi.

XXII 38 ואשמידם *et conteram illos* — ואשיגם *et apprehendam illos*, cod. Kennic. 111, 181, nunc 224, cod. mei 21, 721, 814, primo 226, Syrus, Arabs.

XXII 39 ויפלו *et cadent* — יפלו *cadent*, cod. Kenn. 30, 198, Vulg., ac locus Psalmi parallelus.

XXII 42 ישעו *respicient* — ישועו *clamabunt*, cod. meus 596 primo, ac Psal. xviii. ע sup. ras. meus 262, ut forte sic ex prima manu legerit. V. Michaëlis *Biblioth. or.* T. xiii.

XXII 43 אדקם *comminuam eos* — אריקם *extenuabo illos*, Kenn. cod. 56, 240, 307, 337, 355, 474, 486, 531, 560, forte 1, cod. mei 197, 226, 233, 253, 262, 297, 384, 554, 594, 606, 679, 825, 851, ac locus parall. Psalmi. Sic etiam, sed defective ארקם Kenn. 446, mei 319, 627, primo 701. Vide Michaël. *Biblioth. or.* T. xiii p. 246.

XXII 44 עמי *populi mei* — עמים *populorum*, cod. Kenn. 150, mei 21, 594, 701, Lxx. Multi codices notant ad marg. scribarum conjecturam hic עמי esse pro עמים, vel tria conjici עמים. Sic ex meis 1, 2, 7, 295, 305, 341, 440, 518, 579, 604, 674, 722, aliique, et ex Kenn. 224, teste Lilienthalio.

Ibidem תשמרני *custodies me* — תשימני *constitues me*, codex meus 614 nunc, Syrus, Arabs, Psalmus xviii.

Idem עמי *populi mei* — עם *populi*, cod. mei 20, primo 226, 260, 419, 585, Pent. antiquus membr. in 4. sec. xv in Apht., Syrus, Chaldaeus, Arabs. Ita in loco parall. Psalmi. Capellus *Crit. sacr.* p. 70 conjicit legendum עִמי cum *chirech* et adverb. *mecum*.

XXII 45 לשמוע אזן *ad audire aure* — לְשֵׁמַע אזן *ad famam*, vel *auditionem auris*, cod. mei 63, 260, 264, 373, 594, 614, 627, 679, 814, 850, primo 2, 305, 502, nunc 230, Machazor Soncin. 1486, Machazor aliud Soncin. sec. xv, ac locus parall. Psalmi. Plurimi codices defective לשמע. Exter. 124 יכחשו.

XXII 46 ויחגרו *et cingent* — ויחרגו *et egressi sunt*, cod. Kennic. 19, ac Psal. xviii. Praefert Capellus p. 72.

XXII 47 צור *rupes*. Deest in Kenn. cod. 107, 174, 242, 253, in meis 380, 486, primo 253, 373, 579, nunc 663, in Bibliis Soncinensibus, in

Syro et Arabe, nec legit locus parallelus Psalmi. Cod. meus 240 pro ישעי *salutis meae* primo מחסי *refugii mei*.

XXII 49 מאיש *a viro* — ומאיש *et a viro*, cod. Kenn. 30, 56, 96, 111, 150, 155, 158, 187, 191, 244, 294, 309, mei 20, 211, 248, 380, 543, 585, 594, primo 262, 674, nunc 440, 663, 721, exter. 123, Syrus. Sed deest copula in Psalmis.

XXII 51 מגדיל *magnificans*. Kerì מגדול *turris* in plures mss. codices, et nonnullas antiquas editiones irrepsit. Sed major ac melior cod. pars legit מגדיל, et sic vertunt versiones omnes, non excepta Chaldaea. Ex Kennicottianis expungendi consueti 246, 249, 250, 251, quorum collatio a Kennicotto male intellecta.

XXIII 3 אלהי *Deus Israel* — יהוה אלהי *Dominus Deus Israel*, cod. Kenn. 253, meus 579 primo, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486, reluctantibus interpretibus omnibus antiquis.

Ibid. יראת *timoris* — ביראת *in timore*, Kennic. cod. 149, 150, 174, 253, 322, 337, 375, 452, 471, 526, 541, 576, 612, nunc 531, primo 428, cod. mei 20, 210, 663, primo 21, 545, 579, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486, Vulgatus. Reliqui interpretes aliter vertunt, sed plerique ב exprimunt. Kenn. 198 notat ad margin. alios codices legere ביראת, sicque legi debere contendit Houbigantius.

XXIII 4 שמש *sol* — יהוה שמש *Jeodh sol*, cod. Kenn. 1. Conf. Kenn. *Diss. I sup. rat. T. H.* p. 454, *Lettres de M. l'Exprofesseur en hébreu* p. 81, Fabricy *Titres primitifs* T. I *Disc. prélim.* p. 216, Bruns *Epist. ad Kenn.* p. 54. Merum librarii mendum, quod perperam Kennicottus ac Brunsius extollunt ac defendunt.

Ibid. ממטר *a pluvia* — וממטר *et a pluvia*, Kenn. cod. 2, 30, 70, 85, 154, 158, 253, 301, primo 1, cod. mei 20, 21, 196, 545, 554, 579, primo 226, 512, 596, nunc 701, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486. Versiones omnes nexum exprimunt, etsi nonnullae aliter vertant.

XXIII 5 לי *mihi* — לו *sibi*, cod. Kenn. 253, 322, primo meus 579, Biblia Sonc., Brix., Antiqua in fol. sine anno et loco. Sed contra fidem veterum interpretum. כי quod quarto loco occurrit, in nonnullis codicibus desideratur, ac Kennicott. 220, 418, meus 226 legunt בי. Utrumque legi vult Houbigantius. Kenn. 252 pro לא כן legit על כן *propterea*.

XXIII 8 הוא *ipse* — והוא *et ipse*, cod. Kennic. 150, 253, 309, primo meus 579, Biblia Soncin., ac Prophetae Sonc. 1486.

XXIII 9 ואחרו *Et post eum* — ואחרי *Et post*, cod. Kennic. 3, 101, 139, 175, primo 128, 130, primo mei 305, 575, Biblia Pisaurensia 1517, ac Prophetae Pisaur. utrique an. 1511. Sed hae tres editiones sub ר legunt *kametz*, *Et post me* cum circello denotante proculdubio Kerì אחריו. Secundum בן omittit liber I Chron. XI 12, recte juxta Capellum *Crit. sacr.* p. 90, nam Achochi est nomen patriae. Ita Vulgatus. דדו in textu codices nonnulli, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Sonc., defective Complutensia. Ex Kennicottianis tamen excipiendi 246, 249, 250, 251 perperam huc traducti.

XXIII 13 שלשים *triginta*. Masorethae recte emendant in שלשה *tres*, ut legunt veteres omnes interpretes, et ut in textu habent Kenn. cod. 1, 4, 30, 70, 93, 149, 150, 176, 187, 224, 227, 253, 337, 342, 614, primo 128, 309, ex meis 545, 715, primo 440, 579, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae Soncin. 1486. Expungo Kennicott. 246, 249, 250, 271. Ita מבור v. 15, et 16.

XXIII 16 ולא אבה *et noluit* — ולא אבה דוד *et noluit David*, cod. Kennic. 113, 228, ad marg. 614, primo meus 226, nunc, seu ad marg. 319, 679. Ad marg. habent quoque Biblia Bombergiana 1518, et in Append. Munsteriana 1536, sed contra fidem veterum versionum. In Prophetis Thessal. 1535 extat hic lacuna nominis דוד cum punctis ejusdem in textu, ac si hoc verbum esset unum ex iis, quae non scribuntur et leguntur.

XXIII 17 יהוה *Dominus* — מיהוה *a Domino*, Kennic. cod. 1, 23, 30, 84, 102, 145, 149, 150, 154, 160, 172, 195, 198, 204, 205, 224, 225, 226, 246, 251, 253, 297, 307, 309, 310, 320, 322, 337, 342, 355, 366, 375, 405, 421, 431, 452, 471, 474, 475, 476, 477, 490, 514, 526, 530, 541, 590, 597, 598, 601, 607, 612, 614, 616, 632, 642, nunc 2, 182, 240, 403, 425, 519, 531, 559, primo 128, 227, 321, 521, 539, cod. mei 13, 20, 210, 211, 226, 346, 380, 440, 554, 579, 663, 688, 715, 716, primo 2, 545, 596, nunc 191, 604, exter. 2, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Sonc. 1486, Chaldaeus. Deest in cod. meo 679.

XXIII 18 השלשי *tertius*, vel *trium* — השלשים *triginta*, codex Kenn. 85, meus 596, Syrus, et Arabs. Sed 596 habet ad marg. שה ק׳, et ex prima manu legebat היה ראש expresso verbo. V. 20 חיל in textu in nonnullis codicibus, et in Bibliis Sonc., Brixiensibus, Complutensibus. V. Capell. *Crit.* p. 249.

XXIII 24 בית לחם *Bethlehem* — מבית לחם *ex Bethlehem*, cod. Kennic. 30, 253, mei 554, 663, 679, primo 545, nunc 440, Biblia Soncin., Prophetae Sonc., ms. Alex. LXX, Chaldaeus, Vulg.. Syrus et Arabs non exprimunt, et Vat. cod. LXX *in Bethlehem*.

XXIII 29 חלב *Cheleb* — חלד *Cheled*, cod. Kennic. 1, 85, 93 marg., 102, 154, 225, 226, 227, primo 99, 150, 297, cod. mei 1, 13, 210, 380, 688, primo 596, 679, nunc 20, 226, 765, Biblia Complutensia, Vulgatus, locus parall. I Chron. XI 30. Codex meus 319 ad marg.: *alii libri* חלד. » Nomen hujus viri illustris, inquit Kennicottus *Diss. II de T. H.* pag. 176, ab origine fuit *Cheled*, uti hodiernum in Chronicis expressum legitur, non vero secundum eam, quae est in Samuele, lectionem *Cheleb*. Atque hoc certissime claret ex I Chron. XXVII 15, ubi ejus mentio fit ».

XXIII 33 שרר *Sarar* — שרד *Sarad*, cod. Kenn. 2, 3, 4, 84, 158, 174, primo 99, cod. mei 4, 440, 579, 663, 688, 701, primo 545, videtur 187, 679, primo 305, ac Proph. Sonc. 1486. Falso hic in Kennic. Bibliis producuntur Biblia Soncinensia, quae legunt cum ר sine ulla exemplarium discrepantia. Ita etiam legisse videntur omnes veteres, quamquam in hoc nomine legendo paullisper inter se diferant.

Ibid. הארדי *Aararites* — האדרי *Aradites*, cod. Kenn. 2, 3, 4, 174, mei 174, 576, 663, 688, 701, primo 575, forte primo 21, Biblia Soncinensia, ac Prophetae Sonc. 1486. Syrus et Arabs *Adrì*. הדרי cod. Kennic. 23, mei 226, 440, ההררי meus 2.

XXIV 13 שבע *septem*. I Chron. XXI 12 שלוש *tres*, et sic in hoc Samuelis loco legunt LXX. In alterutro loco mendum cubat, ac verior et praeferenda videtur lectio Chronicorum. Sed nullam hic dissensionem, aut medelam afferunt superstites codices. Solus Kennic. 173 verbum hoc ac bina quae sequuntur, habet sup. ras.. Versu 15 ועד עת *et usque ad tempus*. Cod. meus 380 ועד ערב *et usque ad vesperam*. Syrus et Arabs *usque ad horas sex*.

XXIV 16 ידך *manum tuam* — ידיך *manus tuas*, Kenn. cod. 4, 30, 90, 96, 112, 158, 168, 174, 178, 187, 195, 224, 250, cod. mei 1, 191, 295, 380, 554, 579, 663, 715, primo 440, 575, nunc, sed antiqua manu 765, exter. meae coll. 2 primo, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486. Omnes versiones in sing.. Pauci codices repetunt יהוה post ויאמר. V. 17 cod. meus 20, Syrus, et Arabs omittunt נא.

XXIV 20 אפיו *facie sua* — על אפיו *super faciem suam*, cod. Kenn. 158, mei 596, 627, 716, primo 440, nunc 3. Alii לאפיו *in faciem suam*, ut Kennic. 70, 187, 198, 224, 225, quibus lineola frustra interposita, ac si diversa esset lectio, adduntur in Kennic. Bibliis 168, 249, 250, ac bini postremi reapse ita legunt ex ms. horum codicum collatione, sed uterque ex prima manu. Sic meus 20, nunc 701. Biblia Brixiensia legunt אפים, Soncinensia una cum Prophetis Soncinensibus et Kennic. cod. 253 Bibliis ipsis recentiore omittunt, typographi, ut videtur, oscitantia, quamvis consentientem habeant Arabem.

XXIV 22 ויעל *et offerat*. Abest a Kenn. 224 prima manu, ut notat Lilienthalius, nec legit Syrus et Arabs. Capellus *Crit. sacr.* p. 86 praefert ויעש *et faciat*, quod legit liber I Chron. XXI 23.

XXIV 23 ארונה המלך *Arauna rex*. Deest voc. המלך *rex* in Kenn. cod. 70, 96, nunc 4, primo in meo 701, in LXX, Syro, et Arabe. Houbigantius addit Vulgatum ante Sixtinam editionem, et Chaldaeum, ut aetate Kimchii legebatur, absurdumque putat Araunam illum Jebusaeum regem nominari. Debebat scribere ante Clementinam Vulg. editionem, nam Sixtina Biblia vocabulum hoc reapse omittunt, quod et a Bukentopio observatum est in *Luce de luce* pag. 336. Desideratur quoque in cod. meo Vulg. 650.

I REGUM

Cap. I 8 עם אדניהו *cum Adonia* — אחרי אדניהו *post Adoniam*, cod. Kenn. 111, primo meus 226, Lxx, Syrus. Codex meus 594 prima manu הגברים *fortes*, omisso nexu, relatoque hoc verbo ad viros, qui nominantur, ut Syrus et Arabs.

I 9 ולכל *et omnibus* — ואת כל *et omnes*, cod. Kennic. 18, 136, 150, 191, 196, 253, mei 476, 594, 737, primo 579, Biblia Soncinensia, Prophetae Sonc. 1486, favetque contextus analogia. Cod. meus 721 nunc וכל.

Ibid. עבדי *servos* — ועבדי *et servos*, cod. Kennic. 96, 129, 223, primo 136, mei 266, 380, 665, primo 2, 440, nunc 594, 663, Syr., et Arabs.

I 10 ובניהו *et Benajam* — ובניהו בן יהוידע *et Benajam filium Jojadae*, cod. Kenn. 21, 56, 76, meus 226, Syrus, et Arabs.

I 14 הנה *Ecce* — והנה *Et ecce*, Kenn. cod. 1, 96, 125, 129, 182, 187, 225, 228, primo 50, 154, cod. mei 443, 476, 594, 701, primo 187, 211, 262, 266, 291, 304, 380, nunc 663, primo exter. 123, Lxx, Syrus, Chald., Vulg., Arabs.

I 16 בת שבע *Bethsabea*. Addunt אפים *facie*, cod. Kenn. 30, primo mei 476, 701. Meus 262 primo אפים ארצה *facie ad terram*.

Ibid. ויאמר *dixitque* — ויאמר לה *dixitque ei*, Kennic. cod. 18, 23, 30, 95, 107, 129, 154, 160, 182, 191, 218, 223 marg., 224, 225, 602, 614, nunc 93, forte 130, sed 224, 602 sine punctis, vel primo, ut notant Lilienthalius, ac Michaëlis. Ita ex meis 20, 440, 737, primo 211, 419, 596, 656, nunc 16, 174, 543, 701, ext. meae collat. 33, primo 1, Syrus, et Arabs. Vulg. *ad quam*.

I 17 אדני *domine mi* — אדני המלך *domine mi rex*, Kennic. cod. 30, 80, 129, 174, 196, 244, 307, 310 marg., 325, 366, 368, cod. mei 16, 20, 562, 656, 851, primo 187, 248, 265, 594, 596, 701, codex Alex. Lxx, ac Syrus.

Ibid. לאמתך *ancillae tuae* — לאמתך לאמר *ancillae tuae dicens*, cod. Kenn. 196, Lxx, Arabs.

I 18 ועתה אדני *et nunc domine mi* — ואתה אדני *et tu, domine mi*, Kenn. codices 2, 18, 19, 23, 50, 56, 83, 85, 90, 93, 95, 96, 100, 102, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 114, 125, 128, 129, 130, 136, 149, 150, 151, 154, 158, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 182, 187, 191, 195, 198, 199, 201, 204, 205 marg., 206, 209, 210, 212, 218, 219, 220, 223, 224, 225, 226, 228, 232, 237, 239, 242 marg., 244, 246, 248, 250, 253, 254, 297, 302, 303, 307, 308, 309, 318, 319, 320,

321, 322, 325, 329, 332, 336, 337, 338, 340, 343, 348, 350, 355, 356, 357, 365, 366, 367, 368, 369, 380, 384, 390, 403 marg., 405, 418, 419 marg., 425, 428, 433, 437, 441, 442, 446, 451, 452, 560, 561, 468, 470, 471, 473, 474, 476, 477, 481, 486, 487, 488, 489, 490, 492, 501, 505, 507, 514, 515, 521, 526, 530, 532, 536, 541, 542, 544, 548, 549, 560, 562, 563, 575, 585, 586, 587, 588, 590, 593, 594, 598, 601, 602, 603, 604, 606, 607, 608, 609, 611, 614, 615, 518, 622, 629, 631, 632, 643, 644, 648, primo 249, 251, 355, 358, 420, 517, 564, forte 240, 342, 605, 641, 646, nunc 30, 82, 173, 181, 196, 431, 537, 617, 636, 642, sup. ras. 383, 491, ע sup. ras., seu iterum primo 3, 168, 409, 410, 540, 571, אתה 559. Ad eos, qui prima manu legunt, retuli ex mea collatione 420, 564, et ex Bibliis Halens. 375. Accedunt ex meis 1 bis, in textu et Apht., 13, 20, 174, 196, 200, 211, 230, 233, 248, 265, 266, 267, 291, 295, 341, 345, 346, 380, 384, 419, 440, 443, 476, 507, 512, 543, 554, 562, 575, 579, 592, 594, 596, 606, 614, 627, 656, 662, 663, 665, 667, 688, 701, 721, 737, 765, 825, 850, 851, 868, primo 2, 3, 11, 16, 21, 187, 197, 226, 262, 297, 305, 319, 335, 413, 674, 679, 782, 789, nunc 4, 6, 191, 700, ex exteris a me collatis 2, 29, 33, 40, 41, 42, 44, 50, primo 1, 43, nunc 104, Biblia Soncinensia, Complutensia, Prophetae Soncin. 1486, Pentat. Neapol. 1491 in Apht., Pent. antiquus memb. in 4. sec. xv, CPolitanus 1522, Venetus 4. 1548, Ferrariensis 1555, Venetus 1714, Dyrenfurth. 1729, Aphtarae Basil. 1619, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Codex meus 547 ad marg.: *alii libri* ואתה. Lectio communi multo melior, magisque sensui et contextui congrua, ut post tot codicum auctoritatem, in quorum numero hispani plurimi, accuratissimi, masorethici ipsi melioris notae, consensionemque veterum interpretum, illam anteponere non dubitem, et in textum recipere. Eam etiam anteponit Nagelius *Diss. de 2 codd. Norimb.* p. 26. Cod. Kenn. 198 haec notat ad marg.: *Sunt libri, qui legunt* ועתה, *quod sane vitiosum est, nam inter* 18 *loca, quae leguntur in masora* ואתה, *nostrum reperies, idque praeterea declarat Targum* ואת. Sed locus masorae respicit, ut notat Brunsius, versum 20, nisi criticus ille peculiarem masoram habuerit posteriori hoc loco legentem ועתה. Masora tamen finalis fol. 13 b. reapse nostrum hunc locum enumerat inter ea, quae legunt ואתה. Cod. meus 782, seu codicis corrector notat ad marg: בהללי של ליון ועתה *In codice Hilleliano Lugdunensi* (non *Leone*, ut vertit Bruns. *De var. lect. Bibl. Kenn.* p. 76) *legitur* et nunc. Idem notat Kenn. 572. Meus 579: ועתה לר״דק *Juxta Kimchium legendum* et nunc. Kennic. 610 testatur ita legi in cod. Sinaitico, 242 vero et 419 monent errare, qui scribunt ואתה. *Plures scribae,* inquit Kimchius in h. l., *errant in hoc verbo, scribentes* ואתה *cum* aleph, *quia sensui hoc conformius est; sed constat nobis ex correctis mss. et*

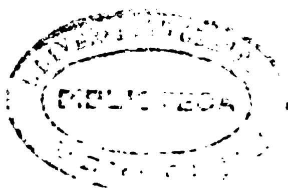
masora scribendum esse ועתה *cum* ain. Kimchium sequitur Norzius: *In codice uno antiquo*, inquit is, *scriptum reperi* ואתה, *sicque interpretatur Jonathan* ואת ריבוני מלכא. *At vero Kimchius scribit a multis errari in hoc vocabulo*, *scribentibus* ואתה *cum* א, *propterea quod sensui conformius id sit*... *Et in Bibliis magnis Rabb. scriptum est de eo tria esse* ועתה, *quae conjiciuntur* ואתה, *et leguntur* עתה, *errantque in eo*, vel *in eis*. *Ita in Bibliis antiquis Toletanis scriptum est ad marg. in Hilleliano codice Lugdunensi haberi* ועתה. Biblia haec Toletana antiqua a Norzio memorata, sunt proculdubio cod. ipse meus 782 supra productus, qui sistit integra Biblia Toleti conscripta anno 1277. Conf. Brunsius c. l., ubi tuetur masorethicam lectionem ועתה, et quae nos olim diximus *De typ. Heb. Ferrar.* p. 57.

I 20 ואתה *Et tu* — ועתה *Et nunc*, Kennic. cod. 56, 76, 80, 93, 129, 149, 150, 151, 158, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 187, 195, 201, 212, 218, 223, 224, 225, 228, 232, 244, 246, 248, 249, 253, 335, 348, 365, 367, 368, 369, 384, 418, 419 marg., 420, 432, 442, 452, 459, 471, 484, 486, 488, 501, 507, 514 marg., 530, 531, 535, 549, 559, 560, 562, 563, 569, 590, 593, 594, 602, 603, 608, 611 marg., 614, 618, 622, 629, 632, 644, primo 102, 130, 154, 168, 196, 250, 309, 322, 355, 540, 542, 571, forte 544, 601, cod. mei 20, 191, 230, 248, 266, 335, 380, 419, 443, 476, 518, 543, 579, 594, 614, 665, 721, 851, primo 2, 21, 187, 211, 226, 262, 345, 545, 656, 679, et ut videtur, 825, nunc 562, 663, 701, exter. meae collationis 42, 44, primo 1, 43, nunc 104, Biblia Soncinensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncin. 1486, et Chaldaeus. Vulgatus *verumtamen*. Kennicottianis codicibus adde 420 primo, et primo sic legit 250. Codex meus 240 notat ad margin.: *alii libri* ועתה. » Lege ועתה *nunc autem*, inquit Houbigantius. Nihil enim est in oratione quod continuet seriem in nominativo ואתה incoeptam ». Lectionem hanc praefert et Lilienthalius, sed improbat Kimchius, qui notat errare qui scribunt cum ע, quia sensus magis cohaeret. In cod. Sinaitico legi ואתה testatur margo cod. Kenn. 610, sicque legunt Lxx, Syrus, et Arabs.

I 27 Kerì עבדך *servum tuum* habent in textu plurimi codices, editiones nonnullae, ac versiones omnes antiquae, excepta Arabica. Inter codices multi hispani, ut Kennic. 3, 60, 85, 89, 95, 128, 246, 252, 254, mei 295, 335, 679, 765, 827, 850, 851, primo 187, 304, 341, 575, 782. Ex editionibus Biblia Soncinensia, Brixiensia, Munsteri bina 1534, 1546, Proph. Sonc. 1486, Leirenses 1494, Pentateuchus Pragensis 1518 in Aph., Ferrar. 1555, Pisanus 1781. Versu praeced. codex meus 211 primo ולשלמה אחיו *et Salomonem fratrem suum*.

I 31 ארץ *terram* — ארצה *in terram*, Kennic. cod. 30, 56, 80, 95, 129, 196, 251, mei 592, 721, primo 6, 266, 443, 545, 656, 825, Talmud Babylonicum. Ita scribarum conjectura.

I 33 על גחון *super Ghichon* — אל גחון *ad Ghichon*. Kerì in textu plures

codices et editiones. In codicum numero multi hispani, ut Kennic. 3, 99, 113, 246, 250, 252, mei 4, 295, 304, 341, 518, 576, 627, 679, 765, 827, primo 575, nunc 187, 782. Sic codices omnes a Jablonskio collati, ut ipse notat in *Praef.* ad Bibl. Berolin. §. 12. Ex editis sic legunt Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia, Complutensia, Ven. utraque 1518, Ven. 1521, Munsteri omnia, Ven. 1613, Halensia 1720, Veneta 1730, Veneta 1739, Mantuana cum Norzii Comm. 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses cum Com. Kimchii et Abarb. 1511, Thessalonicenses 1535, Pent. Ven. 1777, et Pisan. 1781 in Apht. hujus loci. Lectionem hanc confirmat Talmud Babylonicum, ac Masora magna. Confer. Norz. in h. l.. Alii codices et editiones habent עַל cum *patach*, ac Biblia Veneta 1570 ita legit sine ullo Kerì.

I 36 יאמר *dicat* — יעשה *faciat*, cod. Kennic. 30, 173, primo meus 226, Syrus, Arabs. Lxx *confirmet*.

I 45 וימשחו אתו *Et unxerunt eum*. Addunt שם *ibi* cod. Kennic. 113, et Syrus.

I 47 אלהיך *Deus tuus*. Kerì emendat in אלהים *Deus*, quod in textu sistunt Kennic. cod. 1, 21, 60, 70, 85, 89, 93, 149, 173, 174, 175, 195, 224, 227, 240, 614, primo 30, cod. mei 13, 20, 174, 191, 226, 295, 554, 596, 667, 679, 737, primo 211, Biblia Complutensia, Talmud Babylonicum, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus, et Arabs. Delendi ex Kennicottianis 246, 249, 250, 251, referendusque ad correctos 224 ex Lilienthalio pag. 231. Alii codices legunt אלהך cum suis punctis, et sine ullo Kerì, nec male Houbigantii judicio, quia sequitur משמך *prae nomine tuo*. Ita codices mei 2, 4, 249, 380, 512, 627, 663, 701, primo 335, Biblia Brixiensia 1494, ac Syrus.

I 51 כיום *sicut hodie* — היום *hodie*, cod. Kenn. 150, primo meus 765 hispanus, nunc 20, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs.

I 52 יהיה *erit* — יהיה לי *erit mihi*, Kenn. cod. 150, 201, 253, mei 663, primo 211, 579, nunc 20, 226, Biblia Soncinensia, reluctantibus antiquis omnibus interpretibus.

Ibid משערתו *de crine ejus* — משערת ראשו *de crine capitis ejus*, cod. Kenn. 93, Syrus, Chaldaeus, Arabs.

II 3 לשמר *ut custodias* — ולשמר *et ut custodias*, Kenn. cod. 21, 50, 56, 76, 80, 94, 95, 125, 136, 154, 155, 170, 173, 191, 196, 201, 240, 244, 253, ex meis 1 in Apht., 174, 226, 230, 248, 262, 295, 297, 380, 535, 554, 594, 604, 606, 614, 662, 663, 665, 737, 789, 850, primo 11, 545, 575, 579, 667, 674, 700, 721, nunc 6, 20, 196, 265, 345, 419, 440, 486, 547, 701, 722, ex ext. meae coll. 2, 124, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin., Pent. antiquus membr. in 4. sine anno et loco in Apht., Pentat. Ferrar. 1555, ad marg. Biblia Veneta 1518, Syrus, et Arabs.

Ibid. מצותיו *praecepta ejus* — ומצותיו *et praecepta ejus*, Kenn. cod. 1, 18, 21, 23, 56, 70, 80, 93, 94, 95, 96, 107, 108, 125, 129, 145, 150, 154, 160, 172, 174, 177,

178, 181, 195, 196, 201, 223, 225, 227, 228, 240, 292, 294, 602, ex mea collat. 420, cod. mei 1 in Apht., 2, 4, 6, 7, 13, 21, 174, 191, 196, 210, 230, 233, 248, 249, 262, 264, 265, 267, 291, 297, 335, 380, 419, 443, 507, 509, 535, 543, 545, 554, 562, 579, 592, 596, 604, 606, 662, 663, 665, 667, 679, 688, 701, 737, 765, 789, 825, 850, 851, 868, primo 211, 266, 674, 700, 721, 722, nunc 341, 440, 486, 547, ext. 123, 124, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Veneta utraque an. 1518, Veneta 1521, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Parisiensia Roberti Stephani in 4., Ven. 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Plantiniana variae formae 1566, Veneta 1572, Plantiniana sine punctis 1573, Hutteriana 1587, Witteberg. 1587, Hartmanniana 1595, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 1613, Ven. 1615, Genevensia 1618, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Ven. 1635, Amstelodamensia 1635, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londinensia, Lipsiensia Hebr.-Lat. 1657, Nisseliana 1662, Veneta 1730, Veneta 1766, Pisana 1781, Proph. Sonc. 1486, Pentateuchus Brixiens. 1492 in Apht. hujus loci, Pent. antiquus in 4. sec. XV, CPolit. 1505, Pragensis 1518, Antiquus german. in fol., CPolitanus 1522, Venetus 1524, Venetus 1527, Veneti duo 1548, Ferrariensis 1555, Ripae Tridenti 1561, Venetus 1567, Venetus sine punct. 1574, Ven. 1588, Mantuanus 1589, Venetus 1597, Veneti bini 1606, Amstelodam. 1696, Venetus 1714, Mantuanus 1742, Venetus 1755, Veneti duo 1776, Venetus 1777, Pisanus 1781, Apht. Basil. 1619, LXX, Vulg., Syrus, Arabs, Targum Leirense 1494, nam in Targ. in Polyglottis excuso deest ו, nec accurata latina ejus versio. Praefero lectionem hanc Hoogtianae, ut praefert Houbigantius, quia ante cetera nomina non abest conjunctio.

II 4 לאמר *dicendo*. Repetitum hoc verbum, quod incommodum est et sensum turbat, deest in Kenn. cod. 170.

II 5 אשר *quod fecit duobus principibus exercituum*. Codices nonnulli ואשר *et quod fecit*, ut Syrus, et Arabs. Videlicet Kenn. 76, 80, 125, 129, 150, 198, mei 262, 594, primo 721, 825, nunc 443, ext. meae coll. 124.

II 14 ותאמר *et dixit* — ותאמר לו *et dixit ei*, cod. Kenn. 253, nunc meus 679, Biblia Soncin., Prophetae Soncin. 1486, LXX, Syrus. Vulgat. *cui ait*. Kenn. 182 אליו *ad eum*.

II 15 למלך *ad regnandum*. Codices mei 20, ac 789 לְמֶלֶךְ cum dupl. *segol*, *in regem*, ut legerunt interpretes omnes antiqui. Idem cod. 20 pro כל correxit בני *filii Israel*.

II 16 אחת *unam*. Aliquot codices addunt קטנה *parvam*, ut Kenn. 149, 150, 154, ad marg. 224, primo meus 20, contra veterum interpretum fidem. In eod. cod. meo 20 correctum פני ריקם *faciem meam frustra*, et Kenn. 70 loco את פני legit ריקם.

II 26 שדך *agros tuos* — שדך *agrum tuum*, Kenn. cod. 1, 23, 30, 70, 93, 150, 168, 176, 182, 187, 227, 253, cod. mei 20, 174, 191, 196, 226, 539, 554, 579, 663,

primo 211, 335, 341, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Sonc., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Talmud Babylonicum.

II 28 ואחרי אבשלום *et post Absalom*. In mendo cubare videtur hic locus, nam Joabus non post Absalom multo ante fato functum declinavit, sed post Salomonem, et *post Salomonem* legunt hic Lxx, Syrus, Vulgatus, et Arabs. Nullus tamen ex collatis codicibus, sive Kennicottianis, sive meis, lectionem hanc servat. R. Parchon in Opusculo grammatico, quod subjicitur inedito ejus *Mechabberoth*, refert locum hunc ad ea loca, in quibus habetur in sacro textu חלוף, seu nominum permutatio, et aliter loquuntur auctores, ac in corde habuerint. En ejus verba: הוי יודע כי מדברים דיבור ובלבם זולתו כגון כי יואב נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה· והוא היה מדבר בעניין שלמה ואבשלום כבר נהרג מזמן גדול כלו׳ ואחרי שלמה לא נטה· *Scito quod loquuntur aliquando rem aliquam, quum tamen in animo aliam habeant, ut illud*, quod Joab declinaverit post Adoniam, et post Absalom non declinaverit. *Porro ipse loquebatur de facto Salomonis, nam Absalom jampridem occisus fuerat, ac dicere voluit*, et post Salomonem non declinaverit. Conferantur quae super hac re adversus liberiorem suae aetatis criticum, quem nostrum hunc Parchon esse in Prolegomenis conjectatus sum, ac perniciosum ejus principium et judicium monet Aben Esra sub finem libri *Tzachut* apud Hottinger. *Thes. philol.* p. 209. Nota etiam, quod ad Vulgatum spectat, extare codices ad Hieronym. potissimum versionem accedentes, qui legunt *et post Absalom*. Ex his antiquissimus Amiatinus Bibliothecae Laurentianae, qui sic ex prima scriptoris manu legebat. Codices mei 679, primo 575, hispani, pro עד יואב *usque ad Joab*, legunt אל יואב *ad Joab*.

II 29 וישלח שלמה *misitque Salomon* — וישלח המלך שלמה *misitque rex Salomon*, cod. Kenn. 30, et Syrus. Arabs *rex*, omisso Salomon.

II 30 לא *non* — לא אצא *non egrediar*, cod. meus 20 nunc, Lxx, Syrus, Vulgatus, ac Talmud Babylonicum. Alii codices pro לא *non*, legunt לו *ei*. Sic Kenn. 21, 70, 85, 99, 227, mei 4, 341, 539, 545, 627, 679, 737, primo 295, qui quamquam plerique hispani sint, correcti, masorethici, consentientem tamen non habent ullum ex veteribus interpretibus. Quod idem dicendum de paucis aliis, qui v. 31 pro והסירת *et amovebis*, cum Talmude Hierosol. legunt והסירתי *et amovebo*.

II 38 כאשר דבר *sicut locutus est* — אשר דבר *quod locutus est*, cod. Kenn. 171, primo meus 545, Lxx, Syrus.

III 7 לא אדע *non scio* — ולא *nec scio*, cod. Kenn. 93, 614, primo mei 191, 211, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs. Non accurata versio interlinearis textus hebraei.

III 10 אדני *Adonai*. Multi codices יהוה *Jeovah*, quos sequuntur Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Veneta 1533, Munsteriana omnia, Hutteriana, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Ven. 1647, Ven. 1690, ac Prophetae Soncinenses.

III 12 כדברך *secundum verbum tuum* — כדבריך *secundum verba tua*, Kenn. cod. 2, 4, 67, 70, 86, 93, 100,

112, 113, 114, 139, 150, 154, 155, 176, 195, 224, 225, 250, 254, cod. mei 3, 304, 335, 341, 380, 413, 440, 512, 539, 663, 667, 679, 737, primo 596, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Veneta bina 1518, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri omnia, Veneta 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Plantiniana variae formae 1566, Veneta ejusdem anni, Veneta 1572, Antwerpiensia 1573, Hamburgensia Hutteri, Wittebergensia 4. 1587, Hartmanniana 1595, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Veneta 12. 1635, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Prophetae Leirenses 1494, Vulgatus. Vers. 13 נתתי *dedi*. Cod. meus 319 relicto hoc verbo sine punctis, notat: *Alii codices* אתן *dabo*.

III 18 אין *nullus peregrinus* — ואין *et nullus peregrinus*, cod. Ken. 30, 56, 76, 80, 89, 95, 102, 107, 108, 125, 129, 136, 150, 158, 172, 181, 198, 225, 244, primo 130, 154, cod. mei 13, 20, 191, 226, 345, 502, 543, 592, 868, primo 11, 210, 262, 291, 545, 575, 596, 674, 721, 850, nunc 211, 341, 419, Syrus, Vulg., Arabs.

III 22 בנך המת ובני החי *filius tuus mortuus est*, *et filius meus vivit*. Ita ordine inverso cod. meus 20, Vulgatus, et Arabs.

III 27 לא *non occidetis eum* — אל *ne occidatis eum*, Kenn. cod. 18, 76, 93, 95, 107, 125, 129, 136, 150, 151, 154, 170, 182, 195, 223, 224, 226, 240, 244, 249, 250, 251, 252, 614, sup. ras., seu primo 110, 113, 130, 139, 173, cod. mei 4, 6, 20, 174, 191, 197, 226, 248, 267, 291, 341, 345, 346, 419, 440, 476, 509, 535, 543, 579, 592, 594, 627, 662, 663, 679, 700, 701, 789, 827, 850, primo 2, 11, 211, 262, 721, 737, 825, nunc 266, 486, 765, exter. 1, nunc 123, Biblia Soncin., Prophetae Sonc., Pent. Pragensis 1518 in Apht. h. l.

IV 3 בני *filii* — בן *filius*,, cod. Kenn. 173, 250, primo meus 765 hispanus, Lxx.

IV 5 וזבוד *et Zabud* — וזכור *et Zacur*, cod. Kenn. 1, 246, 249, 250, 614, mei 196, 319, 627, 737, primo 20, 211, 226, 663, Syrus, Targ. cod. mei 737.

IV 6 בן עבדא *filius Abdae*. Desunt in Kenn. 70, 253, meo 663, in Bibliis Sonc., ac Prophetis Soncin. 1486, sed exprimunt omnes versiones.

IV 9 בית חנן *Beth Chanan* — בן חנן *filius Chanan*, cod. Kenn. 187, primo 224, mei 226, 579, 627, primo 663, nunc 440, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535. At versiones omnes antiquae legunt *Beth*. Alii ובית praefixo ו, ut Kenn. 70, 85, 112, 198, 614, mei 249, 679, 701, primo 545, nunc 319, 663.

IV 20 על הים *super mari* — על שפת הים *super littore maris*, cod. Kenn. 30, 70, 150, 201, 250, mei 20, 249, primo 341, 789, Syrus, Arabs, Talmud Babylonicum.

V 4 עבדיו *servis*, vel *subditis suis* — עבריו *transitibus ejus*, cod. Kenn. 2, 4, 23, 67, 70, 82, 86, 90, 99,

101, 102, 158, 174, 295, 296, primo 614, forte 1, 89, 93, nunc 3, 30, ex mea collat. 420, cod. mei 1, 2, 3, 4, 13, 20, 21, 187, 191, 196, 210, 211, 226, 295, 319, 335, 346, 413, 440, 509, 512, 518, 545, 554, 575, 576, 627, 679, 688, 782, 789, 827, nunc 380, 604, 737, exter. 1, 50, Biblia Brixiensia 1494, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta utraque 1518, Veneta Rabbinica 1525, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Veneta 1544, Parisiensia Rob. Stephani in 16., Veneta 1551, Veneta 1563, Plantiniana 1566, Ven. 1566, Veneta Rabbinica 1568, Ven. 1570, Polyglotta Antwerpiensia, Biblia Veneta 1572, Plantiniana sine punct. 1573, Polyglotta Sanctandreana, Biblia Hamburgensia Hutteri, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 1615, Genevensia 1618, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Ven. Lombrosi 1639, Veneta 1647, Polyglotta Parisiensia, Polygl. Londinensia, Biblia Nisselii 1662, Athiae 1667, Clodii 1677, Ven. 1690, Jablonskii 1699, Amstelodamensia sine punctis 1701, Amstelodamensia Torresii 1705, Opitii 1709, Jablonsk. 1711, Maii 1712, Maii et Burcklini 1716, Michaëlis 1720, Amstelodam. Proopsii 1725, Veneta 1730, Veneta 1739, Reinecii 1739, Mantuana 1742, Simonis 1752, Reinecii 1756, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Prophetae priores Pisaurenses utrique 1511, iidem cum Comm. Abarb. Lips. 1686, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs. Lectionem עבדיו merum esse Hoogtianae editionis sphalma typograph. contendit Brunsius, sed eum refutat Kennicottus in *Apolog.* p. 46. Multi sane codices sive mss., sive editi legunt עבדיו, etiam hispani, ut 701, 765, aliique. Animadverte in multis editionibus caput v incipere tantum a vers. 15, ac proinde versum hunc esse 24 cap. IV. Vers. 7 cum Kenn. 154, seu celeberrimo et antiquiss. Reuchlini codice, qui legit כל דבר *omnis res*, congruit ex prima manu meus 211.

V 17 רגלו *pedis ejus* — רגליו *pedum ejus*. Ita multi codices, Bibl. Soncin., Brixiensia, Munst. 1534, 1546, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus, sicque in plur. ferunt masorethica puncta vocalia. Soncinenses Prophetas nescio cur ad emendatos codices, seu prima manu legentes ablegent notae Kennicottianae. Syrus et Arabs sequuntur Chediv, seu sing. lectionem, paucissimi codices nullusque interpres masoretarum Kerì רגלי *pedum meorum*. Immo multi codices legunt רגליו ק׳, non רגלי, ex meis 1, 21, 187, 335, 341, 346, 413, 518, 575, 576, 579, 604, primo 210, plerique hispani, et accurati, ex Kennicottianis 601, 602, et editiones nonnullae, ut Plantinianae 1566, Biblia Sanctandreana 1586, Heb.-Lat. Lipsiensia 1657. Restituendum ergo רגליו, aut saltem emendandum Kerì.

V 24 כל *omnem* — לכל *juxta omnem*, Ken. cod. 145, 154, 178, 182, 251, mei 545, 554, 688, nunc 440, Syrus, Vulg., Arabs. Cod. meus 596 primo, et Lxx וכל *et omnem*.

V 27 מכל *ex omni* — על כל *super omnem*, cod. Kenn. 18, 56, 109, 150, 177, 198, 246, 602, forte 94, 102, cod. mei 20, 264, 380, 443, 665, 721, primo 2, 230, 419,

594, nunc 547. Kenn. 80 כל *omnis*, meus 722 primo לכל. Alii omisso כל, legunt על ישראל, ut Kenn. 95, 107, 145, primo, ut videtur, meus 673. Sed vetustiores ac praestantiores codices, et veteres omnes מכל.

V 28 שנים *duobus* — ושנים *et duobus*, Kenn. cod. 18, 30, 56, 76, 80, 93, 95, 96, 109, 111, 129, 136, 145, 150, 158, 168, 174, 177, 187, 191, 196, 201, 224, 246, primo 130, cod. mei 4, 16, 20, 21, 226, 230, 248, 262, 264, 266, 341, 346, 380, 440, 443, 476, 502, 545, 554, 562, 579, 592, 594, 596, 656, 665, 688, 701, 721, primo 11, 191, 211, 419, 627, 663, 673, 674, 737, nunc 174, 547, ext. 1, 123, 124, Biblia Soncin., Brixiensia 1494, Prophetae Sonc., Pent. Pragensis 1518 in Apht., Lxx, ac Syrus. Ad marg. lectionem hanc sistunt Biblia Ven. 1518 in fol. et 4., eamque ex Kenn. codicibus sel. in locis a me examinatis confirmat 420. Sed illam rejicit Norzius, ac cod. meus 722 notat ad marg. in accurato codice legi שנים.

VI 2 ועשרים *et viginti* — ועשרים אמה *et viginti cubitorum*, cod. Kennic. 95, 96, 223 marg., meus 443, primo 789, Lxx, Vulg., ac Talmud Babylonicum.

VI 3 עשר *decem* — ועשר *et decem*, Kenn. cod. 76, 107, 111, 125, 150, 170, 224, cod. mei 16, 265, 380, 440, 443, 656, 665, primo 545, Syrus, Vulg., Arabs.

VI 7 כל *omne* — וכל *et omne*, cod. Kenn. 1, 56, 70, 76, 80, 93, 95, 96, 107, 109, 129, 136, 150, 168, 201, 224, 244, 252, primo 3, 130, 139, cod. mei 20, 21, 266, 380, 419, 443, 502, 507, 547, 554, 592, 594, 665, primo 16, 196, 211, 248, 249, 262, 579, 596, 656, 825, nunc 440, 604, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin., Lxx, Syrus, Vulg.. Arabs *aut omne*.

VI 8 על התיכנה *super medio* — אל *ad medium*, Kenn. cod. 19, 21, 60, 95, 96, 99, 100, 113, 125, 129, 136, 149, 150, 151, 154, 158, 170, 173, 174, 176, 198, 223, 224, 225, 226, 227 marg., 228, 250, 251, 253, primo 82, 128, 155, 172, 191, nunc 201, 246, cod. mei 1 in Apht., 13, 16, 20, 174, 191, 197, 230, 233, 249, 262, 266, 291, 295, 345, 346, 419, 443, 476, 502, 507, 535, 539, 594, 606, 614, 627, 662, 663, 667, 688, 700, 721, 737, 765, 789, 825, primo 11, 21, 187, 211, 240, 341, 380, 440, 554, 562, 579, 596, 656, nunc 486, exter. meae collat. 123, 124, Biblia Brixiensia, Prophetae Sonc., Pent. antiquus in 4. sec. xv in Apht. ac versiones omnes. Codex meus 722 primo עד *usque*.

Ibidem השלשים *tertios* — השלישית *tertiam*, vel *tertium*, cod. Kenn. 60, 93, 109, meus 594, nunc 408, Syrus, Vulgatus, Arabs.

VI 15 עד קירות *usque ad parietes* — ועד *et usque*, codices Kenn. 2, 3, 70, 85, 99, 101, 130, 145, 150, 154, 155, 198, 250, primo 82, 168, cod. mei 4, 295, 346, 576, 604, 627, 737, primo 187, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Lxx, Syrus. Codices mei fere omnes hispani, et accurati.

VI 16 עד הקירות *usque ad parietes* — ועד *et usque ad parietes*, cod. Kenn. 70, 89, 96, 145, 150, 154, 155, 160, 175, 201, 226, 253, 602, primo 82, 94, cod. mei 21, 191, 196, 226, 341, 346, 380, 554, 579, 663, 679, 701, 737, primo 596, 604, nunc 319, Biblia Sonc., Prophetae Sonc., ad marg. Biblia Veneta 1518, Syrus. Kennicottianis addunt Biblia Halensia 375, seu Erfurt. 5. Pro 2 ויבן *et aedificavit*, cod. meus 440 primo ויעש *et fecit*, ut Lxx, et Vulgatus.

VI 19 לתתן *ad dandum* — לתתו *ut daret ipse*, cod. meus 579, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486. Cod. ille meus 579 saepissime congruit in singul. lectionibus, et in mendis ipsis cum utraque Soncinensi editione.

VII 18 העמודים *columnas* — הרמנים *melogranata*, cod. Kenn. 224, primo meus 440, Lxx. Ita legendum esse contendunt Calmetus et Houbigantius.

Ib. על ראש הרמנים *super caput melogranatorum* — על ראש העמודים *super caput columnarum*, Kenn. cod. 1, 18, 19, 23, 93 marg., 96, 102, 111, 129, 136, 150, 151, 158, 160, 181, 187, 201, 225, 226, 251, 602, 614, primo 125, codices mei 1, 6, 13, 16, 21, 191, 226, 267, 291, 408, 507, 539, 543, 547, 667, 688, 701, 851, 868, primo 11, 20, 197, 210, 380, 825, nunc 265, 486, 663, nunc ext. 33, 99. Kennicottianis adde 375, primo 475. Ita Biblia Soncinensia, Syrus, Arabs, Targ. cod. Erfurt. 1, seu Kenn. 160, ut ad h. l. testantur Biblia Halensia. In meis 1, 667, non deleta textuali, suppleta communis lectio, et 667 notat praeterea eam habere correctum codicem. 547 monet tantum alios libros legere הרמונים. Vers. 20 codex meus 868 pro סביב *in circuitu*, habet זהב *aureos* cum nota marg. *alii libri* סביב.

VII 23 עד שפתו *usque ad labium ejus* — אל שפתו *ad labium ejus*, Kenn. cod. 18, 23, 50, 95, 96, 111, 151, 158, 182, 198, 201, 224, 225, 226, 228, 246, 249, primo 70, nunc 93, 154, cod. mei 1, 13, 16, 20, 197, 291, 380, 440, 502, 507, 543, 667, 688, 868, primo 2, 596, 825, nunc 376, 486, 663. Alii על, ut Kennic. 89, 125, 150, 240 marg., mei 191, 408, 539, exter. 99 primo ועל, mei 226, nunc 335, 606 ועד, ut Syrus.

VII 40 הכירות *labra*, vel *lavacra* — הסירות *ollas*, cod. Kenn. 93, 107, 125, 129, 150, 151, 153, 154, 158, 177, 253, 614, primo 171, 196, forte 109, cod. mei 13, 16, 20, 61, 291, 297, 380, 405, 440, 443, 476, 486, 562, 594, 596, 656, 662, 667, 688, 814, 825, 868, primo 2, 6, 211, 419, nunc 226, 376, 384, 663, ad marg. 210, exter. 99, 123, 124, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin., Aphtarae Basil. 1619, Lxx, Vulgatus. Ita infra v. 45, et II Chron. IV 11, 16, et alibi, melius judice Capello *Crit. sacr.* p. 83. Sed Prophetae Sonc. הסירת defective, unde mendum est Kennic. Bibliorum, quod hic legitur הסורת. Kenn. 1, primo 86 הסיורות. Pro pleno חירום multi codices, Biblia Soncinensia, Brixiensia, ac Prophetae Soncin. legunt חירם, quod praefero ob veterum auctoritatem, qui omnes habent *Chiram*.

Ibid. כל המלאכה *omne opus*. Abest כל a Kennic. 1, 174, primo a meis 476, 594, et ab Arabe, et margo Kenn. 296 apud Bruns. *De var. lect. Kenn.* p. 77 notat in codice correcto fuisse abrasum.

Ibid. למלך *regi Salomoni* — המלך *rex Salomon*, relato verbo non ad Chiram, sed ad Salomonem, Kenn. cod. 18, 112, 136, 150, 151, 196, 224, 244, primo 420 a me collatus, cod. mei 11, 16, 191, 262, 295, 405, 440, 604, nunc 20, 594, Pentateuchus Brixiensis 1492 in Apht., Syrus, et Arabs.

VII 42 על פני *super facies* — על ראש *super caput*, Kenn. cod. 96, 129, 151 marg., 177, 224, 249, mei 16, 196, 440, 443, primo 262, 419, nunc 20, Prophetae Leir. 1494, Vulgatus, Syrus, ac vers. 41. Lat. Syri versio perperam vocab. *caput* omittit. Lxx et Arabs על שני *super duobus*.

VII 45 האהל. Plurimi codices in textu Kerì האלה, item Biblia Soncin., Brixiensia, Complutensia, Proph. Sonc. 1486. Quidam בבית cum ב praefixo, quibus addendus exter. 99 primo.

VII 46 המלך *Rex*. Abest a Kenn. cod. 384 ex prima manu, a cod. Vatic. Lxx, et Arabe.

VII 48 בית *domo* — בבית *in domo*, Kenn. cod. 18, 56, 109, 151, 224, forte 128, mei 1 in Aphtar., primo 191, 211, 419, 440, 656, nunc 16, 20, 594, exter. meae collat. 33.

VII 49 המנרות *candelabra*. Addunt זהב *aurea*, primo cod. exter. 99, seu Fragm. Pragense apud Michaëlis *Bibl. or.* T. XII p. 106, Syrus, Vulgatus, et Arabs.

VII 50 זהב *ex auro* — סביב *circum*, cod. Kennic. 129, 151, 223, 253, ex meis 579, primo 405, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc.. Utrumque זהב סביב cod. meus 16.

VIII 1 זקני *seniores* — כל זקני *omnes seniores*, Kenn. cod. 1, 2, 23, 56, 76, 85, 93, 108, 113, 125, 129, 130, 150, 158, 182, 187, 191, 196, 198, 201, 223, 224, 250, 252, 294, 678, cod. mei 2, 11, 197, 226, 262, 264, 266, 341, 345, 419, 476, 507, 539, 562, 594, 614, 656, 679, primo 297, 486, nunc 20, 291, 547, 721, 827, exer. meae coll. 99, Pent. Prag. 1518 in Apht., Machaz. Sonc. 1486, Machazor aliud Soncin. sec. XV, Lxx, Syrus, Vulgat., Arabs. Sed Syrus et Arabs *omnes tribus*. In cod. meo 335 primo suppletum כל, et rursus abrasum.

Ibid. ואת כל *et omnia capita* — את כל *cum omnibus capitibus*, Kenn. cod. 1, 3, 18, 21, 23, 60, 70, 85, 86, 89, 93, 94, 96, 99, 100, 101, 108, 114, 139, 144, 145, 150, 160, 172, 176, 181, 187, 191, 210, 246, 292, 294, 601, primo 82, nunc 130, 154, 252, cod. mei 1 in Apht., 3, 4, 11, 13, 21, 174, 191 196, 210, 226, 230, 240, 248, 249, 264, 266, 291, 295, 335, 345, 346, 380, 476, 512, 539, 547, 576, 596, 663, 667, 688, 827, 868, primo 6, 554, nunc 20, 211, 604, 782, Bibl. Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Plantiniana 1566, Mantuana cum Norzii Com. 1742, Prophetae priores Leir. 1494,

Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalonicenses 1535, Pentat. Brixiensis 1492 in Apht., Venetus 1524, Ripae Tridenti 1561, Mantuanus 1742, ms. Alex. Lxx, Vulg., Targum Leirense.

VIII 3 הארון *arcam* — ארון ברית יהוה *arcam foederis Domini*, cod. Kenn. 665, et Arabs. Syrus *arcam Domini*.

VIII 4 ארון *arcam* — ארון ברית *arcam foederis*, cod. Kenn. 201, Machazor Sonc. 1486, Machaz. aliud Sonc. sec. xv. Aliquot codices pro praecedenti ויעלו *Et ascendere fecerunt*, legunt וישאו *Et tulerunt*, ex Kenn. 30 ad marg., ex meis 20, 721, primo 266, nunc 562, 592. At vero in 721 recentior manus notavit ad marg.: *multi alii libri* ויעלו.

VIII 9 בצאתם *quum egressi sunt ipsi* — בהוציאם *quum eduxit illos*, cod. meus 262, et Arabs. Sed ad marg. codicis alia manus receptam lectionem supplevit.

Ibid. מארץ מצרים *de terra Aegypti* — ממצרים *de Aegypto*, cod. Kenn. 76, 181, 182, 223, 225, 244, 680, nunc 251, meus 230, primo 11, exter. meae coll. 123, Machaz. Sonc. 1486, Machaz. aliud sec. xv, Syrus.

VIII 16 מן היום *A die*. Codices nonnulli למן praeposito ל, ut Kenn. 56, 111, 145, 170, mei 597, primo 262, 266.

Ibid. עמי את ישראל *populum meum*, τὸν *Israel* — עמי ישראל *populum meum Israel*, cod. Kenn. 76, 95, 111, 244, cod. mei 266, 380, 592, 679, primo 262, 419, 440, 545, 648. Alii ex meis, ut 562, 597, ac Syrus עמי בני ישראל *populum meum, filios Israel*.

Ibid. ממצרים *ex Aegypto* — מארץ מצרים *de terra Aegypti*, Kenn. cod. 56, 76, 85, 109, 110, 145, 158, 224, 250, 375, 614, 665, cod. mei 20, 264, 380, 604, 679, primo 11, 211, 226, 262, 663, 721, nunc 2. Prophetae Leirenses 1494, Pentat. Prag. 1518. Sed lectionem hanc nullus veterum interpretum tuetur. V. 21 עם אבתינו *cum patribus nostris*. Prophetae Leirenses cum multis mss. codd. את אבתינו. Major tamen ac praestantior codicum pars habet עם.

VIII 26 אלהי ישראל *Deus Israel* — יהוה אלהי ישראל *Dominus Deus Israel*, Kennic. cod. 23, 30, 56, 85, 95, 114, 128, 149, 150, 154, 155, 158, 168, 172, 182, 195, 224, 602, 614, cod. mei 13, 20, 191, 249, 262 bis in duabus Apht., 440, 502, 597, 604, 667, 679, 688, primo 1, 211, nunc 2, 226, 701, exter. 23, 47, Lxx, Syrus, Vulgatus, et Arabs. Kennicottianis adde 375 primo, seu Erfurt. 5. Lectio, quam probat Scheidius in *Spec. I philol. crit. in Isai.* ad calc. Thesi vI. Codices bene multi, et antiquae nonnullae editiones legunt in textu דברך pro mendoso דבריך, quod habent editiones hodiernae.

VIII 29 עינך *oculus tuus* — עיניך *oculi tui*, Kenn. cod. 1, 21, 30, 56, 70, 82, 85, 89, 93, 95, 99, 102, 111, 112, 139, 145, 150, 154, 158, 170, 172, 174, 176, 178, 182, 187, 195, 224, 252, primo 128, cod. mei 11, 20, 174, 191, 226, 262 bis in 2 Apht., 295, 319, 341, 380, 502, 509, 539, 554, 575, 597, 663, 679, 701, 827, primo 1, 211, 335, 440, 518, 545, 579, 596, 789, nunc 765, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Wittebergensia 1587, Hartmannorum

1595, Prophetae priores Soncinenses, Leirenses, Thessalonicenses, ac versiones omnes antiquae. *Jod* hic deficere notant ad marg. Biblia Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1570, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1766, Pisana 1781. Aliae editiones habent ad margin. עיניך ק׳ *lege oculi tui*. Sic Venetae quatuor integrorum Bibliorum 1613, 1615, 1639, 1647. Justa textus emendatio, quam analogia requirit, et necessario sequenda.

VIII 30 תחינת *deprecationem* — תפלת *orationem*, cod. Kenn. 1, 23, 30, 96, 149, 224, 246, 250, ex meis 249, 262, 440, 597, 688, primo 2, 295, nunc 679.

VIII 32 השמים *caelis* — מן השמים *de caelis*. Ita suppleto מן cod. Kennic. 4, et veteres omnes. Houbigant. משמים praepos. praefixa. Sed communis lectio pluries infra repetitur, ac fere omnes codices in ea tuenda consentiunt.

Ibid. כצדקתו *secundum justitiam ejus* — כמשפטו *secundum judicium ejus*. Ita Prophetae priores Leirenses 1494 tum in Paris. exemplari a Kennic. collato, tum in meo. Lectio ob codicum silentium ex typographi potius oscitantia, quam ex archetypo repetenda.

VIII 33 אשר יחטאו *qui peccaverint* — כי *cum peccaverint*, cod. Kenn. 93, 178, 253, mei 11, 295, 346, 604, 679, primo 20, 579, nunc 789, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Vers. 34 pauci cod. iterum מן השמים. Bombergii Biblia 1518, et Munsteri 1536, servant hic, illa ad marg., ista in Appendice, var. lectionem לאברהם *Abrahae*, de qua silent codices et antiqui interpretes.

VIII 37 כל מחלה *omnis infirmitas* — וכל *et omnis infirmitas*, cod. Kenn. 93, 150, 154, 172, 182, 201, 224, cod. mei 11, 249, 701, primo 211, 380, 440, 545, 579, 663, 789, et ut videtur, 319, nunc 20, Biblia Sonc., Prophetae Sonc., Syrus, Arabs, Targ. Leir. 1494. Ac vers. 38 iterum וכל תחנה *et omnis deprecatio* cum nexu habent Kennic. cod. 150, 155, 187, mei 21, primo 545, 663, nunc 20, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum Leir. 1494.

VIII 43 אתה *Tu exaudies* — ואתה *Tu vero exaudies*, Kenn. cod. 23, 30, 70, 93, 95, 96, 150, 154, 158, 174, 178, 182, 187, 198, 201, 225, 228, 253, nunc 224, ex Bibliis Halens. primo 375, ex meis 11, 13, 249, 380, 579, 627, 663, 679, 688, 701, primo 2, 20, 191, 596, nunc 319, Proph. Sonc. 1486, Lxx, Syrus. Perperam copulam omittit lat. versio Syri, addit versio Chaldaei.

VIII 44 איבו *inimicum suum* — איביו *inimicos suos*, Kenn. cod. 93, 95, forte 2, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus.

VIII 47 רשענו *impie egimus* —. והרשענו *et impie egimus*, cum nexu et in Hiphil, cod. Kenn. 95, 96, 178, 614, nunc 182, mei 11, 226, 701, primo 20, 211, Syrus, et Arabs. Cod. meus 380 הרשענו, Kenn. 30, ac nunc meus 319 ורשענו.

VIII 48 העיר *civitatis* — והעיר *et civitatis*, cod. Kenn. 30, 85, 93, 95, 99, 130, 155, 246, 614, primo 154, cod. mei 4, 11, 191, 346, 627, 701, primo 211, 596, nunc 20, Biblia Brixiensia, Antiqua sine an-

no et loco, Lxx, Vulg., Arabs. Cod. meus 7 notat alios libros legere והעיר. Ibid. בנית. Kerì בניתי *aedificavi* in textu habent plures codices, etiam hispani, ut meus 191, 304, 335, 765, aliique, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Basileensia 1534, 1546, Prophetae Leirenses 1494, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus.

VIII 56 אשר דבר *quod locutus est* — אשר דבר יהוה *quod locutus est Dominus*, cod. Kenn. 4, 109, 680, Syrus, et Arabs.

VIII 58 לבבנו *cor nostrum* — לבבינו *corda nostra*, cod. Kenn. 1, 30, 50, 70, 76, 80, 93, 94, 95, 96, 109, 111, 136, 144, 150, 154, 155, 158, 177, 182, 187, 223, 224, 227, 678, 680, forte 2, cod. mei 1 in Apht., 13, 20, 174, 197, 230, 380, 419, 509, 543, 547, 579, 585, 606, 663, 851, 868, primo 1 in textu, 2, 11, 262, 264, 440, 596, Bibl. Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin., Lxx, Vulgatus, Arabs.

VIII 60 אין עוד *nullus praeterea* — ואין *nec ullus praeterea*, cod. Kenn. 30, 80, 93, 109, 111, 136, 150, 151, 158, 182, 201, 223, 240, 252, 614, cod. mei 20, 21, 419, 443, 539, 543, 545, 585, 688, primo 2, 191, 211, 262, 380, 440, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, quos sequitur Houbigantius.

VIII 62 והמלך *Jam vero Rex* — והמלך שלמה *Jam vero rex Salomon*, cod. Kenn. 96, mei 380, 585, nunc 663, Syrus. Arabs *Salomonis* nomen habet, et *regis* omittit.

VIII 63 וכל בני ישראל *et omnes filii Israel* — וכל בית *et omnis domus Israel*, cod. Kennic. 93, ex meis 543, 597, primo 187, 264, 419, exter. meae collat. 123, Machazor Soncin. 1486, Machaz. aliud Soncin. sec. xv. Alii וכל ישראל *et omnis Israel*, ut Ken. 1, 30, 56, 95, 112, mei 443, 585, primo 191, 765.

IX 5 על דוד *super David* — אל דוד *ad David*, melius Kenn. cod. 2, 56, 89, 93, 96, 150, 173, 202, 225, 227, 253, 614, primo 82, cod. mei 2, 191, 579, 663, 688, 701, primo 1, 11, 20, 596, nunc 226, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Sonc., ac versiones omnes. Codex meus 319 ad marg. *alii libri* אל.

IX 6 חקתי *statuta mea*. *Vav*, seu nexum praefigunt cod. Kenn. 21, 96, 150, 182, 202, 253, 614, mei 20, 380, 579, 663, 679, primo 2, 191, 211, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Sonc., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. Leir. 1494.

IX 8 ושרק *et sibilabit* — ישרק id. in fut. sine ו conv. Kennic. cod. 70, primo 202, mei 20, 701, primo 545, 579, ext. 2 primo, Bibl. Soncin., Prophetae Soncin. 1486.

IX 18 במדבר בארץ *in deserto, in terra* — בארץ המדבר *in terra deserti*, vel *solitudinis*, cod. meus 545 primo, Syrus, Vulgatus. תדמר in textu in multis mss. codd. et quibusdam editionibus antiquis, ut Bibliis Soncin., Complut., Venetis 1518, Basileens. 1534, 1546, et Prophetis Sonc. 1486.

IX 19 חשק *desiderium* — כל חשק *omne desiderium*, cod. Kenn. 23, 86, 89, 115, 145, 150, 154, 155, 158, 182, 228, 250, 601, 602, nunc 30, 93, mei 380, 688, 701, primo 2, 663, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Ac כל excidisse putat Scheidius

Spec. in Isai. Thesi xI. Similiter כל ערי הפרשים *omnes civitates equitum* legunt cod. Kenn. 154 et Lxx.

IX 23 אלה *Isti principes* — ואלה *Isti vero principes*, cod. Kenn. 93, mei 20, primo 191, 211, 679, nunc 627, Vulgatus, Arabs. Nulla in numeris varietas codicum, de qua Houbigantius.

IX 25 אתו *cum eo* — אתו, vel אותו *illud*. Ita sive plene, sive defective codices nonnulli. Defective legentes producunt Biblia Halensia tres codices Erfurtenses, seu Kenn. 160, 375, 602. Plenam lectionem ex mss. codd. referunt etiam ad marg. Bombergii Biblia 1518.

X 2 ירושלמה *in Jerusalem* — ירושלימה cum *jod* inserto, Kennic. cod. 2, 30, 86, 93, 112, 113, 150, 154, 198, 225, 250, 252, 253, 614, cod. mei 20, 21, 191, 249, 554, 575, 663, 679, 765, 789, primo 335, 545, 579, 782, nunc 226, 380, Biblia Soncin., Brixiensia, Basileensia 1534, et 1546, Prophetae Sonc. 1486. Circellum exhibent Prophetae Leirenses, ac si autographum editionis haberet Keri ירושלימה.

Ibid. אל שלמה *ad Salomonem* — אל המלך שלמה *ad regem Salomonem*, cod. Kennic. 115, 158, 187, 224, 249, 250, 253, 614, nunc 93, 145, 182, quibus addendus ex mea collatione 420, ex meis 2, 20, 380, 440, 663, primo 13, 579, nunc 604, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Ven. 1518 ad marg., Basil. 1536 in App., Prophetae priores Sonc. 1486, Syrus, Vulg.

X 4 כל חכמת *omnem sapientiam*. Abest כל a Kennicott. cod. 85, 94, 96, 145, primo a meo 174, et ab Arabe.

X 6 על דבריך *super verbis*, vel *rebus tuis* — עליך *super te*, cod. Kenn. 253, primo meus 579, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486.

X 7 אל השמועה *ad famam* — על השמועה *super fama*, melius cod. Kenn. 89, 93, 150, 173, 225, 614, mei 20, 191, 226, 518, 545, 627, 679, 688, 701, primo 579, 667, Biblia Soncinensia, Pisaurensia 1517, Prophetae priores Sonc. 1486, Pisaurenses utrique 1511. Cod. meus 319 ad marg.: *alii libri* על.

X 8 אשרי עבדיך *beati servi tui!* — ואשרי *et beati servi tui!* cod. Kenn. 21, 70, 150, 182, 240, 253, forte 158, ex mea collat. 420, ex meis 4, 20, 174, 226, 380, 701, primo 211, 295, 440, 545, 579, 667, 669, nunc 554, Biblia Soncin., Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Vulgatus, ac Targum Leirense 1494. Lxx, Syrus, et Arabs pro praec. אנשיך *viri tui*, legerunt נשיך *uxores tuae*, quod nullus superstes codex servat.

X 12 ולא נראה *nec visum est*. Addit עוד *amplius* cod. meus 20, et Lxx. Kenn. 1 habet עוד pro עד.

X 13 כיד *secundum manum*, vel *potentiam* — ביד *per manum*, Kennic. cod. 89, 195, 253, primo 3, forte 93, cod. mei 226, 249, 341, 440, 554, 579, 765, primo 335, 545, 596, Biblia Sonc. 1488.

X 14 ששים *sexaginta* — וששים *et sexaginta*, cod. Kennic. 30, 70, 93, 100, 101, 145, 150, 154, 155, 202, 224, 226, 253, 614, mei 2, 20, 21, 226, 249, 341, 380, 663, 679, 688, primo 186, 191, 440,

545, 579, nunc 554, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Arabs.

X 24 וכל הארץ *Et omnis terra* — וכל עם הארץ *Et omnis populus terrae*, cod. meus 545 primo, quod ob sequens מבקשים magis analogum contextui. Chaldaeus *Et omnes habitatores terrae*, Lxx, et Syrus *Et omnes reges terrae*, Arabs *Et reges*. V. 25 וסוסים *et equos* cod. Kenn. 182, meus 679 primo, ac versiones omnes, excepto Jonathane.

XI 10 צוה *praecepit* — צוהו *praecepit ei*, cod. Kenn. 253, primo 579, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Sonc., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Vers. 12 pro למען codex meus 579 primo בעבור, quod ex hoc, ut videtur codice, exscripserunt Proph. Sonc. 1486, Biblia Soncinensia, ac Kenn. cod. 253.

XI 14 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. Kenn. 246, mei 21, 174, 186, 249, 575, 663, 688, 701, primo 596, nunc 20, Biblia Complutensia, Lxx. Mendosa hic in Montfauc. *Hexaplis* latina versio Lxx.

XI 15 את אדום *cum Edom* — באדום *in Edom*, cod. Kenn. 82, 85, 153, forte 155, nunc 246, mei 380, 688, primo 545, nunc 663, Chaldaeus, Vulgatus. Meus 319 ad marg. *alii libri in Edom*.

XI 17 אדד *Adad* — אדר *Adar*, cod. Kenn. 174, 246, forte 90, cod. mei 21, 174, 186, 249, 575, 596, 688, 701, nunc 20, Biblia Veneta 1739 ad marg., Lxx. Ita videntur etiam legere Prophetae Leir. 1494. Biblia Soncinensia, Brixiensia, ac codices nonnulli הדד cum ה, ut nomen hoc constantissime scribitur.

Ibid. והדד *et Adad* — והדר *et Adar*, cod. Kenn. 82, 174, 195, cod. mei 174, 186, 249, 575, 596, 688, 701, nunc 20, Biblia Brixiensia, Lxx.

XI 19 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. Kenn. 174, 246, mei 174, 249, 575, 596, 701, primo 186, nunc 20, Biblia Brixiensia, Lxx.

XI 20 בתוך בית *in medio domus* — בתוך בני *in medio filiorum*, cod. Kenn. 23, 154, 182, Biblia Veneta 1518 ad marg., Basil. 1536 in Append., ac Lxx. Pro 2 בית cod. Kenn. 210 בבית.

XI 21 והדד *Et Adad* — והדר *Et Adar*, cod. mei 21, 174, 249, 575, 701, primo 596, nunc 20, Biblia Brixiensia, Lxx.

Ibid. הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. Kenn. 21, 174, 246, mei 174, 249, 575, 596, 701, primo 663, nunc 20, Biblia Brixiensia, Prophetae Soncinenses, Lxx.

XI 22 ויאמר לא *et dixit, non* — ויאמר לו *et dixit ei*, cod. Kenn. 1, 3, 13, 30, 102, 154, 173, 178, 195, 210, 225, 226, primo 94, cod. mei 2, 13, 174, 210, 341, 440, 604, 627, 667, 688, 765, primo 191, 596, 789, nunc 20, 579, Lxx.

XI 23 אלהים *Deus* — יהוה *Dominus*, cod. meus 545 primo, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs.

Ibid. הדדעזר *Adadhezer* — הדרעזר *Adarhezer*, Kenn. cod. 1, 4, 85, 93, 112, 113, 115, 128, 145, 174, 176, 178, 210, 246, 249, 250, forte 90, cod. mei 4, 20, 21, 174, 186, 187, 226, 319, 335, 341, 346, 413, 440, 509, 539, 545, 554, 579, 596, 604, 627, 663, 679, 688, 701, 765, 789, 827, primo 191, Biblia Soncinensia, Bri-

xiensia, Pisaurensia 1517, Complutensia, Amstelodamensia 1630, Ven. Lombrosi 1639, Ven. 1730, Ven. 1766, Pisana 1781, Prophetae Sonc. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique an. 1511, Thessalonicenses 1535, Syrus, Vulgatus. In codicum numero multi hispani et accurati, hancque lectionem receptae anteponit Houbigantius, nec immerito. Conferantur quae supra diximus ad II Sam. VIII 3 p. 71, et ad X 16 p. 175.

XI 24 וישבו בה *et habitaverunt in ea* — וישבו שם *et habitaverunt ibi*, cod. Kennic. 150, 182, 251, 253, primo meus 663, exter. 1 primo, Biblia Soncinensia, Vulgatus.

XI 25 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. Kennic. 174, 246, mei 4, 20, 174, 575, 627, 701, 765, nunc 20, Biblia Brixiensia, Lxx.

Idem אשר הדד *quod Adad* — אשר את הדד *quod cum Adad*, cod. Kennic. 96, 145, 158, 228, meus 380, nunc 663. Graeci interpretes, Syrus, ac Chaldaeus supplent עשה *fecit*, quod pro אשר legendum conjicit Houbigantius. Praeterea Lxx pro praecedenti ואת legerunt זאת *Hoc malum*, aptiori sensu, Vulg. et Josephus וזאת *Et hoc malum*. V. Köhler. in *Repert. or.* T. II p. 264.

Ibid. ארם *Aram* — אדום *Edom*, cod. Kenn. 93, primo 150, meus 380, et ut videtur, 701, sed uterque defective, Lxx, Syrus, Arabs. » Legendum *Edom*, notat hic Houbigantius, nam Adad erat Idumaeus, et ex Aegypto proficiscenti erat opportuna Idumaea ». Concinit Köhlerus citato loco pag. 265.

XI 30 שנים עשר *duodecim* — לשנים עשר *in duodecim*, Kenn. cod. 30, 89, 93, 96, 112, 145, 150, 154, 158, 182, 202, 224, 226, 228, 253, nunc 227, ex mea collat. 420, cod. mei 2, 3, 4, 13, 20, 187, 191, 211, 226, 249, 380, 440, 545, 579, 663, 667, 688, 701, 782, primo 295, 604, 679, nunc 319, 554, exter. 1, Biblia Soncinensia, Veneta 1690, Veneta 1730, Ven. 1739, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae Soncinenses 1486. Melior lectio, quam hispani et optimi codices servant, praefertque Scheidius *Spec. Isai.* Thesi XII.

XI 33 צדנין *Sidonin* — צדנים *Sidonim*, cod. Kenn. 2, 96, 150, 253, 614, forte 130, codices mei 20, 191, 226, 380, 554, 679, 701, primo 211, 579, 663, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486.

Ibid. אלהי מואב *deo Moab* — תועבת *abominationi Moab*, cod. Kennic. 195, 198 marg., ex meis 191, 226, primo 187, 341, 545, nunc 20, qui prima manu utrumque legebat תועבת אלהי *abominationi dei Moab*. Ita etiam correctum in 21, qui ex prima manu legebat שקוץ.

XII 1 בא *venit* — באו *venerunt*, cod. Kenn. 86, 150, 154, 174, 253, 602, nunc 224, mei 191, 579, 688, primo 20 nunc 319, 596, 663, ext. 2 primo, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486 a Kenn. omissi. Codex meus 627 notat סב' באו, seu conjici *venerunt*.

XII 2 שלמה המלך *Salomonis regis* — המלך שלמה *regis Salomonis*, Kenn. cod. 1, 2, 4, 21, 23, 30, 70, 85, 86, 89, 93, 94, 96, 99, 100, 101, 102, 115, 130, 139, 144, 145, 155, 158, 160, 168, 172,

174, 175, 176, 182, 187, 195, 198, 202, 224, 225, 226, 227, 228, 246, 249, 253, 601, 602, 614, quibus addendi ex collat. Henr. Michaëlis 375, ex mea 420, cod. mei 2, 3, 4, 13, 20, 21, 174, 186, 191, 196, 210, 211, 226, 249, 295, 335, 341, 346, 380, 440, 512, 518, 539, 545, 554, 575, 576, 579, 596, 604, 627, 663, 667, 679, 688, 701, 782, 789, 827, primo 187, nunc 765, exter. 1, 2, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta utraque in fol. et 4. an. 1518, Veneta 1521, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Mantuana cum Norzii notis 1742, Liburnensia 1780, Proph. priores Sonc. 1486, Leirenses 1494, Pisaur. utrique 1511, Thessalonic. 1535, ms. Alex. Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgat.. Cod. Vatic. versum hunc omittit, Arabs voc. regis non exprimit. Cod. Kenn. 82 habet hod. lectionem in litura cum hac nota: *Sic legitur in codice Hilleliano, sed in Babylonico* המלך שלמה. Ib. וישב *et habitavit*, vel *mansit*. Lxx, Vulg., II Chron. x 2, mutatis punctis, legunt וַיָּשָׁב *et reversus est*, quod placet Scheidio *Spec. Isai.* Thesi XIII.

XII 3 ויבאו *et venerunt* — ויבא *et venit*, seu Kerì in textu exhibent cod. Ken. 70, 128, 168, 202, 226, 253, mei 191, 380, 554, 663, 667, 679, 765, primo 21, 545, 579, 782, nunc 20, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae Sonc. 1486, Syrus, Chaldaeus, Arabs. » Sed non vituperandum ויבאו, inquit Houbigantius, cum non modo Jeroboam veniat, sed etiam omnis Israel ». Sane alii codices sive mss., sive editi legunt ויבאו cum *surek* sine ullo Kerì, ex editis praesertim Prophetae Leirenses 1494, Thessalon. 1535, Biblia Polygl. Londinensia, Biblia Nisseliana 1662, et Biblia Ven. 1766. Pisana vero 1781 notant hic ad marg.: *Sunt libri, in quibus nullum ibi extat Kerì, et Chediv.*

XII 10 תדבר *loqueris* — תאמר *dices*, cod. Kennic. 23, 30, 85, 93 marg., 96, 150, 154, 158, 228, mei 380, 737, primo 2, 211, 596, nunc 663, Chaldaeus, Syrus. Meus 319 ad marg.: *alii libri* תאמר.

XII 15 מעם *a Domino* — מאת mutata praep. cod. Kenn. 2, 253, meus 596, primo 579, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses, ac Leirenses.

XII 16 את המלך *Regi* — אל המלך *ad Regem*, cod. Kenn. 1, 2, 3, meus 440, Biblia Complutensia.

Ibid. מה לנו *quae nobis pars?* — אין לנו *non est nobis pars*, cod. Kenn. 23, primo meus 191, Syrus, Chaldaeus, et Arabs.

Ibid. ולא נחלה *neque haereditas* — ומה נחלה *et quae haereditas?* primo cod. meus 20, ac Vulgatus, qui vertit *vel quae haereditas?*

Ibid. לאהליך *ad tentoria tua* — איש לאהליך *quisque ad tentoria tua*, codices Kennic. 154, mei 174, 191, 688, 701, primo 1, Chaldaeus, locus parall. II Chron. x 16, et sine hoc additamento mutilum contextum definit Houbigantius.

XII 20 אל העדה *ad coetum* — אל כל העדה *ad universum coetum*, Kennic. cod. 253, primo meus 579, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncinenses. Alii כל העדה *universus coetus*, omisso אל, ut Kenn. 89, 93, 128,

150, 174, 178, 225, 227, 246, 250, primo 173, mei 20, 191, 789, primo 1, et Targ. cod. mei 737. Kennic. 224, 246, על ישראל *super Israel*, ut Lxx.

Ibid. לא היה *non fuit* — ולא *nec fuit*, cod. Kenn. 30, 93, 614, primo 202, primo mei 2, 20, 191, 211, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs.

XII 21 שבט *tribum Biniamin* — כל שבט *universam tribum Biniamin*, cod. Kenn. 150, 250, 253, primo meus 579, ac Biblia Soncin. Contra praecedens כל, quod Lxx non habent, deletum in cod. meo 20.

XII 22 דבר האלהים *verbum Dei* — דבר יהוה *verbum Domini*, Kennic. cod. 23, 202, meus 20, primo 701. Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulg.. Kenn. 210, 224, primo meus 440 יהוה האלהים *Domini Dei*.

XII 33 בחדש השמיני *mense octavo* — לחדש השמיני *mensis octavi*, Kennic. cod. 89, 93, 96, 155, 172, 182, 198, 251, cod. mei 2, 20, 191, 211, 226, 380, 512, 554, 627, 663, 679, 688, 765, primo 187, 518, nunc 579, Chaldaeus, Vulgat., quamquam lat. Chaldaei interpres vertat in ablativo.

Ibid. בחדש אשר בדא *in mense, quem effinxerat*. Cod. meus 579 primo, Biblia Soncin. hic a Kenn. omissa, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, et Prophetae Soncin. 1486 legunt חדש. Eadem Biblia Soncin., Brixiensia, ac Soncin. Prophetae et codices nonnulli praeced. versu vitiose legunt בחג *in solemnitate*.

XII 33 מלבד *seorsim* — מלבו *ex corde suo*. Kerì in textu legunt cum quibusdam codicibus Biblia Brixiensia, Prophetae Soncin., Talmud utrumque, Rabboth, et antiquae omnes versiones.

XIII 5 מן המזבח *de altari* — מעל *desuper altari*, cod. Kenn. 150, 154 marg., 155, 178, 182, 225, mei 380, 679, primo 880, nunc 319, 545. Syrus *qui super illud*. Male repetitum מעל ex v. 4. Cod. meus 688 על.

XIII 14 האתה איש האלהים *Tu ne vir Dei?* — האתה האיש *Tu ne vir ille?* cod. Kenn. 253, primo meus 579, Biblia Sonc., ac Prophetae Sonc. 1486.

XIII 17 לא תשוב *non reverteris* — ולא *nec reverteris*, cod. Kennic. 1, 2, 4, 21, 23, 30, 85, 93, 96, 145, 150, 154, 158, 168, 172, 173, 182, 195, 202, 224, 225, 252, 253, 601, 602, primo 3, 130, nunc 227, ex Bibliis Halens. 375, seu Erfurt. 5, codices mei 2, 4, 13, 20, 191, 512, 539, 545, 579, 663, 679, 688, 701, 737, 789, primo 187, 211, 440, nunc 304, 765, Biblia Soncinensia, Complutensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Vers. 20, et 29 multi codices, et nonnullae editiones antiquae pro אל legunt על ex consueta harum praepositionum mutatione.

XIII 34 בדבר הזה *in re hac* — הדבר הזה *res haec* melius, Kenn. cod. 150, 210, mei 380, 539, 604, 737, primo 596, nunc 20, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs.

XIV 2 הנה *ecce* — והנה *et ecce*, cod. Kenn. 30, 89, 145, 178, 182, 187, 224, 253, primo 154, 168, cod. mei 191, 196, 211, 341, 440, 679, 688, 701, primo 545, 579, 604, Biblia Soncinensia, Proph. Soncin., ms. Alex. Lxx, Targ. cod. mei

737, et Targ. Leirense 1494. Arabs *et illic*.

XIV 3 הוא *ipse indicabit* — והוא *et ipse indicabit*, cod. Kenn. 1, 115, 150, 174, 182, 202, 614, primo 82, 242, cod. mei 4, 20, 191, 226, 341, 346, 627, 679, 688, primo 3, 187, 545, Syrus, et Arabs. Vulgatus *ipse enim indicabit*.

XIV 5 כבאה *quum ingrederetur illa* — בבאה *dum ingrediebatur illa*, cod. Ken. 85, 115, 174, 176, 182, primo 158, nunc 93, cod. mei 20, 196, 210, 226, 295, 335, 346, 554, 575, 576, 627, 663, 679, 688, 701, primo 545, 765, 782, nunc 440, 579, 827, Biblia Pisaurensia 1517, Prophetae priores Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, Pisaurenses alii cum Comm. Abarban. ejusdem anni, Thessalon. 1535. Biblia Brixiensia, quae ad hanc lectionem transfert Kennicottus, collatis quoque var. exemplaribus, dubia sunt, leguntque potius כ, quam ב, dubia etiam Biblia antiqua sine anno et loco.

XIV 10 אל הבית *super domum*. Cum alia praep. על Kenn. cod. 150, 224, 225, 602, mei 579, primo 440, 663, nunc 679, Bibl. Sonc., ac Prophetae Soncin. 1486.

XIV 11 והמת *et mortuum* — והמת לו *et mortuum ipsi*, cod. Kennic. 23, 30, 85, 93, 150, 158, 202, 224, 249, primo 173, codices mei 20, 440, 679, 737, primo 211, nunc 226, Syrus, Arabs, Targum codicis mei 737.

XIV 16 ויתן *Et tradet* — ויתן יהוה *Et tradet Dominus*, cod. Kennic. 30, 70, 176, 249, LXX, Vulgatus, Arabs.

XIV 24 התועבת *abominationes*. Melius תועבות sine ה ob regimen Kennic. cod. 70, meus 380, nunc 663.

XIV 26 כל מגני *omnes clypeos*. Abest כל a cod. meo 579 prima manu, a Bibliis Soncinensibus, Brixiensibus, a Prophetis Soncin., Vulgato, et Arabe.

XIV 31 אבים *Abiam* — אביה *Abia*, cod. Kenn. 1, 226, 607, 632 marg., primo 198, 461, 537, 601, forte 227, 541, nunc 490, mei 627, primo 663, 701, Biblia Rabb. Veneta 1525, Basileensia 1536, Ven. 1544, Parisiensia Rob. Stephani 16., Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Veneta 1572, Polyglotta Antwerpiensia, Polyglotta Sanctandreana, Biblia Hamburg. Hutteri 1587, Genevensia 12. 1618, Veneta 12. 1635, et Syrus. LXX *Abiu*.

XV 4 דוד *Davidem* — דוד אביו *Davidem patrem ejus*, cod. Kenn. 224, primo meus 440, Syrus, Targ. cod. mei 737. Quidam pro אחריו legunt תחתיו *pro eo*. Sic Kennic. 154, 198, 246, primo meus 191, nunc 545.

XV 6 בין רחבעם *inter Rechabham vel Roboam* — בין אבים *inter Abiam*, cod. Kenn. 30, 70, 89, 100, 145, 149, 158, 246, ex meis 304, 679, 737, primo 380, nunc 2, 20, Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 737. Sed Syrus addit *filium Roboami*. Nec aliter proculdubio legebat primo codex meus 575 hispanus, qui habet רחבע sup. ras.. Margo Kennic. cod. 23 *alii codices legunt* אביה *Abia*, ut correctum in Kenn. 145 ex ms. hujus codicis collatione. Lectio Houbigantii sententia optima, quaeque ob historiae seriem, et antiquarum versionum auctoritatem communi multo melior videtur Brunsio *De*

var. lect. Kenn. p. 78. Qui tamen nescio, cur ceteris versionibus Graecam adjungat, quae in Vatic. codice versum hunc omittit, in Alex. legit ***Roboam***.

XV 9 על יהודה *super Juda* — מלך יהודה *rex Juda*, cod. Kenn. 1, 21, 23, 30, 67, 70, 82, 86, 90, 94, 99, 100, 101, 102, 130, 144, 145 marg., 150, 160, 168, 174, 175, 176, 246, 249, 251, 252, 602, ex Bibliis Halensibus 375, cod. mei 2, 4, 13, 21, 174, 186, 210, 295, 304, 319, 335, 341, 346, 413, 509, 518, 539, 545, 576, 596, 627, 701, 737, 782, primo 1, 226, 765, nunc 187, 191, 512, 575, exter. meae collat. 2, Biblia Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Complutensia, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737. In codicum numero hispani multi praestantioris notae.

XV 13 וישרף ***combussitque*** — וישרף אותה ***combussitque illud,*** cod. Kenn. 89, 145, 250, meus 20, Syrus, Arabs, hocque additamentum alios libros habere monet margo Kenn. 23.

XV 18 ואת אוצרות *et thesauros palatii regii* — ובאוצרות *et in thesauris* ***palatii regii***, Kenn. cod. 1, 30, 85, 150, 154, 182, 187, 240, 614, nunc 176, forte 99, cod. mei 2, 4, 191, 346, 380, 554, 667, 679, primo 596, nunc 20, 319, 765, 789, Biblia Pisaurensia 1517, Prophetae priores Pisaurenses cum Comm. Kimchii 1511, iidem cum Com. Abarban., Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737, Targ. Leir. 1494. Cod. meus 701 באוצרות, 174 ואוצרות. Ibid. ויתנם *et dedit ea*. Codex meus 545 primo ויתן sine suffixo, sicque correctum in 440. Non pauci codices et quaedam editiones antiquae המלך in textu.

Ibid. הדד ***Adad*** — הדר ***Adar,*** cod. Kenn. 246, mei 174, 627, Lxx.

XV 19 בין אבי *inter patrem meum* — ובין *et inter patrem meum*, Kennic. cod. 1, 23, 30, 85, 89, 93, 96, 100, 102, 115, 154, 158, 160, 168, 172, 182, 187, 195, 224, 225, 226, 227, 228, 249, 253, 602, 614, primo 3, 99, cod. mei 2, 4, 13, 20, 174, 186, 191, 196, 346, 380, 440, 554, 663, 667, 679, 688, 701, 737, primo 210, 545, 579, 596, 782, nunc 211, 305, 341, 789, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta utraque an. 1518, Munsteri bina 1534, 1546, Prophetae priores Soncinenses, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs.

XV 20 הדד ***Adad*** — הדר ***Adar,*** cod. Kenn. 85, 246, mei 174, 627, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Prophetae Leir. 1494, Pisaurenses utrique anni 1511, Lxx, Targum Leirense.

Ibid. על כל *super omnem terram Naphtali* — ואת כל *et omnem terram Naphtali*, cod. meus 1 primo. Vulg. *omnem scilicet terram*. Alii aliter vertunt. Cod. Kenn. 254, primo meus 187, כל ארץ כנרות *omnem terram Chineroth*. Vers. 23 את רגליו. Kennic. 30, 145 אל רגליו.

XV 29 כמלכו *cum regnaret ipse* — במלכו *dum regnabat ipse*, Kennic. cod. 1, 21, 85, 86, 89, 112, 160, 174, 175, 224, 253, 602, 614,

forte 150, ex Bibliis Hal. 375 nunc, cod. mei 3, 4, 13, 20, 191, 196, 226, 295, 335, 380, 518, 554, 575, 579, 596, 627, 663, 688, 701, 737, 765, primo 413, 545, 604, 782, nunc 186, ext. 2, primo 1, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Wittebergensia 1587, Hartmanniana 1595, Ven. 1615, Amstelodam. Menassè ben Israel 1635, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 1647, Nisseliana 1662, Veneta 1690, Veneta 1730, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Lipsienses cum Comm. Abarb. 1686, Sulsbacenses 1769, Targ. cod. mei 737. Ac Soncinensia quidem Biblia, quae tamquam dubia citat Kennicottus, clare ita legunt in variis, quae ad manus habeo exemplaribus.

XV 32 כל ימיהם *cunctis diebus eorum* — כל הימים *cunctis diebus*, cod. Kenn. 70, 93, 154, 155, 187, 242, 601 marg., forte 99, mei 20, 346, 663, primo 380, 579, exter. meae collat. 2, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin. 1486.

XVI 7 ועל *et propter omne malum* — על *propter omne malum*, cod. Kenn. 150, 182, 187, 224, mei 21, 545, 679, 688, primo 440, nunc 20, Lxx, Syrus. Auferendum ו juxta Houbigantium, quod orationis seriem perturbat, meliusque illud omitti censet Lilienthalius *Comm. crit.* p. 240.

XVI 27 אשר עשה *quae fecit* — וכל אשר עשה *et omnia quae fecit*, cod. Kenn. 1, 2, 23, 93, 94, 96, 113, 145, 149, 150, 155, 158, 160, 168, 182, 187, 198, 202 marg., 224, 246, 601, forte 128, 130, codices mei 2, 20, 21, 186, 191, 196, 211, 226, 380, 440, 579, 679, 701, 737, primo 187, 596, 604, nunc 210, 413, 663, exter. meae collat. 1, 37, 47, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Veneta utraque 1518 ad marg., Basil. 1536 in Append., Prophetae priores Soncinenses, Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, Targ. cod. mei 737. Lectionem tot codicum et editionum auctoritate munitam perperam Norzius purum solius editionis Pisaur. Prophetarum sphalma appellat, ut monemus in *Spec. Pont. cod.* p. 48. Vers. 30 ante לפניו cod. meus 545 primo supplet הזה, 211 הז, ut plerique interpretes.

XVII 2 אליו *ad eum*. Codices quidam et Biblia Brixiensia אלי *ad me*, sed versiones omnes pro alia lectione stant.

XVII 18 באת *venisti* — כי באת *quod venisti*, cod. Kennic. 30, 187, 224, 249, 250, 253, 614 marg., mei 226, 380, primo 596, nunc 20, 545.

XVIII 1 ימים *dies* — מימים *a diebus*, cod. Kennic. 178, meus 701, nunc 765. Ita omnes veteres, et nisi sic legatur, claudicat series, nec erit sine solecismo, notat hic Houbigantius.

XVIII 4 חמשים *quinquaginta* — חמשים חמשים *quinquagenos*, cod. Kenn. 56, 130, 150, 154, 158, cod. mei 191, 554, 594, primo 20, 230, 295, 596, nunc 679, exter. 2, Syrus, Vulgatus. Lxx etiam distributionem notant vocabulo κατά. Kennicottianis codicibus addendus 365. V. Fabricy *Titres primitifs* T. II pag. 508, et *Lettres de M. l'abbé Exprofesseur en*

hébreu p. 15. Ita legi vult Houbigantius, et sic manu priori scriptum testatur in codice uno Oratoriano, quem non video esse inter Kennicottianos. Kenn. 174 חמשים בחמשים.

XVIII 5 מן בהמה *de bestia*. Kerì מהבהמה, quod in textu habent multi codices, et multae editiones, videlicet Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Veneta 1678, Veneta 1690, Halensia 1720, Veneta 1730, Mantuana cum not. Norzii 1742, Simonis 1752, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae Soncin. 1486, Thessalonicenses 1535, Pentateuchus Sabionet. 1557, Sabion. 1558, Venetus 1574, Venetus 1588, Mantuanus 1589, Amstelodam. 1632, Mantuanus 1742, Venetus 1776, Venet. 1777, Pisanus 1781. Immo Biblia Veneta 1678 notant ad marg.: *Sic legi debet Kerì et Chediv juxta masoram, et mss. omnes hispanicos*, ut refert Michaëlis in Bibliis Halens.. Hanc notam, sed omisso *omnes*, repetunt Biblia Veneta 1690, et 1730, ac Pentateuchus Ven. 1776, 1777, Pisan. 1781. Mantuanus 1742 *sic legendum Kerì et Chediv*. » Scripsit R. David Kimchì, inquit Norzius, scribitur מן בהמה, et legitur מהבהמה. Ita se habet in quibusdam libris impressis, verum in mss. codicibus, quos habeo prae manibus, nec non in editionibus antiquis scriptum est מהבהמה, ac nullum omnino hic extat Kerì et Chediv ». Et Raphaël Basila Norz. Commentarii editor ad calcem: מהבהמה. *Etiam hic evanescit illarum* editionum *discrepantia*, vel *pugna*, *dum auctor dicit, quod sic est Kerì et Chediv*. Conferatur Dresdius in *Program. quo Basilae exercitationes criticae commendantur* 4. Witteberg. 1774.

XVIII 20 בכל בני *in omnes filios Israel* — בכל גבול *in omnem terminum Israel*, cod. Kenn. 56, 93, 95, 96, 125, 136, 177, 196, 223 marg., 224, 325, 384, nunc 251, cod. mei 16, 266, 380, 440, 562, 594, 604, 737, primo 2 ad marg., 11, 656, et ut videtur, 868, nunc 20, exter. meae coll. 33, 99, primo 123, Pentateuchus Pragensis 1518 in Apht. Kennicottianis adde 365, seu Sangerman. 1 ex *Lettres de M. l'Exprofesseur en hébreu* p. 15. Kenn. 109, et meus 663, primo 476, nunc 174, legunt utrumque בכל גבול בני *in omnem terminum filiorum Israel*.

Ib. הנביאים *prophetas* — כל הנביאים *omnes prophetas*, Kenn. cod. 70, 115, mei 1, 16, exter. meae coll. 99, ac LXX. Vers. 21 codices nonnulli utriusque collationis, meae ac Kennicottianae legunt הוא האלהים *ipse est Deus*.

XVIII 22 אל העם *ad populum* — אל כל העם *ad omnem populum*, cod. Kennic. 18, 136, 150, 174, 224, 294, cod. mei 11, 291, 384, 440, 502, 535, 562, primo 187, 265, 419, nunc 16, 592, 722, ext. 123. Alii לכל *omni populo*, ut Kennic. 107, 384, mei 266, 701, primo 262.

XVIII 24 ויען *et respondit* — ויענו *et responderunt*, cod. Kennic. 76, 95, 111, 145, primo 1, forte 202, cod. mei 380, 419, 614, primo 20, 266, 562, 656, 722, 880. Kennicottianis addunt 365 cit. *Lettres de M. l'Exprofess.* p. 16. Mox ויאמרו plur.

XVIII 26 אשר עשה *quod fecerat* — אשר עשו *quod fecerant*, cod. Kenn. 56, 93, 95, 111, 114, 224, 250,

primo 150, 384, codices mei 226, 230, 419, 440, 512, 554, primo 16, 266, 543, 594, 679, 721, nunc 20, 547, 562, ext. meae coll. 99, 124, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Targ. cod. mei 737, Targum Leirense 1494. Praefert lectionem hanc Houbigantius, eamque confirmat auctoritate codicis Oratoriani, qui inter Kennicottianos non refertur. Praefert et Lilienthalius *Comm. crit.* p. 241, quia Baalitarum aram non Elias, sed Baalitae ipsi fecerant. Exter. 33 legit quidem עשה, sed cum *kibbutz* in plurali. Vers. 29 pauci codices legunt עלות sine ל, quod et in cod. meo 880 abrasum est, nec Lilienthalio placet.

XVIII 31 יעקב *Jacobi* — ישראל *Israel*, cod. Kenn. 19, 56, 605, primo mei 376, 419, 562, 579, ext. 99 primo, Prophetae Soncin. 1486, cod. Vatic. Lxx.

XVIII 34 כדים *hydrias* — כדי in statu constr. cod. Kenn. 56, ext. 99 primo, Lxx, Arabs.

XVIII 36 בישראל *in Israel* — לישראל *Israel*, cod. Kennic. 19, 154, primo 151, 602, Biblia Ven. utraque 1518 ad marg., Lxx, Vulgatus. Plurimi codices, antiquiores editiones, versiones omnes habent in textu ובדברך. Vers. 39 Kenn. 196, ext. 99 post כל העם addunt ויזעו *et exclamarunt*.

XIX 1 כל הנביאים *omnes prophetas*. Abest כל a Kenn. cod. 23, 70, a meo 701, nunc 20, ab ext. 124, nec legunt Lxx et Arabs. Praecedens etiam כל, quod contextui incommodum est, et omitti vult Houbigantius, deerat primo in cod. meo 737.

XIX 2 יעשון *faciant* — יעשון לי *faciant mihi*, cod. Kenn. 1, 30, 89, 93, 109, 150, 154, 168, 223, 224, 294, cod. mei 1 bis in textu, et in Aplit., 20, 226, 518, 701, primo 197, 440, 545, 596, 674, 765, nunc 13, exter. 124, primo 1, Lxx, Syrus, Vulg., Arabs. Praefert Scheidius Thesi xvI ad calc. *Spec. phil. crit. in Isaiam*.

XIX 3 וירא *Et vidit* — ויירא *Et timuit*, cod. Kenn. 614, primo 110, mei 1 in Aplit., 291, 737, primo 1 in textu, Lxx, Syrus, Vulgat., Targ. cod. mei 737, quod vertit ודחל. Concinunt codices nonnulli, qui mutatis punctis legunt וַיִּרָא, ut Kenn. 224, teste Lilienthalio p. 242, mei 545, primo 226, 604. Melius, inquit Houbigantius, dicitur Elias timuisse, quam vidisse. Lectio sane melior, dignaque, quae communi anteponatur. Lilienthalii etiam sententia haec est, qui tamen nescio cur v. 6 pro וישב *et reversus est*, melius legi putet in Kenn. 224 וַיֵּשֶׁב *et sedit*. Nam primum illud optime cohaeret, habetque pro se auctoritatem omnium versionum.

XIX 8 עד הר *usque ad montem* — ויבא עד הר *et venit usque ad montem*, cod. exter. meae coll. 124, Chaldaeus, Arabs. Idem cod. בחרב *in Choreb*, cum ב praefixo.

XIX 13 ויאמר *et dixit*. Addunt לו *ei* Kenn. cod. 23, 150, 176, 202, 223, 224, ex meis 665, nunc 380, exter. 1 tum in textu, tum in Targum, 124, et Syrus. Haustum ex v. 9. Kenn. 1, 250 אליו, meus 440 primo אליו לו.

XX 1 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. mei 174, 579, 627, 701, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Ven. 1525-28, Veneta 1533, Ven. 1627, Lxx.

XX 3 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. meus 174, 701, Biblia Brixiensia, ac Lxx.

XX 5 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. mei 174, 701, Lxx. Vers. 9, 10, 21, 26, 30, 33, ubi nomen hoc occurrit, idem cod. 701 et Lxx constantissime ubique cum ר.

XX 6 ביתך *domum tuam* — בתיך *domus tuas*, cod. Kenn. 21, 70, 150, primo meus 380, Syrus. Vers. 8 כל הזקנים *omnes seniores*. Omittunt כל cod. Kenn. 253, ex ms. collat. 145, Lxx, Arabs.

XX 20 וינסו ארם *et fugerunt Syria*. Biblia Rabbin. 1525 testantur ad marg. in probatissimis, et antiquis mss. legi וינס *et fugit*, ut fert analogia, et vertit Syrus et Arabs, sed ille pro *Aram* legit *Edom*. Vulgatus *fugeruntque Syri*. Lxx non exprimunt.

XX 25 מאותך *a te*. Melius מאתך *a tecum*, cod. mei 20, 701, nunc 319. Plures codices, ac Biblia Sonc., et Prophetae Soncin. defective.

XX 26 עם *cum Israel* — על *contra Israel*, cod. Kenn. 240, 250, 253, primo 128, ex meis 579, 663, 688, primo 2, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin., Vulgatus. Ita etiam legerunt Lxx, qui vertunt *super*. In cod. meo 20 pro השנה correctum הימים.

Ibid. הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. meus 174, 701, Lxx.

XX 27 וארם *et Syri* — ואדם *et Edomaei*, cod. Kenn. 158 primo, Syrus.

XX 28 ויאמר 2° *et dixit*. Abest a Kenn. cod. 1, 210, 246, 321, 607, primo a meo 1, nunc 20, Lxx, Vulgato, Arabe. Kennic. 297, et Syrus omittunt primum ויאמר, bini alii 30, 70 integra verba ויאמר אל מלך ישראל, et 330 notat ad marg. verba haec in nullis codicibus legi, quod adeo falsum est, ut in paucissimis desint.

Ibid בידך *in manum tuam* — בידיך *in manus tuas*, cod. Kenn. 112, 224, meus 380, primo 440, Syrus.

XX 31 בראשנו *in capite nostro* — בראשינו *in capitibus nostris*. Sic saltem plene, vel cum *jod* plur. num. indicio Kenn. cod. 4, 21, 23, 30, 67, 90, 93, 94, 96, 99, 102, 114, 115, 139, 150, 154, 155, 158, 168, 172, 178, 182, 195, 224, 225, 226, 228, 242, 249, 252, 253, 254, primo 113, cod. mei 1, 2, 3, 13, 20, 174, 186, 210, 226, 249, 295, 319, 380, 413, 440, 509, 512, 539, 545, 579, 596, 604, 663, 667, 679, 701, 737, 827, nunc 304, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, Prophetae Leirenses 1494, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs.

XX 38. Multi codices על הדרך, sicque Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Prophetae Soncin., Thessalonicenses, ac Talmud Hierosolymitanum, ac corrector codic. mei 782 hispani, qui lectionem hanc restituit, testatur ita legi in exemplari correctissimo.

XX 33 ויחלטו הממנה *et arripuerunt, num ab eo?* — ויחלטוה ממנו *et arripuerunt id ex eo*, cod. Kenn. 85, 227, 228, 246, forte 4, cod. mei 4, 191, 627, primo 2, 210, 596, Chaldaeus. Etiam Syrus ה pro suffixo praecedentis verbi legit ac vertit. Cod. mei 413, 186, 346, 576 sic legendum praecipiunt ad marg., ac postremi quidem tres duplici apposito Keri, altero ad

ויחלטו, quod legi volunt ויחלטוה, altero ad ממנו ק׳, הממנו. Ad quos referendi Prophetae Leirenses 1494, qui utrumque verbum circello insigniunt. Codex meus 604 hanc exhibet notam: *Juxta sententiam masorae* ה *vocis* הממנו *adhaeret verbo* ויחלטו. Cod. meus 1 habet ה separatum inter duo verba, et Kerì hodiernae lectionis. Kenn. 158 illud omittit, legitque tantum ממנו. Nullum sane locum hic habere potest interrogatio, et ה ad praecedens verbum transferri debere olim conjecit Houbigant., quod nunc mss. codices, etiam hispani et accuratissimi, confirmant.

XX 42 מיד *de manu* — מידי *de manu mea*, cod. Kenn. 253, forte 93, meus 380, primo 663, Biblia Soncinensia, ac Prophetae Sonc. 1486. Lxx et Vulg. מידך *de manu tua*, quod placet Houbigantio et Scheidio, nec aliter proculdubio legebat priori manu cod. meus 226. Ibid. יען *propterea* legunt יען אשר *propterea quod* Kennic. cod. 1, 30, 145, 250, mei 226, primo 596, 663.

XX 43 על ביתו *super domum suam*. Melius אל ביתו *ad domum suam*, Kenn. cod. 150, 178, 224, ex meis 13, 226, 545, 679, primo 191, 596, nunc 329.

XXI 8. Multi codices, inter quos hispani non pauci, Biblia Sonc., Complutensia, ac Prophetae Soncin. habent ספרים juxta Kerì.

XXI 15 כי מת *quoniam mortuus est* — כי אם מת *sed mortuus est*, Kenn. cod. 154, 174, 187, 210, nunc 145, forte 3, mei 380, 545, 679, 737, primo 596, nunc 20, 604, Prophetae Soncin. 1486, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. In hoc sensu כי exponit in Polyglottis versio interlinearis. Pro 2.° corrige in Kenn. Bibliis כי 3.°.

XXI 24 והמת *et mortuum* — והמת לו *et mortuum ipsi*, cod. Kennic. 23, 30, 94, 96, 145, 150, 158, 182, 202, 224, 249, ex meis 4, 20, 191, 211, 380, 440, 679, 688, 737, primo 2, 782, nunc 226, Lxx, Syrus, Targum cod. mei 737. Lectio, quam approbat Scheidius Thesi xx *Spec. in Isai.*

Ibid. יאכלו עוף *comedent volucris* — יאכל עוף *comedet volucris*, melius Kenn. cod. 224, meus 440 primo, Syrus, Arabs, analogia. Lxx et Vulgat. plur. verbum cum plur. nomine connectunt.

XXI 27 ויהלך *et ambulavit*. Aliqui codices ויתהלך in hithpah., ut Kennic. 89, 150, 224, primo mei 305, 440, 782.

XXII 7 מאותו *ab eo* — מאתו *a cum eo*, melius cod. mei 13, 20, 226, 380, 596, primo 4, 604. Concinunt ex Kennicottianis 224, teste Lilienthalio p. 244, et 375, 602, ad marg. 601 ex collatione H. Michaëlis in Bibliis Halensibus. Defective autem legunt codices quamplurimi, et ex editis Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Pisaurensia 1517, Veneta utraque 1518, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1613, Veneta 1615, Ven. 1627, Veneta 1647, Veneta 1690, Veneta 1730, Mantuana 1742, Ven. 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Soncinenses, Leirenses, Pisaurenses, Thessalonicenses. Barbarum מאותו, notat ad h. l. Houbigantius, et rabbinica ex lingua profectum. Itaque plerique codices Oratoriani מאתו. Prae-

cedens verbum ונדרשה in sing. ואדרשה *et exquiram* legit cod. meus 679, qui quamquam antiquus sit et hispanus, eique faveat analogia, quia loquitur Achab, contradicentes tamen sibi habet antiquas omnes versiones ac ceteros omnes codices. Versu seq. iterum legunt מאתו per *chirech* codices nonnulli, inter quos bini Erfurtenses, seu Kennicott. 375, 602, in Bibliis Halensibus, et apud Lilienth. 224.

XXII 13 דבריך *verba tua*. Vitiosam lectionem emendat Kerì, quod in textu sistunt codices bene multi, etiam hispani, ac masorethici, et ex editis Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486.

XXII 17 כל *omnem*. Abest a Kenn. 224, Syro, et Arabe.

XXII 22 רוח *spiritus* — לרוח *in spiritum*, cod. Kenn. 23, 158, 224, meus 440, primo 579, 596, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, ac Jonathan, quamquam in latina ejus versione alia lectio obtrudatur. V. 24 אותך *te*. Cod. meus 20 אתך *tecum*. Sic exter. 1 primo, et Chaldaeus. Defective vero codices plures, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., Leirenses 1494.

XXII 36 ואיש אל ארצו *et quisque ad terram suam* — ואל ארצו *et ad terram suam*, codices Kennic. 112, 115, 226, 253, primo 94, mei 737, primo 226, 545, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin., Syrus, Chaldaeus.

XXII 43 לא סר *non recessit* — ולא *nec recessit*, cod. Kenn. 1, 70, 85, 150, 158, 226, 228, 250, 614, primo 94, nunc 225, 227, cod. mei 1, 20, 211, 304, 380, 509, 539, 579, 679, 737, Biblia Brix., Antiqua sine anno et loco, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737.

Ibid. ממנו *ab eo* — ממנה *ab ea*, cod. Kenn. 93, primo 168, meus 20, ac multi codices notant ad marg. ad h. l. quinque esse, quae conjiciuntur ממנה, ut cod. mei 1, 2, 3, 341, 413, 512, 518, 576, 604, 627, 782, 789.

XXII 49 עשר *decem* — עשה *fecit*. Ita corrigit Kerì apertum textus mendum, ac marginalem lectionem in textu ipso servant codices quamplures, Biblia Brix., Complutensia, Prophetae Sonc.. Ita antiquae omnes versiones, ac perperam critici nonnulli, ut Chediv componant ac salvent, supplent עשה.

II REGUM

Cap. I 10 ואם איש et si vir — אם איש si vir, Kennic. cod. 89, 93, 150, 158, 202, 224, 253, primo mei 211, 440, 789, nunc 226, Biblia Soncinensia, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus, Arabs.

I 12 וידבר *et locutus est* — ויאמר *et dixit*, cod. Kenn. 160, 250, forte 21, sed 160 prima manu, ut testantur Biblia Halensia, codex meus 737, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737, Judaei Orientales. Utrumque Lxx.

Ibid. אליהם *ad eos* — אליו *ad eum*, cod. Ken. 149, 202, primo meus 211, Lxx, Syrus. Arabs *praefecto quinquaginta*. Vulg. omittit.

Ibid. אש אלהים *ignis Dei*. Deest אלהים, seu *Dei* vocabulum in Kennic. 85, 93, 128, 182, 224, in meis 789, primo 20, 22, 226, 304, 305, nunc 604, in Lxx, Chaldaeo, Vulgato, et Arabe.

I 14 תיקר *pretiosa sit* — תיקר נא *pretiosa, quaeso, sit*, cod. Kennic. 1, 70, 96, 150, 154, 202, 145 marg., mei 1, primo 341, 596, 716, nunc 319, 545, Lxx, Vulgatus, Arabs. Ita legendum juxta Scheid. *Spec. in Isai.* Th. xxiiI, ut legitur v. 13.

I 15 רד אותו *descende eum* — רד אתו *descende cum eo*, cod. mei 13, 20, 226, 627, 663, 715, primo 187, 380, Biblia Soncinensia, versiones omnes, analogia. Alii defective אתו, ut Kenn. 1, 2, 3, 4, 21, 23, 30, 70, 85, 93, 94, 96, 115, 128, 150, 154, 158, 172, 174, 176, 178, 182, 187, 210, 240, 253, primo 90, mei 174, 191, 196, 211, 249, 295, 305, 440, 539, 545, 554, 579, 667, 679, 688, 701, primo 789, Biblia Brixiensia, Complutensia. Basileensia 1536, Proph. priores Soncin. 1486, Thessalonicenses 1535. Inter Kennicottianos sine dubio nonnulli, qui legunt אתו *cum eo*. אותו ex foece deteriorum codicum ortum putat Houbigantius, illudque esse sicut אתו notant ad marg. Biblia-Ven. 1730.

Ibid. וירד אותו *descenditque eum* — וירד אתו *descenditque cum eo*, cod. mei 20, 226, 579, 663, 715, primo 13, 187, Biblia Soncinensia, versiones omnes, analogia. Defective Kennic. 1, 4, 21, 23, 30, 70, 85, 89, 93, 94, 96, 99, 101, 114, 115, 150, 154, 158, 174, 178, 182, 187, 210, 240, 253, mei 2, 4, 174, 191, 211, 249, 295, 380, 413, 440, 539, 545, 554, 667, 679, primo 305, 596, 782, Biblia Brixiensia, Complutensia, Munster. 1536, Prophetae Soncin. 1486. Lectio utrobique melior ac praeferenda.

I 17 וימלך יהורם *regnavitque Jehoram*. Addunt בנו *filius ejus* Kennic. 1, primo 173, meus 737 tum in textu,

tum in Targum, primo 20. Mendose, nam Achazias non habebat filios, ut statim subditur. Exemplar Alex. Lxx, Syrus, Vulgatus supplent *frater ejus*, אחיו, quod nullus superstes heb. codex servat. Spatium post Jehorami nomen sistunt codices nonnulli. In בשנת שתים nulla varietas.

I 18 אשר עשה *quae fecit* — וכל אשר עשה *et omnia quae fecit*, Kennic. 145, 150, mei 305, 380, 554, 715, primo 596, nunc 789, Prophetae priores Thessalon. 1535, Syrus.

II 1 השמים *caelos*. Biblia Brixiensia בשמים *in caelos*.

II 3 בית אל *Bethel* — בבית אל *in Bethel*, Kennic. cod. 30, 89, 115, 145, 150, 178, 182, 226, 250, 602, ex Bibliis Halens. primo 375, mei 380, 679, 688, 701, primo 2, 211, 596, 667, nunc 226, 545, ex quibus nonnulli uno verbo legunt בביתאל. Meus 440 primo לבית אל.

II 6 שב *sede* — אלישע שב *Elisee, sede*, ut vers. 4, Kennic. cod. 150, 224, meus 604, et Arabs. Syrus *ad Eliseum*.

II 9 כעברם *cum transirent ipsi* — בעברם *dum transibant ipsi*, Kenn. cod. 1, 70, 112, 150, 253, 601, primo 158, mei 196, 211, 249, 295, 380, 554, 579, 627, 701, primo 545, ext. 1 primo, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta utraque 1518 cum alia lect. ad marg., Veneta 1521, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1563, Prophetae priores Soncinenses, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique cum Comm. Kimchii et Abarb. 1511, Thessalonicenses 1535, Targ. cod. 1 ext., Targ. Leirense. Lectio, quam probat Scheidius, reprobat Norzius.

II 21 לא יהיה *non erit* — ולא יהיה *nec erit*, Kenn. cod. 4, 23, 30, 85, 89, 94, 101, 113, 128, 139, 150, 154, 155, 158, 160, 180, 182, 187, 195, 224, 225, 226, 227, 249, 250, 253, quibus addendi sunt ex Bibliis Halensibus 375, 601, 602, seu Erfurtenses 2, 3, 5 a Kennicotto omissi. Accedunt ex meis 1, 3, 4, 13, 21, 174, 186, 196, 211, 226, 305, 341, 346, 440, 512, 539, 545, 554, 576, 604, 667, 679, 688, 701, 715, 716, 737, primo 596, 663, 789, Biblia Soncinensia, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. In meo 335 primo suppl. ו, deinde deletum. ולא ad marg. utraque Bombergii Biblia 1518.

II 23. Posterius קרח *calve* aberat primo a cod. meo 765 hisp., nec legit cod. Vatic. Lxx.

II 25 שמרון *Samariam* — שמרונה *in Samariam*, cod. meus 304 hispan. prima manu.

III 4 צמר *lanigerorum* — צמד *parium*, cod. Kenn. 4, 130, 158, omnes prima manu, cod. mei 20, 186, 211, 663, 679, 716, primo 187, 596, 715, forte 2, Biblia Soncinensia, Brixiensia. Vers. 1 in שמנה עשרה nulla varietas, nisi in meo 715, qui primo legebat עשרים.

III 5 כמות *cum moreretur* — במות *dum moriebatur*, cod. Kenn. 253, primo 158, mei 295, 576, 596, 627, 679, 701, primo 20, 440, 579, 716, Bibl. Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia, 1517, Prophetae priores Pisaurenses

utrique 1511, Thessalonicenses 1535. Ita legere videntur Biblia Genevensia 12. 1618.

III 6 כל ישראל *omnem Israel*. Deest כל in Kenn. 30, 195, deletum in meo 20, omissum a Lxx. » Nullus codex graecus, inquit Brunsius, praefert πάντα. Adfuisse tamen jam tempore Origenis in textu heb. hic Syriacus combrobat ». V. *Curae hexapl. in lib. IV Reg.* in *Repert. orient.* Tom. IX pag. 162.

III 8 מדבר אדום *deserti Edom* — מדבר מואב *deserti Moab*, Kennic. cod. 158, 337, primo meus 545. Utrumque Kenn. 96, primo meus 295. Sed contra fidem omnium veterum.

III 11 מאותו *ab eo*. Melius מאתו codices mei 13, 196, 226, 380, 554, 627, 663, 715, 737, primo 596, 667, nunc 191, Biblia Soncinensia, Brixiensia. Multi defective מאתו, ut Kenn. 1, 4, 21, 30, 89, 93, 96, 99, 102, 114, 115, 128, 139, 144, 150, 154, 155, 168, 174, 187, 195, 198, 202, 224, 253, inter quos proculdubio qui legunt cum *chirech*. Defect. mei 2, 3, 22, 174, 211, 440, 512, 539, 545, 579, 679, 701, 716, primo 191, Prophetae Thessalonicenses 1535.

III 12 אותו *eum* — אתו *cum eo*, melius cod. mei 13, 20, 226, 663, 715, nunc 319, 335, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, ac versiones omnes. Defective Kenn. 1, 4, 21, 30, 70, 89, 93, 96, 99, 115, 150, 154, 158, 174, 176, 178, 187, 198, 202, 224, 253, mei 2, 186, 191, 196, 211, 305, 341, 440, 539, 545, 554, 579, 596, 627, 667, 679, 701, 716, 737, primo 782, Prophetae Soncin. 1486.

Ibid. ויהושפט *et Josaphat* — ויהושפט מלך יהודה *et Josaphat rex Juda*, cod. Kenn. 150, 198, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Recte juxta Scheidium *Spec. Isai.* Th. XXV, male juxta Brunsium, qui notat in mss. Graecis hexaplaribus huic additamento obelum praefigi, nec audiendos mss. codices hebraicos contra Origenianorum fidem. V. *Cur. hexapl. in IV Reg.* p. 163.

III 15 יד יהוה *manus Domini* — רוח יהוה *spiritus Domini*, Kennic. 93, 145, 158, 174, 178, 182, 187, 198, 224, 246, 250, 252, 601, forte 30, mei 20, 174, 191, 226, 440, 596, 679, primo 211, 579, nunc 196, exter. meae coll. 1, Chaldaeus.

III 19 וכל עיר מבחור *et omnem civitatem electionis*. Desunt in cod. Kenn. 224, et Vatic. Lxx.

III 24 ויקמו ישראל *et surrexerunt Israel* — ויקמו בני ישראל *et surrexerunt filii Israel*, cod. meus 187 hisp. primo, et Syrus. Arabs *Israelitae*.

Ibid. ויבו. Keri ויכו *et percusserunt* in textu Kenn. 1, 30, 70, 112, 149, 150, 176, 178, 180, 182, 202, 226, 253, primo 99, mei 2, 13, 20, 174, 186, 191, 226, 249, 305, 380, 440, 539, 545, 554, 627, 667, 688, 701, 715, 716, 737, 765, primo 22, 187, 211, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Leirenses, et hi quidem aperte in meo exemplari, non forte, ut ex Parisiensi dubio notat Kennicottus. Expuncti Kennicottiani 246, 249, 250, 251, quorum lectio marg. pro more a Kennicotto cum textuali confusa.

Ibid. בהן *eam* — בהם *eos*, cod. Kennic. 172, forte 99, primo meus 688, nunc 579, 679, Chaldaeus, Syrus, Arabs. Meus 21 בהם. Ita fert scribarum conjectura. Nota tamen meum 579 habere ad marg. בה ק׳.

III 26 אותו *eum* — אתו *cum eo*, codices mei 20, 295, 627, 715, 716, primo 305, 596, 679. Defective autem אתו legunt ex Kennic. 1, 4, 21, 23, 30, 70, 82, 89, 93, 94, 96, 113, 115, 128, 150, 154, 158, 168, 174, 176, 182, 187, 202, 210, 224, 240, 242, 252, 253, ex meis 2, 4, 13, 174, 191, 249, 380, 440, 539, 545, 575, 579, 663, 667, 701, 737, 765, primo 211, 782, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Munsteri 1536, Prophetae Soncin. 1486.

IV 7 בניכי *filii tui* — ובניכי *et filii tui*, Kenn. cod. 2, 19, 21, 76, 80, 93, 100, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 130, 139, 160, 172, 176, 178, 180, 187, 191, 195, 198, 223, 226, 227, 253, 599, 601, 602, cod. mei 1 bis, in textu et in Apht., 3, 13, 21, 22, 186, 187, 196, 197, 211, 240, 248, 249, 291, 295, 304, 335, 341, 346, 502, 512, 518, 535, 539, 543, 545, 554, 562, 575, 576, 579, 592, 614, 627, 656, 662, 663, 667, 700, 701, 715, 721, 765, primo 174, 305, exter. 123, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Basil. bina 1534, et 1546, Prophetae Soncinenses 1486, Thessalonicenses 1535, Pentat. CPolit. 1505 in Aphtar., Pent. CPol. 1522, Germanicus antiquus in fol, Ferrariensis 1555, Amstelodamensis 1696, Dyrenfurth. 1729, ac versiones omnes. Ita etiam cum copula fert marg. Kerì, sed forma regul. ובניך.

Alii codices habent Kerì ובניך in textu, ut Kennic. 56, 60, 70, 89, 108, 111, 125, 129, 136, 151, 174, 177, 181, 196, 224, 244, 294, primo 128, 202, mei 6, 16, 20, 191, 226, 233, 262, 266, 267, 380, 384, 419, 443, 476, 486, 507, 547, 594, 596, 606, 665, 679, 737, 722, 825, primo 230, 319, 440, exter. 124, Biblia Complutensia, Pentateuchus antiquus in 4. sec. xv in Apht., Venetus 1574, Ven. 1588, Mantuanus 1589. Omissi Kenn. 246, 249, 250, 251, qui lectionem hanc habent ad marg., non in textu. Vers. 13 codices nonnulli ומה לעשות, ut v. 14, ex editis bini Pentateuchi in Aphtar., videlicet Brixiensis 1492, et Pragensis 1518.

IV 25 השנמית *Sunamitis* — השולמית *Sulamitis*, codex meus 419 in Apht., et Syrus.

IV 26 עתה *Nunc* — ועתה *Nunc ergo*, cod. Kenn. 56, 150, 253, forte 30, meus 262, primo exter. 123, Biblia Sonc., Proph. Sonc. 1486.

IV 28 אמרתי *dixi* — אמרתי לך *dixi tibi*, cod. Kenn. 471 ex mea collatione primo, meus 13, nunc 20, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Pro אתי, Lxx legerunt אתי *mecum*, quod tamquam singulare notat margo cod. Syri heptapl. Paris.: *In 3 exemplaribus* ܥܡܟ *positum in Graeco*.

IV 39 ויבא *et venit*. Abest a Kenn. 158, 182, et a cod. Vat. Lxx, sed legit cod. Alex., et Complutensis, et Symachus ad marg. citati codicis Syri ܥܡܗ . ܘܐܬܐ.

IV 41 ויאמר וקחו *Et dixit, et accipite*. Melius ויאמר קחו *Et dixit, accipite*, Kenn. cod. 4, 89, 115, 158, 160, 172, 187, 198, 224, ex Bibliis Hal. primo 375, mei 20, 226, 380, 679, primo 440, 663, versiones omnes.

V 4 ויבא *Et venit* — ותבא foem. gen. Kennic. 96, 117, 224, primo meus 594, nunc 20.

Ibid. ויגד *et nunciavit* — ותגד foem. iidem codices Kenn. ac mei, quibus accedit ex meis 440 primo. Melius utrobique Lilienthalii sententia.

V 8 נביא *propheta* — אלהים *Deus*, Kenn. 125, primo meus 419. Id praefert Scheidius *Spec. in Isai.* Th. XXVII, sed damnant antiqui omnes interpretes.

V 12 אמנה in textu codices bene multi, etiam hispani, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Proph. Soncin. 1486, et sic Syrus, Chaldaeus, editio Complut. LXX, et cod. Hexapl. Parisiensis. Cod. Vatic., et Alex. LXX, et Vulg. sequuntur Chediv. » Orta duplex appellatio et scriptio nominis ex vicinia Arabiae, B enim ut M efferre Arabes solent, Michaëlis *Supplem. ad lexica Heb.* Par. I p. 9.

V 14 וירד *Et descendit* — וילך *Et abiit*, cod. Kennic. 158, 249 marg. primo meus 20, 419, Prophetae Leirenses 1494, Syrus, Arabs.

V 18 נא *quaeso*. Non legunt Kennic. cod. 1, 2, 18, 19, 21, 50, 70, 80, 82, 85, 89, 93, 95, 96, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 125, 128, 136, 145, 151, 158, 168, 174, 176, 178, 196, 224, 240, 244, 253, 384, forte 171, codices mei 11, 16, 22, 186, 191, 197, 230, 233, 262, 295, 345, 380, 384, 419, 440, 443, 476, 502, 543, 547, 554, 562, 592, 594, 606, 662, 667, 679, 700, 701, primo 20, 211, 575, 579, 596, 656, 674, 722, 765, 789, nunc 555, 715, exter. 123, 124, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Proph. priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511, Pentateuchus antiquus memb. in 4. sec. XV in Aphr., Pent. Brixiensis 1492, Ferrariensis 1555, Venetus 1574, Venetus 1588, Chaldaeus, Syrus, Vulgatus, Arabs, illudque abesse jubet marg. Kerì. Quidam omittunt בהשתחויתי בית רמן *in adoratione mea in templo Rimmon*, nec haec verba legunt cod. Alex. LXX, et Syrus hexaplaris Parisiensis, ob ὁμοιοτέλευτον, scilicet ῥεμμάν, foecundam omissionum in mss. matrem, ut recte in *Curis hexapl.* ad h. l. monet Brunsius. Pauci alii pro בבוא legunt כבוא, et pro בדבר legunt לדבר, ut legitur sub init. versus.

V 19 ויאמר לו *et dixit ei*. Singularis est lectio, quam ad marg. exhibet codex meus 191 hispanus, לא ק׳ *lege nequaquam*, ut propheta non concedat, quod Naaman petebat. At vero versiones omnes legunt *ei*, nec lectionem hanc sistunt in textu hodierni codices, excepto meo 380, in quo videtur primo lectum לוא.

V 20 מאומה *aliquid* — מומה *labem*. Ita pauci codices, et editiones nonnullae, ut Biblia Rabbinica Veneta 1618, et Basileensia Buxtorf. 1619 cum Kerì מאומה ad marg.. Sic etiam legit Talmud Hierosolymitanum; Jarchius vero, et post Jarchium margo Bibliorum Rabbin. 1525 notat א חסר *abesse* א. Sed

mendose. V. fusam Norzii notam, qui testatur in omnibus codd., quos prae manibus habuit, scriptum esse מאומה. » In masora parva, inquit Abichtius *Diss. de restit. Josue versibus* pag. 18, legimus *deficit* א secundum Comm. Raschii ... Sed quis tam obesae naris, ut non sentiat Raschii ineptias, qui praeter sensum supra datum illa scriptione aliquem mysticum quaerit. Hinc tamen factum est, ut in Buxt. aliisque masorethicis codicibus legatur מומה *macula*, cum in aliis multo rectius juxta fidem mss. substituatur מאומה *quicquam* ».

V 23 קח *sume* — וקח *et sume*, Kenn. cod. 30, 85, 93, 145, 174, 180, 224, 601, 602, primo 1, 82, 130, nunc 150, sed 602 primo ex Bibliis Halensibus, quae praeterea addunt 375 seu Erfurt. 5. Concinunt ex meis 4, 191, 226, 305, 518, 554, 679, 701, primo 20, 21, 186, 187, 211, 380, 440, nunc 319, 663, 715, 765, Biblia Complutensia, Talmud Babylonicum.

V 27 לעולם *in seculum* — עד עולם *usque in seculum*, cod. Kennic. 145, 154, 250, meus 701, primo 579, 737, Prophetae Leirenses 1494, Vulgatus. Alii utrumque עד לעולם ut Kennicott. 23, 150, 175, 187, 202, meus 716.

VI 13 איכה *ubi nam?* — איפה Kenn. 89, 150, 168, 253, mei 20, 701, 737, nunc 191, 226, 380, forte primo 679. Ita etiam per פ, sed cum א in fine, cod. mei 712, primo 579, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486. Biblia nonnulla Veneta et Amstelodamensia habent איפה ק׳, in aliis איכו ק׳. Sed Raphaël Basila ex Norzio ac Kimchio definit nullum prorsus hic adesse Kerì. V. ejus not. ad Norzii Comment. in Mantuanis Bibliis 1742.

VI 16 אותם *eos* — אתם *cum eis*, melius cod. mei 20, 226, 380, 663, 679, 716, primo 13, 191, 440, 596, 701, 789, Biblia Soncinensia, ac versiones omnes. Ex Kennicottianis ita 224 seu Regiom. 2 primo hic a Kenn. omissus, teste Lilienth. p. 248. Alii defect. אתם, ut Kenn. 1, 2, 30, 70, 82, 93, 96, 115, 150, 154, 158, 182, 187, 253, ex quibus verosimile est nonnullos legere *chirech cum eis*. Ex meis defective legunt 2, 211, 554, 575, 667, primo 305, Prophetae Soncin. 1486.

VI 20 פקח *aperi* — פקח נא *aperi quaeso*, Kennic. cod. 70, 145, 158. 168, 172, 178, 182, 187, 224, 246, 252, 601, 602, primo 154, mei 4, 20, 21, 191, 211, 380, 604, 679, primo 2, 22, 663, 782, nunc 226, 319, 440, 545, 554, 575, Biblia Soncinensia, Proph. Soncin. 1486, Lxx. Sed in hexapl. codicibus graecis ante δὴ praefixus obelus, quod in Origenianis mss. hebraicis deesset נא, quibus recentiores posthaberi vult Brunsius in *Cur. hex.* in h. l.. Redundat particula haec in latina versione Targum. Kennic. 1, meus 380, primo 440 pro כבאם legunt בבאם.

VI 21 כראותו *cum videret ille* — בראתו *vidente eo*, Kennic. cod. 180, 249, 253, primo 158, mei 211, 226, 346, 380, 663, 712, primo 191, Biblia Soncinensia, Pisaurensia 1517, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utriusque editionis 1511.

VI 22 אתה מכה *tu percutis?* — אתה תכה *tu percuties?* Ita Biblia Soncinensia, ac Prophetae Soncin. 1486.

VI 23 בארץ *in terram* — בגבול *in terminum*, cod. Kenn. 176, 246, 249, mei 20, 335, 679, nunc 341, ad marg. 827, et Syrus. Utrumque Jonathan: *in terminum terrae*.

VI 25 והנה *et ecce* — והנם *et ecce ipsi*, cod. mei 20, 191, 211, omnes prima manu.

Ibid. חריונים *excrementa columbarum*. Perperam Kerì דביונים in textu in quibusdam codicibus, et in Bibliis Complutensibus occurrit. Perperam illud ut honestius, textuali substituerunt Judaei, qua de re temeritatis a Karaeis accusantur. V. Trigland. *De secta Karaeor.* p. 190, et Wolf. *Bibl. Heb.* T. II p. 524. Melius etiam binis verbis utrumque, Chediv et Kerì, ut habent Biblia Mantuana 1742, et ut in correctioribus codicibus hispanis, et antiquis Bibliis legi Norzius in iisdem Bibl. Mantuanis testatur, et reapse ego lectum reperio. Si vero conjunctim legis, melius חרייונים, ut legunt Biblia antiqua in fol. sine anno et loco, et Prophetae Thessalon. 1535.

VI 32 הראיתם. Irregulare *daghesc* litterae *resc* non habent ex meis codd. 4, 186, 295, 596, 679, 701, 715, 716, 737 aliique, inter quos hispani accuratissimi, item Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Basileensia Munsteri omnia.

VII 2 למלך *Regi* — המלך *Rex*, cod. Kenn. 70, 149, 174, 224, primo 355, forte 23, mei 226, 440, 554. 679, primo 20, 380, Biblia Soncinensia, Proph. Soncinenses, LXX, Chaldaeus, Syrus, Vulg., Arabs, Talmud Babylonicum. Ita necessario postulat sensus, adeoque pro mendosa habenda et emendanda lectio hodierna. Kenn. codicibus adde ex Bibliis Halensibus 375, seu Erfurt. 5.

VII 6 את מחנה *castris* — אל מחנה *ad castra*, cod. Kenn. 60, 96, 102, 109, 223, 294, 384, mei 543, 562, 674, primo 210, 545, 594, nunc 230, 262, 721, exter. 124, Aphtarae ignotae antiquae editionis in fol., Pentat. Brixiensis 1492 in Apht., bini CPolitani 1505, 1522, Pent. Pragensis 1518. Theodotio qui vertit ἐν παρεμβολῆ, legit במחנה, forte etiam nostrum אל. Hoc, ut opinor, innuit nota codicis Syri heptaplaris Parisiensis ܬ. ܒܡܫܪܝܬܐ، ܩܘܠܐ ܐܘ ܕܡܪܟܒܬܐ *Theodotio in castris syrorum vocem* vel *sonitum currus*, non quod suspicatur Brunsius in *Curis hexapl.* ad h. l., verba φωνὴν ἵππου a Theodotione omissa. Codices non pauci pro ואדני legunt ויהוה, etiam hispani, et antiquissimi.

Ibidem וקול סוס *et sonitum equi* — קול סוס *sonitum equi*, Kennic. cod. 1, 2, 3, 19, 23, 30, 60, 80, 99, 100, 101, 109, 111, 112, 115, 130, 145, 154, 155, 160, 172, 174, 175, 178, 182, 191, 195, 202, 225, 227, 242, 253, 384, 601, 602, primo 125, 128, 176, 249, nunc 82, ex Bibliis Halensibus 375, cod. mei 3, 7, 13, 16, 21, 174, 186, 187, 197, 210, 233, 249, 295, 335, 341, 346, 365, 384, 408, 413, 502, 507, 512, 518, 535, 539, 543, 575, 576, 579, 604, 627, 667, 674, 688, 701, 715, 722, 765, 782, 789, 825, 827, primo 606, nunc 2, 305, 596, 721, 737, exter. 123, Biblia

Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Complutensia, Veneta bina 1518, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Veneta 1678, Veneta 1730, Mantuana 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Pentateuchi varii in Aphtarà h.l., videlicet Brixiensis 1492, Antiquus memb. in 4. sec. xv, CPolitanus 1505, CPolit. 1522, Venetus 1524, Ferrariensis 1555, Ripae Trid. 1561, Venetus 1714, Venetus 1755, Venetus 1777, Pisanus 1781, Aphtarae antiquae ign. editionis in fol., Targum Leirense. Biblia Veneta 1678 notant ad marg.: *sic legendum. Alii libri* וקול. Sic legendum monet etiam margo Pentat. Ven. 1777, et Pisani 1781. Biblia Veneta 1690 notant alia exemplaria legere קול, nec aliter esse legendum. Norzius testatur in codd. omnibus mss. et editionibus antiquis se vocabulum hoc sine ו reperisse, sicque legi in *Meir nediv*, et erui ex masora. Quod falsum, nam etiam bonae notae codices, et antiquae nonnullae editiones legunt cum ו.

Contra plures alii codices mss. legunt וקול cum *sceva*, et sine ullo Kerì et Chediv. Ita ex editis Biblia Veneta Rabbin. 1525, Ven. 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Plantiniana 1566, Veneta 1566, Veneta Rabbinica 1568, Veneta 1570, Polygl. Antwerpiensia, Biblia Veneta 1572, Sanctandreana 1586, Wittebergensia 1587, Hartmanniana 1595, Ven. 1613, Veneta 1615, Veneta 1627, Ven. 12. 1635, Veneta Lombrosi 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londin. 1657, Nisseliana 1662, Athiae 1667, Clodii 1677, Berolin. Jablonskii 1699, Amstelod. Torresii 1705, Opitii 1709, Maii 1712, Halensia 1720, Amstelodamensia Proopsii 1725, Simonis 1752, Reinecii 1756, Prophetae priores Lips. 1686, Sulsbac. 1769, et in Aphtar. Pentateuchi nonnulli, quibus favent antiquae omnes versiones.

Ibid. קול חיל *sonitum exercitus* — וקול חיל *et sonitum exercitus*, Kenn. cod. 18, 70, 76, 96, 109, 150, 151, 158, 177, 182, 191, 224, 242, 249, 294, cod. mei 22, 211, 380, 545, 547, 562, 701, primo 2, 20, 210, 230, 440, 443, 594, 596, 716, 737, 765, 825, nunc 419, 663, exter. 123, cod. Alex. LXX, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum Leirense 1494. Brunsius qui in Kennicottianis hispanos desiderat, habet hic binos ex meis, 701, 765.

Ibid. אל אחיו *ad fratrem suum* — אל רעהו *ad proximum suum*, Kenn. cod. 89, 93, 107, 109, 136, 145, 150, 155, 191, 223, 224 marg., 246 marg., forte 384, ex meis 249, 545, 594, 679, primo 262, 596, et ut videtur, 656, nunc 419, 507, exter. 123, Pent. Brix. 1492 in Apht., Syrus, Chaldaeus, Arabs. Codex meus 7 notat ad marg.: במדו' רעהו *in cod. accurato legitur* ad proximum suum.

VII 7 היא *ipsa* — הוא *ipsum*, cod. mei 16, 197, 226, 230, 248, 335, 380, 440, 443, 502, 507, 543, 545, 592, 594, 663, 679, 701, 722, primo 596, 721, 827, Biblia Veneta 12. 1635, Veneta 1647. Ex Kennicottianis, qui hic afferuntur, legentibus הוא cum *vav*, verosimile est

multos legere cum *surech*, ac gen. masculi. Ita sane legunt 223, 224, seu bini Regiomontani, ut notat Lilienthalius. Reliqui legunt הוא, quod et editi nonnulli habent, ut Biblia Veneta 1518, Rabbinica 1525, Plantiniana 1566, Amstelodamensia 1639, Polyglotta Londinensia, et alia. Cum utraque vocali cod. mei 174, 579, ac Biblia Veneta 1572. Vers. 8 cod. meus 197 pro עד habebat primo אל *ad extremum*, ut Vulgatus.

VII 11 ויקרא *Et vocavit* — ויקראו *Et vocaverunt*, melius, ut sensus postulat, et vertunt omnes veteres, Kenn. cod. 4, 96, 109, 150, 174, 177, 196, 224, 602, mei 20, 656, primo 380, 443, 476, 545, 562, 604, 721, forte 656, exter. 123, sicque legunt Clericus, et Houbigantius. Cod. meus 419 monet ad marg. alios libros legere ויקראו, 226 vero plur. השערים in sing. legit השער prima manu, et pro ויגידו habet ויגד omnia singularia.

VII 12 נא *nunc*. Omittunt Kennic. 111, 224, textus Complutensis, et Grab. Lxx, Syrus, Vulg., Arabs.

VII 13 ככל 1.° *juxta omnem* — בכל *in omni*, Kenn. cod. 2, 3, 95, 106, 107, 109, 136, 145, 158, 172, 174, 178, 195, 206, 232, 249, 356, 489, 569, mei 3, 4, 21, 22, 230, 248. 295, 341, 384, 408, 413, 440, 443, 539, 543, 545, 562, 592, 594, 606, 679, 715, 716, 722, 765, 827, 850, primo 262, 305, 575, exter. 1 primo, Biblia Brixiensia, Proph. Thessal. 1535, Pent. CPolit. 1505 in Apht., CPolit. alter 1522, Ripae Trid. 1561, Fragm. Apht. in fol. sec. xv, Vulg.. Ita etiam videntur legere Biblia antiqua sine anno et loco.

Ibid. ההמון *multitudinem*. Irregulare ה omittunt, leguntque המון, ut fert regimen et Keri, Kenn. cod. 1, 2, 21, 30, 70, 76, 80, 89, 93, 95, 96, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 125, 128, 136, 149, 150, 154, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 181, 196, 206, 224, 226, 232, 244, 248, 251, 253, 294, 296, 301, 309, 355, 356, 358, 359, 384, 489, 526, 569, cod. mei 1 in Aphtar., 2, 4, 6 marg., 13, 16, 20, 186, 191, 211, 226, 230, 233, 262, 304, 335, 341, 345, 380, 384, 419, 440, 443, 476, 502, 539, 543, 547, 562, 579, 592, 594, 596, 606, 614, 663, 667, 679, 688, 701, 721, 722, 825, 850, primo 22, 248, 295, 545, 575, 604, 656, 674, 737, nunc 197, 408, exter. 123, Biblia Brixiensia, Basileensia Munsteri 1534, 1546, Pentateuchus antiquus in 4. sec. xv in Apht., Ferrariensis 1555, ac Ven. sine punctis 1574, 1588. Nonnulli codices redundans ה praefigunt 2° המון.

Ibid. ככל 2° *juxta omnem* — בכל *in omni*, Kenn. 2, 3, 70, 107, 136, 158, 172, 174, 178, 195, 249, primo 99, 244, mei 4, 21, 22, 187, 230, 248, 295, 341, 384, 408, 413, 440, 443, 545, 562, 592, 594, 679, 715, 716, 737, 765, 825, primo 262, 305, 543, 722, 827, 850, primo ext. 1, Biblia Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Prophetae Thessal. 1535, Pent. Brixiensis 1492 in Apht., Fragm. Apht. antiquae editionis in fol. sec. xv.

Ibid. אשר נשארו בה הנם ככל המון ישראל *qui remanserunt in ea, ecce ipsi*

secundum omnem multitudinem Israel. Desunt repetita haec verba in Kennic. codicibus 1, 80, 93, 96, 106, 109, 145, 149, 160, 206, 218, 226, 232, 248, 309, 337, 338, 355, 403, 489, 490, 507, 526, 536, 544, 569, 585, 586, 588, 592, 593, 596, 598, 607, 610, 641, punctis destituta in 310. Desunt in meis 502, 539, 606, 688, primo 6, 249, 345, deleta in 543, sine punctis ut abolenda, in 614. In 16 omissum primo הנם ככל המון ישראל, in 226 הנם ככל המון ישראל אשר. Nec verba haec legunt Lxx, Vulg., Syrus simplex, Syrus heptaplaris Parisiensis, Targum Kenn. cod. 248. V. Kenn. *Diss. gen.* § 89.

VII 17 אשר דבר *qui locutus est*. Abest a Kenn. cod. 23, 93, 95, 202, a meis 606, primo 716, nunc 476, a Syro, Vulg., et Arabe. Cod. meus 721 pro praecedenti כאשר דבר *sicut locutus fuerat*, legebat כדבר, optimo sensu, *juxta verbum viri Dei quod locutus fuerat*.

VII 19 היהיה כדבר הזה *nunquid erit secundum verbum hoc?* — היהיה הדבר הזה *nunquid erit verbum hoc?* Ita Kenn. 1, 4, 23, 30, 50, 70, 89, 93, 101, 106, 125, 145, 154, 158, 172, 182, 187, 226, 249, 253, forte 82, 96, 99, 128, 150, 168, mei 1 bis, in textu et Apht., 2, 13, 187, 210, 233, 262, 295, 346, 380, 413, 440, 443, 476, 507, 543, 576, 579, 604, 606, 667, 688, 721, 825, 850, primo 596, 765, nunc 20, 248, 545, 547, 663, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, ad marg. Biblia Veneta utraque an. 1518, Lxx, Syrus, Vulgatus. Non accurata lat. versio Targum. Ac lectionem hanc receptae anteponit Scheid. cit. *Spec. in Isaiam*. » Plures hic codices errant, inquit Norzius, benedictusque est, qui scit, quid nam rectum sit, hoc vel illud. Nam in duobus Bibliis mss. antiquis scriptum reperi הדבר הזה cum ה, ut scribitur sub init. sectionis, et in antiqua editione in textu quidem extat כדבר, ad marg. vero הדבר ad indigitandam discrepantiam hanc codicum ». Productaque auctoritate *Chelì jakar*, et Jonathanis, subdit in *Meir Nediv* legi per ה.

VIII 5 המת *mortuum* — בנה המת *filium ejus mortuum*, cod. Kenn. 174, Lxx. בנה ad marg. Biblia Ven. 1518, apposito circello supra המת. Quod forte vocis expositionem indicat, non varietatem lectionis. Obelus autem hic praefixus in ms. Syriaco heptapl. ostendit controversum verbum Origenis aetate in hebr. codicibus defuisse, ut monet Brunsius in *Cur. hexapl.* in h. l.

VIII 7, et 9 הדד *Adad*. Utrobique הדר *Adar*, cod. mei 211, 701, Lxx, Targ. cod. mei 737. Ac Lxx in utroque codice Vatic. et Alex., cum quibus consentit Syrus heptapl. Parisiensis, adjecta marg. nota: ܥ . ܐ . ܣܡ . ܗܕܕ ܬ . ܗ . ܗܕܪ *Heb. T., Aquila, Symachus* Adad, *Theodotio et V editio* Adar. In Montfauc. tamen *Hexaplis* ex cod. Coislin. 2 Aquila, Symachus, Lxx, Theodotio *Adad*, et sola editio Rom. Lxx *Adar*.

VIII 8 מאותו *ab eo* — מאתו cod. mei 13, 226, 380, 554, 663, 715, ac Biblia Soncinensia. Defective מאתו Kenn. 1, 2, 4, 21, 23, 30, 82, 85, 93, 94, 96, 102, 115, 150, 154,

158, 168, 172, 174, 176, 182, 195, 224, 240, 251, 253, mei 2, 20, 174, 191, 210, 211, 341, 413, 440, 575, 579, 596, 667, 679, 688, 701, 716, 765, Biblia Brixiensia, Prophetae Soncinenses 1486, Leirenses 1494.

VIII 10 אמר לא *dic, non* — אמר לו *dic ei*. Kerì in textu habent Kenn. 1, 160, 224, 253, 375, nunc 168, mei 13, 20, 191, 226, 554, 596, 667, 679, 701, primo 21, 22, 380, 715, Biblia Complutensia, ac versiones omnes. Praeferendum Kerì, illudque praeferunt Lilienthalius in *Comm. crit.* p. 249, et T. I *der gut. Sache der Gottl. Off.* p. 466, et Houbigantius *Not. crit.* in h. l., qui judaeastrum quemdam sic scripsisse putat, ne mentiri videretur. Expunximus Kenn. 246, 249, 250, 251 ex male intellecta eorum collatione productos.

Ibid. ימות *morietur* — תמות *morieris*, cod. Kenn. 150, 226, forte 21, 128, primo mei 20, 604, 737, Syrus, et Arabs.

VIII 16 ויהושפט מלך יהודה *et Josaphat regis Juda*. Desunt haec verba in Kennic. cod 30, 253, primo in meo 380, qui tamen pro ישראל mendose legebat יהודה. Desunt in editione Complutensi, et Aldina LXX, in Syro simplici, in Syro heptaplari Parisiensi, in Arabe, et in multis latinis Vulgatae codicibus. Ex his septem Kennicottus producit, Toletanum, Bodlejanos quinque, et unum Bibliothecae aedis Christi G 6, quibus ms. meus codex 650, alter Regiae nostrae Bibliothecae, aliique plures addendi sunt. Quod vero spectat ad latinas editiones, antiquiores omnes quotquot vidimus, controversa verba omittunt. Non legunt Biblia Moguntina 1462, Norimbergensia 1475, Neapolitana 1476, Parisiensia 1476, sine loco ej. anni, Veneta 1478, Coloniensia 1479, Norimbergensia 1479, Veneta 1579, Veneta 1580, Veneta cum post. Lirae 1481, Veneta 1583, Basileensia 1491, Veneta 1492, Veneta 1497, Veneta 1498, Antiqua cum gloss. sec. XV, Lugdunensia 1514, Veneta 1519, Basil. 1522, Lugd. 1523, Lugd. 1526, Veneta 1538, Parisiensia Roberti Stephani, Lugd. 1540, editio antiqua cum Comm. Lirae, alia in 16. sine anno et loco, quam puto Parisiensem, aliaeque editiones quamplures. Houbigantius haec verba repugnantia esse definit, et sapientius omitti. Perperam addita tuentur etiam Vignoles *Chronol. de l'Hist. sainte* T. I pag. 231, Jackson *Chronol. antiq.* Volum. I p. 177, Kennicott. *Diss. gen.* §. 89. Ex communi enim lectione et syntaxi videtur Jehoram regnare coepisse an. V utriusque, Jorami regis Israel, et Josaphati regis Judae, cum annus ille, quo regnare coepit, fuerit annus XXV regni Josaphat. In recepta ergo lectione annus V de solo Joram intelligendus, supplendumque ובימי *et in diebus Josaphati*.

VIII 17 שנה *anni*. Kerì שנים *annorum*, quod in textu habent Kennic. 30, 89, 115, 150, 154, 176, 253, primo 90, 114, 128, ה sup. ras. 82, 99, mei 13, 20, 191, 211, 249, 295, 575, 667, 701, primo 22, Biblia Soncinensia, ac Complutensia. Alii codices nullum hic exhibent Kerì, leguntque שָׁנָה. Ita ex editis Prophetae Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, aliaeque editiones, inter quas Biblia Am-

stelodam. Menassè ben Israel, ut notant Biblia Maii 1712.

VIII 18 בדרך *in via* — בדרכי *in viis*, codex meus 305 primo, Syrus, Vulg., Arabs.

VIII 19 לבניו *filiis ejus* — ולבניו *et filiis ejus*, Kenn. cod. 1, 2, 21, 30, 70, 85, 89, 94, 96, 99, 101, 145, 150, 154, 155, 158, 160, 174, 178, 182, 187, 195, 198, 224, 225, 226 marg., 227, 228, 240, 249, 250, 251, 601, 602, primo 82, ex Bibl. Hal. 375, codices mei 1, 2, 4, 20, 22, 174, 191, 196, 211, 226, 295, 305, 341, 380, 413, 440, 518, 539, 545, 579, 604, 663, 667, 679, 688, 737, 782, primo 13, 596, nunc 3, 304, 319, 789, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Polygl. Antwerpiensia, Mantuana cum Norzii Com. 1742, Liburnensia 1780, Prophetae priores Soncin. 1486, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Ad marg. ולבניו Biblia Veneta utraque 1518. Hanc autem lectionis a se restitutae rationem dat Norzius: » In quibusdam libris mss. et editis scriptum est לבניו sine ו sub init. dictionis, et sic eruitur ex Gersonide. At in aliis mss. correctis et vetusta editione scriptum est ולבניו cum ו, sicque habetur in Targum, in *Meir nediv*, et loco parallelo II Chron. XXI, nec aliter bina loca afferuntur in masora ad h. l. ». Conf. Henr. Michaëlis et Houbigantius. Prophetae priores Lipsienses cum Comment. Abarb. 1686 legunt בבניו.

VIII 24 דוד *David* — דוד אביו *David patris sui*, cod. Kenn. 93, et Lxx. Sed in codd. hexapl. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ obelo notatum.

VIII 25 שנה *anno*. Deest in Kenn. cod. 70, 90, 99, 128, 150, 158, 173, primo in meis 2, 545, 737, 782, in Bibliis Pisaur. 1517, in Venetis utriusque 1518, in Ven. 1521, in Munsterianis 1534, 1546, in Prophetis Leirensibus 1494, in Pisaurensibus utriusque editionis 1511, nec legunt Lxx, Syrus, et Arabs. Deest et in Prophetis Thessalon. 1535, appositis tamen in textu punctis vocalibus, et circello τοῦ Keri. Notat Norzius deesse in ms. codice, quem habebat prae manibus, et in Prophetis cum Comm. הריאז׳, seu R. Isaiae postremi, mendose sine dubio pro הרי״א ז״ל *R. Isaaci Abarbanelis fel. mem.*, qui saepe a Norzio producuntur, et reapse ita legunt ex Pisaurensi editione.

VIII 26 בן עשרים ושתים שנה *Filius viginti duo annorum*. Nullus codex confirmat lectionem II Chron. XXII 2, ubi legitur ארבעים ושתים *quadraginta duo*, ac prior lectio posteriori anteponenda. V. Conr. Jacobi *Diss. de Fragm. cod. biblici Heb. ms.* p. 6.

VIII 29 מלך יהודה *Rex Juda*. Desunt in Kenn. cod. 114, et Vat. Lxx.

IX 1 בידך *in manu tua* — בידיך *in manibus tuis*, cod. Kennic. 99, 112, meus 295 hispanus, primo 440, Biblia Veneta 1525-28, Veneta 1533, Veneta 1615, Veneta 1627, Amstelodamensia 1639, Veneta 1647, Prophetae Leirenses 1494. Versiones omnes in sing.

IX 2 יהוא בן יהושפט בן נמשי *Jehu filium Josaphat filii Nimsi* — יהוא בן נמשי *Jehu filium Nimsi*, codex meus 701 primo, Syrus, Arabs.

IX 3 אל ישראל *ad*, vel *super Israel* — על ישראל *super Israel*, melius Kenn.

cod. 2, 4, 30, 70, 89, 93, 94, 96, 99, 115, 130, 150, 154, 155, 172, 174, 178, 180, 198, 224, 226, 250, 253, 601, forte 90, nunc 85, 246, cod. mei 3, 20, 22, 174, 187, 191, 211, 226, 249, 346, 380, 509, 554, 663, 667, 679, 688, 701, 715, 716, primo 21, 305, 440, 596, 737, 782, nunc 186, 319, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Ven. utraque 1518 cum al. lect. ad marg., Basileensia Munsteri omnia, Simonis 1752, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, versiones omnes.

IX 4 הנער 2.° *puer*. Deest repetitum pueri nomen in Kennic. cod. 1, 70, 96, 112, 171, 174, 224, in meis 174, 226, 539, 579, primo 22, 191, 440, 545, 737, in LXX, et Syro, et superfluit juxta Houbig.

Id. הנער הנביא *puer propheta* — נער הנביא *puer prophetae*, nunc cod. mei 20, 554, Chaldaeus, Vulgatus, et Arabs. Margo ms. cod. Syri heptaplar. Paris. ܥ . ܛܠܝܐ ܕܢܒܝܐ . *Heb. puer prophetae*. Ita ergo videntur legisse codices Origeniani. Conf. Bruns. in *Repert. or.* T. IX pag. 184, et Hasse *Lib. IV Reg. hept. Spec.* 8. Jenae 1782 p. 12.

IX 11 ויאמר לו *et dixit ei* — ויאמרו לו *et dixerunt ei*, Kenn. cod. 70, 93, 96, 154, 155 marg., 160, 224, 249, 253, 355, 601, 602, primo 94, forte 158, nunc 201, ex Bibl. Hal. 375, cod. mei 13, 20, 22, 211, 380, 539, 627, 663, 688, primo 2, 596, 667, nunc 191, 319, exter. 1, Biblia Soncin., Prophetae Soncin., LXX, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targ. cod. mei 737. Ita secunda manus correxit in meo 604, sed tertia delevit, nec aliter legendum in multis codicibus conjiciunt scribae, ut testatur margo cod. mei 1, 3, 187, 196, 304, 305, 341, 440, 512, 545, 604, 789, 827. Ad emendatos codices Kenn. 224 refert Lilienthalius, Erfurtenses plerosque Michaëlis.

IX 12 אל ישראל *super Israel*. Melius על Kenn. 4, 89, 112, 115, 144, 145, 150, 154, 155, 173, 180, 182, 198, 210, 226, 253, primo 93, nunc 85, 246, cod. mei 22, 191, 211, 249, 413, 545, 554, 579, 663, 679, 688, 701, primo 20, 512, 596, 737, nunc 319, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin., Leirenses 1494.

IX 15 אם יש נפשכם *si est animus vester* — אם יש את נפשכם *si est in corde vestro*, Kennic. cod. 1, 96, 99, 112, 115, 145, 149, 154, 158, 160, 187, 228, 601, primo 3, 128, את נפשכם 153. Accedunt ex meis 13, 174, 187, 211, 226, 380, 554, 576, 579, 663, 667, 688, 716, 737, primo 210, 604, 679, nunc 341, rectius juxta Scheid. *Spec. Isai.* Th. XXXI. Multi codices, etiam hispani, et antiquae nonnullae editiones, ut Biblia Soncin., Brixiensia, Complutensia, Munsteri omnia, habent in textu להגיד.

IX 19 השלום *pax ne?* — שלום *pax?* Kennic. 1, 4, 21, 100, 128, 160, 173, 174, 195, 240, 251, 252, 253, nunc 90, 242, mei 1, 304, 335, 509, 518, 575, 627, 789, nunc 22, 512, 596, Biblia Veneta 1525-28, Veneta 1533, Veneta 1544, Veneta 1551, Ven. 1563,

Plantiniana 8. 1566, Ven. 1566, Polyglotta Antwerpiensia, Antwerp. sine punctis 1573, Hutteri 1587, Raphelengii 1610, Veneta 1615, Genevensia 12. 1618, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Amstelodam. 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londinensia, Veneta 1690, Veneta 1730, Mantuana 1742, Liburnensia 1780, Pisana 1781.

IX 37 השדה *agri* — האדמה *terrae*, cod. Kenn. 30, 195, primo mei 20, 575, 596, Syrus, Vulg.. Kennicottianis addendus ex mea collatione 431. Meus 20 ad marg. *alia exemplaria* השדה. Kenn. 128 הארץ.

X 1 הזקנים *seniores* — ואל הזקנים *et ad seniores*, cod. Kennic. 2, 250, primo meus 22, nunc 604, Lxx, Syrus, Vulgatus. Quidam אל הזקנים *ad seniores*, ut Kenn. 3, 168, 242, primo mei 545, 604. והזקנים *et seniores* Kenn. 30, ac meus 196 hispanus.

X 2 ועיר מבצר *et civitas munita* — וערי *et civitates munitae*, codex meus 663, Biblia Soncinensia, Proph. Soncinenses, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus.

X 6 שנית *secunda vice*, vel *iterum* — שני *secundam*, idest epistolam, Kennic. cod. 85, 128, 145, 172, 195, 253, ex meis 346, 545, 579, 715, 737, primo 20, 305, 663, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Arabs.

Ibid. אנשי *virorum*. Deest in Kenn. cod. 128, 150, 168, 173, 226, nunc 246, in meis 4, 174, 295, 440, 554, 627, primo 2, 3, 22, 305, 545, 782, nunc 663, nec legunt Syrus, Vulgatus, et Arabs. Deerat in codicibus Origenis; nam in ms. Hexapl. vocabulo ἀνδρῶν obelus praemittitur. Conf. cod. Syr. heptapl. ad h. l.. Tres ex meis illud non legentibus, 4, 295, 782, hispani et accuratissimi.

Ibid. בני *filiorum* — בית *domus*, vel *familiae*, cod. Kenn. 145, 174, mei 226, 440. Omittunt בני Kennic. 224, primo meus 545, ac cod. Alexandr. Lxx.

Ibid. את גדלי *cum magnatibus urbis* — וגדולי *et magnates urbis*, cod. meus 440 primo, et Syrus. Alii ואת גדלי *et cum magnatibus*, ut Kenn. 85, 93, 96, 115, mei 596, 679, 737, primo 2, 20, 21, 191, 604, Targum cod. mei 737. Multi defective אתם.

X 14 ויתפשום חיים *et comprehenderunt eos vivos*. Desunt in Kenn. cod. 1, 128, primo in meis 305, 596, et in cod. Vatic. Lxx. Sed male. V. Bruns. *Cur. hexapl.* in h. l.. In meo 554 perperam ad marg. additum hic אלף, ita ut occisa sint *quadraginta duo millia*, quod scribarum audaciam confirmat temere aliquando, ac supra fidem numeros augentium.

Ibidem איש מהם *virum ex eis* — מהם איש verbis transpositis Kennic. 1, 174, 182, 253, mei 319, 545, 579, 789, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncinenses.

X 15 את לבבך *cor tuum*. Irregulare את omittunt Kennic. cod. 1, 70, 168, 210, 252, mei 679, 737. Clericus conjicit post את deesse לבבי, ac legendum *cum corde meo cor tuum*, ut Lxx, quam conjecturam probat Houbigantius.

Ibid. ידך *manum tuam* — ידיך *manus tuas*, cod. Kennic. 2, 112, mei 22, 319, 440, Biblia Veneta Rabbinica 1525, Parisiensia Roberti Stepha-

ni in 16., Veneta Rabbinica 1568, Veneta 1570, Polyglotta Antwerpiensia, Biblia Hutteri 1587, Polygl. Londin., in quibus interlinearis versio mendosa, Nissel. 1662. Prava lectio, quam damnat contextus, in quo subditur ויתן ידו *et dedit manum suam*, et antiquarum versionum auctoritas. Conf. Norzius.

X 17 לאחאב *Achab* — לבית אחאב *domus Achab*, cod. Kenn. 250, meus 701, primo 20, Syrus.

X 19 עבדיו *colentes eum* — עֲבָדָיו cum *cateph patach* sub ע et *kametz* sub ב *servi ejus*, cod. mei 20, 174, 211, 226, 295, 319, 440, 512, 545, 579, 663, 715, 716, 765, 789, primo 305, Kennic. 602, primo 375 in Bibliis Halensibus, Lxx, Vulgatus. Eadem varietas in עבדי, in Kenn. 160, 375, 602 ex coll. Henr. Michaëlis, et in meis 174, 295, 545, primo 305.

X 24 על ידיכם *super manus vestras* — על ידכם *super manum vestram*. In sing. cod. meus 305, nunc 187, ac Lxx. Defective Kennic. 70, 154, 174, 178, 198, mei 20, 579, 679, primo 249, 789, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486.

X 26 מצבות *statuas* — מַצְּבַת *statuam*, melius codices mei 226, 663, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulg.. Sing. lectionem postulat contextus, ubi sequitur וישרפוה *et combusserunt eam*, item ויתצו את מצבת *et diruerunt statuam*. Eam ergo praefero cum Scheidio in *Spec. phil. crit. in Isai.* p. 20. Defective vocabulum hoc legunt Kenn. 3, 4, 85, 102, 115, 150, 154, 175, 176, 182, 249, 253, mei 210, 579, 596, 667, 701, 716, primo 604, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncinenses.

X 27 מצבת *statuam* — מצבות *statuas*, cod. Kenn. 4, 70, 171, primo mei 20, 304, Biblia Amstelodamensia 8. 1639, Lxx, Arabs. In plur., sed defective מצבת legit codex meus 715, primo 22.

Ibid. ויתצו את בית הבעל *et diruerunt domum Baal*. Desunt in Kenn. cod. 1, 82, ex prima manu in meis 596, 604, 701, 789, nunc 226, 440, et in cod. Vatic. Lxx.

Ibid. וישימהו *et posuerunt illam* — וישימהו *et posuit illam*, relato verbo ad Jehu, cod. mei 20, 187, 627, 715, 716, 827, Prophetae Leirenses 1494, ac Targ. Leirense.

Id. וישימהו *et posuerunt illam*, seu domum — וישימוה cum suff. foem. relato ad statuam, Kennic. 150, 225, 226, meus 226, primo 20, ac defective וישמה primo 440.

Ibid. עד היום *usque hodie* — עד היום הזה *usque in diem hanc*, cod. mei 737, primo 305, 440, 604, Lxx, Vulg., Targum cod. ejusdem 737.

X 28 הבעל *Baal* — בית הבעל *domum Baal*, Kenn. cod. 30, 145, primo meus 596, ac Lxx juxta edit. Aldin. et Grab.

X 29 בית אל *Bethel* — בבית אל, vel conjunctim בביתאל *in Bethel*, Kennic. cod. 1, 21, 23, 30, 70, 89, 93, 96, 115, 145, 150, 158, 174, 182, 198, 201, 224, 225, 226, 249, 250, 251, mei 20, 211, 226, 663, 737, primo 2, 22, 440, 596, 667, 679, nunc 545, 715, Biblia Soncinensia, favetque analogia syntaxis.

X 30 ככל *juxta omne* — כל *omne*, codex Kennic. 198, meus 604 primo, Vulgatus, Syrus, sed hic praefixo nexu.

X 31 מכל — מעל חטאות *a peccatis* — מכל חטאות *ab omnibus peccatis*, cod. Kenn. 23, 187, 201, 226, primo 224, teste Lilienth. p. 251, mei 716, primo 20, 440, 679, Targum cod. mei 737. Latinus Chaldaei impressi interpres, qui ita vertit, codicem videtur habuisse sic legentem. Ejus sane versione deceptus est Lilienthalius, qui in hujus lectionis praesidium affert Targ. Kenn. 89 ומכל mendose praefixo ו.

Ibid. ירבעם *Jeroboami* — ירבעם בן נבט *Jeroboami filii Nabath*, cod. Kenn. 89, 154, 174, ex meis 191, primo 20, nunc 319, Arabs, Targ. Leirense 1494. Ita textus Complut. et Grabianus LXX. V. Bruns. *Cur. hexapl.* in h. l.

X 33 על נחל *super torrente* — על שפת נחל *super ora torrentis*, codices Kenn. 240, 250, LXX. Sed in hexapl. cod. χείλεος obelo notatum.

X 34 וכל גבורתו *et omnis fortitudo ejus* — וגבורתו *et fortitudo ejus*, Kenn. cod. 1, 2, 96, 198, 601, sed hic primo ex notis H. Michaëlis, 187 mendose והגבורתו. Accedunt ex meis 191, 701, 716, primo 2, 604, Biblia Veneta utraque 1518 ad marg., Chaldaeus, Vulgatus. Nullus ex hisce codicibus in Norzii manus devenit, qui testatur Jonathanis lectionem in nullo codice reperisse.

XI 1 וראתה *et vidit*. Irregulare ו, quod Keri praecipit auferri, omittunt codices quamplures, etiam hispani. Ita mei 191, 295, 627, 679, primo 575, omnes hispani, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Basileensia bina 1534, 1546, Prophetae Soncinenses 1486, Pisaurenses utrique an. 1511. Puto esse *vav* ipsum praecedentis אחזיהו inconsiderate repetitum, vel ad hoc verbum translatum, ut patet ex cod. meo 765 hispano, in quo primo אחזיה וראתה sed corrector illud post Achaziae nomen restituit.

XI 3 בית *domo* — בבית *in domo*, Kennic. 85, 115, 150, 182, forte 139, meus 196, Prophetae Leirenses, analogia, versiones omnes. Contra Biblia Soncinensia, ac Soncin. Prophetae et pauci codices, inter quos meus 701 hispanus et antiquus, vers. 4 pro בבית legunt בית.

XI 7 אל המלך *ad Regem* — אל בית המלך *ad domum Regis*, cod. meus 701 primo, ac Syrus. Idem cod. meus 701 ex prima manu cum paucis aliis legunt משמרת יהוה *custodiam Domini*, omisso בית.

XI 10 הכהן *sacerdos* — יהוידע הכהן *Jojadas sacerdos*, Kenn. cod. 130, 150, 154, 182, 198, 225, 226, 227, 240, 249, mei 554, 667, primo 440, 596, nunc 319, 715. Sed Jojadae nomen nemo ex vetustis interpretibus repetit. Vers. 11 על המלך *super Regem*. Codex meus 701 עד המלך *usque ad Regem*.

XI 13 הרצין *currentium* — הרצים forma heb. Kenn. 253, mei 249, primo 20, 596, 663, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses, ut legitur v. 11, et II Chron. XXIII, 12, et ut legendum contendit Houbigantius. ו sup. ras. Kenn. 23.

XI 14 ותקרא *et clamavit* — ותאמר *et dixit*, cod. Kenn. 85, 176, 250, 253, primo, ut videtur, 114, mei 663, 737, primo 579, 596, 604, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Proph. priores Soncin. 1486, Thessalon. 1535.

Sed melior lectio communis, eamque sequuntur antiquae omnes versiones.

XI 15 המת *interfice* — יומת *interficiatur*, nunc cod. Kenn. 224, meus 701, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Cod. meus 226 pro אל מבית primo מבית melius.

XII 11 וימנו את הכסף *et numeraverunt argentum* — וימנו את כל הכסף *et numeraverunt omne argentum*, cod. Kennic. 23, 95, 107, 111, 136, 180, 224, 251, 294, 665, mei 61, 248, 476, 502, 543, 594, 679, nunc 545. Lectio desumpta ex vers. praecedenti. Sic pauci codices pro הנמצא legunt המובא *allatum*, ut supra legitur.

XII 12 על יד *per manum* — על ידי *per manus*, Kenn. cod. 2, 18, 19, 30, 50, 56, 60, 70, 80, 89, 95, 96, 100, 106, 107, 108, 111, 112, 115, 125, 136, 139, 150, 151, 170, 174, 176, 177, 180, 181, 187, 195, 196, 226, 244, 249, 251, 252, 292, 294, 359, 384, 674, primo 85, 128, 154, 158, 171, ex Lilienth. 224, cod. mei 1 in Aphr., 4, 6, 13, 16, 20, 22, 61, 174, 191, 197, 200, 211, 226, 240, 248, 249, 262, 267, 291, 295, 319, 345, 378, 380, 384, 405, 440, 443, 476, 486, 502, 50[illegible], 535, 543, 545, 547, 554, 555, 562, 592, 594, 596, 606, 614, 627, 648, 662, 663, 665, 667, 679, 688, 701, 715, 721, 765, 814, 825, primo 11, 21, 575, 579, 674, 722, exter. meae collat. 105, 123, 124, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Basil. 1534, Basileensia 1546, Proph. priores Soncinenses 1486, Pisaurenses utrique an. 1511, in Aphtaris Pentateuchi plures, Brixiensis 1492, Antiquus membr. in 4. sine anno et loco, CPolitanus 1505, Pragensis 1518, CPol. 1522, Venetus 1524, Venetus 1548, Ripae Tridenti 1561, Venetus 1567, Venetus 1574, Venetus 1588, Mantuanus 1589, Venetus 1597, Veneti bini 1606, Amstelodamensis 1696, Lxx, Chaldaeus, Kerì. Vulg. sequitur Chediv, *alii* non vertunt. Expunxi Kennic. 246, 250, qui lectionem hanc habent ad marg., non in textu. In nonnullis pro עשי mendose עשה. In aliis bene multis Kerì המפקדים in textu, inter quos hispani, accuratissimi, ac masorethici, ex editis Biblia Soncinensia, Complutensia, Prophetae Soncin., Pentat. antiquus in 4. sec. xv. Alii nullam in hoc verbo lacunam, vel Kerì agnoscunt.

XII 17 יהיו *erunt* — יהיה *erit*, cod. Kenn. 225, primo 93, nunc 201, forte 107, meus 663, versiones omnes antiquae.

XII 18 על ירושלם *contra Jerusalem* — ירושלם *in Jerusalem*, Kennic. 30, 70, 101, 128, 150, nunc 225, 252, mei 518, 545, 701, Vulgatus. Alii codices אל, ut Kennic. 149, mei 20, 187, 789, Arabs.

XII 22 ויוזכר *Et Jozachar* — ויוזבד *Et Jozabad*, Kennic. cod. 2, 3, 99, 102, 112, 115, 130, 139, 150, 158, 174, 198, 201, 210, 246, 249, 253, 254, primo 113, cod. mei 4, 20, 21, 22, 174, 187, 191, 196, 211, 226, 249, 295, 304, 335, 346, 380, 413, 480, 518, 539, 596, 627, 663, 679, 688, 701, 715, 737, 765, 782, 789, 827, primo 2, 305, 545, 575, 604, 667, 716, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses 1486, Pisaurenses

utrique 1511, a quibus certe non differunt Biblia Pisaurensia 1517 hic in meo exemplari mutila. Norzius testatur se ita scriptum nomen hoc reperisse in quatuor mss. codicibus, et in antiqua editione, sicque legi in libris Chronicorum. Ita etiam legit Targ. Prophetarum Leir. 1494, sed Targ. impressum in Polyglottis, ac reliqui interpretes communem lectionem sequuntur. II Chr. XXIV 26 זבד *Zabad* contractum. Biblia Munsteri 1534, 1546 legunt ויזבר *Et Jozabar*, sicque cod. Kenn. 175, meus 3 ויזכד *Et Jozachad*.

XIII 3 הדד *Adad* — הדר *Adar*, codex meus 226, 701, LXX. Idem cod. 701 vers. 1 ובשנת *Anno vero*, ut Arabs in textu. Nam lat. versio nexum omittit.

XIII 6 מחטאת בית ירבעם *a peccatis domus Jeroboam* — מחטאת ירבעם *a peccatis Jeroboam*, cod. Kenn. 1, 96, 145, 224, mei 226, 679, 688, primo 575, 737, nunc 380, Syrus, Chaldaeus, Arabs.

Ibid. ירבעם *Jeroboam* — ירבעם בן נבט *Jeroboam filii Nabath*, cod. Kenn. 96, ms. Alex. LXX, Syrus, Arabs, Symmachus, Theodotio, et V editio in cod. heptapl., sed obelo praefixo. V. Brunsii *Cur. hexapl.* in h. l.

XIII 11 בה *in eo* — בם *in eis*, forte Kennic. 85, forte etiam primo 128, qui habet ה sup. ras.. Ita cod. Alex. LXX, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, faveque analogia, quam sequitur Houbig., nisi pro praecedenti מחטאות in sing. legas מחטאת, ut cod. Vatic. LXX. Ac defective quidem מחטאת legunt multi codices mss., et editi nonnulli, ut Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Soncinenses, ac Leirenses.

XIII 20 בא *venit* — בה *in ea*, cod. meus 2, primo, ut videtur, Kenn. 1, in quo א sup. ras., Syrus, Vulg., Arabs. Omissum ex priori manu in meo 20.

XIII 21 וילך *et abiit*. Sine punctis, ut abolendum, in Kennic. 224, teste Lilienthalio, nec legit Vulgatus, Arabs, et Talmud Babylonicum.

XIII 24 הדד *Adad* — הדר *Adar*, cod. Kenn. 174, mei 226, 575, 701, LXX. Postremi duo hispani. Hanc eandem varietatem servant versu sequenti Kenn. 174, mei 226, 701, ac cod. Vatic. LXX. Alexandrinus Αδαδ.

XIV 1 יואחז *Joachaz* — יהואחז *Jehoachaz*, Kennic. 1, 2, 3, 30, 82, 93, 145, 150, 154, 155, 182, 187, 195, 198, 201, 224, 253, primo 168, mei 20, 22, 191, 211, 226, 295, 305, 545, 554, 604, 663, 679, 688, 701, 712, 737, primo 440, 579, 596, 789, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaur. 1517, Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Prophetae Soncin. 1486, Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalon. 1535, Syrus, Chaldaeus, et Arabs. Sed ה insertum, vel omissum in propriis nominibus saepe occurrit. Ita v. 8 omittitur ה in יהואש in quibusdam mss., in Bibliis Sonc., Brixiensibus, et in Prophetis Soncin.. Et sic deinceps.

XIV 6 כי אם *sed quilibet* — כי *quia quilibet*, Kenn. cod. 21, 23, 30, 96, 174, mei 191, 575, 627, primo 226, nunc 13, 210, 341, Biblia Pisaurensia 1517, Prophetae priores Pisaurenses utrique 1511, ac LXX. In 13, 210, 341 אם sine punctis, et nota marg.: אם *scribitur, sed non legitur*. Utrumque כי אם omittunt Kenn. 254, meus 545, ac Biblia antiqua in

fol. sine anno et loco. Omittit et latina versio Targ., sed contra fidem sui textus.

Ibid. ימות *morietur* — יומת *occidetur*, Ken. cod. 1, 2, 4, 21, 30, 70, 85, 89, 112, 154, 176, 253, primo 178, forte 158, mei 13, 196, 211, 226, 380, 440, 579, 596, 663, 667, 679, 701, 712, primo 20, 22, 737, nunc 545, Biblia Sonc., Brixiensia, Prophetae Soncinenses, Arabs, Kerì. Omissi Kenn. 246, 249, 251 male huc traducti. Sed melioris notae codices, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus sequuntur Chediv. Extant etiam codices, qui legunt ימות cum suis punctis, et sine ullo Chediv, inter quos mei 295, 341, uterque hispanus. Codex meus 191 hispan. primo ימותו *morientur*, Kenn. 150, 182, meus 688 יומתו *interficientur*. Nonnulli ex meis omittunt ex prima manu איש.

XIV 13 ויבאו *et venerunt* — ויבא *et venit*. Ita Kerì in textu Kenn. 70, 89, 145, 174, 224, 253, mei 13, 20, 191, 196, 226, 305, 667, 679, 688, 712, primo 22, 554, 579, 737, Biblia Brixiensia. Iterum omissi Kenn. 246, 249, 250, 251, perperam producti. Codex meus 305 habet ויבוא, et Kerì de ו redundante ante א. Alii ויבאו sine Kerì, ut mei 4, 211, 249, aliique, Prophetae priores Leirenses 1494, Thessal. 1535. Houbigantius praefert ויביאו *et deduxit eum*, ut legit Vulgatus.

Ibid. בשער *in porta* — משער *ex porta*, Kenn. cod. 1, 30, 182, 253, primo 130, mei 604, primo 20, 22, 663, nunc 226, 545, ad marg. 319, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncin., Syrus, Vulg., Arabs, Targum Leirense. Melius juxta Houbigantium. Meus 211 ובשער *et in porta*, ac pro praeced. בחומת 712 legit in plur. בחומות *muros*.

XIV 14 בית יהוה *domo Domini* — בבית יהוה *in domo Domini*, Kenn. cod. 1, 23, 85, 93, 145, 150, 158, 182, 249, primo 94, 113, 154, mei 191, 211, 380, 554, 663, 679, 716, primo 20, 737, nunc 413, exter. 1 primo, Biblia Soncinensia, Pisaurensia 1517, Prophetae Soncin. 1486, Pisaur. utrique an. 1511, Thessalonicenses 1535, analogia, versiones omnes. *In Prophetis cum Comm. Abarbanelis*, inquit Norzius, *legitur* בבית, *quod et in alia editione ad marg. notatur, sed in reliquis omnibus libris scriptum est* בית, *in Chronicis vero* בבית האלהים. Editio illa, quae id notat ad marg., est Veneta utraque in fol. et 4. anni 1518.

XIV 15 אשר עשה *quod fecit* — וכל אשר עשה *et omne quod fecit*, Kenn. cod. 23, 99, 115, 130, 154, 155, ad marg. 30, primo mei 174, 305, 827, nunc 341, 440, 545, Lxx, Syrus, Arabs. Vers. 19 perperam in var. codicibus, ac Soncinens. Prophetis omittuntur verba וישלחו אחריו לכישה *et miserunt post eum in Lachis*.

XIV 23 מלך ישראל *rex*, vel *regis Israel* — על ישראל *super Israel*, cod. Kennic. 23, 96, 102, 144, 154, 158, 160, 224, 226, 249, 601, nunc 168, mei 4, 13, 596, 716, primo 2, 545, 575, 667, exter. 1 primo, Biblia Pisaurensia 1517, Veneta utraque an. 1518, Veneta 1521, Munsteri bina 1534, 1546, Prophetae priores Pisaurenses utriusque editionis 1511, cod. Vatic. Lxx. Alexandrinus habet utrumque. Kennicottianis adde ex Bibliis Hal. 375. Non aliter

codex, quem ad h. l. producit Norzius, cui Jonathanis versionem opponit. Voc. מלך ad Joas referunt Vulgatus, et latini interpretes textus Hebraei, Syri, Arabici, Chaldaei in Polyglottis.

XV 5 החפשית *libertatis*. Alia forma החפשות utuntur Kenn. 145, 173, 180, 201, 224, mei 4, 688, primo 305, 765, ext. 105, Biblia Soncinensia, ac Prophetae Leirenses 1494, sed hi cum circello ad indicandam codicum varietatem. Biblia Pisaur., Prophetae priores Pisaurenses, ac Thessalonicenses החפשת.

XV 6 עזריהו *Azariae* — עזיהו *Oziae*, cod. Kenn. 1, Syrus simplex, Syrus heptaplaris Parisiensis, et Arabs.

XV 7 עזריה *Azarias* — עזיהו *Ozias*, cod. Kenn. 1, Syrus, et Arabs.

XV 11 הנם *ecce ea scripta sunt* — הלא הם *nonne haec scripta sunt?* cod. meus 701, ac Vulgatus.

XV 13 לעזיה *Oziae* — לעזריה *Azariae*, Kennic. cod. 1, 23, 70, 89, 96, 112, 115, 128, 145, 150, 154, 155, 160, 172, 174, 178, 180, 187, 195, 201, 224, 226, 228, 240, 253, 601, 602, primo 94, forte 99, nunc 225. His adde ex collatione Michaëlis 375 primo, ex mea 475. Accedunt ex meis 2, 13, 20, 22, 191, 211, 226, 249, 295, 380, 440, 539, 545, 554, 575, 579, 604, 663, 667, 679, 688, 716, 737, 765, primo 21, 305, 596, nunc 319, 715, ad marg. 210, exter. 1, 2, 84, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncinenses, ad marg. Biblia Veneta utraque 1518, in App. Munster. 1536, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Ita legitur in versibus praecedentibus. Chaldaeus tamen variat hic in mss. codicibus, et Targum Leirense, princeps editio, retinet nomen *Oziae*. Cod. meus 575 notat ad marg.: *In Hilleliano* לעזיה. *In uno ms.*, notat ad h. l. Norzius, *scribitur* לעזריה, *in alio extat ad marg. alios libros legere* לעזריה, *quod et in Targum legitur. At vero in aliis libris* לעזיה, *sicque legi debet ex Masora*.

XV 16 את כל *omnes praegnantes* — ואת כל *et omnes praegnantes*, cod. Kenn. 85, 89, 154, 172, 182, 201, mei 211, 341, 679, 688, 701, primo 440, nunc 20, 226, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs.

XV 18 מעל *a peccatis* — מכל *ab omnibus peccatis*, cod. Kenn. 85, 154, 224 marg., primo 1, 128, mei 211, 716, primo 440, 596, nunc 341, Lxx, Targ. Leirense. Sed in cod. hexapl. vocabulo πασῶν obelus praefigitur. Quidam מחטאות.

XV 26 הנם *ecce haec* — הלא הם *nonne haec?* cod. Kennic. 154, 226, primo meus 20, Vulgatus.

XV 28 מן חטאות *a peccatis* — מכל חטאות *ab omnibus peccatis*, cod. mei 305, 575, uterque ex prima manu, ac Lxx. 20 primo מעל, alterutrum a abrasus. Codices nonnulli et Prophetae Leirenses מחטאת.

XV 30 בן עזיה *filii Oziae* — בן עזריה *filii Azariae*, cod. Kennic. 187, Lxx, ad marg. cod. Syrus heptapl. Parisiensis.

XV 34 עשה 2° *fecit*. Deest in Kennic. cod. 1, 102, primo in meis 210, 295, 679, in Lxx, Syro, et Arabe.

XV 36 וכל *et omne*. Deest in Kennic. cod. 1, 21, 23, 70, 85, 89,

90, 94, 100, 144, 160, 172, 174, 176, 178, 180, 201, 225, 226, 227, 228, 246, 249, 250, 252, nunc 150, 175, 242, in 375 ex Bibliis Halensibus, in meis 3, 4, 13, 20, 22, 174, 187, 191, 210, 211, 226, 295, 304, 335, 346, 413, 509, 512, 518, 539, 554, 575, 576, 667, 679, 715, 765, 782, 827, primo 305, 319, 545, 688, nunc 1, in Bibliis Venetis 1678, Venetis 1730, Venetis 1739, Venetis 1766, Pisanis 1781, in Proph. Leirensibus 1494, et in Targ. cod. mei 737, ac Leirensi. Biblia Veneta 1678 notant praeterea ad marg.: *Sic legendum juxta codices omnes hispanos, et in editiones irrepsit error* וכל. Margo Bibliorum Ven. 1690: *In mss. codicibus hispanicis non legitur* וכל, *et sic necesse est legere*, quamvis in textu aliam lectionem sequantur. Biblia Veneta 1730 ad marg.: *In primis editionibus reperitur* וכל, *quod mendum est, quia mss. codicibus hispanis nos innitimur*. Quam notam repetunt Ven. 1766, ac Pisana 1781. Sane in meorum codicum numero septemdecim hispani vocabulum istud omittunt, quod tamen legunt veteres omnes interpretes, excepto Targum in paucis codicibus suorum codicum fidem secuto. Desero hispanos codices, et sequor veterum consensum. Nihil, quod mireris, de hac variatione, ut et de aliis multis, etsi magna hinc inde codicum auctoritate stipatis, Norzius.

XV 38 ויקבר עם אבתיו *et sepultus est cum patribus suis*. Desunt in Kenn. cod. 21, 30, 102, 176, nunc 198, in meis 319, 579, primo 3, 20, 21, 196, 210, 380, in Bibliis Brix., in Antiquis sine anno et loco. *In uno ms.*, inquit Norzius, *et in antiqua editione omittitur* ויקבר עם אבתיו, *et in vetusta editione Veneta non legitur in Targum. Sed in aliis mss. extat tum in textu, tum in Targum*. Extat etiam in reliquis omnibus versionibus antiquis.

Ibid. אביו *patris sui*. Non legunt Kenn. 154, 172, primo meus 1, 295 hispanus, Syrus, et Arabs.

XVI 6 מאילות *de Eloth* — מאילַת *de Elath*, cod. mei 13, 380, 539, 545, 679, 716, Biblia Soncinensia, LXX, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs, et bis contextus ipse hujus versus. Biblia Pisaurensia, ac binae editiones Pisaur. Prophetarum 1511, utramque lectionem conjungunt מאילוֹת. Defectus tamen *cholem*, et *kametz* suppletum ostendunt singularem lectionem ab editoribus praeferri, eaque pluralem emendari. Hoc idem faciunt Prophetae priores Thessalonicenses 1535. Sunt autem multi codices, qui defective legunt מאלת, Kennicottiani 1, 2, 23, 30, 82, 85, 89, 93, 94, 96, 99, 101, 102, 149, 150, 154, 155, 173, 178, 180, 182, 251, 253, ex quibus nonnulli proculdubio in sing. legunt, mei 2, 4, 210, 295, 440, 575, 663, 765, ac Soncin. Prophetae 1486. Singularis lectio cum Houbigantio restituenda.

Ibid. וארומים *et Aromim* — וארמים *et Aramaei* vel *Syri*, Kenn. cod. 23, 30, 82, 85, 90, 94, 96, 99, 100, 114, 115, 144, 145, 155, 168, 172, 173, 180, 226, 228, 242, 254, 404, 405, 417, 460, 506, 521, mei 1, 3, 4, 20, 187, 196, 210, 249, 304, 319, 341, 346, 413, 509, 512, 545, 576, 579,

596, 604, 782, 827, primo 518, 765, nunc 575, Biblia antiqua in fol. sine anno et loco, Ven. 1690, Prophetae Leirenses 1494, Syrus, Chaldaeus. Ita legebant codices Origeniani. Nam in ms. Syro heptaplari Paris. legitur ad marg. ܐܕܘܡܝܐ. ܠ. Conf. Brunsii *Cur. hexapl.* in h. l., qui tamen parum accurate scribit esse ipsum masorethicum Chediv. Lectionem hanc praefert Capellus *Crit. sacr.* p. 233.

Idem וארומים *et Aromim* — ואדומים *et Idumaei*. Ita Kerì, quod defective, vel plene in textu sistunt mss. codices quamplures. Plene, ut fert Kerì, Kenn. 112, 128, 149, 150, 176, 187, 224, 225, 319, 366, 459, 490, 526, 531, 562, 587, 590, 596, 598, 601, 606, 614, 648, primo 158, 178, 209, 307, 309, 355, videtur 93, defective 1, 4, 89, 160, 174, 182, 195, 206, 210, 220, 227, 253, 297, 336, 337, 342, 356, 403, 423, 428, 431, 434, 451, 471, 475, 477, 505, 514, 540, 543, 559, 612, 616, 636, primo 2, 113, 204, 541, forte 252, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae Soncin. 1486. Cum ד alterutro modo legunt codices mei 21, 174, 191, 211, 226, 295, 539, 554, 663, 667, 679, 688, 701, 715, 716, primo 305, 575, 737, nunc 765, Lxx, Vulg.. Quod attinet tamen ad Vulgatum, nonnulli ejus codices legunt *et Syri*, ex quibus est antiquissimus Amiatinus Bibliothecae Laurentianae. Alii plures, ut et nova Hieronymi editio, utrumque habent *Idumaei et Syri*. Atque ex hisce postremis est meus 650. Kimchius utramque lectionem tuetur, et conciliat. Conf. Lilienthalius *Comm. crit.* p. 255, et Clericus in h. l.. Praetermissi Kennic. 246, 249, 250, 251 male ad textualem lectionem translati, ac 249, qui ad defective legentes refertur, habet ואדומים ק' plene.

Denique alii codices sive mss., sive editi nullum hic agnoscunt Kerì. Ita ex editis Biblia Veneta 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Plantin. 1566, Veneta 1566, Veneta 1572, Wittebergensia 1587, Hartmann. 1595, Veneta 1613, Veneta 1615, Ven. 1627, Veneta 12. 1635, Amstelodam. Menassè ben Israel, Veneta 1647, Nisseliana 1662. Houbigantius conjicit pro לארם lectum olim לאדום.

XVI 8 בית *domo Domini* — באצרות בית *in thesauris domus Domini*, Kennicottiani codices 178, 253, primo meus 663, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses 1486, ac Lxx. Kennic. 182, 249, primo meus 440 בבית *in domo*.

XVI 10 דומשק *Dumesek*, vel *Dumasci* — דַמשק *Damesek*, vel *Damasci*, melius cod. mei 174, 211, 663, 701, primo 380, 440, 545, 575, nunc 679, Biblia Sonc., Ven. 1613, Veneta 1615, Veneta 1647, Veneta 1690, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs. Ita non modo in hoc versu, sed in sequentibus communiter legitur hoc nomen, ac cod. meus 304 hispanus textualem lectionem ad marg. emendat, דמשק ק' *lege Damasci*. Defective דמשק hic legentes producuntur Kenn. 1, 4, 39, 89, 96, 150, 154, 182, 198, 240, 253, ex quibus nonnulli, ac forte plerique legunt cum *patach*, sicque conjicio legere Bibl. Amstelodam. 1639, citata sub n. 286.

XVI 17 המכנות *fulcimenta* — ואת המכנות *et fulcimenta*, Kenn. cod. 1, 2, 93, 115, 145, 150, 154, 174, 178, primo 82, mei 4, 191, 211, 295, 545, 554, 701, primo 20, 604, nunc 341, Biblia Pisaur. 1517, Prophetae priores Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalon. 1535. Melius quidem, sed veteres cum praecedenti verbo connectunt, nulla copula interposita. Eam sine את praefigunt Kennic. 96, 201, nunc meus 663.

Ibid. ואת הכיור *et concham*. ו copulativum omittunt Kenn. 30, 70, 112, 128, 150, 171, 174, 175, 176, 180, 182, 224, 226, 242, 253, primo 82, mei 2, 4, 13, 191, 226, 295, 380, 554, 667, 688, 715, 737, 765, primo 22, 305, 575, 579, 596, 716, nunc 335, 341, 545, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Complutensia, Prophetae Soncin. 1486, Leirenses 1494, versiones omnes antiquae, et Kerì. Dele ex Kenn. 246, 249, 251. Quidam codices, ac Prophetae Thessal. nullum habent Kerì.

XVI 19 אשר עשה *quae fecit* — וכל אשר עשה *et omnia quae fecit*, Kennic. cod. 23, 150, 154, 158, 168, 182, 226, 252, primo 173, cod. mei 2, 22, 211, 249, 440, 539, 604, 679, 737, nunc 545, 688, Lxx, Syrus, Arabs, Targum cod. mei 737. Mei 20, 716 ואשר *et quae fecit*.

Ibid. הלא הם *annon ipsa* — הנם *ecce ipsa*, cod. Kenn. 85, 96, Syrus, Arabs. Parum accurata lat. versio Arabis et Jonathanis.

XVII 1 שתים עשרה *duodecimo*. Repetunt שנה *anno* Kennic. 1, 150, 155, 182, mei 2, 554, 596, primo 20, 413, 604, 701, nunc 226, 319, et Syrus.

XVII 4 כשנה *juxta annum* — שנה *de anno*, Kenn. cod. 1, 30, mei 688, primo 20, 22, 211, 604, nunc 380, 440, Prophetae Leirenses 1494.

Id. כשנה *juxta annum* — בשנה *in anno*, Kenn. 4, 70, 155, 174, primo 113, 158, forte 130, mei 196, 539, 545, 554, 596, 663, 716, 765, primo 440, 782, Biblia Brix.

XVII 6 בשנת *in anno* — בשנה melius in statu absol. Kenn. cod. 2, 155 marg., 172, 174, 226 marg., cod. mei 211, 226, 554, 715, 716, primo 187, 305, 596, nunc 21, 319, ad marg. 413, Biblia Soncinensia. Ita exigit syntaxis. Male hic Kennicottus cod. 602, seu Erfurt. 3, producit, qui habet in textu בשנת cum Kerì בשנה, ut testantur Biblia Halensia. Item 601, seu Erfurt. 2, habet בשנת cum punctis alterius lectionis בשנה, et Kerì לשנה.

XVII 13 נביאו *prophetarum* — נביא *prophetae*, Kenn. cod. 30, 153, 253. Melius, favetque contextus, in quo sequitur sing. כל חזה *omnis videntis*, ac plana omnia, si ו, quod redundat in נביאו, connectatur cum sequenti verbo, ac legatur נביא וכל חזה *prophetae et omnis videntis*, ut conjicit Schultzius in *Der Vollst. kritic uber die Ausgab. der H. Bibel* p. 207, et Houbigantius in h. l.. In sing. legit Targum, copulam autem habent Syrus, Vulg., et Arabs. Habent et bini codices mei hispani, sed retenta praecedenti anomalia, videlicet 4, qui legit נביאו וכל חזה, et 679, qui habet נביאי וכל חזה. Habes ergo verae lectionis vestigia, ac nexum suo loco restitutum in binis mss. hispanicis.

Alii codices habent Keri נביאי in textu, etiam editi, ut Biblia Munsteri 1534, 1546, Amstelodamensia 1639, sed status nominis constructus hic irregularis. Biblia Brixiensia נבאי defective, ac forte *jod* transposito pro נביא. Bibl. antiqua sine anno et loco legunt נבאו.

Nonnulli, suppleto *jod*, habent נביאיו *prophetarum suorum*. Ita Kennic. 252, primo meus 688, et Lxx. Syrus et Arabs *servorum suorum prophetarum*. Vulg. *prophetarum*. Nullus codex נביאים. Codex meus 20 legit נביאי ביד כל חוזה repetito ביד, 545 omisso prima manu כל נביאי, legit tantum ביד כל חוזה *per manum omnis videntis*. Confer. Lilienthalius *Comm. crit. 2 codd. Regiom.* p. 255, ubi constructae lectionis expositionem suppeditat, quae non placet.

Ibid. חקותי *statuta mea* — וחקתי *et statuta mea*, Kenn. cod. 1, 89, 93, 150, 154, 158, 176, 182, 198, 240, 246, 253, cod. mei 1, 20, 211, 226, 249, 380, 663, 679, 701, 715, 716, 737, primo 191, 305, 440, 596, nunc 413, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses, ac versiones omnes. Ex auctoritate masorae, correctiorum codicum, antiquiorum editionum praefixum ו reprobat Norzius, sed perperam antiquiores editiones producit, quae illud legunt.

XVII 20 מפניו *a facie sua* — מעל פניו *desuper facie sua*, cod. Kenn. 128, 154, 176, 249, forte 94, mei 679, primo 413, 596, 667, Proph. Leirenses 1494. Versu praecedenti quidam וגם, inter quos meus 701 hispanus et antiquus, ut Lxx, Syrus, et Arabs.

XVII 21 וידא *et expulit*. וידח in textu Kenn. 1, 4, 70, 89, 93, 150, 174, 253, א sup. ras., seu primo 30, 130, 139, mei 13, 191, 226, 554, 596, 667, 679, 701, primo 22, 579, 737, nunc 380, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Complutensia, Prophetae Thessalonicenses 1535, Talmud Babylonicum. Recte, nam ita necessario legendum. Expuncti Kennic. 246, 249, 250, 251.

XVII 31 נבחז *Nivchaz*. Cum *zain* veteres omnes interpretes, ac fere omnes codices. Sed ex *zain* majusculo, quod hic superstitiose, ac perperam exhibet masorethicus textus, cum *nun* finali confuso enatus amanuensium error נבחן *Nivchan* in quibusdam codicibus. Quod et suspicatus est Norzius, qui praeterea notat mendose *zain* majusculum hic adhiberi, reprobari a masora utraque, et in majusc. litterarum indice frustra se illud quaesivisse.

Ibid. אלה *Diis* — אלהי in textu Kenn. cod. 1, 30, 70, 85, 96, 112, 113, 115, 149, 150, 174, 175, 176, 178, 180, 204, 220, 227, 240, 252, 253, 309, 356, 357, 366, 375, 403, 405, 418, 421, 451, 461, 474, 476, 477, 490, 505, 514, 526, 530, 531, 559, 562, 590, 607, 616, primo 99, 130, 154, 158, 171, 307, 358, 428, 460, forte 139, mei 3, 13, 20, 22, 174, 191, 211, 249, 304, 319, 341, 380, 539, 545, 554, 579, 596, 663, 667, 679, 688, 701, 765, 789, primo 737, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia, Complutensia, Basileensia 1534, 1546, Prophetae priores Soncinenses, Pisaurenses, Thessalonicenses. Item ספרוים in textu plurimi codices, editiones antiquae, et recentiores nonnullae, inter

quas Plantinianae, et Amstelod. 1639. Alii ספרום, et Keri ספרים. Utrobique Taurinenses 246, 249, 250, 251 habent marg. Keri, solo excepto 249, qui illud habet in textu posteriori loco. Utrobique ergo ex Kennic. Bibliis eliminandi.

XVII 36. Pro utroque ולו codices nonnulli, et Biblia Halensia ולא, apertum scribarum et editionis mendum.

XVIII 4 האשרה *lucum* — האשרות *lucos*, Kenn. cod. 21. In plur. omnes veteres, ut observat Houbigantius, qui masc. forma legit האשרים. Vers. 2 pro אבי legunt אבה Kenn. 115, 150, meus 701, primo 20.

XVIII 6 לא סר *non recessit* — ולא סר *nec recessit*, cod. Kenn. 1, 23, 89, 93, 94, 102, 115, 139, 150, 154, 172, 182, 187, 195, 198, 249, primo 3, mei 13, 210, 440, 596, 679, 688, 701, 737, primo 2, 579, 604, 663, nunc 545, 554, Biblia Soncinensia, Pisaurensia, Proph. priores Soncinenses 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Syrus, Vulg., Arabs, Targum cod. mei 737. Cod. meus 701 pro את משה legit ביד משה *per manum Mosis*.

XVIII 8 ואת גבוליה *et terminos ejus* — ועד גבוליה *et usque ad terminos ejus*, codex meus 701, primo 604, Lxx.

XVIII 17 ויעלו ויבאו ירושלם *et ascenderunt et venerunt in Jerusalem*. Integrum hoc comma omittunt Kenn. cod. 30, 70, 102, 253, mei 579, 701, primo 21, 191, 545, nunc 380, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncinenses 1486. Kenn. 249 omittit ירושלם, et hoc solum verbum suppletum in meo 545.

Ibid. ויעלו ויבאו *et ascenderunt et venerunt*. Repetita haec verba desunt in Kenn. cod. 174, nunc 224, teste Lilienthalio p. 257, in meo 196, primo 305, in Lxx, Syro, Vulgato, et Arabe. Cod. Syrus heptapl. Parisiensis ea legit sub asterisco, ut notat Brunsius in *Cur. hexapl.* Lilienthalio non videntur ad textum pertinere, eaque supposititia judicat Schulzius *Bibl. Hag. cl.* 1 *fasc.* 1 pag. 222. Biblia Brixiensia, quae male hic citat Kennicottus, ad priorem lectionem amandanda sunt. Solum ויעלו omittit codex meus 715, primo vero sequens ויבאו 440.

XVIII 21 הבטחים עליו *confidentibus super eum* — הבטחים בו *confidentibus in eum*, Kenn. cod. 1, 30, 96, 101, 249, meus 701, primo 335, Prophetae Leirenses 1494.

XVIII 25 עתה *Nunc* — ועתה *Nunc ergo*, cod. Kennic. 23, 30, 85, 93, 96, 101, 115, 150, 154, 158, 174, 182, 198, 210, 224, 225, 227, 240, primo 1, 3, 130, 139, cod. mei 4, 13, 20, 21, 191, 226, 295, 380, 518, 679, 701, primo 22, 210, 440, 596, 604, 765, nunc 319, 554, 663, ad marg. 667, Biblia Sonc., Proph. Sonc., cod. Vatic. Lxx, Syrus, Arabs, Targ. cod. mei 737. Quidam אל המקום melius, inter quos meus 701 hispanus ac valde antiquus.

Ibid. על הארץ *super terram* — אל הארץ *ad terram*, Kenn. cod. 96, 102, 158, 176, 182, 198, 246, 252, 253, primo 3, mei 2, 174, 305, 380, 413, 596, 604, 667, 679, 715, 737, 782, 789, primo 663, nunc 20, 545, 579, Biblia Soncin., Prophetae Soncinenses, ac locus parallelus Isaiae XXXVI. Conf. Norzius, qui ita

legentes nonnullos mss. codices habuit ad manus.

Ibid. והשחיתה *et devasta eam* — להשחיתה *ad devastandam eam*, codex Kennic. 253, primo mei 575, 579, 663, Biblia Soncinensia, Proph. Soncinenses, Arabs.

XVIII 26 עמנו *nobiscum*. Multi codices אלינו *ad nos*, Kenn. 21, 85, 93, 115, 145, 150, 174, 175, 180, 187, 201, 246, 252, ex meis 21, 191, 196, 226, 305, 679, 688, 716, 737, primo 20, nunc 545, ad marg. 319.

XVIII 27. Keri צואתם in textu paucissimi codices, Biblia Soncinensia, ac Brixiensia. Pro חריהם legunt חרתם Kenn. 174, meus 191, primo 22. Alii pauci habent in textu alterum Keri מימי רגליהם, ex editis cit. Biblia Soncinensia. Delendi tamen utrobique Kenn. 246, 249, 250, 251. Nonnulli cum Chediv שיניהם retinent vocabulum מימי. Inter eos hispani, ut meus 679, 765, primo 575, Biblia Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncinenses, ac Leirenses 1494. In 187 hispano extant puncta vocalia dictionis מימי, spatium, et Keri ad marginem מימי.

XVIII 28 וידבר *et locutus est*. Deest in Kenn. cod. 23, 149, 174, 180, 242, 249, in meis 716, primo 2, 335, 789, nunc 319, in Vulgato, et Arabe. Meus 688 omiserat primo sequens ויאמר *et dixit*.

Ibidem דבר *verbum* — דברי *verba*, codex Kennic. 150, primo meus 663, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses 1486, Lxx, Vulgatus.

XVIII 29 מידו *a manu ejus* — מידי *a manu mea*, melius Kennic. cod. 67, 89, 139, 174, 178, 180, 195, 201, primo 176, nunc 128, cod. mei 1, 3, 210, 249, 304, 319, 346, 509, 512, 518, 575, 576, 579, 688, 701, 789, primo 21, 22, 305, 827, nunc 596, 604, exter. meae collat. 1, 23, 84, Biblia antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaur. 1517, Basileensia Munst. omnia 1534, 1536, 1546, Prophetae Pisaurenses utrique 1511, cod. Alex. Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Targum cod. mei 737, Targ. Leirense 1494. Sed Syrus, Arabs, Targum Leirense legunt suffix. in plurali. Kennic. 602, seu Erfurt. 3, legit מידו cum Keri marg. מידי, unde non accurate eum inter codices legentes in textu מידי producit Kennicottus. Ac מידו, utraque connexa lectione, legunt etiam Proph. priores Thessalonicenses 1535. *Parcunt huic mendo masorethae, etsi planum est legendum* מידי, inquit ad h. l. Houbigantius, sed Norzius, discrepantiam hinc inde videns hispanorum codicum et antiquarum editionum, dubius haeret, quam lectionem accepet. » Codices, inquit is, in quibus scriptum est מידי *a manu mea*, ipsi sunt secundum Babylonios. At juxta filios terrae Israel, quibus nos innitimur in variis lectionibus Scripturae, scribitur מידו *a manu ejus* ... Quis emendare poterit, quod errarunt, vel perverterunt scribae et editores a diebus antiquis ... In tribus antiquis editionibus scribitur מידי, sicque reperi in uno ms. accurato hispanico, in altero ms. in textu מידו, ad marg. *alia exemplar.* מידי, in altero מידו cum ו, et puncto *chirech*. Definire nequeo, quia in aliis codicibus extat מידו, sicque vertit Targum מן ידיה. Dominus illuminet tenebras

nostras, et caliginem, et obscuritatem. Oculi coecorum videant ».

XVIII 30 את העיר *civitas*. Irregulare את deest in Kennic. cod. 1, 30, 70, 82, 96, 113, 130, 168, 174, 180, 182, 198, 224, 225, 228, 252, in meis 1, 2, 20, 174, 226, 380, 440, 518, 604, 701, 789, primo in 22, 210, 596, nunc 191, 663, 715, in Prophetis Leir. 1494. In meo 187 rescriptum את העיר, proculdubio ut locus fieret omisso את. In omittentium numero hispani bonae notae, unde eliminanda particula haec, quam gram. syntaxis non patitur.

XVIII 34 כי הצילו *quia eripuerunt* — ההצילו *nunquid eripuerunt*, codices Kenn. 253, primo meus 663, Biblia Soncinensia, Proph. Soncinenses, Syrus, Vulgatus, Arabs. איה 2° copulam praefigunt Kennic. 178, 187, 195, 250, primo 168, mei 701, primo 305, 827, Syrus, Chald., Arabs.

XIX 4 כל דברי *omnia verba* — דברי *verba*, cod. Kenn. 30, 85, 96, 112, 130, 154, 158, 180, 201, 253, nunc 249, mei 21, 174, 226, 295, 380, 545, primo 596, Syrus, Arabs.

XIX 9 אל חזקיהו *ad Ezechiam*. Addunt מלך יהודה *regem Judae* cod. meus 545 sine punctis, et Arabs.

XIX 16 דברי *verba* — כל דברי *omnia verba*, cod. Kenn. 1, 2, 3, 23, 70, 85, 93, 94, 130, 145, 149, 154, 160, 168, 172, 174, 180, 182, 187, 198, 201, 224, 225, 226, 227, 228, 240, 246, 249, 601, 602, ex Bibliis Hal. primo 375, cod. mei 1, 2, 4, 13, 174, 191, 196, 226, 305, 341, 380, 440, 518, 539, 545, 604, 663, 667, 679, 688, 701, 715, 737, 789, primo 22, 187, 579, 596, nunc 20, 210, 413, 554, 765, exter. 1, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Syrus simplex, Syrus heptapl. Parisiensis, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Sic ex 2 manu unus ex codicibus Norzianis, ut Norzius ipse testatur in h. l., qui tamen subdit in antiqua editione Targum legi על פתגמי sine כל. Dicit in antiqua, vel ex antiqua editione, מדפוס ישן, non *in ms. quodam Targumico*, ut parum accurate refert Brunsius in *Cur. hexapl.* p. 79, qui quamquam masorae tenacissimus sit, ob has auctoritates, quibus nunc primum accedit codex hexaplaris, illam mendi insimulandam esse definit.

XIX 23 אדני *Domini*. Multi codices, Biblia Sonciniana, ac Sonc. Prophetae יהוה *Jeoàh*. Sed ms. Syr. heptapl. Paris. notat ad marg. ܥܒ. ܐܕܘܢܝ *Heb. Adonì*. In Origenianis ergo codicibus communis lectio servabatur. Alii quamplures, etiam hispani ac masorethici, et antiquae nonnullae editiones, ut Bibl. Soncin., Brix., Complutensia, Prophetae Sonc., habent in textu ברב.

Ibid. מבחור *electionem* — מבחר melius codices mei 4, 20, 737, primo 380, 545, 596. Plures ex meis defective, ex Kennicottianis nonnulli, ex quibus verosimile est quosdam legere cum *patach*. Codex meus 701 ומבחר, praeposito nexu, quem hic sistunt LXX, Syrus, Vulgatus, et Arabs. ומבחר Kennic. 150, 158.

Ibid. מלון *habitaculum* — מרום *excelsum*, cod. Kennic. 93, ut legitur Isai. XXXVII 24. Vide Capellum *Crit. sacr.* pag. 77. Kennic. 30 habet ו supra ras..

Ibid. קצה *finis* — קצו *finis ejus*, seu Kerì *in textu* codices quamplures, et plene Biblia Soncin., ac Prophetae Soncinenses 1486, sed delendi ex Kennic. 246, 251, quorum alter habet קצה sine Keri, alter ad marg. קצה ק'. Textuali lectioni favet obelus, qui in hexapl. cod. praefigitur pronomini ἀυτοῦ. V. Bruns. *Cur. hexapl.* in h. l. T. x *Repert. or.* p. 80.

XIX 31 יהוה *Domini* — יהוה צבאות *Domini exercituum*, Kenn. cod. 2, 21, 30, 70, 82, 85, 89, 93, 96, 99, 115, 128, 130, 149, 150, 155, 158, 168, 171, 174, 182, 187, 224, 225, 227, 240, 253, cod. mei 2, 13, 174, 191, 196, 210, 226, 249, 295, 319, 346, 380, 440, 539, 554, 596, 663, 667, 679, 688, 701, 715, 716, 737, 765, 789, primo 1, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Prophetae priores Soncin. 1486, Leirenses 1494, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs, Kerì. Justa textus emendatio, restituendumque verbum omissum, quod in textu servant codices ipsi hispani melioris notae, confirmatque versionum consensus.

XIX 33 אשר יבא *qua veniet* — אשר בא *qua venit*, cod. Kenn. 139, 172, 173, 180, 182, primo 82, nunc 99, cod. mei 174, 187, 518, 737, primo 21, 305, 413, 579, 679, nunc 319, 545, versiones omnes. V. 34 quidam על העיר, sicque ex editis Prophetae Soncinenses.

XIX 35 שמונים *octoginta* — ושמנים *et octoginta*, Kenn. 4, 21, 30, 70, 93, 96, 115, 145, 150, 174, 178, 182, 187, 224, 226, 251, 253, mei 13, 20, 211, 226, 380, 440, 545, 663, 679, 688, 701, 715, 716, 737, 789, primo 22, 335, nunc 191, 305, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses, Syrus, Chaldaeus, et Arabs.

XIX 37 ושראצר *et Saretzer* — ושראצר בניו *et Saretzer filii ejus*, seu בניו, quod hic supplet Kerì, in textu legunt Kennic. codices 1, 21, 30, 70, 89, 93, 99, 112, 115, 149, 150, 174, 240, 249, 253, 356, primo 201, et 113, 128, 130, 139, 158 abrasi, ex meis 13, 20, 21, 191, 211, 226, 249, 319, 380, 539, 545, 554, 596, 663, 667, 679, 688, 701, 765, primo 1, 22, 335, 575, 737, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaurensia 1517, Complutensia, Prophetae priores Soncinenses 1486, Leirenses 1494, Pisaurenses utriusque edit. 1511, Thessalonicenses 1535, antiquae omnes versiones, Talmud Babylon., ac Rabboth. Deleti Kenn. 246, 250, qui בניו legunt ad marg..

XX 2 ויסב *convertitque* — ויסב חזקיהו *convertitque Ezechias*, Kenn. cod. 1, 3, 23, 115, 150, 155, 174, 178, 246, 250, 253, mei 1, 13, 20, 295, 346, 554, 663, 701, 716, primo 545, nunc 210, 319, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Pisaur., Prophetae priores Soncinenses 1486, Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, et Arabs. Kenn. 89 addit *Ezechias filius Amotz*, et omittit את פניו *faciem suam*, quod et Lxx non legunt. Sed ms. cod. Syrus heptaplaris Parisiensis addi jubet ܦܪܨܘܦܗ, ܠܘܬܗ, τὸ πρόσωπον ἀυτοῦ.

XX 4 העיר *urbem* — חצר *atrium*. Ita Kerì, quod in textu exhibent Kennic. 70, 112, 115, 149, 150, 153, 174, 225, 240, 252, 253, mei

211, 226, 380, 554, 596, 679, 701, primo 440, ac versiones omnes antiquae. Alii codices legunt הָעִיר sine ullo Kerì, inter quos hispani, ut meus 765, et editiones ex hispanis codicibus accuratae, ut Biblia antiqua sine anno et loco, et Proph. Thessal. 1535.

XX 12 בראדך *Berodach* — מראדך *Merodach*, cod. Kenn. 93, 145, 154, 172, 240, 476, nunc 632, forte 251, primo meus 596, et מרודך per ו Kennic. 115, 418, forte 150. Ita Lxx, Syrus, Arabs, Talmud Babylonicum ac Hierosolymitanum. מדורך transpositis litteris Kenn. 531, meus 701, qui est Kenn. 580 parum accurate vel a Brunsio collatus, vel a Kenn. translatus ad praecedentem lectionem מרודך. Kenn. 174 מדארך, ב sup. ras. 319.

XX 13 וישמע *Et audivit* — וישמח *Et laetatus est*, cod. Kenn. 195, 530, 541, 587, forte 201, 451, nunc 70, mei 226, 319, nunc 174, primo exter. 1, 23, Biblia Veneta 1518 ad marg., Lxx, Syrus, Vulg., Arabs, Talmud Babylonicum, locus paràllelus Isaiae xxxix 2. Ita solus Chaldaeus retinet communem lectionem, sed nec is excipiendus est. Nam Targ. ms. mei cod. 737 vertit וחדי עליהן *et gavisus est super eis*, nec aliter legit Targum antiquae editionis Venetae a Norzio memoratum, quod puto esse Bibliorum Bomberg. in fol. an. 1518. Si Christianos criticos consulis, sensum in hac lectione longe commodiorem reperit Capellus, eamque alteri absolute anteponit Houbigantius. Si Judaeos, idem Norzius errorem hunc magnum appellat, quia omnes codices, inquit is, et masorae consentiunt, quod hic locus Regum est וישמע, alter Isaiae וישמח.

Ibid. כל בית נכתה *omnem domum gazarum suarum*, vel *aromatum*. Voc. כל *omnem* omittunt Kenn. cod. 2, 4, 21, 85, 96, 101, 145, 150, 158, 168, 172, 201, 224, nunc 139, mei 4, 191, 305, 667, 679, 716, 737, primo 20, 21, 380, nunc 545, Biblia Pisaurensia 1517, utraque editio Pisaur. Prophetarum 1511, Syrus, Vulgatus, et Arabs. Male inter fontes, qui variam hanc lectionem confirmant, editionem Gersonis, seu Biblia Brixiensia 1494, producit Lilienthalius in *Comm. crit.* pag. 258, quae aperte legunt כל controversum. Sed is primum כל cum 2°, quod reapse Gersoniana editio omittit, proculdubio confudit.

Ibid. כל בית כליו *omnem domum vasorum suorum* — בית כליו *domum vasorum suorum*, iterum omisso כל, Kennic. cod. 82, 89, 90, 93, 96, 99, 101, 112, 128, 130, 144, 145, 155, 158, 160, 201, 224, 228, 251, 254, 601, ex Bibliis Hal. 375 nunc, cod. mei 21, 22, 187, 191, 196, 226, 295, 304, 335, 413, 440, 509, 512, 554, 575, 576, 579, 688, 782, 789, 827, primo 3, 319, 341, 737, nunc 20, 596, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Complutensia, Veneta in fol. et 4. an. 1518, Veneta 1521, Ven. Rabbinica 1525, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri omnia 1534, 1536, 1546, Veneta 1544, Parisiensia Roberti Stephani in 4. et 16., Veneta 1551, Veneta 1563, Veneta 1566, Plantiniana 1566, Veneta Rabbinica 1568, Ven. 1570, Polygl. Antwerp., Veneta 1572, Antwerp. 1573, Polyglotta Sanctandreana, Hamburg. Hutte-

ri 1587, Wittebergensia ejusdem anni, Hartmannorum 1595, Raphelengii sine punctis 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Genevensia 12. 1618, Veneta Rabbinica 1618, Basileensia Rabbinica 1619, Veneta 1627, Amstelodamensia 1630, Veneta 12. 1635, Amstelodamensia 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londinensia, Nisselii 1662, Veneta 1678, Veneta 1690, Ven. 1730, Mantuana 1742, Veneta 1766, Liburnensia 1780, Pisana 1781, Prophetae priores Thessalonicenses 1535, Lxx, Chaldaeus, Vulgatus. Inter has tamen editiones non paucae extant, quae lacunam hic exhibent, vocalem in textu dictionis כל, et marg. notam כל *legitur sed non scribitur*. Ita praesertim Venetae, Plantinianae, Wittebergensis, Hartmanniana, Genevensis, Nisseliana, Pisana. Cod. 1 exter. notat ad margin.: *Alii libri* ואת בית. In omnibus etiam codicibus, quos prae manibus habebat Norzius, deerat, uno excepto, כל, ut ipse testatur in *Not. crit.* in h. l.. Bini ex meis 211, et 380 omittunt sequens בית, legentes כל כליו *omnia vasa sua*, et 701 habet ולא היה *nec fuit*, ut Syrus.

XX 14 באו *venerunt* — באו אלי *venerunt ad me*, Kenn. 1, 23, 30, 93, 99, 145, 150, 174, 182, 198, 201, 227, 246, 249, 253, nunc 180, 224, mei 187, 211, 249, 440, 545, 679, 716, 737, primo 20, 22, 174, nunc 226, 789, ad marg., seu nunc exter. 1, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulg., Arabs. Sed in ms. hexapl. ante πρός μὲ obelus praefigitur, propterea quod in Origenianis codicibus non legeretur.

XX 18. Kerì יקחו in textu sistunt codices nonnulli, et primae editiones Bibliorum Soncin., Brix., ac Prophetarum Sonc.. Ex Kenn. tamen dele 246, 249, 250, 251 perpetuo confusos, ac male, ubi de Kerì agitur, productos. Alii יקח sine *kibbutz* et Kerì in sing., sicque editiones omnes Pisaurenses, et Thessalonicenses Prophetae.

XXI 6 וידענים *et ariolos* — וידעני *et ariolum*, cod. Kenn. 1, 82, 139, 150, 155, 172, 195, 198, 224, 246, 251, nunc 2, mei 13, 21, 191, 196, 211, 295, 346, 380, 440, 545, primo 11. Praecedit aliud sing., sed versiones omnes antiquae in plur. Kennic. 601 monet tantum ad marg. *alius liber* וידעני, ut testantur Biblia Halensia. Illum ergo ex ceterorum ordine ita in textu legentium expungimus. Quidam pro ועשה in praet. legunt וְעֹשֶׂה in partic.. Ita meus 211.

Ibidem להכעים *ad provocandum* — להכעיסו *ad provocandum illum*, Kennic. 23, 93, 113, 145, 150, 154, 155, 158, 160, 168, 174, 178, 182, 187, 228, 246, 249, 250, 253, 355, 601, primo 128, nunc 180, mei 13, 20, 21, 211, 226, 249, 380, 440, 539, 545, 579, 663, primo 2, 305, 518, 701, nunc 341, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Veneta utraque 1518, Veneta 1521, Basileensia Munsteri tria 1534, 1536, 1546, Antwerpiensia sine punctis 1573, Raphelengii 1610, Veneta 1678, Veneta 1690, Veneta 1730, Ven. 1739, Veneta 1766, Pisana 1781, Prophetae Soncinenses 1486, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs. Ita etiam cit. locus in Concordantiis hebraicis, ad marg. vero כצ״ל, seu ita necessario le-

gendum indicunt Biblia Veneta 1678, et 1690. Quam notam sequentes editiones Venetae in aliam mutarunt: *alii libri* להכעים. Cod. Syrus heptaplaris Parisiensis legit ܠܡܟܥܣܘ ܠܗ *ad provocationem* sine suffixo, nisi vitiose descriptus sit, et pro ; ut suspicatur Brunsius, forte legendum ܘ, ut habet Syrus simplex. Ex tot codicibus nullum vidit Norzius, qui notat sic legi in antiqua editione Veneta et Concordantiis, in reliquis omnibus libris להכעים.

XXI 12 שמעה *audiens illam*, seu Kerì in textu codices nonnulli, etiam hispani et antiqui, ut est meus 701, Biblia Soncin., ac versiones omnes.

XXI 15 בעיני *in oculis meis* — בעיני יהוה *in oculis Domini*. Ita codices non pauci, Biblia Soncin., ac Proph. Soncinenses, sed mendose et contra fidem omnium veterum.

XXI 25 אשר עשה *quae fecit* — וכל אשר עשה *et omnia quae fecit*, Kenn. cod. 1, 3, 23, 93, 96, 99, 149, 155, 158, 168, 173, 224, 242, ex meis 21, 539, 604, 679, 737, nunc 211, 319, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Arabs. Variat tamen Chaldaeus in mss. codicibus, et communem lectionem sequitur Targ. cod. mei 737.

XXI 26 ויקבר *Et sepelivit* — ויקברו *Et sepelierunt*, codices Kenn. 85, 99, 150, 154, 182, 195, 225, 226, 253, primo 3, 30, 355, postremus hic teste Houbigantio, cod. mei 174, 380, 663, 679, 715, 789, primo 20, 305, 554, 716, Biblia Soncinensia, Prophetae Sonc. 1486, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, Targum cod. mei 737. Exter. 1 notat ad margin. plur. lectionem in aliis codd. legi, eamque sequitur Houbigantius.

XXII 5 על יד *per manum facientium* — אל *facientibus*, cod. exter. 2, Syrus, Vulgatus, Arabs. In plur. ידי *manus*, cod. meus 440 primo, ac Jonathan.

XXII 6 הבית *domum* — בדק הבית *scissuram domus*, cod. Kennic. 1, 93, 150, 168, 182, 253, primo 82, 128, nunc seu ad marg. 176, cod. mei 226, 305, 440, 663, 679, 737, primo 22, 211, 380, 765, nunc 2, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses, ac Lxx.

XXII 8 על שפן *ad Saphan*. Melius אל שפן Kenn. cod. 23, 30, 60, 96, 149, 150, 158, 160, 172, 180, 187, 226, 227, 246, 250, 251 marg., 602, primo 99, 130, nunc 128, codices mei 20, 22, 174, 191, 196, 226, 249, 295, 305, 346, 380, 512, 545, 596, 679, 701, 715, 716, primo 2, 211, 440, 737, 782, nunc 663, ad marg. 319, Biblia Soncin., Brixiensia, Prophetae Soncin. 1486. Vers. 9 ויבא *et venit*. Locus parallelus II Chron. XXXIV 16 in hiph. *et attulit*.

XXII 9 בית *domo* — בבית *in domo*, Kenn. 154, 198, 226, primo 1, 3, 96, forte 130, ex meis 715, primo 20, 22, 604, exter. 2, ad marg. Biblia Veneta 1518. Aliqui codices in plur. ידי *manus*, ut vertit Targum.

XXII 13 העם *populo* — כל העם *universo populo*, cod. Kenn. 150, Lxx, et Arabs. In hexapl. tamen cod. πάντος obelo notatum.

Ibid. כל יהודה *omni Juda* — הנשאר בישראל וביהודה *superstite in Israel et in Juda*, cod. Kennic. 85, 115, 145, 158, 201, 253, primo 224 ex Lilienth., mei 716, 737, primo 663,

nunc 545, Biblia Soncinensia, Prophetae Soncinenses 1486, II Chron. xxxiv 21. Alii כל הנשאר בישראל וביהודה *omni superstite in Israel et in Juda,* ut Kenn. 149, 174, 180. Alii כל עם יהודה *omni populo Judae,* ut Kennic. 30, 155, 176, 601, meus 554. Codex meus 211 primo הנשאר ביהודה *superstite in Juda,* 545 כל ערי יהודה *omnibus civitatibus Judae.* Sed versiones omnes antiquae receptam lectionem confirmant.

Ibid. עלינו *super nobis* — עליו *super eo,* cod. Kenn. 253, meus 663, Biblia Sonc., Prophetae Sonc., Arabs.

XXII 14 חרחס *Charchas* — חרחם *Charcham,* Kenn. cod. 2, 3, 70, 102, 160, 246, 601, primo 113, 128, forte 4, ex meis 2, 21 22, 187, 211, 226, 295, 341, 440, 512, 539, 554, 579, 663, 667, 688, 701, 715, 737, 765, primo 196, nunc 20, 545, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Munsteri bina Heb.-Lat. 1534, 1546, Prophetae Soncinenses, ac Thessalonicenses 1535. Alii dubii. Sonc. tamen Biblia, quae ut dubia producit Kennicottus, aperte ita legunt. In Pisaurens. Bibliis, ac binis editionibus Prophetarum 1511, incertus editor, qua nam ex duabus litteris uteretur, eam omisit, circello apposito, ut a lectore pro arbitrio suppleretur. Plerique tamen et accuratiores codices, et antiqui omnes interpretes legunt per *samech.*

XXII 16 יושביו *habitatores ejus.* Praeponunt כל *omnes* codices mei 701, nunc 545, ac Syrus.

XXII 17 בכל מעשה *in omni opere* — במעשה *in opere,* cod. Kenn. 158, primo meus 211, LXX, Syrus, Arabs. Sed LXX et Arabs in plurali.

XXII 20 אל אבתיך melius codices nonnulli, etiam hispani, ut meus 295 aliique, Biblia Soncinensia, Pisaurensia, Amstelodamensia Menassè ben Isr. 1635, Prophetae Soncinenses, ac Pisaurenses.

XXIII 2 והנביאים *et prophetae* — והלויים *et levitae,* codices Kenn. 294, 665, mei 262, 562, ext. 123, 124, II Chron. xxxiv 30. Egregia lectio, ac contextui aptior, quam Capellus approbat *Crit. sacr.* p. 112, sed nullus veterum interpretum agnoscit. Targum cit. codicis mei 262 in Aphtarà vertit ואמרכליא, quo innuuntur proculdubio levitae thesaurarii, vel sacris pecuniis praefecti, in qua significatione nomen illud sumitur. Quidam codices Kennicottiani ac mei, quibus accedunt exteri 33, 123, pro בבית, legunt בית. Alii plures una cum Bibliis, ac Proph. Sonc. vers. 3 habent אחרי forma plurali.

XXIII 6 בנחל *in torrente* — אל נחל *ad torrentem,* Kenn. 174, meus 701. Versu praecedenti nonnulli pro הכמרים legunt הכרמים *vineas,* omnes ex prima manu. Alii, inter quos accurati ac bonae notae, ולשמש *et soli.*

XXIII 10 בני בני הנם *in valle filiorum Innom* — בני בן הנם *in valle filii Innom,* Kenn. 2, 30, 70, 89, 93, 112, 115, 145, 149, 150, 154, 174, 178, 180, 195, 224, 226, 240, 242, 251, 253, 356, primo 128, 171, 201, ex meis 4, 13, 20, 21, 196, 210, 226, 249, 305, 380, 440, 545, 554, 575, 579, 596, 604, 663, 667, 679, 688, 737, primo 22, 782, 789, nunc 319, 701, 765, Biblia Pisaurensia 1517, Munsteri 1534, et 1546, Prophetae Pisaurenses utrique anni 1511, Thessalon. 1535, LXX, Syrus, Chal-

daeus, Vulgatus, Kerì. Expuncti Kenn. 246, 249, 250. Ex his multi בניא, ut legunt ex editis Biblia Soncinensia, Brixiensia, Prophetae Soncinenses 1486, Leirenses 1494. In meo 701 primo deerat בני, nec illud legit Arabs.

Ibid. לבלתי להעביר *ad non ad traducendum* — להעביר *ad traducendum*. Sic omisso לבלתי cod. meus 304 hispanus primo, Lxx, Syrus, et Arabs. Certo omissum etiam a prima manu in meo 518 et ipso hispano, qui illud habet recenter suppletum sub finem lineae. Optimo sensu magisque cohaerenti.

Idem לבלתי להעביר *ad non ad traducendum*. Melius לבלתי העביר *ad non traducendum*, Kenn. cod. 90, 96, meus 226, primo 2, 440.

XXIII 13 לעשתרת *Astoreth* — לעשתרות *Astaroth*, cod. Kenn. 96, 112, 150, primo mei 174, 226, 440, 701, Syrus, Vulgatus, et Arabs.

XXIII 16 אשר קרא איש האלהים *quod praedicavit vir Dei* — אשר דבר *quod locutus est vir Dei*, cod. meus 701, Lxx, Chaldaeus, Vulg., Arabs. Plura hic inserunt Lxx, et codex Syrus hexaplaris Parisiensis, quae ad integram orationis seriem necessaria putat Kennicottus. V. ejus *Diss. gen.* §. 89.

XXIII 17 בית אל *Bethel* — בבית אל *in Bethel*, Kenn. cod. 30, 178, primo 99, mei 20, 440, primo 22, nunc 226, Syrus, Chald., Talmud Babyl.

XXIII 18 אל יגע *ne moveat* — אל יגע *ne tangat*, cod. Kenn. 174, primo 99, Biblia Soncinensia a Kennicotto omissa, et Prophetae Soncin. 1486.

XXIII 21 הזה *hoc* libro — הזאת *hujus* foederis, cod. Kenn. 224, primo meus 405 in sect. h. l., Lxx, Vulgatus. Minus accurata hic in Polyglottis latina versio Jonathanis, et interlinearis textus hebraei. Vers. 22 in germanicis nonnullis codicibus utriusque collationis כל ימי sine ו, ut Syrus.

XXIII 24 בית *domo* — בבית *in domo*, cod. Kenn. 18, 23, 160, 249, primo 50, mei 16, 262, 380, 597, 614, 648, 688 in Apht., 716, primo 198, nunc 419, 545, ad marg. Biblia Bomberg. utraque an. 1518.

XXIII 25 ככל *juxta omnem* — בכל *in omni*, codices Kennic. 107, 109, 224, primo 244, mei 2, 20, 174, 230, 562, 597, 604, 614, 648, 663, 814, primo 543, 596, nunc 262, 405, Pentat. Pragensis 1518 in Apht., Machazor Soncin. 1486, Machazor aliud Soncin. sec. xv, Targum cod. mei 814, nunc 405, Targum in iisdem Machazorim Soncinensibus. Alii codices ובכל *et in omni*, ut Kenn. 96, 136, 145, 150, 294, 384, ex meis 16, 196, 198, 248, 443, primo 11, 191, 211, 262, 305, 419, 440, 518, nunc 543, Targum cod. mei 16. Utrobique minus recte.

XXIII 29 כראתו *quum vidit ille* — בראתו *dum vidit ille*, cod. Kenn. 108, 112, 174, 180, 224, primo 158, mei 2, 22, 191, 226, 380, 440, 554, 596, 663, 701, 716, 737, 814, 827, Machazor Soncin. 1486, Machazor aliud Sonc. sec. xv, ad marg. Biblia Veneta 1518.

XXIII 31 חמוטל *Chamutal* — חמיטל *Chamital*, Kenn. 3, 23, 85, 96, 99, 114, 154, 158, 176, 180, 187, 198, 201, 210, 226, 228, 240, 601, 602, mei 2, 3, 210, 295, 512, 579, 715, nunc 187, 440, 604, 704, Prophetae Leirenses 1494, Thessalonicenses 1535, Lxx, Vulg., Tar-

gum cod. mei 737. Sic infra cap. XXIV 18, et Jeremiae LII 1, quamquam utrobique Kerì emendet in חמוטל, quod praestant etiam plerique ex cit. codicibus, qui legunt per *jod*. Syrus *Chamtul*, Arabs *Chamtol*. Varietas haec in nominibus propriis in mss. creberrima.

XXIII 33 במלך *in regnando*. Kerì ממלך *ne regnaret*, quod in textum recipiunt aliqui codices, inter quos non desunt hispanici, ut meus 575 primo, Biblia Complutensia, Lxx, Vulgatus, Chaldaeus. Syrus et Arabs sequuntur Chediv. Cod. meus 413 ex Hilleliano descriptus habet in textu ממלך et Kerì במלך contra masoram. Alii nullum habent Kerì, ut meus 319, 701, 715.

XXIII 36 זבידה *Zebida*. Ita plerique ac praestantiores codices, Lxx, Syrus, Vulgatus, et Arabs, quorum auctoritatem sequor contra Kerì, quod illud corrigit in זבודה *Zebuda*, etsi ita legant in textu codices nonnulli, Biblia Sonc., Brixiensia, Complutensia, Munst. 1534, 1546, Plantin. 1566, et Chald.

Ibid. פדיה *Pedajae* — פריה *Perajae*. Ita Biblia Sonc. a Kenn. omissa, Prophetae Sonc. 1486, Syrus, et Arabs. Concinit cod. Ken. 96, sed inserto פרעה.

XXIV 3 ככל *juxta omne*. Kennic. 246, 355, mei 20, 380, 604, nunc 545 בכל *in omni*.

XXIV 4 אשר שפך *quem effudit*. Deest אשר *quem* in cod. meo 440 prima manu, nec legunt Lxx, sensu planiori.

XXIV 7 היתה *fuit* — היה masc. melius Ken. 30, 93, primo meus 187 hisp.

XXIV 10 עלה *ascendit* — עלו *ascenderunt*, Kenn. cod. 1, 85, 89, 112, 115, 240, primo 30, mei 20, 174, 226, 667, 688, 789, primo 22, 575, nunc 545, Vulgatus, Chaldaeus, Kerì, et analogia ob sequens plur. עבדי *servi*.

Ibid. עבדי *servi*. Non legunt Kenn. cod. 70, 176, meus 539, Biblia Brixiensia, Biblia antiqua in fol. sine anno et loco, Lxx, Syrus, et Arabs. Illud etiam respuit praecedens verbum sing. עלה, planiorque, ac magis cohaerens, eo omisso, contextus et sensus *ascendit Nabucodonosor rex Babylonis*. Ex allatis codicibus bini quidem recentioris aetatis sunt, ac sec. XV, sed 176 antiquus et in. sec. XIII, unus ex iis, quos ex Oriente in Europam Daniae Rex invexit, et a nonnullis Karaiticus habitus est, gravisque est antiquiorum versionum, et editionum auctoritas, editionis potissimum sine anno et loco accuratissimae et ex accuratissimis hispanis codicibus sine dubio depromptae. Alterutrum meo judicio emendandum, aut עלה in עלו, aut si mavis retinere עלה, quod antiquiores ac probatiores codices legunt, delendum עבדי. Codex meus 440 legit נבכדראצר *Nebucadretzar* per ר, ut saepe alibi et in Jeremia praesertim occurrit.

Ibid. ירושלם *Jerusalem* — על ירושלם *contra Jerusalem*, cod. Kenn. 30, 96, 178, meus 13, primo 765 hispanus, in quo correctum אל, quibus suffragatur Syrus. Mendosa latina versio Targum. Kenn. 174, et meus 737 בירושלם *in Jerusalem*, meus 174 לירושלם.

XXIV 12 על מלך *contra regem* — אל מלך *ad regem*, codices Kenn. 150, 201, 226, 250, 253, mei 539, 663, primo 211, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua sine anno et loco, Prophetae Soncinenses 1486, Leirenses 1494, Syrus, Vulg., Arabs, Targum cod. mei 737. Iterum mendosa latina

versio Targum in Polyglottis impressi. Vers. 14 mss. codices quamplures, et edit. nonnullae habent in textu עשרת.

XXIV 17 דדו *patruum suum* — בנו *filium suum*, primo cod. meus 701, Lxx.

XXV 1 בשנת *in anno*. Melius in statu absol. בשנה cod. Kennic. 1, 93, 149, 150, 155, 172, 225, forte 70, 102, mei 3, 21, 226, 512, 545, 716, primo 1, 22, 211, ad marg. Biblia Veneta 1518. Masora tradit apud Orientales legi בשנה, notatque Norzius extare codices, qui hic exhibent Keri בשנה, quod habent ex meis 191, 305, 413, nunc 1.

Ibid. ויבנו *et extruxerunt* — ויבן *et extruxit*, cod. Kenn. 70, mei 20, 704, Lxx, Syrus, Arabs, Targ. cod. meorum 704, 737, favetque anal. contextus, quia praecedunt verba singularia. Non accurata latina versio Targum impressi. Contra in parallelo loco Jeremiae plur. utrumque ויחנו ויבנו.

XXV 4 הלילה *nocte* — ויברחו הלילה *et fugerunt nocte*, Kennic. 180, 250, primo meus 380, nunc 663, et sine nexu ברחו *fugerunt* Kenn. 201 ad marg., primo meus 211, Syrus, Vulgatus. Alii supplent יצאו *exierunt*. Ita Kennic. 93, 168, primo, ut videtur, 171, ac Lxx, nec in hexapl. codicibus vox ἐξῆλθον obelo notatur. Codex meus 20 utrumque verbum supplet ad marg. sic יברחו ויצאו מהעיר *fugerunt et egressi sunt ex urbe*, ut plane legit Arabs وهربوا وخرجوا من المدينة, et locus parallelus Jerem. LII 7. Biblia Veneta 1766, ac Pisana 1781 notant ad marg. ad h. l. ר״ל ברח, *idest fugit nocte*.

Ibid. וילך *et abiit* — וילכו *et abierunt*, codex Kennic. 85, 150, primo meus 22, Syr., ac locus parall. Jer. LII 7.

XXV 5 אתו *eum* — את צדקיהו *Zedeciam*, cod. Kenn. 224, et locus parall. Jerem. LII 8. Syrus *regem*. Plures אחרי המלך, ut in Jeremia.

XXV 6 וידברו *et locuti sunt* — וידבר *et locutus est*, Kenn. cod. 1, 85, 89, 94, 100, 145, 150, 168, 175, 198, 225, 226, 602, nunc 201, sed 602 primo, eique addendus ex Bibliis Halensibus 375. Accedunt ex meis 2, 21, 226, 249, 304, 346, 440, 554, 604, 667, 716, 827, primo 1, 187, 596, nunc 20, 191, 305, 319, 579, 704, exter. meae collat. 38, 39, 57, nunc 1, Lxx, Syrus, Vulgatus, Arabs, locus parall. Jerem. LII 9. In codicum numero hispani praestantis notae, ut mei 187, 304, 346, 827. Mendosa lat. Jonathanis versio.

Ibid. משפט *judicium* — משפטים *judicia*, Kenn. 93, 96, 174, 246, 249, primo 1, mei 380, primo 20, 211, 226, Chald., locus parall. Jer. LII 9.

XXV 7 ויביאהו *et adduxerunt eum* — ויביאהו *et adduxit eum*, codices mei 1, 2, 3, 4, 20, 21, 22, 174, 187, 191, 196, 210, 211, 226, 249, 304, 305, 319, 341, 413, 440, 512, 518, 545, 554, 576, 579, 596, 604, 663, 667, 688, 701, 704, 715, 716, 765, 782, 789, 827, Biblia Soncinensia, Brixiensia, Antiqua in fol. sine anno et loco, Pisaurensia 1517, Veneta utraque an. 1518, Munsteri omnia, Wittebergensia 1587, Hartmann. 1595, Veneta Lombrosi 1639, Mantuana cum Norzii notis 1742, Liburnensia 1780, Proph. Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Arabs, ac locus parall. Jerem. LII 11. Praecedunt etiam

in contextu bina verba singularia, quamobrem lectionem hanc probatiorum codicum hispanorum, praestantissimarum ac primarum editionum, antiquarum omnium versionum auctoritate stipatam alteri anteponimus. Extant codices, qui analogiam sectati hujus verbi, praecedens ויאסרהו legunt cum *kibbutz* in plur. *et ligaverunt*, mendose utrobique, ut ad h. l. definit Norzius.

Ibid. בבל *Babel* — בבלה *in Babel*, Kenn. 23, 70, 85, 128, 145, 150, 154, 175, 187, 198, 201, 224, 225, 226, 246, 249, 250, 253, primo 113, nunc 180, mei 4, 20, 22, 174, 191, 249, 346, 380, 413, 440, 545, 576, 579, 604, 663, 688, 701, 715, 737, primo 211, 305, 596, 667, 765, 789, nunc 554, exter. 38, 39, 57, Biblia Soncinensia, Pisaurensia 1517, Veneta utraque an. 1518 cum alia lect. ad marg., Basileensia Munst. omnia, Prophetae Soncinenses 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, locus parall. Jerem. LII 11.

XXV 8 בשבעה *septima die* — בתשעה *nona die*, cod. mei 440, 704, primo exter. 1, Syrus, Arabs, Targum cit. cod. ext. 1. Jerem. LII 12 legitur בעשור *die decima*.

XXV 9 בֵּית *domum*. Melius בַּיִת in statu absoluto cod. meus 20.

XXV 10 כל חיל *omnis exercitus*. Abest כל a cod. Kenn. 168, primo a meo 21, ab ext. 37, et a Lxx.

Ibid. רב טבחים *praefecto satellitum* — את רב טבחים *cum praefecto satellitum*, Kenn. cod. 4, 21, 23, 30, 82, 85, 93, 102, 145, 154, 155, 160, 168, 176, 187, 201, 246, 249, 250, 251, 253, 601, nunc 1, 224, 252, mei 2, 20, 21, 174, 191, 226, 380, 440, 663, 716, 789, 827, primo 210, 211, 341, 667, 704, exter. meae collat. 1, 37, 38, 57, primo 58, Biblia Soncin., Complutensia, Prophetae Soncinenses 1486, ad marg. Biblia Ven. 1518, et Munsteri 1534, 1546, in Append. Munsteriana 1536, Chaldaeus, Syrus simplex, vel purus, Syrus Lxxviralis hexaplaris, Vulgatus, Arabs, locus parall. Jer. LII 12. Lacunam hujus particulae et circellum ad denotandum defectum, vel Keri, sistunt Prophetae Thessalonicenses 1535, eamque Aben Melech, ac plerique Judaeorum explanatores supplent. Hiulcus sane sine ea contextus, ac restituenda.

XXV 12 הארץ *terrae* — עם הארץ *populi terrae*, cod. meus 704 primo, Syrus, et Chaldaeus.

Ibid. השאיר *reliquit*. Addunt נבוזראדן *Nebuzaradan* Kenn. 4, 85, 154, 195, ad marg. 182, meus 20, Syrus, Arabs.

Ibidem ולגבים *et fossis* — וליגבים *et agricolis*, Kenn. cod. 1, 2, 3, 21, 23, 30, 70, 85, 89, 93, 99, 101, 102, 112, 115, 130, 149, 150, 155, 158, 160, 168, 172, 173, 174, 175, 176, 180, 182, 198, 201, 210, 224, 225, 227, 240, 246, 249, 251, 253, 355, 359, 601, 602, primo 82, 113, 114, 128, 357. His adde 375 ex Bibliis Halens., et ex Kenn. notis expunge 250 perperam productum. Ex meis ita legunt 4, 20, 21, 22, 60, 174, 191, 196, 210, 211, 226, 249, 346, 413, 440, 539, 545, 576, 596, 663, 667, 688, 715, 716, 737, 765, 782, 789, primo 187, 575, 579, nunc 380, 341, 554,

704, Biblia Soncin., Brixiensia, Complutensia, Pisaurensia 1517, Veneta bina an. 1518, Veneta 1521, Veneta 1525-28, Veneta 1533, Basileensia Munsteri omnia, Veneta 1544, Veneta 1551, Veneta 1563, Plantiniana variae formae 1566, Veneta 1566, Veneta 1570, Plantiniana 1571, Polyglotta Antwerpiensia, Veneta 1572, Plantiniana sine punctis 1573, Wittebergensia 1587, Hartmanniana 1595, Raphelengii 1610, Veneta 1613, Veneta 1615, Genevensia 12. 1618, Veneta 1627, Veneta 12. 1635, Amstelodam. 1639, Ven. Lombrosi 1639, Veneta 1647, Polyglotta Londinensia, Lipsiensia Hebraeo-Latina 1657, Veneta 1678, Veneta 1690, Ven. 1730, Veneta 1766, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utrique 1511, Thessalonicenses 1535, Syrus, Vulgatus, Arabs, Kerì, et locus parallelus Jerem. LII 16. Plerique defective, ut expressimus, pauciores plene וליוגבים, ut fert Kerì Hoogtianum. Ms. Lexicon Hebraeo Bibl. Taleaburgense an. 1279 explicat per חופרי קרקע ועושים בו גבים *fodientes fundum, et facientes in eo foveas*, et vernacul. איאפשויירוש *y afsoyeros*. Ineditum alterum R. Salom. Parchon, quod legit et ipsum וליוגבים, exponit מין שדות *genus quoddam agrorum*, sicque interpretatur Jonathan, hancque significationem ipsi Chediv tribuit Michaëlis *Suppl. ad lex. heb.* pag. 301. Cod. meus 1 habet ולוגבים cum ק' marg.. V. 16 nonnulli cod. והים, ut Lxx, Syrus, Chald. et Arabs, et 17 in aliorum textu extat Kerì אמות, et in Complutens.

XXV 13 בית *domo* — בבית *in domo*, Kenn. cod. 1, 3, 23, 30, 93, 112, 178, 182, primo 99, 240, mei 174, 191, 596, 701, primo 765, nunc 305, 545, ext. 57, 58, analogia, et versiones omnes.

XXV 20 על המלך *ad Regem* — אל המלך melius Kennic. 85, 89, 93, 96, 154, 158, 180, 195, 226, mei 20, 174, 187, 191, 196, 226, 440, 545, 554, 663, 701, 715, primo 211, 667, 765, Biblia Sonc., Pisaurensia 1517, Prophetae priores Soncin. 1486, Pisaurenses utrique an. 1511, ad marg. Biblia Veneta 1518.

XXV 23 והאנשים *et viri* — ואנשיהם *et viri eorum*, cod. Kenn. 154, Lxx, Syrus, Chaldaeus, Vulgatus, Houbigantius. Arabs non exprimit.

XXV 24 מעבדי *a servis* — מעבד *a serviendo*, Kennic. 30, 172, 195, Vulgatus. Planius מעבוד את הכשדים *a serviendo*, vel *servire Chaldaeis*, cod. meus 20 prima manu.

XXV 26 ושרי *et principes* — וכל שרי *et omnes principes*, codex Kennic. 180, et Syrus.

XXV 27 מבית כלא *de domo carceris* — ויצא אתו מבית כלא *eduxitque eum de domo carceris*, codices Kenn. 154, 250, nunc meus 663, Lxx, Syrus, Arabs. In hoc versu vitiose מדורך cod. nonnulli, quos sequuntur Biblia Soncin.

XXV 29 כל ימי חיו *cunctis diebus vitae suae* — כל הימים *cunctis diebus*, cod. Kennic. 250, forte 154, primo, ut videtur, meus 2, non audiendi, quia refragantur antiqui omnes interpretes.

OPERIS SUBSCRIPTORES AC PROMOTORES.

ITALIA.

Bergomi Alexander de Alexandris Nob. Bergomas, Metrop. Eccl. Canonicus.
Bononiae Vaccari Franc. O. Min. Conv. Provinc. et Metaphys. Professor.
Ferrariae Migliore Cajetanus J. U. D. Card. Legati Auditor.
Fori Cornelii Rossi Jos. Aloys. Ordinis Min. Conv. Definitor Generalis.
Florentiae Ruffo Aloys. ex Principibus Scillae, Apameae Archiepiscopus et Nuntius Apost. Flor.
Genuae Dana P. Felix, Ord. Min. Convent., S. T. D., et in Gen. Athenaeo Sacr. Script., et Ling. Or. Professor.
—— Cavanna Thomas S. T. ac J. U. D. ac Publ. Sacr. Litt. Explanator.
—— Sbarboro Paul. August. S. T. D.
—— Balestreri Nicolaus Ling. Or. Studiosus.
Mantuae Trolli Thomas O. Praed. Ling. Gr. et Heb. Lector.
Mediolani Bibliotheca Publ. Braidensis.
Neapoli Pugilo Joseph M. Ord. Min. Conv. Episcopus electus ac Reg. Admin. Eccl. Lucer.
—— Diodati Dominicus J. C. Neapol.
Novariae Lionardi Comes Regiarum Scholarum Moderator.
Parmae Cassera Petrus Maria Ordin. Serv. Sacr. Litt. Profess. ac Theol. Facult. Praeses.
—— Bibliotheca Publ. Collegii Theologorum.
—— Faure Fratres Bibliopolae pro 2 exempl.
Placentiae Sidoli Dominicus S. T. D.
—— A S. Francisco Joh. O. Carm. Excalc. pro Bibliotheca S. Theresiae.
Romae De Costanzo Jos. Justinus Ord. Cassin. Monast. D. Paulli Abbas.
—— Castiglione Praesul Johannes Mantuanus.
—— Coppola Praesul Dominicus Neapol.
—— Nasalli Comes Ignatius Acad. Nob. Eccles. Vice-Praeses.
—— Vidari Canonicus Johannes Papiensis S. T. D.
Viterbii Bibliotheca Patrum Praedic.

HISPANIA.

Matriti Merinus P. Andreas Coll. Scholarum Piarum in via Hortalitia Rector.

LUSITANIA.

Conimbriae Biblioth. Publ. Universitatis.
Ulyssipone Biblioth. Canon. Regularium.
—— Biblioth. Patrum Orat. D. Philippi.
—— Biblioth. Patr. D. Pauli I Erem.

GALLIA.

Argentorati Weber S. T. Professor.
—— Blessig S. T. Professor.
—— Haffner Paedag. Coll. Wilhelmitani.

GERMANIA.

Fyssae ad Fauces Julias Monasterium S. Magni Ord. D. Bened.
Hanoviae Arnoldi Alb. Jac. Ling. Orient. Professor.
Lambach Singer P. Coelestinus Ord. Cassin. D. Benedicti.
Lubecae Schinmeyer S. T. D., et Superintendens Lub.
Manheim Sereniss. S. R. I. ELECTOR pro Biblioth. Publ. Manheim.
Monaci Sereniss. ELECTOR BAVARIAE pro Bibl. Publ. Monacensi.
Ratisbonae Forster Frobenius Abbas S. Emerami Ordinis S. Benedicti et S. R. I. Princeps.
Rottenbuchen Bibliotheca Canonicorum Regularium.
S. Hippolyti Kerens Joh. Henricus Episcopus S. Hipp.
Sylvae Nigrae Linder Fintanus Ord. D. Ben. Praepositus in Bürglin.
Tubingae Hegelmajer Tob. Gott. S. Theolog. Professor.

Viennae Biblioth. Caesarea Vindobon.
—— Migazzi Christophorus S. R. E. Cardinalis et Vienn. Archiepiscopus.
—— De Hagen Baro Joh. Hugo Consilii Imp. Aulici Praeses.
—— Herbestein Comes Carolus Canonicus Frising. et Osnabrug.
—— Leeb Floridus Praelatus Mon. Claustro-Neoburg. Canonic. Regul.
—— Erenbertus Abbas Monast. Cremifan.
—— Schirmann Coelestinus Professus ejusd. Monast. ac Parochus Thalhamii.
—— Albericus Abbas Monast. Cisterciensis.
Wansbecae Milow Pastor Eccl. Wansb.

BOHEMIA.

Pragae Hungar Raphael Ord. Praemonstrat. pro Bibl. Publ. Caes.
—— Dobrowski Josephus.
—— Durich Fortunatus.
—— Prochaska Faustinus.

HUNGARIA.

Batthyan Joseph a S. R. E. Cardinalis, Archiepiscopus *Arigoniensis* et Primas.
Esterhazy Comes Carolus de Galantha Episcopus *Agriensis*.
Kollonitz Comes Ladislaus a Episcopus *Magno-Varadinensis*.
Esterhazy Comes Paulus Ladislaus O. S. Pauli I Erem. Episcopus *Quinqueeccl.*
Batthyan de Comes Ignatius Episcopus *Transilvaniae*.

DANIA.

Hafniae Bibliotheca Regia.
—— Suhm Petrus Federicus Claviger Regis Auratus.
—— Kall Nicolaus Hafn. Professor.
—— Riisbrigh Philos. Professor.
—— Tybring V. D. Minister ac Praepos.

ANGLIA.

Cantabrigiae Bibliotheca Publica.
—— Bibliotheca alia Cantabrigiensis.
Londini Morton Carolus Musei Britannici Bibliothecarius Primarius.
—— Gosset Doct. Regiae Societatis Socius.
—— Horsley Doctor Reg. Soc. Socius.
—— Lort Doctor.
Oxonii Bathurst Doct. Aedis Christi Can.
—— Bibliotheca Collegii Aedis Christi.
—— Bibliotheca Coll. Omnium Animarum.
—— Bibliotheca Bodlejana pro def. Whecl.
—— Blainey Rev. pro def. Kennicotto.

BELGIUM FOEDERATUM.

Amstelodami Van Essen E. P. G. Verbi D. Minister.
—— Verburg A. V. D. Minister.
—— Best J. Litterar. Studiosus.
—— Ryninks Henr. Litterar. Studiosus.
Dordraci Braam P. V. Bibliopola.
Franequerae Verschuur Joh. Henr. Profess.
Medioburgi De Fremery Joh. V. D. M.
Roterodami. Forster Henricus.
Ultrajecti Paddenburg A. V. Bibliopola pro 2 exempl.

HELVETII.

Vitoduri Steiner et Socii Bibliopolae pro 4 exempl.

